

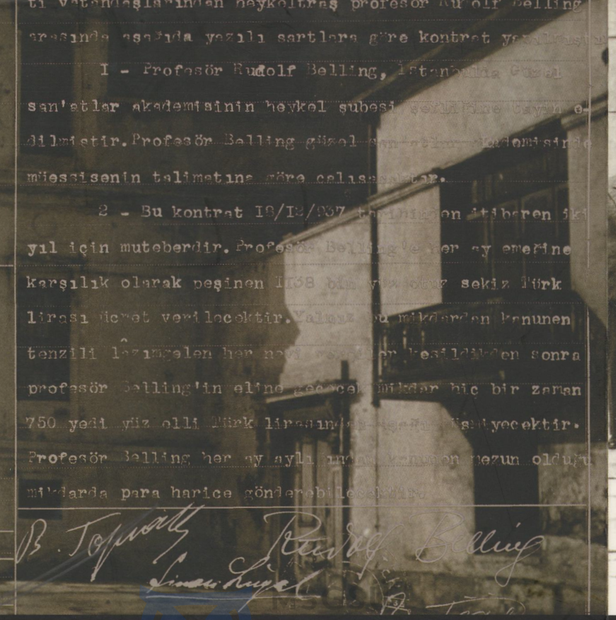

ARŞİVDEKİ BELGELER IŞIĞINDA

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ'NDE YABANCI HOCALAR

PHILIPP GINTHER'DEN (1929) - (1958) KURT ERDMANN'A KADAR

Prof. Ataman Demir

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

Açık Bilim Sanat Arşivi

Türkiye'de mimarlık ve sanat eğitiminin gelişmesi ve modernleşmesi, yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde Avrupa'da egemen olan modern sanatın Türkiye'ye getirilmesi, eğitim kurumlarındaki programlarının bu yolda reforme edilerek, sanat eğitiminin çağdaş düzeye yükseltilmesinde, Güzel Sanatlar Akademisi - (GSA)'da görev yapmış yabancı hocaların büyük katkısı olmuştur.

Sanat ve Mimarlık'ta eğitimin modernleştirilmesi sürecine paralel olarak, bu kişilerin aynı zamanda, ortaya koydukları sanat ürünleri ile,Türkiye'nin muhtelif kentlerinde inşa etmiş oldukları binalar, eğitimde yapılan bu köklü değişimin, uygulama alanına yansımaları olarak ayrı bir önem taşımaktadır.

Bu hocaların yetiştirdiği genç mimar ve sanatçılar, onların gösterdikleri yolda ilerlemiş, ürünler vermiş ve daha sonraki nesillere hocalık etmişlerdir.

Mimarlık ve sanat eğitiminin modernleştirilmesi hareketi, özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında gündeme gelmiş ve 1930'da, o zamanlar Türkiye'de yegâne sanat ve mimarlık eğitimi veren okul olan, İstanbul'daki Güzel Sanatlar Akademisi - Mimarlık Şubesi'nde başlatılan eğitim reformu ile büyük bir ivme kazanmıştır.

Bu reform hareketi, nedenleri ve sonuçlarıyla, ülkemizde sanatın gelişmesi sürecinin önemli bir kesimini oluşturmaktadır. Bu süreç içinde yabancı uyruklu mimar ve sanatçılar da reformun başarısında rol sahibidirler.

MSGSÜ
Açık Bili

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ'NDE YABANCI HOCALAR

ARŞİVDEKİ BELGELER IŞIĞINDA

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ'NDE YABANCI HOCALAR

PHILIPP GINTHER'DEN (1929) - (1958) KURT ERDMANN'A KADAR

Prof. Ataman Demir

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR

49471 X
MSÜ
2008-34
2008

MSÜ
Atatürk Bilim Sanat Arşivi

Osman Hamdi Bey
1842-1910
Sanayi-i Nefise Mektebi Kurucusu

M.S. Güzel Sanatlar Üniversitesi
Merkez Kütüphanesi
0049471
255.07.02.01.06.00/09/0049471

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

ARŞİVDEKİ BELGELER IŞIĞINDA

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ'NDE YABANCI HOCALAR

PHILIPP GINTHER'DEN (1929) - (1958) KURT ERDMANN'A KADAR

Prof. Ataman Demir

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

ARŞİVDEKİ BELGELER IŞIĞINDA
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ'NDE YABANCI HOCALAR
PHILIPP GINTHER'DEN (1929) - (1958) KURT ERDMANN'A KADAR
Prof. Ataman Demir

Kitap Tasarımı: Yeşim Demir
Baskıya Hazırlık: Didem Uraler

Renk Ayrımı, Baskı, Cilt :
Ofset Yapım Evi

ISBN: 978-975-6264-25-6

Copyright © Prof. Ataman Demir
2008, İstanbul

Bu yayının tüm hakları saklıdır; tamamı ya da bir bölümü yazarının yazılı izni olmaksızın aynen veya işlenerek yeniden basılamaz, fotokopi dahil elektronik veya mekanik herhangi bir yolla çoğaltılamaz, kaydedilemez, yayılamaz, herhangi bir ortamda yayınlanamaz, iletilemez veya diğer kullanımlara konu edilemez. Görsel malzeme ve metinlerden alıntı yapılabilmesi, ancak tanıtım amacıyla ve kuralına uygun olarak normal ölçüler kapsamında ve kaynak gösterilmesi sureti ile olanaklıdır.

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
Meclis-i Mebusan Caddesi, No: 24
34433 Fındıklı, İstanbul, Turkey
Tel: (+ 90 212) 252 16 00 Fax: (+ 90 212) 252 16 01
www.msgsü.org

Sanayi-i Nesife Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı ve Üyelerine,
ve
AKBANK'a katkılarından dolayı teşekkür ederiz...

Sanayi-i Nefise Vakfı

AKBANK

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

ARŞİVDEKİ BELGELER IŞIĞINDA

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ'NDE YABANCI HOCALAR

PHILIPP GINTHER'DEN (1929) - (1958) KURT ERDMANN'A KADAR

Prof. Ataman Demir

M.S.G.S.Ü.
Kütüphanesi

GSA Kapısı önünde grup fotoğrafı 1935 (?)
(Önden ikinci sırada oturan hocalar arasında P. Ginther ve E. Egli görülüyor.)
MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi Arşivi

MSGSÜ
Açık Bilim Sa

Sanayi-î Nefise Akademisi
Resim Bölümü 1926-1927

Güzel Sanatlar Akademisi 1928

Tesis ve ilk müdür Ressam Hamdi B. merhum

1. *Bir talebe grupu (1928)*

Akademinin kıymetli ve faal müdürü Ressam Namık İsmail

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

İÇİNDEKİLER

Sunuş	9
Önsöz	11
Kişiler Listesi	14
Kişiler	16-210
Philipp GINTHER	*16-21*
Ernst EGLI	*22-38*
Hans POELZIG	*42-45*
Erich ZIMMERMANN	*46-47*
Bruno TAUT	*48-81*
Martin WAGNER	*82-89*
Rudolf BELLING	*90-115*
Léopold LÉVY	*116-123*
Friederich E.GRIMM	*124-125*
Helmuth T. BOSSERT	*126-127*
Franz HILLINGER	*128-133*
Paul HOFFMANN	*134-135*
Wilhelm SCHUTTE	*136-153*
Margarete S.LIHOTZKY	*154-159*
Adolf TREBERER	*160-161*
Julius STERN	*162-163*
Robert VORHOELZER	*164-173*
Marie Louis SÜE	*174-181*
Henri PROST	*182-185*
Gustav OELSNER	*186-197*
Ernst DIEZ	*198-201*
Fritz STERN	*202-203*
Karl WEINER	*204-205*
Kurt ERDMANN	*206-210*
Şinasi LÜGAL	*39-41*
Son Söz	211
Yabancı ve Yerli Hocaların Aldıkları Ücretler	212-213
Yararlanılan Kaynaklar	214-217
Belgeler	218-401
Dizin	402-408

GSA Mimarlık Bölümü hocaları ve 1940 yılı mezunları hatıra fotoğrafı
(İkinci sırada ortada, GSA Müdürü B. Toprak'la sağında ve solunda Prof. R. Vorhoelzer ve Prof. E. Egli)
MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi Arşivi

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

SUNUŞ

Prof. Rahmi AKSUNGUR
MSGSÜ Rektörü

Kuruluşundan bugüne; sanat ve mimarlık alanında ülkemizin önder eğitim kurumu olan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi köklü geçmişinde birçok değer barındırmaktadır.

Okulumuz; Sanayi-i Nefise Mektebi'nden, Güzel Sanatlar Akademisi'ne, Mimar Sinan Üniversitesi'nden, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversite'sine dek tüm safhalarda cumhuriyet tarihimizin en parlak yüzük taşı olmuş, Atatürk devrimleri ile başlayan batılılaşma hareketi içinde büyük rol oynamıştır.

126 yıllık tarihi boyunca eğitime inancından hiç birşey kaybetmeden istikrarlı biçimde gelişen, büyüyen okulumuz her dönemde yeniliklerin beşiği olmuş, tüm dönemlerin önde gelen meslek adamlarını aynı çatı altında toplamayı başarmıştır.

II. Dünya Savaşı öncesinde ve sonrasında ülkelerini terk etmek zorun da bırakılan onlarca yabancı aydın ve sanatçıya okulumuzda eğitim verme imkanı tanınmış, bu imkan sayesinde sanat ve mimarlık alanında yeni eğilimler, akımlar, görme biçimleri ve gelişen eğitim sayesinde kurumumuz birçok değerli meslek insanı yetiştirmiştir.

Bu kitap ülkemizin aydınlanma ve batılılaşma sürecinde rol oynayan yabancı hocalar hakkındaki bilgi ve belgeleri içermektedir. Okulumuzda 40 yılı aşkın süredir görev yapan Prof. Ataman Demir tarafından 3 yıllık kapsamlı bir araştırmanın sonucunda ortaya çıkan bu yapıt, üniversitemiz arşivlerindeki bir çok belgeyi de ölümsüz hale getirmektedir.

Başta camiamız mensupları olmak üzere, cumhuriyet tarihimiz ve sanat tarihimiz ile ilgilenen herkesin ilgisini çekecek bu yapıt, ülkemizin demokratikleşme sürecinden de önemli bir kesit sunan bir kaynak kitap niteliğindedir.

Genç nesillere bırakılan bu mirası keyifle okumanız ve saklamanız dileğiyle.

ÖNSÖZ

Prof. Ataman DEMİR
Erenköy, 2008

Türkiye'de mimarlık ve sanat eğitiminin gelişmesi ve modernleşmesi, yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde Avrupa'da egemen olan modern sanatın Türkiye'ye getirilmesi, eğitim kurumlarındaki programlarının bu yolda reforme edilerek, sanat eğitiminin çağdaş düzeye yükseltilmesinde, Güzel Sanatlar Akademisi (GSA)'da görev yapmış yabancı hocaların büyük katkısı olmuştur.

Sanat ve Mimarlık'ta eğitimin modernleştirilmesi sürecine paralel olarak, bu kişilerin aynı zamanda, ortaya koydukları sanat ürünleri ile,Türkiye'nin muhtelif kentlerinde inşa etmiş oldukları binalar, eğitimde yapılan bu köklü değişimin, uygulama alanına yansımaları olarak ayrı bir önem taşımaktadır.

Bu hocaların yetiştirdiği genç mimar ve sanatçılar, onların gösterdikleri yolda ilerlemiş, ürünler vermiş ve daha sonraki nesillere hocalık etmişlerdir.

Mimarlık ve sanat eğitiminin modernleştirilmesi hareketi, özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında gündeme gelmiş ve 1930'da, o zamanlar Türkiye'de yegâne sanat ve mimarlık eğitimi veren okul olan, İstanbul'daki **Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Şubesi**'nde başlatılan eğitim reformu ile büyük bir ivme kazanmıştır.

Bu reform hareketi, nedenleri ve sonuçlarıyla, ülkemizde sanatın gelişmesi sürecinin önemli bir kesimini oluşturmaktadır. Bu süreç içinde yabancı uyruklu mimar ve sanatçılar da reformun başarısında rol sahibidirler.

Mimarlık ve sanat eğitiminde yabancı hocaların görev almaları, **Sanayii Nefise Mektebi** adı ile kurulan bir okul olarak resmen açıldığı 1883 yılından başlamaktadır. Sanayii Nefise'nin ilk eğitim kadrosunu oluşturan yabancı hocalar arasında Fransız **Mösyö Dolger** (Hakkâklık Öğretmeni), İstanbul doğumlu Fransız Levanten **Alexandre Vallaury** (Mimarlık Bölümü Başkanı), Ermeni asıllı Osmanlı olan **Osgan Efendi** (Heykel Bölümü Başkanı), İtalyan asıllı

Güzel Sanatlar Akademisi. (1930'lu yıllar).
(Prof. A. Demir arşivi)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Üstte:
Güzel Sanatlar Akademisi. (1920'li yıllar).
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

Altta:
Güzel Sanatlar Akademisi. (1930'lu yıllar).
(Prof. A.Demir arşivi).

Salvatore Valeri (Ressam), Polonya asıllı **Joseph Warnia Zarzecki** (Ressam), gene İtalyan asıllı **Guilio Mongeri** (Mimar) Türk hocalarla birlikte bir yandan sanat ve mimarlık eğitimini sürdürürlerken diğer yandan sergiler açmış ve başta İstanbul olmak üzere, ülkenin diğer şehirlerinde binalar inşa etmişlerdir.
(CEZAR, 1995 II: 439-445, 464-470, 558, 563-564).

Sanayii Nefise Mektebi Alîsi'nden önce Osmanlı İmparatorluğu'ndaki sanat ve mimarlık faaliyeti, okulun kuruluşu, eğitim programları, ilk eğitim kadrosu ile bu hocaların eğitimdeki görevleri, çalışmaları ve eserlerini içeren çok kapsamlı bir çalışma, ***Sanatta Batı'ya Açılış ve Osman Hamdi*** adı altında, sevgili hocam **Prof. Mustafa CEZAR** tarafından, ilk defa 1971 yılında ve daha sonra 1995 yılında, 2 cilt halinde, ikinci kez yayınlanmıştır. O okul ve o dönemin sanat ve mimarlık ortamı hakkında çok ayrıntılı bilgi ve belgeleri içeren bu yayın, Türkiye'deki sanat ve mimarlık eğitiminin köklerine ışık tutmaktadır.

Sanayii Nefise Mektebi'nin, 1928 yılında **Güzel Sanatlar Akademisi** adını almasından sonra, Akademi Mimarlık Şubesi'nde, eğitimle görevli olan "şube şefi" profesörler ile, onun yanında, zaman zaman eğitime yardımcı olan ancak asıl görevleri, Kültür Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı'na ait, çoğunluğu eğitim yapılarına ait projelerinin hazırlandığı, Akademi'de faaliyet gösteren **Tatbikat Bürosu**'nda, "şef" unvanı ile görev yapan profesörün yanında, şefe yardımcı olmak üzere görevlendirilmiş yabancılar arasında Alman ve Avusturya uyruklu olanlar çoğunluğu oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra İsviçre ve Fransız uyruklular arasında bir de Macar uyruklu kişi yer almaktadır.

Ülkelerinde iktidara gelmiş olan yönetimin, gerek ırkçılık ve gerekse siyasî ilkelerine aykırı düşünce ve eylemleri nedeniyle, özellikle 1933 yılından itibaren, artık Almanya'da yaşayamayacaklarını anlayarak başka ülkelere göç etmek zorunda kalan bilim adamları, mimar ve sanatçılardan, Türkiye'ye sığınanlar hakkında, yurt içinde ve yurt dışında çok sayıda araştırma yapılmış, kitaplar, makaleler yayınlanmıştır. Bu araştırmalara ek olarak, bu sığınmacıların Türkiye yıllarını anlattıkları anı kitapları, çok değerli bir başka kaynağı oluşturmaktadır. Bu anı kitapları arasında **Prof. Dr. Fritz NEUMARK**'ın, 1982 yılında, İstanbul Üniversitesi yayınları içinde (no:3062) yer alan ***Boğaziçine Sığınanlar*** isimli

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

anı kitabı ile, **Prof. Dr. Ernst HIRSCH**'in, 1997 yılında yayınlanan, ***Anılarım: Kayzer Dönemi, Weimar Cumhuriyeti, Atatürk Ülkesi*** isimli kitabındaki anıları, bu âlim kişilerin Türk yüksek öğretiminin gelişmesine katkıları, Türkiye'de edindikleri dostluklar, yetiştirdikleri genç bilim ve sanat adamları, Türkiye'de geçirdikleri yıllar hakkında çok değerli bilgiler içermektedir. Türkçe okunuşu ile; *Haymatloz* (vatansız) tabir edilen bu kişilerden, Güzel Sanatlar Akademisi'nde görev yapmış mimar, sanatçı ve diğer kişiler hakkında yaptığım bu araştırmanın ana kaynağını, bugün ismi **Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ)** haline dönüştürülmüş olan okulumuzun, **Personel Dairesi Arşivi**'ndeki dosyalarda yer alan belgeler oluşturmaktadır.

Bu kişilerin Akademi'ye gelişleri, görevlendirilme şekilleri, Akademi İdaresi ve dolayısıyla Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile yaptıkları yazışmalar ile Akademi'deki eğitimin geliştirilmesi konusunda gösterdikleri çabalar, yazdıkları raporlar ve verdikleri konferanslara ait belgeler ve fotoğraflar, bu kişiler hakkında daha önce yapılmış araştırmaları tamamlayıcı niteliktedir. Ayrıca bu araştırma, o hocaların talebeleri olmuş, onlardan feyz almış ve onlardan sonraki kuşak olarak, Akademi'de sanat ve mimarlık eğitimini devralmış, bizleri yetiştirmiş hocalarımız; **Prof. Feridun AKOZAN** ile **Prof. Asım MUTLU** ve **Prof. Mehmet Ali HANDAN**'la yaptığımız sohbetler sırasında onların naklettiği bilgiler, verdikleri fotoğraflar ve muhtelif dergilerde yayınlanmış anılarıyla da zenginleştirilmiştir.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Personel Dairesi Başkanlığı Arşivi'nde, dosyaları bulunan yabancıların, uyrukları, Güzel Sanatlar Akademisi (GSA)'ya geliş ve ayrılış tarihleri ile hangi bölümde hangi görevi yaptıklarına ve eğitim faaliyetlerine ait çok sayıda belge bulunmaktadır.

Mimar, iç mimar, heykeltıraş ve ressam hocaların, meslekî eğilimleri, yetenekleri, inşa ettikleri binalar, yonttukları heykeller, yaptıkları resimler ile ortaya koydukları işler hakkındaki sanatsal eleştirilerin, bu araştırmanın kapsamı dışında tutulmasına özen gösterilmiştir.

Amaç, bu saygın kişilerin GSA'daki görevleri, Türkiye'de sürdürdükleri çalışma hayatı ve GSA'da sanat ve mimarlık eğitimine yaptıkları katkılar hakkında, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı Arşivi'ndeki belgelere dayanan bilgilerin tarafsız olarak ortaya konmasıdır. Böylece bu kişiler hakkında bilgilerin, biraz daha ayrıntıya kavuşması sağlanmış olacaktır.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Rektörü **Prof. Rahmi AKSUNGUR**, bu araştırmanın bir MSGSÜ yayını haline getirilmesi için büyük destek vermiş, büyük çaba harcamıştır.
MSGSÜ Eski Rektörü **Prof. Dr .İsmet Vildan ALPTEKİN**'inden, araştırmanın sürdürülmesinde teşvik gördüm.
Kendilerine teşekkür ediyorum.

Ayrıca, istediğim zaman arşive girerek dosyaların incelenmesinde, gerekli olanların fotokopilerinin çekilmesinde, Personel Dairesi Başkanı **Tülay ATİLA** ile aynı birimde görev yapan **Eray YURTKULU**'dan büyük yardım ve destek aldım. Üniversite Fotoğraf Atölyesi Arşivi'ndeki fotoğraflardan yararlanma konusunda bu atölye'nin eski sorumlusu **Erdal AKSOY** ile şimdiki sorumlusu **Saliha DRAMAN** ve teknisyen **Vedat AKSOY**, Üniversitemiz Kütüphanesi ve Dokümantasyon Daire Başkanı **Hakkı YILMAZ** ile kütüphane görevlileri, bu araştırmanın her safhasında bana yardımcı olmuşlardır. Hepsine şükran borcum vardır.

GSA'da aynı yıllarda öğrencilik yapmış olmamız nedeniyle araştırmaya büyük katkısı olan, metinleri dikkatle okuyup düzeltmeleri yapan eşim **Suna DEMİR**'e, Fransızca metinlerin çevirisini yapan oğlum **Eren H. DEMİR** ile Almanca metinlerin çevirilerini yapan meslekdaşlarım **Prof. Dr. Halit Yaşa ERSOY** ile **Prof. Dr. İhsan MUNGAN**'a ve kitabın tasarımını büyük bir özveriyle yapan kızım **Yeşim DEMİR**'e teşekkür ederim.

Öğrenci veya asistanı oldukları yabancı hocalar hakkında verdikleri bilgiler ve fotoğraflar için muhterem hocalarıma özellikle merhum **Prof. Feridun AKOZAN** ile merhum **Prof. Asım MUTLU** ve merhum **Prof. Mehmet Ali HANDAN**'a şükran borcum vardır.

Bugün adı **Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi** haline dönüşmüş olan ve Türkiye'de ilk olarak sanat ve mimarlık eğitimi vermek üzere **Sanayiİ Nefise Mektebi** adı altında 1883 yılında kurulan ve 1928 yılında ismi **Güzel Sanatlar Akademisi** olarak değiştirilen bu yüksek sanat kuruluşunun, 125 yıllık eğitim hayatının bir bölümüne biraz daha fazla ışık tutmak amacıyla girişiğim bu çalışmaya katkıda bulunan herkese teşekkürü bir borç biliyorum.

KİŞİLER LİSTESİ

Personel Dairesi Arşivinde mevcut 44 yabancıya ait dosyalar içinde, **1929-1958** tarihleri arasında; **Mimarlık, İç Mimarlık, Resim ve Heykel Bölümü**'nde, doğrudan eğitim ile görevlendirilmiş olanlar ile, eğitim görevi yanında idarî görevi de olanlar ve eğitim görevi olmayan ancak, Tatbikat Bürosu'ndaki işlerde hocalara yardımcılıkla görevlendirilmiş olan toplam 24 kişi, dosyalarında yer alan evraka göre, GSA'ya geliş tarihi esas kabul edilerek, göreve başlama ve görevden ayrılma tarihleri aşağıda belirtilmiştir. Uyrukları ise, ismin başında, parantez içinde İtalik olarak gösterilmiştir:

(A)	**Philipp GINTHER**	1929- 31.7.1937
(CH)	**Ernst EGLI**	1930-1936
(D)	**°Hans POELZIG**	
(D)	**Erich ZIMMERMANN**	4 Mayıs 1936-1939 (?)
(D)	**Bruno TAUT**	23 Kasım 1936-24 Aralık 1938
(D)	**Martin WAGNER**	21 Aralık 1936-30 Ekim 1937
(D)	**Rudolf BELLING**	7 Ocak 1937-31 Temmuz 1954
(F)	**Léopold LÉVY**	20 Şubat 1937-16 Kasım 1949
(CH)	**Friederich Ernest GRIMM**	1 Haziran 1937-10 Haziran 1943
(D)	**Helmuth Theodor BOSSERT**	1 Kasım 1937-21 Ekim 1940
(H)	**Franz HILLINGER**	17 Kasım 1937-Eylül 1939
(D)	**Paul HOFFMANN**	1 Temmuz 1938-18 Kasım 1940
(D)	**Wilhelm SCHÜTTE**	26 Ağustos 1938-26 Ağustos 1946
(D)	**Margarete Schütte-LIHOTZKY**	16 Eylül 1938-16 Haziran 1939
(D)	**Adolf TREBERER**	1 Ekim 1938-31 Aralık 1940
(D)	**Julius STERN**	13 Aralık 1938-30 Eylül 1947
(D)	**Robert VORHOELZER**	11 Şubat 1939-1 Şubat 1941
(F)	**Marie Louis SÜE**	18 Kasım 1939-14 Kasım 1943
(F)	**Henri PROST**	20 Şubat 1941-19 Şubat 1943
(D)	**Gustav OELSNER**	1 Mart 1943-24 Ocak 1949
(D)	**Ernst DIEZ**	18 Ekim 1946-Eylül 1949
(D)	**Fritz STERN**	1 Ekim 1947-1 Ekim 1950
(D)	**Karl WEINER**	27 Eylül 1950-30 Eylül 1955
(D)	**Kurt ERDMANN**	22 Şubat 1951-31 Ekim 1958
	Toplam	**24 kişi.**

°Poelzig, görevi kabul etmiş ancak İstanbul'a gelemeden vefat etmiştir.

Bu kişilerin uyruklarına göre dağılımı:

(D)	**Alman uyruklu**	17
(A)	**Avusturya uyruklu**	1
(CH)	**İsviçre uyruklu**	2
(F)	**Fransız uyruklu**	3
(H)	**Macar uyruklu**	1

Bu kişilerin GSA'da görev yaptıkları bölümler ve görevlendirilme şekilleri ise şöyledir:

1 Yalnızca ***eğitim***'le görevli olanlar;

Martin WAGNER	Mimarlık Bölümü Şehircilik Hocası,
Helmuth T. BOSSERT	Mimarlık Bölümü Arkeoloji Hocası,
Adolf TREBERER	Heykel Bölümü Heykeltıraş,
Julius STERN	Bölümler arası ortak Almanca Okutmanı,
Henri PROST	Mimarlık Bölümü Şehircilik Hocası,
Gustav OELSNER	Mimarlık Bölümü Şehircilik Hocası,
Ernst DIEZ	Bölümler arası ortak Sanat Tarihi Hocası,
Fritz STERN	Bölümler arası ortak Almanca Okutmanı,
Karl WEINER	Bölümler arası ortak Almanca Okutmanı,
Kurt ERDMANN	Bölümler arası ortak Sanat Tarihi Hocası.

2 ***Eğitim*** görevine ek olarak, ***şube şefi*** unvanıyla ***idarî görev***'i olanlar;

Philipp GINTHER	Dahilî Mimarî ve Tezyinî Sanatlar Bölümü,
Ernst EGLI	Mimarlık Bölümü,
°Hans POELZIG	Mimarlık Bölümü, (Göreve başlayamadan vefat etmiştir.)
Bruno TAUT	Mimarlık Bölümü,
Léopold LÉVY	Resim Bölümü,
Rudolf BELLING	Heykel Bölümü,
Robert VORHOELZER	Mimarlık Bölümü,
Marie L. SÜE	Tezyinî Sanatlar Bölümü.

3 ***Eğitim*** ve ***idarî görev*** yanında **Tatbikat Bürosu Şefi** olarak görev yapanlar;

Ernst EGLI	Mimarlık Bölümü,
°Hans POELZIG	Mimarlık Bölümü, (Göreve başlayamadan vefat etmiştir.)
Bruno TAUT	Mimarlık Bölümü,
Robert VOLHOELZER	Mimarlık Bölümü,

4 Aslî görevleri ***Tatbikat Bürosu***'nda olup aynı zamanda şube şefine yardımcılık yaparak ***eğitim***'e katkıda bulunanlar;

Erich ZIMMERMANN	Mimarlık Bölümü,
Franz HILLINGER	Mimarlık Bölümü,
Wilhelm SCHÜTTE	Mimarlık Bölümü,
Margarete Schütte-LIHOTZKY	Mimarlık Bölümü.

5 Eğitim görevi olmayan, yalnızca **Tatbikat Bürosu**'nda görev alanlar;

Friederich E.GRIMM	Mimarlık Bölümü,
Paul HOFFMANN	Mimarlık Bölümü,

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1929-1937

GSA "Tezyinî Sanatlar Şubesi Profesörü" . Avusturya uyruklu olan Ginther, ayrıca Mimarlık Bölümü'nde "Dahilî Mimarî ve Mobilya" dersleri de vermiştir.

PHILIPP GINTHER

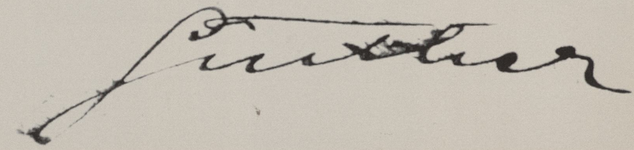

Üstte:
Philipp GINTHER. İç Mimarlık Atölyesinde bir tashih sırasında (1929-1937) .
(Prof. A. Demir arşivi)

Altta:
1932 yılında GSA bahçesinde öğrencileriyle.
(Resmin sağından üçüncü, papyon kravatlı, Asım Mutlu).
(Prof. A.Mutlu - YAPI'DAN SEÇMELER 7 - ANILARDA MİMARLIK, s.51).

Philipp GINTHER, Güzel Sanatlar Akademisi (GSA)'da Tezyinî Sanatlar Şubesi (bugünkü; İç Mimarlık Bölümü) profesörü idi. Avusturya uyrukluydu. Arşivde, kendisine ait ayrı bir dosya mevcut olmadığı için GSA'ya geliş tarihini kesin olarak gösteren bir kayıt yoktur. Ancak 17 Ocak 1929 tarihinde GSA'da göreve başladığı başka bir kaynakta belirtilmektedir (GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE 100 YIL, 1983:58). Ayrıca, başka dosyalardaki evraktan, kendisi hakkında birkaç kısa bilgi edinmek mümkün olmuştur.

Bunlar içinde, Prof. Ginther'le ilgili son belge 14 Eylül 1937 tarihlidir. Güzel Sanatlar Akademisi Direktörü imzalı olan ve kullanılan ifadeden bir referans mektubu olduğu izlenimi veren bu yazıdan anlaşıldığına göre; *"...Philipp Ginther Akademimizin Tezyinî Sanatlar Şubesi'nde 1929 senesinden beri ayda 250 lira ücretle şeflik ve profesörlük yapmış olduğu gibi Mimarî Şubesi'nde de Dahilî Mimarî ve Mobilya profesörlüğü"* yapmıştır. Aynı belgede, Profesör Ginther'in mukavelesi 31 Temmuz 1937 tarihinde sona ermiş ve kendi arzusuyla görevinden ayrılmıştır.(GINTHER/B01).

Gene GSA Direktörlüğü tarafından , Kültür Bakanlığı'na gönderilen 18 Ağustos 1937 tarihli yazıda Ginther'in ayrılma nedeni; *"Akademi Tezyinî Sanatlar şubesinde mütehassıs olarak çalışmakta iken bu sene mukavelenamesinin tecdid edilmemesi üzerine alâkası kesilmiş olan ve memleketine dönmek üzere bulunan Ginther..."* olarak ifade edilmiştir.(GINTHER/B02).

Arşivde, Prof. Ginther'le ilgili en eski belge, 4 Temmuz 1936 tarihlidir. GSA tarafından, Kültür Bakanlığı'na gönderilen bu yazıda, Akademi Dahilî Mimarî ve Tezyinat muallimi Prof. Ginther'in mukavelesinin bir sene süreyle daha uzatılması ve yenilenmesi gerektiği belirtilmekte ve Akademi'deki görevine devamı hakkında şu bilgiler verilmektedir:
"...Bu arkadaşın okutmuş olduğu ders hakkında Türkçe basılmış bir kitap yoktur. Prof. Ginther 250 lira ücretle, yanında bir Türk muavini olduğu halde, burada beş seneden beri hocalık yapmasına rağmen henüz bir ders kitabı yazmamış, talebeye verilmesi zarurî olan notlarını bile her hangi bir şekilde tabettirmeğe de teşebbüs etmemiştir. Talebe kitap ve notu olmadığı için Profesörün dersinden lâyıkıyla istifade edememektedir. Halbuki bu derse ait bir manuel'in basılması büyük bir fedakârlığı müstelzim değildir.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Kendisine şimdiye kadar niçin bir kitap hazırlamadığını şifahen sordum. Böyle bir teklife maruz kalmadığından buna lüzum görmediğini, Bakanlık isterse hemen bir kitap hazırlayacağını, hatta ders senesi başlangıcına kadar yetiştirebileceğini söyledi. Kitabını kendi parasile bastırmağa razı oldu. Mukavelesinin, ancak dersine ait kitabın Birinciteşrine kadar ve kendi parasiyle bastırıp idareye teslimile tecdit edilmesine Akademi lûzum görmektedir. Mukavelesine bu maddenin ilâvesini ve keyfiyetin kendisine bildirilmesini rica..."
(GINTHER/B03).

Kültür Bakanlığı bu yazıya 11 Temmuz 1936 tarihinde verdiği cevapta, *"...kontratı bir yıl için yenilenirken eski kontratın aynen tekrar edilmesi..."* ve bu kontrata ilâve olarak, söz konusu ders kitabı ile ilgili koşulların da mukavelede yer almasını belirtmektedir.
(GINTHER/B04).

Prof. Ginther ile Akademi Direktörü **Burhan TOPRAK** arasında 27 Temmuz 1936'da imzalanan ve mukaveleyi 31 Temmuz 1936 tarihinden itibaren bir sene uzatan, 1 Eylül 1936 tarihli mukavelenamede bu şart da yer almış bulunmaktadır. Bu mukavele hükümlerine göre:
"...Ginther Güzel Sanatlar Akademisinde Tezyinî sanatlar muallimliği vazifesini görmek üzere 1 Ağustos 1936 tarihinden 31 Temmuz 1937 tarihine kadar Kültür Bakanlığı emrinde çalışacaktır. Ginther'e icabında Türkiye'nin başka yerlerinde ve başka mektеplerde tezyinî sanatlar ve meslekî tedrisata ait vazifeler de verilebilir."
"...Ginther'e üstüne aldığı vazifeye karşılık olarak her ay sonunda rediye edilmek üzere 250 iki yüz elli Türk lirası ücret verilecektir."
"...Ginther Türkiye Cumhuriyeti hükûmetinde bulunduğu müddetçe hiçbir suretle ticarî ve siyasî işlerle meşgul olmamağı taahhüt eder."
"Ginther'e Maarif Vekâletinin emriyle ve bir vazife dolayisiyle Türkiye dahilînde yapacağı seyahatlarda yataklı vagon ve yemek ücreti dahil olmamak üzere birinci mevki bilet, 3 üç lira seyahat, 5 beş lira ikamet yevmiyesi verilecektir."
Mukaveleyi imzalayan iki taraftan birinin, bir ay evvelinden yazılı olarak bildirmesi halinde mukavelenin fesh edilebileceği, mukavelenin Maarif Vekâleti'nce fesh edilmesi veya süresi bittiği zaman yenilenmediği takdirde 300 (üç yüz) TL. dönüş parası verileceği, Prof. Ginther'in mukavele hükümlerine aykırı olarak işi bırakması halinde bu dönüş parasının verilmeyeceği hükme bağlanırken son madde olarak;

GSA kapısı önünde. (1935 (?)
(Resmin merkezinde, papyon kravatlı Prof. Ginther).
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

Aynı yerde, 1933-1934 öğretim yılında hoca arkadaşları ve öğrencileriyle. (Merkezde Prof. Ginther; solda Arif Hikmet Holtay. Ginther'in arkasında; Leylâ Turgut. Leylâ Turgut'un arkasında sağda; Rebii Gorbon. En arka sırada papyon kravatlı; Ayetullah Sümer. Ön sırada soldan itibaren ikinci, Ahsen Yapanar. Yanında Fazıl Aysu ve Aristidi Pasadeos. Üçüncü sıranın en sağında Asım Mutlu).
(Prof. K. Söylemezoğlu - YAPI'DAN SEÇMELER 7 - ANILARDA MİMARLIK, s.114).

"Ginther Akademide okutmakta olduğu dersin kitabını Birinci Teşrin 1936' ya kadar kendi parasiyle bastırıp 5 beş nüshasını idareye teslim edecektir." hükmü konmuştur. (GINTHER/B05).

Kültür Bakanlığı'ndan, Bakan **Saffet ARIKAN** imzasıyla, GSA Direktörlüğü'ne gönderilen 4 Ağustos 1936 tarihli yazıda, Prof.Ginther'in bir girişimi konu edilmekte ve kendisinin uyarılması istenmektedir:
*"Viyana Elçiliğimizden alınan bir yazıda; Avusturya eski Ticaret Nazırı **Heinl**'in Elçiliğe müracaat ederek, Akademide münhal bulunan Profesörlüklerden birisine Avusturyalı Ressamlardan **Berthold LOFFLER**'in aranması için teşebbüste bulunduğu yazılmakta ve yapılan bu teşebbüs ise, Akademide çalışmakta olan yabancı uzman Ginther tarafından Ressam Löffler'e gönderilen ve bu vazifeye talip olmasını tavsiye eden bir mektubun sebep olduğu bildirilmektedir.*

Elçiliğimizin mektubuna nazaran, yabancı uzman Ginther, sözü geçen Ressam Berthold Löffler'e yazdığı mektupta: münhal olan vazifeye talip olmasını tavsiye etmekle beraber, "Akademide Fransız temayülüne sadık bazı arkadaşların bu mevkie Avusturyalı değil, Fransız bir öğretmen getirmeğe çalıştıklarını" fakat Bakanlığımızın bu iş hakkında henüz bir karar vermemiş olduğunu da bildirmiştir.

Şu duruma göre, Akademide kendi uhdesine verilmiş işleri yapmakla mükellef olan Ginther'in, Bakanlığa ve Akademiye ait işlere karışması ve böyle bir vazifeye Avusturyalı bir Ressam tayin ettirmek suretiyle kendi varandaşlarını kayırmağa kalkışması Bakanlığımızca doğru görülmemiştir.

Bu sebeple, Akademideki vazifesi yalnız kontratında tayin edilen hizmetleri ifadan ibaret olan Ginther'e, badema bu gibi fuzulî ve yolsuz hareketlerde bulunmamasının münasip bir lisanla ihtar edilmesini..."(GINTHER/B06).

GSA'ya gelişine ait bir belgenin bulunmaması nedeniyle, sadece yazışmalardan 1929 ile 31 Temmuz 1937 tarihleri arasında GSA'da hocalık yapmış olduğu anlaşılan Prof. Ginther, Güzel Sanatlar Akademisi'ni tanıtan ve 1937 yılına ait olması muhtemel olan bir kitapçıkta *Umumî Dahilî Tezyînat Profesörü ve Bölüm Şefi* olarak tanıtılmaktadır.(GSA TANITMA BROŞÜRÜ (1937?).

MSGSÜ
Açık Bilim Sana

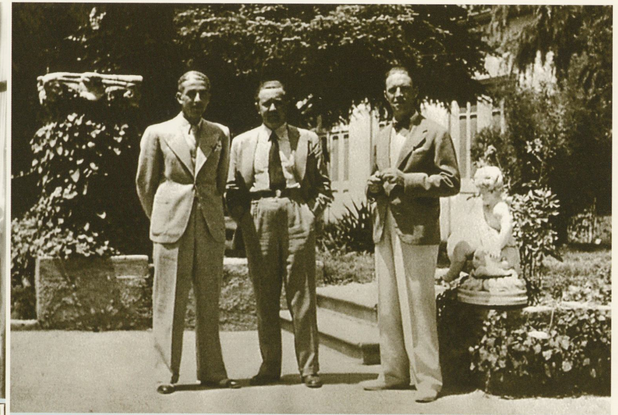

Üstte;
GSA Dahilî Tezyinat Şubesi Atölyesi (1936).
(Prof. A. Demir arşivi)

Altta;
GSA Dahilî Tezyinat Şubeleri Öğrenci İşleri Sergisi. (1934).
(Prof. A. Demir arşivi)

Üstte;
Soldan sağa: Nazimî Yaver Yenal (P.Ginther'in yardımcısı), Prof. Ernst Egli (Mimarlık Şubesi Şefi), Prof. Philipp Ginther (Tefrişat ve Dahilî İnşaat Muallimi) (GSA Bahçesinde, 1930-1936)
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi Arşivi).

Altta;
GSA Dahilî Tezyinat Şubeleri Öğrenci İşleri Sergisi. (1935).
(Prof. A. Demir arşivi)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1930 - 1936

GSA Mimarlık Bölümü'ndeki eğitimi reforme eden aslen Avusturya'lı , İsviçre uyruklu mimar hoca. Mimarlık eğitiminde yaptıkları ve inşa ettiği yapıları ile Cumhuriyet Dönemi mimarlığında çok etkili olmuş usta bir mimar.

ERNST ARNOLD EGLI (1893 - 1974)

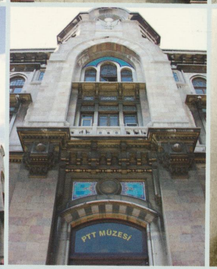

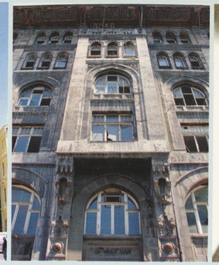

Üstte:
Guilio MONGERI (18...-19...)
"KARAKÖY PALAS" (1920)
Karaköy - İstanbul
(Prof. A. Demir arşivi)

Ortada:
Mimar Vedat TEK (1873-1942)
"BÜYÜK POSTANE" (1905-1909)
Sirkeci - İstanbul
(Prof. A. Demir arşivi)

Altta:
Mimar Kemâlettin (1870-1927)
"4. VAKIF HAN" (1916-1926)
Eminönü - İstanbul
(Güzel Sanatlar 5. s.160)
(Prof. A. Demir arşivi)

Ernst Arnold EGLI, yakın dönem Türk Mimarlığında etkili olmuş çok önemli bir isimdir. Gerek, ülkenin Batı'nın kuram ve kurumları örnek alınarak çağdaş bir hale getirilmesi sürecinin en önemli atılımı ve başarısı olan Cumhuriyet'in ilk on yıllarında, Türkiye'de, özellikle Ankara'da inşa ettiği yapılar ve gerekse, mimarlık eğitiminin çağdaşlaştırılması amacıyla GSA'da yapmış olduğu reform ile Prof.Egli, Türkiye'nin modernleştirilmesi çabaları içinde önemli işler yapmış bir kişidir.

1930 yılında GSA Mimarlık Şubesi Bölüm Başkanı ve profesörü olarak görevlendirilmiş, Mimarlık Şubesi'nde yaptığı köklü reformla, mimarlık eğitimini çağdaş düzeye getirmiş olan Avusturya asıllı, İsviçre vatandaşı Prof.Ernst Arnold EGLİ'ye ait, MSGSÜ Arşivinde her hangi bir dosya olmadığı gibi, diğer dosyalar içinde, kendisinin GSA'daki faaliyeti hakkında bilgi verecek hiçbir belge yoktur.

Bu nedenle, GSA tarihinde çok önemli bir dönüm noktasına imza atmış olan bu büyük hoca hakkında, kendi hocalarımızdan dinlediklerimiz ve onlardan elde ettiğimiz birkaç fotoğraf yanında, yayınladıkları anılarından, hocaları Prof.Egli hakkında bilgiler edinmiş bulunmaktayız.

Türkiye'ye gelişi, TBMM mimarı **Clemens HOLZMEISTER**'in asistanı olarak onun tavsiyesi üzerine, eğitim yapılarının projelendirilmesi ve inşa edilmesi amacıyla kurulan *"Maarif Vekâleti Tatbikat Bürosu'nda Müşavir Mimar"* olarak görevlendirildiği 1927 yılına rastlar. Daha sonra bu büronun şefliğini üstlenecek olan Prof.Egli, aslen Avusturyalı'ydı. 17 Ocak 1893'de Viyana'da doğmuş, 24 Ekim 1974'de Zürih'te ölmüştür. İlk ve orta öğretimini Viyana'da gördükten sonra Viyana TH'sinde Mimarlık tahsil etmiş, 1918'de yüksek mühendis, 1925 yılında da Teknik Bilimler Doktoru ünvanını kazanmıştır. Kendi bürosunu açarak bir süre serbest mimarlık yapan Prof. Egli, 1924 yılında, Viyana Güzel Sanatlar Akademisi'nde, Prof. Clemens HOLZMEISTER'in asistanı oldu. Sonra Türkiye'ye geldi. Almanya'nın 1938'de Avusturya'yı ilhak etmesine tepki olarak İsviçre vatandaşlığına geçti.

Maarif Vekâleti Tatbikat Bürosu şefi olarak görevine devam ederken 1930 yılında, *"Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Şubesi Şefliği ve Profesörlüğü"* görevine getirildi. Bu esnada Tatbikat

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Bürosu'ndaki görevi devam ediyordu. Bu göreve ek olarak GSA'ya getirilmesindeki amaç, Maarif Vekâletince başlatılan "eğitimde reform" hareketi içinde, *"mimarlık eğitiminde reform"* düşüncesinin gerçekleştirilmesiydi:
*"...Mimarî öğretimde gerekli reformu gerçekleştirmek isteyen çağın Maarif Vekili **Mustafa Necati** bey, o sırada Ankara'nın önemli binalarının projelerini hazırlamakta olan Prof. Holzmeister'in tavsiyesi ile onun öğrencisi olan İsviçreli Prof. Ernst Egli'yi çağırdı (1928)."* (MUTLU, 1983:25)

1883'de kurulan ve ülkede "mektepli mimar yetiştiren" ilk yüksek eğitim kurumu, **Sanayi-i Nefise Mektebi**'nde mimarlık eğitimi 1930 yılına kadar, *Sanayi-i Nefis-i Şâhâne Mektebi Fenn-i Mimarî Muallimi* **Alexander VALLAURY**'nin koymuş olduğu esaslar üzerinde devam etmekteydi. Vallaury, Paris'te eğitim görmüş, bu nedenle mimarlık eğitimini "Ecole des Beaux-Arts" programını model alarak şekillendirmiş olan, Türkiye'deki mimarlık eğitiminin kurucusu ve ilk hocasıdır. Vallaury ve yardımcısı **Philip BELLO** ile başlayan ve daha sonra **Guilio MONGERI, Mimar VEDAD, Mimar KEMALETTİN**, beylerin katılmaları ile devam eden proje atölyelerinde, Rönesans ve Osmanlı mimarîsinden, mimarî ve süsleme unsurlarının kalıplar halinde alınarak fasadlara monte edildiği, Rönesans ve Osmanlı eklektiği bir mimarî üslûbun çeşitlemeleri olan projeler yapılmakta idi.

"...Kısacası, teknik yeni de olsa stil tarihsel biçimde sunulacaktı Bunlar binaya giydirilen dış kılıftı. Plânın anaçlığı önemli değildi. Mongeri, '...plânları değil de önce fasadları görelim kuzum' derdi. Zirâ mimarî, fasad sanatçılığı olarak yorumlanırdı. Fasadlar ümit verici ise plân yoklaması yapılırdı... Vaziyet plânı ise pek aranmazdı. Vedad Bey 'siz iyi bir proje yapmaya bakın. İyi bir proje nereye olsa uyar' demişti". (ÜNSAL, 1973:34-35)

1930'lu yıllarda, GSA'da, Mimarî Tarihi ve Şehircilik hocalığı yapmış olan **Celâl Esat ARSEVEN**, o yıllardaki mimarlık faaliyetini ve mimarlık eğitimi şöyle tarif ediyor:
"...Yarım asır evvel bizde Sanayi-i Nefise Mektebi açılıncaya kadar İstanbul inşaatı, kendisine mimar süsü veren İtalyan kalfalar ve Rum ve Ermeni dülger ve hamamcılar elinde kalmıştı. Mühendishane mektebinden neşet eden bazı mühendislerle Paris'te ve İtalya'da biraz

Üstte:
Prof. EGLI, bir Şehircilik tashihi sırasında.
(Sağdan itibaren: Kemâl Ahmet Arû, Prof. Egli, Ahsen Yapanar. En arka plânda (gözlüklü), Asım Mutlu. Resmin solundan itibaren ikinci Emin Necip Üzman, üçüncü Seyfi Arkan. 1935)
(Prof. K. A. Arû, YAPI, no:127, Haz.1992, s.42)

Altta:
Prof. EGLI, öğrencileriyle tashihte.
(Aynı yıllar).
(Prof. K. A. Arû, YAPI, no:127, Haz.1992, s.42).

Prof. Ernst Arnold Egli
(Fotoğrafın üzerinde: "Talebem Asım Mutlu'ya hatıra için 27/03/1936 Egli" yazılıdır.)
(Prof. A. Demir arşivi - Prof. Asım Mutlu'dan)

tahsil görmüş bazı Ermeni kalfalardan başka mühim bina yapacak kalfalar bulunamıyordu. Bunlar ise, ne eski mimarînin ananelerini biliyor ne de Avrupa'nın mimarî üslûplarını hakkiyle tanıyorlardı. Yunan üslûbu, Renesans üslûbu, Gotik üslûbu birbirine karıştırılıyor, Avrupa'dan gelmiş bina resimlerinin tezyinatı gelişi güzel tatbik olunuyordu. İşte şimdiki İstanbul bu surette vücuda geldi. Sanayi-i Nefise mektebinde açılan mimarî kısmı kırk elli seneden beri hayli mimar yetiştirdiği halde son vakte kadar hâlâ değişmemişti; çünkü tedrisat aynı zihniyetle devam ediyordu. Talebe senelerce Partenon'un sütun ve başlıklarını, Korentiyen yapraklarını ve bir Yunan mabedini çizmekten başka bir şeyle meşgul olmuyordu. Mektepten çıkanlar bir mimardan ziyade bir çizgi ressamı olarak çıkıtlar ve amelî çalışan kalfalara ressam olmak, onların müşterileri kandırabilmeleri için gösterecekleri cicili bicili gayrı kabili tatbik bina resimleri yapmaktan başka bir işe yaramadılar."
(ARSEVEN,1933(?):11-13).

Prof. Behçet ÜNSAL, 1920 yılında GSA Mimarî Şubesi'ndeki eğitim sistemini, **Prof. Nazimî Yaver YENAL** hakkında yazdığı bir makalede şöyle anlatmaktadır:
"...Birinci yıl, ihzarî sınıfı, resim galerisinde çalışılıyor; hoca ressam Hikmet (Onat). Desen ve füzen yaptırılıyor. İkinci yıl, referruar'ı mimarîye sınıfı, muallim mimar Kemalettin mimarî prensipleri anlatıyor; başlık, kemer, trave gibi çizimler yaptırıyor. Üçüncü yıl, proje kompozisyonu sınıfı oluyor...Mongeri ve Vedat B. Atölye hocaları: Nazimî Yaver, Mongeri talebesi. Proje konusu: Villâ, stili Greko Romen. Yılda bir proje fakat haftada bir eskizler yapılıyor. Dördüncü yıl, Rönesans stilinde proje. Konusu: Park içinde sergi binası. Beşinci yıl, Otoman stili proje. Konusu: Köşe başında bir banka...Bu proje diploma (Şehadetname) projesidir."
(ÜNSAL, 1974/3:117).

Prof. Egli'nin, 1929 yılında adı **Güzel Sanatlar Akademisi** olarak değiştirilen okula *"Mimarî Şubesi Profesörü ve Şefi"* olarak atandığı 1930 yılında GSA'da mimarlık eğitimi bu esaslar üzerinde yürütülmekteydi. Prof. Egli, Orta Avrupa TH'lerinin eğitim programlarını esas alan, ülke gerçekleri ve Sanayi-i Nefise eğitiminin olumlu yönlerini de dikkate alan ama ondan tamamen farklı bir program hazırladı. Sanayi-i Nefise Mektebi Öğretim Yönetmeliği'nde, 1911 yılında yapılan değişiklikle öğretim süreleri, hazırlık sınıfından sonra Resim Bölümü için 5 yıl; Mimarlık ve Heykel

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Bölümleri için 4 yıl; Hakkâklık Bölümü için 3 yıl olarak belirlenmişti. Cumhuriyet döneminde, 1924 yılında yapılan değişiklikle, ülkede eğitim gören öğrenci sayısı göz önüne alınarak, Resim, Heykel ve 1923 yılında kurulan Tezyinât Bölümü'ne, yapılacak seçme sınavını kazanmak koşuluyla ortaokul mezunları alınmaya başlanmıştı. Cumhuriyetin ilk yıllarında Mimarlık Bölümü'ne de, yukarıdaki gerekçeyle ortaokul mezunları kabul edilmekteydi. Prof.Egli'nin, 1930 yılında Mimarlık Eğitimi'nde yaptığı değişiklikler ve yenilikler 1934 tarihli yönetmelikte belirlenmiştir. (CEZAR, 2005:12-24)

Buna göre; mimarlık eğitimi bir yıl arttırılarak, dört yıldan beş yıla çıkarıldı. Bölüme, lise mezunları yetenek sınavıyla alınmaya başlandı. O tarihe kadar programda olmayan yeni dersler kondu..

Mimarlık eğitimi üç devreye ayrıldı: İki yıl süren, meslekî bilgilerin verildiği, adeta mimarî proje için bir hazırlık devresi olarak şekillendirilmişti birinci devre. Bütün derslerden başarılı olmak şartıyla geçilen ve her biri en az bir sömestr içinde olmak ve değişik hocalarda olmak şartıyla, beş mimarî proje yapılmasını ön gören ikinci devre. İkinci devreye ait tüm sorumlulukların tamamlanmasından sonra hak kazanılan ve sadece, konkur niteliğinde bir çalışmadan; 'Diploma Projesi'nden ibaret olan üçüncü devre.

Egli'nin Bölüm Başkanlığı zamanında gerçekleşen ve 1936 yılından bu yana mezunlarına "Yüksek Mimar" unvanı veren bu reformla, Akademi'de o güne kadar sürdürülmekte olan mimarlık eğitimini kökünden sarsan ve değiştiren yenilikler yapılmış oldu.
(ARKİTEKT, 1936/12, s.352).

Sanayi-i Nefise Mektebi'nin devamı olan Güzel Sanatlar Akademisi ve onun da devamı olan günümüzdeki *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi - Mimarlık Fakültesi - Mimarlık Bölümü*'ndeki eğitim, yıllar içinde bazı revizyonlara tabi tutulmuş olmasına rağmen hâlâ, Prof. Egli'nin koyduğu sistemi omurga olarak kabul eden bir model halinde sürdürülmektedir.

O tarihe kadar tek idare altında eğitim yapan Mimarî, Resim, Heykel, Tezyinî Sanatlar, ayrı şubeler halinde eğitim veren, ayrı şefleri, büroları ve sekreteryaları olan birimler haline getirildi. Üslûplara bağlı proje yaptıran Mongeri ve Vedad Bey'in atölyeleri,

Üstte:
GSA'da hoca arkadaşları ve öğrencileriyle.
(Elleri cebinde, Prof. E. Egli. Resmin ortasında ellerini kavuşturmuş, Sedad H.Eldem. En sağda, Arif. H. Holtay. Prof.Egli ile S.H.Eldem arasında, geri plânda Prof. Philipp Ginther. Resmin en solunda, ön plânda Rebii Gorbon.)
(1930-1936 arası).
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

Altta:
GSA'dan ayrıldıktan sonraki yıllarda, GSA'ya yaptığı bir ziyaret sırasında. (Soldan sağa: Prof. Egli, Arif H. Holtay, Prof. R. Vorhoelzer ve geride bölüm öğrenci işleri şefi, Mehmet Enli).
(Haziran 1940. Feridun Akozan'ın (Prof.) diploma günü).
(Prof. A. Demir arşivi - Prof. F. Akozan'dan)

GSA önünde hoca arkadaşları ve öğrencilerle.
(Resmin merkezinde Prof. Egli. Solda, elini omzuna koyduğu kişi, önceki GSA Müdürü, ressam Nazmi Ziya. En arka sırada sağdan birinci A.Yapanar)
(1930-1936 arası).
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

kısa bir süre sonra, bu yeni sisteme göre eğitim yapamayacaklarını söyleyen hocalarının ayrılması ya da görevlerine son verilmesiyle kapandı. *"...Bunlardan boşalan proje hocalığını Egli üstüne aldı".* (MUTLU, 1983:24-28)

"...Egli Atölyesi, Kübik mimarîyi; Mongeri Atölyesi, Avrupa-Latin mimarîsini; Vedad Bey, Millî yani Türk (Osmanlı) mimarîsini sürdürmekteydi" (ÜNSAL, 1973:34-45).

Mongeri ve Vedad Bey'in okuldan ayrılma nedenleri aşağıdaki alıntılarda ifadesini bulmaktadır:

"... Mongeri, bu iki talebesinin kübik denemelerine de göz atmış ve şöyle konuşmuştu: 'Kuzum' diyordu, 'biz klâsik ekolde yetiştik, ben Bursa'daki Çelikpalas binasını modern yapayım dedim, fakat olmadı. Elim alışık değil yapamıyorum, fakat gördüğüme göre Avrupa mimarları bu yolda çalışıyorlar, yaptıklarına göre her halde işin doğrusu bu olmalı. Ama ben beceremiyorum işte. Onun için artık mimarlığı da hocalığı da bırakacağım. Mongeri bu ayrılış konuşmasından sonra bir daha atölyesine gelmedi. Klâsik atölyeler işte böyle kapandı" (ÜNSAL, 1968:93).

Mongeri'nin öğrencisi olan **Prof. Sedad Hakkı ELDEM**, o yıllardaki mimarlık eğitimini şu sözlerle eleştirmekte ve değerlendirmektedir:

"...Ben esas itibarıyla Türk sivil mimarîsi üzerinde durdum. O tarihlere kadar Osmanlı mimarîsi namına daha ziyade kubbeli mimarî, hanlar, camiler, hamamlar ele alınırdı ve mimarî, Kemâlettin Bey, Vedat Bey üslubunda yenilenmeye çalışılırdı ki bu bana tamamıyla zıt geliyordu...O nedenden ötürü bir defa kubbe mimarîsinden - beronarme mimarîsi diyelim- ona geçmek lüzumu vardı. O esnada beronarme mimarîsi, Viyana ekolu yani kübik mimarî tarzında yapılıyordu...Onların yaptığı mimarî o zaman modern sayılıyordu. Modern ya da kübik. Ben ona kübik diyorum. Biraz da karikatürize etmek için çünkü hakikatte modernliği yok. Orada, o devirde Vedat Bey, Kemâlettin Bey üslubunda , Mongeri üslubunda Osmanlı motifleri kullanılacağına, bir takım Viyana motifleri kullanılırdı. Ancak esas fark şu idi ki saçak filan yoktu ve binalar kesilmişti, biterdi bir yerde. Durup dururken biterdi ve biten yerden sonra çok yağmurlar aktı. Bayındırlık Bakanlığı bunlara çatılar, saçaklar ilave etmek mecburiyetinde kaldı." (S.H.ELDEM, 1995:32-33)

"...İkinci Meşrutiyet ile yeni Osmanlının yeniden yaşatılması yönüne gidilmiştir. Bu dönem, mimar Vedat ve Kemalettin'in zamanıdır. Bu mimarların ilham kaynağı cami ve türbeler olmuştur...Kubbe ve sivri kemer ve çiniler, mimarînin başlıca ayırt edici belirtileri olmuştur...Cumhuriyetin ilânı günlerinde ülkemizdeki tek mimarlık okulu olan Akademide iki tarz üzerinde mimarî okutulurdu: Otoman ve Rönesans. Vedat ve Mongeri bu iki ekolün hocaları idi. Zamanla Mongeri de Osmanlı'ya geçti. O'nun üslubu daha sofistike (bilgilikli) bir tür Osmanlı Rönesansı idi. Kemalettin ve Muzaffer Beyler de "Türk klasik" tarzında çalışırlardı...1926 yılında Ankara başka ilhamlar aradı...Osmanlı tarzına karşı saldırmalar başladı. "Ankara Palas"oteli ile Vedat Bey gözden düştü. Mongeri "Kuleli Osmanlı" tarzındaki "Gazi Köşkü" projesini geçiremedi. Başka hazırlıklar ve temaslar belirdi. 1930'a kadar olan yıllar içinde Holzmeister'ler, Oerley'ler, Egli'ler atandı, yeni bir mimarî arandı. Bu mimarînin modern, batılı olması gerekiyordu. Osmanlı Rönesans ve restorasyonları geçmişe terk edildi. O zaman Avrupa'da savaş sonu uydusu biçiminde bir kübik sanat almış yürümüştü...Çeşitli gelişmeler, gözümüzü ve tercihimizi bunlardan yana döndürdü...ve Türkiye için en modern uygulama şeklinde kabul edildi. (S.H.ELDEM, 1974:8-17)

Vedad Bey, GSA'da başlatılan yeni eğitim sistemine karşı çıkmakta ve hele bu reformun bir "yabancıya" yaptırılmış olmasına tahammül edememektedir. Bu isyanın bir yansıması olarak, Maarif Vekâleti'nin kendisine yaptığı, Azapkapı Çeşmesi'nin onarımı için Prof. Egli ile ortak bir rapor hazırlanması önerisini *'mütehassıs profesör geçinen yabancılarla teşrik-i mesaide bulunmayı, Türk sanatkârı şerefiyle mütenasip' bulmadığı gerekçesiyle reddetmiştir".* (BATUR, 2003:236).

1 Mayıs 1931'de Maarif Vekili'ne yazdığı bir mektupta, *"...Güzel Sanatlar Akademisindeki vazifemden çıkarılmaklığımı bizzat marif Vekili Hazretleri münasip gördükten sonra.."* ifadesiyle GSA'daki işine son verilmesinden duyduğu üzüntüyü ve yabancılara gösterilen ilgiden duyduğu rahatsızlığı, şu cümlelerle ifade etmiştir: *"...kendi memleketlerinde, hiçbir kıymetleri olmayan, ne tedrisatta ne tatbikatda mevcudiyet göstermemiş, yabancılara arzı ihtiyaç edilerek, tıpkı müstemlekelerde olduğu gibi, yerli sanatkârlar hakir görülmekde... Fakat, memleketimizle alakaları olmayan, recrübesiz yabancı zihniyetlerle, Akademi'de mimarî tedrisatında yapılan tebeddulatın eyi netice vermeyeceğini ve vermek ihtimali de olmadığını... Ia alet'tayin her yabancıyı, Türk mütehassıslarından daha, vukuflu ve daha ziyade, hüsnü niyet sahibi olmağı fikri sakimiyle, buse'i dersiyyede ihdas olunan sakat usul'i tedris daha ziyade takviye edilmiş olduğunu gördüğüm cihetle, eyi olmadığına recrübemle*

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Üstte:
Prof. Egli ve Prof. Ginther, GSA rıhtımında öğrencileriyle. (1932). (Resmin ortasında, kısa boylu, pardesülü, Prof. Egli. Onun sağında, objektife bakan uzun boylu, pardesülü, Prof. Ginther. Resmin en solunda, Ahsen Yapanar ve yanında papyonlu Asım Mutlu).
(Prof. A.Mutlu - (YAPI'DAN SEÇMELER 7, s.49).

Altta:
Orta sırada en solda: Mahmut Şükrü. Sırasının ortasında Prof. Egli. Egli'nin yanında sağda Nazimi Yaver Yenal. Egli ile Nazimi Bey'in ortasında arkada Feyhaman Duran.
(Prof. K. Söylemezoğlu - (YAPI'DAN SEÇMELER 7, s.114).

Prof. Egli'nin Bölüm Başkanlığı yıllarında, Mimarlık Bölümü'nde yapılan öğrenci projelerinden örnekler:

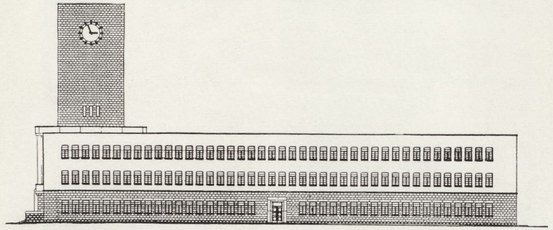

Mimari şubesi diploma konkuru projesi. Şarbaylık binası. Mahmud Bilen.
(Akademi sergisine ait bütün resimleri "Foto Sender. Ressam Veli Demir„ çekmiştir.)

Üstte;
1930'lu yıllarda Mimarlık Şubesi Proje atölyesi
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi Arşivi)

Altta;
1935 Yılı Diploma Konkuru. (Mahmud BİLEN).
(ARKİTEKT, 1935/7-8, s.207)

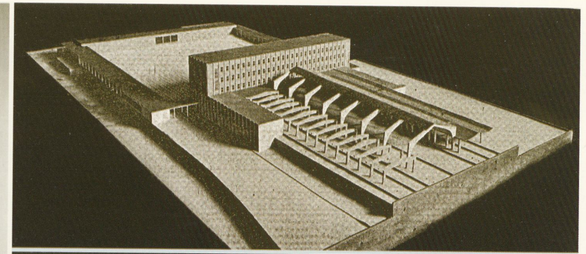

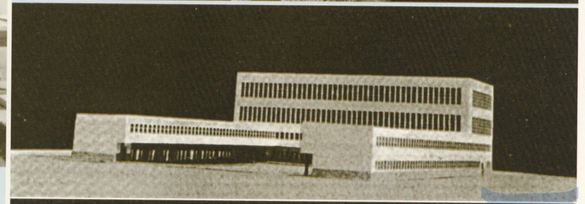

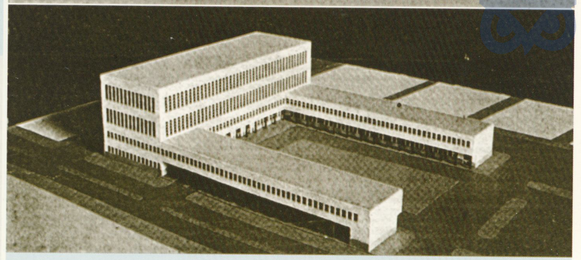

Üstte;
1935 Yılı ara proje "Gar Projesi" (Ahsen KEMALETTİN)
(Prof. Ahsen YAPANAR)
ARKİTEKT, 1935/7-8, s.216)

Orrada ve altta;
1935 Yılı Diploma Konkuru. "İstanbul Belediye Binası"
(Necmi ATEŞ).
(ARKİTEKT, 1935/7-8, s.211)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

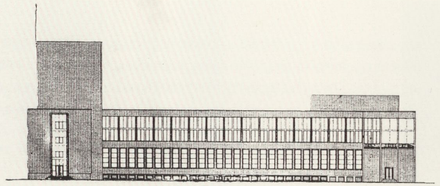

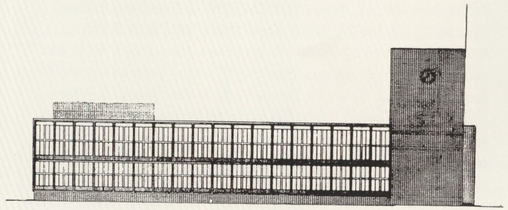

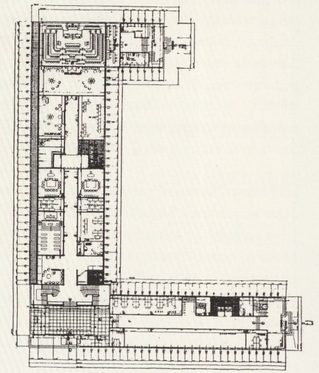

Emin Necip

1935 Yılı Diploma Konkuru. "İstanbul Belediye Binası"
(Emin Necip). (Prof. Emin Necip UZMAN)
(ARKİTEKT, 1935/7-8, s.213)

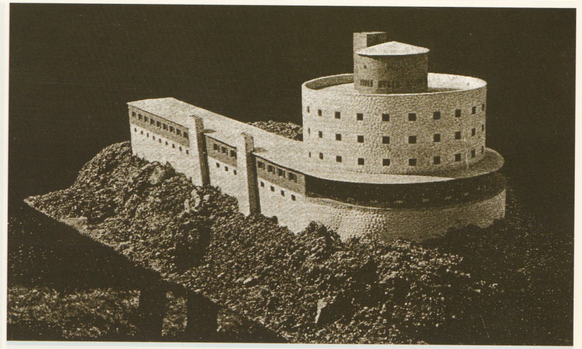

İSTANBUL BELEDİYESİ

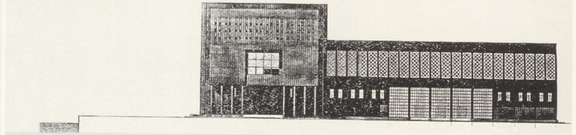

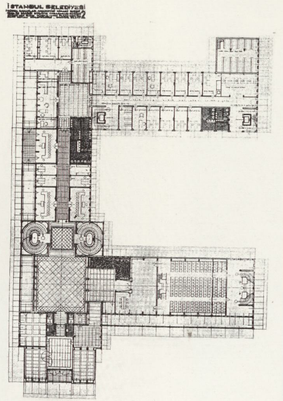

Üstte;
1935 Yılı ara proje "Uludağ Oteli Projesi"
(Halit FEMİR)
(ARKİTEKT, 1935/7-8, s.219)

Ortada ve altta;
1935 Yılı Diploma Konkuru.
"İstanbul Belediye Binası" (Hâmit Kemali)
(Prof. Kemali SÖYLEMEZOĞLU).
ARKİTEKT, 1935/7-8, s.212)

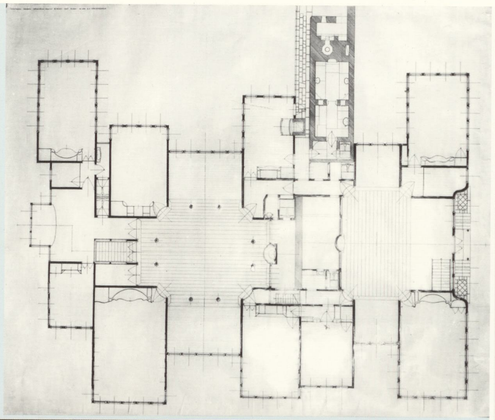

Üstte;
Öğrenci Kemalî Söylemezoğlu'nun (Prof.) Millî Mimarî Semineri ödevi: "Bebek'te Köçeoğlu Yalısı Rölövesi" (1933-1934)
(Prof. A. Demir arşivi).

Altta;
Ticaret Mektebi - Ankara. (1928-1930).
("Fotoğrafla Türkiye").

kana'atım olan bir tedrisata iştirak etmeği, haysiyet-i fenniyemle mütenasip görmem, bu nokta-i nazardan dahi, akademi'deki vazifem iade edilse bile kabul etmekliğimin ihtimali yoktur". (BATUR, 2003:237)

"...Egli, fonksiyoncu, konstrüksüyoncu bir yol izleyen iyi bir hocaydı...Projeler, yalın geometrik formların birleşmesiyle bir araya gelirdi. Meyilli çatıya az yer verilirdi. Teraslar hakimdi.
Öğrencileri; ***Rebii GORBON, Leman TOMSU, Orhan SAFA, Mahmut BİLEN, Recai AKÇAY, Kemalî SÖYLEMEZOĞLU, Emin Necip UZMAN, Asım MUTLU, Ahsen YAPANAR, Kemal Ahmet ARÛ, Halit FEMİR****'dir.*
Kısa sürede Türkçe öğrenmişti. Fonksiyonun önemini belirten ve ona dayalı şekil vermeyi öğreten 'Bina Bilgisi' dersini ihdas etmesi, ikinci devrede yönettiği 'Şehircilik Semineri'nde ilk defa Şehircilik Projeleri yaptırmaya başlaması, yine ikinci devre öğrencilerine her hafta muntazaman verdiği, mimarî nazariyatı konferansları, derin izler bırakan unutulmaz hizmetleridir. Egli, Bina Bilgisi dersini kısa bir süre sonra ***Arif Hikmet HOLTAY****'a devretti".* (MUTLU, 1983:24-28)

Mongeri ve Vedad Bey'in ayrılmasından sonra sadece Prof. Egli'nin Modern Mimarî Atölyesi kaldı. Artık projelerde plân etüdleri esas tutuluyor, cepheler ve kitle, plân kararlarının arkasında, ikinci derecede önem taşıyordu. *"...Fonksiyonel bir yapı estetiği güdülüyordu...İyi bir plâncıydı, 'stil' taraflısı değildi. Ama mahalli bir mimariyi öğütlüyordu.Bunun için de eski Türk mimarîsinin ilmî bir şekilde araştırılmasını gerekli buluyordu. GSA'da, 'Millî Mimarî Semineri'ni kuran o dur."* (ÜNSAL,MİMARLIK 73/2:34-45)

Millî Mimarî Semineri çalışmaları daha sonraları, birlikte çalıştığı bir diğer büyük hoca **Sedad Hakkı ELDEM** tarafından geliştirilmiş, *"...ve bölgesel bir mimarî yoluyla mimariye ulaşmak için, Türk Sivil Mimarîsi örneklerinden esinlenme çabası"* yeni arayışların ruhunu oluşturmuştur. (SÖYLEMEZOĞLU, 1973:26)
Yıllarca sürdürülen bu seminerde (sonradan: Kürsü) biriken ve Sedad Hoca tarafından derlenen bu çok zengin dokümanlar, sonraları muhtelif kuruluşların sponsorluğunda Sedad Hoca tarafından bastırılmış ve Türk Sivil Mimarîsi'nin ana kaynağını oluşturan yayınlar haline getirilmiştir.

"Maarif Vekâleti Müşavir Mimarı" olarak sürdürdüğü *"Bakanlığın Tatbikat Bürosu"*, Prof. Egli'nin Mimarlık Şubesi Şefi olarak atanmasından sonra GSA'ya taşındı. Projelerin okulda hazırlanması,

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

genç eğitim kadrosu ve özellikle öğrenciler için çok yararlı bir ortam oluşturmuştu. Bu okuldan yetişen mimarlar, ileriki yıllarda, yeni açılan mimarlık okullarının eğitici kadrolarını oluşturmuşlar, çağdaş mimarînin ürünleri olan projeler yapmışlar, binalar inşa etmişlerdir.

Şehir plânları
(Prof. Dr. E. Eglinin bir konferansından)
Prof. Dr. Mimar E. Egli

Burada bir saat zarfında size şehir plânlarından bahsetmek lâzım gelince, bu mesele hakkında ancak herkesin bilmesi zaruri olan şeyleri bildirebilirim.

Lâkin biz, unsurların fevkinde bulunan münasebetle tamamlamakla beraber; bu münasebetlerin ihtiva ettikleri unsurları iyice meydana çıkarmamış bulunmaktayız. Bir şehir

(ARKİTEKT, 1936/5-6, s.148-152)

Şehirlerde mesken ve iskân meselesi
Prof. Dr. Mimar E. Egli

Şehir plânlarından bahsederken, mesken sahalarında nüfus başına takriben 50 m2 arsa ve bütün sahalar bir arada alınınca nüfus başına 65—70 m2 arsa esas olarak kabul edil-

tiyacın ucuz, sıhhî ve güzel bir şekilde tatmin edilmesinin şart koşulmasında zaten kaydolunduğunu görelim:
Mesken ihtiyacı zaman ve mekâna göre, milliyet ve

(ARKİTEKT, 1936/7, s.191-195)

ERNST EGLI

SINAN DER BAUMEISTER OSMANISCHER GLANZZEIT

Mit 120 Abbildungen und Plänen

EUGEN RENTSCH VERLAG
ERLENBACH-ZÜRICH, STUTTGART

ERNST EGLI

GESCHICHTE DES STÄDTEBAUES

ERSTER BAND - DIE ALTE WELT
MIT 289 PHOTOS, PLÄNEN, KARTEN

EUGEN RENTSCH VERLAG
ERLENBACH-ZÜRICH UND STUTTGART

Üstte ve ortada: E. Egli'nin ARKİTEKT Mecmuası'nın 1936 yılı sayıları arasında yayınlanmış makaleleri. *Altta : E. Egli'nin yayınlanmış kitapları*

Üstte;
Musikî Muallim Mektebi - Ankara (1928-1930).
("Bir Zamanlar Ankara" s.103).

Altta;
Musiki Muallim Mektebi'nin bugünkü kullanımı: Mamak Belediyesi Mamak Kültür Merkezi (2008)
(Fotoğraf: Dr. Özgür BİNGÖL).

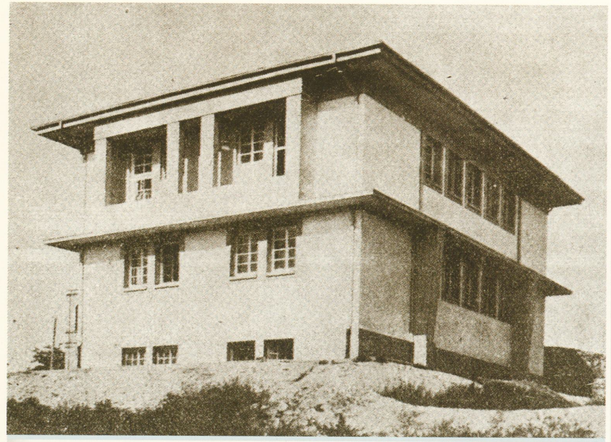

Üstte;
Erkek Lisesi - Ankara (1927-1929).
(C. E. Arseven, "Yeni Mimarî", 1939 (?), s. 43).

Altta;
İstasyon Caddesi'de yenilenen Divan-ı Muhasebat (Sayıştay) Binası - Ankara. (1928-1930)
("Bir Zamanlar Ankara" s.41).

Prof. Egli, 1936 yılında GSA'daki görevinden istifa etti. İstifa nedeni, *"...Mimarî şubesi'nin ıslahı için vermiş olduğu programın kabul olunmayarak Mimarî şubesine lâzım olan tahsisatın verilmemiş ve icraatın yapılmamış olmasıdır."* (ARKİTEKT/1936,sayı:2:.64).

GSA'dan ayrıldıktan sonra, Ankara'da "Türk Hava Kurumu'"nda baş mimar olarak 1940 yılına kadar çalıştı ve bu tarihte Türkiye'den ayrıldı. 1942'de ETH'de "Kent Plânlaması ve Tarihi" dersleri verdi. 1947 yılında ETH Profesörü oldu. 1947-1951 arasında Beyrut'ta, Lübnan İçişleri Bakanlığı'nda Kent Plânlama uzmanı olarak çalıştı. Beyrut'tan döndükten sonra ETH'deki görevine devam etti. 1953'de, yapılan bir davet üzerine tekrar Türkiye'ye geldi ve Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'nda çalıştı. Aynı zamanda, Amme İdaresi Enstitüsü ile Ankara Üniversitesi -Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, misafir profesör olarak "Şehircilik Dersleri" verdi. 1956'da artık tamamen İsviçre'ye dönen Prof. Egli, ETH'deki şehircilik derslerini vermeye devam etti ve çeşitli projeler yaptı. 1969 yılında, Viyana Teknik Üniversitesi kendisine "Şeref Doktoru" unvanını verdi. Son yıllarını yazmakla geçiren Prof. Egli, 1974 yılında (24 Ekim) Zürih'te öldü.

Prof. Egli'nin ARKİTEKT Mecmuası'nın 1936 yılındaki sayıları arasında yayınlanmış iki makalesi bulunmaktadır:
Prof. Ernst Egli'nin iki önemli kitabı vardır:
SİNAN, DER BAUMEISTER OSMANISCHER GLANZZEIT, Erlenbach und Stuttgart, 1954, (Prof. Egli'nin bu eseri, 1994 yılında Doç. Dr. İbrahim ATAÇ tarafından, Mimar Sinan Üniversitesi Yayını olarak *"Osmanlı Altın Çağının Mimarı Sinan"* adıyla Türkçe'ye çevrilmiş ancak bu çevirinin basımı gerçekleşmemiştir.) ile aynı kentlerde 1959 yılında basılmış olan GESCHICHTE DES STÄDTE BAUES isimli kitaplardır.

"...Prof. Egli'nin, Türkiye'deki mimarlık eğitimine getirdiği yenilikleri ve yapmış olduğu hizmetleri burada şükran ile anmak isterim" (GORBON, 1973:46-51).

Türkiye'de en çok bina inşa eden "yabancı mimar" olan Prof. Egli, bir çok kentimizin imar plânlarını da hazırlamıştır. Birkaç tanesi dışında hemen hepsi Ankara'da İnşa edilen binaların isimleri ve inşa tarihleri şunlardır: (ASLANOĞLU, Mimarlık 84/11-12:15-19)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Üstte;
Yüksek Ziraat Enstitüsü - Ankara. (1928-1933)
("Fotoğrafla Türkiye").

Altta;
İsmet Paşa Kız Enstitüsü - Ankara. (1930)
("Fotoğrafla Türkiye").

Üstte;
Kız Lisesi - Ankara. (1930).
("Fotoğrafla Türkiye")

Altta;
Kız Lisesi - Ankara. (1930).
("Bir Zamanlar Ankara", s.112)

Üstte:
Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Fakültesi) - Ankara. (1935)
("Bir Zamanlar Ankara", s.103).

Altta:
Siyasal Bilgiler Fakültesi - Ankara. (2008)
(Fotoğraf: Dr. Özgür Bingöl)

- Musikî Muallim Mektebi - Ankara, 1927- 28.
- Erkek Ticaret Lisesi - Ankara, 1928-30.
- Kız Lisesi - Ankara, 1930.
- İsmet Paşa Kız Enstitüsü - Ankara, 1930.
- Gazi Lisesi - Ankara, 1936.
- Yatılı İlkokul ve Lojman - Etimesgut, Ankara, 1930'lar.
- Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Zooteknik, Anatomi-Patoloji, Şarap, Süt Enstitüleri, Rektörlük Binası, 1930 sonbaharı.
- Mülkiye Mektebi - Ankara, 1935.
- İstanbul Üniversitesi, Botanik - Zooloji Enstitüsü, 1936.
- İstanbul Üniversitesi, Anatomi - Patoloji Enstitüsü Klinik Binası
- Türk Hava Kurumu İdare Binası - Ankara, 1937.
- Etimesgut ve İnönü Havaalanları, Etimesgut Uçuş Okulu, Atölye ve Hangar. (kesin değil)
- Ankara, Gazi Orman Çiftliği'nde Marmara Köşkü (19333 öncesi), Türk Hamamı, Bira Fabrikası ve İşçi Evleri (kesin değil).
- Divan-ı Muhasebat (Sayıştay) Binası– Ankara, 1928-30.
- Irak (1936-38) ve İsviçre (1936-38) Büyükelçilik Binaları.
- Ragıp Devres Evi - İstanbul (Bebek), 1932-33.
- Fuat Bulca Evi - Ankara, 1936

İzmir'de, I.Kordon'da , uzun yıllar hizmet görmüş olan "Tayyare Sineması" nın, Prof. Egli'nin bir diğer eseri olduğu konusunda kayıtlar vardır. 1920'li yılların başında "Palas (Palas) Sineması" adı ile İzmir'in en güzel sinemalarından biri olan bu yapı, tahminen 1926 yılından itibaren "Tayyare Cemiyeti" nce satın alınarak ismi "Tayyare Sineması" olarak değiştirilmiştir. 1934 tarihli bir belgede, sinema hakkında şu bilgiler verilmektedir: *"Sinemanın mimarî projesi Profesör Egli tarafından çizilmiştir. Sinema, varyete, operet, tiyatro oyunu gibi gereksinme duyulan etkinliklere de kucak açacak uygunlukta bir sahneye sahip, modern bir yapıdır. Türkiye'de akustikteki üstünlüğü aşılamamıştır. Tüm araç ve gereçleri en son sistemdir. Beş, ya da altı kişilik yedi loca, girişte 123 koltuk, birinci balkonda 142, ikinci balkonda 71 kişilik koltuk yer almaktadır...Her zaman temiz tutulan salonda havalandırma ve serinletme araçları bulunmaktadır. Kışın da merkezî bir ısıtma sistemiyle ısıtılmaktadır..."*
(MAKAL O./ 1999, s.193,197,200-201)

1959 yılına kadar, gösterilerine devam eden sinema, daha sonra sahibi olduğu Türk Hava Kurumu'ndan Akgermanlar ailesi tarafından satın alınmış ve yıkılarak yerine dokuz katlı "Tayyare Apartmanı" inşa edilmiştir. (MAKAL O./ 1999, s.212)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanal Arşivi

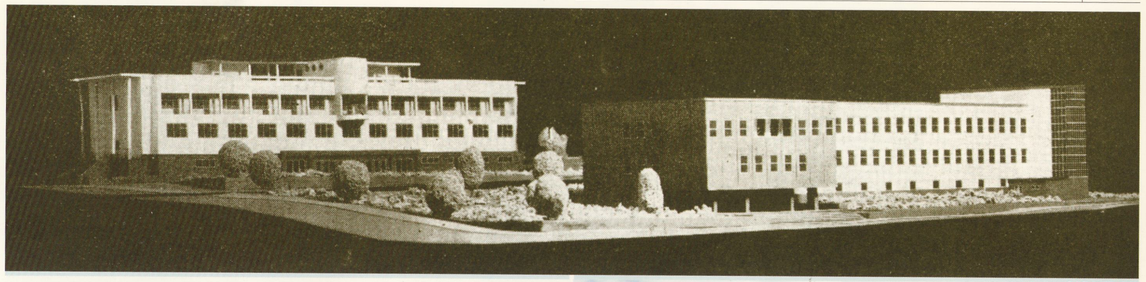

Üstte:
Türk Hava Kurumu Havacılık ve Spor Binası (1937) (Maket fotoğrafı)
(THK Genel Müdürlük Arşivi)

Altta:
Türk Hava Kurumu İdare Binası - Ankara. (1937)
(THK Genel Müdürlük Arşivi)

Altta:
Türk Hava Kurumu İdare Binası- Ankara. (2008)
(Fotoğraf: Dr. Özgür Bingöl)

Üstte;
İsviçre B. Elçiliği - Ankara. (1936-1938)
(YAPI, 273, s.68, "Beat Hadorn (UAS, SFOBL) Arşivi")

Altta;
Ragıp Devres Evi - Bebek - İstanbul (2006)

Premier Cordon - Consulats des Puissances
et les Cinés Tayaré et Sakaria

برنجی قوردون - قونسولوسخانلر
طیاره و سقاریا سینه مالری

Üstte;
İzmir Birinci Kordon'da, "Tayyare Sineması"nın bulunduğu yerde, daha önce var olan "Palas Sineması". (Resmin merkezinde, üçgen alınlıklı beyaz bina, "Palas Sinemas"ı. Amerikan Konsolosluğu yanındaki yapı ise, İzmir'in en güzel sinemalarından bir diğeri, "Sakarya Sineması")
(İzmir - Ahmet Piristina Kent Arşivi).

Altta;
Tayyare Sineması - İzmir
(İhsan Celâl Antel arşivi, 1936)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Prof. Ernst EGLİ'nin *"Maarif Vekâleti Müşavir Mimarı"* olarak önce Ankara'da, daha sonra bu göreve ek olarak, GSA Mimarlık Şubesi Şefi olarak atanmasıyla birlikte İstanbul'a, GSA'ya taşınan, ***Bakanlığın Tatbikat Bürosu***'nda, önceki şef **Prof. Ernst EGLI** ve ondan sonraki şef **Prof. Bruno TAUT** dönemlerinde, **şef muavini** olarak görev yapmış önemli bir kişi de, **Mimar Şinasi LÜGAL**'dır.

"*Yabancı*" olmadığı halde Şinasi Lügal'ın bu araştırmada yer almasının nedeni, "Bölüm Şefi" ve "Tatbikat Bürosu Şefi" olarak görev yapan yabancı hocaların çok yakınında bulunmuş, birçok projede çalışmış ve onların bu görevlerden ayrılmasından sonra Tatbikat Bürosu'nu yönetmiş bir kişi olmasındandır.

Prof. Egli'den itibaren, Tatbikat Bürosu'nun lağv edilmesinden sonra da işlerin tamamlanmasında sorumlu kişi olan Mimar Şinasi LÜGAL'ın, MSGSÜ Personel Daire Başkanlığı Arşivi'ndeki dosyasında yer alan en eski tarihli belge 25 Temmuz 1935 tarihlidir. GSA Müdürü'nün *"Arlar Akademisi Direktörü"* olarak, Kültür Bakanlığı'na gönderdiği bu yazıda Mimar Şinasi LÜGAL'den, *"Profesör Egli'nin yanında çalışacak olan mimar"* olarak söz edilmektedir. (LÜGAL/ B01).

Maarif Vekâleti Zatişleri Müdürlüğü'nün, GSA Direktörlüğü'ne gönderdiği 29 Ağustos 1935 tarihli yazı, Mimar Şinasi LÜGAL'ın, 150 Lira ücretle *"Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî Büro Muallimliği"* ne atandığını belirtmektedir. "Mimarî Büro Muallimliği"; bu kişinin esas görevi Tatbikat Bürosu'nda olmak üzere, eğitimde de görev alacağı anlamını taşımaktadır. (LÜGAL/ B02).

GSA Direktörlüğü'nün, 7 Eylül 1935 tarihinde Kültür Bakanlığı'na gönderdiği yazıda Mimar LÜGAL'ın, 1 Eylül 1935 tarihinde işe başladığı ve *"...Büronun lağvı üzerine Profesör Egli'nin yanında Bakanlığa ait işlerle uğraşığı"* bilgisi verilmektedir. (LÜGAL/ B03). Bu ifadeden, GSA'daki Tatbikat Bürosu'nun, muhtemelen Prof. EGLi'nin istifasına dayanarak daha o tarihte lağv edildiği ancak, işlerin devam ettiği anlamı çıkmaktadır.

Prof. EGLİ'nin GSA'daki görevinden ayrılmasından, Prof. TAUT'un, GSA'da işe başladığı 23 Kasım 1936 tarihine kadar geçen süre içinde Tatbikat Bürosu'nu, Prof. EGLİ'nin yardımcısı olan ve bu büroda

Mimar Şinasi LÜGAL

Mimar Şinasi LÜGAL
(Arşivdeki dosyasından)

GSA Kapısı önünde grup fotoğrafı. (1935).
(Orta sıra soldan sağa; Prof. Sedad H. Eldem, Mimar Şinasi Lügal.)
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi Arşivi)

çalışan **Erich ZİMMERMANN** yönetmişti. Bu ara devreye ait olup ve Kültür Bakanlığı tarafından GSA Direktörlüğü'ne gönderilen 26 Eylül 1936 tarihli yazıdan, Mimar LÜGAL'in, bürodaki görevinin sürdüğü anlaşılmaktadır:
"...İstanbul Üniversitesi kliniklerinde yapılacak inşaata ait, mimar Zimmermann tarafından tanzim edilecek olan fennî şartnamelerin hazırlanması işiyle, Akademiniz öğretmenlerinden Şinasi Lügal'in meşgul olması ve bu işlerde icap eden tercümanlık vazifesinin yine mumaileyh tarafından yapılması Bakanlığımızca uygun görülmüştür." (LÜGAL/ B04).

Prof. TAUT'un, GSA'da "Mimarî Şubesi Şefi" ve "Tatbikat Bürosu Şefi" olarak göreve başlamasından sonraki bir tarihte; 25 Nisan 1938'de, GSA Direktörlüğü tarafından, Kültür Bakanlığı'na gönderilen bir yazıda Mimar LÜGAL'den *"...Taut'a muavin olarak tayin olunan mimar Şinasi"* olarak bahsedilmekte ve Prof. TAUT'un "Mimarlık Bilgisi" kitabının, Türkçe'ye tercümesiyle ilgili olarak kendisinden şikayet edilmektedir. (LÜGAL/ B05). Bu konu ile ilgili ayrıntılar, ilerdeki sayfalarda, Prof. Bruno TAUT bahsinde verilecektir.

GSA Tatbikat Bürosu Şefi Prof. Bruno TAUT'un, 24 Aralık 1938 tarihinde vefatından sonra, Maarif Vekâleti'nce büronun tasfiyesine gidildiği, ancak başlanmış olan işlerin de bitirilmesi gerektiği dönemde, Mimar LÜGAL'ın bürodaki görevi hakkında, GSA Müdürü tarafından Maarif Vekilliği'ne 13 Mart 1939 tarihinde gönderilen bir yazıda şöyle denmektedir:
"...Tatbikat Bürosu mimarlarından şef muavini Şinasi'nin iyi Almanca bildiği, şimdiye kadar geçmiş muamelelere aşina olduğu cihetle, Büronun tasfiyesine kadar muhafazası bildirilmektedir. Halbuki Büronun tasfiyesine başlandığı ve işi az olanların çıkarıldığı şu sırada hiçbir işi kalmayan bu zatın muhafaza edilmesinde bir faide melhuz değildir. Çünki: A- Şinasi'nin Almanca bilmesi haizi ehemmiyet bir mesele değildir: Büroda çalışan Türklerin çoğu Almanca bildiği gibi mütercimlik vazifesini yapan daktilo Cahide mükemmelen Almanca'ya vakıftır. Bundan başka Alman mimarlardan Hillinger Türkçe öğrenmiştir; Grimm'e gelince iyi Fransız'ca bilmektedir. Zimmermann'ın yanında ise Almancayı bir Alman kadar bilen Leylâ (Leylâ TURGUT) *vardır. Arzedilen sebeplerle Şinasi'nin Almanca bilmesinin hiçbir kıymeti kalmamış bulunmaktadır."*

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

"...Binaenaleyh evvelce şifahen de arzetmiş olduğum veçhile Şinasi'nin vücudüne lüzum kalmamıştır." (LÜGAL/ B06).

Bu yazıya Maarif Vekâleti, 23 Mart 1939 tarihli yazı ile cevap vermiş ve bir karar varılabilmesi için *"Mezkûr büroda çalışan Mimar Grimm, Zimmermann ve Hillinger'in bu yoldaki müralâalarının alınarak Vekâlete gönderimesi..."*ni istemiştir. (LÜGAL/ B07).

GSA Müdürlüğü, 27 Mart 1939 tarihli yazı ile, Hillinger, Grimm, ve Zimmermann'dan bu konu hakkında, ayrı ayrı görüş istemiş (LÜGAL/ B08, B09, B10) ve onlardan gelen cevapları 29 Mart 1939 tarihli bir yazıyla Maarif Vekilliği'ne göndermiştir:
"Mimar Şinasi Lugal'ın, idareleri altında çalışan ekipde, teknik ve artistik ne gibi işi olduğu hakkında mimar Zimmermann, Hillinger ve Grimm'den alınan yazıların asılları ile mütercim suretleri ilişik olarak takdim kılınmıştır. Bunlardan Zimmermann, mumaileyhin kendi bürosunda hiçbir işi olmadığını, Hillinger ile Grimm de işinin ehemmiyetinden bahsetmektedirler. Şu vaziyet karşısında devam mecburiyetine müsaadelerini..." (LÜGAL/ B011).

Bu yazı, Maarif Vekilliği tarafından 5 Nisan 1939 tarihinde cevaplanmıştır:
"Tasfiyesine karar verilmiş olan Tatbikat Bürosuna ait işlerin hitamına kadar, mezkûr büroda Şef Muavinliği yapmakta olan Mimar Şinasi Lügal'in vazifesine devamı uygun görülmüştür. Gereğini..." (LÜGAL/ B012).

Bu yazı, Mimar LÜGAL'ın dosyasındaki son belgedir. Kendisinin bu tarihten sonra daha ne kadar Tatbikat Bürosu'nda çalıştığı, ne zaman ve ne suretle ayrıldığı konularında herhangi bir belge yoktur.

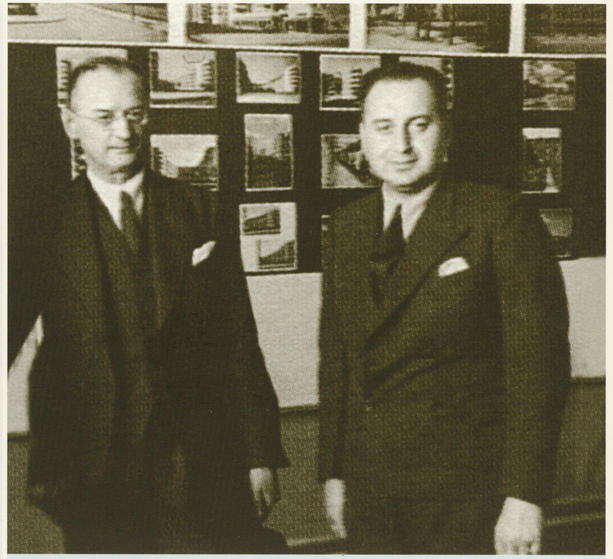

Tatbikat Bürosu Şefi Prof. Bruno Taut ile. (Haziran 1938)
(M.Speidel arşivi - Bernd Nicolai, "Atatürk İçin Düşünmek"s. 43)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

"Prof. Hans POELZIG - Das Lebensbild Eines Deutschen Baumeisrer von Theodor Heuss", s.3

HANS POELZIG (1869 - 1936)

Egli'den sonra GSA'da görev almak üzere anlaşmaya varılmış ancak göreve başlayamadan vefat etmiş, inşa ettiği temaşa binaları ile ünlü bir Alman mimar.

Poelzig

Prof. Hans Poelzig'in inşa ettiği, Berlin Tiyatrosu (1919)
(Theodor Heuss. " Hans Poelzig ", s.137)

Hans POELZIG, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) - Personel Dairesi Başkanlığı Arşivi'nde, adına açılmış ayrı bir dosya bulunmayan, kendisinin GSA ile ilişkisi hakkında, başkalarının dosyaları içinde sadece birkaç belgenin yer aldığı bir diğer önemli kişidir.

1869 yılında Berlin'de doğmuş olan Prof. POELZİG, 1888-89 kış sömestrinde, Berlin-Charlottenburg Yüksek Teknik Okulu'nda mimarlık eğitimine başladı. Gerek mimar ve gerekse hoca olarak, Almanya'da haklı bir üne sahip olan Prof. POELZİG'in Türkiye ile ilgisi, İstanbul'da yaptırılması düşünülen ve Türk-Alman birlikteliğinin odak noktası olacak "Dostluk Evi" proje yarışmasına katılmasıyla başlamıştır. Adını Talât Paşa'nın verdiği bu ev için 1916 yılında açılan ve Theodor Fischer'in teklifine uygun olarak değerlendirme jürisini yarışmacıların oluşturduğu yarışmada, dar ve karmaşık sokaklardan oluşan İstanbul için, asma bahçeler gibi, muntazam bir yeşil alan oluşturmayı amaçlayan Prof. POELZİG'in projesi, teraslardan oluşan devasa kitlesiyle pek itibar görmedi. (HEUSS, 1948:44).

Bundan yirmi yıl sonra, gene İstanbul'da yapılması düşünülen "Tiyatro ve Konservatuar Binası Uluslar arası Yarışması"nda birinci

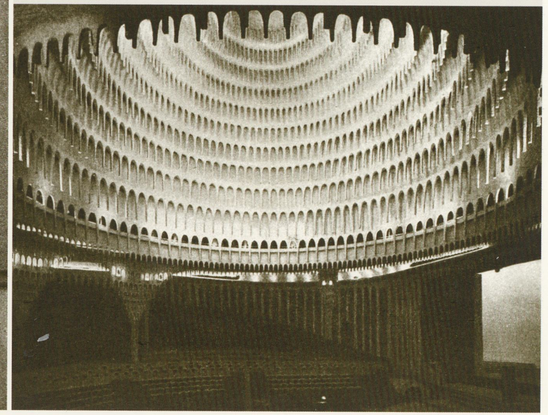

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

olan ve bu proje ile ilgili anlaşma yapmak üzere Ankara'ya gelen Prof. POELZİG, 1935 Kasım'ında ikinci kez İstanbul'a geldi. Proje ile ilgili anlaşma yanında, GSA Mimarlık Bölümü şefliği görevini de üstlenmeyi taahhüt etti.

Egli'nin 1936 yılında GSA'daki görevinden ayrılmasından sonra, Mimarî Şubesi Şefliği için Prof. POELZIG ile temas kuruldu ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı'nın verdiği yetkiye istinaden, "Avrupa Talebe Baş İnspektörü" **Avni BAŞMAN** ile **Prof. Hans POELZIG** arasında, 23 Mart 1936 tarihinde Berlin'de bir kontrat imzalandı. Kendisinden, GSA Mimarlık Bölümü'nde yapılmış olan reformu hızlandırması isteniyordu.Bu kontrat hükümlerine göre Prof. Poelzig, 1 Nisan 1936 tarihinden itibaren *"GSA Mimarlık Bölümü şefi ve mimarî Profesörü olarak çalışacaktır."* (POELZİG/B01).

1936 ilk baharı'nda İstanbul'a taşınması gereken ancak, sağlık nedeniyle bu ağır görevi yapıp yapamayacağı endişesiyle huzursuz olan Prof. POELZİG, Almanya'dan ayrılış tarihini bu nedenle erteliyordu. (HEUSS, 1948:108).

Kültür Bakanlığı'ndan, GSA Direktörlüğü'ne gönderilen 8 Nisan 1936 tarihli yazıyla, *"...GSA Mimarî Bölümü'nde çalıştırılacak olan Profesör Hans Poelzig ile mimar Erich Zimmermann'ın..."* Bakanlık ile imzaladıkları kontratların birer örneğinin GSA Direktörlüğü'ne gönderilmiş olması, bu kişilerle GSA'da çalışmak üzere aynı zamanda anlaşma yapıldığını göstermektedir. (POELZİG/B02).

İmzalanan kontrat gereği, Maarif Vekâleti tarafından, 18 Nisan 1936 tarihli bir yazıyla göreve davet edilen ve GSA'daki işine başlaması istenen Prof. POELZİG, İstanbul'a gelemeden, 14 Haziran 1936 tarihinde Almanya'da vefat etmiştir. (POELZİG/B03) .

Prof. Poelzig'in vefatı ve yerine şimdilik asistanı mimar **Zimmermann**'ın vekâlet edeceği ile ilgili bir haber, ARKİTEKT, yıl:1936, sayı:4,s.128'deki "Duyumlar"da yayınlanmıştır.

Poelzig ölümü üzerine W. Gropius "O, içine kapanmış, güçlü bir geyiğe benzer." derken, R. Binding ise "Almanya en iyi adamlarından birini, nevi şahsına münhasır birini, kıymetini bilmeden kaybetmiştir."demektedir. (HEUSS, 1948:109).

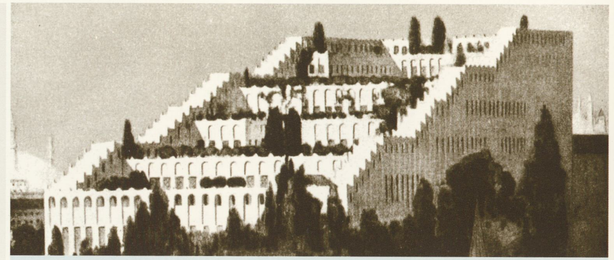

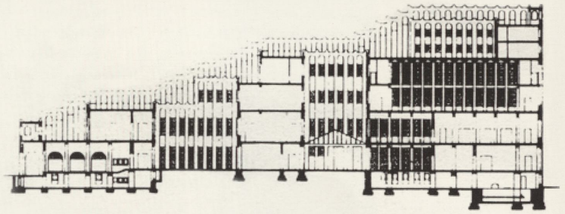

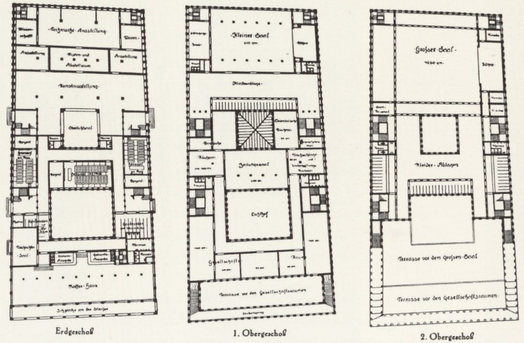

Haus der Freundschaft in Istambul. Wettbewerbsentwurf 1916

Prof. Hans POELZIG'in," İstanbul, Türk - Alman Dostluk Evi" yarışmasına gönderdiği proje. (1916).
(Theodor Heuss. " Hans Poelzig ", s.137)

Erich ZIMMERMANN, Prof Poelzig'in asistanı konumundaydı. Egli'nin ayrılmasından sonra, "GSA Mimarî Şubesi Şefi" olarak anlaşmaya varılan fakat bu göreve başlayamadan vefat eden Prof. Poelzig'in yerine, "Maarif Vekâleti Tatbikat Bürosu"nu, **Bruno TAUT**'un GSA'ya gelişine kadar devam ettirmiş bir mimardır.

GSA İdaresine verdiği 24 Mart 1938 tarihli öz geçmişinde; 1887 Breslau doğumlu olduğunu, 1904-1912 arasında Breslau'da "Kraliyet Sanat ve Tezyinî Sanatlar Akademisi - Mimarî ve Dekoratif Resim Şubeleri"nde okuduğunu, o zamanlar Akademiyi idare eden Prof. Poelzig tarafından mimarîye hevesi nedeniyle atölyesine alındığını anlatır. Aynı özgeçmişte, 1912-1914 arasında Prof. Poelzig'in inşaat atölyesinde çalışan ve gönüllü olarak katıldığı I. Dünya Savaşı'ndan sonra 1919'da Almanya'ya dönen Zimmermann, 1923'de Berlin TH'de **Prof. RUSTER**'in, Mayıs 1924'de de **Prof. POELZIG**'in asistanı olarak, 1923-1936 arasında Berlin TH'de asistan olarak çalışmıştır. Aynı zamanda Profesör Poelzig'in, Almanya'nın en büyüğü sayılan inşaat atölyesinde, Atölye Şefi olarak, bir çok önemli inşaatın gerçekleşmesinde çalışmıştır. Şubat 1936'da GSA'ya çağırılmış ve 4 Mayıs 1936 tarihinden beri GSA'da çalıştığını ifade etmiştir. (ZIMMERMANN/B01).

T.C. Kültür Bakanlığı adına "Berlin Bölgesi Talebe Başinspekteri **Avni BAŞMAN**" ile Zimmermann arasında, Berlin'de 25 Mart 1936 tarihinde imzalanan kontrat'a göre kendisi, "GSA Mimarî Bölüm Şefi profesörünün yanında asistan olarak çalışacaktır. Hem tedrisatta, hem de bu bölümde Kültür Bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında Profesöre yardım edecektir. Erich Zimmermann, Kültür Bakanlığı'nın haberi ve izni olmadıkça, mesleğine ait hususi işler yapamayacaktır". 400 Türk Lirası net ücretle çalışacak olan Zimmermann'ın kontrat süresi, 1 Nisan 1936 tarihinden itibaren üç senedir. Kontratta ayrıca, T.C. dışına çıkarılabilecek TL miktarı, izin süreleri, harcırahlar, fesih şartları gibi diğer durumlar hakkında hükümler de yer almaktadır. (ZIMMERMANN/B02).

Bu kontrat gereği, Bakanlar Kurulu'nca tasdik edilen uzman kadrosuyla atanan mimar Erich Zimmermann, 4 Mayıs 1936 tarihinde GSA'daki görevine başlamıştır. (ZIMMERMANN/B03).

Zimmermann ile ilgili arşivdeki son belge, GSA Direktörü **Burhan TOPRAK** ile Zimmermann arasında imzalanan 27 Mart 1939 tarihli 'mukavelename'dir. 1 Nisan 1939 - 30 Eylül 1939 arasında geçerli olan bu mukavele, 25 Mart 1936 tarihli kontrattaki diğer hükümlere ek olarak," Mimar Zimmermann, Türkiye'de bulunduğu müddetçe siyasal ve tecimsel İşlerle uğraşmayacaktır" hükmünü de ihtiva etmektedir. (ZIMMERMANN/B04).

Poelzig'e ait evrakın ayrı bir dosyada değil de Zimmermann dosyası içinde yer alması ve yazışmalarda, ikisinden beraberce bahsedilmesi, bu iki yabancı mimarla, GSA'da görev alma konusunda aynı tarihlerde anlaşma yapıldığını göstermektedir. Poelzig vefatı nedeniyle göreve gelememişti. Zimmermann'ın ise, 29 Mart 1939 tarihinde GSA'da tatbikat Bürosu'nda görevi başında olduğu yazışmalardan anlaşılmaktadır. (LÜGAL/ B11).

Göreve başlayamadan Almanya'da vefat eden Poelzig'in yerine GSA'ya gelen Prof. Bruno TAUT'un, 24 Aralık 1938'de GSA'da görevli iken vefat ettiği dikkate alınırsa Zimmermann'ın, Taut ile ve ondan sonra da "bölüm şefi profesör yanında asistan ve Kültür Bakanlığı Tatbikat Bürosu"nda da çalışmış olduğu anlaşılmaktadır.

Hocalarımızdan, kendisinden bahsetmedikleri için kişiliği, Tatbikat Bürosu ve Bölümdeki çalışmaları hakkında hiçbir bilgi ek bilgi edinemediğim Erich Zimmermann'ın hangi tarihte ve hangi nedenle GSA'dan ayrıldığı hakkında, arşivde de bir belge yoktur.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

(Arşivdeki dosyasından)

ERICH ZIMMERMANN (1887 - 19..)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1936 - 1939

GSA Mimarlık Bölümü'nde çalışmış, hem eğitimde hem de "Tatbikat Bürosu"nda, Bölüm Başkanı'na yardımcılık yapmış Alman mimar.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1936 - 1938

Yaşamı, kişiliği, hocalığı ve mimarî söylemiyle, 20 yy.'da iz bırakmış bir Alman mimar hoca. Hayatının son yıllarını geçirdiği Türkiye'de, GSA'da eğitime katkısı ve inşa ettiği binaları ile bir efsane.

(5. 6. 1938 tarihli "TAN Gazetesi" nden)

BRUNO TAUT (1880 - 1938)

Bruno Taut

(MSGSÜ Mimarlık Fakültesi Hocalar Panosu'ndan.)

Bruno TAUT, Modern mimarlığın en önemli kişilerinden biri. Yaşamı, kişiliği, inşa ettiği binalar ve kitaplarıyla, yirminci yüzyılda iz bırakmış bir mimar hoca. Hayatının son yıllarını geçirdiği Türkiye'de gerek inşa ettiği binalar ve gerekse kısa bir süre görev aldığı GSA'da eğitime yaptığı katkısı ile bir efsane. Hocalarımız her fırsatta Taut'tan bahseder, onun hocalığından ve mimarîsinden övgü ile söz ederlerdi.
"...GSA Mimarî Şubesi Malzeme Hocası Mahmut Şükrü, Taut'tan bahsederken "Hocanız Dâvûd" derdi... İnce, uzun boylu, mavi gözlü, nâzik ve öğrencilerine çok şey öğretmek için çabalayan bir kişi idi." (SÖYLEMEZOĞLU, 1980:69-70,79).

Kendisi hakkında yazılmış yazılar, yapılmış araştırmalar, basılmış kitaplarda doğup büyüdüğü Almanya'daki yaşamı, ülkesinden kaçışı, Rusya, Japonya ve nihayet Türkiye'deki hayatı, mimarî felsefesi, inşa ettiği binalar hakkında detaylı bilgilere ulaşmak mümkündür.

Bu kaynaklardan yararlanılarak, Taut'un, Türkiye öncesi maceralı yaşamı ve eserleri hakkında yapılacak kısa bir özetten sonra, GSMSÜ Personel Dairesi Arşivi'ndeki dosyasında bulunan belgeler ışığında; iki seneden biraz fazla süren GSA'daki yaşamı hakkında bazı ek bilgilere yer verilecektir.

1880 yılında Koenigsberg'de doğan ve 1901 yılında aynı kentteki Yapı Meslek Okulu'nu bitiren Bruno TAUT, 1904-1908 arasında, ünlü mimar **Theodor FISCHER**'in Stuttgart'taki bürosunda onun öğrencisi oldu. 1909-1910 arasında Berlin'de, kendi mimarlık bürosunu açtı.

Aynı yıl, "Taşıyıcı Elemanlar Satış Ticaret Şirketi" için yaptığı pavyon, çelik taşıyıcıların zarafetini simgeleyen bir örnek gibiydi. 1913'de Leipzig Yapı Fuarı'nda gerçekleştirdiği *"Demir Anıt"* adlı pavyon ödüle lâyık görüldü. 1914'de kurdukları "Taut Biraderler ve Hoffmann" şirketinde, kardeşi **Max TAUT**'la birlikte yaptıkları bağımsız işler arasında "Alman Bahçeşehir Şirketi"nin danışmanlığını yaptı.

1914'da Köln Werkbund Sergisi'nde, Franz Mutzebbecher'le birlikte tasarladığı *"Cam Ev"*, Alman cam endüstrisinin bir manifestosu gibi idi. Akılcı kullanılan bu yeni malzemenin, mimarî tasarımda açtığı yeni bir ufkun işaretiydi. İç mekân, şair Paul Scherbart'ın şiirlerindeki masalsı kristal gibiydi. Cam kubbe, bir sineğin gözü gibi, her yöne bakabilen bir şeffaflık veriyordu. Cam Ev, kullanılan cam tekniği ve konstrüksiyonu ile mimarlık sanatında büyük bir atılım yaptı. (BAUKUNST UND WERKFORM, 1956:593)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

I. Dünya Savaşı sırasında İstanbul'a geldi ve o zamanlar çok yoğun olan Almanya ile dostluğunun simgesi olacak bir yapının; *"Türk - Alman Dostluk Evi"* projesi yarışmasına, bir büyük kubbenin altında, merkezi plânlı, kemerli, dışavurumcu bir tasarım ile katıldı (1916). I. Dünya Savaşı sonlarında hazırladığı, ütopik bir tasarım olan ve savaş aleyhtarlığını simgeleyen *"Alp Mimarîsi"* adlı kitabını yayınladı (1919). Savaştan sonra Moskova'ya gitti (1919), 1920'de Berlin'e döndü.

1919-1922 arasında bir takım film senaryoları ve tiyatrolar için sahne dekorları hazırladı. 1921'de Magdeburg Belediyesi İmar Kurulu üyeliği yaptı. *Früchlicht* dergisini, 1921-1922 arasında bu kez kendi dergisi olarak yayın hayatına soktu. 1924'de, GEHAG (Konut Tasarruf ve Yapı A.Ş.)'nin danışmanı olarak, 1924-1932 arasında, Berlin ve çevresinde 10000'den fazla konutu içeren toplu konut siteleri gerçekleştirdi. 1924'de, *"Yeni konut. Yaratıcı kişiliğiyle Kadın"* kitabını yayınladı. Mimarlığın güncel durumu ve yeni mimarlık konularında, 1936'da GSA'da gene beraber çalışacağı **Martin WAGNER** ve **Franz HILLINGER**'le yoğun bir işbirliği içinde çalıştı. 1929'da *"Avrupa ve Amerika'da Yeni Mimarlık"* adlı kitabını yayınladı. Bu sırada 1930-1932 arasında Berlin - Charlottenburg TH'sinde konuk profesör olarak çalıştı. 1931'de, **Erich MENDELSOHN, Paul MEBEL, Ludwig MIES van der ROHE** ile beraber, "Prusya Sanat Akademisi" üyeliğine ve "AIA Onur Üyeliği" (Amerikan Mimarlar Enstitüsü)'ne lâyık görüldü. 1932'de ikinci kez Moskova'ya gitti. 1933 Şubat'ı sonunda Berlin'e döndü. Nasyonal Sosyalizm'in ilkelerine ters düşen düşünceleri ve Sovyetler Birliği'ne yaptığı seyahatler nedeniyle, artık Almanya'da kalamayacağını anladı ve arkadaşlarının yaptığı tutuklanma uyarısı üzerine, Mart ayı başında İsviçre'ye kaçtı. Oradan, Japon Mimarlar Federasyonu'ndan aldığı davet üzerine Japonya'ya gitti ve 1936 yılına kadar Japonya'da kaldı, Japon kültürüyle ilgilendi, geleneksel özellikler ve özel koşullara göre modern bir Japon sanatı anlayışını geliştirmeye çalıştı ve bu arada, biri *"Mimarlık*

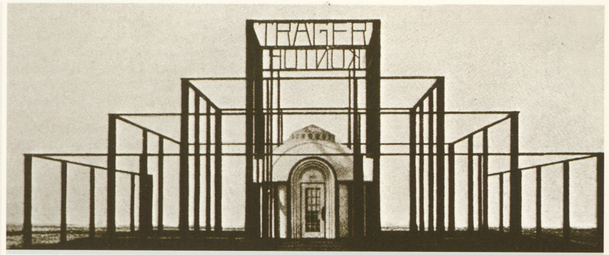

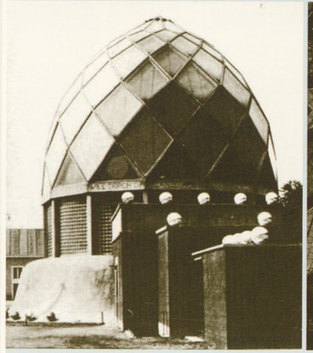

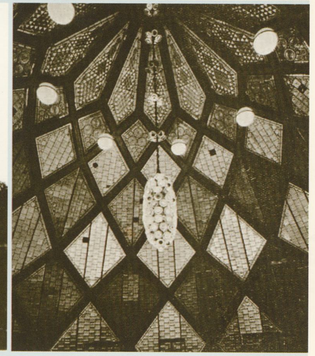

Üstte:
Taşıyıcı Elemanlar Satış Ticaret Ltd. Şti. Pavyonu. (1910)
("Bruno Taut 1880-1938", s.42)

Sol altta:
"Cam Ev" (1914) Dış görünüş.
("Encyclopaedia of Modern Architecture", s. 130)

Sağ altta:
"Cam Ev" (1914) İç görünüş.
(B. Taut, "Mimarî Bilgisi", s.197)

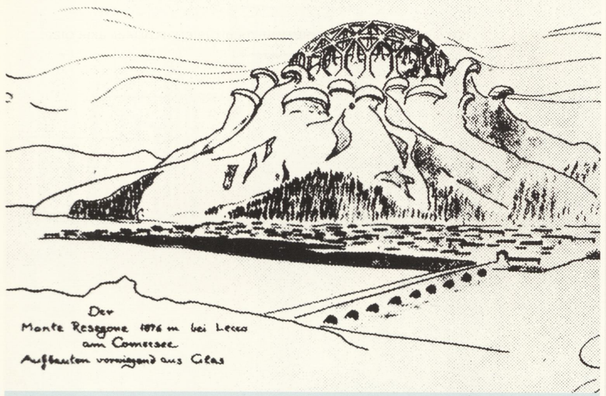

Bruno Taut

"Alp Mimarîsi" (1919).
("Bruno Taut, 1880-1938", s.59)

*Bilgisi"*nin ilk baskısı olmak üzere dört kitap yazdı. 1936 yılında, son yaşayacağı ülke; Türkiye'ye sığındı. İstanbul'da, GSA Mimarlık Şubesinde hoca olarak öğrenci yetiştirdi. Bu görevi yanında, Kültür Bakanlığı adına bir çok eğitim binasının projelerini GSA'da hazırladı ve uyguladı. Bu çalışmaları esnasında, GSA'da görevli olan, Almanya'dan çalışma arkadaşı Franz HILLINGER'le işbirliği yaptı. 24 Aralık 1938 tarihinde İstanbul'da vefat etti. Mezarı, İstanbul'da, Edirnekapı Mezarlığı'ndadır.

Bruno TAUT'a ait dosyadaki en eski evrak, 17 Kasım 1936 tarihli mukaveledir. GSA Direktörü Burhan Toprak ile, *Alamanya tabasından Mimar Profesör Bruno Taut* arasında imzalanan bu mukavele hükümlerine göre Taut; *GSA Mimarlık Bölümü Şefi ve Mimarî Profesörü* olarak çalışacaktır. Siyasal ve ticarî işlerle uğraşmayacak, Kültür Bakanlığı tarafından verilecek Devlet Binalarının programları mucibince projelerini parasız yapacaktır. Prof. B.Taut gerek Türkiye'de ve gerekse dışarıda özel kuruluşlar veya kişiler tarafından ücreti karşılığı olarak teklif edilecek işleri ancak Kültür Bakanlığı'nın izniyle alabilecek, fakat resmî işlerini kesin olarak sekteye uğratmayacaktır. Emeğine karşılık olarak ayda brüt 1150 TL. alacak, vergiler kesildikten sonar eline geçecek miktar 750 TL.'den aşağı olmayacaktır. Aylığından, yasaların elverdiği miktarı yurt dışına çıkarabilir. Türkiye'ye geliş ve göç masrafı olarak 1500 TL., kontratın bitiminde veya feshinde, ülkesine dönüş parası olarak kendisine 1000 TL. verilecektir. 1 Ekim 1936'dan itibaren geçerli olduğu belirtilmiş olan mukavele süresi üç yıldır. Senede altı hafta izin, göreviyle ilgili yapacağı resmî yolculuklar için ödenecek yolluk ve konaklama paraları ile kontratın uzatılması ve fesih koşullarını belirten diğer maddelerin yer aldığı bu mukaveleye göre Bruno TAUT; GSA Mimarlık Bölümü'ne Şef (idarî görev), hoca (eğitim görevi) ve Kültür Bakanlığı Tatbikat Bürosu Şefi (idarî görev) olmak üzere, üç görevi birden yüklenmiştir. (TAUT/ B01).

Bruno TAUT'un, kimin tavsiyesi üzerine Türkiye'ye geldiği konusunda, arşivdeki dosyasında, açıklayıcı bir belge yoktur. Bu hususta bütün kaynaklar, "Martin Wagner'in tavsiyesi (veya yardımı) ile Türkiye'ye geldiği" konusunda hemfikirdirler.

Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan, "iki yabancı uzmana ait kadro" ya atanan Bruno TAUT (TAUT/B02), 17 Kasım 1936 tarihinde, GSA'daki görevine başlamıştır. (TAUT/B03).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

10 Aralık 1936 tarihli Kültür Bakanı imzalı bir belge, Taut'un hemen, Bakanlığın proje işlerinin yükü altına girmesi istenmektedir. Bu yazıda, Tatbikat Bürosu'nda o zamana kadar **Erich ZİMMERMANN** tarafından hazırlanmakta olan İstanbul Üniversitesi için yaptırılacak yeni pavyon ve klinik binalarına ait inşaat ile henüz projelerine başlanmamış olan klinikler ve Kimya Enstitüsü projelerine, Bruno Taut'un, gereken temasları yaptıktan sonra bir an evvel başlaması istendiği anlaşılmaktadır. (TAUT/ B04).

Dosyasında yer alan 1936, 1937 ve 1938 yıllarına ait belgelerin büyük çoğunluğunu, Prof. Bruno Taut' un rahatsızlığı ve bununla ilişkili olarak verilen izinler oluşturmaktadır: Prof. Bruno Taut, 8.12.1936 ile 18.12.1936 arasında on gün ve 16.02.1937 tarihinden itibaren de dört gün izinli sayılmıştır. (TAUT/ B05, B06) .

09.03.1938 tarihli yazıda, Bruno Taut' un 25.02.1938 tarihinde kazaen düşerek diz kapağından yaralandığı belirtilmektedir. (TAUT/ B07) .

28. Mart.1938 tarihli belgede, bu nedenle kendisinin üç hafta süreyle izinli sayıldığı kayıtlıdır. (TAUT/ B08).
Rahatsızlığı nedeniyle izinli tarihlerin dökümü yapılan belgede, son olarak 29.Eylül.1938 tarihinde; öksürük ve yüksek ateş nedeniyle, on gün izinli sayılmıştır. (TAUT/ B09).

18.10.1938 tarihli yazıda, *"Mimarî Şubesi Şefi Prof. Taut'un"* 29.09.1938 tarihinden itibaren 10 gün izinli sayıldığı Kültür Bakanlığı'nca uygun görülmüştür. (TAUT/ B10)
Kültür Bakanlığı'ndan, GSA Direktörlüğü'ne gönderilen 2.11.1938 tarihli yazıda ise *"Akademiniz Mimarî Şubesi Şefi Prof. Bruno Taut'ın, rahatsızlığı dolayısıyla üç hafta istirahat ve tedaviye ihtiyacı olduğu ... ve kendisinin rapor tarihi olan 9/10/1938 den itibaren 20 gün mezun addedilmesi uygun görülmüştür."* denilmektedir. (TAUT/ B11)
Bu arada, 12.Kasım.1938 tarihli bir zeyil kontrat ile aylığı 1552 TL.'ye çıkarılmış, gerekli kesintilerden sonra eline geçecek miktarın 1000 TL. den aşağı ve yukarı olamayacağı hükme bağlanmıştır. (TAUT/ B12).
Dosyada, bu tarihten sonraki belgeler, Taut'un vefatı ve bununla ilgili olaylara aittir.

Öldüğü gün ile aynı tarihi taşıyan ve "isteği üzerine verildiği" belirtilen yazı, büyük olasılıkla Taut'un, görev yaptığı dönemdeki

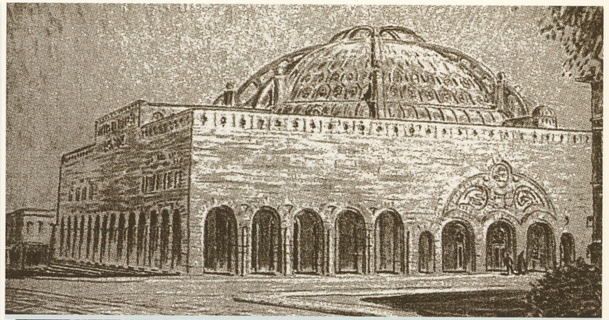

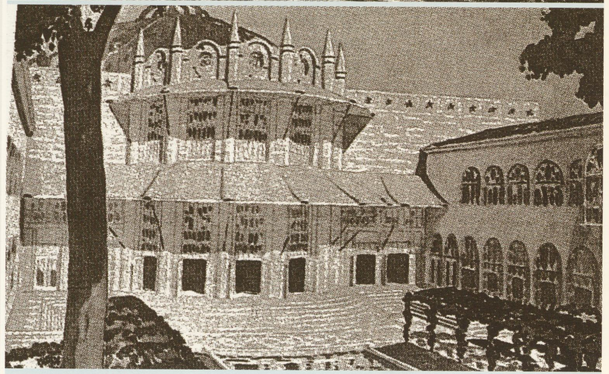

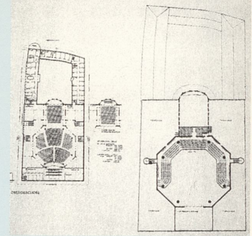

B. Taut'un, "Türk - Alman Dostluk Evi Projesi"
(B.Tanju, "Atatürk İçin Düşünmek", s.24)

Tatbikat Bürosu Şefi
Profesör
Taut

Edirne'ye yapılan gezide. 1937 (?)
(Sağdan itibaren: Muhittin Güven, Panayot Yorgiyadis, Prof. Bruno Taut
(Prof. A. Demir arşivi - F.Akozan'dan)

haklarının idarî bakımdan korunması ve güvence altına alınması amacıyla yazılmıştır. Yazıda Prof.Taut'un;
"17.Kasım.1936 tarihli mukavele Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti nezdinde;
1) GSA Mimarî Profesörlüğü,
2) GSA Mimarî kısmının Şefliği,
3) GSA'daki Kültür Bakanlığı Mimarî Bürosunun genel Şefliği"
görevleriyle, vazifelendirildiği belirtilmiştir. (TAUT/B13).

24.Aralık.1938 tarihinde, Ortaköy Divan yolu 105 sayıda *"kalbden öldüğü"*, Beşiktaş Kaymakamlığı ve Belediye Şubesi Müdürlüğü Başhekimliği'nin, 29.12.1938 tarihli raporunda ifade edilmiştir. (TAUT/B14).

GSA tarafından, 25.Aralık.1938 tarihli, "cenaze merasimine davet" yazısında; Taut'un 23- 24 Aralığa bağlayan gece vefat ettiği, cenazesinin 13.30'da GSA'ya getirildikten sonra Edirnekapı mezarlığına defnedileceği, dostları, meslekdaşları ve talebelerinin o saatte GSA'da olmalarını rica eden ilanı ve aynı gün (25.Aralık.1938) yapılacak cenaze merasimi programı belirtilmiştir. (TAUT/B15)

GSA'da, saat 13.30'da müzik eşliğinde başlayacak törende, Kültür Bakanlığından bir yetkili, Resim Şubesi Şefi **Prof. Leopold LEVY** ve bir öğrenci tarafından yapılacak konuşmalar müzik ile sona erdikten sonra cenaze, Edirnekapı'ya götürülecek ve definden sonra meslekdaşlarından ve talebelerinden birer kişinin konuşmaları ile merasim sona erecektir. (TAUT/B16).

"...Mehmet Ali Handan'ın verdiği bilgiye göre Akademi giriş holünde yapılan cenaze töreninde Bach'tan çalınan bir parça ile dinî tören yerine getirilmiş sayılmıştır" (SÖYLEMEZOĞLU, 1980:69-70,79).
Prof.Taut'un cenaze töreni hakkında **Prof. Maruf ÖNAL**'ın anıları ise şöyledir:
"...Taut'un cenaze töreni Akademi holünde oldu. Sandukasının başucunda ünlü kemancı "Mischa Elman" Beethoven'in bir sonatını çaldı, öyle istemiş. O güne kadar hiç öyle cenaze töreni görmemiştim. Cenazesini Edirnekapı Şehitliği'nde toprağa verdik. Doğduğu ülkeden dışlanan bu ünlü mimar, kendine kucak açan ve mesleğini uygulamaya yönelik olanak sağlayan ülkenin toprağına gömülmeyi istemişti." (ÖNAL, 1995:67)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA'daki törende, mimarî talebesi **Selçuk MİLÂR** bir konuşma yapmıştır:
"Kıymetli hocamız, büyük mimar Prof. Bruno Taut'un ölümü bütün dünyayı yakından alâkalandıracak geniş bir teessürün sebebidir. Fakat, ondan daha pek çok şeyler bekleyen ve onu herkesten çok seven, biz mimarî kolu talebeleri bu büyük acıyı daha kuvvetle his ediyor ve üzülüyoruz. O, bir çok memleketlerin kültürünü şumüllü bir görüşle incelemiş, değerli yeniliklerin kurucusu olarak ve insanı hayrete düşüren bir çalışma kapasitesine malik çok değerli bir uzvumuzdur. Güzel verimin birinci şartı olan yorulmak bilmez ciddi ve sistemli çalışmakta bize ideal bir örnek olmuştu. Biz, büyük davamız olan modern Türk Mimarîsini bulmak için çalışırken, Türkiye'yi benimsemiş, Türkleri candan sevmiş, Koca Sinan'ın azametine hayran, aradığı kuvvetli renklerin ahengini ve ince işçiliğin bütün güzelliğini eski Türk eserlerinde bulmuş ve bunu modernize etmenin kıymetini takdir etmiş, derin kültürlü, çok görgülü ve çok tecrübeli büyük bir profesörün yardımından mahrum kalmanın ne demek olduğunu gayet iyi biliyoruz. İki sene gibi kısa bir zaman zarfında bize bıraktığı birçok eserlerden başka nihayet son olarak vücudunu da hediye etmekten çekinmedi. Bu, kendimizi ona ne kadar sevdirebilmiş olduğumuzu göstermesi itibariyle bizim yegâne reselimizi teşkil eder. Türk mimarî tarihi bu büyük isimden lâyık olduğu ehemmiyet ve saygı ile bahsedecektir." (TAUT/B17).

Tören programında yer alan, Resim Şubesi Şefi Prof. Leopold Lévy'nin konuşma metnine ait bir belge dosyada yoktur. Mezarı başında Mimarî talebelerinden **Ertuğrul ATAMAN** tarafından yapılan konuşma:
"Güzel Sanatlar Akademisi dünya sanat muhitinde büyük bir kıymet olan hocasını gaybetmekle derin bir teessür içindedir. Memleketimizde kısa bir müddet kalan Bruno Taut herkes tarafından sevilmiş ve hürmet edilmiş, yurdumuz ve Akademi ondan çok başarılar umuyor ve bekleyordu. Dünyanın sanatta en ileri gitmiş memlekerleri onun mimarîdeki kıymetini takdir etmekte gecikmemişlerdir. Almanya ve Japonya'da binlerce büyük eser vücuda getiren Profesörümüzün Türkiye'de bulunması memleket namına büyük kazançtı. O genç yaşından itibaren durmadan kendine has bir şekilde çalışmıştır. Esasen bu sayı neticesidir ki binlerce eseri kısa bir insan ömrüne sığdırmıştır ve bize çalışmada en güzel bir örnek olmuştur.

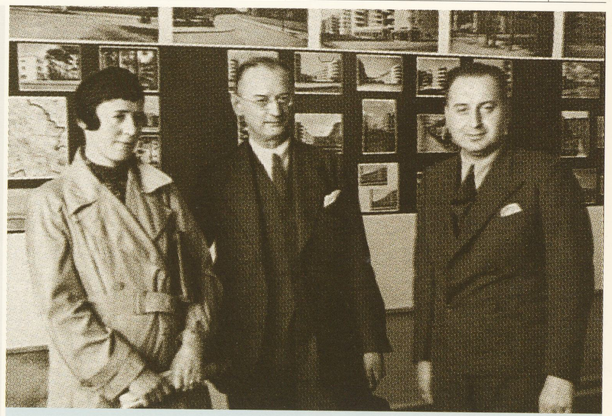

Akademi Mimarî Şubesi Şefi
Profesör Taut'un eşi
Erika Taut
Erica Taut

GSA'da, "Taut Sergisi" önünde. (Haziran 1938)
(Erika Wittich ve Şinasi Lügal ile)
(M. Speidel Arşivi - Bernd Nicolai, "Atatürk İçin Düşünmek", s. 43)

Profesör Taut'un Eserleri

Akademide Dün Bir Mimari Sergisi Açıldı

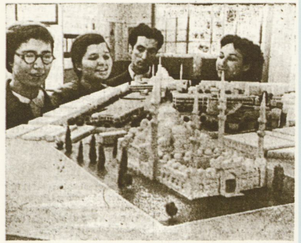

Akademi talebeleri, Üniversite inşaatına ait maketleri tetkik ediyorlar
[yazısı 10 uncu sayfada]

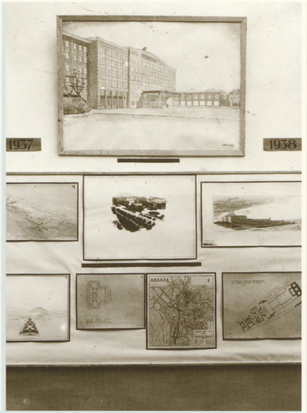

Sol üstre;
GSA'da açılan, "Taut Sergisi" haberi.
("TAN Gazeresi" 5 Haziran 1938)

Sağ üstre;
"TAUT ATÖLYESİ"nde açılan "TAUT SERGİSİ"nde Prof. Taut'un 1937-1938 yılı çalışmaları. (4 Haziran 1938)
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

Altta;
TAUT SERGİSİ. (4 Haziran 1938). Prof. Taut'un I. Dünya Savaşı'ndan sonra yaptığı binalar.
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

Onu burada ebedî istirahatgâhına bırakup giderken kalplerimizin büyük bir insan gaybetmiş olmaktan mürevvellit ızdıraplarını duyuyoruz. Ailesine hocalarımıza raziyetlerimizi sunarız". (TAUT/B18)

Mezarı başındaki törende son konuşmayı, Tatbikat Bürosu'ndan mimar **Şinasi LÜGAL** yapmıştır:
"Bugün, biz Kültür Bakanlığı Tatbikat Bürosu arkadaşlarının pek yaslı bir günüdür. Büyük üstadımız Prof. Bruno Taut'u pek çabuk kaybettik. Büromuz teşekkülünden beri kıymetli şefler gördü. Üstad Taut hiç şüphesiz gerek bilgisi, gerekse san'atı ve gerekse ve bilhassa şahsiyeti, hassasiyeti ve büyük kalbi ile bizleri kendisine pek sağlam ve derin bağlarla raptetti. Gerek bize ve gerekse memleketimize karşı gösterdiği muhabbetin samimiyetini hayatından sonra da topraklarımızdan ayrılmamak arzusu ile isbat etti. Biz de onu kalplerimizden hiçbir vakit ayırmayacağız. Acımız pek derindir. Fazla söylememize dahi manidir. Üstadımızın kıymetli ve muhterem eşine, aile efradına ve dostlarına ufak bir teselli olur ümidiyle biz de sızlayan yaramızla aralarına karılıyor ve büyük adamın ruhuna ebedî huzur ve sükûn diliyoruz." (TAUT/B19).

Taut için "Ulus Gazetesi"nde yayınlanacak makaleye esas olmak üzere, Kültür Bakanlığı'nca istenen belgeler, Tatbikat Bürosu Şefi namına, mimar Şinasi Lûgal tarafından, 9 Ocak 1939 tarihli bir yazıya ilişik olarak sunulmuştur. Gönderilen belgeler: Taut'un özgeçmişi, 4.Haziran.1938 tarihinde açmış olduğu sergi münasebetiyle söylediği nutkun Almanca ve Türkçesi, otuz senelik mimarî çalışmasına kısa bir bakış, on adet fotoğraf ve dört adet perspektiften ibarettir. (TAUT/B20).

Dosyada bulunan son belge; eşi **Erica TAUT**'un, mukavelenin 10.maddesi gereği verilecek olan 1000 TL. dönüş parasını aldığını beyan eden yazıdır. (TAUT/B21).

GSA'daki görevi sırasında Bruno TAUT, GSA'da bir sergi açmış ve otuz senelik çalışmasının hemen tamamını bu sergide, öğrencilerine ve Türk mimarlık camiasına tanıtmıştır. Taut'un yaşamının son sergisi olan ve 4 Haziran 1938 tarihinde, Resim Bölümü Şefi Leopold Lévy'nin sergisinden sonra, saat 16.00'da açılan sergide, GSA Müdürü **Burhan TOPRAK**'ın açış konuşmasını takiben Bruno Taut, kısa bir konuşma yapmıştır.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Prof. Taut, sergisinin açılışında yapacağı konuşmanın 7 dakika süreceğini, konuşma metninin Türkçe'ye ve Fransızca'ya çevrilmekte olduğunu, sergiye davet edilecek bazı kişilerin isimlerini verdiğini, GSA Müdürlüğü'ne 31 Mayıs 1938 tarihli bir mektub ile bildirmiştir. (TAUT/B22).
"...Taut kürsüye gelerek sanatın esasları hakkında izahat vermiştir. Profesör bu arada, ananevi mimarî tarzı ile yeni medeniyetin icaplarından bir terkip meydana getirmeye çalıştığını ve bunun kendi faaliyetinin başlangıcını oluşturduğunu anlatarak demiştir ki: Tesadüfen bundan tam 30 sene evvel, ilk projelerimle görevlendirildiğime kıyasla bu sergi, müstakil mimar olarak geçen 30 senelik çalışma devrimin, tam olmamakla birlikte, takriben tümünü ortaya koymaktadır. Bu devre esnasındaki çalışmalarımın en belirgin özelliği, pek muhterem üstadım Theodor Fischer'in tavsiyesiyle aldığım ilk iki projede görülür: Württemberg'de, eski Gotik mimarî tarzında bir küçük kilisenin yenilenmesi ve Ruhr'da, Wetter şehrinde Harkord Haddehaneleri'nin Türbin Dairesi. Yani: bir taraftan eski inşaat ananelerine intibak ve diğer taraftan da modern sanayi vazifelerinin mimarî bakımdan halli. İlk işlerimden bugüne kadar takip edebilirsiniz, bu iki değişik eğilim bende etkili oldu: Gençliğimde bir yandan romantikliğe kadar, bir yandan da çelikten, betonarmeden ve -kuvverli renkler de dahil olmak üzere- çok camdan inşanın o zaman için heyecan verici, bazı hal şekillerine kadar. Bizim devrimizde mimar bu iki eğilim arasında istikametini tayin etmelidir.Tabiî, ikna eden, daima ve yalnız gerçekte inşa edilmiş şekildir. Fakat bizim sanatımız, mimarî, tekniğin, konstrüksiyonun ve fonksiyonun unsurları ile sıkı sıkıya bağlı olmaktan kurtulamaz. Onun için biz mimarlar konu üzerinde çok düşünmeliyiz, daima o yolu aramalıyız ki orada hakikat hırpalanmasın ve aynı zamanda his de aç kalmasın. Bizim aramamız lâzım gelen şey,eski an'ane ile modern medeniyet arasında bir terkiptir. Bu da yalnız bir cepheli olmağı imkânsız kılmaktadır. Ben şahsen bu fikirde o kadar ileri gittim ki ve bugün de öyle yapıyorum, belirli zahirî şekillere bağlanmağa ve görünce benim üslûbum olduğuna hükmedilecek şekiller meydana getirmeye hiç önem vermedim. Eski üstatların iki türlü oluşları bana evvelce olduğu gibi şimdi de öğretiyor ki böyle bir maksat,"kalite" meydana getirmez".

Bakanlık Yüksek Öğretim Genel Müdürü **Cevat DURSUNOĞLU**'nun yaptığı konuşmadan sonra gezilen sergide

"TAUT SERGİSİ" (4 Haziran 1938).
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

"Mimarî Bilgisi" kitabının kapağı.

özellikle, GSA Tatbikat Bürosun'da projeleri hazırlanmakta olan, İstanbul Üniversitesi için yapılacak Kimya, Fizik Enstitüleri, 3000 kişilik konferans salonu, öğrenci lokantası binalarını toplu halde gösteren bir maket bulunmaktaydı. Sergi haberi ile Taut' un ve Dursunoğlu' nun konuşmaları, TAN Gazetesi'nin, 5 Haziran 1938 tarihli sayısında, sergiden bir fotoğraf ve Taut'un bir fotoğrafıyla birlikte yayınlanmıştır. (TAUT/B23).

Bruno Taut'un, Türkiye'de bıraktığı eserler arasında belki en önemlisi, Japonya'da iken hazırlamaya başladığı **"MİMARÎ BİLGİSİ"** isimli kitabıdır. Almanca aslından, **Adnan KOLATAN** tarafından tercüme edilen bu eser, GSA Yayını olup, 1938 tarihini taşımaktadır. Taut'un düşüncelerine ve ilkelerine göre, mimarlığı oluşturan kavramların örneklerle incelendiği kitap, gerek öğrenciler ve gerekse mimarlara, mesleği öğretmek için kaleme alınmış bir "kuramsal ders kitabı" niteliğindedir. Mimarlık sanatının, yalın modernistler gibi sadece; fonksiyon, konstrüksiyon ve teknik'ten ibaret olmadığı, asıl unsurun oran (proporsiyon) olduğu belirtilir.

1935 Temmuz'unda, "Tatbikat Bürosu"nda, Prof. Egli'nin yanında çalışmak üzere GSA'ya tayin edilmiş olan ve "Tatbikat Bürosu Şef Yardımcılığı" görevini, Prof. Taut zamanında ve onun vefatından sonra da sürdürmüş Mimar Şinasi LÜGAL'ın dosyasında, "Mimarlık Bilgisi" kitabının Türkçeye tercüme edilişiyle ilgili bir belge bulunmaktadır.

GSA Direktörlüğü tarafından, Kültür Bakanlığı'na gönderilmiş olan 25 Nisan 1938 tarihli bu belgede, Mimar Şinasi 'den şikâyet edilmekte ve kitabın tercümesiyle yeteri kadar ilgilenmediği ifade edilmektedir:

" Akademi Mimarlık bölümü şefi profesör B. Taut, bu şubede, mimarlığın canı mesabesinde olan ve talebelere bu mesleğin en esaslı prensiplerini öğretecek olan (Mimarlık Bilgisi) dersini vermeğe başlamıştır. Bu ders için Taut'un yazmış olduğu kitap geçen sene idareye teslim edilmiş, Kültür Bakanlığı'nın emriyle tercümesine teşebbüs edilmiş ve bu iş yine Bakanlığın malûmatı dahilinde Üniversite doçentlerinden (Doktor Sadi Irmak)a verilmiştir. Bu tercüme, Taut'a muavin olarak tayin olunan mimar Şinasi'nin, bütün ikazlara rağmen takibatta bulunmaması yüzünden aylarca sürmüş, nihayet bundan 6 ay evvel idaremize tevdi olunmuş ve tercüme ücreti olarak Akademi 400 lira tediye eylemiştir.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Tercümenin ilk sahifeleri bile ifade düşüklüğü ve ipham yüzünden talebenin lâyıkıyla istifadesini temin edemiyecek mahiyette görülmüş, bunun üzerine mütercim ve profesör Taut ile Yüksek Tedrisat Genel Direktörü'nün huzurunda görüşülmüş, B.Taut'a tercümenin mahiyeti anlatılmıştır. Neticede mütercimin iyi Almanca bilmesine ve azamî gayreti göstermesine rağmen, mimarî terimler dolayisiyle eseri Türkçeye muvafık şekilde tercüme edemediği tezahür eylemiştir. Bunun üzerine Taut ve idaremiz tarafından Şinasi'ye tercümeyi tashih etmek ve basılabilecek bir hale getirmek vazifesi verilmiştir. Fakat Şinasi bürodaki kırtasî meşguliyetlerini mazeret göstererek bu tercüme ile altı aydan beri meşgul olmamış, her hafta takip etmemize rağmen birkaç sahife tashih ile ders senesinin sonunu bulmuştur."
Yazının devamında, Mimar Şinasi LÜGAL'in maaşının, "...hem Tatbikat Bürosu'nda, hem mektep işlerinde Taut'a yardım etmek şartıyla" 150 Lira'dan 300 Lira'ya çıkarıldığı belirtilmekte ancak, yüklenmiş olduğu bu iki görevden "...Ben yalnız büro şefinin muaviniyim" diyerek, Prof. Taut'un Şube Şefi Yardımcısı olarak mektep işleriyle ilgilenmediği ifade edilmektedir. (LÜGAL/ B05).

Bütün bu gelişmelere rağmen, kitabın iç kapağında, tercümenin Adnan Kolatan tarafından yapıldığı yazılıdır.
"...Hepimizin içinde bir yaratmak ihtirası vardır. Yeni yaratılacak eserin daima eskilerden daha iyi olmasını isteriz. Görülüyor ki, realite daima bir inhiraf payı açık bırakmaktadır. Bu payın ne kadar olduğunun bir ehemmiyeti yoktur. Muhakkak olan bir şey varsa o da proporsiyonun canlanmağa başladığı noktanın bu payın içinde bulunduğudur...Bu hale göre proporsiyon bugün daha zayıf ve daha yoksul bir halde bulunuyor gibidir...Mimarî tamamen ve kat'iyen proporsiyona istinad eder ve bu, mimarînin esas vasfı veya sair birçok vasıflar meyanında birinci derecede gelen bir vasıf olmayıp, mimarînin istinad ettiği yegâne vasıftır. Bütün diğer kayıdlar ve şartlar proporsiyona râbi olurlar". (TAUT, 1938:32-33,41,75)
Taut'a göre mimarlık, *"proporsiyonlar sanatı"*dır.

"...Mimarî Bilgisi kitabı, talebelerine bıraktığı bir fikir mecmuasıdır. Estetikçi Ahmet Kutsî Tecer bu kitabı elinden düşürmezdi."
(ÜNSAL, 1973:34-45).
ARKİTEKT Mecmuası'nın, 1938 yılında yayınlanan sayılarında Taut, basılmakta olan **Mimarî Bilgisi**'ni, kitabından yaptığı alıntılarla zenginleştirdiği makaleler ile, Türk mimarlık camiasına tanıtmıştır.

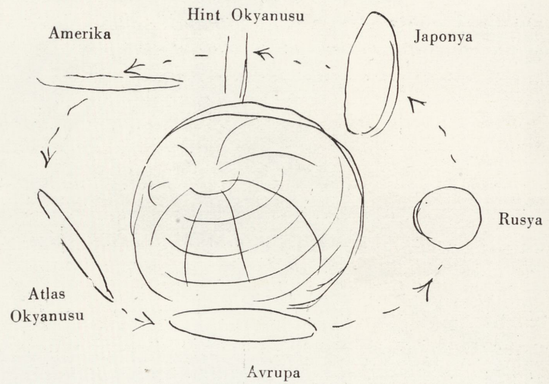

Kitabın içinde yer alan, Prof. Taut'a ait eskizler.

Mimarî nedir ?

Prof. Mimar Bruno Taut

Güzel san'atlar akademisi mimarî profesörü mimar Bruno Taut (Mimarî bilgisi) ünvanlı bir kitap neşretmek üzeredir. Yazıcı bir mimar ve bir estet görüşü ile kitabında sırasile, proporsiyon, teknik, inşaat, fonksiyon ve sair bahisleri tahlil etmektedir. Bu yazı kitabın ilk faslıdır. Diğer bahisleri de sırasile neşredeceğiz.

(ARKİTEKT, 1938/5-6, s.165-168)

Proporsiyon

Prof. Bruno Taut

Profesör Bruno Taut'un geçen sayıda bahsettiğimiz kitabının ikinci bahsını neşrediyoruz.

(ARKİTEKT, 1938/7, s.194-199)
(ARKİTEKT, 1938/8, s.233-237)

Teknik

Prof. Mimar Bruno Taut

(ARKİTEKT, 1938/9, s.257-260)
(ARKİTEKT, 1938/10-11, s.317-323)

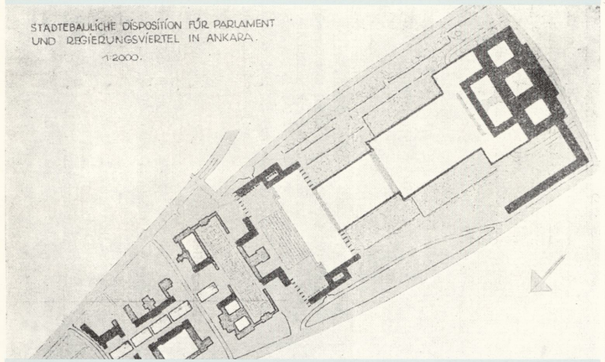

Üstte:
Prof. Taut'un ARKİTEKT Mecmuası'nda yayınlanan makaleleri.
(ARKİTEKT, 1938, s.130-132)

Altta:
Prof.Taut'un TBMM Yarışması ile ilgili yapmış olduğu "Fikir Krokileri".
Vaziyet planı

Bruno Taut tarafından kaleme alınan bir ilginç makale de, ARKİTEKT'in gene aynı senede (1938) yayınlanan 4 no.lu sayısında yer almaktadır:
Türkiye Cumhuriyeti'nin, inşa edilecek yeni parlamento binası için açılan proje yarışmasıyla ilgili olan bu makalesinde Taut, yazısına başlamadan önce; *"Bu fikir eskizi müsabaka harici olup aynı mevzu hakkında düşünüşleri ihtiva etmektedir"* cümlesiyle, yazının kaleme alınmasındaki amaçla ilgili uyarısını yapar ve sonra konu ile ilişkili düşüncelerini sıralar.

Taut, Ankara'da inşa edilecek olan "Kamutay" (TBMM) Binası ile "Cumhurbaşkanlığı Binası" için, 11 Ocak 1937 tarihinde çıkarılan yasa ile açılmış olan "Uluslararası Proje Yarışması"na katılamamasının nedeni olarak *"Müsabakaya iştirak için davetnameyi ve buna ait şartnamelerle vesikaları, müsabakanın resmen ilânından takriben iki ay sonra"* almış olmasından ve *"... böyle büyük bir projenin ihzarı için 6 aylık müdder zaten pek kısa tutulmuştur. Bana kalan 4 ay ise hiç münakaşa görürmez"* belirtir ve bu engelin zamanın yetersizliğinden kaynaklandığını ifade eder.

"... ancak bazı Türk şahsiyetleriyle görüştüğümde bu vaziyete rağmen mümkün olanı yapmamı rica ettiler. Bu arzulara ancak umumî mahiyette bir "Fikirler krokisi" ile hizmet etmekliğim kabil olabildi." diyerek müsabakayla ilgili görüşlerini, gerekçeleriyle açıklar.

Taut'a göre projede ana fikir; *"...Kamutay binasının Cumhur Reisliği binası ve bu binanın mesai ve temsil kısmı ve salonlarıyla birlikte yekpare bir bütünlük teşkil etmesi lâzımdı. Mesele: Bu hale göre, Cumhur Reisliği Sarayı mimarî bakımdan Kamutay'dan daha az bir temsil kuvvetiyle mi görünecektir, yoksa Kamutay mı CumhurReisliği binasından daha az kuvvetli bir temsil ifadesine haiz olacaktır? Bana, Türkiye Anayasası'na göre her ikisinin de aynı tarzda temsili olması icap ettiğini anlatıtlar."* şeklinde olmalıdır.
"...Yapının heyeti umumiyesi mümkün olduğu kadar yekpare bütünlük halinde bir masif teşkil edecektir...binanın şimalden, emniyet abidesinden bakınca röprezantabl görünmesi muvafık olur... Bina her ne taraftan bakılırsa bakılsın imtizaçlı ve karakteristik bir şekil göstermelidir. Ön taraf, arka taraf diye bir şey olmamalıdır...Çekinmeden itiraf edeyim ki ben, ancak 3 ay düşündükten sonra, mahallinde müteaddit defalar tetkikat ve bir çok

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

tecrübeler yaptıktan sonradır ki işin ne tarzda halledilmesi icabettiği hakkında berrak bir tasavvur edinebildim."

Taut yaptığı krokileri, yarışma evrakının teslim tarihi olan 10 Aralık 1937'den evvel, bir başka deyişle, "yarışma süresi içinde" hazırladığını ancak çizimlerinin; adet, boyut, ölçek ve takdim şekli bakımından, yarışmada istenilen koşullara uygun olmadığı gerekçesiyle ilgililere takdim etmediğini belirtir ve bu iki yapının kompozisyonu ile ilgili düşüncelerini anlatır.

Makalesini; *"..Bir vazifeye bütün bir itina ve sevgi ile kendisini hasrederek düşünen her mimar ilkönce, kendi bulduğu hal tarzını yegâne doğru hal tarzı sayacaktır. Bu itibarla yaptığım "Fikir Krokisi" için gösterdiğim bu sebebim kat'i ifadeli oldu ise mazur görülsün. Bu rezimi ARKİTEKT Mecmuasının arzusu üzerine, sadece nazarî surette münakaşa edilmek maksadıyla meslekdaşlarıma,vesair alâkadarlara arz ediyorum"* cümlesiyle bitirir. (ARKİTEKT, 1938:130-132).

Bruno Taut'un, Türkiye'de inşa ettiği binalar ve bunlara ait çok sayıda ve değişik bakış açılarından kaleme alınmış mimarî eleştirileri, kendisi hakkında yazılmış yazılarda, araştırmalarda bulmak mümkündür. Bu kitabın, "o eleştirilere bir başka eleştiri daha ilâve etmek" gibi bir amacı yoktur. Taut'un bütün hayatı ve ömrü boyunca yaptığı mimarlık mücadelesi, savunduğu fikirler ve ortaya koyduğu mimarî ilkeler hemen hemen tamamıyla bilinmektedir. Onun öğrencisi olmuş, kendisini yakından tanımış ve daha sonra GSA'da bizlere hocalık yapmış, talebeleri onun hakkında şunları söyler:
"...Taut, modern yapı teknikleri, malzemeleri ve estetiği yanında yöresel ve geleneksel yapı teknikleri, malzeme ve estetiğinin, geçmişi aynen yinelemeden ve özellikle belli bir üslûba bağlanmadan, yeni, taze bir mimarî estetik'in nasıl aranacağını göstermeye çalışmıştır. Bu yolda en etkili katkıyı da, Milli Eğitim Bakanlığı Mimarî Bürosu yoluyla projelendirdiği "Eğitim Yapıları" ile yapmıştır."
(SÖYLEMEZOĞLU, 1980:69-70,79).

"...Hassas bir mimarî görüşe varmıştı...Diğer yabancı mimarlar gibi Sinan'a vuruldu. Süleymaniye'ye karşı, Üniversitenin arkasında "Sinan'ı Sevenler Terası" yapılmasını teklif etmişti...Türk olan her şeyi o kadar sevmişti ki; fakat Dil ve Tarih-Coğrafya binasında Türk'ü bulabildi mi? Sanmıyorum. O binanın mimarîsi bile kritik edilebilir.

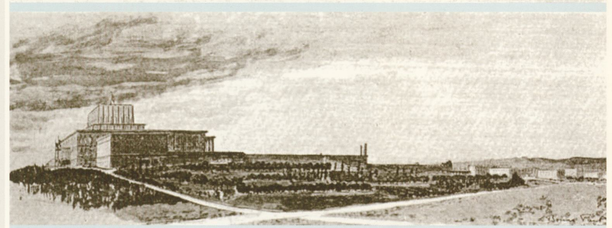

Üstte:
Umumi Görünüş

Altta:
Umumi menazır

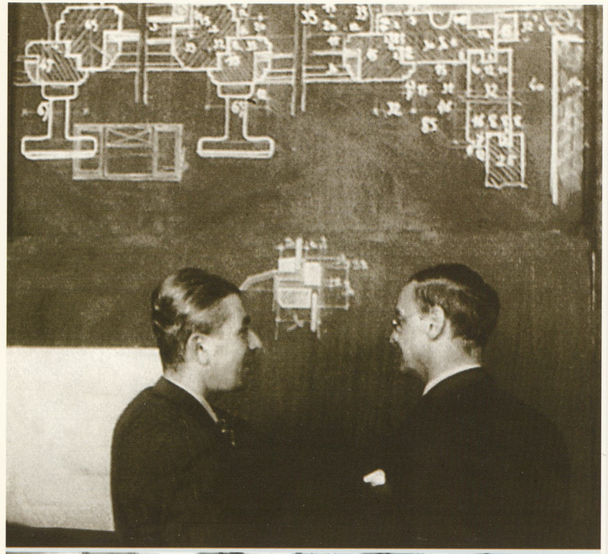

Üstte;
GSA dershanelerinden birinde.
Soldan sağa: Tefrişat ve Dahilî İnşaat Muallimi Nazimî Yaver Yenal ve Mimarlık Şubesi Şefi Prof. Bruno Taut. (1936 - 1938)
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi Arşivi)

Altta;
Mimarî Şubesi Atölyesi (1938).
(Prof. Araman Demir arşivi).

Ama Ortaköy sırtlarında, koruluk içindeki, aşı boyalı ahşap köşk binası belki daha mimarîdir ve onun anlattığı mimarîyi daha iyi yansıtır." (ÜNSAL, 1973:34-45)
"...Taut hisli bir sanatçıydı. Uzunca boylu, zayıf, küçük kemikli, ve hasralıklı yüzlü, zarif görünüşlü bir insandı. Japonya'da bulunduğu süre oranın etkisinde kalmışı, Yurdumuza geldiğinde de mimarîmizden etkilenmişti. Gerek Akademi'de yaptırdığı öğrenci projelerinde, gerek Tatbikat Bürosu aracılığıyla gerçekleştirdiği yapıtlarında bunun izleri görülür." (MUTLU, 1983:24-28, 1995:53).

1937-1940 arasında GSA Mimarlık Şubesi'nde öğrencilik yapmış bu arada Prof. Bruno Taut'un öğrencisi olmuş, Türk Sineması'nın çok yakından tanıdığı bir kişi olan **İlhan ARAKON**'la 19.02.2003 tarihinde yaptığım bir söyleşide, Prof. Taut ile ilgili olarak şu anıları aktarmıştır:
*"...Orta boylu, fevkalâde nazik, fevkalâde efendi, sakin, sesi ufak tefek çıkan bir hocaydı. Derslerini Almanca verir, **Nazimî Yaver YENAL** tarafından Türkçe'ye tercüme edilirdi. Meseleleri basma kalıplar içine koymayan, fakat konuşmalarıyla zihnimizi açan bir insandı. Verdiği dersin ismini hatırlamıyorum ama "Taut geliyor!" dendiği zaman, konuşmalarını yaptığı, mektebin üst katındaki büyük dershane dolar taşardı. Başka sınıflardan onu tekrar dinlemek için gelenler de olurdu. Mimarî'nin insan ile olan ilişkilerini, insanın düşünce tarzının, mimarîye nasıl adapte edilebileceğinden bahsederdi. Bunun gibi konulardan meselâ merdivenlerden bahsederdi. Bir yapının cephesinin nasıl olması, bunu yaparken nasıl düşünülmesi gerektiğinden bahsederdi. Hatta bir konuşmasının aşağı yukarı rümünde renkler, mimarîde renk kullanımı ve bilhassa siyah rengin önemi ve bunun nasıl kullanılması gerektiğini anlatmıştı. Bu ders bana çok tesir etmişti. Yıllar sonra Belçika'da bir resim sergisini gezerken, Prof.Taut'un o derste anlattıklarını hatırlamış ve ne kadar doğru olduklarını, siyah rengin tablodaki diğer renkleri nasıl öne çıkardığını orada daha iyi anlamıştım. "T cetvellerinizi, gönyelerinizi atın. Onlara esir olmayın. Kareli kağıt kullanmayın. Dört köşe düşünmekten uzaklaşın. Düşündüklerinizi serbest kalemle çizin."* derdi
Bu konuşmalarını zaman zaman yapardı. Bazen haftada iki defa gelir, bazen iki haftada bir gelirdi. Ama, "Taut gelecek" dendimiydi, herkes koştururdu dershaneye. Bizlere çok önemli gelirdi bu anlatıkları. O zamanlar, onun söylediklerini kayıtlara geçirebilme imkânı olsaydı da o dersleri bugün insanlar dinleyebilseydi. (ARAKON, 2003).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Basım tarihi belli olmayan ancak içindeki bilgilerden 1937 veya 1938 yılında basıldığı tahmin edilen, Güzel Sanatlar Akademisi'ni tanıtan bir kitapçıkta, Taut yönetimindeki mimarlık eğitiminin niteliği hakkında şunlar yazılıdır:
"...Mimarî Şubesine Almanya'nın büyük mimarlarından B. Taut şef olarak getirilmiştir. Bir seneden beri talebeler Arif Hikmet, Sedad Hakkı gibi genç Profesörlerin atölyelerinde Taut'un tecrübe görmüş şefliği altında İstanbul'u, Ankara'yı ve vilâyetleri modern namı altında istilâ etmekte olan şahsiyetsiz üslûpla mücadeleye hazırlanmaktadır. Akademideki tedrisatın ve araştırmaların gayesi Türk çocuklarına kendi şahsiyet ve üslûplarını buldurmak olduğu için yeni Türk mimarîsinin üslûbu hiç şüphesiz bu mücadeleden doğacaktır."
(GSA Tanıtma Broşürü 1937(?): 5)

Bruno TAUT'un, GSA'da Tatbikat Bürosu Şefi olarak, o büroda projelerini çizdirip inşa ettirdiği binalar, Ankara, Trabzon ve İzmir'deki, eğitim binalarıdır:
- Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi - Ankara, 1936-1938.
- Atatürk Lisesi - Ankara, 1937-1938. (Uygulama; Franz Hillinger).
- Cebeci Ortaokulu - Ankara, 1938.
(Franz Hillinger'le ortak çalışma).
- Cumhuriyet Kız Enstitüsü - İzmir, 1938.
- Lise Binası - Trabzon, 1938. (Uygulama; Franz Hillinger).

Trabzon Lisesi'nin temeli 16 Haziran 1938'de atıldı. Temel atma töreninde, Umumî Müfettiş **Tahsin UZER**, Maarif Müşaviri **Mustafa Reşit TARAKÇIOĞLU**, Müfettişlik Baş Müşaviri ve Trabzon Valisi hazır bulundu. İnşaat iki senede tamamlanarak 1940-1941 öğretim yılında hizmete açılmıştır.(TRABZON LİSESİ YILLIĞI s.34)

Bruno Taut'un bir diğer eseri, 1939 İzmir Enternasyonal Fuarı'nda, Maarif Vekâleti tarafından yaptırılan "Kültür Pavyonu" dur. Bu yapı, Taut'un denetiminde, Maarif Bürosu mimarlarınca uygulanmıştır. (ARKİTEKT, 1939:202).
1980'lere kadar "İzmir Arkeoloji Müzesi" olarak kullanılan yapı, müzenin yeni binasına taşınması ile bir süre boş kalmış, bazı yıllarda da Belediye'nin çeşitli birimleri tarafından kullanılmıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı **Ahmet PİRİŞTİNA**, 2000-2005 arasında binayı restore ettirmiş ve bir müze haline getirmiştir. Prof. Bruno Taut'un eseri olan yapı bugün, *"İzmir Tarih ve Sanat Müzesi - Seramik Eserler Bölümü"* olarak kullanılmaktadır.

Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi - Ankara. (1936-1938)
Üstte: Prof. Taut'un çizdiği perspektif
Altta: Günümüzdeki görünüşü
(Fotoğraf: Prof. Dr. Yıldırım Yavuz)

Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi - Ankara. (1936-1938)
(80 Kare Ankara)

Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi - Ankara. (1936-1938)
(Fotoğraflar: Prof. Dr. Yıldırım Yavuz)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanal Arşivi

Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi - Ankara. (1936-1938)
(Fotoğraflar: Prof. Dr. Yıldırım Yavuz)

29 Ekim 1943
Cumhuriyetin 20. Yıldönümü
Hatıra Pulları'ndan

3 Ocak 1952
B.M AkdanizYetiştirme Merkezi
Hatıra Pulları'ndan

2 Eylül 1953
Milleterası Halk Kredisi
5. Kongresi Hatıra Pulları'ndan

9 Ocak 1961
Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi
25. Yılı Hatıra Pulları'ndan

Üstte:
P.T.T. tarafından, muhtelif tarihlerde, muhtelif etkinlikler için hatıra pulu olarak redavüle çıkarılmış, üzerinde Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Binası'nın yer aldığı posta pulları.

Altta:
Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi - Ankara. (1936-1938)
(Fotoğraf: Prof. Dr. Yıldırım Yavuz)

Atatürk Lisesi – Ankara. (1937-1938. Uygulama: Franz Hillinger)
(Fotoğraflar: Prof. Dr. Yıldırım Yavuz)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

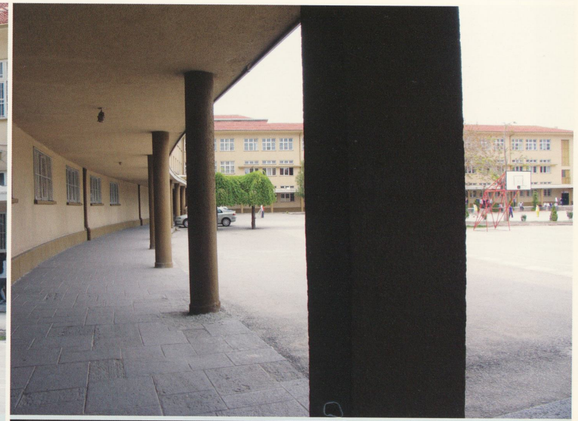

Atatürk Lisesi – Ankara. (1937-1938. Uygulama: Franz Hillinger)
(Fotoğraflar: Prof. Dr. Yıldırım Yavuz)

Cebeci Ortaokulu - Ankara. (1938. Franz Hillinger'le Ortak Çalışma).
(Fotoğraflar: Prof. Dr. Yıldırım Yavuz)

MSGSÜ
Açık Bilim Sana

Lise Binası - Trabzon. (1938. Uygulama: Franz Hillinger)
(Fotoğraflar: Mimar Bekir Gerçek)

MSGSÜ
Açık Bilim San

Cumhuriyet Kız Enstitüsü - İzmir.
(1938. Franz Hillinger Ve Friederich Grimm İle Ortak Çalışma).
(Fotoğraflar: Mimar Deniz Güner)

Cumhuriyet Kız Enstitüsü - İzmir.
(1938. Franz Hillinger Ve Friederich Grimm İle Ortak Çalışma).
(Fotoğraflar: Mimar Deniz Güner)

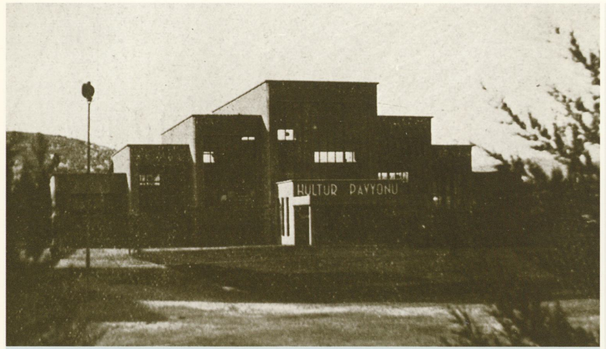

Üstte;
İzmir Enternasyonel Fuarı "Kültür Pavyonu". (1939). (Maarif Vekâleti tarafından yaptırılan bu pavyon geçen sene ölen Mimar Bruno Taut'un nezareti ile Maarif Bürosu mimarları tarafından yaptırılmıştır.)
(ARKİTEKT, 1939: 202).

Altta;
"Kültür Pavyonu" - "İnkılâp Müzesi" önünde Millî Şef heykeli". (1939).
(ARKİTEKT, 1939: 202).

"Kültür Pavyonu", kitlenin kuruluşu itibariyle, Bruno Taut'un 1910 yılında tasarlamış olduğu "Taşıyıcı Elemanlar Satış Ticaret Ltd. Şti Pavyonu" ile büyük benzerlik içindedir.

Bruno Taut, Türkiye'de bulunduğu yıllarda az sayıda konut projesi çizmiştir. Bunlardan biri, proje safhasında kalmış olan Dr. Nissen için tasarladığı konuttur. Gerçekleşmiş olanı ise, İstanbul'da, Ortaköy'de, Emin Vafi Korusu olarak bilinen büyük bir yeşillik içinde, 1937-1938 yılları arasında Emin Vafi için inşa ettiği villadır. Japonya'dan Türkiye'ye henüz gelmiş olan Taut'un, Japon mimarîsinin izlerini taşıdığı hemen belli olan bu evi, kendisi için yaptığı söylenir. Ancak bu bilginin doğruluğu kesin değildir. Zeki Sayar bir hatırasında *"...Taut bir süre bu villada oturdu. Akademi'deki bir jüri seansından sonra daveti üzerine bu villanın Boğaziçine bakan hakim manzarasında, yemek yediğimizi hatırlıyorum."* demektedir. (ASLANOĞLU, BRUNO TAUT 1880-1938::28)

1970'li yılların başına kadar, GSA Mimarlık Bölümü'nde adı **"TAUT ATÖLYESİ"** olan bir salon vardı. Yapı, Çifte Saraylar olarak bilinen ve biri Güzel Sanatlar Akademisi (GSA), diğeri de Atatürk Kız Lisesi olarak kullanılan, birbirine komşu iki eski sahil sarayının arasında yer almaktaydı. Mimarlık 2. sınıf öğrencilerine ait bir çizim salonu olan bu mekân, GSA binasına bitişik olarak inşa edilmiş tek katlı betonarme bir yapıydı. Atölyeye, GSA'nın birinci katındaki holden girilirdi. GSA'da öğrenciliğe başladığım 1957-1958 öğretim yılında ve onu takip eden yıllarda bu atölyede, çizim yapmış, sınavlara girmiştim. Bu salon, asistanlık yaptığım yıllarda da aynı şekilde kullanılmaktaydı. Sergileme imkânı olan büyük bir salon olması nedeniyle, GSA'da açılan sergiler için, diploma projeleri değerlendirilmesi gibi etkinlikler için de bu mekân kullanılırdı. 4 Haziran 1938'de açılan Prof. Taut Sergisi ve 8 Ağustos 1940 tarihinde, GSA Heykel Bölümü Öğrenci Çalışmaları bu salonda sergilendi ve sergiyi, devrin Milli Eğitim Bakanı **Hasan Alî Yücel** açmıştı. (Bkz: s. 98)

1970'li yıllarda, hâlâ saraydan kalma nitelikleriyle eski durumunu korumakta olan Atatürk Kız Lisesi'nin (daha eskiden İ.Ü. Edebiyat Fakültesi), GSA'ya verilmesinden sonra, Kız Lisesi ile birlikte "Taut Atölyesi" de yıkıldı. İki binanın birbirine bağlanması projesi içinde, 1 Nisan 1948 tarihinde yanmış ve sadece kâgir duvarları kalmış olan GSA binasında uygulanan restorasyon tekniğine paralel olarak, Kız Lisesi binası da betonarme bir yapıya dönüştürüldü ve bu iki bina arasındaki boşlukta yer alan "Taut Atölyesi" yıkılarak yerine bugünkü kütüphane kitlesi inşa edildi.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Bu atölyeye Bruno Taut'un adının verilmesi konusunda bilgiler net değil. Atölyenin Taut'un vefatından sonra inşa edildiği ve Taut'un hatırasına izafeten onun ismi ile anıldığı savı, gerçekçi değildir. Çünki atölyenin Taut zamanında var olduğu, 4 Haziran 1938 tarihinde açılan "TAUT SERGİSİ" nin, bu atölyede gerçekleştiğini gösteren fotoğraflardan anlaşılmaktadır. Atölye, Taut tarafından tasarlanmış ve onun zamanında inşa edilmiş ve bu nedenle Taut'a ithaf edilerek, onun adı ile anılan bir yer olmasının nedeni de bu olsa gerektir. Ancak bu hususu kanıtlayan bir belgeye henüz ulaşamadım.

Benim hatırlayabildiğim ve aynı atölyede öğrencilik yapmış arkadaşlarımın hatırladıklarına göre, atölye: 7-8 m. kadar genişlikte, döşemesi; ana bina birinci kat döşeme kotundan 0.80-1.00m.kadar yukarıda olup, iki taraftan 6-7 basamakla çıkılan, betonarme kirişli ve şet çatılı, dikdörtgen bir yapıydı. Deniz ve yol tarafında, yüksek bir parapet üzerinden, kiriş altına kadar devam eden, küçük kayıtlarla bölünmüş madenî bir doğramadan ve şetlerden ışık alan basit bir mekândı. 1 Nisan 1948 tarihinde tamamen yanan ve **Sedad H. ELDEM** ile **Mehmet Ali HANDAN** tarafından yeniden inşa edilen GSA binası ile ilgili olarak ARKİTEKT Mecmuası'nın 1954 yılı, 1-2 sayısında yayınlanan plânlar içinde, Taut Atölyesi'nin plânı da yer almaktadır. Bu plân ile atölyenin yıkılmadan önceki halini gösteren iki fotoğraf ile, içinde Taut Sergisi'nin açıldığını gösteren fotoğraflar, yıllarca Taut'un adını taşımış olan o atölyeye ait belgelerdir.

Bruno Taut'un, ömrünün son günlerinde, belki de son projesi olarak hazırladığı ve gerçekleşmiş olan son tasarımı da; 10 Kasım 1938'de vefat eden, Ulu Önder Atatürk'ün, Ankara'da yapılacak cenaze merasiminde, Türk Halkı'nın, Ata'sının önünden saygı ile geçeceği, TBMM Binası önünde yapılmış olan katafalkdır. Orijinal eskizlerine, "Mimarî Bilgisi" kitabında da yer vermiş olan Taut, bu tasarımı hastalığı nedeniyle, istirahat ve tedaviye ihtiyacı bulunduğu günlerde, GSA'daki öğrencileri ve yardımcılarıyla beraber hazırlamıştır.

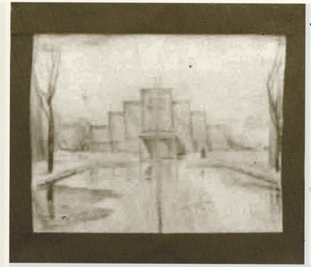

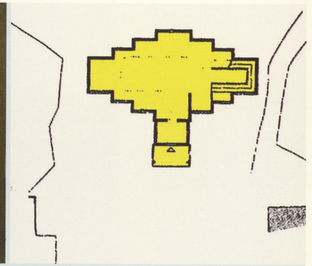

Sol üstte;
4 Haziran 1938'de, GSA'da açılan TAUT SERGİSİ'nde, Kültür Pavyonu'nun, Prof.Taut tarafından çizilmiş eskizi.
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

Sağ üstte;
Arkeoloji Müzesi (Kültür Pavyonu) plân krokisi.

Altta;
İzmir Tarih ve Sanat Müzesi - Seramik Eserler Bölümü. (2005).
(Fotoğraf: Şeyda Çerin)

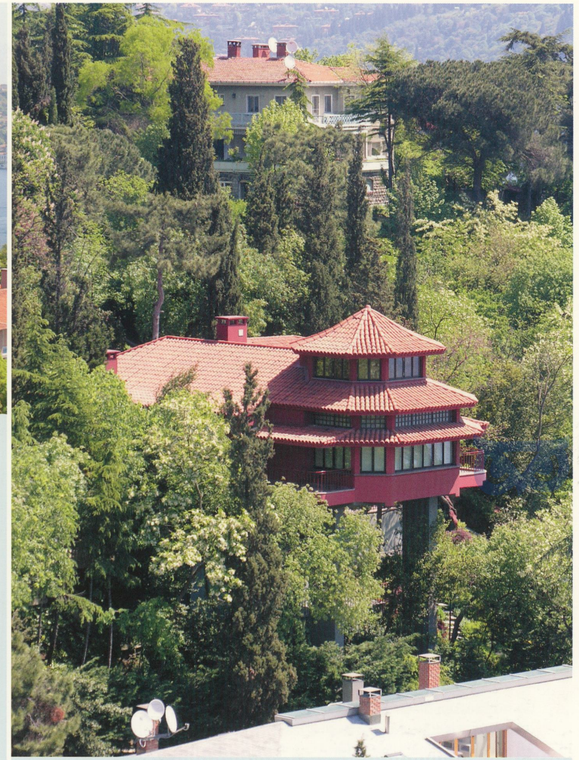

MSGSÜ
Açık Bilim Sana

Prof Taut'un Ortaköy Emin Vâfi Korusu'nda, Emin Vâfi için inşa ettiği villa.
Villanın Boğaziçi Köprüsü'nden görünüşleri.

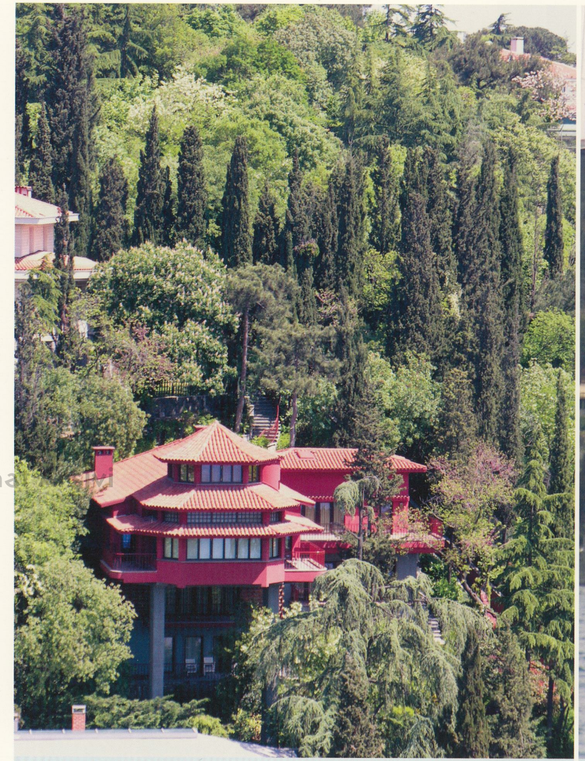

Villanın Kuzguncuk sahilinden görünüşü.

TAUT ATÖLYESİ.
"Ana binadan atölyeye giriş." (1938).
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

Aachen Üniversitesi hocalarından **Prof. Dr. Manfred SPEIDEL**'in *"Doğallık Ve Özgürlük - Bruno Taut'un Türkiye'deki Yapıları"* başlıklı makalesinde; Taut'un GSA'da yaptığı işler, eğitimin gelişmesi için verdiği mücadele ve Tatbikat Bürosu'ndaki çalışmaları, çalışma arkadaşları, çalışma ortamı hakkında, Almanya ve Japonya'daki dostlarına yazmış olduğu mektuplardan alınmış pasajlar vardır: Eski dostu **Walter GROPIUS**'a, 19 Şubat 1938 tarihinde yazdığı mektupta: *"...Burada mimarî çizgi temelden yeniden yaratılmalıdır"* diyerek, Türkiye'de o zamanlarda revaçta olan "kübik mimarî"yi, "yüzeysel bir modernizm" olarak eleştirmiştir. (SPEIDEL / 2004:.53)

Japon dostu, **Yoshiyuki Kun**'a yazdığı, 8 Ağustos 1938 tarihli mektubunda da, Kübik Mimarî'yi eleştiren şu cümleler yer almaktadır: *"...Burada, ironik olarak "gubik" denen (Fransızca'da = cubique) şeyle mücadeleme devam ediyorum. Bunu, binalarımda ve derslerimde yapmaya çalışıyorum. Yakın zamanda, mimarlık teorisi ile ilgili,Türkçe yayınlanacak bir kitapta, bunu ortaya koyacağım".* (SPEIDEL / 1995:36)

Walter SEGAL'a yazdığı, 2.3.1937 tarihli bir mektubunda; *"...Şansım açıldı"ve "...Ben burada tam bir mimarım. Bunun anlamı da, teorinin pratiğe uygulanmasıdır. Bu çok zordur, fakat pek çok ışıklı noktalar ve iyi insanlar var".* (SPEIDEL / 1995:.54)

Magdeburg'lu arkadaşı mimar **Carl KRAY**'a gönderdiği bir 5.6.1938 tarihli mektubunda;
"...Ever:Güzel görevler ve size derinden nefes aldırabilecek özgürlük' diye söz eder. Taut iki ay sonra tekrar yazar: 'Ben yapıyorum ve özgürce öğretiyorum. Çünkü Atatürk, meslekî branşlara karışmıyor.Ve ben kendi sınırlarım içinde serbestim."
(SPEIDEL / 2004:52)

Kendisine büyük heyecan vermiş olan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi projesi ile ilgili olarak, Japonya'da yanında çalıştırdığı **Togugen MIHAVA**'ya 28.4.1937 tarihli mektubunda şunları yazarken;
"...Benim dünyam çok güzel. Başarabilecek miyim, bilmiyorum. Buna rağmen insan kendisine güvenmelidir.", inşaatın başlamasından biraz önce, 6.11.1937 tarihinde **KURATA**'ya yazdığı mektupta şöyle der:
"...Benim bugünkü mimarî anlayışımı yansıracak denemeye, Ankara Üniversitesi'nin büyük yapısına başlanıyor." (SPEIDEL / 2004,s.54)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Japon arkadaşı ve meslektaşı **Isaburo UENO**'ya ve oğlu **Henrich**'e yazdığı mektuplarda;
"...Şimdi Ankara Üniversitesi'nin büyük yapısı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin yapımına başlanıyor. Bu yapı yeni Türk Kültürünün merkezi olacaktır. Bana sanatsal özgürlük tanıyan izinlerle birlikte, beni çok sevindiren güzel taş malzemeli mimarînin de yapım izinlerini aldım." (SPEIDEL / 2004,s.54)
"...Deraylarını yanımda çalışanlarla birlikte, çeşitli enstrümanlarla bir senfoni notalarını yazar gibi gerçekleştiriyoruz...Bir yapıyı bir senfoni gibi deraylandırmak ne kadar güzel... Ben ölüme yaklaşıyorum; kelime anlamıyla değil, anlıyor musun: Henüz yaşarken yaratıp büyüklüğe..." (SPEIDEL / 2004,:54).

Günlüğünün 15 Aralık 1938 tarihli son sayfası GSA'daki mimarlık eğitimi ile ilgili; *"...Birinci sınıfların proje çalışmaları 2 saat daha arttırıldı. Öğrenciler saat 9'a kadar çalışabilirler"* (SPEIDEL / 2004:.59).

Yukarıdaki cümlelerinden de açıkça anlaşılacağı gibi, hayatının son yıllarını geçirdiği Türkiye'de, yaşamını büyük bir özgürlük içinde geçirmiş, mimarlık mesleğini gerek eğitimde gerekse pratikte, kendisine tanınan büyük imkânlar ve fırsatlar içinde, arzu ettiği ve düşündüğü şekilde gerçekleştirme olanağı bulmuş olan bu büyük mimar, büyük hoca **Bruno TAUT**, öldükten sonra Türkiye'ye gömülmek istediğini vasiyet etmişti.

Türk Mimarîsine ve mimarlık eğitimine yaptığı katkılar nedeniyle, Türk Halkının çok şeyler borçlu olduğu bu seçkin insanın vasiyeti yerine getirildi ve İstanbul'da, Edirnekapı'da bulunan Müslüman mezarlığına, 25 Aralık 1938 Pazar günü, önceki sayfalarda ayrıntısı verilmiş olan merasimle defnedildi.

Mezar taşı, GSA'da çalışma arkadaşı olan **Prof. Arif Hikmet HOLTAY** tarafından tasarlandı. Marmara mermeri'nden yekpare, düz ve sade bir yüzeyden ibaret olan mezar taşı üzerinde sadece;

BRUNO TAUT
4 V 1880 - 24 XII 1938

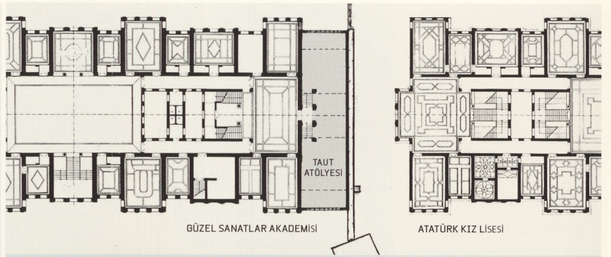

Üstte;
Taut Atölyesi'nin, planı.
(GSA Binası planı: ARKİTEKT/1954,1-2,s.15. Atatürk Kız Lisesi planı: Sedad H. Eldem, "Boğaziçi Yalıları", cilt:I, s.20).

Ortada;
Taut Atölyesi'nin denizden görünüşü. Yangından sonra yenilenen GSA Binası'nın sol tarafında, bir kısmı görünen yapı. (1953). (ARKİTEKT / 1954, 1-2, s.7).

Altta;
Taut Atölyesi'nin Kara tarafından görünüşü.
(Ana binaya bitişik olan şer çatılı yapı.) (1960'lı yıllar)
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

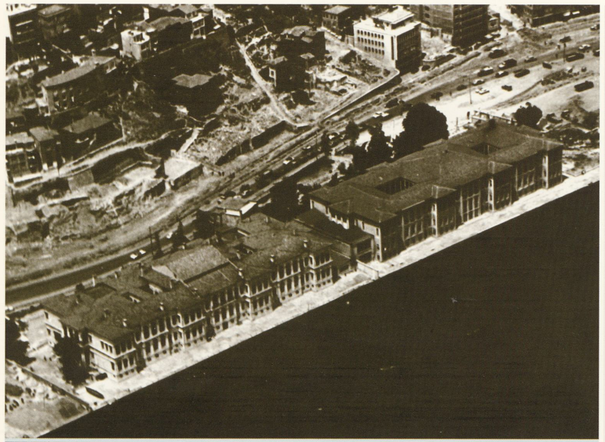

Üstte:
GSA ile Atatürk Kız Lisesi arasında Taut Atölyesi.
(1950'li yılların sonları)
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi Arşivi)

Altta:
Taut Atölyesi (1941)
(Sanal Mimarlık Müzesi - Cahide Tamer Arşivi)

kazılmıştır. Bu yazının sağ altına ise, *"...İnsanlardan bu dünya üzerinde kalabilecek tek izin ifadesi olarak bir 'ayak izi' motifi işlenmiştir."* (SÖYLEMEZOĞLU, 1980:79).

"Türkler'le candan ilişkisi ve onlardan gördüğü saygı mezarında bile açıkça görülür..Mezarının üstünde yazılı adının hemen altında yer alan Japon mühründeki ayak şekli, Faşizm dönemindeki birçok yurtsuz Alman'ın trajedisini hatırlatıyor". (JUNGHANNS, 1983:25).

Son olarak bu çalışmayı hazırlarken, 2005 Şubat ayında ziyaret ettiğim, Edirnekapı Mezarlığı'nda gömülü tek Avrupalı olan Bruno Taut'un kabrini, daha önce ölümünün 60. yıl dönümünde: 24 Aralık 1988 tarihinde, hocalarımız ve birkaç mimar-hoca arkadaşla beraber ziyaret etmiştik.

Ruhu şâd, mekânı cennet olsun.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

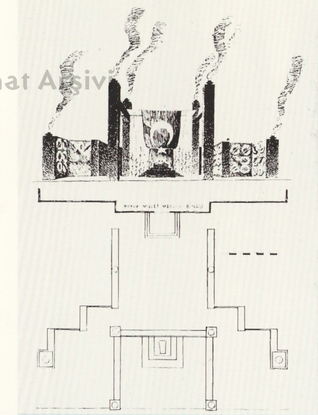

Üstte:
Prof. B. Taut'un çizimi .
(M.Sperdel, "Natur und Fantasie",s.326).

Altta:
Prof. B. Taut'un çizimi
(B.Taut, "Mimarî Bilgisi", s.80).

Karafalk'ın gece görünüşü.
(B.Taut, "Mimarî Bilgisi", s.80).

Arasının önünden geçen Türk Milleti. (20 Kasım 1938).
("Atatürk'ün Hayatı", s.365).

Prof. Bruno TAUT'un mezarı. (Mart 2008).

MSGSÜ
Açık Bilim Sana

Prof. Bruno TAUT'un mezarı. (Mart 2008).

Ölümünün 60. yıl dönümünde, Prof. Taut'un mezarını ziyaret. (24.12.1998).
(Soldan sağa: , Doğan Hasol (siyah pardesülü), Araman Demir, Afife Batur, Kemal Ahmet Arû, Cengiz Eruzun, Bülent Özer, Güven Canrürk).
(Murat Ural, CUMHURİYET DERGİ, 14 Şubat 1999, s.16).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1936 - 1937

GSA'da "Mimarî ve Teknik Şehircilik Profesörü" olarak görev yapmış, çok önemli bir şehirci-mimar. Aynı zamanda İstanbul Belediyesi'nde danışman olan Dr. Wagner Alman uyruklu bir hocaydı.

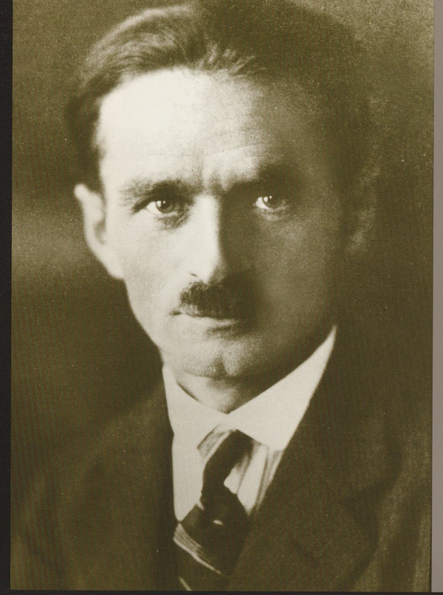

MARTIN WAGNER (1885 - 1957)

M. 3. Wagner

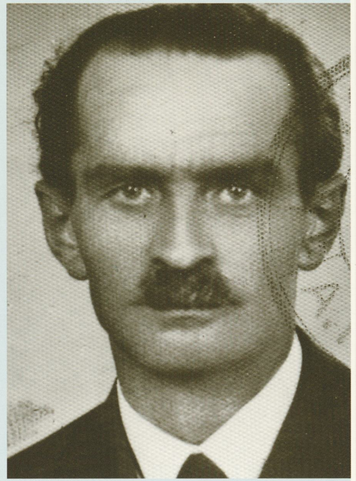

Dr. Ing. Martin WAGNER.
(21 Aralik 1936 tarihli mukavelesinden).

Martin WAGNER, gerek Almanya'da ve gerekse GSA'da Bruno Taut'un yakın çalışma arkadaşı idi. Dosyasındaki en eski tarihli belge, Taut'un, GSA'da görev almasından sonraki bir tarihi taşıyorsa da, Taut'un, GSA'ya gelmesinde, Martin Wagner'in aracı olduğu, bütün kaynaklarca kabul edilmektedir. Bu kabule göre, Martin Wagner, Taut'tan daha önce Türkiye'ye gelmiş, ancak Taut'tan sonra GSA'da eğitim görevi almış bir diğer yabancı mimardır.

M. Wagner, 1885 yılında doğdu. B.Taut gibi onun da doğum yeri Königsberg (Rusya'da kalan; Kaliningard). 1905-1910 arasında, Berlin ve Dresden'de; Mimarlık, Şehircilik ve İşletme okudu. 1912-1914 arasında Rüstringen-Wilhelmshaven (K.Almanya), 1914-1916 arasında da Schönberg Belediyesi'nde imar müdürlüğü, 1915'de kent ve yeşil alanlar konusunda doktora yaptı. Bu arada şehircilik, yapıların rasyonelleştirilmesi ve basitleştirilmesi sorunları ile ilgili yazılar yayınladı. I.Dünya Harbi sonununda Bauhütte Yapı Şirketinin yöneticisi oldu. Bu görevi sırasında, **Walter GROPIUS**'la sıkı bir işbirliği yaptıı. Ayrıca, **Hugo HÄRING, Mies van der ROHE, Hans POELZIG, Hans SCHAROUN** ile aynı ilişkiler içine girdi. 1925'de Berlin İmar Müdürlüğü görevine getirildi. 1919- 1926 arasında, kalabalık ve fakir aileler için sosyal konutlar yaptı. 1925-1927 arasında, Bruno Taut ile yoğun işbirliği içinde, modern şehirciliğin örneği olan toplu konut sitesi; Hufeisessiedlung'u yaptı. 1925-1926 yıllarında DEWOG (Alman Konut Yardımlaşma A.Ş.) Müdürlüğü görevinde bulundu. Bu görevden ayrıldıktan sonra, Berlin Belediyesi İmar Kurulu Üyeliği görevine atandı. 1933'e kadar sürdürdüğü bu görev sırasında. 1931'de, **Erich MENDELSOHN, Paul MEBEL, Ludwig MIES van der ROHE** ile birlikte, "Prusya Sanat Akademisi"ne üye seçildi.

Nasyonal Sosyalizm'in iktidara gelmesiyle, sosyal devrimci fikirlere sahip olan Martin Wagner gibi kişiler için başlayan o zor günlerde, bazı aydınların bu düşüncelerinden dolayı yurt dışına sürülmelerini protesto etmek üzere, Akademi üyeliğinden ayrılmasından sonra 1935'de, Alman Sosyal Demokrat Partisi tarafından getirildiği Belediye'deki görevine, Naziler tarafından son verildi ve Almanya'da mimarlık yapması yasaklandı. (ERICHSEN, 1994,s.32). Ülkesinde artık yaşama imkânı kalmadığını anlayan birçok bilim ve sanat adamı gibi Martin Wagner de, Almanya dışında yeni bir hayat arayışı içine girdi. Gropius'un aracılığla Türkiye'ye göç etti.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Türkiye'ye gelişi, İstanbul Belediyesi'nde kurulan İmar Müdürlüğü'nde, İmar Müşaviri göreviyle davet edildiği Mayıs 1935 tarihindedir. Bu görevi sırasında, İstanbul'un imarı ile ilgili çok sayıda etüd ve proje hazırladı. Bunlar arasında en bilineni, İstanbul'un sayfiye semti olan Florya'da bir konut yerleşmesi ve Atatürk için yapılacak bir yazlık köşk için hazırladığı fakat uygulanmayan plânlardır. İstanbul için hazırladığı projelerden hiçbiri uygulanmadı. Ama o, bu durumda bile durmadan çalıştı ve İstanbul'un şehircilik problemlerinin çözümü ile ilgili öneriler hazırladı.

1936 yılında Atatürk'ün emriyle Türk Tarih Sergisi'ne ait plânları hazırladı ve uygulamasını kontrol etti. (ORAN, 1957:.82-83)

İstanbul Belediyesi'ndeki görevine ek olarak, 1936 sonlarında, GSA Mimarî Şubesi'nde Şehircilik hocası olarak görev aldı. Eğitim görevini, ikinci derecede bir iş olarak kabul eden Dr.Wagner, asıl görevi olan İstanbul Şehircilik Danışmanlığı'nı her zaman ön plânda tutmuştur. Bu nedenle GSA'daki hocalığının daha birinci senesi dolmadan, kendi isteğiyle okuldan ayrılmıştır.

Bu nedenle, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi - Personel Dairesi Başkanlığı Arşivi'ndeki dosyasında çok az sayıda belge bulunmaktadır. Bunlar, GSA'da çok kısa süren hocalığının başladığı göreve tayini ve görevden ayrılmak istediğini belirten istifa yazılarıdır.

Dosyadaki en eski belge, 8 Aralık 1936 tarihlidir. Kültür Bakanı Saffet Arıkan imzasıyla, GSA Direktörlüğü'ne gönderilen bu yazıda; GSA'daki Şehircilik Eğitimi'nin, Wagner'in hazırladığı rapor doğrultusunda yapılmasının, ayrıca dersin, gene teklif edildiği gibi **Celâl Esad ARSEVEN** ile Wagner arasında paylaştırılmasının, Almanca bilen bir Türk asistanın ve diğer bazı teknik olanakların sağlanmasının uygun görüldüğü ve *"...Dr. Wagner'le görüşerek bu esaslar dahilinde kontrat yapılıp derslere başlanılması"* direktifi verilmiştir. (WAGNER/B01).

Bir sonraki belge, yapılması istenen kontrata ait evraktır. 21 Aralık 1936 tarihini taşıyan bu belge GSA Direktörü Burhan Toprak ile Dr.Wagner arasında imzalanmış olan *"mukaveledir"*. Bu mukavale hükümlerine göre; *"İstanbul Vilâyeti şehircilik uzmanı*

Dr. Ing. Martin WAGNER.
(ARKİTEKT, 1957, s.82).

Şehir inşaatında sermayenin rolü
Dr. Müh. Martin Wagner

(ARKİTEKT, 1936/5-6, S.139-141)

Şehircilikte sermayenin yanlış idaresi
Yazan: Dr. İng. Martin Wagner

(ARKİTEKT, 1936/7, s.187-188)

Istanbul şehrinin düzeltilmesi meseleleri
Dr. İng. Martin Wagner

(ARKİTEKT, 1936/8, s.217-218)

Istanbulun seyrisefer meselesi
Dr. İng. Martin Wagner

(ARKİTEKT, 1936/9, s.252-256)

Cadde inşası
Dr. İng. Martin Wagner
Nafıa vekâleti şehircilik mütehassısı

(ARKİTEKT, 1938/2, s.57-61)

"TÜRK ŞEHİRLERİ VE MEVCUT SAHALARDAN İSTİFADE EKONOMİSİ"
Çeviren: Adnan Kolatan

(ARKİTEKT, 1938/3, s.82-86)

Dr. İng. Martin Wagner'in ARKİTEKT'de yayınlanan makaleleri.

Dr.Wagner asıl vazifesine ilâveten, Güzel San'atlar Akademisi şehircilik seminerine profesör olarak atanmıştır. Dr. Wagner Akademi'nin şehircilik derslerini verecek ve dersleri ilgilendiren seminer, imtihan ve diğer ilmî işleri deruhte edecektir."

Bu hizmeti karşılığı ayda 150 TL ücretin peşin olarak ödeneceği belirtilen kontratın süresi, 21 Aralık 1936 tarihinden başlamak üzere 2 yıldır. Mukavelenin altında şahidler olarak, GSA Mimarî Şubesi Şefi Profesör Bruno Taut ile, GSA Resim Şubesi Şefi Leopold Lévy'nin imzaları vardır.

Demek ki Taut, Dr.Wagner'den önce GSA'da idi ve Dr.Wagner'in görev aldığı sırada, şube şefi idi. 7 maddelik mukavelenin diğer maddeleri, fesih şartları ile ilgili hükümler içermektedir. (WAGNER/B02).
Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile kadro tahsisi yapılan Dr. Wagner, 12 Mayıs 1937 tarihli belgede belirtildiği üzere, 5 Nisan 1937 tarihinde GSA'daki *"şehircilik muallimliği"* görevine başlamıştır. (WAGNER/B03). 1937 (?) tarihli bir tanıtma broşüründe, GSA'daki eğitim kadrosunun verildiği liste içinde Dr.Wagner; *"Mimarî Şubesi, İktisadî ve Teknik Şehircilik Profesörü"* olarak görülmektedir. (GSA, 1937(?).

Dr. Wagner, 1 Ağustos 1937 tarihli dilekçesinde, İstanbul Belediyesi'nde yapmakta olduğu göreve ek olarak GSA'da yapmakta olduğu şehircilik profesörü görevinden, 30 Ekim 1937 tarihinde ayrılmak üzere, kontratının fesh edilmesini istemiş ve bu isteği, Kültür Bakanlığı'nın, 23 Kasım 1937 tarihli yazısı ile de uygun görülerek GSA ile ilişkisi kesilmiştir. (WAGNER/B04, B05).
Dr.Wagner'in ayrılması üzerine, mimar **Seyfeddin ARKAN**'ın göreve başlamasına kesin şekilde ihtiyaç duyulduğu, GSA Direktörlüğü'nün 20 Ekim 1937 tarihli yazısıyla, Kültür Bakanlığı'na bildirilmiştir. (WAGNER/B06).

Böylece Dr. Wagner, işe başladığı tarih olan 5 Nisan 1937 ile istifa ettiği tarih olan 30 Ekim 1937 arasında, yedi ay'a yakın bir süre GSA'da hocalık yapmıştır.

Şehircilik ve sosyal konut alanlarında çok zengin bir birikime sahip olan Dr.Wagner'in, 1936'da Türk Tarih Sergisi için hazırladığı geçici bir pavyondan başka Türkiye'de gerçekleşmiş hiçbir projesi yoktur.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Yarışmaya çıkarılan "İstanbul İmar Planı"nı **Henri PROST**'un kazanması ve plânın kesinleşerek uygulamaya konulmasıyla İstanbul Belediyesi'nde, artık kendisine ihtiyaç kalmadığını anlayan Dr. Wagner, 1937 yılı yaz aylarında, zamanın Nafia Vekili **Ali ÇETİNKAYA**'nın isteği üzerine Ankara'ya gitti ve orada, "Nafıa Vekâleti Şehircilik Müşaviri" olarak çalışmaya başladı. (ARKİTEKT, 1937/9,s.267 - ORAN, 1957,s.82-83). Ancak İstanbul'da olduğu gibi Ankara'da da hiçbir projesinin hayata geçirilmemiş olması nedeniyle Dr. Wagner'in Türkiye yılları, meslekî yönden mutsuz bir dönemdir.

O sıralarda ABD'ye göç etmiş olan, Bauhaus'tan arkadaşı **Walter GROPIUS**'un aracılığıyla Harvard Üniversitesi'ne giden Dr. Wagner, 1938'deTürkiye'den ayrıldı. 1944'de ABD vatandaşlığına geçen ve orada, 1954 yılında emekli oluncaya kadar şehircilik dersleri yanında, dar gelirli insanlar için konut tasarımı ile ilgili dersler veren Dr. Wagner, anavatanı Almanya'ya dönmek üzere hazırlanırken, 28 Mayıs 1957'de Cambridge'de (ABD) öldü.

Dr. Ing. Martin WAGNER'in, İstanbul Şehircilik Danışmanı olarak çalıştığı yıllarda, genel şehircilik konuları ve İstanbul'un şehircilik problemleriyle ilgili bir seri makalesi, ARKİTEKT Mecmuası'nda yayınlamıştır. Aşağıda, bu makalelerin isimleri ve bazılarına ait haritalar, mecmuada yayınlanan şekliyle yer almaktadır.

Bu seri makalelere ilâveten gene ARKİTEKT mecmuasında yayınlanan bir başka makalesi de, Türkiye'den ayrıldıktan sonra gittiği ABD'de hocalık yaparken, 1939 Erzincan Depremi'nden sonra, depremzedeler için hazırladığı:" Zelzele Mıntıkası İçin Düşünülmüş Mukavim; Standart Ev Projeleri" başlıklı yazısıdır.

Bu makalesinde, 1939 Erzincan depreminden dolayı büyük üzüntü duyduğunu ifade eden Dr. Wagner, Türkiye'de görevli olduğu yıllardan beri düşündüğü; *"fakir köylüler için ucuz ve tedariki kolay ev projeleri"*ni bu vesile ile geliştirmiş ve teklifinin bir kopyasını ABD'deki Türkiye Elçiliği yetkililerine vermiştir. Dr. Wagner, bu projesinde, prefabrike olarak üretilecek konutların, plân şemalarını ve bir yerleşme haline gelmeleri ile ilgili ilkeleri şöyle açıklar: *"...Evler birbirinden uzak olarak inşa olunacak ve bürün parçaları tıpkı otomobil parçaları gibi fabrikada yapılıp yerlerine takılacaktır.*

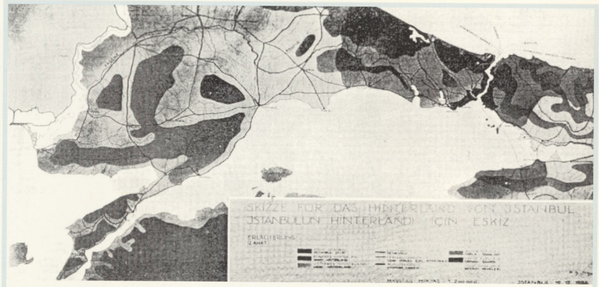

İstanbul havalisinin plânı.
Dr. İng. Martin Wagner.

(ARKİTEKT, 1936/10-11, s.301-306)
(ARKİTEKT, 1936/12, s.337-337)

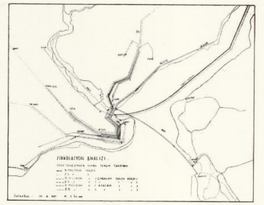

İstanbul nüfusunun yayılışı ve münakale
Dr. İng. Martin Wagner

(ARKİTEKT, 1937/4, s.112-114

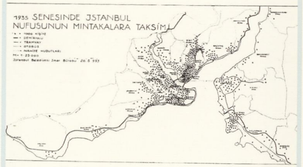

İstanbulun münakale tahlili
Dr. İng. Martin Wagner
Türkçeye çeviren: Mimar Emin Onat

(ARKİTEKT, 1937/5-6, s.143-146)

İnşa etmeyen bir millet yaşamıyor demektir
Dr. İng. Martin Wagner
Tercüme eden Adnan Kolatan

(ARKİTEKT, 1937/10, s.276-278)

Şehir inşası ne demektir?
Dr. Martin Wagner
(G. S. A. Yüksek mimarî şubesi kurlarından)

(ARKİTEKT, 1938/1, s.21-25)

Dr. İng. Martin Wagner'in ARKİTEKT'de yayınlanan makaleleri.

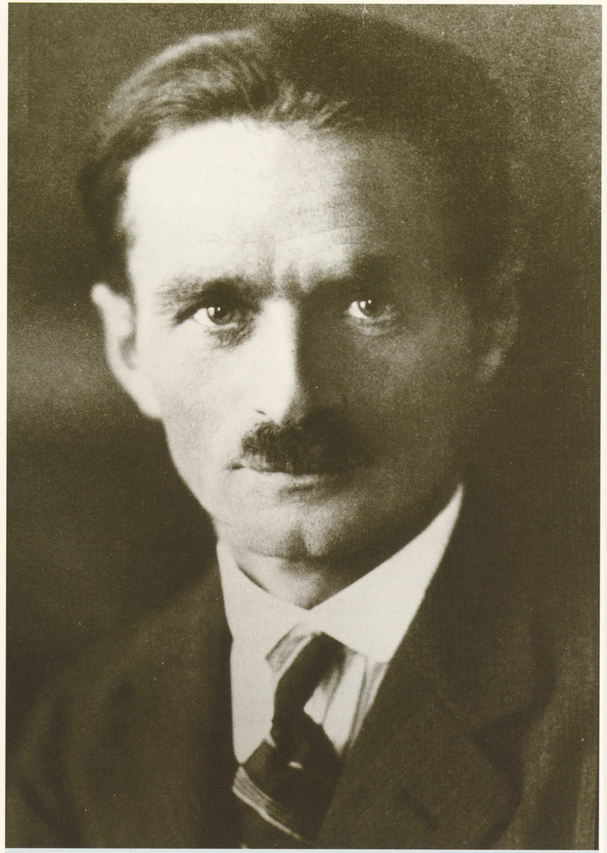

Dr. Ing. Martin WAGNER.
(MSGSÜ- Mimarlık Fakültesi hocalar panosundan)

Bu suretle bir evi teşkil eden parçalardan yüzde doksan beşi fabrikada imâl olunacak ve ancak yüzde beşi mahallinde tertip edilecektir...Fakir halka tahsis edilecek olan meskenlerin her birinde ancak bir oda bulunacak ve bu meskenler muntazam yollar ve üstleri kapalı geçitlerle birbirlerine bağlı olacaktır. Oturmağa mahsus olacak oda evin ortasında tertip edilecek ve bunun tam arkasında mutfak ile yemek dairesi yapılarak bunlar üstleri kapalı bir geçitle odaya bağlı bulunacaktır. Mutfağın arkasında keza üstleri kapalı geçitlerle ana binaya bağlı bulunmak suretiyle aile efradının adedine göre yatak odaları tertip edilecek, aile efradı arttıkça bu odaların adedi de arttırılabilir ve çocuklar büyüyüp evden ayrıldıkları zaman bu odalar da ayrılarak başka aileye satılabilir".
Bu açıklamalara ek olarak Dr. Wagner, 1935-1938 arasında Türkiye'de bulunmuş olması nedeniyle ülkenin koşullarını iyi bildiğini, o tarihlerde yapı endüstrisi gelişmemiş bir ülke olan Türkiye'nin, çelik kullanılarak yapılacak bu imalât için büyük bütçeler ayrılması gerektiğini, bunun da pek olanaklı olmadığını belirtmektedir. (ARKİTEKT, 1940/1-2, s.12-14).

Martin Wagner, çok iyi bir şehirci, çok iyi bir toplu konut plânlama uzmanıydı. *"...Modern şehircilikte ekonomik ve sosyal esasların ve hususiyetlerin iyice incelenmesinden sonra harekete geçilmesini ve plânların hazırlanmasına bundan sonra başlanmasını, plân hazırlanmadan herhangi bir ifraz yapılmamasını tavsiye edenlerden biri idi."* (ORAN, 1957: 82-83).

Türkiye, onun ürettiği projeleri, o yılların imkânsızlıkları nedeniyle hayata geçiremedi. Birikimlerinden ancak "teorik" alanda yararlanıldığı, GSA'daki kısa süren hocalığı dışında, onun engin bilgi ve tecrübesinden, "pratik" alanda yararlanılamadı.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanal

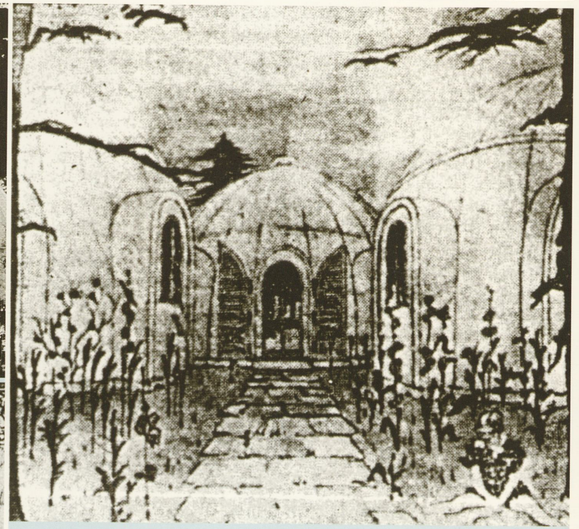

Dr. Martin Wagner'in tasarladığı "Zelzele Mıntıkası için Düşünülmüş Mukavim; Sıradan Ev Projeleri".
(ARKİTEKT, 1940/1-2, s.12-14)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

(Arşivdeki dosyasından)

RUDOLF BELLING (1886 - 1972)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1937 - 1954

GSA Heykel Bölümü'ndeki eğitimi reforme eden ünlü Alman heykeltıraş.
Uzun yıllar görev yaptığı GSA'da, eserleri ve yetiştirdiği öğrencileriyle,
Türk Heykel Sanatı'nın gelişimini etkilemiş bir sanatkâr hoca.

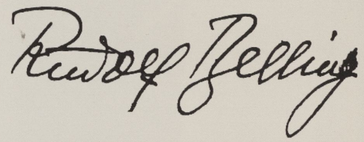

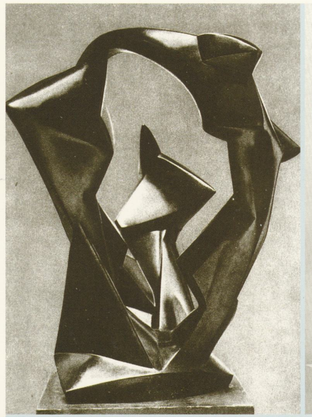

Üstte solda:
R. Belling. "Dreiklang". (Maun. 1919).
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

Üstte sağda:
R. Belling. "İnsan". (Kireçtaşı, 1918).
(Winfried Nerdinger "Rudolf Belling 1918-1923" s.19).

Altta:
R. Belling. "Gruppe Natur". (Döküm, 1918)
(Arşivdeki dosyasından).

Rudolf BELLING, Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Bölümü'nde uzun yıllar hizmet etmiş değerli bir heykeltıraş. GSA Heykel eğitiminde önemli bir dönüm noktası. 1936 -1954 arasında, "Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Şubesi Şefi" olarak yürüttüğü hocalığı sırasında, okuldaki heykel eğitimini, Sanayi-i Nefise çizgisinden çıkarıp, çağdaş arayışlara yönlendiren, heykel sanatında büyük etkisi olan bir sanatkâr-hoca. Mimarî Eğitiminde, Egli'nin yaptığı değişimlerin paralelini Heykel Şubesi'nde gerçekleştirmiş, GSA eğitim tarihi'nde önemli iz bırakmış, saygıdeğer bir usta.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi - Personel Daire Başkanlığı Arşivi'ndeki dosyasında, GSA (Güzel Sanatlar Akademisi)'daki faaliyeti hakkında çok sayıda belge var.

GSA ile ilişkisini gösteren ilk belge; Berlin'de imzalanmış bir kontrattır. T.C. Kültür Bakanlığı adına, *Berlin Talebe İnspekteri* **Reşat ŞEMSETTİN** ile **Rudolf BELLING** arasında, 18 Aralık 1936'da imzalanan ve bu tarihten itibaren bir yıl için geçerli olan bu anlaşma hükümlerine göre; *"...Alman Devleti vatandaşlarından Heykeltıraş Profesör Rudolf Belling, Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Şubesi Şefliği'ne tayin edilmiştir."*
"...Her ay emeğine karşılık peşin alacağı 1138 TL. bürüt maaşı, kesintilerden sonra 750TL.'den aşağı düşmeyecek olan Prof. Belling'e, İstanbul'a göç masrafı için 1000TL.ve kontrat bitiminde ülkesine dönüş masrafı olarak da gene 1000TL. ödenecektir."
"...Profesör Belling, kendisine Kültür Bakanlığı tarafından mesleği dahilinde verilecek işleri parasız olarak deruhte edecek, gerek Türkiye'de ve gerekse hariçte, kendisine hususî teşekkül ve fertler tarafından ücret mukabili olarak teklif edilecek işleri ancak Kültür Bakanlığı'nın müsaadesini almak suretiyle kabul edecektir."
(BELLING/ B01).

İkinci belge, GSA'daki Heykel hocalığı teklifi üzerine Berlin'de kaleme aldığı, tarih atılmamış olan özgeçmişidir. Bu belgedeki bilgilere göre Belling, 26 Ağustos 1886'da Berlin'de doğmuştur. Okul döneminden sonra, bir heykeltıraşın yanında çalışarak, pratiğini geliştirdi. Bu arada ileri eğitim ve zanaat okullarına devam etti. Büyük bir dekorasyon atölyesinde sanat şefi olarak birkaç yıl çalıştıktan sonra, Berlin-Charlottenburg Akademisi'ne kaydoldu. Prusya Hükümeti tarafından kendisine verilen atölyeden,

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

1921 yılında istifa etti. Bu arada, "Berliner Sezession" ve "Novembergruppe" sergilerine katıldı. 1923'de Berlin Ulusal Galerisi'nde eserlerini sergiledi. Bu sergideki "Dreiklang-1919" adlı yapıtı ve sonra da "Kopf in Messing" adlı yapıtı, Ulusal Galeri tarafından satın alındı.
"...Heykelde mekân problemleri üzerindeki erüdler aracılığıyla giderek anıtsal heykele yöneldim. Modern mimarlar ile yaptığım çalışmalar, mimarî ile heykel sanatı arasındaki sıkı ilişkilerin önemini giderek daha net olarak gösterdi ". Bu çalışmalar sonucu Almanya dışında sergiler düzenledi oralardan siparişler aldı. 1935'de aldığı bir davet üzerine New York'a giden Belling, orada bir sergi düzenledi ve birkaç ay hocalık yaptı. Almanya'ya dönüşünde serbest heykeltıraş olarak mesleğini icra etmeye devam etti.

Özgeçmişin sonunda; *"...Ülkenizdeki görüşmelere hazırım"* cümlesiyle, Türkiye'deki göreve talip olduğunu belirten Belling, son yıllarda yaptığını ifade ettiği bazı yapıtların fotoğraflarını da eklemiştir. (BELLING/ B02)

Gene özgeçmişi ile aynı zamanda verildiği anlaşılan bir raporda Belling, heykel sanatı ve heykel eğitimi müfredatı hakkında düşündüklerini anlatmaktadır:
"Heykel, plâstik ve mekânın sentezidir. İki boyutlu bir yüzeyle belirlenmiş olan resim sanatından farklı olarak, heykel sanatı üç boyutludur; yani bu demektir ki cisimseldir. Biz Avrupalılar'da, heykele bu biçimsellik için karar veren güçlü duygu, son yüzyıllarda hemen tamamen kaybolmuştur. Barok dönem, mekân duygusu açısından heykel sanatının son büyük dönemidir. Buradan harekerle, Antik Dönem'e kadar uzanan geçmiş büyük ve önemli sanat dönemlerini esaslı bir şekilde inceledim. Bunları Avrupa dışındaki kültürlerle kıyasladığımda, halen sürdürmekte olduğumuz eğitim sisteminin haralı ve rükenmiş olduğunu tespit ettim. Örneğin Antik Dönem, o devirde meydana getirilmiş büyük ve önemli örneklere karşın, sadece içi boş, yüzeysel ve zahiri bir biçimsellik içinde öğretilmektedir. Kendimi, bu hatalı sanat eğitiminin kalıntılarından arındırmak, yeni deneyimlerle tekrar oluşturabilmek için bir yılımı harcadım. Benim için önemli olan ve bir değişim geçirmeme neden olan şey, mimarî ile müşterek çalışmalardır. Bu işbirliğinin, teori ve pratik aracılığıyla oluşan deneyimlerim sonucundaki uygulamalarına çok şey borçluyum.

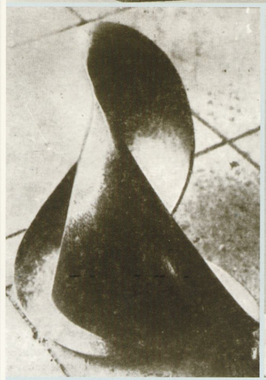

Üstte solda:
R. Belling. "Heykel". (Maun - 1921).
(Arşivdeki dosyasından).

Altta solda:
R. Belling. "Sentez".(1956). (Bronz).
(Berlin Şehir Müzesi'nde).
(C.E.Arseven."Türk Sanatı Tarihi" C. III, Fas I, s.46).

Üstte sağda:
R. Belling. "Baş". (Pirinç - 1925).
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

Altta sağda:
R. Belling. "Erotik". (Ahşap, 1920).
(Berlin National Galeri'de).
(Winfried Nerdinger "Rudolf Belling 1918-1923" s.81).

Prof. Rudolf BELLING.
(18 Aralık 1936 tarihli kontrattan)

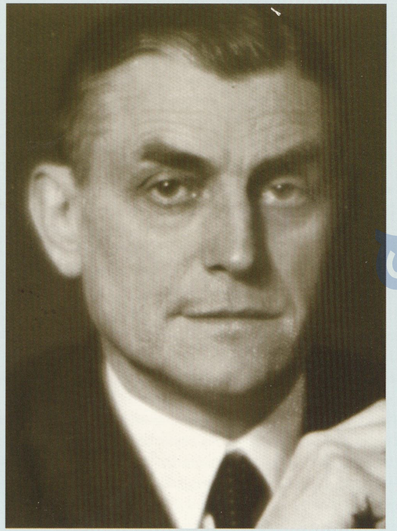

(Arşivdeki Dosyasından).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşiv

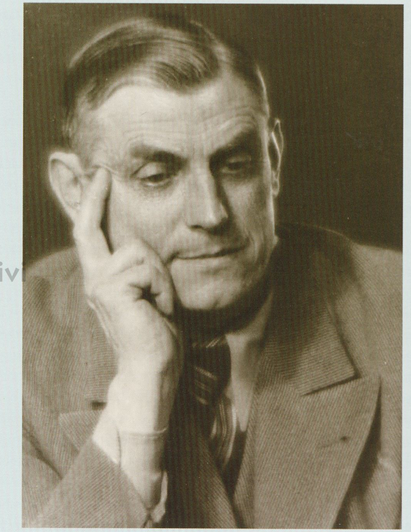

(Arşivdeki dosyasından)

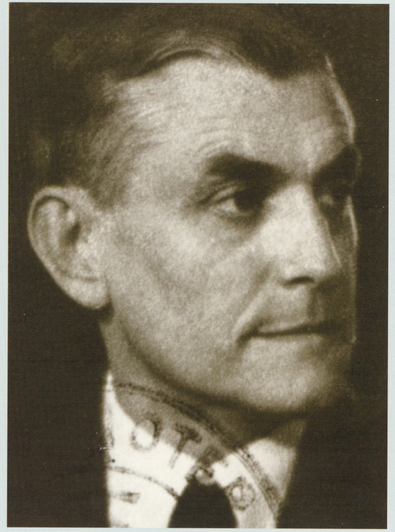

(9 Haziran 1938 tarihli mukavelenameden)

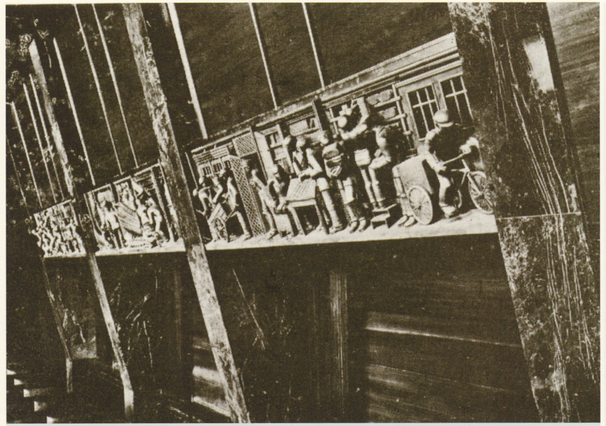

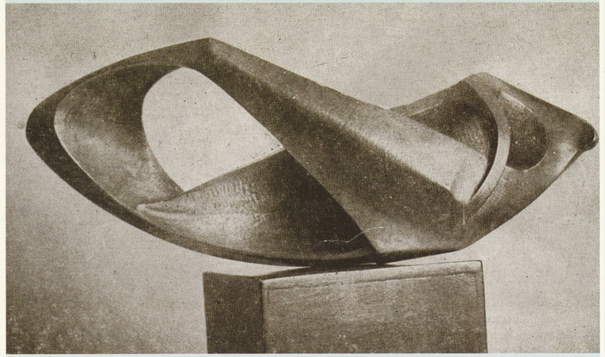

Üstte:
Bruno Taut'un, Berlin'de inşa ettiği bir büro binasında Rudolf Belling tarafından yapılan rölyef (1929).
(B.Taut, "Mimarî Bilgisi", s.34).

Altta:
R. Belling. "Heykel" (Bronz).
(C.E.Arseven, "Türk Sanatı Tarihi", C.III, Fas.I, s.47).

Biz bugün, mimarî, resim ve heykel sanatının "bir bütünlük içinde olma" hedefini amaçladığını görüyoruz. Böylece, modern yaşamla büyük geçmiş arasında sadece bir bağ değil, bunun yanı sıra canlı bir eğitim buluyoruz. Bir eğitici olarak görevimi daima şu düşünceler ışığında sürdürdüm: Heykel, mekânla ilişkilidir ve onun bir unsurudur. Her zaman vurguladığım bu görüşler çerçevesindeki eğitim sistemi ile öğrencilerimin, başarılı sonuçlar elde ettiklerini tespit ettim. Heykel, kendi içine kapalı, organik olarak gelişen, hacımsal bir oluşumdur. Kendisini çevreleyen mekânı belirler ve etkisini, bu mekân ile birlikte tekrar oluşturur. Bu husus özellikle günümüzde, biz heykeltıraşlar için en önemli çalışma alanı olan "anıtsal plâstikler" için geçerlidir."

Rapor, bu ilkeler ışığında heykel eğitiminde uyguladığı yöntemi ve eğitimdeki safhalar hakkında açıklamalarla devam etmektedir:
"Öğrencilerim önce doğadaki temel formlarla ilişki kurarlar. Mekân duygusunun uyandırılması amacıyla serbest kompozisyon çalışmaları yaparlar. (Blok teorisi,-kütle ve parçalanma-, ayrıntıların bütünle orantısı-iç boyut). İkinci olarak, doğadaki temel formların nasıl gözlemlenmesi, irdelenmesi gerektiğini gösteriyorum. Bu suretle öğrenci, giderek doğadaki formları inceleyerek, ana formu onu gizleyen ayrıntılardan soyutlar ve bürünü oluşturan ana formu tanımlar. Üçüncü olarak, insan vücudu etüd edilmektedir. Burada organizmanın anatomisi değil, aksine bundan yola çıkılarak, gerilimine, işlevine ve ifade edilebilirliğine dikkat çekilmektedir. Bu düşünceler doğrultusunda eğitilmiş öğrenci daha sonra, kendi sanatsal kimliğinin gelişimi ve malzemeye hakimiyeti aracılığıyla, formların anlamı ve değerinin farkına varabilmekte, bunları ruhanileştirerek, sanatkârane bir şekilde kullanabilmektedir."
(BELLING/ B03).

18 Aralık 1936 tarihli kontrat hükümlerine göre GSA Heykel Şubesi Şefliği ve Profesörlüğü'ne atanan Belling, Resim Şubesi Şefliği ve Profesörlüğü'ne atanan Prof. Lévy ile birlikte, Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılan kadro tahsisine uygun olarak, 7 Ocak 1937 tarihinde göreve başlamıştır. (BELLING/ B04, B05).
Aynı yıl basıldığı tahmin edilen "GSA Tanıtma Kitapçığı"nda, okuldaki eğitim kadrosunu gösteren liste içinde Belling; *"Heykel Şubesi Şefi"* ve *"Heykel Profesörü"* olarak belirtilmiştir.
(GSA, Tanıtma Kitapçığı 1937(?).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Belling'in bu göreve gelmesiyle, Heykel Bölümü eğitiminde başka bir hava, bir canlılık oluştu, köklü değişimler gözlenmeye başlandı. Bu değişim, o yıllarda Akademi'de okumuş ve sonraki yıllarda Heykel Bölümü'nde hocalık yapmış, Belling'in öğrencileri ile heykel sanatını analiz eden yazılarda şöyle tasvir edilir:
"... Ve heykel eğitimi tamamen değişti: "Heykel" doğayı kopye etmek değildi artık. Onun geometrik yorumudur, plâstik tercümesidir. Bu hususları model üzerinde gösterir, açıklardı. Ve "Heykel"i geometrik bir problem konusu olarak irdelerdi. Biz, o zamandan sonra, soyut heykeli kavramıştık..." (GEZER, 2003:77)

O zamana kadar *"..Sanay-i i Nefise mektebinde heykel eğitimi eski klâsik tarzda ve tamamıyla realist (gerçekçi) idi. Aynı zamanda ressam olan* ***OSKAN EFENDİ****'den sonra heykel muallimi olan* ***İHSAN BEY*** *de, bu yolda devam etmiştir.Ancak GSA'nın tesisinden sonra Avrupa'ya tahsil için gönderilen bazı heykeltıraşlarımızın ve bu hususta ki Avrupa neşriyatının tesiriyle bir modernleşme hareketi başlamıştır. Bilhassa heykel öğretmeni olarak Almanya'dan getirilen meşhur heykeltıraşlardan Profesör Rudolf Belling, modern heykel sanatında hayli değerli talebeler yetiştirmiştir."*
(ARSEVEN, TST. CIII, Fas.I:18).

"...Heykel eğitiminde, 1937'de Rudolf Belling'in Akademi'ye öğretim üyesi olarak gelişine kadar, önemli bir gelişme olmamıştır.Belling'in Batı geleneğine bağlı, fakat akademizme kaçmayan eğitimi ise 1940'lardan başlayarak sesini duyuracak yeni bir kuşak yetiştirmiştir. Hüseyin Özkan, Yavuz Görey, Kâmil Sonad, İlhan Koman, Şadi Çalık, Hüseyin Gezer, Turgut Pura'nın yer aldığı bu kuşak, çok sesli bir koro oluşturur...Akademi'deki öğrencilik yıllarımda, büyük bir şans eseri olarak Belling gibi bir hocanın en dinamik olduğu dönemlerde öğrenim gördüm". (GEZER, 1983:77-78, 1992:19).

"...Akademi'de Belling'in öğrencisi oldum. Daha önce öğretmenlik ve askerlikte geçen yıllarım bana, insana, topluma özgü sorunları irdeleme, değerlendirme yeteneği, düşünce saydamlığı kazandırmıştı. Bu nedenle, Heykel Bölümü'ndeki eğitimim bilinçli ve çok yoğun geçti. Prof. Belling'in doğa etüdüne bağlı ve antik anlayışına bağlı yoruma ağırlık veren eğitimi, formasyonumda sağlam bir alt yapı oluşturdu.
(GEZER, Sergi Broşürü)

Üstte;
GSA'da bir heykel sergisi. (1930'lu yıllar)
(Prof. A. Demir arşivi).

Altta;
GSA Heykel Atölyesi. (1930'lu yıllar)
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

BİR HEYKEL SERGİSİ

Rudolf BELLING
Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Şubesi Şefi

8 Nisan 1940 tarihinde, Maarif Vekili Hasan - Âli Yücel, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisindeki Mimari şubesinin büyük salonunda Akademi Heykel şubesi talebelerinin çalışmalarını gösteren bir sergiyi bizzat açtı. Bu suretle Heykel şubesi, 1937 senesinde yapılan ıslahattan sonra, ilk defa olarak umumun muvacehesine çıkmakta ve teşhir edilen 50 eserle, şubenin 3 senelik faaliyetini umuma arz etmekte idi. Serigiyi açmaktan maksat, bütün talebenin çalışmalarını bir arada göstermek suretiyle, şubenin ortalama başarı kabiliyetini tebarüz ettirmekti.

Böyle bir serginin açılması hususu, evvelâ 1939 senesinin sonbaharında takarrür etmiş olduğuna ve bu tarihten evelki zamanlara ait talebe eserlerinden de elimizde pek az bulunduğuna göre, teşhir edilen eserlerin ekserisi, 1940 senesinin ilk altı ayı zarfında yapılan talebe işlerine inhisar ediyordu.

Heykel şubesinin kuruluşu ve öğretimin ana hatları:

Şube aşağıdaki altı atelyeyi ihtiva etmektedir:
Baş sınıfı (Müptedi sınıfı);
Canlı model sınıfı;
Bir tahta tekniği atelyesi;
Bir taş tekniği atelyesi;
Bir şube şefinin atelyesi.

Çalışması tamamen tatbikî mahiyette olan taş ve tahta tekniği atelyesine devam mecburidir. Canlı model sınıfındaki form etütlerinde, modelâj, yardımcı bir derstir. Talebe esaslı bir tabiat etüdü yoluyle, sağlam bir form bilgisi edinmekle mükelleftir. Talebe sınıf mesaisi dışında serbest kompozisyonlar yapmak suretiyle, kabiliyetinin inkişaf etmekte olduğunu, tahayyül ve buluş melekesini ispat etmek ve bütün bu melekeleri tekemmül ettirmek mecburiyetindedir.

Talebe, malzemeyi tanıma hususundaki bilgisiyle, yapacağı her hangi bir eserin eskizini hazırlarken, o eserin bilâhare malzemeye ne şekilde tatbik edileceğini daha evvelden düşünebilmekte ve bu suretle hazırlanan eskiz, kompozisyonunun nev'i ile icra tarzına ve bunların icabettirdiği formlara ve kullanılması arzu edilen malzemenin karakterine daha evvelden intibak etmektedir. Yapılacak işi, malzeme üzerinde en iyi bir

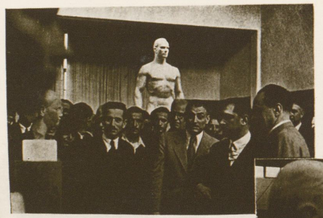

Açılma gününe ait iki fotoğraf: Maarif Vekilimiz Hasan - Âli Yücel sergiyi geziyor.

8 Nisan 1940 tarihinde GSA'da açılan heykel Sergisi hakkında Prof. Belling'in yazdığı yazı. ("Güzel Sanatlar" 4, s.24, 1940).

Belling'in gelişiyle Heykel Bölümü eğitimindeki değişim, 1937(?) tarihli Güzel Sanatlar Akademisi'ni tanıtma kitapçığında da belirtilir: *"...heykeltıraşî şubesine getirilen Belling. Orta Avrupa'nın en tanınmış san'atkârlarından biridir. Şube onun direktifi altında şimdi 1924 ten beri geçirmekte olduğu durgunluktan sıyrılmış, mikdarı gittikçe çoğalan bir talebe yekûnuyla çalışmaya başlamıştır."* (GSA, Tanıtma Kitapçığı 1937 (?).

Bu coşku içinde, heykel eğitimini sürdüren Belling'in, GSA'daki görevi, 18 Aralık 1937 tarihinden itibaren iki yıl için geçerli olmak üzere, 9 Haziran 1938'de imzalanan yeni bir mukavelename ile 18 ARALIK 1938 tarihine kadar uzatılmıştır. (BELLİNG/ Bo6).

Arşivdeki dosyasında yer alan bir belgede Belling, konuşmalardaki ifadelerden, 1939 veya 1940 yılında yapıldığı anlaşılan, soru-cevap şeklindeki bir mülâkatta, GSA'da genç eğitim kadrosunun hoca olarak yetiştirilmesi, dışarıdan hoca olabilecek kişiler, Akademi'de ve Akademi dışında yaptığı işler ile yetiştirdiği kimseler hakkında düşüncelerini aktarmaktadır. (BELLING/ Bo7).

Kendisine yardımcı olarak verilmiş olan **Nijad SİREL** ile **Mahir TOMRUK**'un, Almanca bildikleri için sadece tercüman olarak değil, aynı zamanda kendisinden istifade ile gelişmelerinin sağlanması beklenen bu genç yardımcıların yetişmeleri konusunda özetle şunları söylemiştir:

"...Atölyelerde, tashihleri her zaman beraber yaptığımız ve hatta bu tashihleri tercüme eden bir heykeltıraşın bundan istifade edeceği ve bilgisini geliştireceği tabiidir. Nijad Sirel'in bu hususiaki vaziyeti büsbütün tabii ve basittir...Kendisi, çalışmamızın başlangıcında, kendisini yalnız asistan olarak değil, aynı zamanda bir "talebe" olarak telâkki ettiğini söylemiş ve aldığı bu vaziyet tarafımdan sempati ile karşılanmıştır...Meslekte gelişiği şüphesizdir. Şimdi yaptığı işler eskilerine nazaran daha olgundur... Mahir Tomruk'un ne derecede ilerlediği hakkında bir hüküm veremem. Ancak aramızda yaptığımız meslekî konuşmalarda onda da bir gelişme olduğunu görmekteyim. Kendisini, bir süredir kurmayı düşündüğüm"hazırlık atölyesi" hocası olarak tavsiye etmek istiyorum."

Akademik mesleğe geçtikleri takdirde verimli olabilecek kimseler konusunda ise şöyle düşünmektedir;

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

"...Herkes hocalığa elverişli değildir. Sanat bakımından güç ve yetenek ile öğretim yeteneği bir değildir. Her iyi sanatkârın aynı zamanda iyi bir hoca olmadığı gibi, her iyi hocanın da iyi bir artist olacağı muhakkak değildir.Bu iki hassanın birleşmesi tabii ideal hocayı vücuda getirir."

Dışarıda, Akademi'de hocalık yapmaya elverişli olabilecek başka kimseler var mıdır? sorusuna Belling, pek de iyimser olmayan bir cevap vermiştir;

"...Çoğu Avrupa'da eğitim görmüş olan bu kişilerin, önce meslekîerinde bir gelişme gösterme konusunda istekli olmaları gerekir... Bu heykeltıraşların bazıları ile işbirliği içinde çalışmayı çok arzu ederim. Fakat şahsan bana karşı aldıkları vaziyet bunu imkânsız kılmıştır. Bu baylardan bazılarının vaktiyle bana asistan olarak verilmesi istendi. Fakat açıktan açığa bana karşı aldıkları aleyhdar vaziyetin eğitim üzerinde aksi bir tesir yapacağı göz önüne alınarak, bunu kabul etmemek mecburiyetinde kaldım. Elbette bu hadiseden umumî bir netice hiçbir surette çıkartılamaz. Fakat diğer heykeltıraşlar arasından da hiç kimse bana hoca olarak yetişmek maksadıyla müracaat etmemiştir."

GSA'da görev aldığından beri gerek GSA içinde ve gerekse dışında, yaptığı eselerin neler olduğu konusunda özetle şu açıklamaları yapmıştır:

"...Burada geçirdiğim ilk sene zarfında, o zamana kadar bir tek arölye içine sıkışmış olan heykel şubesinin iyileştirilmesi ve teşkilâtlandırılması bütün vaktimi almaktaydı.Eğitim için gerekli salonlar ve eğitim malzemesinin temini için bir hayli zorluğun altından kalkılması gerekiyordu...Esas itibariyle, heykel şubesine hoca ve organizatör olarak çağırıldığım için, özel çalışmalarımı ihmal etmek zorundaydım."

Bu sırada, resmî kanallar tarafından gelen talepler ve bu talepler doğrultusunda yaptığı işleri sıralayan Belling, bunlar hakkında detaylı bilgiler vermektedir:

"...1937 senesi yaz tatilinin başlamasından az evvel, o zamanki Maarif Vekili Bay Saffet ARIKAN'dan İstanbul Üniversitesi için bir "Atatürk Anıtı" maketi hazırlamam hususunda yazılı bir tebligat aldım...1938 senesi Ocak ayında, atölyeler iyi kötü kullanılır hale gelir gelmez anıt projelerine başladım...Beş değişik maket yaptım. Bunların Atatürk Hazretlerine hemen sunulması kararı alınmış ise de, rahatsızlıkları bu

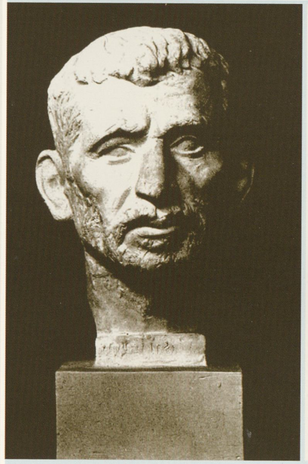

Sergide teşhir edilen öğrenci çalışmalarından örnekler: Üstte; Hakkı Aramoğlu, "Taş erüdü"

Alt solda; Cemal Sezgin, "Baş"
Alt sağda; Beki Molho, "Kadın Başı"
("Güzel Sanatlar" 4, s.24, 25. 1940).

Sergi hakkında Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'e, Akademi Müdürü Burhan Toprak'la birlikte izahat veren Prof. Rudolf Belling.
("Güzel Sanatlar" 4, s.24, 1940)

hususu geciktirdi...Nihayet gördüklerinde, Atatürk Hazretlerinin hükümleri benim için gayet mucibi iftihar olmuştur. Bizzat seçtikleri maket hakkında, bunun siyasî idelerini kaideye bir kelime bile yazmağa lüzum göstermeyecek derecede ifade ettiğini buyurmuşlardır. (Kaideye, Atatürk'ün gençliğe hitaben söylediği sözleri koymağı tasavvur etmiştim)." Bu eseri, öğrencileriyle birlikte gerçekleştirerek, hoca-öğrenci işbirliği olarak ortaya koymak istediğini belirten Belling, anıtın yapımı için 1938 bütçesinde yeterli ödenek bulunmaması nedeniyle, 1939 bütçesine kalan işin, Atatürk'ün vefatı nedeniyle durduğunu *"... ve bu mesele hakkında bir daha bir şey işitmedim"* şeklinde ifade etmiştir.

Üniversite anıtı için çalışmalarını sürdürürken, GSA Direktörü'nün ricası üzerine *"...Akademimiz bahçesinde bir "Atatürk Anıtı" için de çalışmaya başladım"* diyen Belling, fikri ve maketi beğenen Direktör'ün, anıtın gerçekleştirilmesi hususundaki arzularına rağmen, *"...bugüne kadar bir haber alamadım"* demektedir.

1938 senesi Haziran ayında Belling, Umumî Müfettiş **Tahsin UZER**'in arzusu ve Vekil Saffet Arıkan'ın tebliği üzerine, Erzurum için bir "İnkılâp Abidesi" yapma direktifi alır. Erzurum'da, devlet erkânı ile birlikte anıtın yerini ve ana fikrini oluşturan toplantıdan döndükten sonra İstanbul'da çalışmalara koyulur.

"...vazifenin büyüklüğü ve ehemmiyetin nazarı itibare alarak, 1:20 mikyasında bir büyük maket yaptım ve bunun üzerinde çalışmaktayım".

Anıt projesi üzerinde büyük bir coşku ile çalıştığı *"...Sevgi ile bağlı olduğum bu iş üzerinde talebelerime olsun diğer arkadaşlarıma olsun, böyle bir anıt projesine ne derece geniş bir şahsî tenkid ve vicdanî mesuliyetle çalışmak icab ettiğini gösteriyorum. Talebelerimle beraber pratik bir vazife üzerinde işbirliği içinde çalışmanın vereceği sonuçlar dikkate alındığı takdirde, şimdiye kadar, yukarıda arz ve izah ettiğim şekilde kalmış olan hususî mesainin müsbet bir yola sevkinin tetkike lâyık görüleceği zannındayım"* cümlelerinden anlaşılan Belling'in yaptığı maketin, jüri tarafından kabul muamelesi görmediği, gene Belling'in verdiği cevaplardan anlaşılmaktadır.

Son olarak sorulan, *"Talebeden ve hariçten yetiştirdiğiniz kimler vardır? Bunlar nasıl bir tekâmül geçirmişlerdir. Ve son vermiş olduk-*

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

ları eserler nelerdir?" sorusuna Belling özet olarak şu cevabı verir: *"Hakikaten benden öğrenenlerin başlıcası atölyedeki talebelerimdir. Bununla beraber, iki senelik bir tahsil neticesi olarak onlardan şaheserler beklenemez. Bazı hocaların âdetleri olduğu üzere, talebelerin çalışmaları üzerinde işlemek ve sonra bunları takdir ve tefrik kudretine malik olamayan bir müşahede ile, müstakil talebe mesaisi diye göstermek usülünü şahsım için reddederim. Heykeltıraşlık tahsilinde basit el işçiliğinin öğrenilmesi için asgarî 3, ekseriya dört sene hesab edilir...Bundan başka talebelerimi istidatlarına göre seçmiyorum çünki her müracaat edeni kabul mecburiyetinde olduğumdan, pek farklı istidatları yetiştirmek mecburiyetindeyim...Yetişmiş talebelerimizin istikballerinin Devlet veya kurumlarca temin edilmesi hakkındaki tekliflerim ve çalışmalarım şimdiye kadar neticesiz kalmıştır. Bu şartlar altında heykeltıraşlık tahsil etmek için cidden büyük bir idealizme sahibi olmak icab ediyor. Bu meslek için bu derece bir sevgi ve seciye sahibi olduğunu isbat eden ve sonuna kadar sebat edebilen bir kimse her halde cemiyet için faydalı bir unsurdur. Bu gibileri Devlet ve memlekette kazanç telâkki edilmeli ve kendilerine liyakatlarını isbat imkânı verilmelidir. Akademi haricinde kimseyi yetiştirmedim. Rudolf Belling".*

8 Nisan 1940 tarihinde, Milli Eğitim Bakanı **Hasan Âli YÜCEL**'in, GSA'ni ziyareti sırasında, Mimarlık Bölümü büyük salonunda, (Taut Atölyesi) Akademi Heykel Bölümü öğrencilerinin çalışmalarından oluşan sergi, bizzat Bakan tarafından açılmıştır. Bu sergi, 1937 yılında Heykel Bölümünde yapılan iyileştirmeden sonra, bölümdeki çalışmaların ilk defa kamu oyuna açılması bakımından önemlidir. Sergide teşhir edilen 50 eserin çoğunluğu, 1940 senesinin ilk altı ayında yapılan çalışmalara aitti. Serginin açılmasındaki asıl amaç, Belling'in gelişinden bu yana geçen üç senelik süre içinde, heykel eğitimdeki değişim sonucu elde edilen ürünlerin ve bunları gerçekleştiren öğrencilerin başarılarını göstermekti. Bu sergi ile ilgili olarak, Milli eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan "Güzel Sanatlar" isimli mecmuanın 4.sayısı, s.24-28 arasında Belling'in sergi hakkında bir haber-makalesi yayınlanmıştır. (GÜZEL SANATLAR, 1940/4:24-28).

Sergi ile ilgili açıklamalarına, *"Biraz da heykeltıraşlığa dair"* başlıklı bir yazı ile devam eden Belling bu yazısında heykel sanatıyla ilgili düşüncelerini kısaca anlatır:

Sergide yer alan öğrenci Hüseyin Anka'nın bir çalışması: "Atlet"
("Güzel Sanatlar" 4, s.28. 1940).

Ağustos 1942 tarihinde, Cumhurbaşkanı İsmet İNÖNÜ'nün, Güzel Sanatlar Akademisi'ni ziyareti sırasında, öğrenci çalışmaları ve Akademi'de hazırlanmakta olan "İnönü Anıtı" modeli üzerinde, GSA Müdürü Burhan TOPRAK ve Prof. Rudolf Belling tarafından kendilerine açıklamalar yapılması.
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

"Heykeltraşlık, plâstikle mekânın senrezidir. Heykelde "Plâstik" elle hissedilen kısımdır. "Mekân ise,madde tarafından işgal edilen, maddeyi muhat olan veyahut madde ile birlikte işleyen hava hacmıdır. Heykeltıraşın, reel mekânı iyice tetkik etmesi lâzımdır. Bu taktirde heykeltıraşın, yalnız eserini değil, aynı zamanda eseri muhat olan mekânı da iyice tetkik etmesi zaruridir. Bir heykeltıraşın eserinde üç buut ne derece kuvvetli ifade edilirse, o eser skülptürel mânada o derece tekemmül etmiş demektir. Bu meyanda mevzu ile süjenin rolü tâli kalır. Her iyi skülptür, başlı başına organik bir teşekküldür ki, böyle bir eser ne tabiatın yerine ikame edilebilir, ne de tabiatın kopyasıdır. Tabiat ilham verir ve tabiatın esas formları da heykeltıraşın mesaisine temeldir. Tabiat görünüşleri ve fonksiyonları ve tabiatın organik kanunları heykeltıraş tarafından iyice erüd edilmeli ve heykeltıraş, tabiatın gaye formlarını; en yüksek sanat merhalesine ve derin bir sanat muhtevasına ulaşmak maksadiyle tağyir etmelidir."

Belling'in mukavelesi, GSA'deki görevlendirme şekli, ücretler ve diğer koşullar aynı kalmak suretiyle, 10 aralık 1940 tarihinde imzalanan yeni bir mukavelename ile, 18 Aralık 1940 tarihinden geçerli olmak üzere bir yıl uzatılmıştır. (BELLİNG / B08).

GSA Müdürlüğü'nden, Maarif Vekilliğine gönderilen 7 Ocak 1941 tarihli bir yazıdan, Yüksek Mimarlık Şubesi Şefi Vorhölzer'le asistan Leylâ Turgut ve Heykel Şubesi Şefi Belling'in, 6 Ocak 1941 sabahı Millî Emniyet Teşkilâtı tarafından tevkif edilmiş oldukları belirtilmekte, 13 Ocak 1941 tarihli bir yazı ile de, Belling'in 9 Ocak 1941 tarihinde tahliye edildiği bildirilmektedir. (BELLING/ B09, B10).

1 Ağustos 1942 tarihinde, dönemin Cumhurbaşkanı **İsmet İNÖNÜ**, Güzel Sanatlar Akademisi'ni ziyaret etmiş ve Akademi Müdürü **Burhan TOPRAK**'tan okuldaki eğitim hakkında bilgiler almıştır. Bu sırada, Belling tarafından, İstanbul-Taksim'de, "İnönü Gezisi" isimli parkın girişine konmak üzere bir "İnönü Anıtı" hazırlanmaktaydı. GSA Heykel atölyesinde hazırlanan bu eser hakkında, anıtı kaidesi ile birlikte bütün olarak gösteren küçük ölçekli bir maketi ile, kaidenin üzerinde yer alacak olan heykelin, 1:1 ölçekli çalışma maketi üzerinde Belling tarafından Sayın Cumhurbaşkanı'na gerekli açıklamalar yapılmıştır. Belling'in dosyasında, bu ziyaret ile ilgili herhangi bir belge yoktur. Ancak, o sırasında çekilmiş fotoğraflarla

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Üstte:
Soldan sağa: Vali Lütfü KIRDAR, İsmet İNÖNÜ, Mevhibe İNÖNÜ ve Burhan Toprak. Geri planda beyaz gömlekli; Prof. Rudolf Belling.
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

Altta:
GSA Müdürü Burhan Toprak tarafından, İnönü Anıtı maketi üzerinde açıklama yapılması.
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

Aynı gün: Burhan TOPRAK, Prof. R. Belling ve İsmet İNÖNÜ.
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

Üstte:
Aynı gün; Heykel Şubesi Şefi Prof. R. Belling, Resim Şubesi Şefi Prof. L. LÉVY ve Cumhurbaşkanı İsmet İNÖNÜ
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

Altta:
Aynı gün, Cumhurbaşkanı İsmet İNÖNÜ ve Prof. Belling. (En sağda Burhan Toprak, onun iki arkasında Sedad Hakkı Eldem, en geri planda papyon kravatlı Marie Louis Süe)
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)).

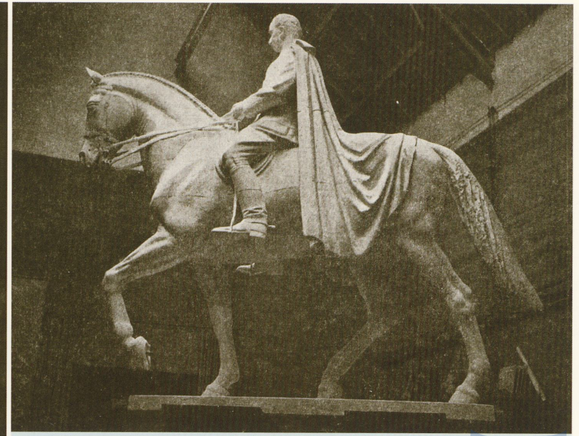

Prof. Belling tarafından yapılan İnönü Heykeli'nin hazırlandığı yıllarda, gerçek büyüklükteki alçı kopyası.
(C.E.Arseven."Türk Sanatı Tarihi" .C.III, Fas I.s.48)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

bu ziyaret belgelenmiştir. Fotoğraflarda, Belling'in, Sayın Cumhurbaşkanı'na çok yakın mesafede oluşu, Akademi'de kendisine gösterilen saygınlık hakkında yeterli izlenimi vermektedir.

Belling'in hazırladığı bu anıt, politik nedenlerle hiçbir zaman Taksim'de, "İnönü Gezisi"ndeki yerini alamadı. Yıllarca, İstanbul Belediyesi'ne ait bir depoda bekletilen anıt en nihayet depodan çıkarıldı ve İstanbul - Taşlık'ta bulunan İnönü Ailesi'ne ait evin önündeki küçük bir parkın içine yerleştirildi. Böylece, Belling'in yapmış olduğu en büyük anıt-heykel gün ışığına kavuştu ve herkesin görebileceği bir konuma getirildi. Bu konu, Prof. Hüseyin Gezer tarafından şöyle anlatılmaktadır:

"...Ankara Zıraat Fak. Bahçesi için yaptığı İnönü heykelinden (1940) sonra, İstanbul'da "Taksim Gezisi"ne konmak üzere atlı bir İnönü anıtı sipariş edilmiş, ancak bütün elemanları 1943-44'de tamamlanan bu anıtın montajı yapılamamıştır. 1950'de Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle bu konu tekrar gözden geçirilmiştir. Politik nedenlerle,"taksim'de bir Cumhuriyet Anıtı varken, onun yakınına, ondan daha büyük bir İNÖNÜ ANITI!nın dikilemiyeceği" gibi, tarafsız çevrelerin de makul bulduğu gerekçeler de eklenince, anıtın atlı İNÖNÜ HEYKELİ ile meşale tutan genç figürü, İstanbul Belediyesi'nce kaderi belli oluncaya kadar (1982)muhafaza altına alınmıştır.

*"...1982 yılı içinde, Belediye Başkanı Orgeneral **İ. Hakkı AKANSEL**, sorunun nasıl çözümlenebileceğini, anıtın nereye dikilebileceğini araştırmak üzere, DGSA'dan şehirci-mimar ve heykeltıraş; İTÜ'den şehirci-mimar öğretim üyeleriyle, Belediye uzmanlarından kurulu bir heyet oluşturdu. Komisyonda heykeltıraş üye olarak ben yer alıyordum. Konu incelendi, irdelendi ve Taşlık'ta, İnönü'nün evi önündeki park (gelecekte bu evin de müze haline getirilmesi dileğiyle) uygun görüldü. Kaide sökülerek getirildi, düzenlenen alana yeniden kuruldu. Heykel de depodan çıkarılıp yerine monte edildi.. 24 Temmuz'da (Lozan Antlaşması'nın 60.yılı) sade fakat, büyük İnönü'nün anısına saygı dolu bir hava içinde açılışı yapıldı. Törende, Danışma Meclisi Başkanı Prof.Dr.Sadi IRMAK, İstanbul Valisi, İstanbul Belediye Başkanı, Merkez Komutanı, Harp Akademileri Komutanı, İnönü'nü eşi ve çocukları, Münih'ten özellikle davet edilen Bayan Belling hazır bulundular. Anıtı, Danışma Meclisi Başkanı Prof. Dr. Sadi IRMAK açtı. Anıtla ilgili açıklamaları ben yaptım. Kronik hale gelen bu sorun böylece çözüme ulaşırken, hem İNÖNÜ hem de BELLING'in anılarına haksızlık oluşturan durum ortadan kalktı"* (GEZER/1984:46-48,140)

İstanbul - Taşlık Parkı'nda "İSMET İNÖNÜ ANITI".

İstanbul - Taşlık Parkı'nda "İSMET İNÖNÜ ANITI".

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Dosyasında tarih sırasına göre devam eden belgeler, Almanya'ya gitmek üzere kendisine, Bakanlık'ça iki hafta izin verildiğini bildiren 29 Ağustos 1942 tarihli "gizlidir" ibareli yazı ile, görev süresinin 18 Aralık 1942'ye ve 18 Aralık 1943'e kadar uzatılması ile ilgili yazışmalardır. 17 Aralık 1943 tarihinde imzalanan ve 19 Aralık 1943 tarihinden itibaren bir yıl için geçerli olan yeni mukavelede, ücret dışında kalan hükümler, eski mukavelelerdeki gibi olup, Profesör Belling'in emeğine karşılık ödenen aylık ücret 1146 TL'ye yükseltilmiş ve bütün kesintilerden sonra ele geçecek net miktarın 750TL'den aşağı olamayacağı hükme bağlanmıştır. (BELLING/ B11).

11 Eylül 1944 tarihli bir yazıda, *"Belling'in memleketimizde kalmasının İç İşleri Bakanlığı'nca kabul edilmiş olduğu" ancak "kendisinden, hükümetin göstereceği vazifede çalışmağa muvafakat edeceğine dair bir taahhütname alınması"* hususu, Milli Eğitim Bakanlığı'nca, GSA Müdürlüğü'ne bildirilmiştir. (BELLING/ B12).

"On yıldan beri Heykel Bölümünün başında çalışmakta ve bu süre içinde memlekete hakikaten değerli sanatkârlar yetiştirmiş bulunan" ve "Aylık ücretine bir miktar zam yapılmasını isteyen Akademiniz Heykel Bölümü Şefi Profesör Belling'in dilekçesi ve bu hususta ki teklifi uygun görülmüştür" ifadesini taşıyan 23 Aralık 1946 tarihli yazı gereği (BELLING/ B13, B14), Belling'in ücreti 1346 TL'ye çıkarılmıştır. Bu ücretle görevine devam eden Belling'in görev süresi, 19 Aralık 1947 den geçerli olmak üzere, birer yıl aralıklarla, 19 Mart 1950 tarihine kadar uzatılmıştır. (BELLING/ B15, B16).

Prof. Belling'in, GSA'daki görevine ek olarak, İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), Mimarlık Fakültesi, II. Bina Bilgisi Kürsüsüne bağlı "Modelaj Dersi Uzmanlığı" nda çalıştırılmasına müsaade edilmesi hakkında, İTÜ tarafından GSA Müdürlüğüne, 20 Aralık 1949 tarihinde yapılan müracaat sonucu Belling, İTÜ'deki görevine başlamıştır. (BELLING/ B17).

Prof. Belling'in GSA'daki görev süresi, 20 Nisan 1950 tarihli sözleşme ile, 19 Mart 1950 tarihinden itibaren bir yıl ve aylık maaşı da, 1566TL'ye yükseltilmek üzere yenilenmiştir. Maaşının 1/5 miktarı karşılığı olan İsviçre Frangını, İsviçre'de tüberküloz tedavisi gören oğlunun, tedavi masrafları için yurt dışına çıkarabileceği 14 Nisan 1950 tarihli yazı ile kendisine bildirilmiştir. (BELLING/B18-B19).

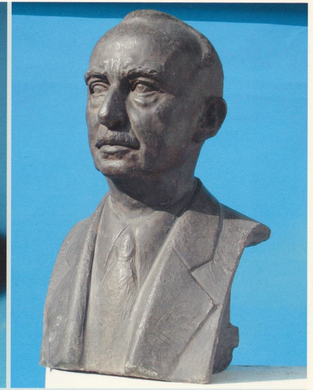

Üstte solda:
"Genç Adam Başı"
(Bu büst, İstanbul - Taşlık'daki İnönü Anıtı'nda yer alan genç adam figürünün başı olup, Prof. Belling tarafından, öğrencisi Hüseyin Anka model olarak kullanılmıştır.)
(MSGSÜ Resim Heykel Müzesi D.B. No: 9134).

Üstte sağda:
"İsmet İnönü Büstü"
(MSGSÜ Resim Heykel Müzesi, D.B. No: 7447).

Üstte;
Prof. Rudolf BELLING'in, İstanbul Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakülteleri Konferans Salonu için hazırlamış olduğu kabartmanın 1/3 ölçeğinde taslağı.

Ortada;
Alçı döküm olarak hazırlanmış olan taslak bugün, Fen Fakültesi -Fizik Bölümü giriş holünde yer almaktadır.

Altta;
Kabartmayı yapan sanatkârın ismi

Üstte;
Aynı kabartmanın, Resim Heykel Müzesi'nde bulunan, açık kahverengi patine edilmiş bir parçası. (MSGSÜ Resim Heykel Müzesi, DB. No: 9235).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Bu sözleşme, aynı şartlar içinde 20 Mart 1952, 20 Mart 1953 ve 1 Ağustos 1953 tarihlerinden itibaren geçerli olmak üzere birer yıllık sözleşmeler halinde yenilenmiştir. 23 Kasım 1953 tarihli son mukavelenin, 11. maddesi; 31 Temmuz 1954 tarihinden sonra artık sözleşmenin yenilenmeyeceğine amirdir.

Şef Rudolf Belling, Öğretmen Nijat Sirel ve Asistan Kenan Yontuç tarafından ortak olarak imzalanıp, GSA Müdürlüğü'ne hitaben yazılan, 1 Mart 1951 tarihli dilekçede; Heykel Şubesi'nde *"Belling-Sirel Atelyesi"* adı altında bir atelye kurulduğu ancak bu yeni atelyenin, aylardan beri yapılan ricalara rağmen, Müdürlük tarafından gerekli ilgiyi görmediği, *"...rasarruf politikası yüzünden muntazam bir öğretim imkânı"*nın hemen hemen kalmadığı, *"...öğrenci ve sınıflara lüzumlu eşyayı tedarik için para mevcut olmadığı söylendiği halde, bunun haricindeki ve tedrisat ile alâkası olmayan işlere kâfi derecede para bulunduğu, masraf edildiği"* ve *"...müstakbel vaziyetten hiçbir mes'uliyet kabul edemiyeceğimizi"* şeklinde ifadeler yer almaktadır. (BELLING/ B20).

Tabii ki bu dilekçeye, GSA'nın yeni Müdürü **Zeki Faik İZER** imzalı ve 9 Mart 1951 tarihli bir yazıyla *"...Şimdiye kadar bölümünüzün ihtiyaçları, gösterdiğiniz lüzum üzerine günü gününe denecek şekilde temin edildiği halde...masrafların durdurulması zaruretinin sebep olduğu ufak bir gecikmeyi bahane ittihaz ederek usul ve teamüle uymayan bir yazının kaleme alınmış olması, Müdürlüğümüzün hayretini ve teessürünü mucip olmuştur."* cümlelerinin yer aldığı şiddetli bir cevap verilmiştir. (BELLING/ B21).

GSA Müdürlüğü tarafından Prof. Belling'e hitaben yazılan, 26 Kasım 1951 tarihli bir yazı ile, Heykeltıraş **İlhan KOMAN**'ın Heykel Bölümü asistanlığına atandığı bildirilmektedir. (BELLING/ B22).

O tarihlerde, inşaatı devam etmekte olan **Anıtkabir**'de yaptırılacak heykel ve rölyef işlerinin teknik hususlarını idare ve kontrol etmek amacıyla, Prof. Belling ile Bayındırlık Bakanlığı arasında 20 Mayıs 1952 tarihinde bir sözleşme imzalanmıştır. GSA Müdürlüğü'nün, kendisi ile yapılan mukaveleye göre Belling'in, Akademi'deki görevi dışında bir iş yapabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan izin alınması gerektiği konusundaki itirazı, Bakanlıklar arası yazışmalarla çözülmüş ve Belling'e bu görev verilmiştir. 12 ay için geçerli olan

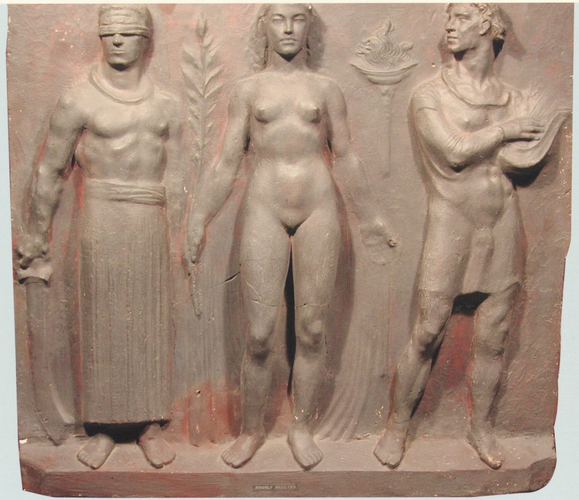

"Kompozisyon" Rölyef.
(MSGSÜ Resim Heykel Müzesi, DB. No: 8163).

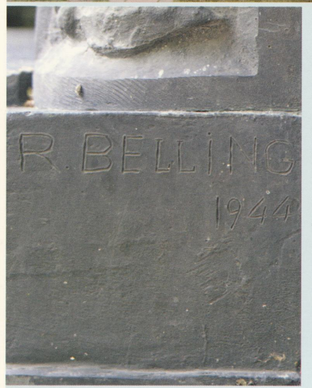

Üstte;
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı bahçesinde, Prof. R. Belling'in yaptığı İsmet İNÖNÜ heykeli.

Altta;
Heykelin kaidesinde sanatçının ismi: "R.BELLING - 1944 ".

sözleşmeye göre Heykeltıraş Belling şu hizmetleri yapacaktır:

a) Heykel ve rölyef işleriyle ilgili müsabaka şartnamelerinin hazırlanması, yaklaşık olarak bir maliyet keşfinin hazırlanması ve bütün müsabakalarda jüri üyesi olarak gerekli hizmetlerin görülmesi,
b) Ayrı müsabakalarla, değişik sanatçılara yaptırılacak olan işlerin, birbirleriyle ahenkli olarak meydana gelmesini sağlamak üzere çeşitli ölçeklerde modellerin hazırlanmasında danışmanlık ve kontrolün yapılması,
c) 1/1 ölçekli orijinal modellerin hazırlanmasına nezaret ve danışmanlık ile çalışma safhalarının incelenmesi ve sonuçlandırılması,
d) Taş üzerindeki çalışmaların sanat açısından kontrolü ve bu konularla ilgili Bakanlıkça verilecek diğer işlerin yapılması.

Sözleşme hükümlerine göre bu hizmeti karşılığında Prof. Belling'e, her ay sonunda 2000TL. ücret ödenecektir. (BELLING/ B23).

İnşaatı devam eden Anıtkabir'de yer alacak heykel ve rölyeflerin tasarlanması işi ile görevlendirilen komisyonun 3 Mayıs 1950 tarihinde yaptığı toplantıda, komisyona katılımı ön görülen uzman kişiler arasında Prof. Belling de vardı. Yeni üyelerin katılımıyla genişleyen komisyonun, yazı, heykel ve rölyeflerin konularını belirlemek amacıyla kurduğu ve içinde Prof. Belling'in bulunduğu alt komisyon, heykel ve rölyeflerin tasarımında sanatçılara üslûp yönünden, herhangi bir etki yapmama kararı almıştı. Bu çerçeve içinde yapılacak eserlerin konu ve yerleri belirlendikten sonra, bu eserlerin nasıl elde edileceği konusunda iki görüş ortaya çıktı. Birinci görüş; Avrupalı sanatçılar arasında açılacak bir yarışma ile eserlerin yabancılara yaptırılmasıydı. Prof. Belling ise, yarışmanın Türk sanatçılar arasında yapılmasını teklif ediyordu. Çünkü konular tamamen millî idi ve bu eserleri ancak Türk sanatçılar yaratabilirdi. *"...Rudolf Belling hem konunun ruhuna daha uygun bir yol öneriyordu ve hem de öğrencilerini ve meslektaşlarını, hatta Türk heykeltraşlığını ve kendi hocalığını, bir anlamda, kesin bir sınava zorluyordu".* Sonuçta, Prof. Belling'in önerisi kabul edildi ve yarışmanın Türk sanatçılar arasında açılması kararı verildi. (URAL, 1998:98-99).

Prof. Belling'den, kontrol hizmeti vermesi istenen bir diğer konu da, **Ankara Üniversitesi Rektörlük Binası** önüne dikilecek **Atatürk Heykeli**'nin yapılması işi ile ilgilidir. GSA Müdürlüğü tarafından, Milli eğitim Bakanlığı Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü'ne, 30 Haziran 1953 tarihinde yazılmış bir yazıda; Belling'in göreve başladığı 1936 yılına nazaran, Heykel dalında yetişmiş çok değerli Türk heykeltıraşlar bulunduğu, bunların yurt dışında açılan müsabakalarda mansiyonlar kazandığı, Anıt-Kabir işinde artistik bütün icapların Türk sanatkârlar tarafından yerine getirilmekte olduğu gerçekleri karşısında, *"...dünyanın hiçbir tarafında, sanatkârlar üzerine konulması usulden olmayan bir kontrol vaz'ı, hiçbir bakımdan uygun olmasa gerektir."* denilmekte ve , *"...Bu sebeplerle, Ankara Üniversitesinin Rektörlük Binası önüne dikilecek Atatürk Heykeli'nin yapılması işinde Rudolf Belling'e kontrol vazifesi verilmesine taraftar olmadığımızı saygılarımla arz eylerim."* cümlesi ile yazı son bulmaktadır.

Yazının altındaki imza ise, o tarihte GSA Müdürlüğü görevini yürütmekte olan, yıllardır Belling'in atölyesinde kendisine önce asistanlık ve sonra muavinlik yapmış, yardımcısı Heykeltıraş **Nijad SİREL**'e aittir. (BELLING/ B24).

Prof. Belling, Anıtkabir'de yapılacak işlerin Türk heykeltıraşlarına yaptırılması için gösterdiği çabalar ve özellikle yıllarca GSA Heykel Bölümü'ne verdiği emekler karşılığında, kurumdan gördüğü bu davranışından dolayı bir hayli kırılmış olsa gerektir.

GSA Müdürü Nijad Sirel tarafından, Maarif Vekâletine yazılan, 29 Mayıs 1954 tarihli yazı, Belling'in GSA ile ilişkisinin sona ermekte olduğunu gösteren bir belgedir. Yazıda, Almanya'ya gideceğinden, 1 Temmuz 1954 tarihinden itibaren izinli sayılmasını isteyen Belling'in, son kontratının 11. maddesi hükmü gereğince 31 Temmuz 1954 tarihinden sözleşmesinin uzatılmayacağı belirtilerek, Temmuz ayı içinde izinli sayılmasında bir sakınca görülmediği ifade edilmektedir. (BELLING/ B25)

Bu gelişmeler , GSA Müdürlüğü'nün, İTÜ Rektörlüğü'ne yazdığı 29 Kasım 1954 tarihli yazı ile noktalanmıştır:
"Heykeltıraş Belling'in Akademimizdeki görevi, 31 Temmuz 1954 tarihinde sona ermiştir". (BELLING/ B26).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Üstte;
Heykelden detay görünüşler.

Altta;
Heykelden kabartma detayları.

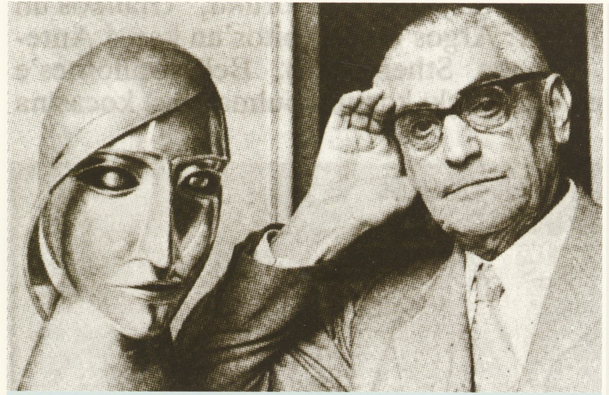

Nach einem erfüllten, schöpferischen Leben verstarb am 9. Juni 1972
in seinem 86. Lebensjahr in München

der Bildhauer

RUDOLF BELLING

Mitglied der Akademie der Künste Berlin
Professor der Akademie der Schönen Künste Istanbul
und der Technischen Universität Istanbul
Dr. Ing. Ehren halber der Technischen Universität München
Inhaber des Großen Verdienstkreuzes
und des Großen Verdienstkreuzes mit Stern
des Verdienstordens der Bundesrepublik Deutschland

Yolanda Belling, geb. Manzini
Elisabeth Belling
im Namen der Angehörigen

8023 Krailling, Tulpenweg 3

Die Beerdigung findet am Freitag, dem 16. Juni 1972, um 11.00 Uhr
auf dem Friedhof Krailling statt.

21.VII.1972

z.Z.H - 1191

Sehr verehrte Frau Belling,

Soeben erhalten wir die traurige Nachricht von dem
unersetzlichen Verlust unseres wertvollen Professors.
Gestatten Sie uns den Ausdruck unserer herzlichen Teilnahme.
Die Akademie der schönen Künste trauert mit Ihnen.

der stellvertretende Präsident
Prof. Hamdi Şensoy

Üstte;
Prof. Rudolf BELLING.
(Ana Britannica, C.3, s.572).

Altta solda;
Prof. Rudolf BELLING'in vefat ilânı.

Altta sağda;
GSA Başkan Vekili Prof. Hamdi ŞENSOY tarafından
ailesine yazılan başsağlığı mesajı.

Prof. Belling'in, ARKİTEKT Mecmuası, sene: 1936, sayı:12, s.333'de, "Heykeltraşlık" başlıklı kısa bir makalesi yayınlanmıştır.

Heykeltraşlık

Prof. Belling

G. S. Akademisine bu sene resim ve heykel tedrisatı için getirilen iki profesör ders programlarını, prensiplerini ve sanat düşünüşlerini Akademinin birer açış dersi halinde hülâsaten söylediler. Bu ilk dersleri çok faydalı bulduğumuzdan neşrediyoruz. Akademinin yeni hocalarına muvaffakiyet dileriz.

Diğer yabancı hocalara kısayla, dosyasında GSA'daki faaliyeti hakkında bir hayli evrak bulunan Prof. Rudolf Belling ile ilgili son belge, 9 Haziran 1972 tarihinde, 86 yaşında, Münih'te vefatını haber veren ve ailesi tarafından Akademi Müdürlüğüne gönderilen ölüm ilânıdır. (BELLING/ B27).

Bu üzücü haber karşısında, "Akademi Başkan Vekili **Prof. Hamdi ŞENSOY**" tarafından, 21 Temmuz 1972 tarihinde, ailesine şu başsağlığı mesajı gönderilmiştir:
"Pek muhterem Bayan Belling,
Değerli hocamızın telâfisi mümkün olmayan acı haberini henüz aldık.
En halisane ve samimî taziyelerimizi lütfen kabul ediniz. Güzel Sanatlar Akademisi kederinizi paylaşmaktadır." (BELLING/ B28).

Prof. Rudolf Belling'in, GSA'dan ayrıldıktan sonra, İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde Modlaj hocalığı yaptığı, bu arada 1955'de Almanya'da ilk sergisini açtığı, aynı yıl "Federal Almanya Büyük Hizmet Nişanı" aldığı, 1956'da "Berlin Güzel Sanatlar Akademisi Üyeliği"ne seçildiği, 1961'de "Berlin Kenti Sanat Ödülü"ne lâyık görüldüğü ve nihayet 17 Ocak 1966 yılında İTÜ'den ve Türkiye'den ayrılarak anavatanına döndüğüne ilişkin konularda, hakkında yazılmış yazılar ve yapılmış araştırmalardan, detaylı bilgiler edinmek mümkündür.
Prof. Rudolf Belling'in arşivdeki dosyasında, küçük bir zarf içinde; bir kadın, genç bir erkek ve küçük bir kız çocuğuna ait vesikalık fotoğraflar bulunmaktadır. Ne zarfın üstünde ne de fotoğrafların arkasında bir açıklama bulunan bu fotoğraflar büyük olasılıkla Belling Ailesi'ne; eşi Yolanda Belling'e, İsviçre'de tedavide olduğunu bildiğimiz oğluna ve kızına aittir. Dosyasındaki bir vekâletnameden öğrendiğim eşinin ismi dışında oğlunun ve kızının isimlerine ait, arşivde herhangi bir kayıt yoktur. Ölüm ilânında ismi geçen Elisabeth Belling, belki de, babasının dosyasında resmi olan o küçük kızdır.

Prof. Rudolf BELLING, Türk Heykel Sanatı'nın gelişmesinde büyük hizmetleri olmuş, Akademi'de heykel eğitiminin yönünü değiştirmiş, modern heykelin bir kilometre taşıdır. İçlerinde, Belling'den sonra, Akademi Heykel Bölümü'nde hocalık yapmış ve Türk Heykel Sanatı'nın önemli isimleri olmuş; **Prof. Nijad SİREL, Prof. Hüseyin GEZER, Prof. Şadi ÇALIK, Prof. Kenan YONTUÇ, Prof. ALi Teoman GERMANER (ALOŞ), İlhan KOMAN, Kâmil SONAD, Yavuz GÖREY, Hüseyin ANKA** gibi heykeltıraşlar, Belling'in öğrencileridir.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Yolanda Belling

Üstte;
1942'de evlendiği ikinci eşi, Tophane Silah ve Mühimmat Fabrikası Teknik Müdürü'nün kızı, İtalyan tercüman; Yolanda (Manzini) BELLING. (doğumu:1917).
(Arşivdeki dosyasından)

Altta sol iki resim;
Kızı (?); Elisabeth BELLING. (Doğumu 1943).
(Arşivdeki dosyasından)

Altta sağda;
1923 'te evlenip 1935'de boşandığı ilk eşi, Yahudi Toni Friedländer'den doğan oğlu (?); Thomas BELLING (1928-1966).
(Arşivdeki dosyasından)

Şef
Rudolf Belling
Rudolf Belling

Üstte;
GSA rıhtımında Emin BARIN ve eşi Necla Barın ile. (Prof. BELLİNG'in arkasında Zeki Faik İZER). (50'li yıllar).
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

Altta;
Heykel atölyesi.
(YKY, Cumhuriyet Ansiklopedisi, Cilt 1, 1923-1940, s.313).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA Heykel Atölyesi.
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

LÉOPOLD LÉVY (1882 - 1961)

Léopold Lévy

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1937- 1949

GSA'da, Mimarlık ve Heykel Bölümleri'nde yapılan reform hareketini,
Resim Bölümü'nde sürdüren ünlü Fransız ressam.

Prof. Léopold LÉVY.
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

Léopold Lévy, "Manzara". Yağlıboya.
(MSGSÜ-Resim Heykel Müzesi, D.B. no:1450).

Léopold LÉVY. Ernst EGLİ'nin, Mimarî Şubesi'nde yaptığı yenileşme hareketinin benzerini, Resim Şubesi'nde gerçekleştirmek amacıyla, Türkiye'ye; Güzel Sanatlar Akademisi'ne "Resim Şubesi Şefi" olarak davet edilmiş, Fransız uyruğunda, ünlü bir ressamdır. Benzer yenileşmenin, Heykel Şubesi'nde de yapılması için, Almanya'dan, Heykeltıraş Rudolf BELLING, Léopold Lévy ile aynı tarihlerde "Heykel Şubesi Şefi" olarak Akademi'ye davet edilmişti.

Bugün adı, **Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi**'ne dönüşmüş olan **Güzel Sanatlar Akademisi (GSA)**'nde 1937 - 1949 arasında görev yapmış olan Léopold Lévy'nin, Üniversite'nin **Personel Daire Başkanlığı Arşivi**'ndeki dosyasında bulunan ve GSA Direktörü imzasıyla Kültür Bakanlığı'na hitaben gönderilen 5 Şubat 1937 tarihli bir yazıda; *"Türkiye'ye gelip çalışmayı büyük bir heyecanla kabul ettiği"*, bu teklife **Avni BAŞMAN**'ın aracı olduğu, ancak aylık 600 TL. ücretin 1000 TL.'ye çıkarılması ile ancak geçinebileceği konularında Akademi Direktörlüğe'ne yazdığı mektup esas gösterilerek;
*"Kıymetli şahsiyeti ile gerek Akademi'de, gerek hariçte münevverler üzerinde büyük bir sempati uyandıran Léopold Lévy yüksek bir alâka ile mektepteki mesaisine devam etmekte ve bütün saatlerini talebeye hasretmektedir. Bu itibarla aylık ücretinin **Taut** ve **Belling**'e verilmekte olan mikdara çıkarılması muvafık olacaktır kanaatindeyim"* şeklindeki ifadelerden, Lévy'nin, Avni Başman'ın tavassutu ile Akademi'ye geldiği anlaşılmaktadır. (LÉVY/B01)
Bu yazının üstüne iliştirilmiş olan çocuk fotoğrafının, Lévy'nin oğluna ait olması muhtemelse de, ne münasebetle bu belgeye iliştirildiği konusunda bir açıklama yoktur.

Léopold Lévy, Bakanlar Kurulu'nun, 1 Nisan 1937 tarihli kararı gereği tahsis edilen kadro ile, *"Güzel Sanatlar Akademisi'nde ihdasına lüzum görülen Litoğrafi Atölyesi Şefliğinde çalıştırılmak üzere ve işe başladığı 1 Şubat 1937 tarihinde geçerli olmak üzere"*, Akademi öğretim kadrosuna katılmıştır. (LÉVY/B02)

GSA Direktörlüğü'nün 8 Nisan 1937 tarihli yazısında Lévy'nin, 20 Şubat 1937 tarihinde *"Litografi Şefliği"* görevine başladığı ancak, Kültür Bakanlığı'nın, Akademi Direktörlüğü'ne gönderdiği 24 Haziran 1937 tarihli yazıda Profesör Léopold Lévy'in, *"Akademiniz Resim Şubesi şefi olup Bakanlığımızla aktettiği mukavele mucibince ilâveten Litografya Şubesi Şefliğine de atanmış"*, olduğu ve bu suretle kendisinin her iki şubenin şefliği ile görevlendirildiği ifade edilmiştir. (LÉVY/B03, B04)

Lévy'nin özgeçmişi hakkında kısa bir bilgiyi, dosyasında bulunan ve 1937 yılından önceki bir tarihte yazıldığı anlaşılan bir belgeden öğrenmekteyiz:
"Léopold Lévy, Lejiyon donör nişanının Şövalye rütbesini haiz. Fransız tab'asından olup 5 Eylül 1882 Paris doğumludur. Orta tahsilini Paris'te yaptıktan (Rollin Koleji'ndeki tahsilini yarım bırakarak) sonra Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisine serbest talebe olarak girmiş ve 1902'de Cormon Bonnat'nın atölyelerine devam etmiştir. Resmî tedrisatın o zamanlar küçük gördüğü Cézanne, Manet, Renoir, Rodin gibi sanatkârlar onun takdir ettiği şahsiyetlerdir. Bilahare Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi'ni büsbütün bırakarak müzelerde ve serbest Akademilerde çalışmağa başlamıştır... Paris'te Lüksemburg müzesinde ve birçok vilâyet müzelerinde, hususi koleksiyonlarda yağlı boya resimleri mevcuttur. Paris'te Scandinave ve Colla Rosi Akademilerinde profesördür. Normandiya vapurunun müteaddit divar tezyinatı onun eseridir.Ve 1937 de Paris'te açılacak olan sergide de pavyonlara ait bir çok işleri vardır." (LÉVY/B05)

GSA ile ilk mukavelesini 1 Şubat 1937 tarihinde yaptığı anlaşılan Lévy'nin, dosyasında bu mukavele ile ilgili bir belge yoktur. Bundan sonraki mukavele 2 Aralık 1939 tarihini taşımakta olup; Fransız Devleti vatandaşlarından ressam Profesör Léopold Lévy'nin, İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi Resim Şubesi Şefliği'ne tayin edildiği, GSA yönetmeliğine göre bu şubede çalışacağı, emeğine karşılık her ay başında 1110 TL aylık alacağı, kesintiler sonunda bu aylığın 750 TL'den aşağı olamayacağı, Türkiye'ye göç için bir para verilmeyeceği ancak mukavelenin bitmesi ile, memleketine dönüş parası olarak kendisine 700 TL verileceği, izinler ve fesih şartlarını hükme bağlayan mukavele süresi, 14 Kasım 1939 tarihinden geçerli olmak üzere üç sene olarak tespit edilmiş, 17 Temmuz 1941 tarihli bir zeyil kontratı ile aylık ücret, brüt 1146TL ve neti de en çok 750TL olacak şekilde değiştirilmiştir. (LÉVY/B06).

18 Kasım 1942 tarihli mukavele, aynı şartlarla, 14 Kasım 1942'den geçerli olmak üzere bir yıl süre ile uzatılmıştır. (LÉVY/B07)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

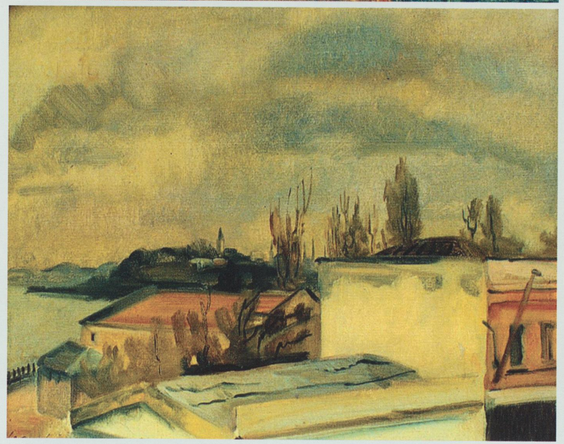

Üstte:
Léopold Lévy, "Manzara Rıhtım". Yağlıboya
(MSGSÜ-Resim Heykel Müzesi, D.B. no: 735).

Altta:
Léopold Lévy, "Peyzaj". Yağlıboya
(MSGSÜ-Resim Heykel Müzesi, D.B. no: 12056).

Üstte:
GSA Resim Şubesi'nde bir atölye. (1932).
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

Altta:
Resim Şubesi öğrenci işleri sergisi. (1933-1934)
(Prof. A. Demir arşivi)

Bunlardan başka, Lévy ile yapılan ileri yıllara ait sözleşmeler dosyada yer almamaktadır. Ancak, yazışmalardan, son sözleşmesinin 16 Kasım 1949 tarihinde sona erdiği anlaşılmaktadır.

Güzel Sanatlar Akademisi'ni tanıtan ve 1937 tarihinde basıldığı anlaşılan kitapçıkta, Resim Şubesi eğitim kadrosu şöyle tanıtılmaktadır:
"...Resim Şubesine getirilen Fransız ressamı Léopold Lévy, yüksek anlayışiyle bu şubenin tedrisatını yeniden tanzim etti. Ve nihayet istidadlarını takdir ettiği ressamlardan Zeki Kocamemi, Bedri Rahmi (Eyupoğlu) ve Cemal (Tollu) kendisine muavin verilmek suretiyle Akademinin kadrosu genç istidadlara açılmış oldu".(GSA, 1937(?).

Lévy'nin dosyasında, GSA'da gerçekleştirdiği iki önemli faaliyet ile ilgili belgeler vardır. Bunlardan ilki; Lévy'nin, resim sanatı üzerine vermiş olduğu bir konferanstır. Konferans metni ve konferansla ilgili duyuruların yazılı olduğu belgelerde tarih yoktur. Ancak, konuşmadaki ifadelerden bunun 1937 yılında gerçekleşmiş olduğu ihtimali vardır:
"...Konferansın Türkçe metni Bedri Rahmi (Eyuboğlu) tarafından okunmuştur...Konferansta sanatkâr bize 1898'den 1914'e kadar resim sanatının macerasını anlatmış, büyük bir sefalet içerisinde yüzdükleri halde sanat aşkı sayesinde, bu sefaleti hiçe sayan ve sanatkârların sönmek bilmeyen heyecanlarını besleyen Paris muhitine temas etmiştir. Bu muhiti ve zamanı daha iyi tebarüz ettirmek için bu sanatkârların içerisinde uzun seneler beraberce çalışıkları kimselerin hayatından gayet renkli parçalar anlatmıştır. Sanatkâr, o devirlerde eserleri seyirciler tarafından hiç de iyi karşılanmayan fakat yalnız mahdut birkaç ressam tarafından takdir edilen Maner, Cézanne ve Rénoir ilh.gibi ressamların bugün nihayet nasıl büyük bir şöhrete kavuştukları ve en büyük müzelerde yer aldıklarını izah etmiştir. Léopold- Lévy daha sonra 1920'den sonra her şeyin değiştiğini ve resmin yepyeni bir çığıra kavuştuğunu söylemiş ve artık büyük istidatlardan lâyık oldukları değeri hiç kimsenin esirgemediğinden ve kuruluşuna kendisinin de iştirak ettiği Paris mektebinden heyecanla bahsetmiştir".(LÉVY/B08, B09).

Lévy'in ikinci önemli faaliyeti, 16 Nisan - 2 Mayıs 1938 tarihleri arasında, GSA salonlarında açtığı sergidir.
"Bir seneden beri Güzel Sanatlar Akademimizde Resim Şubesi Şefi olarak çalışan tanınmış Fransız ressamlarından Léopold-Lévy, Akademi'nin davetiyle, yüze yakın eserden mürekkep bir sergi açmıştır. Sergide sanatkârın muhtelif zamanlarda yaptığı elliye yakın yağlıboyası, suluboyaları, desenleri ve gravürleri vardır. Yağlıboya resimlerin kısmı azamı, Fransa'daki hususî koleksiyonlardan bu sergi münasebetiyle getirtilmiştir."(LÉVY/ B10, B11).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Sergisinde uzun bir konuşma da yapan Lévy'nin bu konuşma metninin Fransızca orijinali ile Türkçe tercümesi, dosyasında yer almaktadır. Bu konuşmada Lévy, gençliğinden bu yana resim sanatı uğraşısı içinde geçen yıllarını, mücadelelerini, devrin önemli ressamları olan dostlarını, onların sanat anlayışlarını, bu sanatkârlara karşı beslediği dindarane sevgi den söz etmiş ve konuşmasını şu cümlelerle tamamlamıştır:
"... İşte "Akademik "denilen ve Avrupa tedris tarzının hiçbir zaman nazarı itibare almayarak büyük bir hata işlediği nokta buradadır. Bu teknik izahatın dolayı affınızı dilerim. Bu mektepte takip ettiğim tedris usulini mevzubahs etmem lâzım geliyordu. Ve birbirine zıt tefsirlerin çarpışmasına sahne olmayan ve bilhassa mesleğimiz tarafından terennüm edilmesi icab eden harikulâde memleketimizde, düşen sanât meş'alesini tekrar doğrultmak mümkündür. Sevdiğim ve kıymetini şimdi daha iyi takdir ettiğim taze ve güzel gençliğimiz bu meş'aleyi pek yükseklere çıkaracaktır." (LÉVY/ B12, B13).

Lévy'nin çalışmalarıyla ilgili olan bir diğer tarihsiz yazı da, yurt dışında açmak istediği resim sergisi için, GSA Müdürlüğü'ne yazdığı; *"...memleketimin istediği bir sergiyi Paris'te açmak arzusunda olduğunu"* ifade ettiği izin dilekçesidir.
"... Türkiye'de bulunduğum 10 yıl içinde meydana getirdiğim eserlerin teşhir edilmesi küçük ölçüde olsa dahi memleketimiz için iyi bir propaganda meselesi olacağını hatırlarabilirim" gerekçeleri ile sona eren ve bu nedenle Ekim ayı sonuna kadar izinli sayılmasını isteyen Lévy'in bu isteği, Müdürlüğün 15 Temmuz 1947 tarihli yazısı ile, Millî Eğitim Bakanlığı'na bildirilmiştir. Böylece serginin, 1947 Ekim ayında açılmak istendiği anlaşılmaktadır. (LÉVY/ B14, B15).

Son Saat Gazetesi'nin 14 Mart 1949 tarihli sayısının ikinci sayfasında çıkan; *"Prof. Levi Güzel Sanatlar Akademisinden ayrılıyor – Profesörün yerine başka birisinin getirilmesi düşünülüyor"* başlıklı haber, 16 Mart 1947 tarihli, Akademi Müdürü **Zeki Faik İZER** imzalı

1 Ağustos 1942 tarihinde, Cumhurbaşkanı İsmet İNÖNÜ'nün GSA'yı ziyareti.

Üstte;
(Soldan sağa; Prof. Léopold LÉVY, Cemal Tollu ve İsmet İNÖNÜ)

Altta;
(Soldan sağa; Prof. Rudolf BELLING, Prof. Léopold LÉVY, İsmet İNÖNÜ).
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi).

Üstte:
Léopold Lévy, "Peyzaj". Meral Baskı
(MSGSÜ-Resim Heykel Müzesi, D.B.no:12057).

Altta;
Léopold Lévy, "Peyzaj". Meral Baskı
(MSGSÜ-Resim Heykel Müzesi, D.B.no:1679)

bir yazıyla tekzip edilmiş ve haberin gerçek olmadığı, gazete yönetimine bildirilmiştir. (LÉVY/ B16, B17).

Ancak, bu haberin doğru olduğu gene Akademi müdürü imzasıyla, Millî Eğitim Bakanlığı'na gönderilen, 8 Ağustos 1949 tarihli yazıdan anlaşılmaktadır. Yazıda; 16 Kasım 1949 tarihinde sözleşmesi sona erecek olan Lévy için:
"...1936 yılından beri Akademide çalışmakta olan Léopold Lévy şimdiye kadar kendisinden beklenen hizmeti tamamlamış ve yapacağı kalmamış bir durumdadır. Son bir yıl zarfında Léopold Lévy Akademi için hiç faydalı olamamış ve kayıtsızlık içinde vakit geçirmiştir... Bölüm Şefi olarak Léopold Lévy'nin Akademide yapacağı iş kalmamıştır. Esasen Şeflik esbak Müdür Namık İsmail zamanında mürehassıs olarak Almanyadan getirtilmiş olan Egli'nin islâhatını desteklemek üzere yalnız Mimarî Şubesi için ihdas olunmuş ve o tarihten sonra getirtilen Mimar uzmanlara aynı maksatla bu unvan verilmiştir. 1936 yılında Léopold Lévy'ye de yapacağı islâhatı desteklemek üzere bu unvan verilmiştir. Bugün için islâhat devresi tamamlanmış ve kapanmış bulunduğuna... şefe her hangi bir vazife kalmamış bulunmaktadır" ifadeleri ile sözleşmesinin yenilenmeyeceği ifade edilmektedir. (LÉVY/ B18).

Léopold Lévy, GSA Müdürlüğü'ne verdiği 1 Kasım 1949 tarihli dilekçesiyle Akademi'deki hocalığını sona erdirmiştir. Çok nazik bir üslûpla kaleme aldığı bu dilekçesinde Lévy; Akademi'de 13 yıllık bir çalışmadan sonra memleketine dönmeye karar verdiğini ve bunun hazırlıkları içinde olduğunu belirterek;
"Türkiye'ye gelmeden evvel memleketimde işgal etmiş olduğum mevki dolayısıyla Akademiniz Resim Şubesi Şefliği için davet edilmiş bulunuyordum. Bu defa dönüşümde de aynı mevkii almağı ümid ediyorum. Burada geçirdiğim uzun zaman zarfında, memleketimde biraz unutulmuş sayılma tehlikesi mevcut olmakla beraber, inanınız ki, her zaman benim de vatanım sayılan memleketinizden en güzel hatıralarla dönmüş olacağım. Bundan sonra Fransa'ya gelecek olan genç Türk sanatkârlarına bütün kalbimle yardım etmeyi her zaman, sizin arzunuz üzerine ve benim imkânlarım dahilinde, kendime en büyük zevk bileceğim" diyerek, şimdiye kadar biriktirmiş olduğu 10000 TL.'yi döviz olarak Fransa'ya çıkarabilmesine müsaade edilmesi için yardım rica etmektedir. Bu dilekçe 2 Kasım 1949 tarihli bir yazıyla, Akademi idaresi tarafından Millî Eğitim Bakanlığı'na

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

havale edilerek gereken kolaylığın gösterilmesi istenmiştir. (LÉVY/ B19, B20).

Dosyadaki son belge, 16 Kasım 1949 tarihinde sözleşmesi sona erecek Profesör Léopold Lévy'nin, 21 Kasım 1949 tarihinde memleketi Fransa'ya gideceğini bildiren, GSA İdaresi tarafından İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne yazılan yazıdır. (LÉVY/ B21).

Ne acıdır ki, 5 Şubat 1937 tarihli yazıda kendisinden, *"...Kıymetli şahsiyeti ile gerek Akademi'de, gerek hariçte münevverler üzerinde büyük bir sempati uyandıran"* bir hoca olarak bahsedilen Prof. Léopold Lévy, 12 yıl süreyle Akademi Resim Bölümü'ne yaptığı hizmet ve yetiştirdiği onca öğrenciden sonra,"... *Akademide yapacağı iş kalmamıştır."* ifadelerini taşıyan bir yazı ile ülkesine geri dönmüştür.

Her biri, Türkiye'nin yetiştirdiği çok değerli ressamlar arasında yer alan; **Ferruh BAŞAĞA, Avni ARBAŞ, Nejad DEVRİM, Turgut ATALAY, Nuri İYEM, Selim TURAN, Agop ARAD** ve **Azra İNAL** gibi isimler, **Prof, Léopold Lévy**'den feyz almış sanatçılardır. (C.E.ARSEVEN, "Türk Sanat Tarihi", C.III, s.294-312).

Prof. Léopold Lévy'nin, ARKİTEKT Mecmuası, sene:1936, sayı:12, s.333'de, *"Resim"* başlıklı kısa bir makalesi ile; Beyoğlu Halkevi Başkanlığı tarafından her sene yapılan *"Sanat Ayı"* faaliyetlerinden olmak üzere, kıymetli bir çok sanatçının desenlerinin sergilendiği, 1942 yılında açılmış olan *"Desen"* sergisinde, desen üzerine yaptığı konuşmanın tam metni, ARKİTEKT Mecmuası, sene:1941-1942, sayı:9-10, s.216-220'de yayınlanmıştır.

Resim
Prof. L. Lévy

Desen

Söyleyen: Prof. L. Lévy
Çeviren: Nurullah BERK

Beyoğlu Halkevi Başkanlığı tarafından her sene yapılan sanat ayı faaliyetlerinden olmak üzere bir müddet evvel bir desen sergisi açılmıştır. Bir-çok kıymetli birçok sana'kârlarımızın desenleri teşhir edilmiştir. Bu sergi münasebetile, profesör rsaam L. Lévy desen hakkında bir konferans ver-miştir. Ressam Nurullah Berk tarafından Türkçeye çevrilen bu çayanı dikkat ve arzuh konferansı oku-yucularımıza sunuyoruz.

Üstte;
Léopold Lévy, "Peyzaj". Meral Baskı
(MSGSÜ-Resim Heykel Müzesi, D.B. no: 12051).

Altta;
GSA Resim Şubesi. (1937-1938)
(Prof. A.Demir arşivi)

Friederich Ernest GRIMM, 1937-1943 yılları arasında, GSA'da sadece Tatbikat Bürosu'nda çalışmış, Mimarî Şubesi'ndeki eğitimde görev almamış olan Grimm, İsviçre uyruklu bir mimardır.

Arşivdeki dosyasında bulunan ve 9 Mayıs 1938 tarihili, imzalı, kısa özgeçmişindeki bilgilere göre Grimm, Zürih'te doğdu. (Özgeçmişinde belirtilmeyen doğum tarihi, kontratlarında 1884 olarak yazılmıştır). İlk ve orta tahsilinden sonra, Winterthur'daki Teknik Okul'un Yapı-İnşaat Bölümü'nde okudu. Eğitime devam ederken aynı zamanda şantiyelerde çalışarak, pratik alandaki bilgisini arttırdı ve Zürih şehri Yapı İşleri Dairesi'nde 1 yıl çalıştı. Bu sırada girdiği mimarî proje yarışmalarında ödüller aldı. 1913-1919 yılları arasında Berlin'de, **Bruno SCHMITZ, MÖHRING, Bruno TAUT, Paul MEBES** ve **Peter BEHRENS**'in bürolarında, çalışma arkadaşı olarak bulundu. Bu bürolarda, gerek tasarım safhasında ve gerekse şantiyelerde uygulama safhalarında çalıştı. Daha sonra Berlin'de kendi adına kurduğu "mimarlık ve mobilya" bürosunu 1937 yılına kadar idare etti. Bu sırada, çeşitli türde konut, lokanta, tadilât ve mekân donanımı işlerini gerçekleştirdi. (GRIMM/ B01).

Grimm'in Türkiye'ye gelmesinde, Almanya'da, 1914 yılından beri bürosunda mesai arkadaşı olarak bir çok işte beraber çalıştığı ve bu yüzden kendisini yakından tanıyan **Bruno TAUT**'un aracı olduğu anlaşılmaktadır. Taut'un aynı gerekçelerle, **Franz HILLINGER**'in de Türkiye'ye gelmesinde ve eski günlerdeki gibi, beraber çalışan bir ekibin, GSA'daki Tatbikat Bürosu'nda oluşturulmasında etkili olduğu anlaşılmaktadır. Arşivdeki dosyasında bulunan en eski tarihli belge, 1 Haziran 1937 tarihli kontrattır. *"İsviçre vatandaşlarından 1884 Zürih doğumlu, Friedrich Ernest Grimm"* ile imzalanan bu kontrata göre; *"Grimm, İstanbul Güzel San'atlar Akademisi Mimarî Bölümü'nde, Bölüm Şefi profesörün yanında asistan olarak çalışacaktır. Bu bölümde, Kültür Bakanlığı emrinde yapılacak projelerin hazırlanmasında profesöre yardım edecektir..."*

1 Haziran 1937 tarihinden itibaren 1 yıl için geçerli olan kontrata göre Grimm, bu hizmeti karşılığında brüt 565 TL., net 400 TL'den az olmayan bir ücret alacak, ticarî ve siyasî işlerle uğraşmayacak, Kültür Bakanlığı'nın haberi ve izni olmadıkça, mesleğiyle özel işler yapmayacaktır. Ayrıca kendisine, Türkiye'ye göç masrafı olarak 500 TL, kontrat süresi sonunda memleketine dönüş yol parası olarak 350 TL.verilecektir. Kontratın diğer maddeleri; izinler, Türkiye'de resmi görevlerle yapacağı seyahatler için yolluk miktarı ve fesih şartları ile ilgilidir. (GRIMM/ B02).
12 Ocak 1938 tarihli ve Tatbikat Bürosu Şefi Profesör Taut imzalı bir yazı, Grimm'in bir buçuk ay izinle İsviçre'ye gitme isteği ile ilgili olup; *"...Fakülte inşaatına (Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi) ancak Mart'tan sonra ehemmiyetle başlanabileceği, Tatbikat Bürosu mimarlarından Bay Grimm'in..."* izin isteğinin uygun görüldüğüne dairdir. Grimm'in, izin dönüşü, 1 Nisan 1938 tarihinde işine başlayacağı gene Taut imzalı 15 Şubat 1938 tarihli bir yazı ile Akademi Direktörlüğü'ne bildirilmiştir. (GRIMM/ 0B3, B04).
Grimm'in, Tatbikat Bürosu'ndaki görevi, önceki kontratta belirtilen koşullar içinde, 13 Temmuz 1938 tarihli yeni bir kontratla, 1 Haziran 1938 tarihinden geçerli olmak üzere 1 yıl; 3 Kasım 1939 tarihli kontratla, 1 Ekim 1939'dan geçerli olmak üzere 4 ay; 1 Şubat 1940 tarihli kontratla, 1 ay uzatılmıştır. (GRIMM/ B05, B06, B07).

Maarif Vekilliği'nden, GSA Müdürlüğü'ne gönderilen 9 Mart 1940 tarihli yazı, Grimm'in, Tatbikat Bürosu'ndaki görevine ek olarak, *"1 Mart 1940'dan itibaren Ankara'da ve Vekilliğimizce yaptırılacak bazı inşaat projelerinin ihzarı işlerinde çalıştırılmış"* olduğunu göstermektedir. (GRIMM/ B08).
Bu ek görevin mahiyeti, Maarif Vekilliği ile 19 Şubat 1941 tarihinde yapılan kontratta; *"İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî şubesinde proje mimarlığında çalışmak ve aynı zamanda Ankara'da Devlet Konservatuarı tatbikat sahnesinin tadilât ve tesisatına ait bilcümle işlerin kontrol mimarlığını yapmak..."* olarak belirlenmiştir. Grimm'e bu emeği karşılığında her ay 830 TL brüt ve neti 560 TL.'den fazla olamayan bir aylık ödenecek ve kontrat, 1 Ocak 1941 ile 31 Mayıs 1941 arasında geçerli olacaktır.(GRIMM/ B09).

Görev, 2 Haziran 1941 tarihli kontratla, 1 Haziran 1941 tarihinden geçerli olmak üzere 1 yıl; 11 Haziran 1942 tarihli kontratla, 1 Haziran 1942'den geçerli olmak üzere 1 yıl daha uzatılmıştır. (GRIMM/ B10, B11).
Dosyasındaki son evrak, Maarif Vekilliği tarafından GSA Müdürlüğü'ne yazılmış, 10 Haziran 1943 tarihli olup *"Akademiniz Yüksek Mimarlık Şubesi Proje Mimarlığında çalışmak , aynı zamanda Ankara Devlet Konservatuarı Tatbikat Sahnesi kontrol mimarlığını yapmak üzere angaje edilmiş olan mimar Grimm'in bu işlerde çalışmasına lüzum kalmamış olduğundan, 31 Mayıs 1943 tarihinde sona eren kontratı yenilenmeyecektir"* direktifini içermektedir. (GRIMM/ B12).

Bu noktadan sonra **Friederich Ernest GRIMM**'in, Tatbikat Bürosu'nda gerek Taut'un şefliği gerekse ondan sonraki şefler döneminde hangi projeler üzerinde çalıştığı ve ne zaman Türkiye'den ayrıldığı konularında Arşiv'deki dosyasında bir belge yoktur.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

(Arşivdeki dosyasından)

FRIEDERICH ERNEST GRIMM (1884 - 19..)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1937 - 1943

Mimarlık Bölümü Başkanı yanında asistan olarak çalışmış İsviçre'li mimar.

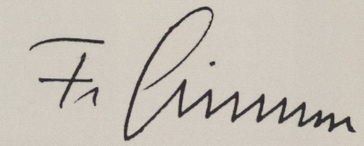

Helmuth Theodor BOSSERT. GSA, Mimarî Şubesi'nde, Arkeoloji dersleri vermiş olan Prof. BOSSERT'in, Arşivdeki dosyasında bulunan belgeler içinde en eski tarihli olanı, 4 Ekim 1937 tarihini taşımaktadır. GSA Direktörü tarafından Kültür Bakanlığı'na yazılan bu yazı; Mimarî Şubesi eğitim programlarına giren ve 1 Kasım'dan itibaren başlayacak "Türk Tarihi" ve Arkeoloji" derslerine, İstanbul Üniversitesi, Tarih doçentlerinden **Mükrimin Halil (YINANÇ)** ile, yine aynı Üniversite profesörlerinden **BOSSERT**'in getirilmelerine ilişkin teklifdir.(BOSSERT/ B01).

Bu yazıya karşılık, Bakanlık tarafından verilen 26 Ekim 1937 tarihli direktif yazıda; Mimarî Şubesi programına yeni konulan Arkeoloji derslerinin, İstanbul üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Enstitüsü Profesörü Bossert tarafından verilmesinin uygun görüldüğü ve GSA'daki görevinden ayrılan Dr. Wagner'in kadrosuna atanması için bir kontrat yapılması istenmiştir. (BOSSERT/ B02).

GSA Direktörü **Burhan TOPRAK** ile Almanya Devleti vatandaşlarından **Prof. Helmuth Theodor BOSSERT** arasında imzalanan, 1 Kasım 1937 tarihli kontrat hükümlerine göre Prof. Bossert, İstanbul Üniversitesi'ndeki asıl görevine ek olarak, GSA "Arkeoloji Semineri Profesörü" olarak, 15 Ekim 1937 tarihinden itibaren iki yıl geçerli olmak üzere, ayda 100 TL (peşin) ücretle atanmıştır. (BOSSERT/ B03).

Dosyasında öz geçmişi ile ilgili hiçbir belge bulunmayan, sadece kontrattaki kimlik bilgilerinden, 11 Eylül 1889 tarihinde Landau doğumlu olduğu anlaşılan Prof. Bossert'in, GSA'daki hocalığı, 25 Eylül 1939 tarihli yeni bir mukavele ile, 15 Ekim 1939'dan, 30 Eylül 1940 tarihine kadar, gene aynı ücretle (100 TL.) uzatılmıştır. (BOSSERT/ B04).

Bossert'in Türkçe bilmeyişi, derslerini Üniversite'deki öğrencilerinden birine tercüme ettirmesi, bu nedenle dersin, basit bir tarif ile isim sıralamasından ibaret kalması nedeniyle bütün cazibesini yitirdiği ifade edilen, 21 Eylül 1940 tarihli bir yazı ile Bossert, GSA Müdürü tarafından Maarif Vekilliği'ne şikayet edilmiş ve bu nedenlerle, 30 Eylül 1940 tarihinde sona erecek mukavelesinin uzatılmaması teklif edilmiştir. (BOSSERT/ B05).

Bu yazıya, 3 Ekim 1940 tarihinde, Maarif Vekili Hasan Alî YÜCEL imzasıyla, verilen cevapta; *"... ilim sahasında tanınmış bir şahsiyet olan Prof. Bossert'den, talebenin tam manasiyle istifade etmesi imkânını temin icab ederdi"* denilmekte ve *"...GSA gibi mühim bir sanat müessesesinde Sanat Tarihi tedrisatının kısmen Arkeolog bir Profesör tarafından okutulması daha faydalı olacağı"* belirtilerek, Prof. Bossert'ten istifade edilmesi için çaba gösterilmesi, bu mümkün olmadığı takdirde diğer bir uzmanın aranması yoluna gidilmesi bildirilmektedir. (BOSSERT/ B06).

Bu konu, Maarif Vekili'nin, 15 Kasım 1940 tarihli yazısı ile noktalanmış ve *"...Prof. Bossert'in 30 Eylül 1940 tarihinde sona eren kontratının yenilenmesine lüzum görülmemiştir"* şeklindeki kararı ile noktalanmış ve kendisine yapılan 19 Kasım 1940 tarihli bir tebligatla ilişkisi kesilmiştir. (BOSSERT/ B07, B08).

GSA'da eğitim hizmetinde bulunmuş yabancılar arasında yer alan, arkeolog Prof. Helmuth Theodor BOSSERT, 15 Ekim 1937 ile 30 Eylül 1940 tarihleri arasında, üç yıl süre ile, GSA'da Sanat Tarihi dersleri vermiş bir başka Alman hocadır.

H.Th. Bossert
G.S.A. Sanat Tarihi Profesörü

Prof. Helmuth Theodor BOSSERT. (1 Kasım 1937 tarihli kontrat'tan)

DR. HELMUTH TH. BOSSERT
PROFESSOR UND DIREKTOR
DES ARCHÄOL. INSTITUTS DER UNIVERSITÄT ISTANBUL
ISTANBUL-BEYOĞLU
CİHANGİR PALAS APART. 2

Prof. Bossert'in yazışmalarda kullandığı kağıdın anteri

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

(25 Eylül 1939 tarihli mukaveleden)

HELMUTH THEODOR BOSSERT (1889 - 1961)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1937 - 1940

GSA Mimarlık Şubesi'nde ders vermiş Alman hoca.
Hitit Sanatı ve mimarîsiyle ilgili araştırmalar ve kazılar yapmış ünlü bir arkeolog ve filolog.

H. Th. Bossert

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

(Arşivdeki dosyasından)

FRANZ HILLINGER (1895 - 1973)

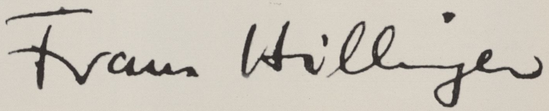

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1937 - 1939

GSA'da, gerek mimarlık eğitiminde ve gerekse Tatbikat Bürosu'ndaki çalışmalarda, Prof. Taut'un yakın çalışma arkadaşı ve asistanı olan Macar asıllı mimar.

Aratürk Lisesi - Ankara
(Uygulama: Franz HILLINGER, 1937-1938)
(Fotoğraf: Prof. Dr. Yıldırım Yavuz)

Franz HILLINGER, GSA'da görev yapmış Macar uyruklu bir mimardır. Arşivdeki dosyasında çok az belge bulunan Hillinger hakkında, Türkiye'de görev yapmış yabancılarla ilgili diğer araştırmalarda da çok az bilgi vardır.

Dosyasında yer alan az sayıdaki belge, GSA yönetimi ile yapmış olduğu "kontratlar"dan ibarettir.
Bu kontratlardaki kimlik bilgilerinden Hillinger'in, 30 Mart 1895 tarihinde, Nagynavad'da doğduğu ve Macar uyruğunda olduğu anlaşılmaktadır.

Hillinger, Taut'un Almanya'da beraber yaptıkları işlerde en samimi çalışma arkadaşıydı. Sosyal Demokrat Parti üyesi olan Hillinger, aynı politik görüşe sahip Martin Wagner ile beraber, 1919 - 1929 arasında, GEHAG (Konut Tasarruf ve Yapı A.Ş.)'a bağlı olarak çalıştığı sırada, Taut'la birlikte, toplu konutlardan oluşan yerleşmeler ile tek ve sıra evlerden oluşan siteler yaptı. Kendisi, Berlin Charlottenburg Teknik Üniversitesi'nde Taut'un asistanı idi. Almanya'dan göç etmesine, Nazi Rejimi'ne karşı gerek siyasî görüş ayrılığı ve gerekse ırkçılık neden olmuştur. (ERICHSEN, 1994:33-33). Taut'un bu eski mesai arkadaşı ile tekrar beraber çalışma isteği, Hillinger'in Türkiye'ye gelmesine neden olmuştur.

Gerçekten de, GSA'daki Tatbikat Bürosu'nda, Taut'la beraber çok sayıda projede beraber çalışmış ve hatta, Taut'un ölümünden sonra da bürodaki işleri yürütmüş, uygulamaları devam ettirmiştir.

Dosyasındaki en eski belge, 17. Kasım.1937 tarihli kontrat örneğidir. Kültür Bakanlığı Enspektörler Kurulu Başkanı Cevat Dursunoğlu ile "Macar Devleti vatandaşlarından Franz Hillinger" arasında Ankara'da imzalanan bu kontrata göre Hillinger; *"İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi İnşaat Bürosunda büro şefi ve Profesörün yanında mimar olarak çalışacaktır. Hem tedrisatta hem de büroda Kültür Bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında Profesöre yardım edecektir"* şeklinde görevlendirilmiştir.

Siyasal ve ticarî işlerle uğraşmayacağı, Kültür Bakanlığı'nın izni olmadıkça mesleğine ait özel işler yapamayacağı, izin süreleri ve resmî işleri takip etmek üzere yapacağı yolculuklara ait yolluk bedeli ve fesih koşulları gibi maddeler ihtiva eden kontratta

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Hillinger'e, bu hizmeti karşılığında aylık 565TL. ücret verileceği, kesintilerden sonra net ele geçen maaşın 400 TL.'den aşağı olmayacağı ve Türkiye'ye "geliş yol parası ve göç masrafı karşılığı olarak" 500 TL. ödeneceği, kontratın bitiminde ise "memleketine dönüş parası ve göç masrafı" olarak 350 TL.ödeneceği hükme bağlanmıştır. (HILLINGER/ B01).

9 Temmuz 1937 tarihiden itibaren 1 yıl için geçerli olan bu kontrat, 13 Temmuz 1938 tarihli bir kontratla, 9 Temmuz 1938 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yenilenerek 1 yıl uzatılmıştır. Yenilenen bu kontratta Hillinger, GSA'da evvelki görevlerine aynen devam edecektir. (HILLINGER/ B02).

Dosyadaki son belge, Hillinger'in görevinin, 9 Temmuz 1939 tarihinden başlamak üzere 1939 senesi Eylül ayı sonuna kadar uzatan kontrattır. (HILLINGER/ B03).

Bu son kontratın, üç ay gibi kısa bir süre için uzatılmış olması, Hillinger'in bu tarihten sonra GSA'da görev almadığı izlenimini vermektedir. Hillinger'in bu tarihten sonra 1943 yılına kadar; Ankara Yapı Usta Okulu'nda hocalık yaptığı, daha sonra Kanada'ya gittiği, 1952'de Türkiye'ye geri döndüğü ve TBMM İnşaatı Bürosu'nda, Türkçe bilgisi ve inşaat deneyimi ile Holzmeister'in temsilcisi olarak resmî daireler ve müteahhit firmalar ile ilgilendiği, 1956'da ABD'ye göç ettiği ve 1973 yılında öldüğü, onun hakkında edinilmiş kısa bilgilerdir. (KURUYAZICI, 2002:25)

Hillinger'in, GSA'daki Tatbikat Bürosu'nda, Taut ile ortak çalışmaları sonucu inşa edilen binalar, Eğitim yapılarıdır:
Projesi, GSA Tatbikat Bürosu'nda, Prof. Bruno **TAUT** ve Asım **KÖMÜRCÜOĞLU** ile birlikte ortak çalışma olarak hazırlanan **Ankara - Atatürk Lisesi**'nin uygulaması. (1937-1938).

Gene aynı büroda, Hillinger'le ortak çalışma olan,
Ankara - Cebeci Ortaokulu (1938).

Uygulamasını Hillinger'in yaptığı **Trabzon Lisesi**
(Temel atma; 16 Haziran 1938, hizmete açılış; 1940-1941 öğretim yılı).

Aratürk Lisesi - Ankara
(Uygulama: Franz HILLINGER, 1937-1938)
(Fotoğraf: Prof. Dr. Yıldırım Yavuz)

Cebeci Ortaokulu - Ankara
(Franz HILLINGER'le ortak çalışma, 1938)
(Fotoğraflar: Prof. Dr. Yıldırım Yavuz)

Tatbikat Bürosu'nda Taut tarafından hazırlanan, **İzmir - Cumhuriyet Kız Enstitüsü** (1938) ile **1939 İzmir Enternasyonal Fuarı**'nda, gene Taut tarafından tasarlanmış ve Tatbikat Bürosu elemanlarınca uygulanmış olan **Kültür Pavyonu** inşaatında Hillinger'in de katkısı olduğu muhtemeldir.

Tatbikat Bürosu'nda, en büyük yardımcısı olan Hillinger hakkında, Büro Şefi Taut'un Trabzon Lisesi projesi için Karadeniz'e yaptığı keşif gezisinde tuttuğu notlar arasında; *"Hillinger'siz proje yok"* cümlesi, Şef'in kendisine ne kadar güvendiğinin bir ifadesidir. (SPIEDEL, 1995).

Franz HILLINGER, Tatbikat Bürosundaki yoğun faaliyetten arta kalan zamanlarda Taut'a, proje atölyesinde asistanlık yaparak, GSA'daki mimarlık eğitimine de katkıda bulunmuş, adından az söz edilen değerli bir mimardı.

Franz Hillinger'in, Ankara Yapı Usta Okulu'nda hocalık yaptığı sırada yazdığı ve Adnan Kolatan'ın tercüme ettiği, "Damın İnşa Şekli Hakkında" başlıklı bir makalesi, ARKİTEKT Mecmuası, sene: 1941-1942, sayı: 9-10, s. 221-224 arasında yayınlanmıştır.

Damın İnşa Şekli Hakkında

Yazan: Ankara Yapı ve Usta okulu teknik Şefi Yüksek Mimar
F. Hillinger
Çeviren: Adnan Kolatan

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Trabzon Lisesi, Giriş Cephesi.
(Uygulama: Franz HILLINGER, 1938)
(Fotoğraf: Mimar Bekir Gerçek)

Trabzon Lisesi, Avlu.
(Uygulama: Franz HILLINGER, 1938)
(Fotoğraf: Mimar Bekir Gerçek)

Paul HOFFMANN, GSA Tatbikat Bürosu'nda, çalışmış bir başka teknik adam; bir Tesisat Mühendisi. Mimar olmadığı için, Tatbikat Bürosu çalışmaları içinde adına hiç rastlanmayan Almanya vatandaşı olan Hoffmann'ın, kontratlarda yer alan kimlik bilgilerinde; 1906 Himberg doğumlu olduğu yazılıdır.

Arşivdeki dosyasında bulunan çok az sayıdaki belgenin ilki, bir kontrattır. Kültür Bakanlığı adına Viyana Başkonsolosu **Kemal Aziz PEYMAN** ile **Paul HOFFMANN** arasında, Viyana'da imzalanan bu kontrata göre kendisi;
"GSA Tatbikat Bürosunda Tesisat Mühendisi olarak çalışacak, büro'da Kültür Bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında büro şefine yardım edecektir." Hoffmann'ın bu emeğine karşılık 266TL aylık alacağı, ancak kesintilerden sonra ele geçen miktarın 200TL'den aşağı olamayacağı, göç parası olarak gelişte ve kontrat bitiminde memlekete dönüşte 150'şer TL. ödeneceği, izinler ve fesih şartları, mukavelenin diğer hükümlerini oluşturmaktadır. 3 Eylül 1938 günü imzalanan kontrat, 1 Temmuz 1938 tarihinden başlamak üzere 1 yıl sürelidir. (HOFFMANN/ B01).

Bu mukaveleye göre GSA Tatbikat Bürosu'nda çalışan Hoffmann ile 11 Temmuz 1939 tarihinde, aynı çalışma şartları ve ücretlerle yenilenen mukavele; Kültür Bakanlığı adına, GSA Müdürü Burhan TOPRAK tarafından imzalanmıştır. (HOFFMANN/ B02).

Dosyasındaki son belge ise, Hoffmann'ın statüsünde, ücretlerinde ve diğer hükümlerde herhangi bir değişiklik yapılmadan 18 Ekim 1939 tarihinde imzalanan ve 1 Ekim 1939 tarihi ile 31 Ocak 1940 arasında geçerli olan kontrattır. (HOFFMANN/ B03).

Hoffmann'ın, 31 Ocak 1940 tarihinden sonra Tatbikat Bürosu'nda çalışmadığı, dosyasında bu tarihten sonraya ait bir kontratın olmayışından anlaşılmaktadır. Tatbikat Bürosu'ndan ayrıldıktan sonra ne yaptığı, ülkesine ne zaman döndüğü konularında bir bilgi yoktur.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

(3 Eylül 1938 tarihli kontrattan)

PAUL HOFFMANN (1906 - 19..)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1938 - 1940

GSA Tatbikat Bürosu'nda, Prof. Taut'un ekibinde yer almış bir Alman mühendis.

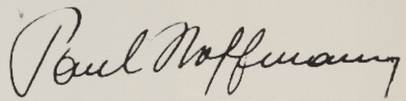

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

(Arşivdeki dosyasından)

WILHELM SCHÜTTE (1900 - 1968)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1938 - 1946

Prof. Taut'un ekibinde görev almış bir diğer mimar. Prof. Taut'tan sonra eğitimde ve Tatbikat Bürosu'nda göreve devam etmiş bir Alman hoca.

Schütte

Üstte:
Edirne Gezisi'nde, Prof.Vorhoelzer ile.
(Sol başta, elini gözüne siper yapan; Prof.Vorhoelzer. Ortada, beyaz pardesülü; Prof. Schütte. (1939-1941 arası).
(Prof. A. Demir arşivi - Prof. Feridun Akozan'dan).

Altta:
GSA Yüksek Mimarlık sınıfı. Mimarlar Birliği'nin Taksim Belediye Gazinosu'nda 1943 yılı mezunları şerefine verdiği çay toplantısından. Ön sırada soldan ikinci Prof. Schütte.
(YEM Sanal Mimarlık Müzesi - Cahide Tamer arşivi).

Wilhelm SCHÜTTE. Arşivdeki dosyalar arasında, içinde en çok belge bulunan ve bu nedenle GSA'daki faaliyeti hakkında ayrıntılı bilgiler edinebildiğimiz W.Schütte'nin GSA ile ilişkisi, kendisi ile Paris'te imzalanan bir kontrat ile başlamaktadır. (SCHÜTTE/ B01).

Kültür Bakanlığı adına, *Paris Bölgesi Talebe Baş inspekteri* **Avni BAŞMAN** ile Alman Devleti vatandaşlarından mimar **Wilhelm SCHÜTTE** arasında 30 Haziran 1938 tarihinde imzalanan bu kontrata göre Schütte,*"İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî Bölümü Şefi yanında mektep inşaatı mimarı olarak çalışacaktır. Gerek tedrisatta, gerek Kültür Bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında bölüm şefi'ne yardım edecektir. Ayrıca Kültür Bakanlığı isterse mimar W. Schütte Ankara'ya nakledilerek orada çalışacaktır."*

Kontrat hükümlerine göre *"Schütte'ye bu emeği karşılığında her ay peşin olmak üzere 565 TL. ücret verilecek, kanunî kesintiler sonucu bu ücretten ele geçecek miktar hiçbir vakit 400 TL.'ndan aşağı veya yukarı olmayacaktır. Mimar Schütte her ay alacağı ücretten hükümetçe müsaade edilecek miktarını Türkiye haricine gönderebilir. Türkiye'ye geliş ve göç masrafı olarak maktu surette 250 TL., kontratın süresi sonunda da memleketine dönüş yol parası ve göç masrafı olarak 250 TL. verilecektir."*

Kontrat, 1 Temmuz 1938 tarihinden başlamak üzere 3 yıl için geçerli olup, *"mimar Schütte'ye Türkiye'de işine başladığı günden itibar edilerek ücret verilecektir. Her iki taraftan biri üç ay önce yazı ile haber vermek şartıyla, kontratın feshini isteyebilir. Fesih talebi mimar W.Schütte tarafından vaki olursa kendisine dönüş parası ve göç masrafı verilmez."* Türkiye içinde görevi icabı yapacağı yolculuklar için kendisine yolluk ve gündelik verileceği, senede altı hafta ücretli-izinli sayılacağı, hastalık nedeniyle en çok üç ay görevine devam edememesi halinde bu sürenin çalışma günleri gibi sayılacağı ve ücretinin tam olarak ödeneceği, hastalığın devamı halinde kontratın Bakanlık'ca feshedilebileceği, bu takdirde kendisine dönüş parası ve göç masrafının verileceği gibi hususular, kontratın diğer hükümlerini oluşturmaktadır.

Tatbikat Bürosu Şefi Profesör B.Taut tarafından GSA Direktörlüğüne yazılan 26/08/1938 tarihli bir yazıda, mimar

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

W. Schütte'nin büroda vazifeye başladığı ve eşi M. Schütte - Lihotzky'nin de birkaç zaman sonra aynı büroda işe başlayacağı bildirilmektedir. (SCHÜTTE/ B02).

Hatırlanacağı gibi o tarihte GSA'da faaliyette bulunan *Kültür Bakanlığı Tatbikat Bürosu*'nun şefi **Bruno TAUT** idi. Schütte'nin esas işinin bu büroda; ikinci iş olarak da tedrisatta bölüm *şefine yardımcı* olacak şekilde çalışmak üzere Türkiye'ye gelmesinde, B. Taut'un etkili olduğu anlaşılmaktadır. Aksi halde, şef Taut'un uygun görmediği bir kişinin Tatbikat Bürosu'nda görevlendirilmesi söz konusu olamazdı. 30 Eylül 1939 tarihli bir yazışmada kendisi için; *"okul mimarı"* tabirinin kullanılmış olmasından, Schütte'nin, Tatbikat Bürosunda, *"eğitim yapılarının projelendirilmesinde çalışacak"* bir "yabancı uzman" olarak göreve çağırıldığı anlaşılmaktadır. (bkz.SCHÜTTE/ B03)

Kontrat'ın kimlik bilgileri bölümünde, 14/08/1900 tarihinde Heissen b/Köln doğumlu olduğu anlaşılan Schütte'nin, komünist eşi **Margarete SCHÜTTE-LİHOTZKY** gibi, Nazi Rejimi'ne ters düşen düşünce ve eylemleri nedeniyle ülkesinde barınamayıp, Almanya'yı terk etmek zorunda kaldığı bilinmektedir.

1Temmuz 1938 tarihinden itibaren geçerli olan ve 3 yıllık bir süreyi içeren kontrat hükümlerine göre Tatbikat Bürosu'nda çalışmaya başlayan *"...yabancı uzmanlardan okul mimarı Wilhelm Schütte"* ile yapılan bu anlaşma, on dört ay sonra, Maarif Vekilliği'nin 30 Eylül 1939 tarihli yazısı ile, nedeni açıklanmadan, *sadece görülen lüzum üzerine* ifadesiyle, 1 Ekim 1939 tarihinden itibaren feshedilmiştir. Ancak kontrat hükümleri gereğince W.Schütte, *"...üç ay daha vazifesine devam edecek ve 31 Aralık 1939 akşamı işinden ayrılacak ve kendisine 250 lira dönüş parası ödenecektir"*. (SCHÜTTE/ B03).

Bu yazı gereği Tatbikat Bürosu'ndaki görevine son verilen Schütte'nin bir süre daha GSA'da ve dolayısıyla Türkiye'de kalmasını sağlayan ilginç bir gelişme, GSA Müdürlüğü tarafından, Maarif Vekilliği'ne gönderilen bir yazıyla başlamıştır. 4 Kasım 1939 tarihli bu yazıda, öğrenci sayısının artması nedeniyle, eğitimin en önemli dersleri olan inşaat ve mebani (Yapı ve Bina Bilgisi) derslerinde, öğrenciye ayrılması gereken ve bu nedenle çok kısalmış olan tashih sürelerinin yetersizliği ayrıntılı olarak

GSA Yüksek Mimarlık sınıfı Mezuniyet fotoğrafı. (1943)
Ön sıradan soldan beşinci Prof. Schütte
(YEM Sanal Mimarlık Müzesi - Cahide Tamer arşivi).

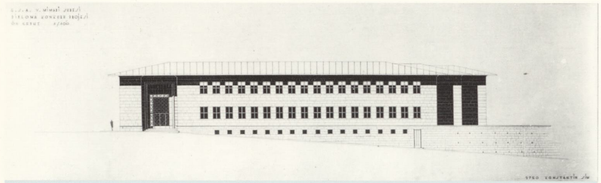

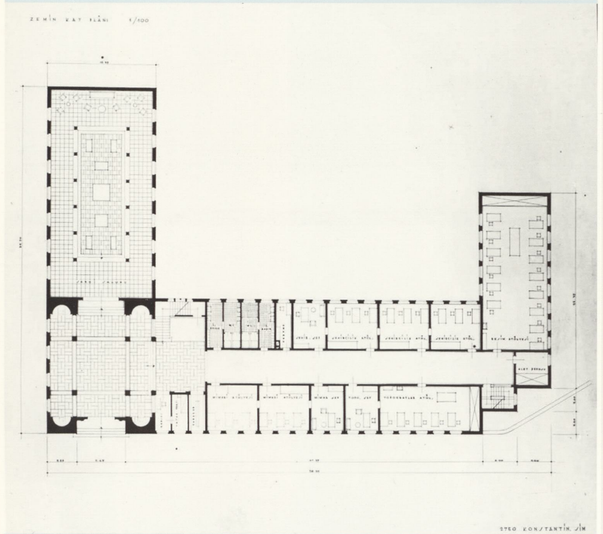

Konstantin Sim'in Diploma Konkuru Projesi.
(13 Haziran 1944).
(Prof. A. Demir arşivi)

anlatılmakta ve *"...son zamanlarda büroda işi kalmadığı için mukavelesi feshedilen, Avrupa'nın tanınmış mimarlarından Schütte'yi, kadroda mevcut tahsisattan istifade ederek inşaat muallimliği ile vazifelendirmenin uygun görüldüğü"* ifade edilmektedir.

B.Taut'un vefatından sonra, 11 Şubat 1939 tarihinde Mimarî Şubesi Şefliğine getirilmiş olan Prof. **Robert VORHOELZER**'in de, tashih sürelerinin kısa oluşu konusunda aynı görüşte olduğu ancak, Schütte'nin, bu derslerde görevli bir hoca olarak atanmasına pek sıcak bakmadığı ve bu davranışının nedenleri, yazının devamında açıklığa kavuşmaktadır:
"...Bu hususiaki kanaati öğrenilmek üzere, konuşmaya davet olunan Vorhoelzer, Schütte'nin pek eskiden kendisinin mümtaz bir talebesi olduğunu, sanatını takdir ettiğini ve Almanya'da olduğu kadar Fransa ve Rusya'da tanınmış bulunduğunu beyan ettikten sonra Schütte'yi, Akademi kadrosuna muallim olarak almayıp "her şeyi yapmaya salih" bir eleman olarak kullanmayı tercih ettiğini beyan etmiştir. Teklifimizi niçin kabul etmediğini, bunun her hangi bir mahzuru olup olmadığını sorduğumuz vakit ileri sürdüğü mazeretler; yer darlığından ve pedagojik mahzurlardan ibaret kalmıştır. Yer darlığının, idarî tedbirlerle izale edilebileceği cihetle Vorhoelzer'den pedagojik mahzurları tasrih etmesi istenmiş ve talebelerle muallimler arasında bir rekabet meydana geleceği ve bunun fena neticeler doğurabileceği cevabı alınmıştır. Umum Müdür **(Suut Kemâl YETKİN)**, *Vekâletin, rekabeti en esaslı çalışma müşevviki olarak ele aldığını, talebeler için mükâfat ve muallimler için takdirname usulünü kabul etmesinin bu esasa dayandığını izah edince, profesör, fikrini müdafaa edememiş ve nihayet "ben böyle hissediyorum" demek mecburiyetinde kalmıştır. Hülâsa profesör Vorhoelzer teklifimizi kabul etmemek için makûl, mantıkî ve sarih hiçbir delil ileri sürememiştir."*

GSA Müdürü Burhan TORAK ile Maarif Vekâleti Güzel Sanatlar Umum Müdürü Suut Kemâl YETKİN tarafından bir rapor mahiyetinde hazırlanmış olan bu yazıda, meselenin esasının, bölüm içindeki iktidar çatışmalarından kaynaklandığı belirtilmektedir:
"...Kanaatımızca Vorhoelzer doğrudan doğruya Arif Hikmet **(HOLTAY)***'le Sedad Hakkı* **(ELDEM)***'nın tesiri altında bulunmakta ve onların, Schütte'nin tedris kadrosuna girmesinden asla memnun olmadıklarını bildiği ve bu arzularına mümaneatın kendi mevkiini*

sarsmasından korktuğu için mimarî şubesinin tekâmülü bakımından pek hayırlı neticeler verecek olan bu sistemi baltalamaktadır. Arif Hikmet'le Sedad Hakkı'ya gelince: bunlar kendi aralarında bir menfaat birliği yaparak hariçten kimsenin Akademi'ye müessir bir profesör olarak girmesini arzu etmemektedirler."

Bu hocaların, okuldaki odalarını ve okulun imkânlarını kendi özel işleri için kullandıkları, bu nedenle her hangi bir gider olmadan ve gelir vergisi ödemeden ve Akademi profesörü ünvanını bir kazanç vasıtası olarak kullanarak dışarıya iş yaptıkları, bu nedenle eğitimle çok az meşgul oldukları belirtilen rapor;
"...Mimarî şubesinde profesör adedinin çoğalması mevzuubahis menfaatleri tehdit edeceğinden, mektebin talebesi ne kadar çoğalırsa çoğalsın, Sedad Hakkı ve Arif Hikmet vazifelerini asistanlarla idame etmek ve statukoyu bozmamak azmindedirler... Türkiye'de bir mimar mektebi vardır. Ve daha bir müdder bir ikincisinin açılması imkânı mevcut değildir... Binaenaleyh, teklif eylediğimiz sistemin, muallimler arasında uyandırması muhtemel geçimsizliğe ve fena bir istikamet alabilecek rekabete meydan vermemesi için kuvvetle çalışmayı üzerimize alarak, mimar Schütte'nin inşaat dersini "parallele" bir sınıf halinde okutmak ve aynı zamanda asistan Nazimi Yaver **(YENAL)***'in okuttuğu dahilî mimarî ve tefrişat dersini de göstermek üzere tedris kadrosuna alınmasına müsaadelerinizi..."* şeklindeki teklifle sona ermektedir.

Ayrıca, raporda yer alan *"...Schütte, büroda (Tatbikat Bürosu) 400 lira net maaş aldığı halde pazarlık neticesinde muallimlik ücreti olarak 280 liraya razı olmuştur"* ifadesi, kontratı feshedilen ve bu nedenle işsiz kalan Schütte'nin, Türkiye'de kalabilmek için bu düşük ücretle çalışmaya razı oluşu, parasal yönden ne kadar zor bir durumda olduğunu göstermektedir. (SCHÜTTE/ B04).

Maarif Vekâleti'ne, GSA Müdürü imzası ile gönderilen bu teklif-rapor üzerine Schütte'nin eğitim kadrosuna alınması, şube şefi Prof. Vorhoelzer'in tepkisiyle karşılaşmıştır. Bu konuda, Akademi Müdürlüğü'ne yazdığı 13 Aralık 1939 tarihli yazıda; *"Mimar Schütte'nin 2 sene için şubemize tayin edilmesinin doğru olmayacağı kanaatındayım. Türk elemanlara istinad ederek kurulması lâzım gelen bir mektep için lüzumlu ve mesleklerinde kuvvetli gençler gelecek sene mezun olanlar arasında mevcuttur... Bundan dolayı Schütte ile*

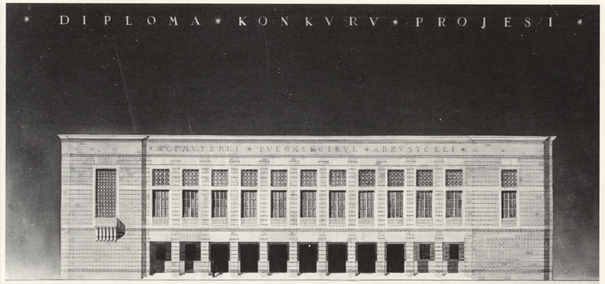

Üstte;
1940'lı yıllara ait bir öğrencinin Diploma Konkuru Projesi.
(Prof. A. Demir arşivi)

Altta;
Fikret Kılıçöte'nin Diploma Konkuru Projesi.
(13 Haziran 1944).
(Prof. A. Demir arşivi)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

1940'lı yıllara ait bir Diploma Konkuru Projesi.
(Turgut Cansever ,"Karaköy'de Borsa Sarayı", 1945-1946)
(Prof. A. Demir arşivi - Prof. M. Türkmen'den).

yapılacak mukavelenin ancak bir sene veya daha kısa bir zaman için akdedilmesini teklif ediyorum. O zamana kadar yerini tutabilecek bir Türk genci yetişeceğinden eminim" diyerek, Schütte'nin öğretim kadrosuna alınmamasıyla ilgili direncinde israr etmektedir. (SCHÜTTE/ B05).

Bu direnç, Maarif Vekâleti tarafından, Schütte ile yeniden bir kontrat yapılmasını ve Mimarlık Şubesindeki görevine ek olarak, *"...Tezyinî Sanatlar Şubesinde Mimarî Bilgisi ünvanı ile Konferans ve Desen Lineer namıyla ders vereceğine dair de bir kayıt ilâvesi uygun görülmüştür."* şeklindeki, 21 Aralık 1939 tarihli yazıyla karşılık bulmuş ve Schütte, şube şefi Vorhoelzer'in kendisi aleyhindeki tutumuna karşı adeta Bakanlığın koruması altına alınmıştır. (SCHÜTTE/ B06).

Bu durum, Schütte ile 8 Ocak 1940 tarihinde yapılan mukavele ile kesinleşmiş ve Schütte *"...Güzel Sanatlar Akademisi'nde okul mimarîsi sahasında Maarif Vekilliğince verilecek işler: Akademi Tezyinî Sanatlar Şubesinde (Mimarî Bilgisi)ne müreallik mevzular üzerinde konferanslar vermek, yine bu şubenin Desen Lineer dersinin muallimliğini yapmak, Mimarî Şubesi profesörünün teklifi üzerine verilecek tedrisara ve saireye müreallik işleri yapmak üzere..."* görevlendirilmiştir.

Bu emeğine karşılık, kendisine her ay peşinen brüt 376 lira ücret verilecek ancak, kesitiler sonucu bu miktar, 4 Kasım 1939 tarihli raporda belirtildiği gibi *"...hiç bir vakit 280 liradan aşağı ve yukarı olmıyacaktır."* 1 Ocak 1940 tarihinden başlamak üzere bir yıl süreli bu mukavelenin diğer hükümleri; mukavele sonunda kendisine 250 lira dönüş parası verileceği, Türkiye'de göreviyle ilgili yapacağı resmî yolculuklar için *"...70 lira maaşlı işyarlar gibi"* yolluk ve gündelik verileceği, tatil aylarına rastlamak üzere altı hafta izinli sayılacağı, hastalık dolayısıyla en çok üç ay maaşlı izinli sayılacağı ancak bu sürenin artması durumunda mukavelenin feshedilebileceği gibi hususları açıklığa kavuşturmaktadır. (SCHÜTTE/ B07).

Bu duruma rağmen Şube Şefi Prof. Vorhoelzer, Akademi Müdürlüğü'ne yazdığı 23 Şubat 1940 tarihli yazısında, Schütte'ye karşı olan tutumunu sürdürmektedir:
"Bay Şütte arzum hilafına Mimarî Şubesi emrine verilmiştir.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Kendisinin bu vazifeye tayini takdirinde varılacak neticeyi evvelden keşf ve tahmin eylediğim cihetle, bu hususdaki mütalaamı bizzat kendisine bildirmiş, ne şahsım ve ne de Mimarî şubesine bir faydası dokunamıyacağını söylemiştim. Bu gün, bu zikr ettiğim cihet, tamamen tahakkuk etmiş bulunmaktadır. Bay Şütte'nin görmüş sayıldığı işler, vaktinin boş geçmemesi için yaptırılan bir nevi meşgalelerden ibaret kalmıştır."

Yazısının başına *"Mahremdir!"* ibaresini koyan Prof. Vorhoelzer; Schütte'nin, Türk olmaması ve Türkçe bilmemesi nedeniyle kendisine yardımcı olamadığını, *"...açıkça ve bizzat söylediği vechile, vazifesini bana yardımcılık değil, bil'akis müstakil Profesörlük ad ettiği cihetle, ikinci derecede ehemmiyeti haiz telâkki ettiği vazifeleri kabul ve icradan imtina"* eylediğini, Tezyinî Sanatlar Şubesi'ndeki dersler konusunda mütehassıs olmadığı için bu dersleri hazırlamak için çok zaman harcadığını ve bu nedenle Mimarî Şubesi'ne yeterli zaman ayıramadığını, eğitimle ilgili kendisine verilmiş olan işleri de yapmadığını belirterek;
"Hulasa: Bay Şütte şimdiye kadar Mimarî Şubesine faydalı olmadığı gibi, istikbalde de olamıyacaktır. Kendisine hiçbir ihtiyaç yoktur. Kanaatımca, Akademide ve Mimarî Şubesinde bu gibi vazifeler için ancak bir genç Türk Mimarı mevzubahs olmalıdır. Çünkü, ancak böyle bir genci yetiştirmek için sarf edilecek emekler İstikbâl, Mektep ve Memleket için fayda ve kazanç teşkil edecektir." demektedir. (SCHÜTTE/ B08).

Haziran 1940 tarihli, *"Mimar Schütte'nin mesaisi hakkında rapor"* başlıklı bir yazıda, Schütte'nin, Ocak - Haziran 1940 ayları arasındaki çalışmaları;
"A. Mimarî Şubesinde
1- Anadolu'daki zelzele mıntıkalarının yeni imarına ait,
2- Menazır,
3- İnşaat malzemesi koleksiyonu,
4- Muhtelif.
B. Tezyinat Şubesinde
Tedrisat, program, ders hazırlığı ve imtihanları"
olarak gruplanmış ve bu konularla meşguliyeti, tarihlere bağlı olarak belirlenmiştir.

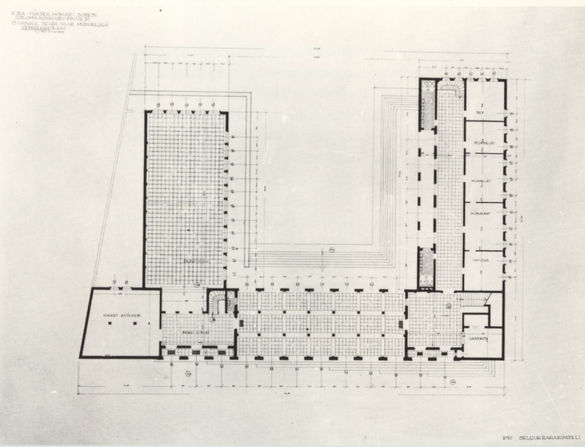

Selçuk Karakimseli'nin Diploma Konkuru Projesi (13 Haziran 1944)
(Prof. A. Demir arşivi)

Burada dikkate değer bir nokta, *"Muhtelif"* bahsi altında *"Ankara Yenişehir Orta Okulun İnşaatı hakkında bir raporun ve eskislerin hazırlanması"* ile *"Ankara Tiyatro projesinde tadilât"* tan söz edilmesidir. Demek ki, Prof. Vorhoelzer'in başkanlığında kurulmuş olan *"Tatbikat Atölyesi"*nin faaliyete geçmiş olması ve bir takım binaların projeleri orada çizilmeye başlanmış olmasıdır. (SCHÜTTE/ B09), (VORHOELZER/ B05).

Nihayet, Prof. Vorhoelzer'in, Schütte hakkındaki olumsuz tutumu semeresini vermiş ve GSA Müdürlüğü tarafından Maarif Vekilliği'ne yazılan 28 Kasım 1940 tarihli yazıda; Şube Şefi tarafından mahrem olarak verilen yazıda, Schütte'den yararlanamadığını, Tezyinî Sanatlar Şubesi'nde okutmakta olduğu derslerin bir Türk mimar tarafından verilebileceği, bu gerekçelerle Schütte'nin kontratının yenilenmemesi, Schütte'ye verilen aylık karşılığında, 140 lira maaşlı iki Türk mimarın eğitim kadrosuna alınmasının uygun olacağı belirtilmektedir. (SCHÜTTE/ B10).

Bu yazışmadan haberi olmayan Schütte, 10 Aralık 1940 tarihli dilekçesinde; Akademi Müdürlüğü ve Bakanlığın, çalışmalarından memnun kaldığı takdirde, kontrat şartlarının iyileştirilmesi konusunda vaatte bulunduğunu, bu iki makamın ve Tezyinî Sanatlar Şubesi Şefi **Marie Louis SÜE'**nun da, eğitim faaliyetini takdir ettiğini, bu nedenlerle ayığının net 400 Türk lirası seviyesine yükseltilmesini istemekte ve *"...Akademi'deki talebelerimle memnuniyetle çalıştığımdan bu mesaime devam edebilirsem çok memnun olacağım"* demektedir. (SCHÜTTE/ B11).

Bakanlık, Schütte'nin 31 Aralık 1940 tarihinde sona erecek kontratının yenilenmeyeceğini, bu hususun kendisine bildirilmesini 16 Aralık 1940 tarihli yazısında emretmektedir. (SCHÜTTE/ B12)
Bu bildirim üzerine Schütte, 13 Ocak 1941 tarihli dilekçesinde, Berlin'e dönmek istediğini ve kontrat hükümlerine göre 250 lira göç masrafının verilmesini istemektedir. (SCHÜTTE/ B13)

Bu sırada, şube şefi Prof. Vorhoelzer, 17 Ocak 1941'de görevinden istifa etmiş ve 31 Ocak 1941 tarihi itibarıyla GSA ile ilişkisi kesilmiştir. (bkz: VORHOELZER/ B20)

Schütte'nin kontratının feshedilmesinin hemen ardından Prof. Vorhoelzer'in istifası, mimarlık bölümü eğitim kadrosunda büyük bir boşluk oluşturmuş, bölüm şefsiz ve yabancı hocasız kalmıştır. Bu gelişme, Schütte'nin bir süre daha Akademi'deki görevine devam etmesine ve dolayısıyla Türkiye'de kalmasına imkân veren bir fırsat doğurmuştur. Eğitim kadrosundaki, bu peş peşe ayrılmalar nedeniyle oluşan boşluğu gidermek amacıyla Akademi yönetimi, Schütte ile yeni bir sözleşme yapmış ve Schütte GSA'daki eğitim görevine dönmüştür.

13 Mart 1941 tarihli bu yeni mukaveleyle Schütte *"Mimarî Şubesinde Atölye Öğretmenliğinde çalışmak üzere"*, 20 Şubat 1941 tarihinden itibaren bir yıl süreyle görevlendirilmiştir. Schütte'ye bu emeğine karşılık, her ayın başında peşin olmak üzere 567 Türk Lirası aylık verilmesi, bu ücretten kanunî kesintiler sonucu eline geçecek miktarın hiçbir vakit 400 Türk Lirası'ndan yukarı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu aylık, Schütte'nin 10 Aralık 1940 tarihli dilekçesinde istemiş olduğu miktardır. Mukavelenin diğer hükümleri, 8 Ocak 1940 tarihinde imzalanan mukavele hükümleri ile aynı tutulmuş, bir değişiklik yapılmamıştır. (SCHÜTTE/ B14).

Her zaman kendisine karşı bir tutum takınmış olan bölüm şefi Prof. Vorhoelzer'in yokluğu ve işine son verilmesinden kısa bir süre sonra yeni bir kontratla eğitim kadrosuna alınan Schütte, bu gelişmeler sonucu, bölüm içinde daha güçlü bir pozisyonda tekrar göreve başlamış, öğrencilerin daha iyi yetişmesi amacıyla eğitimle ilgili öneriler hazırlamıştır.

Bunlardan biri olan, 30 Mart 1941 tarihli bir raporunda, eğitimin son senesi olan beşinci sınıf öğrencilerinin, *"İnşaat amelî vazifeleri atölye mesaisi"* adı altında, yeni bir çalışmaya katılmalarını teklif etmektedir. Bu teklifinde Schütte; Öğretim Yönetmeliği'nin 30. maddesinin öğrencilerin, beşinci senenin ikinci yarısında, staj mahiyetinde olmak üzere, şantiyelerde veya bürolarda çalışmalarını ve yarışmalara katılmalarını uygun gördüğünü, ancak dışarıda yapılan bu çalışmanın öğrenciye pek yararlı olmadığını *"...bu itibarla talebeyi inşaat işlerinde amelî bir surette yetiştirerek miktarı kâfi tekâmül ettirmek ve onları sanatkâr seviyesine çıkarmak için"* böyle bir atölyenin yararlı olacağını belirtmektedir. Beşinci sınıf öğrencilerinin, her gün öğleden evvel dört saat olmak üzere haftada 24 saat çalışacakları bu atölyede 20 saat proje, 4 saat de, o yapıya ait keşif ve şartnameler de hazırlanacaktır. Maarif Vekilliği'nin projeleri GSA'da hazırlandığına göre, bu atölye için daima hazırlanacak bir proje vardır.
"...Misal olarak son zamanlarda Vekâlette yapılması icap eden mevcut projeleri zikr edelim:
İstanbul İnşaat Mektebi,
Bursa Meslek Mektebi,
Ankara Hukuk Fakültesinin tanzimi ve tefrişi,
Köy mektep tipleri,
Bir medresenin talebe ikametgâhı olarak tadili,
Ankara Tiyatro Mektebi'nin prova sahnesi
Ve daha buna benzer işler mevcuttur."
Bu atölyelerde hazırlanacak projeler, atölyeyi idare eden profesörün vereceği eskizlere göre, o atölyedeki çalışmayı denetleyen ve çalışmalardan sorumlu olan bir doçent veya asistanın "şef mimar" ın gözetimi altında yapılacaktır. *"...Hakiki bir inşaat ile iştigal edecek olan bu idarenin, Akademi'ye bağlı bir atölye olması ve profesörlerin nezaret ve idareleri altında bulunması talebeleri tamamen amelî bir şekilde yetiştirecek ve bu da vekâletin ihtiyaçlarını karşılayacaktır."*

Bu atölyenin çalışmasının devamlı olması gerektiğini belirten Schütte *"...yani senede dört ay istirahat edilmemelidir"* demekte ve bu atölyede çalışan öğrencilere, şef mimarlara ve profesörlere, aylıklarından başka, ek olarak ayrıca bir ücret verilmesini önermektedir.
"...Beşinci sınıftaki bu talebelerin "İnşaat amelî vazifeleri atölye mesaisi"ndeki faaliyet 10 ay sürer; Yani Ağustos ayından Mayıs ayına kadar devam eder. Talebeler, Haziran'da konkur projelerini yaparlar. Bu suretle de amelî mesaide elde ettikleri tecrübelerle bu mezuniyet konkuru projelerini kolayca tanzim edebilirler".
(SCHÜTTE/ B15).

5 Nisan 1941 tarihli diğer bir raporunda da Schütte, GSA Mimarî Şubesindeki seminer miktarının arttırılmasını ve bunların programlarının genişletilmesini, bu meyanda *"inşaat malzemesi dersi"*nin de, laboratuarda seminer olarak yapılmasını teklif etmektedir:
"...şehircilik, millî mimarî ve mimarî tarihi seminerlerinin mesaisi olduğu gibi inşaat malzemesi dersi de laboratuarda seminer olarak tatbik edilebilir. Böylece seminer miktarını fazlalaştırmak ve onların faaliyet çerçevesini tevsi etmek suretiyle Akademi daha faydalı bir şekle konmuş olur."

Schütte ayrıca, yeni seminerler açılmasını önermekte ve bunların inceleme konularını başlıklar halinde sıralamaktadır:
"...Aşağıdaki seminerler bahis mevzu olabilir:
1- Millî Mimarî ve Mimarî Tarihi,
2- Konstrüksiyon, malzeme, inşaatın idaresi (Standardize olarak dahi,)
3- Şehircilik,
4- İkametgâh ve zidlung (münferit ve müşterek),
5- Resmî daire, ticaret ve nakil vasıtaları,
6- İstihsal yerleri
a- Sanayi
b- Ziraat
7- Kültür ve sihhat müesseseleri
a- Kültür ve talim terbiye müesseseleri
b- Spor ve sıhhatı koruma yerleri
8- Dahilî tefrişat ve mobilya.
Bütün bu seminerler Akademi dahilinde hiçbir müşkülâta maruz kalmaksızın kolayca ihdas edilebilir. Bunların ihdası derslerin faaliyetlerini ve talebelerin de mesailerini sistematik bir surette kolaylaştıracaktır. Bunun; bütün mimarî meselelerde Akademi'nin ororitesini fazlalaştıracağını düşündüğüm cihetle muvafık olacağı kanaatindayım." (SCHÜTTE/ B16).

Bu sırada, Prof. Vorhoelzer'in istifasıyla boşalan Mimarî Şubesi Şefliğine, 18 Ekim 1941 tarihinde **Sedad Hakkı ELDEM** atanmıştır.

Maarif Vekilliği'nin 26 Ocak 1942 tarihli talimatıyla, Schütte'nin mukavelesinin sona ereceği 20 Şubat 1942 tarihinden itibaren bir yıl aynı görevde kalmasını sağlayacak ve bazı maddelerinde değişiklik yapılan yeni bir mukavele yapılmıştır. Buna göre; bir yıl önceki mukavelede Schütte *"...mimarî şubesinde atölye öğretmeni"* olarak görevlendirilmişken yeni mukavelede bu görev *"...mimarî şubesi atölye profesörlüğü"* olarak değiştirilmiş ve önceki mukavelede; ...Türkiye'de bulunduğu müddetçe siyasî, ticari ve iktisadi işlerle uğraşmıyacaktır" hükmü; *"...Ancak, mimar Schütte, Akademideki esas*

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

vazifesine halel gelmemek şartıyla ve Maarif Vekilliği'nin müsaadesiyle hariçte mesleğiyle ilgili resmî veya hususi işler deruhte edebilir" şekline getirilmiş, ücret, fesih şartları, göç masrafı ve izinlerle ilgili maddelerde bir değişik yapılmamıştır. (SCHÜTTE/ B17).

Schütte, GSA Müdürlüğü'ne verdiği 9 Nisan 1942 tarihli dilekçesinde; kendisine haftanın bütün günleri yardım edecek bir asistan verilmesi için yaptığı sözlü ve yazılı başvurular üzerine kendisine yardım etmek üzere görevlendirilen asistan **Feridun AKOZAN**'dan, istediği anlamda bir yardım alamadığından şikayetle, Akademi idaresinin göstereceği adaylar arasından bir yardımcının, kendisi tarafından seçilmesine izin verilmesini önermektedir. (SCHÜTTE/ B18).

Bu kez Mimarî Şubesi Şefliği'ne verdiği ve GSA Müdürlüğü'ne aktarılmasını istediği, aynı konuya değinilen 14 Nisan 1942 tarihli uzun dilekçesinde; proje atölyesinde öğrencinin yararlanacağı dökümanların, sistematik olarak hazırlanmasında ve bunların Türkçe'ye çevrilmesinde *"...daimi bir asistanın yardımcı kuvvetine ihtiyacım vardır... Hal hazırda bütün bunlar için proje atölyesinin lüzumlu çalışmalarında daima hazır bir asistan yoktur. Mevcut asistanım (Feridun Akozan)kaide olarak yalnız Çarşanba, Cuma günleri korektürde yanımda faaliyettedir. P.ertesi, Salı, Perşenbe ve Cuma ertesi günleri şube şefliğinde diğer üç asistanla birlikte çalışmaktadır... Daimi asistan olarak lüzumlu tecrübeye sahip ve hazır, kendisini vazifesine arzu ve sevgi ile hasr edecek bir mimarın tefrikini"* istemektedir. (SCHÜTTE/ B19)

GSA Müdürlüğü'nden, Yüksek Mimarlık Şubesi Şefliği'ne gönderilen 20 Nisan 1942 tarihli yazıda; yapılan şikayet üzerine Schütte'ye, **Ahsen YAPANAR**'ın asistanlık yapmasının uygun görüldüğü ancak bu konuda şefliğin görüşünün bildirilmesi istenmektedir. (SCHÜTTE/ B20)

Schütte'nin kendisine karşı takındığı bu tavırdan dolayı huzursuz bir ortamda görev yapan asistan Feridun AKOZAN, Şube Şefliği'ne hitaben kaleme aldığı 22 Nisan 1942 tarihli dilekçesinde; haftanın hemen her günü ve özellikle proje tashih günleri olan Çarşamba ve Cuma günleri akşam altı, yedi ve hatta sekize kadar okulda kaldığını ve özel işlerle meşgul olmayıp öğrencilere tashih verdiğini,

Schütte'nin sözlerini tercümede zorluk çektiğini ifadeyle; *"kendisi esasen Fransızcaya hakkiyle vakıf olmadığından ne söylediği anlaşılmıyor. Aynı zamanda, sanat ve mimarîsinden hiçbir şey anlamadığım bir şahsın müphem ve yersiz kelimelerden yapılmış Fransızca cümlelere yaptığı tashihatı talebeye izah etmenin ne kadar müşkül ve azab verici olacağını her halde takdir edersiniz"* demekte, Schütte'nin, atölye proje tashihi dışında kendisine verdiği görevleri yapmakla sorumlu olmadığını belirterek; *"...Nerice itibarıyla ben mösyö Şüttenin her ne suretle olursa olsun her türlü işlerini görmek üzere Vekâlet tarafından tayin olunmuş bir hizmetkârı olmayıp, muayyen işlerde kendisine yardım etmek üzere verilmiş bir meslekdaşı olduğumu zannediyorum. Fakat maalesef kendisi bazen beni bir desinatör olarak dahi kullanmak istemiştir. Ve bunun neticesi olarak da daimî bir ahenksizlik senenin başındanberi devam edip gitmektedir."* cümleleriyle, şefliğin bu hususta alacağı isabetli tedbirleri beklediğini belirtmektedir. (SCHÜTTE/ B21).

Şube Şefi Sedad Hakkı ELDEM, Akademi Müdürlüğü'nce kendisinden bu konuda görüş istendiği 20 Nisan 1942 tarihli yazıya, 25 Nisan 1942 tarihinde verdiği cevapta; Schütte'nin *"... ileri sürdüğü noktalar fikrimce, Feridun Akozan'ın vazifesini yapmadığını istilzam ettirmez... Feridun Akozan'ın imzasını taşıyan mektupta işin diğer cephesi görülüyor ki, bundan Feridun Akozan'ın büsbütün haksız olmadığı anlaşılıyor. Böyle olmakla beraber muallim ile asistanın her şeyden evvel iyi uyuşmaları lâzım geldiği esas olarak kabul edildiğine göre, W.Schütte'ye başka bir asistan vermek icap eder"* demekte, ancak eğitim senesi sonlarına yaklaşılmış olması nedeniyle bu değişikliğin gelecek yıla bırakılmasını teklif etmektedir. (SCHÜTTE/ B22).

Gerginliği devam ettirmeye devam eden Schütte, Şube Şefliğine verdiği ve bir kopyasını GSA Müdürlüğü'ne gönderdiği, 8 Mayıs 1942 tarihli yazısında; bu meselenin hallinin gelecek seneye bırakılamayacak kadar acil olduğunu, Feridun Akozan'ın öğrenci projelerinin geliştirilmesiyle ilgili istediği işleri yapmadığını, iki yıl önce mezun olan bir mimar olması nedeniyle yeterli tecrübeye sahip olmadığını söyleyerek; *"...Maateesüf kendisini işine karşı alakalandırmak ve yaklaştırmak hususunda yaptığım teşebbüsler neticesiz kaldı."* demekte ve meselenin mümkün olduğu kadar kısa süre içinde sonuçlandırılmasını talep etmektedir. (SCHÜTTE/ B23).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA Müdürlüğü'nün, Yüksek Mimarlık Şubesi Şefliğine gönderdiği 20 Mayıs 1942 tarihli yazıda bu konudaki gelişmelerin, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'ne kadar ulaştığı, Feridun Akozan'ın, Schütte hakkındaki ifadesinin, Genel Müdür tarafından son derece cüretkârane bulunduğu ve Genel Müdür tarafından; *"...iş bu vaziyete girdikten sonra bu asistanın hocanın yanında kalmasına müsaade edilmemesi lâzım geldiği"*nin ifade edildiği, Feridun Akozan'ın, Ahsen Yapanar'la değiştirilmesi kararının Ahsen Yapanar'a tebliğinde kendisinin, önce bu vazifeyi almakta tereddüt ettiği ancak ertesi gün kabul cevabını verdiği belirtilmektedir. (SCHÜTTE/ B24).

Shütte'nin dosyasında, bu konuyla ilgili son belge, GSA Müdürlüğü ve Şube Şefliği'ne verdiği 21 Ekim 1942 tarihli yazıdır. Bu dilekçesinde Schütte; gerek Mimarlık Şubesi ve gerekse Tezyinî Sanatlar Şubesi'ndeki görevleri için, bütün vaktini kendisine verecek, tercihen Almanca bilen, fakat Fransızca bilmesinin de yeterli olduğu bir asistanın görevlendirilmesini istemektedir. (SCHÜTTE/ B25).

5 Şubat 1943 tarihli bir dilekçe ile Schütte; artan hayat pahalılığı nedeniyle, memur maaşlarına yapılan %15-25 oranındaki zamlara rağmen kendisinin hâlâ, 1938'deki şartlarda çalıştığını, yakın bir tarihte kontratının yenilenmesi söz konusu olduğundan, maaşının artan hayat şartlarına göre uygun bir seviyeye getirilmesini talep etmektedir. (SCHÜTTE/ B26).

9 Mart 1943 tarihinde yenilenen ve Schütte'nin 20 Şubat 1943 tarihinden itibaren bir yıl süreyle GSA'daki görevine devam etmesini sağlayan mukavelede, ücret de dahil olmak üzere her hangi bir değişiklik yapılmamış, 20 Şubat 1942 tarihli mukaveledeki hükümler aynen korunmuştur. (SCHÜTTE/ B27).

Schütte'nin dosyasında, mimarlık eğitimine katkı amacıyla hazırladığı, 15 Temmuz 1943 tarihini taşıyan bir taslak çalışma bulunmaktadır. Her hangi bir takdim yazısı bulunmadığı için, Bölüm Başkanlığı'na verilip verilmediği kesin olmayan bu taslak, *"Mimarlık Elemanları ve Teorisi"* başlığı altında, mimarlık öğrencileri için bir ders olarak hazırlanmıştır.
"Dersin konusu, mimarlık vokabüleri; "formlar"dır. Böylece, sanatsal yaratma tekniklerini inceleyen "Mimarlık Elemanları Teorisi" dersi ile, pratik ihtiyaçlara cevap vermek üzere, değişik tipteki binalarda, mekânları ve bunlara ait alan büyüklükleri hakkında bilgiler veren "Bina Bilgisi" dersi, birbirlerini tamamlayacaklardır. Ders çok sayıda diapozitif ile desteklenir; kompozisyon çalışmaları / krokiler ve plastilinden yapılmış maketler / ve araştırma gezileriyle tamamlanır. Bu program, dersin hazırlanması sırasında belirlenir. Önce, Türk mimarîsinin abidevî eserlerinin tanıtımı yapılır. Buna ilaveren, mimarlık sanatı üzerine yazılmış klasik kitaplar ve güncel yayınlar, dersin hazırlanmasına katkı sağlayacaktır. Örneğin: Vitruv, Palladio, Violet le Duc, Schinkel, Thiersch, Guadet, Schumacher, Läuger, Loos, Steinmetz, Le Corbusier, Hautcoeur ve diğerleri."
Dersin programını ise şöyle önermektedir:
1- Genel tanıtım,
2- Bir yapının karakterinin, devrin müzik ve edebiyat eserlerinin karakterleri ile karşılaştırarak incelenmesi,
3- Dış mekânlar,
4- İç mekânlar,
5- Yapı yüzeyleri; fasatlar,
6- Revaklar, kemerler,
7- Yapılara yaklaşım ve girişler,
8- Holler, koridorlar,
9- Merdivenler,
10- Meydanlar, avlular, bahçeler,
11- Tarihsel ve çağdaş mimarlık teorileri,
12- Mimarın görevi. (SCHÜTTE/ B28).

Mimarlık Bölümü Başkanlığı'na verdiği, 12 Aralık 1943 tarihli dilekçesinde; Mimarlık Bölümü'nde konkurların, üç atölyenin öğrencilerinin tümünü kapsayacak şekilde yapıldığını, konkur programlarının da bu üç atölye hocası tarafından beraberce hazırlanması ve konkur tarihlerinin beraberce tespit edilmesi gerektiğini belirtmekte ve bu konunun Profesörler Kurulu gündemine alınmasını talep etmektedir. (SCHÜTTE/ B29) .

Schütte'nin GSA'daki görevi, ücret de dahil olmak üzere, bir değişiklik yapılmadan, 1 Mart 1944 tarihli yeni bir mukavele ile, 20 Şubat 1944 tarihinden itibaren bir yıl daha uzatılmıştır. (SCHÜTTE/ B30).

Maarif Vekilliği'nden, GSA Müdürlüğü'ne gönderilen 9 Haziran 1944 tarihli bir yazıda, Efes ve Bergama'ya gitmek isteyen Schütte'nin bu isteği, *"Bazı askerî sebepler yüzünden yabancıların 24 Mayıs 1944 tarihinden 20 Haziran 1944 tarihine kadar yurdun birçok bölgeleriyle İzmir ve havalisindeki kara yollarından geçmeleri Genelkurmay'ca yasak edilmiş olduğu..."* için reddedilmiştir. (SCHÜTTE/ B31).

II. Dünya Savaşı'nın sonlarına yaklaşıldığı 1944 yılının Ağustos ayında, Schütte'nin "Türkiye'de kalmak için", İstanbul Valiliği'ne bir başvuruda bulunduğu, dosyasındaki bir belgeden anlaşılmaktadır. Bu başvuru, GSA Müdürlüğü'nün,10 Ağustos 1944 tarihli yazısıyla Maarif Vekilliği'ne iletilmiş ve *"...hakkında yapılacak polis tahkikatı müsaid netice verdiği takdirde Schütte'nin Akademi'deki vazifesinde kalması müessesemiz tedrisatı için faydalı olacaktır"* denilerek, Schütte'nin bu isteğine sıcak bakıldığı ifade edilmiştir. Maarif Vekilliği bu isteğe cevaben gönderdiği 23 Ağustos 1944 tarihli yazısında; *"...Memleketimizdeki Alman tabiyetindeki yabancılardan hangilerinin yurdumuzda kalacakları ve hangilerinin gidecekleri işiyle münhasıran Dahiliye Vekâleti meşgul olmaktadır"* diyerek, konunun başka bir Bakanlığın kararına bağlı olduğunu ifade etmiştir. (SCHÜTTE/ B32, B33).

Bu tarihten bir hafta sonra, GSA Müdürü Burhan TOPRAK'a hitaben gönderilen bir mektup, Schütte'nin Türkiye'de zorluklarla geçireceği son yıllarının habercisi olan bir belgedir. Schütte, yukarıda belirtilen soruşturmanın zamanında tamamlanamamış olması nedeniyle "zorunlu ikâmete mecbur edildiği" Yozgat'tan gönderdiği 30 Ağustos 1944 tarihli mektubunda; salimen vardığı Yozgat'ta, Fenerbahçe'den dostları bay ve bayan WOLF ile, sade ama temiz bir eve yerleştiklerini, Yozgat'ta kalışın, bir veya iki haftadan uzun bir süre olmayacağını ümit ettiğini söylemekte ve; *"...İstanbul'a en kısa zamanda geri dönebilmem için gerekli izini almak üzere girişimlerde bulunacağınızı söylemeniz beni çok mutlu etti. Ankara'daki arkadaşlar, Türkiye'de kalmak için izini, hızla nasıl aldıklarını bana anlattılar. Bu belge önce Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili genel müdürlüğü'nce imzalanarak İç İşleri Bakanlığı'na gönderilmiş ve İç İşleri Bakanlığı da izni hemen vermiş."* diyerek, yapacağı bu girişimi için kendisine teşekkür etmekte ve Eylül maaşının Yozgat'a gönderilmesini istediği aynı tarihli bir dilekçeyi

cteur, à mes sentiments sincè:

W. Schütte

mektubuna eklemektedir. Yozgat için verdiği adres: *"Wilhelm Schütte - Yozgat, P.K.1".dir.* (SCHÜTTE/ B34, B35).

GSA Müdürlüğü'nün Maarif Vekilliği'ne gönderdiği 4 Eylül 1944 tarihli yazıda, bu dilekçe ile ilgili olarak emir beklendiği ifade edilmektedir:
"Akademi Yüksek Mimarlık Şubesi atölye öğretmeni Schütte, Alman tabiiyetinde bulunduğundan İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından Yozgat'a gönderilmiştir. Schütte, bağlı dilekçe ile müracaat ederek 20/Ağustos/1944 tarihinden itibaren 1,5 ay müddetle mezun olduğunu, bu müddet zarfında tahakkuk edecek ücretinin tediyesini istemektedir. Filhakika, Schütte, Yüksek Vekilliğin 20/7/1944 tarih ve 10101/477 sayılı emriyle 20 Ağustos 1944 den itibaren 1,5 ay mezun bulunmaktadır. Mecburen toplama kampına gitmiş olduğuna nazaran 1,5 aylık mezuniyeti müddetinde kendisine ücret verilip verilemiyeceğinin iş'arına yüksek emirlerini..." (SCHÜTTE/ B36).

Bu esnada GSA Müdürlüğü, Schütte'nin, Yozgat'taki zorunlu ikâmetine son verilerek Akademi'deki görevine dönmesi için, Maarif Vekilliği'ne 16 Eylül 1944 tarihinde bir müracaatta bulunmuştur: *"Akademi Atölye Profesörü Alman tabasından Wilhelm Schütte, daha evvel Akademideki vazifesine devam etmek istemişdi. Emniyet makamlarının tahkikatı vakitli olarak neticelenmediği cihetle Schütte Yozgat'a gitmek mecburiyetinde kalmıştır. 1944-1945 ders senesi başlamak üzeredir. Schütte'nin tedrisat sırasında Akademi'deki vazifesi başında bulunması muvafık olacaktır. Emniyet makamlarınca yapılan tahkikat neticesi muvafık olduğu takdirde Schütte'nin vazifesi başına dönmesi hususuna delâlerlerini..."* (SCHÜTTE/ B37).

Schütte'nin, izinli iken enterne edilmesi nedeniyle, kendisine ücret ödenip ödenmeyeceği konusunda GSA Müdürlüğü'nün 4 Eylül 1944 tarihli yazısına Milli Eğitim Bakanlığı, uzun bir süre sonra, 3 Mayıs 1945 tarihli yazı ile cevap vermiştir:
"Bir buçuk aylık mezuniyeti sırasında toplama kampın gönderilen, Akademinizin yabancı öğretmeni Mimar Wilhelm Schütte'ye, izinli bulunduğu zamana ait ücretlerinin verilip verilmiyeceği hakkında Maliye Bakanlığı Bürçe ve Malî Kontrol Umum Müdürlüğü'nden alınan yazının tasdikli bir örneği ilişikte gönderilmiştir. Adı geçen öğretmenin izinni kullanmakta olduğu sırada enterne edilmiş olduğuna göre, ücretinin ödenmesine ait gereken işlemin yapılmasını..." (SCHÜTTE/ B38).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Bu yazının altında yer alan; *"944 Eylül ücreti tahakkuk ettirildi. 14.5.945"* ifadeli bir not Schütte'ye, Eylül maaşının gönderildiğini göstermektedir.

Milli Eğitim Vekilliği'nin bu talimatında sözü edilen, Bütçe ve Malî Kontrol Umum Müdürlüğü'nün 12 Nisan 1945 tarihli yazısında konu irdelenmiş ve *"...kendisine 20 Ağustos 1944 tarihinden itibaren altı hafta mezuniyet verildiği anlaşılmakta ise de, mezuniyetinin başlayacağı tarihten evvel, 2 Ağustos 1944 tarihinden itibaren Almanya ile Siyasî ve İktisadî münasebetlerimizin kesilmesine Büyük Millet Meclisince karar verilmiş ve bu karar gereğince de Alman buyruluğunda bulunanların yurdumuzu terk etmeleri zarureti hasıl olmuştur. W. Schutte yurdumuzu terk etmemiş olduğundan, enterne edilerek toplama kampına gönderilmiştir. Halen de toplama kampında bulunan profesör 26 Ağustos 1944 günlü dilekçesiyle mezun olduğu süreye ait ücretinin verilmesini istemektedir... Şayet iznini kullanmakta iken enterne edilmişse bu süreye ait ücretinin ödenmesi ikiza eder."* şeklinde bildirmiş olduğu görüş üzerine Scuhtte'ye ödeme yapılmıştır. (SCHÜTTE/ B39).

20 Ağustos 1944 tarihi itibarıyla, iki seneye yakın bir süre, Yozgat'ta zorunlu ikâmete tabi tutulan Schütte'nin bu zor günleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın GSA Müdürlüğü'ne gönderdiği 27 Haziran 1946 tarihli yazıyla sona ermiştir:
"Akademi Mimarî Bölümü öğretmenlerinden olup, Yozgat'ta enterne edilmiş olan Mimar Schütte'nin serbest bırakılmasının kararlaştırıldığı ve bu hususta ilgili Valiliğe gerekli tebligatın yapıldığı İçişleri Bakanlığından bildirilmiştir". (SCHÜTTE/ B40).

Tekrar İstanbul'a dönen Schütte, GSA Müdürlüğü'ne verdiği 12 Ağustos 1946 tarihli dilekçesinde, 1 Mart 1944 tarihli mukavelesi hükümlerine göre, hak ettiği 3 aylık maaşının ödenmesini, adeta yalvarırcasına istemektedir:
*"1944 sonbaharında enterne edildiğim için vazifeme devam edemedim. Kontratım 20 Şubat 1945 tarihine kadardı. 9uncu madde, kontrat yenilenmeyecekse keyfiyetin tarafıma üç ay evvelinden, yani 20. XI.1944'e kadar yazı ile bildirilmesini amirdi. Öbür emsalimin, meselâ Ankara Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesinden Prof. Ruben'in aksine olarak Ekim 1944'ten itibaren kontratla tespit olunan maaşımın verilmemiş oluşu mağduriyetimi mucip olmuştur. Mümkünse bu tarihten kontratın hitamına kadarki maaşlarımın verilmesini, bu kabil olmadığı taktirde hiç değilse 8inci maddeye göre muamele yapılmasını rica ederim. Bu maddeye göre hastalık hallerinde 3 ay müddetle maaş almam icap eder ve filhakika enterne oluşumun başlarında hasta bulunduğum bağlı rapordan anlaşılmaktadır. Ayrıca enterne edilişim olayı aynen hastalık gibi benim arzu ve iradem dışında cereyan etmiş bulunduğu için yine aynı madde hükümleri içine girmesi gerekir. Fazla olarak, enterne bulunduğum sırada Millî Eğitim ve Nafia Bakanlıklarınca da kabul olunan Yozgat Lise binasına ait bir projeyi ücretsiz olarak hazırlamış bulunuyorum (vesika ilişiktir). Gerek bütün bu hususlar, gerekse Millî Eğitim Bakanlığınca birkaç defalar taktir olunan 6 yıllık mesaim göz önünde bulundurularak hiç değilse kontratın mevzuu bahis 8inci maddesi hükümleri çerçevesi içinde 3 aylık maaşım karşılığı ödemek suretiyle bir kolaylık gösterilmesine delâletinizi rica ederim.
Prof. W. Schütte - Saylan Apt., 1-Kandilli, İstanbul"* (SCHÜTTE/ B41).

Schütte'nin bu dilekçesinde, Eylül 1944 maaşından sonra kendisine hiçbir maaş ödemesi yapılmadığının anlaşılması yanında, "Yozgat Lisesi" projelerinin de kendisi tarafından çizildiği anlaşılmaktadır. Ancak, bu projeye ait olup, dilekçe eki olduğu belirtilen belge dosyasında yer almamaktadır. GSA Müdürlüğü bu dilekçeye 16 Ağustos 1946 tarihli yazı ile olumsuz bir cevap vermiştir:
"...toplama kampına girmeden önce izninizi kullandığınızı göz önüne almış ve izinli olduğunuz müddete ait ücretiniz ödenmiştir. Bu kere toplama kampında iken aldığınız raporlarla izinli sayılmanızı ve 3 aylık ücretin verilmesini istiyorsunuz. Bu isteğiniz incelenmiş ve tervicine kanunî imkân bulunamamıştır." (SCHÜTTE/ B42).

Bu durumda artık memleketine dönmekten başka çaresi kalmadığı anlaşılan Schütte, GSA Müdürlüğü'ne verdiği 26 Ağustos 1946 tarihli dilekçesinde: *"Memleketime avder edeceğimden mukavelemin 3üncü maddesi gereğince dönüş parası ve göç masrafı olarak 250 TL verilmesini..."* talep etmektedir. (SCHÜTTE/ B43).

Schütte'nin bu dileği, bir taraftan "mevzuat yönünden" incelenirken, diğer taraftan GSA Müdürlüğü, aynı gün, İstanbul Gümrük Müdürlüğü'ne gönderdiği bir yazıda, Schütte'nin gümrük işlerinde gerekli kolaylığın gösterilmesini istemektedir:
"1938 yılında Akademide teşkil edilen inşaat bürosunda çalışmak

üzere Türkiye'ye celbedilen yüksek mimar Wilhelm Şütte, inşaat bürosunun lağvından sonra Akademi mimarî bölümü atelye öğretmeliğine mukavele ile bağlanmış ve bu vazifeyi ifa ettiği sırada Almanya ile harp haline girmemiz dolayısıyla enterne edilmiştir. Enterne edildiği sırada mukavelesi de münkati olmuş bulunan Şütte bu kere Viyana'ya dönmek arzusundadır. Dönüşünde beraberinde götüreceği ev eşyası için Gümrükçe mümkün olan kanunî kolaylığın gösterilmesine müsaadelerinizi..." (SCHÜTTE/ B44).

Schütte'nin dosyasındaki son belge, talep ettiği, 250TL.tutarındaki "dönüş parası ve göç masrafı" hakkında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından GSA Müdürlüğü'ne gönderilen 11 Ekim 1946 tarihli yazıdır: *"Alman devleti vatandaşlarından Mimar Schütte ile Bakanlığımız arasında yapılmış olan sözleşmede adı geçenin durumu incelendi: Almanya ile harp halinin başlaması üzerine adı geçenin enterne edildiği ve bu sebeple de Akademiniz ile ilgisinin kesildiği anlaşılmasına göre, sözleşme müddeti içinde yapılması gereken hizmet tamamiyle yerine getirilmemiş ve sözleşmenin akit sıfatıyla bozulmasına Bakanlığımızca sebebiyet verilmemiş olduğundan, Mimar Schütte'ye dönüş yol parası verilmesine sözleşme hükümleri müsait bulunmamaktadır."* (SCHÜTTE/ B45).

Böylece, 26 Ağustos 1938 tarihinde GSA Tatbikat Bürosu'nda, Prof. Bruno Taut'un yanında, eğitim binalarının projelerinin hazırlanmasında çalışmak üzere, "okul mimarı, yabancı uzman" olarak Türkiye'ye davet edilmiş, B.Taut'un ölümünden bir süre sonra Tatbikat Bürosu'nun lağv edilmesi nedeniyle GSA eğitim kadrosuna geçerek orada 1940 -1946 arasında eğitim hizmetinde bulunmuş, öğrenciler yetiştirmiş olan mimar Wilhelm Schütte, yaklaşık iki senesi, Yozgat'taki "toplama kampında" olmak üzere, büyük bir kısmı mücadele, zorluk ve sıkıntılarla geçen toplam sekiz seneden sonra, 26 Ağustos 1946 tarihinde ülkesine dönmüştür.

Bruno Taut'un aracılığıyla, 1938 Ağustos ayında GSA'da göreve başlayan W. Schütte, aynı yılın Eylül'ünde GSA'da görev alan **Margarete (Grete) SCHÜTTE-LIHOTZKY** ile 1927 yılında evlenmişti. Kısa bir süre GSA Tatbikat Bürosu'da, Taut'un şefliği altında "Okul Binaları"nın projelendirilmesinde çalışan Schütte çiftinden Grete Schütte, B. Taut'un ölümünden sonra Avusturya'ya dönerken, kocası W. Schütte, yukarıda anlatıldığı şekilde, 1946 tarihine kadar Türkiye'de kalmıştır.

Bu tarihten sonra Sofya'ya giden ve orada, daha önce gelmiş olan eşi Grete Schütte-Lihotzky ile bir süre çalıştıktan sonra 1947 Ocak başında Viyana'ya giden W. Schütte, eşi ile birlikte açtıkları büroda serbest mimarlık yaptı. 1951 yılında eşinden boşanan W. Schütte 1968 yılında vefat etti.

Prof. Wilhelm Schütte'nin, ARKİTEKT mecmuasının, 1940-1944 yılları arasındaki sayılarında, değişik mimarî konulara değinen makaleleri yayınlanmıştır:

ZELZELE SAHALARININ YENİDEN İMARI HAKKINDA DÜŞÜNCELER

(ARKİTEKT, 1940/ s.75-87)

TH. FISCHER VE PROPORSİYONLARI

(ARKİTEKT, 1940/ s.224-228)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Büyük şehirlerin inkişaf meseleleri

Yazan: Y. Mimar muallim Schütte

Prof. Fritz Schumacher, Kolonya şehrinin stakbel şekli üzerindeki mesailerini izah ettiği aba «Bir büyük şehrin inkişaf meseleleri» ismini rmiştir. (*) Modern şehrin arzettiği bu büyük ve nullü meselenin mimarî ve şehir inşası bakımın- halli çok alâkabahştır; ve mimarî edebiyatında umacher'in kitabı tarzında mükemmel pek az noğrafi mevcuttur. Schumacher aynı zamanda ebiyat sahasında da bir üsttattır ve kendi projele- in teşkil ettiği birçok meseleleri çok esaslı ve ı zamanda mütekâsif bir şekilde tenvir ediyor. ylece kariini daima cezbetmesini pek iyi biliyor ancak elzem teferruatta rakamlar ve tarihler zik- mek suretile okuyanda yorgunluk hissinin tevlit nesine mâni oluyor .

Fakat Kolonya şehrinin plânının modern şe- lerint evsi projeleri arasında müstesna mevkii diren asıl sebep, burada rastlanan işin hususi- idir: Şehrin merkezi ile civarındaki kasabalar sında bulunan ve şimdiye kadar inşa edilmemiş n bir sahaya şehrin tevsii meselesi mevzuubahis-

Birinci Cihan Harbinden sonra bu şehirdeki stahkem mevki tahrip edildi ve bu sahanın tama- inşaata serbest bırakıldı. Bir şehrin içinde veya nen yanıbaşında büyük bir sahanın inşaata bir- serbest bırakılması her defasında bilhassa alâ-

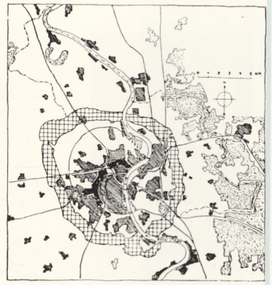

Şekil : 1 Kolonya şehrinin plânı

ni olunacağı aşikârdı. Bunu temin için bütün ortaî ların müşterek hareketi icap ediyordu. Böyle arsa ların sahiplerinin ve inşaata veçhe verecek olan b

(ARKİTEKT, 1940/9-10, s.211-213)

Şehircilik:

Sefalet mahalleleri

Yazan: Y. Mimar - Muallim W. Schütte — Tercüme: Adnan Kolatan

1 — Bir sefalet mahallesinde tipik ikametgâh- güneş ve hava kifayetsizdir. Yer dardır.

(ARKİTEKT, 1941/1-2, s.78-87).

Meşhur Mimarlar: VI

Mimarî

zamanımız hayat ve kültüründeki ehemmiyeti

Adolf Loos

un yol açışı

Yazan: Vilhelm SCHÜTTE
G. S. A. ATELYE PROFESÖRÜ

Çeviren: Halet ÇAMBEL
İst. Üniv. Arkeoloji Asistanı

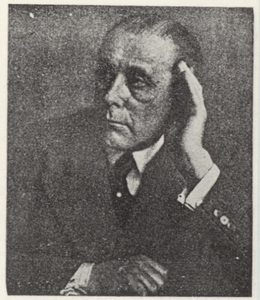

Adolf Loos

Her devrin kültürü, kendi devri insanlarının topyekûn faaliyetlerinde tezahür eder. O, sadece, insanlarca meydana getirilen -meselâ, binaları, elbiseleri, şehirleri, münakale vasıtaları gibi eşyayı mari, her hangi uzak ve mücerret bir boşlukta kanat çırpan bir sanat değil, beşeri cemiyet hayatının çeşitli tezahür şekillerinden bir tanesidir. İşte mimariyi, kültürlerin bir şahidi olarak kabule hak

(ARKİTEKT, 1943/1-2, s.41-45).

Meşhur mimarlar : VI

Karl Friedrich Schinkel 1781-1841

Bugün bizlere ne ifade eder?

Yazan: **Prof. Wilhelm Schütte**
Tercüme eden: **Adnan Kolatan**

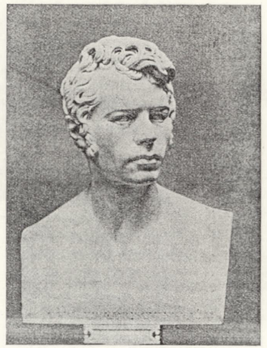

(SCHİNKEL) in büstü
(Tieck tarafından 1819 da yapılmıştır.)

(ARKİTEKT, 1943/5-6, s.131-135)

Yer Depremleri Hakkında Yeni Araştırmalar

Prof. Mimar W. Schütte
Çeviren : A. Kolatan

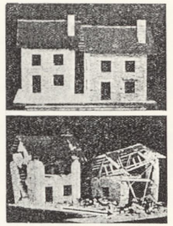

5 — Cephe duvarlarına tesir eden sadamenin yapdığı tahribat.

6 — Mail bir sadamenin yapdığı tahribat.

şa tarzı için Profesör Sieberg mutad olan ahşaptan irtibatları muvafık görmiyor, çünkü bunlar ahşabı en mühim noktalarda zayıflatır. Bunun yerine demirden köşebentler, çengeller, vidalar ve çiviler kullanmağı tavsiye ediyor. 1940 senesinde tavsiye ettiğimiz çivili ahşap çerçeveli tarzı burada hatırlatmak isteriz.

Enstitü binaların yangına karşı emniyetli olmasına bilhassa ehemmiyet vermektedir. Çünkü dünyanın her tarafından elde edilen tecrübeler yer sarsıntıları sırasında ocak ve bacaların yıkılması yüzünden hasıl olan yangınlar ekseriya zelzeleden daha fazla zararları mucip olmaktadır.

Depremden hasıl olan hasarların tamirine verilen ehemmiyet umumiyetle azdır. Halbuki yeni depremlerin vereceği hasardan kurtulmak için bu cihet pek mühimdir. Ekseriya duvarlarda yukarıdan aşağı kadar uzanan çatlaklar hasıl olur. Çok defa ev hemen de olduğu gibi durmakla beraber duvarların bazı kısımları yıkılır. Bu takdirde duvara yeniden sıva yapmak suretile çatlağı kapatmak veya duvarın yıkılan yerini tekrar doldurmak kifa-

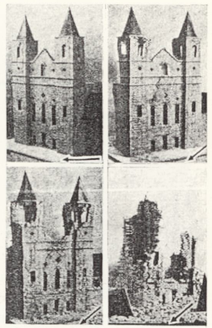

7 — Sıra evlerde tahribat.

8 — 9 derecelik mail sarsıntının yapdığı 11 derecelik tahribat.

(ARKİTEKT, 1943/9-10, s.211-215).

Mimar Yetiştirimi

Prof. W. Schütte
G. S. Akademisi atölye Profesörü
Türkçeye çeviren: Halet ÇAMBEL
Arkeoloji enstitüsünde asistan.

(ARKİTEKT, 1943/11-12, s.258-260)

BUGÜNKÜ KÜLTÜR VE İKAMETGÂH

Yazan: Wilhelm Schütte
Güzel San'atlar Akademisi Atölye Profesörü

Güzel sanat mensubuna bugünkü kültür bakımından düşen mühim bir hizmet hissesi ikametgâhın şekillendirilmesi işidir.

Biz inşa sanatında, binanın içi ile dışı ve kullanılacağı maksat ile şekli arasında mevcut uygunluğa, istinat eden bir imtizaç ararız. Evin bizim yirminci asır hayatımıza ve yirminci asır kültürüne uygun olması.. İşte ikametgâh inşaatının inşa sanatkârlığı bakımından, hedefi budur. İkametgâhın bugünkü şekillerinden bahsedilmesi ancak bunu yirminci asrın umum kültürü ve hayatı ile münasebetlendirilmesi takdirinde bir mâna ifade eder.

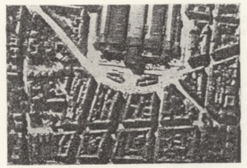

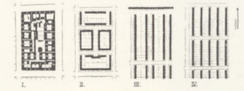

Kültürümüz, yaşayışımız, ve alışkanlıklarımız sürekli bir gelişme halindedir. Bu gelişme ile ve teknik imkânların arttırılması ile birlikte ikametgâhtan istenen ve beklenen şeyler de çoğalmaktadır.

Eski zamanların pek çok alışkanlıkları bu gün de yaşamaktadır. Bu ikametgâhın bir çok kı-

(ARKİTEKT, 1944/1-2, s.28-31)

BU GÜNKÜ KÜLTÜR VE İKAMETGÂH

Prof. W. Schütte
G. S. Akademisi Atölye profesörü

— Geçen sayıdan devam —

Bunların en basittenk başlıyarak en lükse kadar muhtelif şekilleri vardır. Hattâ Londra'nın en kibar mahalleleri olan Ken-

rer adet, birer rakam oldukları hissine kapılırlar. İnsan bunu istemez. Haklıdır da.. Küçük ikametgâhlar bir araya getirilerek âbidevî birer «palas» teşkil edilmesi de bundan başka türlü bir tesir

(ARKİTEKT, 1944/3-4, s.66-70).

MSGSÜ Açık Bilim Sanat

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Margarete Schütte-Lihotzky "1915"
(PROMEDIA Erinnerungen aus dem Widerstand, s.19)

MARGARETE (GRETE) SCHÜTTE-LIHOTZKY (1897 - 2000)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1938 - 1939

Eşi W.Schütte ile birlikte GSA'da görev yapmış, Avusturya'lı ünlü kadın mimar.
O da Prof. Taut'un ekibinde, eğitim yapıları projelerinde çalışmıştır.

Eşi Wilhelm SCHÜTTE ile İstanbul, Kabataş'taki evlerinin balkonunda. (1938).
("Erinnerungen aus dem Widerstand", s.35)

Margarete (Grete) SCHÜTTE-LIHOTZKY. Eşi Wilhelm Schütte ile birlikte, GSA Tatbikat Bürosu'nda Bruno Taut'un şefliği altında kısa bir süre çalışmış, 20.yüzyılın bu çok ünlü kadın mimarı ile ilgili arşivde çok az sayıda belge bulunmaktadır.

Bunlar içinde en eski tarihli olanı, Paris'te yapılan bir kontrattır. Eşi W. Schütte ile yapılan kontratla aynı günde; 30 Haziran 1938 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı adına, Paris Bölgesi Talebe Başinspekteri **Avni BAŞMAN** tarafından imzalanan bu anlaşma hükümlerine göre, Grete-Schütte-Lihotzky, eşinin kontratında olduğu gibi, *"İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî Bölümü şefi yanında mektep inşaatı mimarı olarak çalışacaktır. Gerek tedrisatta gerek Kültür Bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında Bölüm Şefine yardım edecektir. Ancak Kültür Bakanlığı isterse Mimar G. Schütte-Lihotzky Ankara'ya nakledilerek orada çalışacaktır. Mimar G. Schütte-Lihotzky'ye bu emeğine karşılık olarak, her ay peşin olmak üzere, 416 Türk Lirası ücret verilecektir."* Ancak yasal kesintiler sonunda eline geçecek miktar hiçbir zaman 300 Türk Lirası'ndan aşağı veya yukarı olamayacak ve ücretin hak edilmesinde, işe başlanılan tarih esas alınacaktır. Kontratın; memlekete dönüş ve göç masrafı, Türkiye içinde yapacağı resmi görevini ilgilendiren yolculuklar için ödenecek ücret, izinler ve uzun süreli hastalık halleri gibi diğer hükümleri, W. Schütte ile yapılmış olan kontrat hükümleri ile aynıdır. Kontratın süresi, 1 Temmuz 1938 tarihinden başlamak üzere üç yıldır. (LIHOTZKY/ B01).

Kontrattaki kimlik bilgilerine göre, 28 Ocak 1897 tarihinde Viyana'da doğmuş olan Grete Schütte- Lihotzky Almanya tabiiyetindedir. Grete Schütte-Lihotzky'nin, Tatbikat Bürosu'ndaki görevine, 16 Eylül 1938 tarihinde başladığı, Tatbikat Bürosu Şefi Profesör B. Taut tarafından Akademi Direktörlüğü'ne bir yazı ile bildirilmiştir. (LIHOTZKY/ B02).

Dosyadaki son belge, GSA Müdürü B. TOPRAK imzasıyla, Bayan Grete Schütte'ye hitaben yazılmış, 13 Mart 1939 tarihli yazıdır: *"15/Mart/939 tarihini takib eden üç ay sonunda bürodaki vazifenize nihayet verilecektir. Keyfiyet, mukavelenizin maddeî mahsusası mucibince şimdiden tebliğ olunur."* İşe son verilmesinin nedeni hakkında hiçbir açıklama bulunmayan bu tebligat, kontratın; mad.4'te belirtilen; *"...Her iki taraftan biri, üç ay önce yazı ile haber verme şartıyle, kontratın feshini isteyebilir."* hükmüne uygun olarak

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

yapılmıştır. Bu tebligatın altına yazılmış olan bir notta Grete Schütte-Lihotzky, kontratını GSA Müdürlüğü ile değil, Kültür Bakanlığı ile akdetmiş olduğunu belirterek, GSA yönetimini muhatap almadığı ve bu nedenle tebligatı kabul etmediğini ifade etmiştir. (LIHOTZKY/ B03).

Bu olaydan sonra nasıl bir gelişme olduğunu aydınlatacak bir belge, dosyasında yoktur. Büyük bir olasılıkla, mukavele hükmüne göre yapılmış olan fesih yazısından sonra, üç ay daha Tatbikat Bürosu'nda çalıştıktan sonra, 15 Haziran 1939'da veya daha önceki bir tarihte, GSA ile ilişkisini kesmiş olsa gerektir. Buna göre, 15 Haziran 1939 tarihi itibarıyla, Tatbikat Bürosu'nda, üç aydan biraz fazlası B. Taut şefliğinde olmak üzere, toplam 9 ay çalışmıştır. Bu olaylardan ortaya çıkan sonuç; Tatbikat Bürosu'nda beraber çalıştıkları eşi Wilhelm Schütte ile ilgili gelişmelerde görüldüğü gibi, B.Taut'un 24 Aralık 1938'de, beklenmeyen ani vefatından sonra, güçlü bir şeften mahrum kalan Tatbikat Bürosu'nda işlerin artık eskisi gibi bir ahenk içinde yürümediği, B.Taut'un önerisi üzerine Türkiye'ye davet edilmiş ve onun etrafında kümelenmiş olan büro kadrosunun yavaş yavaş dağıtıldığı ve giderek büronun lağv edildiğidir.

Grete Schütte-Lihotzky, eşi W.Schütte'den daha ünlü bir mimardır. Avusturya'nın yetiştirdiği ilk kadın mimar olan Grete Schütte-Lihotzky , özellikle "mutfak tasarımı" konusunda geliştirdiği ve gerçekleştirdiği fikirleri ile, mimarlık tarihinin unutulmazları arasında yerini almıştır. Bugün mutfak tasarım ilkelerinin bir çoğunda, onun 1926 yılından itibaren geliştirdiği ve binlercesini imâl ettirdiği *"Frankfurt Mutfağı"*nın izlerini görmek mümkündür. 1915-1919 arasında, Viyana Kraliyet Uygulamalı Sanatlar Okulu'da mimarlık eğitimi gören Grete Lihotzky 1919-1927 arasında önemli mimarların bürolarında konut, çocuk yuvası, öğrenci yurdu ve okul yapılarının projeleri üzerinde çalıştı, **Adolf LOOS** ve **Ernst EGLI** ile işbirliği yaptı. Bu sırada Avusturya Sosyal Demokrat İşçi Partisi (SDAP)'ne üye oldu. 1926-1929 arasında Frankfurt-Main'da, bina Standardizasyonu Bölümü'de **Ernst MAY** ile sıra evler projeleri yaparken örnek bir mutfak projesi; "*Frankfurt Mutfağı*"nı tasarladı.

1927 yılında, Frankfurt İmar Müdürlüğü-Okul Mimarisi Bölümü'nde görevli çalışma arkadaşı mimar **Wilhelm SCHUTTE** ile evlendi. Eşinin de içinde bulunduğu bir grup mimar (Ernest May Tasarım Grubu) ile 1930 yılında Sovyetler Birliği'ne giden Grete Schütte-

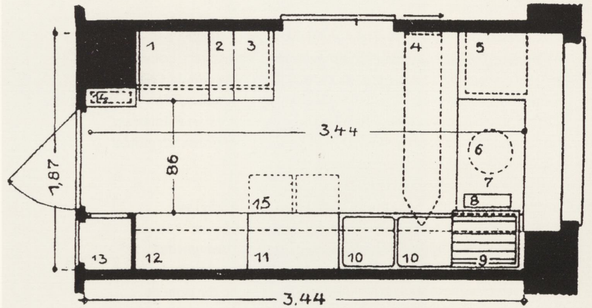

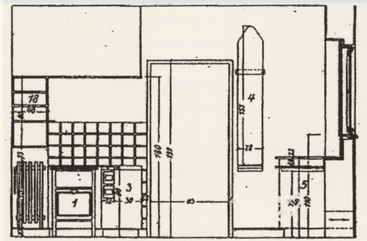

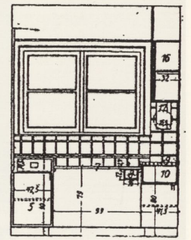

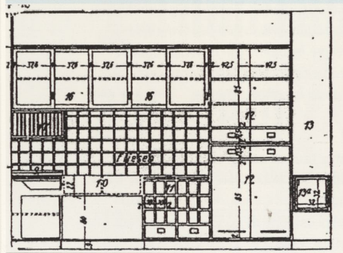

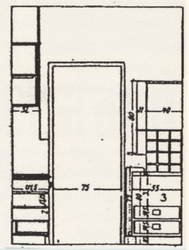

"Frankfurt Mutfağı"
(www.hta-be.bth.ch/~axxklass/fenitrania/kueche/frankfurterK.html)

Lihotzky, 1937 yılına kadar, Stalin'in büyük ölçekteki imar ve şehircilik projeleri yanında, çocuk yuvaları, okul yapıları, çocuk mobilyaları, tip mobilyalar gibi tasarımlar yaptı. 1933 yılında Chicago Dünya Fuarı'nda çalışmalarını sergilediler. 1934 yılında eşi ile birlikte Çin'e yaptığı seyahatte "Okul ve Çocuk Yuvaları Plânlaması" konusunda bir dizi konferans verdi. Japonya'da, o sırada sürgünde olan Bruno Taut' u ziyaret etti.

1937'de, süresi biten pasaportu, yalnız Sovyetler Birliği ve Almanya'ya için 6 ay süreyle uzatıldı.
"...Durumumuz kötüydü. Biz Almanya'ya dönmek istemiyorduk. Ancak ne yapabileceğimizi de bilmiyorduk. Önce İngiltere'ye gitmeye karar verdik ve 1937 Ağustos'unda, Odessa'ya gittik. Bir gemi ile İstanbul'a ve oradan Atina'ya gidecektik...İstanbul'da 1 gün kaldık. O sıralarda, 1920'lerin en tanınmış mimarlarından Bruno Taut ve eşine rastladık...Kendisi 1937'den beri GSA'da profesördü. Hocalığı yanında proje bürosu yönetiyordu. Bu büroda, Maarif Vekâleti için eğitim binaları yapılıyordu. Biz de bu alanın uzmanıydık. Bize, derhal GSA'da çalışmayı teklif etti.Ancak biz tekrar Avrupa'ya dönmeyi tercih ettik" .(LİHOTZKY, 1998:33-34)

Atina -Trieste üzerinden Paris'e giden Schütte'lerin, orada herhangi bir meslekî faaliyette bulunmaları mümkün değildi.
"...O sırada Bruno Taut'tan bir mektup geldi. Bize, niçin kendisine yazmadığını soruyor ve bizim İstanbul'da hoca olarak çalışabilmemiz için Maarif Vekâleti ile konuştuğunu söylüyordu. Fakat biz iş bulmak için Londra'ya gittik. İngiltere'ye göç eden Avusturyalılar nedeniyle iş bulmamız daha zorlaştı. Bunun üzerine İstanbul'daki işi kabul etmeye karar verdik. Paris'e döndük ve orada Türk yetkililerle yaptığımız çok uygun anlaşmalarla, 1938 Ağustos'unda İstanbul'a geldik."
(LİHOTZKY, 1998:34-35)

Grete Schütte-Lihotzky, Prof. Bruno Taut'un şefliği altındaki bu büroda (Tatbikat Bürosu), kız okulları, kız enstitüleri, köy okulları gibi eğitim yapılarının plânlamasında çalıştı. Cumhuriyetin 15 yılı kutlamaları çerçevesinde, Karaköy Köprüsü'nün iki başında yer alacak "zafer takları"nın projelerini hazırladı. Ve yukarıda belgelendirildiği şekilde, 1939 yılı ortalarına kadar bu büroda çalıştı. 1938 Kasım'ında, **Clemens HOLZMEISTER**'in Tarabya'daki bürosunda çalışan ve Nazi Rejimi'ne karşı bir direniş örgütü kuran mimar **Herbert EICHOLZER**'le tanışan Grete Schütte-Lihotzky, 1939'da illegal olan Avusturya Komünist Partisi'ne üye oldu ve iki yıl İstanbul'da direniş örgütünde çalıştıktan sonra 24 Aralık 1940'da, üç hafta sonra dönmek üzere Viyana'ya gitti ve oradaki direniş örgütünün çalışmalarına katıldı.

Viyana'ya varışından 25 gün sonra, 22 ocak 1941'de, diğer örgüt üyeleri ile birlikte Gestapo tarafından tutuklandı ve 23 Eylül 1942'de idam cezasına mahkûm edildi. Ancak Türkiye'den gelen bir mektup ile cezası 15 yıl hapse çevrildi. Örgütün elebaşları ise idama mahkûm edildiler ve cezaları infaz edildi. *"Direnişten Anılar"* isimli hatıra kitabında, hayatının bu kritik dönemi ile ilgili hayli ilginç bir bölüm vardır: *"...Hapishanede beraber kaldığımız kadın arkadaşlarım bana, birkaç yıl önce İstanbul'da GSA'da Bakanlık adına çalışmış biri olduğumu, eşimin halen ayni kurumda çalışmakta olduğunu, bu nedenle Türkiye'de itibarımız bulunduğunu, Türkiye aracılığıyla hakkımda alınacak kararın etkilenebileceğini söylediler. O gün eşimden bir mektup aldım. Mektupta; "Bu ara Türkiye'de pek çok kız sanat okulu açılacak. Ne yazık ki sen burada değilsin. Burada olabilseydin yerin Tatbikat Bürosu'nda olacaktı" diyordu. Benim için bu mektup, bir kurtuluş habercisi olabilirdi. Eşime gönderdiğim bir mesajla, Bakanlığın bana bir sözleşme göndermesi halinde bu durumdan kurtulabileceğimi belirttim. Bir süre sonra avukatıma, "Türkiye'den bana gelen bir mesaj var mı?" diye sorduğumda, kız kardeşime bir mektup geldiğini, mektubu Mahkeme'ye verdiğini ancak, önemli bir şey olmadığını söyledi. Bu olaydan 12 gün sonra, idam kararı yerine 15 yıl hapis kararım alındı. Bu tarihten 4 yıl sonra eşime bu mektuptan bahsettim. Bana şu hikayeyi anlattı: Mesajımı alan eşim, bana bir sözleşme temin etmek için derhal Ankara'ya gitmiş. Bakanlık'ta beni tanıyan bir üst düzey yetkiliden, bana İstanbul'da bir görev temin edilmesi için girişimde bulunmasını rica etmiş ve nazik bir şekilde ret cevabı almış. Yetkilinin bir ara dışarıya çıkmasını fırsat bilerek, masanın üzerinde duran Bakanlık antetli boş bir kağıdı çalmış. Orele gelerek, Bakanlığın, kız okulları plânlamasında çalışmak üzere benimle bir anlaşma yapmak istediğini belirten bir yazı hazırlamış ve bu metni, Ankara'da aynı Bakanlık'ta görevli yeğeni aracılığıyla Türkçe'ye çevirtmiş. Gene yeğeni aracılığıyla elde ettiği Bakanın imzası bulunan bir kağıttan imzayı taklit etmiş ve yeğenin bir gece için çaldığı Bakanlık mührü ile yazıyı mühürlemiş. Derhal İstanbul'a dönüp yazıyı bir Noter aracılığıyla Almanca'ya çevirtip, Alman Başkonsolosluğu'na gitmiş ve mektubu bir kurye ile Viyana'ya, kız kardeşime göndermeyi başarmış. Bu sahte mektup Berlin'e ulaşınca, yetkililer ne yapacağını şaşırmışlar. Çünkü, savaş sırasında Türkiye'nin, Almanya'nın yanında olması Almanya'nın menfaatlerine uygundu. Bu mektupta isteneni yerine getirmek istiyorlardı ama ben ağır bir suçtan tutukluydum. Mektup benim bu talihsiz durumumdan kurtuluş için bir umuttur. Eğer, bu mektubu hazırlayan resadüflerden biri olmasaydı ve böyle bir mektup gelmeseydi, ben de diğer arkadaşlarım gibi idam edilmiş olacaktım"* .
(LİHOTZKY, 1998:124-131).

Bu sahte mektup sayesinde, idam hükmü 15 sene hapse çevrilen Grete Schütte-Lihotzky, 29 Nisan 1945 tarihinde Müttefikler tarafından kurtarılıncaya kadar, cezasını çekmek üzere gönderilmiş olduğu, Augsburg yakınındaki Aichach Kadın Hapishanesi'nde kaldı. Hürriyetine kavuştuktan sonra Viyana'ya döndü.

1946 İlkbaharı'nda eşini görmek için İstanbul'a gitmek üzere yola çıktı ancak Sofya'ya kadar gelebildi. Bulgar Komünist Partisi'yle temasa geçen Grete Schütte-Lihotzky, orada çocuklarla ilgili yapıların tasarım ve uygulamalarını yaptı. Ağustos 1946 tarihinde Türkiye'deki görevinden ayrılan eşi Wilhelm Schütte'nin de Sofya'ya gelmesiyle bir süre orada çalıştıktan sonra 1 Ocak 1947'de Viyana'ya dönen Schütte çifti, serbest mimarlık yaptılar. 1951 yılında eşi Wilhelm Schütte'den boşandı. (LİHOTZKY, 1998:28).

Bu tarihten sonra yarım asır daha yaşayan, Avusturya'nın ilk kadın mimarı **Margarete SCHUTTE- LIHOTZKY**, bu süre içinde özellikle çocuk yuvaları ve bu yapıların standartlaşması konularında mimarlık çalışmalarına devam etti, 1956'da Çin'de ve 1963'de Havana'da konferanslar verdi, danışmanlık yaptı. 1980 yılında, Viyana Şehri Mimarlık Ödülü'nün arkasından pek çok üniversite ve sanat akademisi tarafından onursal dereceler aldı. 1996'da, Viyana'da bütün çalışmalarını gösteren bir sergi açıldı.
(HAYMATLOZ, 2000:s.84-85)).

Bir kadın olmasına rağmen, gerek mimarlık ve gerekse inandığı siyasal ilkelerin gerçekleşmesinde, bütün zorluklara göğüs germiş ve büyük işler başarmış olan mimar **Margarete SCHUTTE-LIHOTZKY** 103. doğum yıl dönümünden birkaç gün önce; 18 Ocak 2000 tarihinde Viyana'da öldü. Kendisinin Nazi diktatörlüğü'ne karşı direnişini, tutuklu ve hapis olduğu yıllarını anlattığı *"Erinnerungen aus dem Widerstand"* (Direnişten Anılar) isimli bir anı kitabı vardır.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Margarete Schütte-LIHOTZKY'nin "Direnişten Anılar" isimli kitabının kapağı. (Promedia 1998).

Adolf TREBERER, GSA Heykel Bölümü'nde, Taş ve Tahta Yontma Uzmanı olarak görev yapmış olan bir başka yabancı hocadır. Arşivdeki dosyasında bulunan az sayıdaki belgeden en eski tarihli olanı, 7 Eylül 1938 tarihini taşımaktadır. Kültür Bakanlığı tarafından GSA Direktörlüğü'ne gönderilen bu yazıda, kendisiyle Bakanlık arasında 1 Ekim 1938 tarihinden itibaren geçerli olan bir kontrat yapıldığı bildirilmekte ve kontratın onaylı bir kopyasının yazıya eklendiği bildirilmektedir. Ancak, bu kopyanın dosyasında bulunmayışı nedeniyle, A. Treberer'le yapılan kontrat şartları hakkında bir bilgi edinmek mümkün olmamıştır. Ayrıca, daha önceki uygulamalardan farklı olarak kontratın, Bakanlığın verdiği yetki ile, GSA Müdürü tarafından İstanbul'da yapılması yerine Ankara'da, doğrudan Bakanlık tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. (TREBERER/ B01).

GSA Heykel Şubesi Şefliği'nin, Akademi Direktörlüğü'ne yazdığı 1 Ekim 1938 tarihli yazıda (kontratla aynı tarih), *"...taş ve tahta yontma öğretmenliğine tayin edilen Adolf Treberer'in bu gün vazifesine başlamış bulunduğu"* bildirilmektedir. (TREBERER/ B02)

Treberer'in, G.S.A.'da görev alması ve heykel eğitimine katkısı konusunda Prof. Hüseyin GEZER'den şu bilgileri öğrenmekteyiz: *"Belling. G.S.A.'da heykel eğitimini düzene koyarken, uygulama atelyeleriyle de takviye etmeyi öngörmüştü. Başka türlü heykel eğitiminin tam sayılamayacağı bir gerçekti. Bu amaçla heykeltıraş THORAK tarafından, "Güven Anıtı"nın taş rölyeflerini yontturmak üzere Türkiye'ye getirilmiş olan Treberer kardeşlerden Adolf'la bağlantı kuruldu ve Milli Eğitim Bakanlığı kendisiyle 2 Ağustos 1938 günü anlaşma yaptı. Anlaşma süresi 3 yıldı."* (GEZER, 1984:149)

Dosyada, Alman Başkonsolosluğu tarafından gönderilmiş 16 Haziran 1939 tarihli bir yazı, Wilhelmbur Başpapazlığı'ndan gelen bilgiye göre A.Treberer'in aile isminin; *"...burada zikredilen baba ve dede ismi Treberer von Treberspurg olarak doğrudur (Treberer değildir)"* olduğu belirtilmektedir. Zaten A.Treberer de imzasını bu şekilde atmaktadır. (TREBERER/ B03)

Maarif Vekilliği'nin 30 Haziran 1939 tarihli yazısıyla, 7 Temmuz 1939'dan itibaren altı hafta izinli sayılan A.Treberer, Almanya'da iken, 25 Ağustos 1939 tarihinde apandisit ameliyatı geçirmiş olduğundan, Eylül ayı sonuna kadar kesin istirahatı gerektiği ve bu nedenle izin sonunda Türkiye'ye dönemeyeceği, St.Pölten Hastanesi tarafından bir rapor halinde bildirilmiştir. (TREBERER/ B04, B05)

Bu rapordaki bilgilerden, A.Treberer'in 1911 doğumlu olduğu anlaşılmaktadır. Babası Josef Treberer von Treberspurg da, Almanya'dan, GSA Direktörlüğü'ne gönderdiği 5 Eylül 1939 tarihli mektupta, oğlunun durumunu anlatmakta ve kendisi hakkında rica-da bulunmaktadır. (TREBERER/ B06).

Bakanlık bu gelişmelere göre A.Treberer'in iznini, sona erdiği tarih olan 24 Ağustos 1939'dan itibaren 1,5 ay uzatmıştır. (TREBERER/ B07).

A.Treberer'in, GSA Direktörlüğü'ne verdiği 14 Kasım 1940 tarihli dilekçesinde, sözünü ettiği ek belge dosyasında mevcut değildir. Ancak, GSA İdaresi ile Bakanlık arasında birbirini takip eden yazışmaların tarihlerinin incelenmesinden, bu ekte, A. Treberer'in "istifa" etmek istediği anlaşılmaktadır. (TREBERER/ B08).

Maarif Vekilliği, GSA Müdürlüğü'nün 15 Kasım 1940 tarihli yazısına (bu tarih A. Treberer'in dilekçe tarihinden bir gün sonrasıdır) cevaben gönderdiği 22 Kasım 1940 tarihli yazısında; *"Akademiniz yabancı öğretmenlerinden Adolf Treberer'in halen mer'i kontratının 15. IX.1940 tarihinden itibaren feshedilmesi talebi, prensip itibariyle Vekilliğimizce de kabul edilmiştir. Ancak dilekçesinde zikredildiği üzere önümüzdeki aydan itibaren işini bırakarak memleketine dönmesinde Akademinizce bir mahzur olup olmadığının bildirilmesi..."* (TREBERER/ B09).

A.Treberer'in, memleketine bir an evvel dönebilmesi için, kontratının üçüncü maddesi hükmü olan, "üç ay daha çalışma" kaydından muaf tutulması talebi ve kontratın 15 Kasım 1940 tarihinden itibaren feshi, Maarif Vekilliği'nce de uygun görüldüğü, 9 Aralık 1940 tarihli yazıyla, GSA Müdürlüğü'ne bildirilmiştir. (TREBERER/ B10).

Dosyada, 16 Aralık 1940 tarihini taşıyan son belge, bu yazışmalar sonucu Taş ve Tahta Atölyesi Muallimi A.Treberer von Treberspurg' un, 31 Aralık 1940 tarihinden itibaren görevinden ayrılacağını bildiren dilekçesidir. (TREBERER/ B11).

Treberer'in istifasının nedenini gene Prof. GEZER'den öğrenmekteyiz: *"...Eğitim için çok faydalı ve etkiliydi. Ancak öğrencilerin ilgi ve çalışmaları kendisini tatmin etmedi ve bu durumdan dolayı aldığı aylığı hak etmediğini ileri sürerek 15.11.1940 günlü dilekçesiyle, kontratının feshini istedi. İsteği kabul edildi ve Türkiye'den ayrıldı."* (GEZER, 1984:149)

Böylece, hakkında çok az şey bildiğimiz A. Treberer, Heykel Bölümü'nde, şef Prof. R. Belling'in yanında, uzman olarak, 2 yıl 3 ay görev yapmış bir diğer Alman hocadır.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

ADOLF TREBERER (1911 - 19..)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1938 - 1940

GSA Heykel Bölümü'nde, Prof. Belling'in yanında eğitime katılmış, taş-tahta yontma uzmanı.

Adolf Treberer von Treberspurg

Dr. Julius STERN, GSA'da yedi sene Almanca hocalığı yapmış bir Alman hoca. Arşivdeki dosyasında, çok az sayıdaki belge arasında özgeçmişiyle ilgili bir belge bulunmadığından, kontratların kimlik bilgilerinde yer alanlardan başka bir bilgiye sahip değiliz. Örneğin: "Dr." ünvanına sahip olan Julius STERN'in bu ünvanı nerede ve ne zaman kazandığı, eğitimi, hayatının GSA'dan önceki yılları hakkında bilgi verecek bir belge dosyasında yer almamaktadır. Kontratlarda, 1904 Almanya doğumlu olduğu belirtilen Dr.Julius Stern, Almanya vatandaşı olan bir Yahudiydi. Bu husus dosyasında yer alan bir belgede belirtilmektedir.
(J.STERN / B05)

Dosyasındaki belgelerin hemen tamamını, kendisiyle yapılan kontratlar oluşturmaktadır. İlk belge olan 13 Aralık 1938 tarihli kontrata göre Dr. J. Stern, *"Güzel Sanatlar Akademisi Almanca öğretmenliğine atanmıştır...Bu hizmetine karşılık kendisine ayda peşin olarak 100 (yüz) lira ücret verilecektir."* Diğer yabancı hocalarla yapılan kontratlarda olduğu gibi *"Dr. J. Stern, Türkiye'de bulundukça siyasî, ticarî ve iktisadî işlerle uğraşmayacaktır."*
(J.STERN / B01)

Bu kontratlar; 28 Eylül 1939, 26 Eylül 1940, 22 Eylül 1941, 25 Eylül 1942, 12 Ekim 1943, 29 Aralık 1944, 4 Ocak 1945 ve son olarak 2 Ekim 1946 tarihlerinde, aynı şartlar altında yapılanlarla yenilenmiştir.

T.C. Kültür Direktörlüğü'nden gelen 18.2.1939 tarihli bir telgrafta, *"Vekilliğimizce Almanca müfredat programlarıyla kitaplarını hazırlamakla görevlendirilen, Galatasaray Lisesi Almanca öğretmeni Dr. Willy Kopf ile Güzel Sanatlar Akademisi Almanca öğretmenlerinden Dr. Julius Stern ve Kabataş Lisesi Almanca öğretmeni Besim Gürman'ın..."* bu çalışmaları yapmak üzere haftanın belili günlerinde izinli sayıldığı bildirilmektedir.
(J.STERN / B02 / B03)

Türkiye'nin, Almanya ile diplomatik ilişkilerini kestiği 2 Ağustos 1944'den sonra, Türkiye'deki Alman vatandaşlarının enterne edilmiş olmalarına rağmen, Dr. J.Stern'in Yahudi olması nedeniyle bu uygulama dışında kaldığı, GSA Müdürlüğü'nün Maarif Vekilliği'ne gönderdiği 7.12.1944 tarihli yazıdan anlaşılmaktadır.
Bu yazıda, Dr.J. Stern'in Galatasaray Lisesi'ndeki görevine devam ettiği ve "ilgili makamlarca enterne edilmemiş" bulunduğu, bu nedenle GSA'daki görevine devamı konusunda Vekâletin onayı istenmektedir. (J.STERN / B04 / B05)

Dosyasında bulunan son belge, 1 Ekim 1945 tarihli ve gene bir yıl süreli kontrattır. Dr. Julius Stern'in bu kontrattan sonra iki yıl daha GSA'da görev yaptığı ve 30 Eylül 1947 tarihinde sona erecek sözleşmesinin yenilenmemesi hususunda vermiş olduğu dilekçesinde, yerine Şişli Terakki Lisesi Almanca öğretmenliğini yapmakta olan kuzeni Dr. Fritz STERN'i tavsiye ettiği ve bunun üzerine 1 Ekim 1947 tarihinde yapılan sözleşmeyle Dr. Fritz Stern'in görevi devraldığı, 11 Eylül 1947 tarihli yazıdan anlaşılmaktadır.
(F.STERN / B01).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

JULIUS STERN (1904-1994)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1938 - 1947

GSA'da Almanca dersleri vermiş bir Alman Yahudisi hoca.

Dr. Julius Stern

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1939 - 1941

Mimarlık Bölümü Başkanlığı yapmış Alman mimar-hoca. Eğitimin yanı sıra Tatbikat Bürosu'nun tekrar canlandırılması için çalışmıştır.

ROBERT VORHOELZER (1884 - 1954)

Rob. Vorhoelzer

Mimarî Şubesi Şefi
Profesör
Robert Vorhoelzer

GSA Mimarî Proje Atölyesinde.
(Prof. A. Demir arşivi - Prof. F. Akozan'dan).

Robert VORHOELZER. B. Taut'un ölümünden sonra, Mimarlık Şubesi Şefliği yapmış bir diğer yabancı hoca Vorhoelzer'in, MSGSÜ Personel Daire Başkanlığı Arşivi'ndeki belgelere göre GSA ile ilk ilişkisi, Profesör **Paul BONATZ** tarafından, Akademi hocalarından **Arif Hikmet HOLTAY**'a gönderilmiş, 29 Haziran 1936 tarihli bir mektupla başlamaktadır.

Stuttgart'da yazılan ve iki bölümden oluşan mektubun birinci bölümünde Bonatz; Akademi'de görev yapacak bir hocanın sahip olması gereken nitelikleri hakkında düşüncelerini anlatılmaktadır. İkinci bölümde ise, Münih'te oturan meslektaşı Vorhoelzer'den bahsetmekte, onun kişiliği ve yaptığı işleri övgü ile anlatmakta, bu vasıflara sahip olması nedeniyle kendisini tavsiye etmektedir. Mektup; *"Sevgili Profesör Hikmet*
Pek memnunum ki Profesör Vorhoelzer, Bakanlığınızın bana vermeyi düşündüğü görevi kabul etmeye hazırdır." cümlesiyle başlamaktadır.

Cümledeki ifadeden; Prof. Bonatz'a, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından GSA'da bir görev verilmesi düşünüldüğü, ancak kendisi bu görevi kabul edemeyeceği için konuyu Prof. Vorhoelzer'e açtığı ve onun da bunu kabul ettiği gibi bir anlam çıkmaktadır. Ne olduğu tam olarak açıklanmayan bu görev olsa olsa, Prof. Ernest Egli'nin istifasıyla boşalan, GSA Mimarlık Şubesi Şefliği'dir. Eğer bu varsayım doğru ise, GSA Mimarlık Şubesi Şefliği, Prof.Taut'dan önce Prof. Bonatz'a teklif edilmiş ancak o, bu görevi kabul etmeyerek, yerine Prof. Vorhoelzer'i tavsiye etmiş, ancak bu tavsiye gerçekleşmemiş ve bilindiği gibi Prof.Taut, Japonya'dan gelerek, 17 Kasım 1936'da Şube Şefi olarak göreve başlamıştır. 24 Aralık 1938 tarihinde Prof. Taut'un vefatından sonra, Mimarlık Şubesi Şefliği'ne bu kere Prof. Vorhoelzer'in getirilmesinde, 1936 yılında Prof. Bonatz tarafından, Stuttgart TH'den öğrencisi olan (?) Arif Hikmet Holtay'a yazılmış ve kendisi hakkında güzel şeyler söylenen bu "tavsiye mektubu", etkili olmuş olabilir.

Mektubu şu cümlelerle sona ermektedir:
"...Ben, onunla şahsî olarak temasta bulunmanızdan memnuniyet duyacağım. Böylelikle siz de GSA yönetimini, Vorhoelzer'in kişiliği ve eserleri hakkında edineceğiniz düşüncelere dayanarak bilgilendirebilirsiniz. İstanbul'u ne kadar sevdiğimi bilirsiniz ve 1927 sonbaharında, Boğaziçi'nde, motorlu bir teknede yakından

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

gördüğüm Kemal Paşa'yı ne kadar takdir ve ne ölçüde hürmet ettiğimi hatırlarsınız. Bu düşünceler ışığında sadece şu iki temennim var: Almanya'nın, böyle onurlu bir görevde, tanınmış ve değerli bir kişi tarafından temsil edildiğini görmek, Türkiye için de, en iyi adamı sağlamada aracı olmak. Kendisinden rica ettiğim özgeçmişini, hemen göndereceğim. Kendisinin, talihsiz bir yanlış anlama sonucu, öğretim görevinden iki yıl önce istifa etmek zorunda kaldığını size anlatmıştım. Söylentilere göre; Münih'te, Harras'ta, Posta İdaresi için inşa edilen son yapılar, Führer'in takdirine mazhar olmamıştır."
(VORHOELZER/ B01).

Sözü edilen özgeçmiş, tarihsiz bir belge olarak dosyasında yer almaktadır. Vorholzer, özgeçmişi ile ilgili şu bilgileri vermektedir:
"13 Haziran 1884'de Bavyera'da; Memningen'de doğdum. 1904 yılında Gymnasium'u bitirdim. 1904-1908 arasında, Münih'te, Bavyera Devlet İnşaat Dairesi'nde çalışmak suretiyle, Devlet Konkuru'na hazırlandım ve bu konkuru Dahiliye Bakanlığı'nda başarıyla kazandıktan sonra Ausburg Demiryolları Direktörlüğü'ne assessor ve direktörlük danışmanı olarak atandım. 1920 yılında, Devlet Posta İdaresi, Bavyera mıntıkası için, merkezi Münih'te olmak üzere ayrı bir inşaat servisi kurdu ve buranın yönetimini bana verdi. Böylece, ileride başka yerlerde de kurulacak olanlara örnek oluşturacak bir inşaat örgütünün organizasyonu benim idareme verilmiş oldu.
Bu örgütlenme işi yanında, Münih Postscheck Binası ile, Devlet Posta İdaresi'nin Münih Merkez Bürosu inşaatı gibi, muazzam işler yanında aynı idarenin, inşaat ve organizasyon müşavirliğini de yapıyordum. Birçok genç meslektaş, bu İdare'deki görevim sırasında benim yanımda tam anlamıyla iyi bir okul ortamında çalıştılar. Bu görevim sırasında iki yüz kadar bina, benim yönetimim altında inşa edilmiştir. Bu işleri yaparken, genç meslektaşlarımla kendimizi bir meslek-ailesi fertleri gibi hisseder, kişisel davranış yerine yaptığımız işi esas alırdık. Kanaatımca gençlik, bağımsız çalışmaya ancak bu yolla alıştırılır ve sorumluluk duygusu ve çalışma zevki, bu suretle kendilerine aşılanır ve tattırılır. Meslekteki teknik ve pratik terbiyemi; Münih'te Ludwig-Maximilian Üniversitesi Binası inşaatında, değişik özel mimarlık bürolarında, Münih Technische Hochschulesi'de, Prof. Hocheder'in asistanı sıfatıyla Pasing Öğretmen Okulu inşaatında ve Geheimrat Friedrich von Thiersch'in büyük çalışmasına katılarak aldım. Birçok yarışmaya katıldım ve birincilikler ve takdirler kazandım.

Aynı atölyede bir rashih sırasında.
(Prof. A. Demir arşivi - Prof. F. Akozan'dan).

GSA kapısı önünde Mimarî Şubesi mezunları ile çekilmiş grup fotoğrafı.
(İkinci sıra. Soldan sağa: Faruk Va-nu, Seyfi Arkan. Beyaz elbiseli Sedad H. Eldem; yanında papyon kravatlı Prof. Vorhoelzer; ortada siyah elbiseli GSA Müdürü Burhan Toprak, Prof. E. Egli, Leylâ Turgut, Ahsen Yapanar, Ali Saim Ülgen ve Asım Mutlu. Asım Mutlu'nun arkasında, Feridun Akozan. Ön sırada soldan sağa; Turgan Sabis ve yanında Ahmed Hamdi Tanpınar. Sıranın en sağında; Sırrı Bilen. Sağdan üçüncü, Arif Hikmet Holtay ve dördüncü, Mahmut Şükrü Işık.)
(Haziran 1940)
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

Ezcümle:
Speyer Halk Mektebi yeni binası,
Lindau Hastanesi,
Augsburg Dilsizler Kurumu,
Straubing Lise Binası,
Nürnberg- Lichterhof Protestan Kilisesi,
Pfaffenhofen Protestan Kilisesi,
Taşrada küçük atölyeler,
Nürnberg Ulaşım Müzesi,
Augsburg M.D. Kredi Bankası,
Berlin, Devler Sigorta İdaresi Binası,
Walchensee Barajı Mimarlık işleri,
Walchensee Barajı Elektrik Fabrikası Binası, vesaire.
1930 senesinde Münih Techische Hochschule'sine ordinaryüs profesör olarak tayin edildim. Memuriyet hayatım süresince maaşa bağlı olarak çalıştığım için, özel işlere pek vakit ayıramadım. Kazandığım çok sayıdaki yarışma sonucu olan binaları inşa ettim. Schondorf am Ammersee okulunu, gençliğe karşı sevgimin bir eseri olarak yaptım. Evvelce askere alınmamış iken, I Dünya Harbi'nde gönüllü olarak cephe hizmeri yaptım ve yedek subay olarak terhis edildim. Savaşta, askerî liyakat madalyası, ikinci ve birinci sınıf demir haç nişanlarını kazandım." (VORHOELZER/ B02).

T.C. Kültür Bakanlığı'nca, 8 Şubat 1939 tarihinde GSA Direktörlüğü'ne gönderilen bir yazıda; *" Profesör Bruno Taut'un vefatı dolayısıyla açık kalan Mimarî Şubesi Şefliği'ne angaje edilmesi düşünülen Prof. Robert Vorhoelzer..."* ile yapılacak kontrat taslağının gönderildiği, o tarihte İstanbul'da bulunan Prof. R. Vorhölzer'e, Prof. Taut'tan açık kalan kadrodan ücret verileceği, kontratın Vekâlet adına, GSA Müdürü B. Toprak tarafından imzalanması için yetki verildiği belirtilmektedir. (VORHOELZER/ B03).

Bu talimat üzerine, R. Vorhoelzer ile 11 Şubat 1939 tarihinde, bu görevi kabul ettiğini resmileştiren geçici bir mukavele yapılmıştır. Bu mukavele hükümlerine göre; *"Prof. Robert Vorhoelzer, İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî Şubesi'ne profesör olarak atanmıştır."* 3 Şubat 1939 tarihinden 18 Şubat 1939 tarihine kadar; on beş günlük bir süresi olan bu kontrata göre Prof. Vorhoelzer'e 702 TL. ücret verilecektir. Ancak kanunî kesintiler sonucu bu miktar, 500 TL.'den aşağı ve yukarı olmayacaktır. (VORHOELZER/ B04).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

R. Vorhoelzer'in, GSA'daki görevini detaylandıran ve 1 Haziran 1939 tarihinden itibaren bir yıl için geçerli olan kontrat ise, 18 Nisan 1939 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır. Bu kontrat hükümlerine göre, Alman Devleti vatandaşlarından, Prof. Robert Vorhoelzer; *"1 Haziran 1939 tarihinden itibaren İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî Şubesi şefliğine ve Mimarî Profesörlüğü'ne atanmıştır. Prof. R.Vorhoelzer aynı zamanda Akademi Mimarî şubesinde bir Tatbikat Atölyesi tesis edecek ve bu atölyeyi idare edecektir".* Buna göre, Prof. Vorhoelzer, Prof.Taut'un vefatıyla boşalan Şube Şefliği yanında, faaliyeti durmuş olduğu anlaşılan eski büro yerine, yeni bir Tatbikat Atölyesi kurmak ve onu yönetmekle görevlendirilmiştir. *"Prof.R.Vorhoelzer'e emeğine karşılık olarak her ay başında peşinen 1552 Türk lirası ücret verilecektir".* Kanunî kesintiler sonrasında bu ücretten Profesörün eline geçecek miktar hiçbir zaman 1000 TL.'den aşağı ve yukarı olamayacağı belirtilen kontratta Prof. Vorhoelzer, bu miktarın 1/3'ünü Almanya'ya gönderebilecektir.

Kontratın sonunda memlekete dönüş ve göç masrafı olarak kendisine 1000 TL. verileceği, Türkiye içinde, göreviyle ilgili resmî yolculuklar için 100TL.ödeneceği, başlangıç tarihi Maarif Vekâleti'nce belirlenmek üzere kendisinin iki ay izinli sayılacağı, görevi sırasında siyasî, ticarî ve iktisadî işlerle uğraşamayacağı, üç aya kadar süren hastalık halinde, bu sürenin çalışılmış gibi sayılacağı ancak hastalığın uzaması halinde kontratın fesh edilebileceği gibi hükümler, daha önce yapılmış mukavelelerdeki hükümler gibidir. (VORHOELZER/ B05).

Aynı gün imzalanan bir ikinci kontrat ile; *" Prof. R. Vorhoelzer, Ankara'da Devlet Konservatuarı sahne ve opera faaliyeti ile ilgili mimarî işler uzmanlığına atanmıştır."* 15 Nisan 1939 ile 31 Mayıs 1939 tarihleri arasında geçerli olan bu kontrattaki görevi karşılığında kendisine brütü 1552 TL., neti de 1000 TL'den aşağı ve yukarı olmayan bir ücret ödenecektir. (VORHOELZER/ B06).

GSA' daki görevine başlayan Prof. Vorhoelzer, Mimarlık Şubesi'ndeki eğitimin düzenlenmesi konusundaki düşüncelerini anlattığı "rapor-teklif i"i, 24 Nisan 1939 tarihinde GSA Müdürlüğü'ne vermiştir.

Edirne Gezisi'nde, Selimiye Camii avlusunda.
(Resmin solunda, gri pardesülü F. Akozan; ortada elleri belinde, Prof. Vorhoelzer; en sağda beyaz pardesülü, Prof. Schütte). (1939-1941 arası)
(Prof. A. Demir arşivi - Prof. F. Akozan'dan)

Aynı gezide, eski bir evde.
(Sağdan sola; Prof. Vorhoelzer, Prof. Schütte)
(Prof. A.Demir arşivi - Prof. F.Akozan'dan)

Eğitim seviyesini yeterli bulmayan ve bunu düzeltmek için bazı önerilerde bulunan şef:
"Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî Şubesi-şimdiye kadar edinebildiğim fikre göre - Almanya, İngiltere ve Fransa gibi garbî Avrupa memleketlerindeki yüksek mekteplerine nazaran basit bir seviyededir. Sayın Maarif Vekili'nin göstermiş olduğu istikameti takip ederek yeniden tanzim olunması icap etmektedir." diyerek; Atölye ve dershane gibi çalışma yerlerinin yetersizliği nedeniyle, Mimarî Şubesi'ne şimdilik 60 kişiden fazla öğrenci alınmamasını, nicelik yerine niteliğin önemli olduğunu, öğrenci fazlalığının neden olacağı karışıklığın verimin azalmasına neden olacağını belirtmektedir. Kuvvetli bir epidiaskop, proje hocaları için birer küçük kitaplık, her öğrencinin okulda çalışabilmesi için kilitli dolap, kilitli masa ve tabure gibi araç gereçler yanında, ülke içinde ve dışında inceleme gezileri düzenlenmesi, Prof. Vorhoelzer'in önerileri arasındadır.

Ayrıca; *"...Mektebin eleman itibariyle de yüksek mektep seviyesine getirilmesi (Alman yüksek mekteplerinde olduğu gibi) yani Üniversite ile aynı derecede olmasının tatbiki. Esas itibariyle 17.6.38 tarih ve 3458 sayılı Mimar ve Mühendisler Kanunu'nda ve Millî Müdafaa Kanun ve kararlarında kabul edilmiştir). Bu şekilde: Şube Şefinin yanında 2 asli profesör **Hikmet HOLTAY** ve **Sedat ELDEM** ve bunlardan biri profesör vekili olarak bulunmalıdır... tercüman asistan olarak **Leylâ TURGUT**'dan maada tekniği kuvvetli ve san'at kabiliyeti çok olan bir Türk diplom mimarının asistan olarak verilmesini"* istemektedir.
(VORHOELZER/ B07).

Akademi Müdürlüğü'ne yazdığı 7 Aralık 1939 tarihi dilekçede, Şehircilik muallimi **Ali Saim Ülgen** tarafından derslerde kullanılmak üzere istenen, bilhassa Ankara, İstanbul, Bursa gibi şehirlerimize ait, büyük boyutlu muhtelif çapta fotoğrafların ve bunlar yanında diğer şehirlere ait şehir haritalarının teminini istemekte ve bu dokümanların zaten İmar Müdürlükleri'nde var olduğu cihetle oradan elde edilmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir.
(VORHOELZER/ B08).

GSA Müdürlüğü, Maarif Vekilliği'ne gönderdiği 9 Aralık 1939 tarihli, "Gizlidir" ibareli yazıda, bu istek hakkında görüş istemektedir:
"...Gerçi talep edilen mezkûr levazım, şehircilik dersi için muktazi malzemeden madud ise de, bürün itiyad ve prensip tezahürleriyle

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Nazi rejimini tam manasıyla benimsemiş bulunduğu anlaşılan Prof. Vorhölzer'e, askerî bakımdan çok mühim sayılan mezkûr fotograf ve haritaların verilmesi hususunda tereddüde düşülmüştür. Bu hususdaki yüksek emirlerine..." (VORHOELZER/ B09).

Şehircilik hocası Ali Saim Ülgen, Mimarî Şubesi Şefliği'ne ayrıca verdiği, 30 Aralık 1939 tarihli istek yazısında, benzer dokümanların teminini talep etmektedir: *"Mimarî Şubesi üçüncü sınıf Şehircilik Dersi tedrisatında misal olarak gösterilen İstanbul Şehri İmar Plânları raporlarına ihtiyaç hissedildiğinden, bu rapor ve plânlardan 10 ar nüshanın Belediye Fen İşleri Müdürlüğü'nden sür'atle teminini saygılarımla..."* (VORHOELZER/ B10).

Şube Şefi Prof. Vorhoelzer, Akademi Müdürlüğü'ne yazdığı 4 Ocak 1940 tarihli yazısında, Ali Saim Ülgen tarafından istenen rapor ve plânların, öğrenciye yararlı olacağı görüşüyle teminini istemektedir. (VORHOELZER/ B11).

Maarif Vekilliği, GSA Müdürlüğü'nün 9 Aralık 1939 tarihli yazısına verdiği, 30 Ocak 1940 tarihli "Gizli" ibareli cevapta: Bu dokümanların *"kendisine verilmesi mahzurlu olduğundan, Prof. Vorhoelzer'e arzu ettiği plân ve resimlerin tedarikine imkân olmadığının münasib bir suretre anlatılması"* talimatı verilmektedir.
(VORHOELZER/ B12).

Akademi Müdürlüğü'ne verdiği 5 Haziran 1940 tarihli dilekçesinde Prof. Vorhoelzer, 1 Haziran 1939 tarihli kontratın süresinin dolmuş olması ve her iki tarafça da, üç ay önceden kontratın fesh edildiğine dair yazılı bir tebligat yapılmamış olması nedeniyle kontratının 1 Haziran 1940 tarihinden başlamak üzere bir yıl daha uzatılmış sayıldığını belirtmekte, buna göre işlem yapılmasını talep etmektedir. Bu talep, Maarif Vekilliği'nin 19 Haziran 1940 sayılı yazısı ile görülmüş ve Prof. Vorhoelzer'in görev süresi 1 Haziran 1941 tarihine kadar uzatılmıştır. (VORHOELZER/ B13, B14).

Prof. Vorhoelzer'in dosyasında yer alan ve "Mahremdir" ibaresiyle, GSA Müdürlüğü tarafından, Maarif Vekilliğine gönderilmiş olan 7 Ocak 1941 tarihli bir yazı:
"Akademi Yüksek Mimarlık Şubesi Şefi Vorhölzer'le asistanı Leylâ Turgut'un ve heykel Şubesi Şefi Belling'in, 6 Ocak 1941 Pazartesi

Boğaz'da bir tekne gezisinde, çalışma arkadaşları ve öğrencileriyle . (Resmin solunda ayakta, beyaz elbiseli, A. H. Holray. Ortada,Prof.Vorhoelzer. Vorhoelzer'le A. Holray arasında Mualla Anheger. En sağda, ellerini kavuşturmuş Sedad H. Eldem. Oturanlardan, siyah gömlekli A.Yapanar.)
(Prof. A. Demir arşivi - Prof. F. Akozan'dan)

Üstte;
Aynı geziden. (Resmin merkezinde, arka planda, papyon kıravatlı Prof. Vorhoelzer. Önde oturanlardan, siyah gömlekli. A. Yapanar; beyaz gömlekli F. Akozan)
(Prof. A.Demir arşivi - Prof. F. Akozan'dan)

Altta;
Aynı gezide, asistan Feridun Akozan ile
(Prof. A. Demir arşivi - Prof. F. Akozan'dan).

sabahı Millî Emniyet Teşkilâtı tarafından tevkif edilmiş oldukları berayı malûmat arz olunur" ifadelerini taşımaktadır. (VORHOELZER/ B15).

Öyle görülüyor ki, bir süre sonra serbest bırakıldığı anlaşılan Prof. Vorhoelzer, bu tatsız olaydan sonra artık Türkiye'de kalmak istememiş ve 17 Ocak 1941 tarihinde şu dilekçeyi vermiştir: *"Ben, Profesör R. Vorhölzer. Maarif Vekilliği ile aramızda mün'akit 18.IV.1939 tarih ve 4864 sayılı mukavelename ile Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî Şubesi Şefliği'ni kabul eylemiş bulunuyordum. Bu kere memleketime avdete mecbur olmaklığım dolayısıyla yukarıda tarih ve numarası zikredilmiş olan mukavelenamenin dördüncü, beşinci maddelerine tevfikan hiçbir talepte bulunmamağı kabul ve bu mukavelenameye müsteniden hiçbir hak iddia eylememeği taahhüt ederim".* Dilekçenin yazıldığı kağıdın, "Maarif Vekilliği-Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü" antetli olması, istifanın Ankara'da, bizzat Vekâlete verildiğini göstermektedir. (VORHOELZER/ B16).

Bunu doğrulayan ifade, Maarif Vekilliği'nin, GSA Müdürlüğü'ne gönderdiği 21 Ocak 1941 tarihli yazıda yer almaktadır: *"Akademiniz Mimarî Şubesi Şefi Prof. R. Vorhölzer, Vekilliğimize müracaat ederek, memleketine avdete mecbur olmaklığı dolayısıyla, halen mer'i kontratının feshini taleb etmiştir... Prof.R.Vorhölzer'in 31.1.1941 akşamından itibaren işine son verilmesi ve Akademi ile alakasının kesilmesi Vekilliğimizce kabul edilmiştir"* (VORHOELZER/ B17).

Prof. Robert Vorhoelzer'in arşivdeki dosyasında bulunan son iki belge, II. Dünya Savaşı sonunda Nazi Rejimi yanlıları hakkında yapılan bir araştırma ile ilgilidir. Milli Eğitim Bakanlığı'ndan GSA Müdürlüğü'ne gönderilen 5 Mart 1947 tarihli bir yazıda, Prof. Vorhoelzer hakkında, bu konuda bilgi istenmektedir: *"Halen Almanya'nın Amerikan işgal bölgesinde bulunan ve Nazilerden Temizleme Komisyonu tarafından durumunun ne olduğu öğrenilmek istendiği anlaşılan, Akademiniz Mimarlık Bölümü Eski Şefi Prof.Vorhölzer'in Akademi'de çalıştığı zaman zarfında genel durumu hakkında idarenizce ne gibi bir kanaat elde edildiğinin acele Bakanlığımıza bildirilmesi rica..."* (VORHOELZER/ B18).

Bu yazıya, GSA Müdürlüğü'nün verdiği cevapta: Prof. Vorhoelzer'in 1 Haziran 1939 tarihinden 1 Şubat 1941 tarihine kadar şube şefliği

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

yaptığı belirtilmiş ve; *"...Alman ordularının sürprizli harekette bulundukları bu sırada-vazife icabı-Müdürlüğümüz, Akademi'de çalışan ecnebilerin hâl ve gidişlerini son derece hassasiyetle takip etmiştir. Bu itibarla ecnebi profesörler Akademi dahilinde siyasî mahiyeti haiz her hangi bir harekette bulunmamışlardır. Bu arada Vorhölzer'in de siyasî bir hareketi görülmemiştir..."* denerek, bazı şehirlere ait harita ve fotoğrafların istenmesiyle ilgili gelişme, Akademide görevli iki hoca ile birlikte tevkif edilişi, bir süre sonra serbest bırakılışı ve *"Tahliyesini müteakkip Ankara'ya giden Vorhölzer Bakanlıkla temasta bulunduktan sonra sözleşmesinin feshini istemiş ve memleketine dönmüştür."* şeklinde bilgi verilmiştir. (VORHOELZER/ B19).

Böylece, GSA Müdürlüğü, Mimarlık Şubesi'nde 1 yıl 8 ay hocalık ve Şube Şefliği yapmış olan Prof. Robert Vorhoelzer hakkında yapılan bu tahkikata verdiği cevapta, savaş sonrasında hakkında soruşturma yapılan bu eski hocasını korumuştur.

Malumat edinmek
üzere arz edişim
Robert Vorhoelzer 17/9

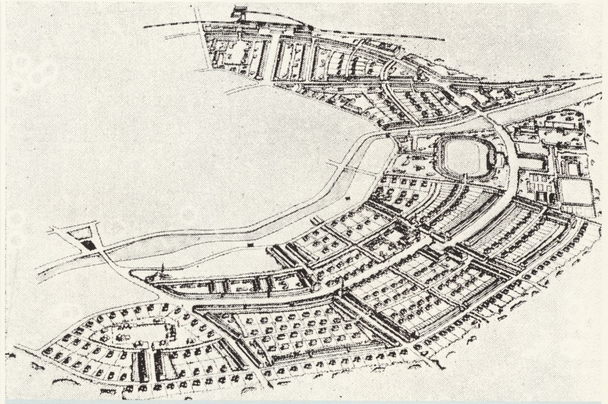

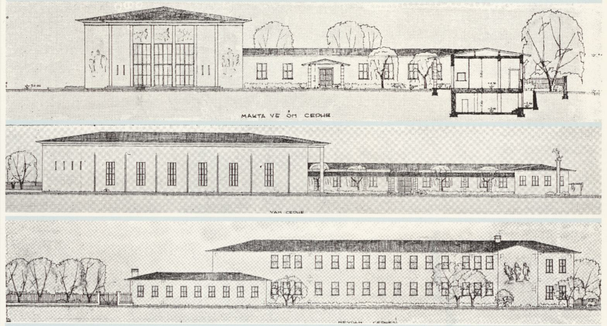

1940 yılı Diploma Konkuru. Güney Anadolu'da bir yerleşme - Feridun Akozan (Prof. Feridun Akozan)
(ARKİTEKT, 1940 / s.56).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1939 - 1943

"GSA Tezyinî Sanatlar Şubeleri" Başkanı olarak görev yapan Fransız mimar ve dekoratör. Bu iki bölümün reorganizasyonu için çabalar sarfetmiş bir sanatkâr hoca.

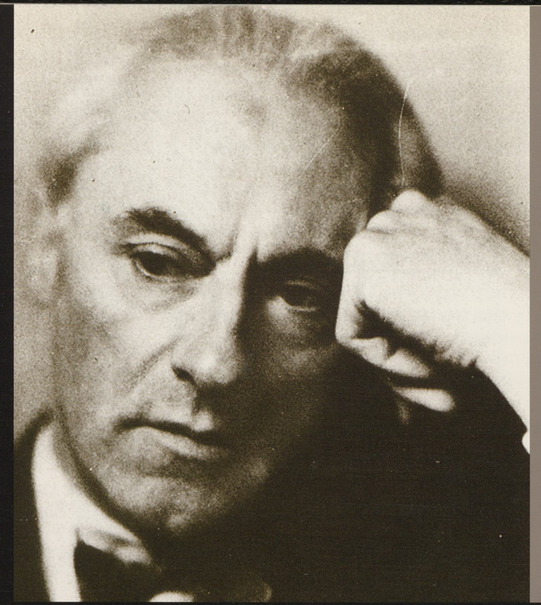

MARIE LOUIS SÜE (1875 - 1968)

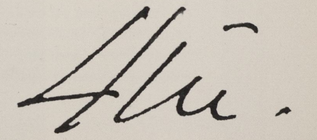

Marie Louis SÜE. GSA Tezyinî Sanatlar (daha sonraki ismi: Dekoratif Sanatlar) Şubesinde şeflik yapmış olan bir Fransız hoca. Arşivdeki dosyasında yer alan ilk belge, 24 Kasım 1939 tarihli. Maarif Vekilliği'nin GSA Müdürlüğü'ne gönderdiği, *"Akademiniz Tezyinî Sanat Şubesine Şef olarak angaje edilmesine karar verilen Prof. Marie Louis Süe ile..."* gönderilen taslağa göre yapılacak kontratta, Bakanlık adına GSA Müdürlüğü'nün yetkili kılındığını ifade eden yazıdır. (SÜE/ B01).

Bu talimat üzerine 27 Kasım 1939 tarihinde imzalanan kontrata göre; *"...Fransız Devleti vatandaşlarından Mimar ve Dekoratör Prof. M.L.Süe, İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi Türk ve Garp Tezyinî Sanatlar şubeleri şefliğine tayin edilmiştir."* Kontrat hükümlerine göre Prof. M. L. Süe'nün, bu emeğine karşılık olarak her ay başında peşinen 866 TL ücret verilecek ancak kanunî kesintilerden sonra eline geçecek miktar 600 TL. den aşağı veya yukarı olmayacaktır. Kontratın süresi, 18 Kasım 1939 tarihinden başlamak ve her sene yenilenmek üzere 3 yıldır. Prof. M. L.Süe'ye İstanbul'a geliş ve göç masrafı olarak peşinen 1000 TL., ödenecek, aynı miktar, kontratın bitiminde, memleketine dönüş ve göç masrafı olarak ayrıca verilecektir. Her yıl, tatil ayları içinde kalmak üzere 2,5 ay izinli sayılacak Prof. M. L. Süe, Maarif Vekilliği'nin iznini almak şartıyla, özel kuruluşlar ve kişiler tarafından teklif edilecek işleri yapabilecektir. Üç aya kadar süren hastalık hallerinin ücretli izinli sayılacağı, hastalığın devamı halinde kontratın Vekillik'ce fesh edilebileceği, her iki tarafın, üç ay önceden haber vermek şartıyla kontratı fesh edebileceği, ölüm vukuunda; en son aldığı maaştan başka, üç aylık ücretin defaten eşine ve çocuklarına ödenmesi gibi koşullar, kontratın diğer hükümlerini oluşturmaktadır. (SÜE/ B02).

Kontrattaki kimlik bilgilerinde Prof. Süe'nün, 14 Temmuz 1875, Bordeaux doğumlu olduğu yazılıdır.

Prof. Süe ile, Resim Bölümü Şefi Prof. L. Lévy'in, GSA Müdürlüğü'ne ortak imzalı olarak verdikleri, 4 Aralık 1939 tarihli dilekçedeki ifadeden, Prof. Süe'nün Dekoratif Sanatlar Bölümü'nün organizasyonunu yapmakla işe başladığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, öğrencilerin eğitimindeki temel derslerden biri olan "Modelleme Atölyesi"nin, büyüklük, konum ve aydınlatma yönlerinden yetersiz bulan Prof. Süe, daha uygun bir mekânın tahsis edilmesini istemektedir. Prof. Süe'nün ağzından kaleme alınmış bu dilekçede ayrıca, Prof. Lévy'nin de, Resim Bölümü öğrenciler için aynı sıkıntıyı dile getirdiği ve modelleme atölyesi'nin durumunun düzenli bir çalışmayı sağlayacak nitelikleri taşımadığını ifade ettiği belirtilmektedir. (SÜE/ B03).

Maarif Vekilliği, GSA Müdürlüğü'ne gönderdiği 22 Aralık 1939 tarihli yazıda; *"Akademiniz Tezyinî Sanatlar Şubesi Şefi olup ayrıca Okul Mimarlığına da angaje edilmesi kararlaştırılan Prof. Marie Louis Süe ile Vekilliğimiz arasında, ilişik olarak gönderilen taslak mucibince bir kontrat akti uygun görülmüş ve bu kontratı Vekilliğimiz namına imza etmek için Müdürlüğünüze selâhiyet verilmiştir..."* talimatı üzerine, 25 Aralık 1939 tarihinde Prof. Süe ile yeni bir kontrat imzalanmıştır. Bu kontrata göre; *"...Prof M. L. Süe, GSA Tezyinî Sanatlar şubeleri talebelerine mimarî bilgisi göstermek üzere okul mimarı olarak aranmıştır. Bu vazife profesör M. L. Süe'e ilâve olarak verilmiştir"*. 12 Aralık 1939 ile 18 Kasım 1940 tarihleri arasında geçerli olan bu kontrata göre Prof. Süe'e, brüt 187 TL. ücret verilecek, bu miktarın neti 150 TL.'den aşağı veya yukarı olmayacaktır. Prof. Süe'e, 27 Kasım 1939 tarihinde imzalanan kontrata göre aldığı maaşa ek olarak ikinci bir maaş verilmesini sağlayan bu kontratın diğer hükümleri, 27 Kasım 1939 tarihli kontrat ile aynıdır. (SÜE/ B04, B05)

"Fransız tabasından Profesör Marie Louis Sue'nün, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nin halen açık bulunan Tezyinî Sanatlar Şubesi Şefliği'nde çalıştırılmasına izin verilmesi..." İcra Vekilleri Heyeti'nce (Bakanlar Kurulu) 8 Ocak 1940 tarihinde kabul olunmuştur. (SÜE/ B06).

Dekoratif Sanatlar Bölümü'den bir öğrencinin, Prof. Süe'nün eğitiminden ve yönetiminden memnuniyetsizliğini ifade eden 17 Aralık 1940 tarihli, isimsiz ve imzasız bir mektubu, Prof. Süe'ün dosyasında muhafaza edilmiş ilginç bir belgedir. (SÜE/ B07).

Prof. Süe'ün dosyasında, ikisi de aynı tarihi taşıyan, biri Fransızca diğeri Türkçe iki konferans metni bulunmaktadır. 5 Kasım 1941 tarihini taşıyan bu metinlerden Fransızca olanı, Dekoratif Sanatlar Bölümü öğrencilerine hitaben, *Dekoratif Sanatlar Bölümü* başlığı altında yazılmıştır. Bu konferansında Prof. Süe; Dekoratif Sanatlar Bölümü'nün çalışma yönteminden, GSA'nın öğrencilerine sunduğu imkânlardan, bütün bölümlerin bir arada bulunmasının eğitime getirdiği avantajdan bahsederek, öğrencilerine, iyi bir meslek adamı olabilmeleri için neler yapmaları konusunda, bir hoca olarak çok önemli ve değerli tavsiyelerde bulunmaktadır:
"Dekoratif sanatları ilgilendiren özel sorulara geçmeden önce öğrencilere, bölümün çalışma yöntemini açıklayacağım. Daha önce derslerime girmiş olanlar ne demek istediğimi bilirler. Ama onlara da sene başında bazı şeyleri hatırlatmakta yarar vardır. Tekrar ediyorum ki Akademi, öğrencilerine kendi kendilerini eğitmeleri için bütün imkânları sunmaktadır: Öğrencilerine bu kadar olanak sunan başka bir Akademi bilmiyorum. Bu, genel olarak sanatsal bir kültüre sahip olmaları ve sanatın bütün dalları hakkında bilgi edinmeleri gereken dekoratörler için özellikle önemlidir. Dekoratif sanatın temel öğeleri; mimarlık, resim ve heykel'de bulunur. Bu üç sanatın öğretisi ve uygulamaları dekoratörlere, çizgileri, hacımları ve renkleri akıllıca kullanma imkânını verir: Heykel ve Mimarlık Bölümleri'nin bir arada oluşu eğitiminiz için çok uygun bir ortam yaratmaktadır. Genelde, dekoratif sanatlar okullarında böylesine uygun bir ortam yoktur. Diğer bölümlerle daha sıkı ve samimi ilişkiler içinde bulunmanızda yarar vardır. Böylece, ortak çalışma ürünü olan eserler yaratmak için pratik olarak gerekli olan bir işbirliğini oluşturabilirsiniz. Sanatın altın çağlarında ressamlar, heykeltıraşlar, mimarlar ve dekoratörler, işbirliği içinde çalışmışlardır.

İlk başlayanlardan, antik eserlerdeki, rasarı geometri, gölgeler, perspektif de dahil olmak üzere bütün formları incelemelerini isterim. Aynı zamanda modlaj derslerine de düzenli olarak devam etmelidirler. Orada, formlar ve hacımlarla kuracakları doğrudan ilişkiden çok şey öğrenecekler ve sadece gözleri değil fakat elleri de beceri kazanacaktır. Daha sonra, uzmanlaştığınız zaman bile, bu değişik alıştırmalar üzerinde kendinizi mükemmelleştirmeye devam etmeniz gerekir. Unutulmamalı ki dekoratif sanat, farklı biçimler halinde her yerde karşımıza çıkar;(sokaklardaki afişlerde, mağaza vitrinlerinde, çeşitli reklâmlarda, millî bayramlarda. Mobilyalarda ve iç mekânlarda vs... Bütün bu sanatsal formlar endüstride uygulama alanı bulur). Özetle dekoratif sanat, bin bir yüzüyle hayatın dekorudur."

Konuşmasında, on yıl boyunca, bir dekoratif sanat firmasının yöneticiliğini yaptığını söyleyen Prof. Süe, orada, parfüm şişesinden, bir transatlantiğin dekorasyonuna kadar, çok geniş bir alanda tasarım yaptığından söz ederek, buna bir diğer örnek olarak, dekoratif ressam olan ve çalışmak için Amerika'ya giden bir arkadaşından bir gün çatal-bıçak sapı çizmesinin istendiğini, şimdi ise o kişinin otomobil ve lokomotif için tasarımlar yaptığını anlatarak devam eder:
"...Bugünkü hayat şartları, sanatçılar için artık elverişli değil. Fakat bir gün hayatın normal akışına döneceğini umabilirsiniz. Endüstriler, modellere ihtiyaç duyacaklardır. Bunları siz sağlayacaksınız. Özellikle millî sanat endüstrileri üzerinde düşünmelisiniz. Öyle ki halıcılık, çinicilik, camcılık dünyada gelişmekte ve isim yapmaktadır. Modern toplumdaki görevinizin önemine inanın. Sanat seviyesi yükseldikçe hayat o derece güzelleşir. Yani sadece kendiniz için değil, herkes için çalıştığınızı unutmayın".

Konuşmasında, öğrencilerin kütüphaneden nasıl yararlanmaları gerektiği konusunda da öğütler vermektedir:
"...Sizden taradığınız yayınların isimlerini, projelerinizde belirtmenizi rica ediyorum. Bu konuda öğrencilerin sadece dergiler ve güncel yayınları takip ettiklerini gördüm. Bu, yeni teknikleri öğrenmek ve günümüzde yapılanları tanımak için gereklidir. Bu dokümantasyonun ötesinde, sanatın temel prensiplerini öğreten yayınları da tanımanız gerekir. Bu bilgiyi, geçmişin eserlerinde bulacaksınız.
Ve yeni bir şey yapmak istiyorsanız, millî olan modern bir üsluba ulaşmak için, ülkenizde yapılmış eski eserleri başlangıç noktası olarak alınız ve çalışınız.

"...Sanatsal faaliyetinizi, sınıflarda yaptıklarınızla sınırlamayın. Akademi'yi, sıkıcı bir kaç saat geçirmek üzere geldiğiniz ve çıkar çıkmaz unutacağınız bir büro gibi görmeyin. Akıllı bir şekilde çalışmalı ve geleceğiniz hazırlamalısınız. Kariyerinizin başarısı birkaç senelik gayrete bağlıdır.

"...iyi bir sonuca varmak için, yapılan işe tutku duymak, her zaman onu düşünmek ve size söylediğim gibi; ders saatlerindeki sanatsal faaliyet ile sınırlı kalmamak gerekir.

Akademide, kendi bölümünüz dışında, kütüphaneden, canlı model çalışmalarından ve içinde bulunan eski eserleriyle size örnekler sunan bahçeden yararlanın ve sanat eğitimi için ayrıcalıklı konumunu

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

size doğal olarak sunan bir yerde; bir sarayda olduğunuzu düşünün. Bilgilerinizi geliştirebilecek her şeye, zihinlerinizin daima uyanık, gözlerinizin açık olmasını istiyorum: Şehirde dolaşırken etrafınıza bakın. Gözünüze takılan motifleri, çeşmeleri, mezar taşlarını, parmaklıkları, çinileri yani millî dekoratif sanatınızı öğrenebileceğiniz bütün örnekleri inceleyin. Bu amaçla, sizlere örnek olabilecek eserlere geziler tertipleyerek yardımcı olacağız." (SÜE/ Bo8).

Gene, 5 Kasım 1941 tarihini taşıyan, ancak Fransızca değil de Türkçe'ye tercüme edilmiş bir metin halinde bulunan ikinci konuşmanın, herhangi bir başlığı yoktur. GSA Müdürü'nün isteği üzerine, Dekoratif Sanatlar Bölümü öğrencilerine, meslek hakkında açıklamalar yapmak ve onlara yol göstermek amacıyla yapılmış olduğu anlaşılan bu konuşmada Prof. Süe, esas itibarıyla, *"Section d'Art Decoratif"* başlıklı bir önceki konferansta değindiği konulara, daha kapsamlı ve başka örnekler vererek yaklaşmakta ve öğrencilerine, mesleğin incelikleri hakkında çok değerli şeyler söylemektedir:
"Müdürünüzün arzusu üzerine size tezyinî sanattan bahsedeceğim. Bunu yaparken benden, şahsî bir gayret sarf edilmeksizin dekoratör sanatkâr olmanızı temin edecek sihirli formüller beklemeyiniz.

Burada yapabileceğim şey, mesleğinize karşı sizde alâka uyandıracak sözler söylemekten, mesainizin cazip taraflarını aydınlatmaktan ibaret kalacaktır. Bilginizi zenginleştirmek hususunda size muhtelif vasıtalar veren bu mektebin derslerinden temin edeceğiniz istifadeyi izah etmek istiyorum".

"...İhtisas şubenizin dışında olup bitenlerle alâkadar olmakla, ufkunuzu genişletmekle vaktinizi kaybetmemiş olacaksınız... Fakat ilk bakışta mesleğiniz için faidesiz görülebilecek bazı etüdlerin bilâkis ne dereceye kadar lüzumlu olabileceğini anlatmak istiyorum. Bu itibarla, tezyinî sanatın temel taşları telâkki ettiğim resim, modlaj ve mimarîye karşı alakânızı uyandırmaya çalışacağım. Modlaj ve mimarîye çalışanlar, plâstik sanatların lisanı olan hacımlar ve renkleri en münasip bir şekilde kullanmak imkânını elde edecektir. Renk ve desen hakimiyetinin dekoratöre temin ettiği faideyi derhal anlamak mümkündür."

"...Antik heykelleri model ittihaz ederek resim yapmak en faideli bir çalışma olacaktır. Çünki antik modeller harikulâde bir terbiye unsurudurlar: onlar, bir kül olan "hayat" ve "üslûbu" yani sanat eserinde aranılacak yegâne hassayı kendilerinde topluyorlar.

Fakat üslûbu, yani "style"i üslûpçuluk, yani "stylisation" ile karıştırmamak lâzımdır. Üslûpçuluk, kurutucu bir formülün tatbikinden ibarettir ve modelinin daima aşağısında kalan, körü körüne bir kopya, tabiata göre ne ise, üslûpçuluk da üslûba göre odur. Her devrenin olduğu gibi her sanatkârın da kendine mahsus bir üslûbu vardır. Aynı mevzuu ifade eden muhtelif üstad desenlerini yan yana koyarsanız, her birine has üslûbun hususiyeti sayesinde, yapılış tarihlerini ve yapanların ismini tespit edebilirsiniz.

Yeni başlayan talebe hayatın ifadesini, canlı modelden daha fazla antiklerde bulacaktır. Filhakika desene derhal canlı modelden başlarsanız, sadakatle, adeta dindarane bir şekilde etüd edilen antiklerden öğrenilen ezelî kanunlardan uzun müddet bihaber kalmak tehlikesine maruz bulunabilirsiniz. Antiklerin temin edeceği büyük faideler üzerinde ısrar etmemin sebebi var: umumiyetle sizler bu tarz çalışmayı bir angarya telâkki eder ve atölyeye zorla gidersiniz. Halbuki, en yüksek sanatı derinleştirebilmek imkânını bulmuş olmayı bir mükâfat, kıymeti biçilmez bir nimet telâkki etmeniz lâzımdır.

Gündelik hatıra defterinde Eugène Delacroix, yanlış bir yola sapmamak için her sabah birkaç dakika antik bir heykelden desen çizmekle işe başladığını yazar."

"...Bir dekoratörün muhakkak öğrenmesi lâzım gelen şeylerden biri de, hacımlara can verecek bir şekilde modlaj yapabilmektir. Bu sayede dekoratör, düz satıhlar üzerine ışık oyunları yaratacak ve maddeye can verecektir."

"...Ben "volume"ü, yani hacmı muhtelif hacımları birbirinin kıymetini tebaruz ettirecek şekilde tertip ve terkip etmeyi, bağlamayı heykeltıraşlardan öğrendim: Tezyinî sanat ve mimarî sahasında muayyen bir modernizmin başlıca hatası, heykeltıraşların "passage" dedikleri unsuru kullanmaksızın, yan yana getirilmiş hendesî şekillerle kompozisyonlar yapmak olmuştur.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

"...Mimarîye gelince, diğerleri arasında belki en olgunu olan bu sanatı teknik ve inşacı bir şekilde etüd etmenizi istemiyeceğim: bu mimarî şubesinde yapılacak bir işitir. Yalnız, mesleğiniz bakımından mimarînin unsurlarını tetkik ve felsefesini, şiirini çıkarmanız lâzımdır. Bundan başka mimarî sizleri, muayyen bir disipline, bir zapturaptа sevk edecek mahiyettedir. Mimarî derken bu tabiri en geniş, en umumî manasında alıyorum. Görmeyi bilenler için, muvazene ve nisbetin mevcut olduğu her şeyde mimarî vardır: yaşıyan bir insanda olduğu kadar yapraksız bir ağaçta, iyi inşa edilmiş bir cümlede olduğu kadar güzel bir yüzde, bir heykelde yahut bir musiki parçasında mimarî vardır. Esasen mimarî ile musikî arasında çok kere yakınlık bulunmuştur. Filhakika bu iki sanat, esaslı tezahürlerinde, hiçbir şeyi temsil ve telkin etmezler. Onlar ne insanlardan ne de nebatlardan ilham alırlar; ve bizde uyandırdıkları tesir ve heyecan sadece "ahenk"den doğar.

Büyük muharrir Paul Valery, "mimarî" adı ile neşrettiğim bir kitabın mukaddimesini yapmıştı. Bu kitapta mimarî eserlerden başka Segouzac'ın bir ofortunu, La Fresuaye'nin bir tablosunu, Laboureur'ün bir gravürünü de koymuştum. Mukaddimesinde Paul Valery mimarî ile musikî arasında bir paralel yaparak, bu iki sanatın benliğimizi tamamiyle kaplayan yegâne sanatlar olduğunu yazıyordu. Burada büyük şairin sözünü hatırlatayım: Bir sanatkâr toplantısında aramızda bulunan şair Jean Moréas, elinde tuttuğu bir gülü bize göstererek sordu:
- Bu çiçekte gördüğünüz hususiyet nedir?
Kimi rengi, kimi kokusudur dedi... ve Moréas:
- Bunlar doğru olabilir, fakat bu gülün asıl hususiyeti, mimarî-sidir, dedi.

Geçenlerde, afiş sınavında, bir talebeye frak giymiş bir adamın sırttan görünüşünü çizdirdim ve bunu "bir mimarî" gibi çizmesini söyledim. Çünki, iyi biçilmiş ve iyi giyilmiş bir esvabın alacağı hususiyeti tarif için başka kelime bulamamıştım. İnsanların ve eşyanın iç yapısını, strüktürünü öğretmekten başka mimarî, mikyas ve nisbetler hakkındaki idrakinizi de tekemmül ettirir.

Léonard de Vinci, "sanatın özü, ilâhi nisbettir" demişti. Netice, klasik mimarînin esaslarını tetkik etmek, gözü, doğru nisbetlere alıştıran en mükemmel çalışmadır.

"...Mikyasa gelince, bunun hakiki manasını da ancak mimarî sayesinde kavrayabiliriz.
"...Bu mevzu hakkında daha söylenecek birçok sözler vardır. Bu arada ehemmiyetle işaret edilecek bir nokta da, insan mikyasına göre tanzim edilmiş olan modern ölçülerin, hakiki nisbet ahengini bozmuş olmasıdır. Geçenlerde, Türkiye'de mimarînin inkişafından bahseden Celâl Esad bu hususta şayanı dikkat müralealarda bulunmuştu.

Mikyas ve ölçü noktası üzerinde ısrar etmemin sebebi şudur: Kanaatimca, en büyük eserlerin ahengi, ancak mikyasların ve ölçülerin doğruluğunun, muvazenesinin bir neticesidir.

Buraya geldiğim zaman Léopold Lévy'nin söylediği gibi, Türkiye'de manzaranın mikyası çok geniştir. Camilerin haşmetli kitlesi ve minarelerin yüksekliği, İstanbul'un yedi tepesini tebaruz ettirmektedir. Fakat camilerin verdikleri bu haşmet tesiri gerçekten pek muazzam olmalarından fazla, bulundukları mevkie göre nisbetlerinin doğruluğundan ileri gelmektedir.

Netice olarak şunu kaydedelim:
Yukarıda saymış olduğum bütün bu bilgiler tezyinî sanat sahasında size emniyet ve kudret verecektir. Mimarî size, doğru, katî resimler yapmayı öğrettikten başka muvazene ve güzel nisbetler zevkinizi de uyandıracaktır, resim ve renk görüşünüzü terbiye edecek ve fikrinizi kâğıda nakletmek hususunda kolaylıklar temin edecektir.

Bütün bu mesainin size hoş ve cazip gelmesi için mesleğinizi sevmeli ve onun cemiyet içindeki hakiki kıymetini idrak etmelisiniz. Mesleğiniz olan dekoratif sanat, her dakika tatbik mevkiinde bulunan bir sanattır. O, hususi hayatta aile ocağında bulunduğu gibi kollektif tezahürlerde de mevcuttur.

"...Sizlere gelince hakkınızdaki samimi kanaatim şudur :Tabiatı daima tezyinî bir şekle sokarak ifade etmiş olan bir millete mensup olmanız bakımından, ırkınıza has kabiliyet ve imkânlardan istifade ederek, yalnız Türkiye'nin sanat Rönesansında değil, geçen zamanda bütün dünya külturleri içinde de parlak bir rol oynamak fırsatına sahip olmuş bulunuyorsunuz.

Sizde eksik olan, kendinize itimattır. Ve ben, bu itimadı sizde uyandırmağa çalışacağım.

Fakat diyeceksiniz, bürün söylediklerimin arasında modern sanattan bahis yok. Cevabım şudur: Modern sizin içinizdedir. Yapacağınız bürün işlerde, yaşadığınız devrin tesiri görülecektir. Diğer taraftan sizi yalnız modern sanat mecmualarını karıştırır görüyorum. Kanaatımca kütüphanenizde fazlasıyla mevcud olup bazılarının sahifeleri bile henüz açılmamış olduğunu gördüğüm eski sanata ait kitaplara da bakmanız elzemdir. En güzel numuneleri bu kitaplarda bulacaksınız. Sanatın asıllarına, köklerine temas etmeden büyük eser yapmanın imkânı yoktur.

Sanatta terakki yoktur. Bidayette her şey söylenmiş ve her şey yapılmıştır. Ve iksiri kaynağından içebilmek mümkün iken kadehten içmek doğru olmaz. Tabii burada eski modelleri kopya etmek mevzuubahis değildir. Mesele, nümuner ve sağlam hareket noktaları bulmaktır.

Dostum Auguste Perret'in dediği gibi, eskilerin yaptığını tekrar etmemeli, bizim yerimizde oldukları takdirde ne yapacaklarını düşünerek işe koyulmalıyız.

Yegâne kaygınız, imkân dairesinde en iyi, en güzel işi çıkarmak olsun. Böyle hareket eder ve işinizi mizacınıza, duygunuza uydurursanız yapacağınız eserler yaşayan bu günün damgasını taşıyacaktır." (SÜE/ B09).

27 Kasım 1939 tarihinde imzalanan kontrata göre, 18 Kasım 1942 tarihinde süresi dolan kontratın, bu kere 1 yıl süreyle yenilenmesi için, Maarif Vekilliği'nce GSA Müdürlüğü'nün yetkili kılındığını bildiren 12 Kasım 1942 tarihli talimatı gereği,18 Kasım 1942 tarihinde imzalanan kontrata göre; Prof. Süe'nün şube şefliği görevi, 14 Kasım 1942 tarihinden 14 Kasım 1943 tarihine kadar uzatılmıştır. Bu kontrat ile, maaşı brüt 1146TL.'ye yükseltilen Prof. Süe'nün eline geçecek net miktarın 750 TL.den yukarı olamayacağını hükme bağlanırken, izinler, yurt içi yolluklar, yol parası ve göç masrafları, hastalık, dışarıya iş yapma gibi ve vefat halinde ailesine ödenecek para ile ilgili diğer hükümlerde bir değişiklik yapılmamıştır. (SÜE/ B10).

Kontratın süresinin bitmesinden kısa bir süre önce, GSA Müdürlüğü, Maarif Vekilliği'ne gönderdiği 15 Ekim 1943 tarihli yazısında, 14 Kasım 1943 tarihinde kontratı sona erecek Prof.Süe'nün görev süresinin uzatılmamasını istemekte ve yerine *Kenan TEMİZAN*'ı önermektedir:
"...Adı geçen şubeye Kenan Temizan gibi kudretli, görgüsü yerinde bir öğretmen tayin edilince ayda mühim sayılabilecek bir para vererek profesör Süe ile yeniden mukavele yapmak lüzumsuz olacaktır" denmekte ve buna gerekçe olarak da Prof.Süe'nün, son zamanlardaki tutumu gösterilmektedir:
"Esasen bu şef, son zamanlarda vazifesine karşı kayıtsızlığını o kadar arttırmıştır ki; 943-944 ders yılı hazırlıkları için toplantıya çağırılan öğretmenler kuruluna bir defa bile gelmemiş ve ders yılının ilk günü saat on buçukta yabancı bir ziyaretçi gibi mektebi şöylece bir dolaşmıştır. Bu itibarla, Prof.Süe ile yeniden mukavele yapılmamasına ve şeflik vazifesinin de öğretmen Kenan Temizan'a verilmesine yüksek müsaadelerini..." (SÜE/ B11).

Bu teklif'in Maarif Vekilliği'nce de uygun görüldüğü 10 Kasım 1943 tarihli bir yazıyla bildirilmiş ve Prof. Süe'nin kontratının yenilenmemesi ve onun yerine; *"...Bu suretle açılacak şube şefliğinin almakta olduğu maaşla, Akademiniz öğretmenlerinden Kenan Temizan tarafından yapılması uygun görülmüştür."* (SÜE/ B12). Bu talimat, Prof.Süe'e tebliğ edilmiş ve 14 Kasım 1943 tarihi itibarıyla GSA'daki görevine son verilmiştir.

Kendisine, mukavele harici ödenmiş olan 400 TL.'nin geri alınması için yapılan yazışmadan, GSA'dan sonra İstanbul Belediyesi İmâr Müdürlüğü'nde ücretle çalıştığı anlaşılmaktadır. (SÜE/ B13).

Prof. Süe, GSA'dan sonra bir süre daha İstanbul'da kaldığını gösteren bir belge, 27 Temmuz 1944 tarihinde GSA Müdürlüğü'ne verdiği dilekçedir. Kadıköy'de bir evi adres olarak gösterdiği dilekçesinde, görevine Müdürlükçe son verilmiş olması nedeniyle, 18 Şubat 1942 tarihli kontrat hükümleri gereği, yol parası ve göç masrafı adı altında verilmesi gereken 1000 TL.'nin ödenmesini talep etmektedir. (SÜE/ B14).

Prof. Süe'nün dosyasındaki son belgeler, GSA Müdürlüğü'ne, Paris'ten göndermiş olduğu, 31 Temmuz 1963 tarihli dilekçe ve buna verilen cevaptır. Dilekçesinde, GSA'da hizmet yaptığı yıllar hakkında bilgi isteyen Prof. Süe'nun bu isteği, GSA Müdürlüğü'ce, 8 Ağustos 1963 tarihli yazı ile cevaplanmış ve Prof. Süe'nün;

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

"18 Kasım 1939 tarihinden 14 Kasım 1943 tarihine kadar Akademimiz Dekoratif Sanatlar Bölümünde profesör sıfatıyla şeflik vazifesi yaptığı" bildirilmiştir. (SÜE/ B15, B16).

Böylece, Maarif Vekâleti tarafından ,"Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki eğitimin reorganizasyonu" amacıyla, yabancı hocaların şefliği altında başlatılan çalışmalar, 1930 yılında **Prof. Ernst EGLI** ile Mimarlık Bölümü'nde başlamış, aynı bölümde **Prof. Bruno TAUT** ile devam etmiştir. Heykel Bölümü'nde **Prof. Rudolf BELLING**, Resim Bölümü'nde **Prof. Léopold LÉVY** tarafından sürdürülen bu reorganizasyon, son olarak da, Dekoratif Sanatlar Bölümü'nde **Prof. Marie Louis SÜE**'nün çalışmalarıyla tamamlanmıştır.

Prof. Marie Louis Süe'nin, ARKİKET Mecmuası'nın 1941/1-2 sayısı, s.262-264'de bir makalesi yayınlanmıştır:

T e z y i n î s a n a t

Prof. L. M. Süe
G. S. Akademisi Tezyinî Sanatlar şubesi şefi

Tezyinî sanattan bahsetmek, umumî şekilde sanattan bahsetmek demektir. Sanatın bütün branşlarını kendisinde toplar, ve bütün bunlardan istifadelenir. Bundan dolayıdır ki, Fransa'da dekoratör sanatkârlar cemiyeti, sadece dekoratörleri değil, ayni zamanda, ressam, heykeltraş, mimar ve hattâ kuyumcu, kıymetli cam eşya yapan zanaatkârlara kadar, bütün mütehassısları bir araya toplamıştır.

Eskiden dekoratör mesleği mevcut değildi. Bu yeni meslek, herşeyde, hattâ sanatta bile ihtisaslaşma hususundaki iki ihtiyaçtan doğmuştur.

20 nci asra kadar, sadece mimarlar, ressamlar heykeltraşlar gibi (majeur) ana sanatları, teknisien olarak temsil ederlerdi. Tabiatı taklit ve bunun sanat eserlerinin, bugün çok inkişaf etmiş olan ilân vesair reklâm vasıtalarının hepsinin bu yeni sanata birer tatbik sahası olduğunu görüyoruz.

Dekoratörün hüneri ayni zamanda içtimaî tezahürleri canlandırır, sinema ve tiyatro gibi muhtelif temsillerin dekorlarını, kostümlerini de hazırlar.

Denilebilir ki, süsleyici sanatın tatbik sahasının hududunu çizmek imkânsızdır. Ve ekseriya dekoratör hiç tahmin etmediği zamandan beri faaliyet göstermek fırsatını buluyor. İşte bunun içindir ki, dekoratöre, dar bir ihtisas çerçevesi içinde kendini hapsetmemesi tavsiye edilebilir. Bundan dolayı ona herşey kuvvetli bir tecessüs mevzuunu teşkil etmelidir. Öyle sahlanmış bir tecessüs ki, bütün dünyadaki ha-

Prof. Marie Louis SÜE.
(MSGSÜ Fotoğraf Atölyesi arşivi)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

(MSGSÜ Mimarlık Fakültesi hocalar panosundan.)

LÉON HENRİ PROST (1874 - 1959)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1941 - 1943

İstanbul Nazım Plânı'nı yapan Fransız şehirci-mimar. Belediyedeki görevi yanında, GSA Mimarlık Bölümü'nde Şehircilik dersleri vermiştir.

H. Prost

Prof. Henri PROST.
İstanbul Nazım Plânı çalışmaları sırasında Dolmabahçe Sradyumu makeri önünde.
(YKY, CUMHURİYET ANSİKLOPEDİSİ, 1923-1940 s.304)

Prof.Asım MUTLU ile (1942)
(Prof. A. Mutlu, YAPI 7-ANILARDA MİMARLIK, s.54).

Léon Henri PROST. İstanbul için hazırladığı Nazım Plân ile ünlü, Fransız mimar ve şehir plâncısı. Güzel Sanatlar Akademisi Y.Mimarlık Şubesi'nde, "Şehircilik Dersi" vermiş olan H. Prost'un, GSA'da görev almasıyla ilgili olarak yapılmış kontrattaki kimlik bilgilerine göre kendisi Fransa Devleti vatandaşı olup, Seint Denuis'de, 21 Şubat 1874 tarihinde doğdu.(PROST/ B01).

1910 yılında, Anvers kentinin yeniden düzenlenmesi için açılan uluslararası yarışmada birinci gelmesiyle ün kazandı. 1913-1923 arasında Fas'ta, Casablanca, Fas, Rabat, Marakeş, Meknes kentlerinin imar plânlarını hazırladı. 1928'de Paris'e döndü ve 1928-1934 arasında Paris İmar Plânı üzerinde çalıştı. 1936 yılında, İstanbul Belediyesi'nde "Şehircilik Uzmanı" olarak çalışmak üzere davet edildi. Kendisinden istenen "İstanbul Nazım Plânı" çalışmasını 1937 yılında tamamladı. 1939'da uygulanmaya başlanan ve İstanbul'un tarihî kimliğini bozmadan, batı kenti düzeninde gelişmesini amaçlayan plân 1950 yılında yürürlükten kaldırıldı. Plânın ana kararlarının uygulanmasıyla, özellikle Galata ve Tarihî Yarımada'nın bu günkü görünümüne kavuşmasını sağlayan Prost Plânı'nın en önemli kararı, "40 rakımı" olarak bilinen, Tarihî Yarımada'nın silüetini korumak amacıyla konulan ilkedir. Bu ilkeye göre, 40 rakımı üstündeki yerlerde yapılacak yapılar, 3 kattan daha yüksek olmayacaktı. Taksim Kışlası yerine "Taksim Gezisi" adı ile bir park düzenlemesi, Dolmabahçe, Gümüşsuyu,Taksim ile Maçka sırtlarını içine alan ve "II Numaralı Park" olarak isimlendirilen, İstanbul'a nefes aldıracak büyük bir park, ağaçlandırılmış geniş bulvarlar, bitişik düzenli çok katlı konut blokları, geometrik bir yol ağı, Aksaray, Beyazıt ve Eminönü meydanlarının düzenlenmesi, Prost Plânının ana ilkeleriydi. Prost, 1951 yılında Türkiye'den ayrıldı. 1957'de, Şehircilik Komisyonu'na başkanlık etmek üzere tekrar davet edildi. 1959 yılında öldü.

Prost'un, GSA Mimarlık Şubesi'nde Şehircilik hocası olarak görev alması, İstanbul Belediyesi'nde görevli olduğu yıllar içindedir. Dosyasındaki en eski tarihli belge, kendisiyle, GSA Müdürü Burhan TOPRAK arasında, 24 Mart 1941 tarihinde imzalanmış olan kontrattır. Bu kontrat hükümlerine göre *"Prost İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ne Mimarî Şubesi Şehircilik Dersi öğretmeni olarak angaje edilmiştir. Bir yıl için geçerli olan kontrata göre "Prost'a bu emeğine karşılık olarak her ayın başında peşinen verilmek üzere 200 (ikiyüz) lira aylık ücret verilecek ve bu ücretten kanunî her türlü vergiler kesilecektir". "Türkiye'de ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için 70 lira aslî maaşlı Devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir", "...bir hastalıktan dolayı en çok üç ay vazifesine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır" ve "...Türkiye'de bulundukça siyasî, iktisadî ve ticarî işlerle uğraşmayacaktır".* (PROST/ B01).

Bu mukavele, 20 Şubat 1942 tarihinden itibaren bir yıl geçerli olmak ve şartlarda bir değişiklik yapılmamak üzere, 9 Nisan 1942 tarihlinde imzalanan bir mukavele ile yenilenmiştir. Yeni mukaveleye H. Prost'un, Akademi'nin tatil aylarına rastlamak üzere senede 2 ay izinli sayılacağı hükmü eklenmiştir. (PROST/ B02).

H.Prost'un dosyasında yer alan bu tarihten sonraki belgeler, çoğu kendi el yazısı ile yazılmış olan ve sağlığı nedeniyle derslere gelemeyeceğini belirten mazeret yazılarıdır. (PROST/ B03, B04, B05, B06).

H.Prost'un sürekli rahatsızlığı nedeniyle Bölüm'deki Şehircilik derslerinin aksamaması için, Bölüm Başkanı Sedad ELDEM, Akademi Müdürlüğü'ne hitaben yazdığı 5 Şubat 1943 tarihli bir yazı ile, *"Rahatsızlanan şehircilik muallimi Mr.Prost ve askere giden Seyfi Arkan'ın yerine şehircilik ders ve atölyelerine Y.Mimar Oelsner'in tayin edilmesi"* ni istemektedir. (PROST/ B07).

Maarif Vekilliği'ne iletilen bu yazıya 20 Şubat 1943 tarihinde cevap verilmiş ve mukavele hükümleri gereğince kendisine 10 Şubat 1943 tarihine kadar izin verilebileceği ve bu iznin son defa olacağı belirtilmiştir. (PROST/ B08).

GSA Müdürlüğü, *" Sıhhî vaziyetiniz dolayısıyla Akademideki şehircilik hocalığına ait mukavelenamenizin yenilenmesine Maarif Vekilliği muvafakat etmemiştir..."* cümlesi ile başlayan 27 Şubat 1943 tarihli yazı ile, kendisine, Akademi'deki eğitime katkıları nedeniyle teşekkür etmiştir. (PROST/ B09).

Dosyasındaki son belgeye göre *"Akademimiz şehircilik muallimi...profesör H.Prost'un mukavelesi 19 Şubat 1943 akşamından itibaren sona ermiş bulunmaktadır"*. (PROST/ B10).

Bu durumda H. Prost, 1941-1943 yılları arasında, büyük bir bölümü rahatsızlık içinde geçen 2 yıllık bir süre ile GSA'da Mimarî Şubesi'de, Şehircilik Dersi hocalığı yapmıştır.

İstanbul Nazım Plânı'nın ilkelerini açıkladığı 3 makalesi, ARKİTEKT'in 1948 yılındaki sayılarında yayınlanmıştır.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

İSTANBUL

Konferansı veren : Mimar Prof. Henri Prost
Fransa Akademi üyelerinden

Tercüme eden : Zühtü FERAN
Belediye Merkez Mütercimi

İstanbul Belediyesi Şehircilik Mütehassısı Bay Prost bir kaç ay önce memleketine yaptığı seyahatte Paris'de İstanbul hakkında aşağıdaki şayanı dikkat konferansı vermiştir.

Değerli arkadaşımız Bay Zühtü Feran tarafından dilimize çevrilen bu konferansı okuyucularımıza sunuyoruz.

(ARKİTEKT, 1948/3-4, s.82-85)

İSTANBUL

Konferansı veren: Henri PROST
Fransa Estitü Üyesi ve İstanbul Belediyesi
Şehircilik Mütehassısı

Tercüme eden: Zühtü FERAN
İst. Belediyesi Merkez Mütercimi

(Geçen sayıdan devam)

(ARKİTEKT, 1948/5-6, s.110-112) (Bu makale 1948/7-8, s. 169-171'de tekrar yayınlanmıştır.)

İSTANBUL'UN ARKEOLOJİK DURUMU VE TARİHÎ ÂBİDELERİ

Konferansı veren: *Henri Prost*
Fransız Enstitüsü üyesi ve İstanbul Belediyesi
Şehircilik Mütehassısı

Tercüme eden: *Zühtü FERAN*
İstanbul Belediyesi Merkez Mütercimi

(Geçen sayıdan devam)

3-4 üncü sayımızdanberi Şehircilik Mütehassısı H. Prost'un Paris'te İstanbul hakkında verdiği konferansı yayınlamaktayız. Nihayet Prost, dinleyicilere İstanbul'un topografik tarihi ve şehircilik hususiyetlerini anlattıktan sonra, Fransız Asarı Atika Rostitüsüne hitap etmiş, İstanbul'da şimdiye kadar bir kaç yabancı enstitü ve teşekkül tarafından yapılan arkeolojik araştırmaları misal getirerek bu sahada Türkiye'ye yardım maksadiyle bir milletler arası teşekkül kurulması fikrini ortaya koymuştur. Sırf maddi taraftan düşünüldüğü zannedilen bu mütalâa, Prost'un tamamen sahsî fikridir. Memleketimizde bir Bizans enstitümüz bulunması, ilmî ve arkeolojik çalışmalarda yabancı teşekkül ve enstitülere her türlü yardım yapılması her zaman vakî olduğuna göre her hangi ilmî bir endişeye mahal yoktur.

ARKİTEKT.

(ARKİTEKT, 1948/9-12, s.235-236)

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1943 - 1949

Prost'tan sonra GSA'da Şehircilik dersleri vermiş,
Alman uyruklu bir diğer şehirci-mimar hoca.

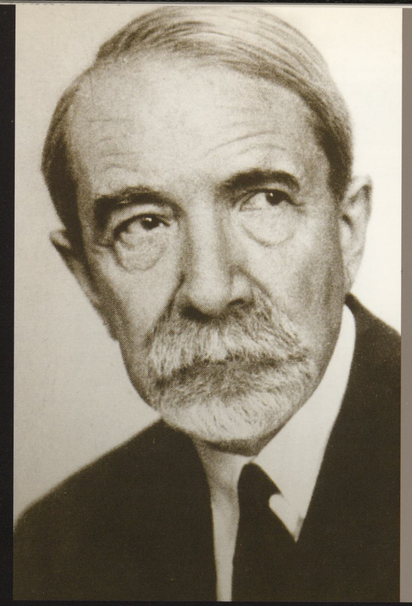

(MSGSÜ Mimarlık Fakültesi hocalar panosundan.)

GUSTAV OELSNER (1879 - 1956)

Prof. Gustav Oelsner

Ankara Şehircilik Plânı Yarışması Jürisi'nde bulunmak üzere Türkiye'ye geldiği sırada, K.A.Arû'nun evinde. (soldan sağa oturanlar: Bn. Piccinato, Prof. Oelsner, Prof. Piccinato ve Günseli Arû, 1955)
(Prof. Kemal A. Arû - YAPI 127, Haziran 1992, s.44)

Gustav OELSNER T.C. Bayındırlık Bakanlığı'nda, şehircilik uzmanı olarak çalışırken, önce Yüksek Mühendis Mektebi'nde, bu kurumun İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) haline dönüştürülmesiyle, Üniversite'nin Mimarlık Fakültesi'nde ve aynı zamanda Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî Şubesi'nde, H.Prost'un ayrılmasından sonra şehircilik dersleri vermiş olan Alman mimar-şehirci. Prof. Gustav OELSNER, GSA'da, 1943-1949 arasında görev yapmıştır.

G.Olsner, 23 Şubat 1879 tarihinde Posen'de (Batı Prusya - Almanya) bir Alman Yahudisi ailenin oğlu olarak doğdu. 1896-1904 arasında, Berlin - Charlottenburg'daki T.H.'de mimarlık öğrenimi gördü. 1907'de, Breslau(bugün, Polonya'da: Wroclaw) kenti şehircilik uzmanı oldu. 1911'e kadar çok sayıda okul binasının plânlama ve uygulamasında çalıştı. O yıllarda Poelzig, Scharoun ve Berg ile tanıştı. 1911-1922 arasında Kattovitz (bugün, Polonya'da: Katowice) şehir meclisi danışman üyesi oldu. 1922 sonunda Kattoviçe'nin Polonya'ya geçmesiyle meclisteki görevi sona erdi.1923'te, Büyük Hamburg Kenti Master Plânı'nı yaptı. 1924'de, Sosyal Demokrat Max Brauers 'in Hamburg Belediye Başkanı seçilmesiyle, Altona Bölgesi İmar Kurulu üyesi oldu. 1933'e kadar Altona Bölgesi'nde ve Hamburg'da, konut alanları plânlaması, çok katlı toplu konut plânlaması ve bunların inşaatını yönetti. Berlin'de Cumhuriyet Meydanı'nda Meslek Okulu (Gençlik Evi)'nu inşa etti. Yahudi kökenliği olduğu için, 1933'de Nazi'lerin iktidara gelmesiyle devlet hizmetinden ve tabii olarak Altona Belediye Meclis'indeki görevinden atıldı. Almanya'da mesleğini icra etmesi yasaklandı. Hakkında açılan bir siyasî davadan beraat etti. Fritz Schumacher'in aracılığı ve Bakanlık Müşaviri Muammer Çavuşoğlu'nun davetiyle 1 Eylül 1939'da Türkiye'ye geldi ve Bayındırlık Bakanlığı Şehircilik Fen Heyeti'nde uzman olarak çalışmaya başladı. Görevi, Bakanlık tarafından yaptırılmakta olan şehircilik plânlarını yerinde incelemek, kontrol edip eleştirmek ve gerekiyorsa yenilerini yapmaktı. 1940'da İTÜ'ye iki haftada bir gelerek Mimarlık Fakültesi'nde Şehircilik Kürsüsü'nü kurdu. Bu görevlerine ek olarak 1 Mart 1943 tarihinden itibaren GSA Mimarlık Bölümü'nde Şehircilik Dersleri (seminer) vermeye başladı. Savaştan sonra, 1948'de, yakın dostu Max Brauer'in tekrar başkan seçildiği Hamburg Belediye'sinin daveti üzerine ülkesine döndü ve Hamburg için yenileme projelerinde danışmanlık yaptı, 1950 sonbaharında İstanbul'daki eğitim görevine döndü. 1951'de ise kesin olarak Almanya'ya döndü

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

ve Hamburg'da "Hür Sanat Akademisi"nin kuruluşunda görev aldı. 1950'de, Hamburg Üniversitesi tarafından Fritz Schumacher ödülünü, 1956'da Cornelius Gurlitt Madalyası'nı aldı. 1955 Nisan ayında Türkiye'ye gelerek, Ankara Şehir Plânı Yarışması'nda jüri üyeliği yaptı. O Yaz, İTÜ tarafından kendisine "Onursal Dr." ünvanı verildi. 26 Nisan 1956'da Altona'da evinde öldü ve Ohlsdorf Mezarlığı'na gömüldü. (ARCHİTEKTUR INFLEXION: 207-208, K.A.ARÛ.1995:17-20, 2001:45-48, HAYMATLOZ, 2000:74-75).

İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde kendisine yardımcılık yapmaya başladığı 1940 yılından, vefat ettiği 1956 yılına kadar Prof. Gustav Oelsner'in çok yakınında bulunmuş, doçenti ve tercümanı olarak görev yapmış olan Prof. Dr. Kemal Ahmet Arû'nun hatıratında, Prof. Oelsner'in büyük yeri vardır:

"...Prof. Oelsner çok ilginç bir adamdı, çok zarif bir insandı. Adeta babam gibiydi. Zaten o da bana "oğlum" derdi.
...Derdi ki "mimar isterse şehircilik yapabilir. Şehirci muktedirse mimarlık yapabilir". Yapamaz demiyor, muktedirse diyor. Biz şimdi şehirciliği yapabilen mimarlardan olduk biraz.
...Artık ne kadar şehirciyiz onu bilemiyorum. Ben hiç şehirci unvanını kullanmadım. Ben mimarım, onu da beraber yaptım. Prof. Oelsner de öyle derdi.
...Oelsner fevkalâde samimi bir insandı. Türkiye'ye içten bağlıydı.
...Fevkalâde akıllı, filozof bir insandı. Kendine özgü bir deseni vardı.
...Bizimle kalmak, hayatını burada bitirmek istiyordu. Bir de vasiyeti vardı. Bursa'ya gömülmek istiyordu. Hamburg Belediye Başkanı'nın davetine dayanamadı, "Ben gitmeye mecburum artık, benim memleketimdir, bana ihtiyaçları var" dedi ve hakikaten de onu orada plânlamanın başına getirdiler...
...GSA eğitiminde Egli, büyük meydanların plânlarını yaptırırken Oelsner, küçük kasabalarla meşguldü. Gayet ilginçti dersleri...Anadolu'dan herhangi bir şehirden gelir, o şehrin problemlerini anlatır, rengârenk tebeşirlerle tahtaya çizer, sorunları gayet gerçekçi olarak ortaya koyardı. Bütün Türkiye'yi tanıyan, şartlarımıza uygun bir plâncıydı Prof Oelsner. İç içeydi şehirlerle, devamlı seyahat halindeydi. (K.A.ARÛ, 1992:39-49).

"...Prof. Oelsner, İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde yaklaşık sekiz sene ders vermiş, ben de bu sürede onun yardımcısı olarak çalışmıştım.
...Mimar olarak, Berlin ve daha sonra doğduğu şehir Hamburg'ta, Hitler soykırımına kalkışmadan evvel, uzun yıllar, Hamburg Belediyesi'nde çalışmış ve daha sonra Şehir Meclisi'nde Yapı Senatörü olarak görev almış, mimar kökenli bir şehircilik uzmanı idi. Esasen o zamanlar, şehircilik diye çok net ayrılmış belirgin bir dal yoktu. Şehircilik, mimarî alan içinde kabul edilirdi. Uzun yıllar Yapı Senatörü olarak Hamburg şehri imar plânını hazırlamıştı. Bir süre Hitler döneminde de Almanya'da kalmış, ailesinin uzaktan Yahudilik'le bir ilgisi olabileceği şüphesi ve endişesiyle 1939'larda ABD'ye gitmiş ve oradan, o zamanki Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Reisi Muammer Çavuşoğlu'nun daveti üzerine, Bakanlık Şehircilik Fen İşleri Dairesi'ne İmar Baş Müşaviri olarak atanmıştı.
...Prof. Oelsner, 1943'lerde, iki haftada bir defa iki gün İstanbul'a gelerek Mimarlık Fakültesi Şehircilik derslerini verir, ben o burada iken onun doçenti olarak ders ve uygulamalarına yardım ederdim. Gelmediği haftalarda da öğrencilerle şehircilik tatbikatı yapardım. Bu durum 1949'a kadar devam etti." (K.A.ARÛ, 2001:45-46).

Prof. Oelsner'in Türkiye'deki yaşamı, gerek Bayındırlık Bakanlığı'ndaki çalışmalarını ve gerekse İTÜ ve GSA'daki hocalığını ve mesleğini, büyük bir huzur ve kendisine gösterilen saygı içinde yapma imkânını bulduğu yıllardır. Bu konudaki duygularını, Almanya'daki dostlarına yazdığı mektuplardaki ifadelerden öğrenmekteyiz. 11 Şubat 1947 tarihinde, Hamburg'daki dostu August Obenhaupt'a yazdığı mektupta, Bayındırlık Bakanlığı'ndaki çalışmalarından şöyle bahsetmektedir:

"...Benim buradaki çalışmamın ne kadar renkli olduğunu bilemezsin. Yüzlerce şehir plânı tarafımdan kontrol edilip düzeltiliyor ve özellikle önemli şehirlerin plânları benim tarafımdan çiziliyor. Bu nedenle çok fazla seyahat ediyorum ve Türkiye'yi en iyi tanıyan kişi olarak kabul ediliyorum. Her yerde insanı duygulandıran bir misafirperverlikle karşılaşıyorum. Ancak bazı seyahatler biraz meşakkatli geçiyor. Tabii ben de artık bir delikanlı değilim. Etrafımdakiler çok nazik ve bundan da öte, bu halkın bir özelliği olarak, son derece hassas insanlar." (HAYMATLOZ, 2000:74).

1950 tarihli bir yazısında, çevresiyle ilgili intibalarını nakletmektedir:

"...Yaklaşık 10 sene süren Türkiye dönemi, benim için paha biçilmez değerdedir. Çevremdeki Türk dostlarımdan, hoş ve zarif insanlardan büyük bir kültürü ana hatlarıyla görmeyi, tanımayı öğrendim. Bu vasıtayla da Almanya'yı, birçok iyi ve fakat diğer açıdan da şüpheli,

tartışılabilir özellikleri ile daha iyi değerlendirdim ve bir çok kere, yaşam için plânlamanın ve dinamik olarak inşa etmenin ne anlama geldiğini öğrendim." (HAYMATLOZ, 2000:75).

Aynı dönemde, Bayındırlık Bakanlığı Proje Bürosu'nda çalışmakta iken Prof. Oelsner'i tanımış olan Prof. **Behçet ÜNSAL**'ın, bu değerli insan hakkındaki intibaları şunlardır:
"...G.Oelsner'den bahsetmeden geçemeyeceğim. Mimarlık Fakültemiz'e şehircilik disiplinini yerleştiren odur. Bugün Şehircilik Kürsüsü'nün başında olanların hocası olmuştur.
...1939'da Bayındırlık Bakanlığı Şehircilik Bürosu'na mütehassıs olarak gelmişti (1939). Oraya da bir istikamet vermeye çalışırken onu gördüm; gösterişsiz, mütevazı, fakat emin bir hali ve naif bir çizimi vardı." (B. ÜNSAL, 73:34-45).

MSGSÜ - Personel Daire Başkanlığı Arşivi'ndeki dosyasında, Prof. G. Oelsner'le, zamanın GSA Müdürü B.Toprak arasında yapılmış olan 10 Mart 1943 tarihli mukavele, en eski tarihli belgedir. 1 Mart 1943 tarihinden itibaren 3 ay süre ile geçerli olan bu mukavelename'ye göre *"Alman Devleti vatandaşlarından Gustav Oelsner İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ne mimarî şubesi şehircilik dersi öğretmeni olarak angaje edilmiştir... Oelsner'e emeğine karşılık olarak her ay peşin verilmek üzere 200 (iki yüz) lira aylık ücret verilecek ve bu ücretten kanunî her türlü vergiler kesilecektir."* Türkiye'de ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için kendisine, 70 lira aslî maaşlı devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilmesi; bu görevi süresince ticarî, siyasî, iktisadî işlerle uğraşamayacağı; tatil aylarına rastlamak üzere yılda iki ay izinli sayılması ve hastalık nedeniyle en çok üç ay görevine devam edememesi halinde bu sürenin çalışılmış günler gibi sayılacağına dair hükümler, mukavelenin diğer maddelerini oluşturmaktadır. (OELSNER/ B01).

15 Haziran 1943 tarihinde yapılan ve 1 Haziran 1943 tarihinden itibaren 1 yıl süre için geçerli olan yeni mukavele ile, Prof. Oelsner'in aylık ücreti 400 (dört yüz) TL.'ye çıkarılmış, diğer hükümlerinde başka bir değişiklik yapılmamıştır.(OELSNER/ B02).

Aynı koşulları içeren 18 Mayıs 1944 tarihli mukavele ile Prof. Oelsner'in görev süresi 1 Haziran 1944 tarihinden itibaren 1 yıl; 27 Haziran 1945 tarihinde imzalanan ve hükümlerde bir değişiklik yapılmayan mukavele ile de görev süresi, 1 Haziran 1945 tarihinden geçerli olmak üzere 1 yıl daha uzatılmıştır.(OELSNER/ B03, B04).

GSA'da sürdürmekte olduğu şehircilik derslerinin daha faydalı ve verimli olması amacıyla kaleme aldığı ve GSA Müdürlüğü'ne hitap ettiği anlaşılan (raporun başında sadece *"GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ"* yazılıdır) 6 Haziran 1944 tarihli raporda, bu konuda kendisine yapılan eleştirilerden (ki rapordaki ifadelerden, bu eleştirilerin GSA Müdürü tarafından yapıldığı gibi bir izlenim çıkmaktadır) üzüntü duyduğunu, şehircilik eğitiminin bu duruma gelmesinde kendisinin bir kabahati olmadığını ifade etmekte ve düzeltilmesi için önerilerde bulunmaktadır:
"...Akademideki öğretmenliğimin ilk senesi sonunda hazırladığım şu raporu yüksek makamınıza takdimime müsaadenizi rica ederim. Beni bu raporu yazmağa sevk eden sebep, çok saygı değer bir makamın fazla körtümser bir tenkidiyle karşılaşmam olmuştur."

"...Elliye yakın talebenin büyük bir kısmı şehircilik zihniyetini, yani bu sahada çalışma mesuliyetinin şuurunu kazanmış bulunmaktadır.. Beşinci senede yazılı imtihanlarda yapılan plânların hemen hepsi muvaffak olmuştur. Dördüncü sınıfın sözlü imtihanları da oldukça iyi bir bilgi seviyesi gösterdi. Maalesef bu iki vâkıa, içinde çalıştığım müessese amirinin körtümser tenkitlerinde belirtilmemiştir. Bu rapor üzerinde fazla durmak ve meseleyi münakaşa haline sokmak istemediğim için, sadece bu noktayı tesbit etmekle kalacağım. Akademi talebesinde, eski talebeye nazaran büyük bir inkişaf görülmesine rağmen esefle söylemeliyim ki mühendis mektebinde yapmak imkânını bulduğum şeylere burada tamamiyle erişmiş değilim. Bununla beraber bazı kabiliyetler, meselâ resim işleri Akademide bilhassa inkişaf etmiştir. Yukarıda bahsettiğim ve giderilmesi benim elimde olmayan muvaffakiyetsizliklerin esaslı sebebleri şunlardır: Bir defa, bütün talebenin kâfi derecede çalışmadığı bir vâkıadır. Bazıları ise ya çok az çalışmışlar, yahut da bu ilk sene içinde henüz düzeltmeğe muvaffak olamadığım yanlış bir metoddan yürümüşlerdir. Esasen, bugün tatbik edilmekte olan metodu benim değiştirmem de pek mümkün değildir. Diğer yüksek okullarda ön plânda bulunan şehircilik, burada yardımcı ders olarak okutulmaktadır.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

...Esasen şehirciliğin hakkiyle öğrenilmesi yüksek okullarda mümkün değildir. Yüksek tahsile senelerin, hatta bir ömrün tecrübeleri ilâve edilirse ancak o zaman bu sanatın hakkiyle elde edilmesi mümkün olur. Yoksa birçok mimarların , hatta şöhret yapmış mimarların bütün hayatları boyunca acemi şehir mimarı kalmaları icap ederdi."

Şehircilik dersinin yardımcı bir ders mahiyetinde görülmesinden şikâyet eden Prof.Oelsner, bu nedenle istediği neticeyi alamadığını ifade etmekte ve talebenin evde çalışması yerine, okulda çalışmasını sağlayacak imkânların hazırlanmasını istemekte ve bunun için şu önerileri yapmaktadır:
"...Her talebenin bir çalışma yeri olmalıdır. Talebe tatbikat zamanında çalışmaya mecbur olmalı ve benim tashihimi beklemelidir. Böylece her talebe, diğer arkadaşlarının çalışmalarında ve benim tashihlerimde, kendi çalışmaları için bir ölçü bulmuş olacaktır. Ve kısa zamanda şehircilik işinin mana ve ehemmiyetini anlayacaktır.
"...Çünkü, Anadolu şehirlerinde son zamanlarda yaptığım tetkiklerde kazandığım tecrübelerden dersimin bu kısımlarında bahsederim.
"...Aşağıdaki dileğim, belki, Akademideki arkadaşım tarafından hoş görülmeyecektir. (Bölümde Şehircilik dersleri veren bu ikinci hoca; Seyfi ARKAN'dır). Fakat talebenin menfaati bakımından bunu arz etmek mecburiyetindeyim: Halen dördüncü sınıfta tatbik edilen, iki öğretmen yanında çalışma usulü kaldırılmalıdır. Çünkü bu, talebenin zihnini karıştırıyor ve asıl derse karşı alâkalarının azalmasına sebep oluyor. Onun için, zaten tamamiyle üzerimde bulunan nazarî dersten başka pratik derslerin de büsbütün bana verilmesini rica ediyorum. Mihaniki bir şekilde ve sırf formaliteyi yerine getirmek endişesi taşıyan bir şehircilik düşünüşünün bir çok Anadolu şehirlerinin plânlarında ne kadar körü tesirler yapmış olduğunu Yüksek Vekâlet de takdir buyurur. Halen Nafia Vekâleti Müsteşarı bulunan sayın amirim Muammer ÇAVUŞOĞLU da, üç sene evvel, bu işlerde ahenkli bir çalışmanın gerekli olduğunu ve memleketin yüksek okullarında şehircilik tedrisatının Nafia Vekâletine iyi ve realiteye uygun plânlar temin edebileceğini tasdik buyurmuşlardı. Bu düşüncenin neticesi olarak da o zaman, Nafia Vekili beni Mühendis Okulundaki vazifeye tayin etti.

"...Sayın Maarif Vekili de, beni Akademiye tayin edince gerçekten içten gelen bir sevinç duydum. Çünkü bu şekilde, şehircilik düşünüşünde ahenk gerçekten temin edilmiş oluyordu. Memlekette

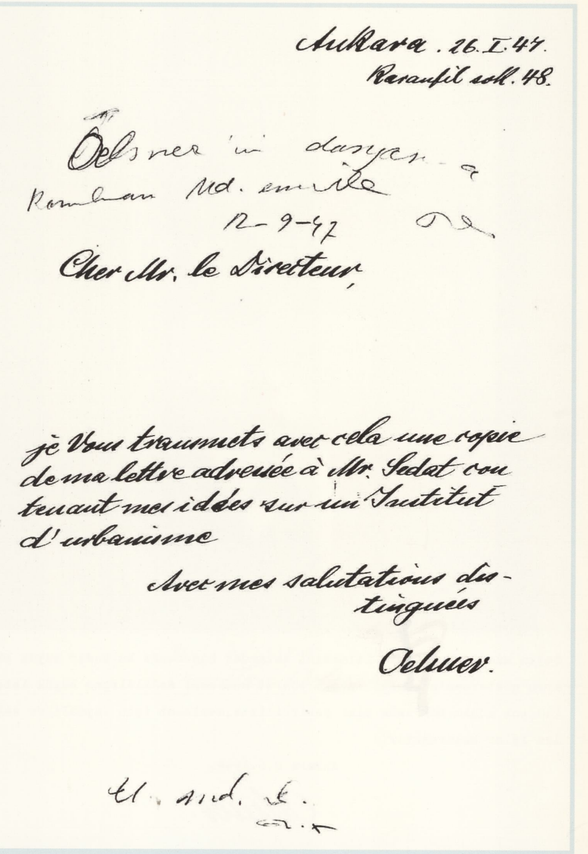

Prof.Oelsner'in el yazısı

M.S.G.S.Ü. Kütüphanesi

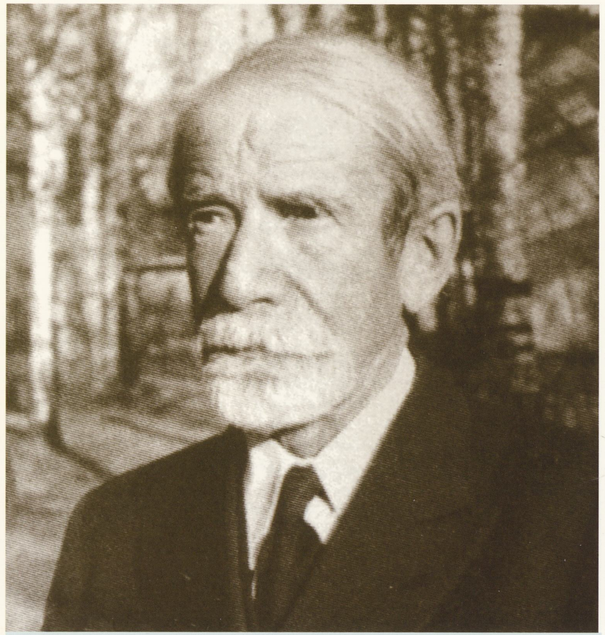

Sayın Maarif Vekilinin itimadını kazanmak hususunda bu kadar büyük bir arzu göstermemin sebebi sadece şöhret endişesi değildirşen büyük istediğim,çok mühim bir saha olan şehircilikte,memleket için faydalı ve sağlam işler başarmaktır.

Ankara 6.6.1944.

Oelsner.

Üstte:
Hamburg-Altona'daki evinin bahçesinde. (1950)
K. Ahmet Arû, "Bir Üniversite Hocasının Yaşamının 80 Yılı" s.46)

Altta:
GSA Müdürlüğü'ne verdiği bir rapordan.

ancak, realiteyi ve imkânları hesaba katan bir şehircilik düşünüşü yer almalıdır. Eğer Akademide, Mühendis Okulundan, esasları itibariyle tamamiyle ayrı bir şehircilik düşünüşü hakim olur, yani ikrisadî ve sosyolojik temelleri hesaba katmayan, az çok formalist bir şehircilik tedris edilirse, bu benim Ankara'daki meslekî çalışmalarımı da güçleştirecektir. Memlekette bu çeşitten bir zihniyetle meydana getirilmiş bir çok plânlar vardır ve bunları şimdi değiştirmek hususunda bir hayli zahmetlere katlanmak mecburiyetindeyiz. (OELSNER/ B05).

1 Aralık 1946 tarihinde, Mimarlık Şubesi Şefi Sedad Hakkı ELDEM'e vermiş olduğu bir diğer raporda Prof. Oelsner, "Şehircilik Semineri" konusundaki düşüncelerini açıklamaktadır:
"...Ben Akademiye gelmeden evvel, burada ve Teknik Üniversitede nazarî ve formal bir şehircilik tahsili vardı. Şehir plânı hazırlamak için ancak küçük bir kısım kendinde cesaret buluyordu. Onların da Ankara'ya tetkik edilmek için gönderdikleri plânlar oldukça hazindi. Bugün bu vaziyet değişmiştir. Muayyen bir seviyeye ulaşıldı. Şimdi bir çok kimseler plân hazırlamak arzusunu gösteriyorlar.

"...Hakiki şehircilik çok daha geniş bir konu teşkil eder. Estetik, sosyal ve ekonomik esasları kavrayarak bunlara hakim olmak, heyeti mecmua içinde inkişaf imkânlarını bulup hüküm vermek ve bütün güçlükleri yenerek plânları tahakkuk ettirmektir. Teknik konulara hakim olmak lâzım geldiği de tabiidir. Bütün bunları başaran bir kimse kendisine şehirci diyebilir. İşte bu sebepten, hemen dünyanın hiçbir yerinde genç şehircilere tesadüf edilmez. Uzun seneler boyunca şahsî tecrübeye ihtiyaç vardır.

İyi plânlar hazırlamak için, Ankara'da projeleri bir çok emek sarfederek tashih etmeme rağmen bu günkü tahsil de kâfi gelmemektedir. İşte bu sebepten bir nevi "improvisé" seminer düşündüm. İstikbalde şehircilikte hakikaten çalışmak isteyen istidatlı gençleri seçmeğe beni bu günkü ihtiyaç sevketti.

Başka işler arasında, talî bir konu olarak şehircilikte de çalışmak manasız olur. Bundan dolayı imar plânı hazırlayacaklardan, her hangi bir şehir belediyesinde vazife görmüş olmak mecburiyetini de talep ediyorum.

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

M.S.G.S.Ü. Kütüphanesi

"...Semineri Teknik Üniversite ile müşterek yapmak, ancak orada lüzumlu kararların alınmasından sonra 1948 senesinde mümkün olacaktır. Hemen tatbiki istenirse, 5 inci sınıf öğrencileri, hazırlamaya mecbur oldukları plânlı çalışmalardan başka bir de seminer ödevlerini yapmaları lâzım gelecektir. Ben de bu işlere ne kadar zaman ayırabileceğimi ancak Bayındırlık Bakanlığı'nın selâhiyetli zevatiyle görüştükten sonra söyleyebileceğim. Siz de biliyorsunuz, onlara çok müteşekkirim. Buradaki çalışmalarım büyük bir alâka ve anlayışla takip edilmektedir. Muammer Bey gibi olgun ve zeki bir adam, bu dairenin ancak böyle kapandığını kavrar: burada ders, Ankara'da imtehan. Bu iki şey birbirine bağlıdır. Akademideki çalışmalarıma müsaade etmelerinin sebebi de budur.

"İmprovisé Seminer" için; kabiliyetli iki asistan, seminer odası, modern şehirciliğe ait kitaplar, öğrenciler için çizim malzemesi, ozalit kopyalar, haritalar gibi şeylere ihtiyaç olduğunu belirten Prof. Oelsner bu konudaki düşünce ve önerilerine devam eder:
"...Her sömestr büyük bir konferansta, abidevî şehircilik hakkında bir konuşma yaparak düşüncelerinizi izah etmeniz de çok kıymetli olacaktır, bay Sedat. Başka misafir konferansları (Mes. Emin bey abideler hak.) mümkün olmalıdır. Hakiki bir enstitü böyle doğar. Teknik Üniversite ile müşterek bir enstitü olmalıdır. İki enstitü bana mümkün olmıyacak ve tavsiye edilmeyecek bir şekil gibi görünüyor." (OELSNER/ B06).

Sözleşmesi, 31 Mayıs 1947 tarihinde sona erecek olan, Yüksek Mimarlık Bölümü Şehircilik Öğretmeni Prof. Oelsner ile, 1 Haziran 1947 tarihinden başlayarak, eski sözleşmesindeki şartlara göre bir yıl süre ile yeni bir sözleşme yapılmıştır. (OELSNER/ B07).

31 Mayıs 1948 tarihinde sona eren bu sözleşme, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 24 Mayıs 1948 tarihli talimatıyla altı ay süreli yeni bir sözleşmeyle uzatılmıştır. (OELSNER/ B08).

Savaştan sonra tekrar Hamburg Belediye Başkanı seçilen yakın dostu Max Brauer'in, daveti üzerine, *"...Şehircilik hareketlerini incelemek üzere Hamburg'a gitmek isteyen Akademiniz Yüksek Mimarlık Bölümü Şehircilik öğretmeni Gustav Oelsner'e , 7 Haziran 1948 tarihinden itibaren dört ay izin verilmiştir."* (OELSNER/ B09).

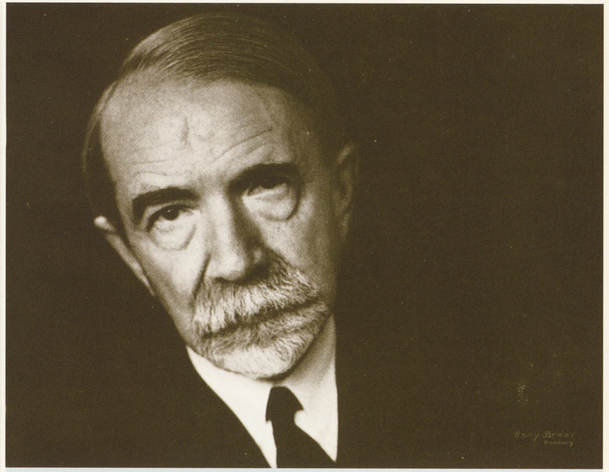

Şehircilik Öğretmeni
Prof. G. Oelsner
Gustav Oelsner

Prof. Gustav OELSNER. (1879-1956).
(Erich LÜTH, "Gustav Oelsner" s.109).

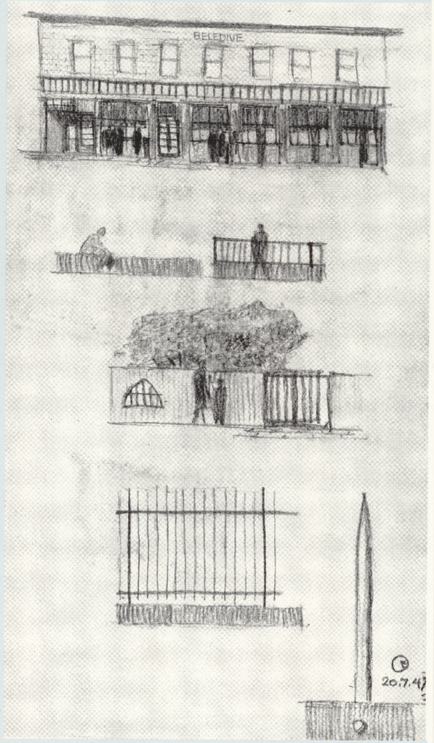

Prof. OELSNER'in, bir eskizi. (1947).
(Erich LÜTH, "Gustav Oelsner" s.122)

GSA Yüksek Mimarlık Bölümü Şefi **Arif Hikmet HOLTAY**'ın GSA Müdürlüğüne yazdığı 4 Aralık 1948 tarihli yazıda, Prof. Oelsner'den aldığı bir mektupta; İTÜ'deki dersleri ve Almanya'daki çalışmaları nedeniyle kendisinin ancak, Kasım, Aralık, Ocak ve Şubat aylarında GSA'daki derslerini verebileceği, ders verdiği her ay için 800 TL. net ücret istediği ve bunun üçte birini Almanya'ya göndermek istediği, Akademi'nin bu şartları kabul edip etmediğinin 31 Aralık 1948 tarihine kadar belirlenmesini istediği ifade edilmektedir. (OELSNER/ B10).

Prof. Oelsner'in, İTÜ'den başka bir yerde görev alıp alamayacağı konusu, 5 Ocak 1949 tarihli bir yazı ile İTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanlığı'ndan sorulmuş ve kendisinin GSA Mimarlık Bölümü'nde haftada 8 saat ders vermesinde bir sakınca bulunup bulunmadığı konusuna açıklık getirilmesi istenmiştir. (OELSNER/ B11).

İTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanlığı'nın 20 Ocak 1949 tarihli cevabî yazısında, kendisinin Akademi'de ders vermesine bir mani olmadığı ancak, ileride bu konunun Fakülte Yönetim Organları'nın kararlarına bağlı olduğu bildirilmiştir. (OELSNER/ B12).

Bunun üzerine, Prof. Oelsner ile yeni bir mukavele yapılmıştır. 1 Ocak 1949 tarihinden itibaren, bir yıl süre ile geçerli olacak bu mukavele hükümlerine göre;
"Prof. Oelsner Akademi'de, 1949 yılı Ocak, Şubat, Kasım ve Aralık aylarında ders verecek ve bu aylar zarfında emeğine mukabil her ay peşin olarak kendisine "902" lira ücret verilecektir. Bu ücretten her türlü vergiler kesilecek fakat Prof. G.Oelsner'in eline geçecek miktar "600" Türk lirası'ndan aşağı olmayacaktır" (OELSNER/ B13).

Prof. Oelsner'in dosyasındaki son belgelerden 4 Nisan 1949 tarihli olanında, *"...bazı hususî şartlar ileriye sürdüğü için, sözleşmesi tahakkuk edemiyen Profesör Gustave Oelsner'in, Ocak 1949 ücreti kendisine rediye edilemediği için iade zarureti hasıl olan (288.67) kuruşun veznenize kabul ile makbuzunun gönderimesine..."* ifadesi, Prof. Oelsner'in, Ocak 1949'da GSA'da ders verdiğini göstermektedir. (OELSNER/ B14).

25 Kasım 1949 tarihli olan ve GSA Müdürü tarafından Milli Eğitim Bakanlığı'na yazılan son belgede ise; 31 Aralık 1948 tarihinde

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

sözleşmesi bitmiş olmasına rağmen Prof. Oelsner'in, birinci sömestr sonuna kadar Akademi'de çalıştığı, bu kere de Kasım ayında Almanya'dan gelerek vazifesine başladığı, ücretlerinin ödenebilmesi için kendisiyle bir sözleşme yapılmasına müsaade edilmesi istenmektedir. (OELSNER/ B15).

Gerçekten de Prof. Oelsner, Max Brauer'in daveti üzerine gittiği Hamburg'dan, 1950 sonbaharında İstanbul'daki eğitim görevine dönmüştür. 1951 ilkbaharında kesin olarak Almanya'ya dönen Prof. Oelsner'in bu tarihten sonraki yaşamı, yukarıda kısa özgeçmişinde bahsedildiği gibidir. *"...O modern şehirciliğin esaslarını gündeme getiren, tartışmaya açan ilk mimardı."* (K.A.ARÛ, 1960:73).

Prof. Oelsner'in, ARKİTEKT Mecmuası'nın 1943-1947 yılları arasındaki sayılarında, şehircilik konularında 14 makalesi yayınlanmıştır.

Iktisadî Temel Kaideler

Yazan: **Senatör R. Öelsner**
G. S. Akademisinde ve Y. Mühendis mektebinde Profesör

Plân evvelâ arazi yüksekliklerine ve teşvîye münhanilerine, saniyen mevcut cadelere ve bina-

Şu ve sair ihtiyaç maddelerinin borularını oralara kadar götürmek güç veya imkânsız mıdır?

(ARKİTEKT, 1943 /9 - 10, s.206 - 210).

Şehir inşacılığında ekonomi mülâhazalarına uymak

Yazan: Senator R. Oelsner
Tercüme: Adnan Kolatan
Yüksek Mühendis okulu ve Güzel Sanatlar Akademisinde profesör

Ekonomi prensiplerine uymak bakımından şehir inşacılığında en yüksek gaye buna âit plânları hâki-

Tabiattaki zenginliklerden faydalanmak:

(ARKİTEKT, 1943/7-8, s.171-173).

Şehirlerin Bakımı

Yazan: Senatör R. Öelsner
G. S. Akademisinde ve Y. M. Mektebinde Profesör
Türkçeye çeviren: A. Kolatan

Eğer ben Anadoluda bir şehrin inşaat memuru olsaydım:

diveren küçük küçük meydanlar; insanlığın yarattıklarının en yükseklerinden olan abidevî binalar gö-

(ARKİTEKT, 1943 /10 - 11, s.254 - 257).

İSKÂN SEMTLERİ ve ŞEHİR İNŞACILIĞI

Prof. R. Öelsner
G. S. Akademisinde ve İY. Mühendis Mektebinde Profesör
Çeviren: A. Kolatan

Modern şehir inşacılığında en mühim prensip şehir sahasının düzenlenmesi ve şehr'in her bir

İskân semtindeki bir evin en büyük odası... bahçesidir! Burası yaz aylarında ailenin yatıncıya

(ARKİTEKT, 1944/1-2, s.25-26,34).

ŞEHİRCİLİK

Yazan: G. Oelsner
G. S. Akademisi ve T. Üniversitede şehircilik profesörü

Bu konferans ocak ayında Ankarada toplanan Nafia müdürleri kongresinde söylenmiştir. Aynı toplantı münasebetile söylenen diğer ehemmiyetli konferansları da gelecek sayımızda yayınlayacağız.

(ARKİTEKT, 1945 /7- 8, s.169 – 174).

TABİATIN VE ŞEHİRLERİN YEŞİLLİĞİ

Yazan : Prof. G. Öeslner
Tükçeye çeviren : A. Kolatan

(ARKİTEKT, 1945 /3- 4, s.71-74).

K Ö Y L E R

Yazan: Senatör R. Öelsner
G. S. Akademisinde ve Teknik Üniversitede Profesör
Çeviren: Adnan KOLATAN

1 — Çok sık tesadüf edilen bir ev tipi,

2 — (Ödemiş) den bir ev tipi,

3 — Cenub Anadoludan bir ev tipi,

(ARKİTEKT, 1944 /11 - 12, s.269 – 273).

MODERN İSKAN SEMTİ
ve
ŞEHİRCİLİK

Yazan : Prof G. ÖELSNER
G. S .Akademisi ve İ. T. U. Mimarlık
Fakültesi Şehircilik Profesörü
Tercüme: ADNAN KOLATAN

(ARKİTEKT, 1946 /7- 8, s.168 – 170)

ÇARŞI HOLLERİ

Yazan: Prof. OELSNER
Tercüme: ADNAN KOLATAN

Memleketimizde bir çok belediye idareleri ilk inşai vazife olarak şehirde bir p a z a r h o l ü çarşının tezgâhları ve satış yerleri kurulabilir. İkinci şart: Holde çok ışık lâzımdır. Daima değişen, iyi bir

(ARKİTEKT, 1947 /9 - 10, s.233 - 234)

ŞEHİRCİLİKTE TABİİ CEVVİ
VE SIHHI ŞARTLAR

Yazan: Prof. Güstav Oelsner
Tercüme eden: Adnan Kolatan

İlk konferansımda, şehir tesisi için tercih edilen yerlerden bahsetmiştim.
Fakat şehir kurulmasında elverişli olan daha başka şart-

lerde kayıcı tabakalar vardır ve bu takdirde çok defa bataklık ve çamurluktan daha ainsidirler.

(ARKİTEKT, 1947 /3 - 4, s.92 – 96)

ŞEHİRCİLİKTE ABİDEVİLİK

Yazan : Senator İ. R. Prof. Öelsner
Çeviren : Halet ÇAMBEL

Önce şu tuali cevaplandıralım. Abidevi nedir? Abidevi, kalıba dökülmüş bir şeklin, ruhan yüce, sahaca asil ve büyük olanıdır. İlkinden vaz geçilemez. Ruhan lı çük adam, teferruat adamı, ufak tefek tezyini hileler adamı, aslâ âbidevî olamaz! Fakat âbidevilik, acaba büyüklük şartına da bağlı mıdır? Hayır! Sahevi büyüklük, gerçi belirli bir âbideviliğe ulaşmanın en basit vasıtasıdır. Boş arazide kesme taş'arla örülmüş koca bir duvar, sırf büyüklüğü için, yüksek bir âbidevilik ifadesi taşıyabilir. Fakat Romalılar devrinden kalmış, üst üste dizili alçak bir kaç taş sırası da öylcdir. Tek başına ihtiyar ağacı ile küçük bir meydan, doğup büyüdüğümüz şu veya bu kasabada bir çeşme de böyledir; ve bu, ara sıra heveskâr eşehirciler'ce planlaştırılan, mikyassız, koskocaman taş meydanlardan çok daha (abidevidir) Hayır, büyüklük, âbidevi olmanın bir şartı değil, ancak bir vasıtasıdır.

Şu halde, o belki de, malzemenin hastalığı veya uyandırdığı tesirdir. Buna da önce, başka bir sanat sahasından misal bulalım: Vatikan estanzaları arasında, Raffael'in elinden çıkma odalar yanı sıra, bir de onun dirayetli talebesi Giulio Romano'nunkiler vardır. Raffael, kaideyi boyayıp mermerleştirdiği halde, Giulio Romano, bu iş için, halis kıymetli mermer kullanmıştır. Buna rağmen Raffael, en yüce bir âbideviliğe ulaşmış ve hattâ seyirciler üzerinde, «evet, bu iş için, ancak işte böyle bir boyanmış mermer kullanılabilirdi» gibi bir emniyet

Padua'da Ga Hamelata heykeli

(ARKİTEKT, 1945 /11- 12, s.265 – 270).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat A

YAŞAYIŞ ŞEKİLLERİNİ KUVVETLENDİRMEK LÜZUMLUDUR

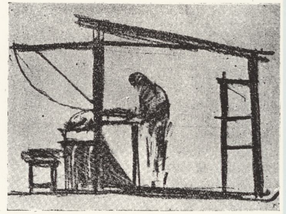

Eski tarzda dükkân

Prof. G. Ö E L S N E R
G.S.A. ve İ. T. Üniversitesinde şehircilik profesörü
Çeviren: Adnan KOLATAN

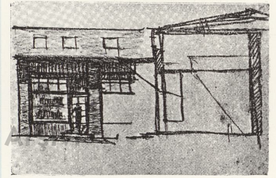

Başka bir dükkân tipi

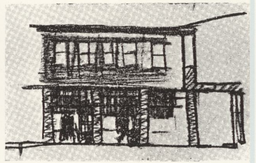

Geri çekilmiş dükkân tipi

(ARKİTEKT, 1946 /5 - 6, s.131 – 134,135).

ŞEHİRLERDE SÜREKLİ BAHÇELER

Yazan: Prof. Öelsner
Tercüme eden: Adnan Kolatan

Bahsetmek istediğimiz bu bahçeler başkalarına ait arsalar üzerinde kurulmuş bahçelerdir. Bunlar daimî olarak yahut da 10, 20, 30, sene gibi uzun müddetle kiralanır, İşçilere ve küçük memurlara mahsus bahçelerdir. Kiracılar arasında yüksek Mektep mezunlarıda bulunabilir.

Ben, bu bahçelere şehircilik bakımından pek büyük bir ehemmiyet vermekteyim. Bu sebeple, bunların insanlara verdiği zevk ve neşeleri, üzüntüleri ve nihayet tam değerlerini tanıyıp anlamak için bir zamanlar bir kaç yıl müddetle 350 m² genişliğinde bir saha üzerinde işleyip tatbikat yaptım.

Her biri 200 - 400 metre karelik olan bu bahçeler, bir müddet sonra üzerlerinde inşaat yapılacak olan arsalarda kurulur. Bunları kira ile tutanların çok yüksek kira istenilmek veya önceden haber verilmeksizin kontratı fesh etmek gibi mahzurlara karşı korunması lâzımdır, Bazı müstesna vak'alarda, eğer bu gibi haller zaruri olur ise, hiç olmazsa mahsulün tazmin edilmesi icap etmelidir. İleride üzerinde inşaat yapılacak olmakla beraber şimdilik boş

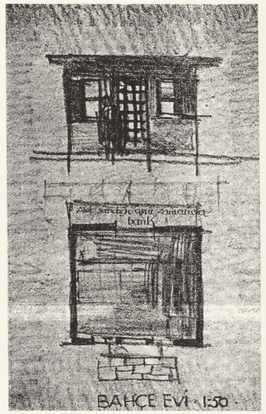

(ARKİTEKT, 1946 /9 - 10, s.226 – 227).

TANINMIŞ MESLEKDAŞLARLA BULUŞMALAR

Yazan : Prof. Oelsner
Türkçeye çeviren : Adnan KOLATAN

(ARKİTEKT, 1948 /3-4, s.79 - 81,85).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1946 - 1949

GSA'da "Mimarî Tarihi ve İslâm-Türk Sanatları Tarihi" hocası. Türk Sanatı üzerinde derin araştırmalar ve yayınlar yapmış olan, Alman uyruklu ünlü sanat tarihçisi.

MSGSÜ Mimarlık Fakültesi hocalar panosundan.

ERNST DIEZ (1878 - 1961)

Ernst Diez

Bir kır gezisinde, asistanı Oktay ASLANAPA ve öğrencileriyle. (1946)
(Prof. Dr.Oktay Aslanapa arşivi'nden)

Ernst DIEZ. Asıl görevi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Sanat Tarihi hocalığı olan Prof. Ernst Diez, 1946 - 1950 yılları arasında GSA'da görev yapmış bir başka yabancı profesördür. GSA'da 4 yıl kadar hocalık yapmış olan Prof. Diez'in dosyasında, göreve başlaması ve görevlendirmenin birer yıl arayla uzatıldığını gösteren sözleşmelerden ibaret olan çok az sayıda belge bulunmaktadır. En eski tarihli belge 21 Mayıs 1946 tarihini taşımakta ve GSA'da görev alması kararlaştırılmış olan Prof. Diez'den istenen bir konuşma ile ilgili olarak GSA Müdürü Burhan Toprak tarafından yazılmış olan yazıdır:
"Muhterem Profesör, Akademiye tayin muamelenizin önümüzdeki sömestre kalması dolayısıyla 23 Mayıs 1946 Perşembe günü Akademide verilmesini rica etmiş bulunduğumuz açılış dersinin de, daha çok dinleyici ve öğrenci bulunacağı için, o zamana bırakılması uygun olacaktır..." (DIEZ/ B01).

Prof. Diez'in GSA'da görev almasının gerekçeleri ve konunun aciliyeti, GSA Müdürlüğü tarafından, Millî Eğitim Bakanlığı'na gönderilen 15 Ağustos 1946 tarihli bir yazıda açıkça anlatılmaktadır: *"Akademide Sanat Tarihi Enstitüsünün teşkiline esas olmak üzere Edebiyat Fakültesi Profesörlerinden Diez'in, Schütte'den (Wilhelm Schütte) açık kalan kadrodan faydalanılarak, Akademide İslâm ve Türk mimarî tarihi ve İslâm-Türk plâstik sanatları tarihi profesörlüğüne atanmasını 15 IV 1946 gün ve 636 sayılı yazımızla rica etmiştik. ...Diğer taraftan Akademi mimarî tarihi öğretmeni Hamit Kemalî Söylemezoğlu Akademiden ayrılarak Teknik Üniversiteye geçmiş, bu suretle profesör Diez'e olan ihtiyaç bir kat daha artmış bulunmaktadır. Zira, Hamit Kemalî Söylemezoğlu'nun ayrılmasından husule gelen boşluğu başka suretle doldurma imkânı yoktur. Arzedilen sebepler dolayısile, profesör Diez ile 1945-46 öğrenim yılı başından itibaren Akademide mimarî tarihi ve İslâm-Türk plâstik sanatları tarihi derslerini okutmak üzere... sözleşme yapılmasını yüksek emir ve müsaadelerinize.."* (DIEZ/ B02).

Asıl amacın, GSA'da bir "Sanat Tarihi Enstitüsü" kurulması olduğu anlaşılan bu yazıda, **Kemalî SÖYLEMEZOĞLU**'nun, İTÜ'ye gitmesi nedeniyle boşalan ve hemen bir hoca tayin edilmesini gerektiren **Mimarlık Tarihi** dersi yanında **İslâm-Türk Plâstik Sanatları Tarihi** adı altında yeni bir dersin de Prof. Diez tarafından verilmesi istenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın, 5 Eylül 1946 tarihli yazısıyla GSA Müdürü'ne, bir sözleşme yapma yetkisi vermesi üzerine Alman vatandaşlarından Prof. Diez ile Burhan Toprak arasında 18 Ekim 1946 tarihinde bir sözleşme imzalanmıştır. 1 Ekim 1946 tarihinden itibaren bir yıl geçerli olan bu sözleşme hükümlerine göre;

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

"...Prof Dr. Diez Istanbul Güzel Sanatlar Akademisine, Mimarî Tarihi ve İslâm-Türk Plâstik Sanatları Tarihi öğretmeni olarak angaje edilmiştir...Prof.Dr.Diez'in emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere (567) beşyüz altmış yedi lira aylık ücret verilecek ve bu ücretten kanunî her türlü vergileri kesilecektir."
Kendisine, Türkiye'de ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için, yetmiş lira aslî maaşlı devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilmesi, yılda iki ay izinli sayılması, hastalık halinde en çok üç ay göreve gelememesi halinde maaşını alabileceği, bunu aşan sürede sözleşmenin feshedileceği gibi hükümler, sözleşmenin diğer maddelerini oluşturmaktadır. (DIEZ/ B03).

Bu sözleşme, hükümlerinde hiç bir değişiklik yapılmamak üzere, 11 Kasım 1947 tarihinde imzalanan bir sözleşme ile 1 Ekim 1947 tarihinden itibaren bir yıl ve ertesi yıl yenilenen sözleşme ile 30 Eylül 1948 tarihinden itibaren 30 Eylül 1949 tarihine kadar uzatılmıştır. (DIEZ/ B04, B05, B06).

Prof. Diez'in dosyasında bulunan son belgeler; Avrupa'da izinli bulunduğu süre içinde imzalanması gereken sözleşmesi için, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Doçenti Dr. **Oktay ASLANAPA**'ya, Beyoğlu 6. Noterliği'nde verdiği 5 Eylül 1949 tarihli hususi vekâlet ile GSA'daki görevi 30 Eylül 1949'dan itibaren bir yıl uzatılan Prof. Diez'in, aylığının arttırılması yolundaki isteğinin, bütçe olanakları nedeniyle yerine getirilmesi mümkün görülmediği ve yeni sözleşmenin eski şartlar dahilinde yapılması hususunda, Millî Eğitim Bakanlığı'nca, GSA Müdürlüğü'ne verilen 10 Eylül 1949 tarihli yetki yazısıdır. (DIEZ/ B07, B08).

Dosyada bundan başka bir belgenin bulunmayışı nedeniyle Prof. Diez'in GSA'daki görevinden ne zaman ayrıldığı konusunda kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Sadece, 5 Eylül 1949 tarihli hususi vekâletте yer alan; *"...Mezuniyetle Avrupa'da bulunacağım bu müddet zarfında namıma mukavele tanzimine, imza koymağa, maaşlarımı almağa, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Sanat Tarihi Doçent'i Dr.* **OKTAY ASLANAPA***'yı vekil tayin ettim"* ifadesi, kendisinin bu tarihte İstanbul'da olduğunu ve bir yıl daha hocalık yapmak niyetiyle bu vekâleti verdiği anlaşılmaktadır.
Bu nedenle, sözleşmenin bitim tarihi olan 30 Eylül 1950'ye kadar GSA'da hocalık yapmış ve bu tarihten sonra görevden ayrılmış olsa gerektir. GSA Müdürlüğü'nün, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na yazdığı 3 Şubat 1951 tarihli yazıda, Profesör Diez'in artık GSA'da hocalık yapmadığı ve ondan boşalan Sanat Tarihi hocalığı için Dr. **Kurt ERDMANN**'ın düşünüldüğü ifade edilmektedir. (bkz:ERDMANN/ B01).
Prof. Diez'in dosyasında, sözleşmelerin kimlik bilgilerinde yazılı olan; 27 Temmuz 1878 Lölling (Avusturya) doğumlu olduğu dışında, yaşamı hakkında başka bilgi veren her hangi bir belge yoktur. Yaşamı hakkında ayrıntılı bilgileri, o zamanlarda doçenti olan Prof. Dr. **Oktay ASLANAPA**'nın, 1993 yılında yayınladığı *"Türkiye'de Avusturyalı Sanat tarihçileri ve Sanatkârlar"* isimli kitabının 24-25'nci sayfalarında bulmak mümkündür: 1902 yılında Graz'da doktorasını vermiş olan Diez, 1911'de Joseph Strzygowski'nin yanında asistan olarak çalışmaya başladı. 1903-1904 yıllarında İstanbul ve Roma'da incelemeler yapmış, Viyana ve Berlin Müzelerinde çalışmıştır. Viyana Üniversitesi'nde 1918'de doçent, 1924'de profesör olmuştur. Araştırmalarında önce Bizans Sanatı'na yönelen Prof. Diez, daha sonra Avrupa Sanatı ile ilgilenmiş ve Sarre'nin yönlendirmesiyle İslâm Sanatı'na ilgi duymaya başlamıştır. 1915'de yayımlanan ve İslâm Sanatı'nın önemli bir el kitabı olan *"Die Kunst der Islamischen Völker"* isimli eserini, 1918 ve 1924'de, *"Chorasanische Baudenkmäler"* ve *"Die Budhistischen und Islamischen Baudenkmäler Afganistan"* isimli kitapları takip etmiştir. 1926 yılında A.B.D.'de Pennsylvania'ya giden Prof. Diez orada on yıldan fazla hocalık yaptı. Bu süre içinde Uzak Doğu'da ve Hindistan'da inceleme gezileri yaptı, 1930'da Viyana Üniversitesi'ne döndü. 1943 yılında İstanbul Üniversitesi'nin daveti üzerine İstanbul'a geldi. Türkiye'de kaldığı süre içinde, çalışmalarını Türk Sanatı üzerinde yoğunlaştıran Prof. Diez, İstanbul Üniversite'sinde Sanat Tarihi Enstitüsü'nü kurarak geliştirdi ve bütün bir nesil sanat tarihçileri yetiştirdi. Savaş sonunda enterne edildiği Kırşehir'de, güç şartlar altında, yetersiz bir kütüphane ile bir Türk Sanatı ders kitabı yazdı. 1946 yılında yayınlanan bu kitapta ortaya koyduğu tezler yanlış anlaşıldı ve ilgili çevrelerde huzursuzluk yarattı.

1949'da Viyana'ya dönen Prof. Diez, 1959'da, I. Uluslararası Türk Sanatları Kongresi'ne şeref misafiri olarak katılmak üzere Ankara'ya davet edildi. Bu vesile ile tekrar Türkiye'ye gelmekten büyük memnunluk duyan Prof. Diez, 83'üncü yıl dönümünden az önce geçirdiği beyin kanamasından kurtulamayarak vefat ettiği 1961 yılında kadar meslekî çalışmalarına Viyana'da devam etti.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ndeki görevi yanında, yukarıdaki belgelere göre, 1946-1949 (1950?) yılları arasında, Güzel Sanatlar Akademisi'nde de hocalık yapmış olan Prof. Diez, Türk Sanatı üzerinde esaslı araştırmalar yapmış ve o zaman dış ülkelerde az tanınan bu sahada ilk sentezi hazırlayarak yayınlamış, çok değerli bir bilim adamıdır.

Dr. Fritz STERN GSA'da, 1947-1950 tarihleri arasında, sadece bir bölüme değil fakat bütün bölümlere ortak olarak Almanca dersleri vermiş bir diğer Alman hoca.

Arşivdeki dosyasında çok az sayıda belge bulunan Dr. Fritz Stern ile ilgili en eski tarihli belge, GSA Müdürlüğü'nden, Millî Eğitim Bakanlığı'na gönderilen 11 Eylül 1947 tarihli yazıdır.

Bu yazıda,1 Ekim 1936 ile 1 Ekim 1947 arasında GSA'da Almanca hocalığı yapmış olan **Dr. Julius STERN**'in, 30 Eylül 1947 tarihi itibarıyla sözleşmesinin yenilenmemesi isteğine paralel olarak aynı göreve, 12 seneden beri Şişli Terakki Lisesi'nde Almanca öğretmenliği yapan kuzeni Dr. Fritz Stern'in getirilmesini tavsiye eden dilekçesi üzerine yapılan incelemeden olumlu sonuç alındığı ve kendisinin, Dr.Julius STERN'den boşalacak göreve tayini hususunda Bakanlıktan müsaade istenmiş ve Bakanlık'ca verilen yetkiye dayanarak Dr. Fritz STERN'le mukavele yapılmıştır. (F.STERN / B01).

GSA direktörü Burhan Toprak ile, Alman vatandaşlarından Dr. Fritz Stern arasında imzalanan bu mukaveleye göre *"...Dr. Fritz Stern Güzel Sanatlar Akademisi Almanca öğretmenliğine atanmıştır. Dr.F.Stern Almanca derslerini ilgilendiren imtihan ve diğer ilmî işleri deruhte edecektir"*

Mukavelede Dr. Stern'in kimlik bilgileri;

Türkiye Cumhuriyeti Y. No. 10 C. No. ____

Mukavele

Adı ve soyadı	:	Fritz Stern
Babasının adı	:	Leonhard
Doğum yeri	:	Almanya
Doğum yılı	:	1893
Tabiiyeti	:	Haymatloz

olarak kaydedilmiştir.

Burada ilginç olan nokta, bundan önceki yıllarda yapılmış olan mukavelelerde, kişinin uyruğu olarak bir devlet ismi belirtilmişken ilk defa Dr. Stern'in mukavelesinde Haymatloz (Vatansız) tabiri kullanılmıştır.

Mukavele hükümlerine göre *"...Dr. Stern'e Güzel Sanatlar Akademisindeki hizmetine mukabil ayda 100 lira ücret verilecektir."* Ayrıca bu ücretten, kanunen kesilmesi gereken her türlü vergilerin kesileceği belirtilen mukavele 1 Ekim 1947 tarihinden itibaren bir yıl süre için geçerlidir. Bundan önce imzalanmış olan mukavelelerdeki izin, hastalık ve yurt içinde görevi ile ilgili seyahatler için ödenecek ücretlerle ilgili hükümler bulunmayan mukavelede sadece, tarafların bir ay önceden diğer tarafa yazı ile bildirmesi suretiyle mukavelenin feshini isteyebilecekleri ifade edilmiştir. (F.STERN / B02).

Bu mukavele, şartlarında hiçbir değişiklik yapılmamak üzere 15 Eylül 1948 tarihinde imzalanan mukavele ile 1 Ekim 1948 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere bir yıl, 22 Eylül 1949 tarihinde imzalanan mukavele ile 1 Ekim 1949 tarihinden itibaren bir yıl süre ile uzatılmıştır. (F.STERN / B03, B04).

Dr. Stern, 1 Ekim 1950 tarihinde sona eren mukavelesini yenilemeyeceği bildiren dilekçesi üzerine, bu tarih itibarıyla GSA ile ilişkisi kesilmiş ve yerine **Karl WEINER**, Almanca hocalığına getirilmiştir. (bkz: WEINER/ B01).

Dosyadaki son belge, *"...Dr. Stern'in ek görev olarak Sankt Georg Avusturya Lisesi ve Ticaret Okulunda haftada 12 saat matematik ve fizik dersi okutmasında bir sakınca olup olmadığı hususunda düşüncelerin bildirilmesi"* istenen 24 Şubat 1950 tarihli yazı ile, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından GSA Müdürlüğü'ne gönderilen 27 Şubat 1950 tarihli cevabî yazılardır. (F.STERN / B05, B06).

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

FRITZ STERN (1893 - 19..)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1947 - 1950

GSA'da bütün bölümlere ortak olarak
Almanca dersleri vermiş bir "Haymatloz" hoca.

Dr Fritz Stern

Karl WEINER, Almanca okutmanı **Dr. Fritz STERN**'in, 1 Ekim 1950 tarihinde GSA'dan ayrılması üzerine aynı göreve atanan ve 1950-1955 yılları arasında GSA'da hocalık yapmış, Viyana doğumlu Avusturya uyruklu bir diğer hocadır.

10 Nisan 1936 ile 19 Temmuz 1948 tarihleri arasında, Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü olarak görev yaptığı süre içinde, GSA'daki eğitimin gelişmesine büyük hizmeti dokunmuş olan ve GSA'da görev yapmış yabancıların mukavelelerinde imzası bulunan **Burhan TOPRAK** yerine, Güzel Sanatlar Akademisi'ne, 19 Temmuz 1948 tarihinde asil olarak atanan yeni müdür **Zeki Faik İZER** imzalı yazı, K.Weiner dosyasındaki en eski tarihli yazıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı'na gönderilen 17 Ağustos 1950 tarihli bu yazıda; Dr. Fritz Stern'in 1 Ekim 1950 tarihinde sona erecek sözleşmesini yenilemek istemediği, bu nedenle GSA Almanca okutmanlığına, Yüksek Ticaret ve Harp Akademisi Almanca öğretmeni, Avusturya uyruklu Karl Weiner'in, aynı şartlarda çalışmaya talip olduğu bildirilmekte ve kendisiyle bu şartlarda bir sözleşme yapılması için yetki istenmektedir. (WEINER/ B01).

Bu isteğin, Millî Eğitim Bakanlığı'nın 13 Eylül 1950 tarihli yazısıyla uygun görülmesi üzerine Karl WEINER ile Zeki Faik İZER arasında, 27 Eylül 1950 tarihinde imzalanan kontrat hükümlerine göre; *"Karl Weiner, Güzel Sanatlar Akademisi Almanca öğretmenliğine atanmıştır. Karl Weiner Almanca derslerini ilgilendiren imtihan ve diğer ilmî işleri deruhte edecektir...Hizmetine mukabil ayda "100" lira ücret verilecektir. Her ayın başında peşin olarak verilecek bu ücretten kanunen kesilmesi lazım gelen her türlü vergiler kesilecektir."* 1 Ekim 1950 tarihinden itibaren 1 yıl geçerli olan kontrat; her iki tarafın bir ay önceden haber vermek şartıyla kontratın feshini isteyebileceği ve siyasî ve ticarî işlerle uğraşmasını men eden hükümlerden ibarettir. (WEINER/ B02).

GSA'daki görevine devam eden K.Weiner'in maaşının arttırılmasıyla ilgili olarak, 25 Kasım 1952 tarihinde GSA Müdürü olarak göreve başlayan Heykeltıraş **Nijad SİREL**'in Maarif Vekâleti - Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'ne göndermiş olduğu, *"Akademimiz yabancı uzmanlarının aylık ücretlerinin arttırılması hususundaki teklifimizin kabulü"*nü isteyen 27 ağustos 1954 tarihli yazıya cevaben gelen 3 Eylül 1954 tarihli yazıda; *"...tahsisatın kabulü halinde bu kadrolara Milletlerarası şöhrete haiz yabancı uzmanlar angaje edilecektir. Bu itibarla...Almanca öğretmeni Karl Weiner'in ücretinin artırılması mümkün olamıyacağından..."* ifadesi yer almaktadır. (WEINER/ B03-B04).

GSA Müdürlüğü'nün Maarif Vekâleti-Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü'ne yazdığı 29 Ağustos 1955 tarihli yazıda; Kral Weiner'in 25 Ağustos 1955 tarihli dilekçesinde belirttiği üzere, İTÜ Makine Fakültesi ile yapmış olduğu sözleşme nedeniyle, GSA'da çalışmasına imkân bulunmadığı, bu mazereti nedeniyle GSA'daki görevine bir başkasının atanması isteğini bildirilmektedir. (WEINER/ B05).

Karl Weiner'in dosyasındaki son belge 16 Eylül 1955 tarihli olup; *"...Akademiniz yabancı uzmanlarından Avusturya tab'alı Karl Weiner'in sözleşmesinin bitim tarihi olan 30 Eylül 1955 tarihinden itibaren mukavelesinin feshi vaki talebi üzerine uygun görülmüştür. Gereğine göre işlem yapılması..."* talimatını içeren Maarif Vekâleti - Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü çıkışlı yazıdır.

Böylece, 27 Eylül 1950 tarihli mukavale ile, GSA'da Almanca hocalığı görevine başlayan Karl Weiner, beş yıllık hizmeti sonunda 30 Eylül 1955 tarihinde GSA'dan ayrılmıştır.

Yerine, yine Avusturya uyruklu, **Hans Erich (Johann) KASPER**, 28 Aralık 1955 tarihli mukavele ile GSA Almanca hocalığına getirilmiştir. Kasper bu görevi 30 Eylül 1958 tarihine kadar sürdürmüştür.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

KARL WEINER (1899 - 19..)

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1950 - 1955

GSA'da Almanca dersleri vermiş, Avusturya uyruklu bir diğer hoca.

Karl Weiner

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

GSA'da görev yaptığı yıllar: 1951 - 1958

Diez'den sonra GSA'da sanat tarihi hocalığı yapmış, 13 yy. Anadolu Kervansarayları ile ilgili dev bir eseri olan, bir diğer Alman sanat tarihçisi.

MSGSÜ Mimarlık Fakültesi hocalar panosundan.

KURT ERDMANN (1901 - 1964)

K. Erdmann

Profesör Dr. KURT ERDMANN
Kuru çeşme Tramvay cad. No. 38-6
Arnavutköy - İstanbul

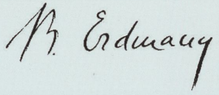

Kurt ERDMANN. 1951-1958 yılları arasında, GSA'da Sanat Tarihi hocalığı yapmış olan Alman Profesör. Dosyasındaki ilk belge, Profesör Diez'in ayrılmasıyla boşalan Sanat Tarihi hocalığına getirilme düşüncesiyle ilgili. Bu amaçla, GSA Müdürlüğü, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne gönderdiği 3 Şubat 1951 tarihli yazı ile, Fakülte'nin bu konudaki görüşünü sormaktadır:
"Fakülteniz Sanat Tarihi Profesörü Dr.Kurt Erdmann'ın - Profesör Diez'den inhilâl eden- öğretmenlik için angaje edilmesi düşünülmektedir...Bu vazifeyi almasında, her hangi bir sakınca bulunup bulunmadığının bildirilmesine..." (ERDMANN/ B01).

Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'nın bu konuda herhangi bir sakınca olmadığını bildiren 5 Şubat 1951 tarihli yazısı ve Millî Eğitim Bakanlığı'ndan istenen *"...Profesör Diez'den inhilâl etmiş olan yabancı uzman kadrosuna, şimdilik bir yıl süre ile aynı ücret ve şartlarla..."* kontrat yapma yetkisine verilen olumu cevap üzerine, Dr. Kurt Erdmann ile GSA Müdürü Zeki Faik İZER arasında, 22 Şubat 1951 tarihinde bir sözleşme imza edilmiştir.
(ERDMANN/ B02, B03,).

"...İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi profesörlerinden Alman uyruklu Dr.Kurt Erdmann...İstanbul Güzel Sanatlar Akademisine , Mimarî Tarihi ve İslâm - Türk Plâstik Sanatları Tarihi öğretmeni olarak angaje edilmiştir".

"...Emeğine karşılık olarak her ayın başında peşin verilmek üzere "567" beşyüz altmış yedi lira aylık ücret verilecek ve bu ücretten kanuni her türlü vergiler kesilecektir."

1 Mart 1951 tarihinden itibaren bir yıl süreli olan bu sözleşme hükümlerine göre Prof. Erdmann, tatil aylarına rastlamak ve başlangıcı Millî Eğitim Bakanlığı'nca tespit edilmek üzere, yılda iki ay izinli sayılacak, hastalık dolayısıyla en çok üç ay vazifesine devam edemezse bu süre çalışma günleri gibi sayılacak, Türkiye'de ödevini gerektiren resmî yolculuklar için, 70 lira aslî maaşlı devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi alacaktır, iki taraftan birinin iki ay öncesinden yazılı olarak haber vermesi şartıyla sözleşme fesh edilecektir gibi, daha önceki sözleşmelerde yer alan kalıplaşmış hükümler, sözleşmenin diğer maddelerini oluşturmaktadır. (ERDMANN/ B04).

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Bu sözleşme, hükümlerinde hiçbir değişiklik yapılmadan, her yıl yapılan yeni sözleşmelerle 2 Mart 1959 tarihine kadar uzatılmıştır. Prof. Erdmann'ın, Anadolu sanatı ile ilgili bilgi ve belge toplamak amacıyla çok sayıda inceleme gezisi yaptığı bilinen bir gerçektir. GSA'daki görevi sırasında, Edebiyat Fakültesi öğrencileri ile sürdürdüğü bu inceleme ve tespit gezilerine ait izin istekleri, dosyasındaki belgeler arasında yer almaktadır.

Bu belgelere göre Prof. Erdmann; 25 Mayıs- 20 Haziran 1952 tarihleri arasında ve 1 Ekim 1952 tarihinden itibaren üç hafta, Anadolu'da (yer veya bölge belirtmeden) inceleme seyahati yapmak için izin istemektedir. (ERDMANN/ B05, B06).

6-23 Şubat tarihleri arasında tetkiklerde bulunmak üzere Yunanistan'a gitmesi uygun görülen Prof. Erdmann, Giresun Vapuru'nda yazdığı 6 Temmuz 1955 tarihli dilekçesinde, Kuzeydoğu Anadolu'da; Trabzon - Giresun - Doğu Beyazıt - Van- Ahlat - Diyarbakır- Elazığ - Malatya'da öğrencileriyle yapacağı bir gezi ve daha sonra eşi ile birlikte Malatya'da birkaç gezi daha yapmak istediğini ve bu nedenle Ağustos ayı sonuna kadar Anadolu'da olacağını bildirmektedir. (ERDMANN/ B07, B08).

Prof. Erdmann'ın, dosyasında yer alan belgeler arasında, GSA İdaresi tarafından derslerine gelmediğini ve bunun nedeninin açıklanmasını isteyen yazılar da yer almaktadır.
Prof. Erdmann'ın derslerinde dil ve tercüme meselesi GSA Müdürlüğü tarafından 30 Şubat 1954 tarihli bir yazıyla Maarif Vekâleti'ne bildirmiş ve *"...Türk diline vukufsuzluğu tercüme işlerinde fahriyen çalışan öğrencilerin de selâhiyetsizlikleri sebebiyle mezkûr derslerden tam istifade mümkün olamamaktadır. Ve hâlen Alman dilini lâzım geldiği gibi bilen öğrencimiz de mevcut değildir...bu işi hakkı ile başarabilecek, Türk ve Alman dillerine vakıf ve meslekî terimleri bilen bir tercüman tutulmasına yüksek müsaadelerini..."* ifadesiyle bir tercüman istemiştir. (ERDMANN/ B09).

Bu istek üzerine, İstanbul Erkek Lisesi Almanca Öğretmeni **Turgut KAVUR**'un, Prof.Erdmann'ın derslerinde tercüman olarak görevlendirilmiş olduğu, Prof. Erdmann'nın dersine geç geldiğini bildiren 23 Kasım 1955 tarihli yazının altına, Prof. Erdmann tarafından eklenmiş bir notan anlaşılmaktadır. (ERDMANN/ B10).
Prof. Erdmann'ın, 1 Temmuz 1956 tarihli dilekçesinden, kendisine gelen bir davet üzerine, Temmuz 1956 ayı sonundan itibaren sekiz hafta süreyle Birleşik Devletler'e davet edildiğini öğrenmekteyiz. (ERDMANN/ B11).

GSA Yüksek Mimarlık Bölümü Başkanı **Asım MUTLU**, GSA Müdürlüğü'ne gönderdiği 15 Nisan 1957 tarihli yazıda Prof. Erdmann'ın görevinin uzatılmasını istemektedir:
"Bölümümüz Mimarî Tarihi öğretmeni Prof. Erdmann'ın müspet mesaisini göz önünde tutan öğretmenler kurulu mevcudun ittifakı ile mukavelesinin yenilenmesini temenni etmiştir. Profesörün derslerine talebemizin gösterdiği büyük alâkaya işaret eder ve anlaşmanın tecdidini temenni ederim." (ERDMANN/ B12).

Bu talep, GSA Müdürlüğü'nce Maarif Vekâleti Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü'ne 15 Nisan 1957 tarihli yazı ile iletilmiş ve Prof. Erdmann'ın sözleşmesini 2 Mart 1957 tarihinden, 1 Mart 1958 tarihine kadar uzatacak yeni bir sözleşmenin yapılması için yetki isteminde bulunulmuş ve verilen yetkiye dayanarak, eski sözleşmesindeki şartlar içinde yeni bir sözleşme yapıldığı bildirilmiştir. (ERDMANN/ B13).

Prof. Erdmann, 24 Eylül 1957 tarihli dilekçesinde, İran'a kısa bir seyahat yapacağını, bu nedenle İstanbul'a Ekim ortalarında geri döneceğini bildirmektedir. (ERDMANN/ B14).

Prof. Erdmann'ın, Türkiye'den ayrılma zamanının geldiği, GSA Müdürlüğü'ne verdiği 17 Temmuz 1958 tarihli dilekçesinde ifadesini bulmaktadır:
"Berlin'de Devlet Müzeleri İslâm Şubesi Direktörlüğü ve aynı zamanda Berlin Üniversitesi'nde bir kürsü bana teklif edilmektedir. 57 yaşında olduğumdan çocuklarımın ve kendi istikbalimi düşünmek lâzım geliyor. Bu sebepten, son derece teessüf ederek İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nden 31.10.1958 tarihinde istifa etmek mecburiyetindeyim. Türkiye'de bulunduğum 8 sene zarfında memlekete, meslekdaşlarıma ve vazifeme o kadar bağlandım ki ayrılmak bana pek güç gelmektedir. Sizi, muhterem Beyefendi, sayın meslekdaşlarımı, mesai arkadaşlarımı ve talebelerimi her daim en derin şükran hisleri ile hatırlayacağım. Bu ayrılmanın kat'i olmadığını zannetmekteyim, zira gelecek senelerde yine Türk Sanatı hakkında yaptığım travaylara güzel memlekerinizde devam edebileceğimi ümit etmekteyim. En derin teşekkür ve hörmetlerimi takdim ederim".
(ERDMANN/ B15).

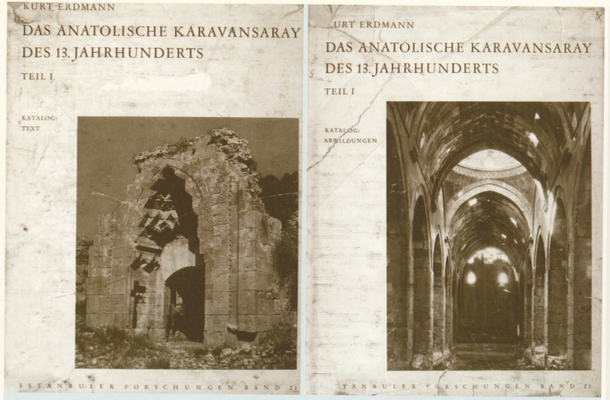

Prof. Kurt ERDMANN'ın 2 cilt halinde yayınladığı dev eser:
"13.yy. Anadolu Kervansarayları" kitabı.
"Das Anatolische Karavansaray Des. 13. Jahrhunderts". (Berlin 1961)

saygılarımı sunarım.

Prof. Dr. Kurt Erdmann

9 ekim 1958 tarihli dilekçesinde, Türkiye'den ayrılma isteğini kesinleştirmektedir: *"17 Temmuz 1958 tarihli yazımda bildirmiş olduğum gibi Akademi ile olan mukavelemi 31 Ekim 1958 tarihinde feshederek yeni tayin edildiğim Berlin Müzeleri Müdürlüğü vazifeme başlıyacağımı ve derin bir üzüntü ile Akademi'den ayrıldığımı saygılarımla arz ederim".* (ERDMANN/ B16).

Bu isteğin, sözleşme hükümlerine aykırı olmasına rağmen sözleşmenin feshedilmesinin uygun bulunduğu, Maarif Vekâleti - Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü'nün 4 Kasım 1958 tarihli yazısı ile GSA Müdürlüğü'ne bildirilmiştir. (ERDMANN/ B17).

GSA'dan ayrılacak olan Prof. Erdmann, elinde bulunan ve 40-50 kilogram kadar ağırlığı olan 400 diapozitifin nakledilmesi için yaptığı hazırlıkları ve yardım isteğini anlattığı 18 Kasım 1958 tarihli yazısının son bölümünde, kendisinden sonra yerini kimin alabileceği konusunda teklifte bulunmaktadır:
"...Bu vesile ile size başka bir meseleden bahsedebilir miyim. Benim vermekte olduğum "İslâm mimarisinin esas tipleri" kurslarının devam ettirilip ettirilmeyeceğini bilmiyorum. Şayet devam ettirecekseniz Üniversitede İslâm sanatı Doçenti Bay Dr. ***Oktay Aslanapa*** *aynı şartlarla bu kursları devam ettirmeyi kabul edebilir. Kendisinin Mimarî tarihi alanında iyi bir meslekî bilgisi vardır ve bu görevi muhakkak iyi bir şekilde başarır..."* (ERDMANN/ B18).

Prof. Erdmann'ın Türkiye'de yaptığı çalışmaların içinde en ünlü olanı, hiç şüphesiz ki Anadolu Selçuklu Kervansarayları üzerinde yaptığı inceleme ve tespitlerdir.

Edebiyat Fakültesi'nde ve GSA'daki hocalığı sırasında, tatil aylarında Anadolu'da öğrencileriyle birlikte gerçekleştirdiği inceleme gezilerinde yapılan tespitler, Prof. Erdmann tarafından bir esere dönüştürülmüş ve *DAS ANATOLISCHE KARAVANSARAY DES 13. JAHRHUNDERTS* adı altında, 1961 yılında Berlin'de basılmıştır. Birinci cildi metinler, ikinci cildi ise rölöveler ve fotoğrafları içeren 2 cilt halinde yayınlanmış bu dev eser, Anadolu Selçuklu Kervansarayları hakkında araştırma yapanlar için en önemli kaynaktır ve bu kişiler için başucu kitabı niteliğindedir.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

SON SÖZ

Prof. Erdmann'ın ülkesine dönmesiyle, 1928 yılından itibaren başlayan ve özellikle Nazi'lerin 1933'te iktidara gelmesiyle, 2.Dünya Harbi'nin sona ermesinden sonraki yıllara kadar süren otuz yıllık süre içinde, ülkelerinde giderek artan baskı rejimiyle geçen zor seneler içinde, artık çalışamayacakları hatta hayatta kalma endişesi içinde kaldıkları için vatanlarını terk ederek başka ülkelere, bu arada Türkiye'ye sığınmak zorunda kalmış olan ve kendilerine Haymatloz (Vatansız) denilen, bu bilim ve sanat adamlarından, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde görev yapmış ve eğitimin gelişmesine büyük katkılarda bulunmuş, kendilerinden sonra eğitimi sürdürecek genç hocalar ve meslek hayatlarında çok başarılı olmuş sayısız talebeler yetiştiren, her biri kendi alanında bir değer olan yabancı hocaların devri kapanmış oldu.

Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin modernleşme süreci içinde, zamanın tek sanat ve mimarlık okulu olan Güzel Sanatlar Akademisi'nde, bu değerli hocaların, 1930'lu yıllarda gerçekleştirdikleri eğitim reformları ile yetişen nesiller, daha sonraları yeni arayışlar içine girerek uluslararası başarılara imzalar atmışlar ve Türk Sanatı'nı, Türk Mimarîsi'ni, bugün ulaşmış olduğu uluslararası seviyeye yükseltmişlerdir.

Türk Sanatı ve Türk Mimarisi, bugün ulaşmış olduğu bu seviyenin ilk ışıklarını yakan bu yabancı hocaları her zaman minnetle ve şükranla yad edecektir.

İstanbul Üniversitesi Merkez Binası ve girişinden hemen sonra bahçede yer alan, 29 Mayıs 1986 tarihli şükran plâketi.

Yabancı ve Yerli Hocaların Aldıkları Ücretler

1930 ve 40'lı yıllarda Güzel Sanatlar Akademisi'nde eğitim, "yerli hocalar" ve bu araştırmanın konusu olan "yabancı hocalar" tarafından, aynı görev ve sorumlulukları altında, eğitim yükünün birlikte paylaşıldığı bir düzen içinde yürütülmekteydi.

Ancak bu süre içinde "yabancı hocaların" aldıkları ücretler ile, aynı tarihlerde aynı görevi yapmakta olan "yerli hocaların" aldıkları ücretler arasında bir hayli fark vardı.

Yabancı hocaların, GSA'daki çalışma şartlarını ve alacakları ücretleri düzenleyen "mukavele" veya "kontrat"larda, o kişinin her ay başında peşin olarak alacağı ücretin "brüt" hali ile kanunî kesintiler yapıldıktan sonra eline geçecek "net" miktarın, hangi sınırlar içinde kalacağı, ne kadarını yurt dışına gönderebileceği, Türkiye'ye göç ve yol parası ile ayrıca mukavele sonunda ülkelerine dönüş parası olarak verilecek miktarlar açık olarak belirtilmiştir.

Yüklenilen görevin ağırlığına göre değişen bu ücretlerin en yüksek olanlarını, "bölüm şefi" görevini üstlenmiş olan profesörler almaktaydı. Diğer kurumlardan ek görevle gelen yabancı hocaların aldıkları ücretler ise bir hayli düşüktü. MSGSÜ Personel Dairesi Arşivi'nde muhafaza edilen kişisel dosyalarındaki mukavele hükümlere göre örneğin:

GSA'daki görevine başlayamadan vefat eden **Prof. Hans POELZIG** ile 1 Nisan 1936 tarihinden geçerli olmak üzere yapılan kontratta kendisine 1550 TL. brüt ücret ödeneceği, kesintilerden sonra eline geçecek miktarın en az 1000 TL. olacağı hükme bağlanmıştı. Ayrıca, Prof. POELZIG'in Türkiye'ye geliş parası 700 TL. ve göç masrafı için 2.000 TL. ödeneceği belirtilmişti. Kontrat sonunda ülkesine dönerken kendisine aynı miktarlarda yol ve göç parası ödeneceği ifade edilmiş, aldığı paranın 1/4'nü yurt dışına çıkarma imkanı da verilmişti.

Mimarî Şubesi şefi **Prof. Bruno TAUT**, 17.Kasım.1936 tarihli mukavelesine göre her ay peşinen 1150TL. brüt ücret almaktaydı. Bu miktardan kanunî kesintiler yapıldıktan sonra eline geçecek miktarın 700TL.'den az olmaması belirtilirken ayrıca, Türkiye'ye göç ve yol masrafı olarak 1500TL.ve mukavele sonunda yurduna dönmesi için 1000TL. dönüş parası ödenmesi de hükme bağlanmıştı.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

1937-1954 yılları arasında Heykel Bölümü şefliği yapmış olan **Prof. Rudolf BELLİNG**'le yapılan 9.Haziran.1938 tarihli ilk mukavelede 1138TL.brüt ücretin, kesintilerden sonra 750TL.'den aşağı düşemiyeceği, İstanbul'a geliş ve göç masrafı olarak 1000TL, mukavele sonunda yurduna dönerken de yol masrafı olarak 1000TL. daha ödeneceği yazılıdır. Yıllar içinde arttırılan bu ücretler, son olarak 19.Mart.1950 tarihli son mukavelede, her ay peşin alacağı miktarın, brüt 1566TL. ve en çok 1000TL. net olacak şekilde belirtilmiştir.

Resim Bölümü şefi **Prof. Léopold LÉVY**'in 14 Kasım 1939 tarihli mukavelesinde 1110TL. brüt ve en az 750TL. net ücret alacağı, Türkiye'ye göç ve mukavele sonunda ülkesine dönüş için, ayrı ayrı olmak üzere 700TL. ödeneceği yazılıdır.

Dekoratif Sanatlar Bölümleri şefi **Prof. Marie Louis SÜE**, 27 Kasım 1939 tarihli mukaveleye göre, 866TL. brüt ve 600TL. net ücret alacaktı. 18 Kasım 1942 tarihli mukavelede ise bu miktarlar, 1146TL. brüt ve 750TL. minimum net olarak belirlenmiştir. Ayrıca,Türkiye göç için 1000TL. ve dönüşü için de 1000TL. ödeneceği ifade edilmiştir.

Buna karşın GSA'da, aynı tarihlerde, aynı görevi yapan "yerli hocalar"ın aldıkları ücretler ise çok azdı. Gene aynı arşivde bu hocalara ait kişisel dosyalarındaki terfi cetvellerinde, memurluğa başlama, terfi tarihleri ve maaşları detaylı olarak yer almaktadır. Bu cetvellere göre örneğin:
Mimarî şubesinde "muallim" ünvanıyla görev yapan ve 1941-1943 tarihleri arasında "Şube Şefliği" yapmış olan **Sedad H. ELDEM**, "Mimarî Daimi Muallimi" olarak işe başladığı 3 Şubat 1930 tarihinde 200 TL. ücret alıyordu. Ücreti, 1 Temmuz 1932'de 200 TL.'ye, 1 Ekim 1932'de 300 TL. yükselmişti. 28 Mayıs 1938'deki ücreti 350 TL. olmuş, 30 Kasım 1944'de ise, 80 TL. aslî maaş karşılığı eline geçen para 550 TL.'ye, 28 Mayıs 1948'de ise, 90 TL. aslî maaş karşılığı 625 TL.'ye yükselmişti.

Gene mimarî şubesi muallimlerinden **Arif Hikmet HOLTAY**, Sedad H. Eldem gibi, "Mimarî Daimi Muallimi" olarak işe başladığı 15 Mayıs 1930 tarihinde 30 TL. ücret alıyordu. Bu ücret 28 Mayıs 1938 tarihinde 350 TL.'ye yükselirken, 30 Kasım 1944'de, 80 TL. aslî maaş karşılığı eline geçen miktar 550 TL.'ye çıkmıştı. 16 Mart 1948'de "Şube Şefliği" ne aday gösterildiğinde 90 TL. aslî maaş karşılığı eline 625 TL. geçmekteydi.

"Urbanizm Muallimi" **Seyfi ARKAN**, 29 Haziran 1935'te, 35 TL. aslî maaş karşılığı 250 TL. alırken 29 Mart 1943'de, 40 TL. aslî maaş karşılığı 300 TL. alıyordu. 25 Haziran 1943 yılında eline geçen miktar 50 TL. aslî maaş karşılığı 350 TL., 30 Eylül 1946 tarihinde ise 60 TL. aslî maaş karşılığı 400 TL. almaktaydı.

"Dahilî Mimarî Muallimi" **Nazimî Yaver YENAL**, 15 Ekim 1932'de atandığı zaman 150 TL. ücret alıyordu. Bu ücret 28 Mayıs 1938'de 200 TL. olmuştu. 30 Kasım 1944'de ise 50 TL. aslî maaş karşılığı olarak eline 350 TL. geçmekteydi. 28 Şubat 1947 tarihinde aslî maaşı 60 TL'ye yükselince eline geçen miktar da 400 TL. olmuştu

Bu ücretlerin ne anlama geldiği, 1930 ve 1940'lı yıllarda İstanbul'da bazı ihtiyaç maddeleri fiyatlarının kıyaslanmasından daha iyi anlaşılabilir:

1 kg. kuzu eti: 15-25 krş.
Ekmek:
Esmer: 6 krş.
Beyaz (Has ekmek): 7 krş.
2 adet (çift) palamut balığı: 2.5 krş.
Toz şeker: 250 krş

Ev kiraları:
Beşiktaş, Fatih, Laleli: 20-30TL.
Nişantaşı, Teşvikiye, Maçka, Şişli: 60-80TL.

1 çift erkek ayakkabısı (lux): 10 TL.

El dikişi takım elbise: 25-30TL.

Dr. vizite ücretleri: 5-15TL.

Sanat Arşivi

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ (MSGSÜ) - PERSONEL DAİRESİ BAŞKANLIĞI ARŞİVİ. (Ana Kaynak).

- "AKADEMİYE TANIKLIK- GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ'NE BAKIŞLAR, (1) Resim ve Heykel, (2) Mimarlık, (3) Dekoratif Sanatlar", Editör GEZGİN, A.Ö., Bağlam Yayınları, no: 196, İstanbul 2003.

- AKOZAN, F. "Cumhuriyetimizin 50. Yılı ve Devlet Güzel Sanatlar Akademisi", AKADEMİ 8, Mimarlık ve Sanat s.2-6, İDGSA Yayını, İstanbul, Temmuz 1974.

- "ANA BRİTANNİCA", cilt: 3, s.572.

- "ANKARA 1910-2003", Boyut Yayın Grubu,

- "ANKARA POSTA KARTLARI ve BELGE FOTOĞRAFLARI ARŞİV KATALOĞU", BELKO, Ankara Belediyesi Yayını, Ankara, 1994.

- "ANKARA ÜNİVERSİTESİ DİL ve TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ 66. KURULUŞ YILDÖNÜMÜ ANI KİTABI", A.Ü. Basım Evi, 2003.

- ARAKON, İ. "B.Taut anılarıyla ilgili, Prof. A. Demir ile yapılan söyleşi. 19.02.2003.

- "ARCHITEKTUR INFLEXOIN - Jahres Katalog 2004, Haw / Hochschule Für Angewande Wissenschaften", Hamburg 2004.

- "ARKİTEKT". 1935-1957 yılları arasında yayınlanmış sayıları.

- ARSEVEN, C. Esad. "Türk Sanatı Tarihi Fasikülleri", Maarif Vekâleti Yayını, İstanbul.
- ----------. "Yeni Mimarî", Agâh Sırrı Kitaphanesi, İstanbul 1932(?).

- ÂRU, K. Ahmet. "Anılarda Mimarlık", YAPI-127, s.39-49, İstanbul, Haziran 1992.
- ---------- "Anılarda Mimarlık-Yapı'dan Seçmeler 7", s.9-23, YEM Yayınevi, İstanbul, Ekim 1995.
- ----------"Bir Üniversite Hocasının Yaşamının 80 Yılı", YEM Yayınevi, İstanbul, Aralık 2001.

- ASLANAPA, O. "Türkiye'de Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatkârlar", Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd., İstanbul 1993.

- ASLANOĞLU, İ. "Ernst A. Egli - Mimar, Eğitimci, Kent Plâncısı", MİMARLIK - 1984/11-12, s.15-19, Ankara 1984.
- ----------, "Erken Dönem Cumhuriyet Mimarlığı 1923-1938", ÖDTÜ Mimarlık Fak. yayını, Ankara 2001.

- "ATATÜRK İÇİN DÜŞÜNMEK - İki Eser: Katafalk Ve Anıtkabir, İki Mimar: Bruno Taut Ve Emin Onat", İTÜ Rektörlüğü Yayını, 2. Baskı, İstanbul, Mayıs 1998.

- "BAUKUNST UND WERKFORM", 1956/11

- BELLING,R. "Bir Heykel Sergisi", GÜZEL SANATLAR 4, Maarif Vekâleti Tarafından Çıkarılan Sanat Dergisi, s.24-28, İstanbul, Haziran 1942.

- BERK, Nurullah. "Türk Heykeltıraşları". Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatından, İstanbul 1937.

- ---------- – ÖZSEZGİN, K., "Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi", Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Üçüncü Baskı, TİSA Matbaası, Ankara 1983.

- "BİR ZAMANLAR ANKARA", Tasarım Uygulama: Ozan Sağdıç, 2. Baskı, Ankara Büyükşehir Belediyesi Yayını, Ankara.

- "BRUNO TAUT 1880 - 1938, Türkiye'de Mimar Ve Öğretmen 1936-1938", Berlin Güzel Sanatlar Akademisi, Alman Kültür Merkezi, Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu, Stuttgart Dış İlişkiler Enstitüsü. Kasım 1982, Şubat 1983 Sergisi için hazırlanan kitapçık.

- "BRUNO TAUT 1880-1938 - Ausstellung der Akademie der Künste vom 29 Juni bis 3 August" 1980".

- CEZAR, M. "Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi", Erol Kerim Aksoy-Eğitim, Spor ve Sağlık Vakfı Yayını, İstanbul, 1995.
- ----------. "Güzel Sanatlar Akademisi Öğretim Elemanları Resim ve Heykel Sergisi 1928-1982" Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul 2005.

- "CUMHURİYET ANSİKLOPEDİSİ, Cilt 1 - 1923-1940", Yapı Kredi Yayınları - 1625, Mayıs 2002

- "CUMHURİYET DÖNEMİ MİMARLIĞI", MİMARLIK - 1973/11-12, Ankara, Kasım-Aralık 1973

- "CUMHURİYETİN MİMARLARI", Ümit Sarıaslan,

- ÇETİNTAŞ, S. "Mimar Kemalettin Mesleği ve Sanat Ülküsü", GÜZEL SANATLAR 5, Maarif Vekâleti Tarafından Çıkarılan Sanat Dergisi, s.160-173, İstanbul 1944.

- EGLI, E. "Osmanlı Altın Çağının Mimarı Sinan", Tercüme eden. Doç. Dr. İbrahim ATAÇ, 1994, basılmamış MSÜ Yayını.

- ELDEM, Sedad H., "Elli Yıllık Cumhuriyet Mimarlığı"AKADEMİ 8, Mimarlık ve Sanat, s.8-71. İDGSA Yayını, İstanbul, Temmuz 1974.
- ----------"Boğaziçi Yalıları", Vehbi Koç Vakfı Yayını, İstanbul 1993.
- ----------"Anılarda Mimarlık-YAPI'dan Seçmeler 7", s.32-33, YEM Yayınevi, İstanbul, Ekim 1995.

- "ENCYCLOPAEDİA OF MODERN ARCHİTECTURE", Thames&Hudson, London 1963

- ERICHSEN, R. "Sığınmacı Alman Bilim Adamlarının Etkisi ve Dönemin Türk-Alman İlişkileri". Ankara-Bir Başkentin Oluşumu 1923-1950. s.26-35. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayını, Ankara, Şubat 1994.

- "FOTOĞRAFLARLA ATATÜRK'ÜN HAYATI". Doğan Kardeş Yayını, İstanbul 1971.

- "FOTOĞRAFLA TÜRKİYE". Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü yayını, Ankara 1936.

- GEZER, H. "Anılar ve Söyleşi", YAPI-133, s. 19-20, İstanbul, Aralık 1992.
- ----------. "Eğitim Kurumlarımız İçin Zorunlu", Hürriyet Gösteri, Mart 1983, Sayı:28, s.77-78, İstanbul, Mart 1993.
- ---------- , "Cumhuriyet Dönemi Türk Heykeli", Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, no:255 Ankara 1984
- ----------. "Heykel sergisi-Garanti Bankası, 1985" broşürü.

- GORBON, Rebii. "Mimarlığımız 1923-1950", Mimarlık -1973/2, s.46-49, İstanbul, Şubat 1973.

- "GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ", 1937(?) Tarihli Tanıtım Broşürü.

- "GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE 100. YIL", yayına hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Zeki Sönmez, Mimar Sinan Üniversitesi, 1983 yayını, no:3

- "HAYMATLOZ - EXİL IN DER TURKEİ 1933-1945", Vereins Aktives Museum, Berlin, 2000.

- HEUSS, T. "Hans Poelzig-Das Lebensbild eines Deutschen Baumeisters", Tübingen 1948

- HIRSCH, Ernst E. "Anılarım: Kayzer Dönemi, Weimar Cumhuriyeti, Atatürk Ülkesi", TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Ankara, Ocak 2005

- İZGİ, U. "Anılar ve Söyleşi", YAPI-133, s.18-19, İstanbul, Aralık 1992.

- JUNGHANS, K. "Yaşadığı Dönemde Bruno Taut", Bruno Taut 1880 - 1938, Türkiye'de Mimar ve Öğretmen 1936-1938, s.18-25.

- KOYUNOĞLU, A. Hikmet, "70 Sene Evvel Mimarî Öğrenimi", MİMARLIK - 1981/1, sayı: 163 s.2-3, Ankara, Şubat 1981.

- KURUYAZICI, H. "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkiye'de Alman Mimarlar". ARKİTEKT- 2002/4 İstanbul, Eylül 2004.

- "LA TURQUIE KEMALISTE", No:15, Octobre, 1936.

- LIHOTZKY, M. Schütte. "Erinnerungen aus dem Widerstand". Premedia Druck, Wien 1998.

- LÜTH, Erich. "Gustav Oelsner - Porträt eines Baumeisters", Hamburg 1960.

- MAKAL, O. "Tarih İçinde İzmir Sinemaları", GÜSEV Yayınları I, İzmir 1999

- MUTLU, A. "Yüzyıllık Mimarlık Eğitimi", YAPI-49, s.24-28, İstanbul 1983.
- ----------"Anılarda Mimarlık-YAPI'dan Seçmeler 7", s.48-61, YEM Yayınevi, İstanbul, Ekim 1995.

- NERDINGER, Winfred, "RUDOLF BELLING, 1918-1923", Deutscher Verlag für Kunstwissenschaft, Berlin, 1981.

- ORAN, S. "Büyük Şehirci Mimar Martin Wagner'in Ölümü", ARKİTEKT, no:287/ 2-1957, s, 82-83.

- ÖZKAN, S. "Mimar Vedat Tek (1873-1942)", MİMARLIK - 1973/11-12, s.45-51, Ankara, Şubat 1981.

- "SANAYİ-İ NEFİSE YÜZ YAŞINDA", Hürriyet- Gösteri, Sanat, Edebiyat, s.74-93, İstanbul, Mart 1983.

- SAYAR, Zeki. "Mimarlığımız 1923-1950", MİMARLIK -1973/2, s.20-23, İstanbul, Şubat 1973.

- "SEKSEN KARE ANKARA". Vehbi KOÇ Vakfı - VEKAM Yayını no:5, İstanbul 2004.

- SÖYLEMEZOĞLU, K. "Mimarlığımız 1923-1950", MİMARLIK -1973/2, s.24-31, İstanbul, Şubat 1973.

- SPEIDEL, M. "Doğallık ve Özgürlük – Bruno Taut'un Türkiye'deki Yapıları", Ankara Bir Başkentin Oluşumu 1923-1950, s.52-59. TMMOB Mimarlar, Odası Ankara Şubesi Yayını, Ankara, Şubat 1994.
- ---------- "Bruno Taut-Natur und Fantasie 1886-1938", Ernst &Sohn, Berlin 1995

- TAUT, B. "Mimarî Bilgisi", Güzel San'atlar Akademisi Neşriyatından, İstanbul 1938.

- "TAN" ve "CUMHURİYET" Gazeteleri, 1936-1948 yılları arası nüshaları.

- URAL, M. "Atatürk İçin Düşünmek- İki Eser: Katafalk ve Anıtkabir,İki Mimar: Bruno Taut ve Emin Onat" İTÜ Rektörlüğü, İstanbul 1998.

- ÜNSAL, B. "Mimarlığımız 1923-1950", Mimarlık -1973/2, s.34-42, İstanbul, Şubat 1973.
- ---------- "Aksaçlı mimar ve Ak gömlekli hoca Nazimî Yaver Yenal", ARKİTEKT, no:355/ 3-1974, s.117.

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

Philipp GINTHER	220-224	Margarete Schütte-LIHOTZKY	327-329
Hans POELZIG	224-225	Adolf TREBERER	329-333
Erich ZIMMERMANN	226-230	Julius STERN	334-335
Bruno TAUT	231-241	Robert VORHOELZER	336-347
Martin WAGNER	241-244	Marie Louis SÜE	348-361
Rudolf BELLING	244-261	Henri PROST	362-366
Léopold LÉVY	262-279	Gustav OELSNER	367-377
Friederich Ernest GRIMM	280-286	Ernst DIEZ	378-382
Helmuth Theodor BOSSERT	286-290	Fritz STERN	382-386
Franz HILLINGER	291-295	Karl WEINER	386-388
Paul HOFFMANN	295-298	Kurt ERDMANN	388-395
Wilhelm SCHÜTTE	298-327	Şinasi LÜGAL	395-401

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

T.C. MATBU TAYYARE PULU 10 KURUŞ 10

Y. No. .....

C. No. .....

Türkiye Cümhuriyeti

(3)

Noteri

II - Bu kontrat iki nusha olarak iki tarafca imza olunmuştur..

Yukarıda fotografı yapışık bulunan Profesör Philipp Ginther Akademimizin Tezyinî Sanatlar şubesinde 1929 senesindenberi ayda 250 lira ücretle şeflik ve profesörlük yapmış olduğu gibi mimarî şubesinde de dahilî mimarî ve mobilya profesörlüğünü kemali muvaffakiyetle ifa etmiştir.

31/7/1937 tarihinde mukavelesi hitame erdiğinden arzusiyle vazifesinden ayrılmıştır. Bu müddet zarfında Profesör Gintherin mesaisinden alınan randımanın azamî derecede mucibi memnuniyet ve teşekkür bulunduğumu mübeyyin vesikadır. 14/9/1937

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörü

No. 1175 18 8 7

Ginther'in diploması hak.

Kültür Bakanlığına

Akademi Tezyinî Sanatlar şubesinde mütehassıs olarak çalışmakta iken bu sene mukavelenamesinin tecdid edilmemesi üzerine alâkası kesilmiş olan ve memleketine dönmek üzere bulunan Ginther Bakanlıkta mahfuz olduğunu beyan eylediği diplomasiyle diğer vesikaları istemektedir. Ginther'in Bakanlıkta mahfuz bulunan dosyasında şahsına aid vesikalar varsa gönderilmesine müsaadelerini saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörü

Dosya: 7

R.G.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

655

Prof.Ginther'in mukavelesi H.

4/7/1936

Kültür Bakanlığına

Akademimiz Dahilî mimarî ve Tezyinat muallimi Prof.Ginther'in mukavelesi daha bir sene müddetle temdid ve teodit edilecektir.Bu arkadaşın okutmuş olduğu ders hakkında Türkçe yazılmış bir kitap yoktur Prof.Ginther 250 lira ücretle,yanında bir Türk musvini olduğu halde, burada beş senedenberi hocalık yapmasına rağmen henüz bir ders kitabı yazmamış,talebeye verilmesi zarurî olan notlarını bile her hangi bir şekilde tabettirmeğe de teşebbüs etmemiştir.Talebe kitap ve notu olmadığı için Profesörün dersinden lâyıkile istifede edememektedir. Halbuki bu derse ait bir manuel'in basılması büyük bir fedakârlığı müstelzim değildir.Kendisine şimdiye kadar niçin bir kitap hazırlamadığını şifahen sordum.Böyle bir teklife maruz kalmadığından buna lüzum görmediğini, Bakanlık isterse hemen bir kitap hazırlayacağını , hatta ders senesi başlangıcına kadar yetiştirebileceğini söyledi.Kitabını kendi parasile bastırmağe razı oldu.Mukavelesinin,ancak dersine ait kitabın Birinciteşrine kadar ve kendi parasile basdırıp idareye teslimile teodit edilmesine Akademi lüzum görmektedir.Mukavelesine bu maddenin ilâvesini ve keyfiyetin heman kendisine bildirilmesini rica eder,bu vesile ile saygılarımı sunarım.

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörü

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü
Sayı 8009

Özet:
Ginther'in mukavelesine ilâve edilecek madde H.

Ankara: 11/7/1936

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne
İstanbul

4/7/1936 tarih ve 655 sayılı yazıya karşılıktır :

Akademiniz Dahilî mimarî ve Tezyinat muallimi Prof. Ginther'in kontratı bir yıl için yenilenirken eski kontratın aynen tekrar edilmesi ve bu kontrata ilâve olarak (Prof. Ginther Akademide okutmakta olduğu dersin kitabını Birinci teşrin 1936 ya kadar kendi parasiyle bastırıp idareye teslim edecektir.) yolunda bir madde konması Bakanlığımızca uygun görülmüş ve kontrat imzası için Direktörlüğünüze selâhiyet verilmiştir.

Gereğinin ona göre yapılmasını ve keyfiyetten Prof. Ginther'e malûmat verilmesini dilerim.

Ta.

Kültür Bakanı
C. Alkan

Güz. l Sanatlar Akademisi

Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
11/7/36	422	
havale		

RT.Ş. 10/7/1936
31

Sayı

Bin
Makine No. 349 10
1 Eylül 1936

Mukavelename

Güzel Sanatlar Akademisi Tezyinat mütahassısı Ginther'in 31/Temmuz 1936 tarihinde müddeti hitam bulan mukavelenamesinin bir sene temdidi Kültür Bakanlığının 11/9/936 tarîh ve 8009 sayılı emirleri iktizasından bulunmakla bir taraftan Türkiye Cumuriyeti Kültür Bakanlığı namına hareket eden İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Direktörü Burhan Toprak, diğer taraftan kendi nam ve hesabına hareket eden Avusturya Cumuriyeti tabasından Ginther arasında aşağıda yazılı şartlar dairesinde mukavele aktedilmiştir:

I- Ginther Güzel Sanatlar Akademisinde Tezyini sanatlar muallimliği vazifesini görmek üzere I Ağustos 1936 tarihinden 31 Temmuz 1937(dahil tarihine kadar)Kültür Bakanlığı emrinde çalışacaktır.Ginther icabında Türkiyenin başka yerlerinde ve başka mekteplerinde tezyini sanatlara ve meslekî tedrisata ait diğer vazifelerde verilebilir.Ginther Pazar ve resmî tatil günleri hariç olmak üzere her gün vazifesi başında sekiz saat çalışacaktır.

2- Ginther'e üstüne aldığı vazifeye karşılık olarak her ay sonunda tediye edilmek üzere 250 iki yüz elli Türk lirası ücret verilecektir. Ginther bu ücretten Türkiye cumuriyetinden halen mer'i olan kanunlar mucibince icabeden tevkifatın yapılacağını ve tediye evrakına yapıştırılması lâzımgelen damga pulu bedellerini tediye edeceğini ve Türkiye Cumuriyeti hizmetinde bulunduğu müddet zarfında yeni kabûl edilecek kanunlarla maaşından kesilmesine lüzum hasıl olacak tevkifatı vermekle mükellef bulunduğunu ve muallimler hakkında vazolunacak ahkâma riayet mecburiyetinde bulunduğunu kabul ve taahhüt eder.

3- Ginther Türkiye Cumuriyeti hükûmetinde bulunduğu müddetçe hiç bir suretle ticarî ve siyasî işlerle meşgul olmamağı taahhüt eder.

Ginther

Burhan Toprak

GZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

Sayı

İkinci sayfa

4-Ginther Masrif Vekâletinin emrile ve bir vazife dolayisile Türkiye dahilinde yapacağı seyahatlarda yataklı vagon ve yemek ücreti dahil olmamak üzere birinci mevki bilet,3 üç lira seyahat,5 beş lira ikamet yevmiyesi verilecektir.

5-Mukaveleyi imzalayan iki taraftan her biri bir ay evvel tahriren haber vermek şartile bu mukaveleyi feshedebilecektir.Mukavele Masrif Vekâletince feshedildiği veya müddeti bittiği zaman yenilenmediği takdirde Ginther'e Kültür Bakanlığınca 300 üçyüz lira (Türk parası)sevket harcirahı verilecektir.Ginther mukaveleye muhalif olarak vazifesini bırakacak olursa kendisine sevket harcirahı verilmeyecektir.

6-Mukavelenin tatbikinden çıkan ihtilâflar bulunan mahaldeki Türk muhakemesinde hallolunacak ve mukavelenamenin Türkçe metni esas tutulacaktır.

7-Ginther Akademide okutmakta olduğu dersin kitabını Birinci Teşrin 1936 ya kadar kendi parasile bastırıp 5 beş nushasını idareye teslim edecektir.

Burhan Toprak

Bin dokuz yüz otuz altı yılı Temmuz ayının yirmi yedinci günü günlemeçli olduğ ve okunub anlatılan bu mukavele altına konulan imzalar kim oldukları dairece tanınmış Güzel San'atlar akademisi direktörü Burhan Toprak'la ile mütehassıs Ginther'in imzalarıdır.İşim olduğundan güzel san'atlar akademisine gönderilen dairem beş memuru Ziya Değer önünde mündericatını kabul ettikten sonra kendileri koydukları için kayid ve tasdik kılındı.

27/7/936 Pazartesi Günü.

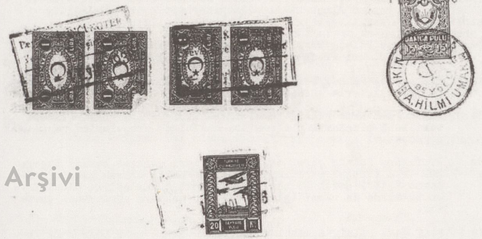

1 Harca tâbi olduğundan bugünkü 11.9.936. tarihli yevmiyeye geçirildi)

400
100
250
15
40
2
5

TÜRKİYE CUMURİYETİ
ÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı : 844

Özet:
Öğretmen Ginther'in teşebbüsü hakkında :

Ankara 4 / 8 / 1936.

Gizlidir.

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne
Istanbul

Viyana Elçiliğimizden alınan bir yazıda; Avusturya eski Ticaret Nazırı Heinl' in Elçiliğe müracaat ederek , Akademide münhal bulunan Profesörlüklerden birisine Avusturyalı Ressamlardan Bertold Löffler'in atanması için teşebbüste bulunduğu yazılmakta ve yapılan bu teşebbüse ise, Akademide çalışmakta olan yabancı uzman Ginther tarafından Ressam Löffler'e gönderilen ve bu vazifeye talip olmasını tavsiye eden bir mektubun sebep olduğu bildirilmektedir.

Elçiliğimizin mektubuna nazaran , yabancı uzman Ginther, sözü geçen Ressam Bertold Löffler'e yazdığı mektupta: münhal olan vazifeye talip olmasını tavsiye etmekle beraber, " Akademide Fransız temayülüne sadık bazı arkadaşların bu mevkie Avusturyalı değil, Fransız bir öğretmen getirtmeğe çalıştıklarını " fakat Bakanlığımızın bu iş hakkında henüz bir karar vermemiş olduğunu da bildirmiştir.

Şu duruma göre, Akademide kendi uhdesine verilmiş işleri yapmakla mükellef olan Ginther'in, Bakanlığa ve Akademiye ait işlere karışması ve böyle bir vazifeye Avusturyalı bir Ressam tayin ettirmek suretiyle kendi vatandaşını kayırmağa kalkışması Bakanlığımızca doğru görülmemiştir.

Bu sebeple, Akademideki vazifesi yalnız kontratında

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

KİYE CUMURİYETİ
LTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı : .....

Özet:

Ankara: / / 193

-2-

tayin edilen hizmetleri ifadan ibaret olan Ginther'e,badema bu gibi füzulî ve yolsuz hareketlerde bulunmamasının münasip bir lisanla ihtar edilmesini dilerim.

Kültür Bakanı
T. Arıkan

İa

K.T.Ş. 30/7/1936
30

GINTHER / Bo6_2

T.C.Kültür Bakanlığı
Avrupa Talebe İspekterliği

Kontrat Fotoğraf

Adı : Hans Pölzig

Babasının adı :

Doğum yılı : 1869

Doğum yeri : Berlin

Uyruluğu : Deutsch

Bir yandan Türkiye Cumuriyeti Kültür Bakanlığı adına Başispekter Avni Başman,öte yandan Alman tabasından Mimar profesör Hans Pölzig arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde 1. Prof.Hans Pölzig Güzel Sanatlar Akademisinde mimarlık bölümü şefi ve mimari Profesörü olarak çalışacaktır.

Madde 2. Prof. Hans Pölzig Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasal ve tecimsel işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde 3. Prof.Hans Pölzig kendisine Kültür Bakanlığı tarafından verilecek binaların proğramları mucibince projelerini parasız yapacaktır.

Madde 4. Prof.Hans Pölzig gerek devlet dayraları gerekse hususi teşekkül veya fertler tarafından ücret mukabili olarak teklif edilecek işleri ancak Kültür Bakanlığının müsaadesiyle alabilir. Bu takdirde de resmi işlerin katiyen sekteye uğramaması şarttır.

Madde 5. Prof.Hans Pölzig'e,emeğine karşılık olarak ayda 1552 Türk lirası verilecektir.Ücret peşin olarak her ayın başında verilir. Ancak bu ücretten kanunen kesilmesi lazım gelen vergiler kesilecektir.Fakat bu netto miktar ayda 1000 (Bin) Türk lirasından aşağı düzemez.Prof.Hans Pölzig alacağı notto aylığından dörte birini Türkiye haricine gönderebilir.

Madde 6. Prof. Pölzig'in Türkiyeye geliş yol parası 700 (Yediyüz)Türk lirası ve göç masrafı olarak ta maktuan 2000 (İkibin) türk lirası verilir.Kontratın müddeti sonunda da aynı miktarda yol parası ve göç masrafı verilir.

Madde 7. Bu kontratın müddeti L/Nisan /1936 tarihinden başlamak üzere üç senedir.Ancak Prof.Pölzig Türkiye'de işe başladığı günden itibaren ücrete istihkak kazanır.Bu kontrat her yıl tahsisat konuldukça yenilenir.Her iki taraf her yılın sonunda kontratı feshedeceğini üç ay evvel yazı ile diğerine haber verebilir. Haber verilmezse bu kontrat bir sene için uzatılmış sayılır.

POELZIG / Bo1_1

(2)

Kontratın feshini Prof.Pölzig isterse kendisine dönüş yolparası ve göç masrafı karşılığı verilmez.

Madde 8. Prof.Pölzig'e Türkiye'de ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için azamî 150 lira aslî maaşlı işyerler gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 9. Prof. Hans Pölzig'e senede iki ay mezuniyet verilecektir. İznin başladığı tarih Kültür Bakanlığınca saptanır.İzinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecektir.

Madde 10. Prof.Hans Pölzig bir hastalıktan dolayı altı ay kadar ve ya daha kısa bir zaman ödevine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır.Hastalığı daha fazla devam ettiği takdirde kontrat feshedilecek ve Prof.Pölzig'e dönüş dönüş yol parası ve göç masrafı verilecektir. Ölüm vukuunda (İntihar hariç) Prof.Pölzig'in eşi ve çocuklarına altı ay müddetle kendi ücreti ve avdet yol paresi ve göç masrafı 6 ıncı maddede yazıldığı gibi verilir.

Madde 11. Bu kontratta zikir ve tasrih edilmiyen hususlar hakkında Prof.Pölzig devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymayı kabul eder.

Madde 12. İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

Madde 13. Bu kontrat iki tarafça imza edildikten sonra mutebardir.

Madde 14. Bu kontrat iki nüsha olarak iki tarafça imza olunmuştur.

Bu kontrat bin dliz üüz otuz altı yılı Martının yimi üçüncü günü Berlinde iki nüsha olarak yapılıp imza ve teati edilmiştir.

T.C. Kültür Bakanlığından
14/Mart/1936 No.6152 Y.Ö.G.D.
tarihli mektupla verilen selâhiyet
üzerine imza edilmiştir.
A. Bagman

A.Başman
Hans.Pölzig

Aslı gibidir.

POELZIG / Bo1_2

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı: 6343

Güzel Sanat
Kayıt tarihi
2014 / 93 6 228
Muamelesi

Özet: 7

Ankara: 31/7/1936

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne
İstanbul

Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî bölümünde çalıştırılacak olan Profesör Hans Pölzig ve mimar Erich Zimmermann'ın,Bakanlığımız arasında yapılan kontratlarının birer örneği ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğinin ona göre yapılmasını dilerim.

Yüksek Öğretim Genel Direktör V.

C.A.
Kt.Ş. 7/4/1936
İliştki: 2 kontrat örneği
31

POELZIG / Bo2

T.C.
MAARİF VEKÂLETİ
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ

Nu.

Hulûsa

18-4-936

Prof. Hans Pölzig

Akademiniz mimarî şubesi şefliği ve mimarî profesörlüğü vazifesini kabul ettiğinize dair Kültür Bakanlığı ile yapmış olduğunuz noterden tastikli mukavele gelmiştir.Hemen işe başlamanızı saygılarımla rica ederim.

Güzel san'atlar Akademisi
Direktörü

Hafzi

POELZIG / Bo3

24 / 3 / 938

T E R C Ü M E İ H A L

21.12.1887 de Almanyada Breslau şehrinde fotoğrafcı Karl Zimmerman'in oğlu olarak doğdum. Babam Cottbus yanındaki Brunschwig şehrinden idi. Annem Elisabeth gravör (hakkâk) Karl Waldhausenin kızı idi. Ebeveyinim erken öldüklerinden bir yetimhanede büyüdüm ve o esnada Breslauda evangelik orta mektebini bitirdim. 14 yaşından 17 yaşına kadar resamlığa çalıştım.

1904 den 1912 ye kadar Breslaudaki (Königliche Akademie für Kust und Kustgewerbe) "Krallik Sanat ve tezyini Sanatlar Akademisinde mimari ve dekoratif resim şubelerinde okudum. Aynı zamanda Breslau Yüksek Mühendis mektebinde Profesör Müller'in Statik ve İnşaat derslerine devam ettim. O zamanda Akademiyi idare eden Profesör Poelzig mimariye hevesimi anlayıp; bilhassa teşvik etti ve 1912 senesinde beni kendi atölyesine aldı. Orada Fabrika, madensu kulesi inşaatları ve Breslaudaki "asırlık sergi" (Jahrhundertausstellung) umumi inşaat plânını ve paviyonların projeleri üzerinde çalıştım.

14.8.1914 tarihinde gönüllü olarak Umumi harbe girdim. 8.11.1914 de Messines muharebesinde ağır yaralandım 1916 da tekrar cepheye döndüm Karpatdaki mevzi harbına, sonra 1917 de Romanya cephesindeki savaşlara ve Izonso muharebelerine iştirak ettim. Alayımın feshinden sonra Somme cephesine geldim ve orada 8.8.1918 de Kanadalalara esir düştüm. İngiliz Esareti altında fransada Demir Yolları ve Tersanelerde çalıştım. 1919 senesi sonunda Almanyaya döndüm.

Teşrini sanı 1923 de Berlin Technische Hochschule de mimari Profesörü Rüster'in Asistanı olarak çalışmağa başladım. Mayis 1924 de Profesör Poelzigin Asistanı oldum.

1934 senesinde Milli Kültür Meclisi(Reichskultur-Kammer), doçenler cemiyeti ve milli Alman resmi memurlarıcemiyetine aza seçildim.

Mart 1936 ye kadar Berlin Technische Hochschulede asistan olarak çalıştım.

Şubat 1936 senesinde Güzel Sanatlar Akademisine cağrıldım ve

4 Mayis 1936 den beri burada çalışmaktayım.

Mimarı çalışmalarım:

Ressamlığım zamanında Barok kiliselerin restorasyonunda.

1912-1914 Profesör Poelzigin inşaat altölyesinde.

1923-1936 Berlin Technische Hochschulede asistanlığım.

ve ayni zamanda Profesör Poelzigin Almanyanın en büyüğü sayılan inşaat atölyesinde Atölye sefi olarak çalışmam. Bu atölyeyi idare ettiğim esnada bir çok işler arasında bilhassa aşağıda yazılı mühim inşaatı yaptık:

Berlin Schauspielhaus (Tiyatro)

" Funkhaus (Radyo merkezi)

" Kapitol sineması

" Babylon sineması

" Havacılık merkez tecrübe atölye ve laboratuvar binası.

" Fuvar halleri

Frankfurt'da I.G. Farben Idare binası (25,000.000 mark)

Breslau konser salonu

Reuthen " "

Hamburg Elektrik fabrikası

Breslau-Brockau Siedlung

Şlesyada Rybnik Siedlung

" Siedlung Anagrube

" Römergrube Siedlung

Kemdinde ayrıca mühim olarak Alman Devlet Demir Yolları Berlin-Schöneberg Stasyonu Konkurunu kazandım ve inşa ettim.

Mimarı tetkik seyahatlarım :

1908 Avusturya

1924 Yukarı Italya

1925 Orta "

1926 Dalmacya

1927 aşağı Italya

1928 Isviçre

1929 Paris ve Fransa

1934 Italya

Zimmermann

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

K o n t r a t

Adı : Erich Zimmermann Fotoğraf

Babasının adı : Karl Zimmermann

Doğum yılı : 21/12/1887

Doğum yeri : Breslau

Uyruluğu : Duetscher

Bir yandan Türkiye Cumuriyeti Kültür Bakanlığı adına Berlin bölgesi Tabe Başmüfettişi Avni Başman, öte yandan Alman devleti vatandaşlarından mimar Erich Zimmermannın arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır :

Madde 1.. Mimar Erich Zimmermann İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde mimarî bölümünde bölüm şefi profesörünün yanında asistan olarak çalışacaktır. Hem tedrisatta, hem de bu bölümde Kültür Bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında Profesöre yardı edecektir.

Madde 2. Mimar Erich Zimmermann'a Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasi ve tecimsel işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde 3. Mimar Erich Zimmermann, Kültür Bakanlığının haberi ve izni olmadıkça, mesleğine ait hususi işler yapamıyacaktır.

Madde 4. Mimar Erich Zimmermann'a emeğine karşılık olarak, net olmak üzere ayda 400 (Dörtyüz) Türk lirası ücret verilecektir. Ücret peşin olarak her ayın başında ödenir. Erich Zimmermann alacağı aylık ücretlerden en çok üçte bir nisbetinde bir parayı Türkiye haricine gönderebilecektir.

Madde 5. Mimar Erich Zimmermann'a Türkiye'ye geliş yolparası ve göç masrafı karşılığı olarak, maktu olmak üzere, 400 (Dörtyüz) Türk lirası verilir. Kontratın süresi sonunda da aynı miktarda memleketine dönüş yolparası ve göç masrafı karşılığı verilir.

Madde 6. Bu kontrat müddeti 1/Nisan/1936 tarihinden başlamak üzere üç senedir. Ancak mimar Erich Zimmermann Türkiyede işe başladığı günden itibaren ücrete istihkak kazanır. Bu kontrat her yıl tahsisat kemildukça yenilenir. Her iki taraf her yılın sonunda kontratı feshedeceğini üç ay evvel yazı ile diğerine haber verebilir. Haber verilmezse bu kontrat bir sene için uzatılmış sayılır. Kontratın feshini mimar Erich Zimmermanna isterse kendisine dönüş yol parası ve göç masrafı karşılığı verilmez.

Madde 7. Mimar Erich Zimmermann'a Türkiyede ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için aldığı aylık ücretle mütenasip yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 8. Mimar Erich Zimmermann'a senede iki ay mezuniyet verilecektir. İznin başladığı tarih Kültür Bakanlığınca saptanır. İzinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecektir.

Madde 9. Mimar Erich Zimmermann bir hastalıktan dolayı üç ay kadar veya daha kısa bir zaman ödevine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığı daha fazla devam ettiği takdirde kontrat feshedilecek ve mimar Zimmermann'a dönüş yol parası ve göç masrafı verilecektir.

Madde 10. Bu kontratta zikir ve tasrih edilmiyen hususlar hakkında mimar Zimmermann devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymayı kabu eder.

Madde 11. İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye Mahkemeleri hüküm verir.

Madde 12. Bu kontrat iki müsha olarak iki tarafça imza olunmuştur.

Bu kontrat bin dokuz yüz otuz altı yılı Martının yirmi beşinci günü Berlinde iki müsha olarak yapılıp imza ve teati edilmiştir.

T.C.Kültür Bakanlığından 8/11/1936 (5709 YÜGD) tarihli mektupla verilen salahiyet üzerine imza edilmiştir.

A. Başman

Erich Zimmermann

A. Başman

Aslı gibidir.

T.C.
Başvekalet Kararlar
Müdürlüğü
2/4485

Kararname

26/6/1935 tarih ve 2/2889 sayılı kararnameye ektir :
Gazi Terbiye Enstitüsünde ve Güzel Sanatlar Akademisinde çalıştırılacak uzmanlara ait olup 2/2889 sayılı kararnameye bağlı kadronun imtali ile yerine iligik kadronun konulması; Maarif Vekilliğinin 2/4/1936 tarih ve 6456 sayılı tezkesiyle yapılan teklifi ve Maliye Vekilliğinin 18/4/1936 tarih ve 11172/7/1868 sayılı mutalâanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 29/4/1936 toplantısında onanmıştır. 29/4/1936

REİSİCUMHUR
K.ATATÜRK

Bş.V.	B	Ad.V.	M.M.V.	Da.V.
İsmet İnönü	met Bay	Ş.Saraçoğlu	K.Özalp	Ş. Kaya
Ha.V.	H	Ma.V.	Mf. V.	Ma.V.
Şükrü Saraoğlu	krü Bey	F.Ağralı	S.Arıkan	A.Çetinkaya
İk.V.	İ	S.İ.M.V.	G.İ.V.	Zr.V.
C.Bayar	Bay	Dr.R.Saydam	Rana Tarhan	Muhlis Erkman

Aslı gibidir.

Gazi Terbiye Enstitüsü ile Güzel Sanatlar Akademisiminde çalıştırılacak yabancı uzman ve öğretmenlere ait kadro.

Adet	Aylık miktarı	Fasıl	Müddeti
(+) 1	1100	563	8,5 ay
(+) 1	1552	"	1,5 "
(+) 1	565	"	1,5 "
1	404	"	10 "
1	416	"	2 "
(+) 1	250	"	12 "
1	250	"	12 "
1	200	"	12 "
	4837		

Aslı gibdir.

Not:
kenarında (+) işareti olanlar Akademinize aittir.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

440

Mimar Erich Zimmerman'ın
vazifeye başladığı H.
9-5-936

Kültür Bakanlığına

8-4-936 Tarih ve 6543 sayılı buyruğunuzun karşılığıdır:
Akademimiz mimarî bölümünde çalışmak üzere mahiye 400 lira ücretle tayin kılındığı bildirilen Mimar Erich Zimmerman 4-5-936 tarihinde vazifesine başlamıştır.Mayıs ayına ait 27 günlük istihkakının Yüksek mekteples muhasebeciliğine gönderilmesini saygılarımla dilerim.

Güzel san'atlar Akademisi
Direktörü

(Bağlı iki kâğıttır)

27 Mart 1939
Y. No. 1844
C. No.

Türkiye Cumhuriyeti

T. C.
BEYOĞLU
İKİNCİ NOTERİ
A.HİLMİ UMAR
Noteri

Mukavelename

Adı : : Erich Zimmermann.
Babasının adı : Karl Zimmermann.
Doğum yılı : 21/12/1887.
Doğum yeri : Breslau.
Uyruğu : Duetscher.

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür bakanlığı adına Güzel san'atlar akademisi direktörü Burhan Toprak, öte yandan Alman devleti vatandaşlarından mimar Erich zimmermann arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1 - Mimar Erich Zimmerman, İstanbul Güzel san'atlar akademisinde mimari bölümünde bölüm şefi profesörünün yanında asistan olarak çalışacaktır.Hem tedrisatta hem de bu bölümde Kültür bakanlığı emrile yapılacak projelerin hazırlanmasında profesöre yardım edecektir.

2 - Mimar Erich Zimmermann, Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasal ve ticimsel işlerle uğraşmıyacaktır.

3 - Mimar Erich Zimmerman, Kültür bakanlığının haberi ve izni olmadıkça mesleğine ait hususi işler yapamıyacaktır.

4 - Mimar Erich Zimmermannıa emeğine karşılık olarak net olmak üzere ayda 400 dört yüz Türk lirası ücret verilecektir. Ücret peşin olarak her ayın başında ödenig.Erich Zimmermann alacağı aylık ücretler

Noter Kâtibi

Damga Mukabili

Türkiye Cümhuriyeti (2)

Y. No.
C. No.

Noteri

den en çok üçde bir nisbetinde bir parayı Türkiye haricine gönderebilecektir.

5 - Mimar Erich Zimmerman'a kontratın süresi sonunda memleketine dönüş yol parası olarak 400 dört yüz Türk lirası verilir.

6 - Bu kontrat müddeti bir Nisan bin dokuz yüz otuz dokuzdan 30/9/939 tarihine kadardır. Ancak mimar Erich Zimmermann 1/4/939 tarihinden itibaren ücrete istihkak kazanır. Her iki taraf bu kontratı fesh edeceğini üç ay evvel yazı ile diğerine haber verir. Kontratın feshini mimar Erich Zimmermann isterse kendisine dönüş yol parası verilmez.

7 - Mimar Erich Zimmerman'a Türkiyede ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için aldığı aylık ücretle münasip yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

8 - Mimar Erich Zimmermann bir hastalıktan dolayı bir buçuk ay kadar veya daha kısa bir zaman ödevine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığı daha fazla devam ettiği takdirde kontrata fesh edilecek ve mimar Zimmermann'a dönüş yol parası ve göç masrafı verilecektir.

9 - Bu kontratta zikr ve tasrih edilmiyen hususlar hakkında mimar Zimmermann devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymağı kabul eder.

IO - İki taref arasında çıkacak anlaşamamazlıklar arasında Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

I/ (Hakkında)

B. Toprak

Zimmermann

390 40
970 10
20 40
500 30
240 80
11
80 160
14 01
160
1762 12

Noter Kâğıdı Sümune 1

Türkiye Cümhuriyeti (3)

Y. No.
C. No.

Noteri

II - Bu kontrat iki nusha olarak iki tarafca imza olunmuştur..

12 - Mimar Zimmermann'a mukavele müddeti içinde bir ay mezuniyet verilir. Mezuniyeti sırasında ücreti tam olarak tesviye edilir.

Bu kontrat 1939 yılı mart ayının 27 inci günü İstanbul'da imza edildi.

B. Toprak

Zimmermann

Bu mukavele altına konulan imzalardan biri kim olduğunu tanıdığımız mimar Erich Zimmermann'in olduğuna şahidiz.

27-3-939

Şahidler : Fatih Tramvay durak yeri Nalban sokak Tilgen apartman 5 NO.da Nurullah Tilgen. ve Üsküdar Solaksinan mahallesi Cami arkası 49 NO.da Bedri Teyiz.

Terceman : Moda Devriye sokak 30 NO.da Leylâ A. Turgut.

Leyla A. Turgut

B. Toprak

Noter Kâğıdı Sümune 1

İMSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

ZIMMERMAN / Bo4_2

ZIMMERMAN / Bo4_3

№ 0213596 Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 1064
C. No. 385 No. 2208

Noteri

Bağlı iki kağıttır

17 Teşrin

Mukavele

Bir yandan TÜRKİYE CÜMHURİYET Kültür Bakanlığı adına Güzel San'atlar akademisi direktörü Burhan Toprak öte yandan Alamanya tabasından Mimar Profesör Bruno Taut arasında aşağıdaki şartlara göre konturat yapılmıştır.

Madde I - Prof.Bruno Taut güzel san'atlar akademisinde mimarlık bölümü şefi ve mimari profesörü olarak çalışacaktır.

Madde 2 - Prof.B.Taut TÜRKİYEDE bulunduğu müddetce siyasal ve Tecimsel işlerle uğraşmayacaktır.

Madde 3 - Prof.B.Taut kendisine Kültür Bakanlığı tarafından verilecek devlet binalarının programları mucibince projelerini parasız yapacaktır.

Madde 4 - Prof.B.Taut gerek TÜRKİYEde ve gerekse hariçte hususi teşekküller veya ferdler tarafından ücret mukabili olarak teklif edilecek işleri ancak Kültür Bakanlığının müsaadesile alabilir.Bu takdirde de resmi işlerinin kat'iyyen sekteye uğramaması şarttır.

Madde 5 - Prof.B.Taut'a emeğine karşılık olarak ayda II50 bin yüz elli TÜRK Lirası verilecektir.Ücret peşin olarak her ayın başında verilir.Ancak bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen vergiler kesilecektir.Fakat Prof.B.Taut'un eline geçecek Netto mikdarı 700 - yedi yüz liradan aşağı düşemez.Prof.B.Taut her ay aylığından kanunen mezun olduğu miktarda para harice gönderebilir.

Madde 6 - Prof.B.Taut'un Türkiyeye geliş yol parası ve göç masrafı olarak maktuan I500 - bin beş yüz lira verilir.Konturatın müddeti sonunda Prof.B.Taut'un konturatı yenilenmezse memleketine döndüğü taktirde kendisine dönüş yol parası olarak I000 - bin lira verilir.

B. Toprak

Bruno Taut

400
100
80
300
1400
30
40
2
300
5652
148

Noter Kâğıdı Sümune 1 Fiyatı 5 Kuruştur

TAUT / Bo1_1

№ 0213602 Türkiye Cumhuriyeti (2)

Y. No.
C. No.

Noteri

Madde 7 - Bu konturatın müddeti I/Teşrinievvel/936 dan başlamak üzere Üç senedir.Ancak Prof.Taut Türkiyede işe başladığı günden itibaren ücrete hak kazanır.Bu konturat her yıl tahsisat konuldukça yenilenir.Her iki taraf her yılın sonunda konturatı feshedeceğini üç ay evvel yazı ile diğerine haber verebilir.Haber verilmezse bu konturat bir sene için uzatılmış sayılır.Ancak birinci yıl içinde her iki taraf üç ay evvel haber vermek şartile her zaman feshedebilirler.Konturatın feshini Prof.Taut isterse kendisine dönüş yolparası verilmez.

Madde 8 - Prof.B.Taut'a TÜRKİYE'de ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için azamî I00 - yüz lira aylıklı işyarlar gibi yolparası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 9 - Prof.B.Taut'a senede 6 - altı hafta mezuniyet verilir.İzinin başladığı tarih Kültür Bakanlığınca saptanır.İzinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilir.

Madde I0 - Prof.B.Taut bir hastalıktan dolayı üç ay veya daha kısa bir zaman ödevine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır.Hastalığı daha fazla sürerse konturat feshedilerek dönüş yolparası verilir.Ölüm halinde(İntihar müstesna) Prof.B.Taut'un eşine 3 - üç aylık ücreti ve(dönüş yolparası) verilir.

Madde II - Bu kontratta zikir ve tasrih olunmayan hususlar hakkında Prof.B.Taut Devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymayı kabul eder.

Madde I2 - İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında TÜRKİYE Mahkemeleri hüküm verirler.

Madde I2 - Bu kontrat iki tarafça imza olunmuştur...

Noter Kâğıdı Sümune

TAUT / Bo1_2

Yerinde önümüzde okunub ne olduğu anlatılan bu mukavele altına konulan imza kim olduğunu tanıdığımız Prof Bruno Taut'un olup mündericatını kabul ettikten sonra önümüzde kendisi koyduğuna şahidiz.

17 - II - 936

ŞAHİDLER :

Güzel san'atlar akademisi mimari profesörlerinden Arif Hikmet Holtay.ve akademi Profesörlerinden Şinasi Lügal.

TERCEMAN :

Güzel san'atlar akademisi kütüphane memuru Nurullah Tilyen.

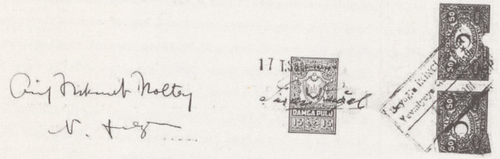

Bin dokuz yüz otuz altı yılının ikinciteşrin ayının onyedinci günü günlemeğli olan bu mukavele altına konulan imzalar bir taraftan kim olduğu dairece tanınmış Güzel san'atlar akademisi direktörü Burhan Toprak 8to taraftan yukarda yazılı şahidlerin tanıttıkları Profesör Bruno Taut'un imzalarıdır.Bunlardan Bruno Taut Türkçe olmadığından yukarda imzası bulunan Nurullah Tilyen marifetile ve Almanca Lisanile kendisine anlatıldı.İşim olduğundan yerine gönderilen dairem baş memuru Ziya Değer önünde bu şahidler ve terceman hazır olduğu halde mündericatını-nasıl ettikten sonra kendileri imzaladıkları için kayid ve tasdik kılınca.

17 - II - 936 Salı Günü.

TAUT / Bo1_3

Kararname örneği

Başvekâlet
Kararlar Müdürlüğü
sayı : 2/5648

Ücretleri muvazenei umumiye kanununun 5 inci maddesi mucibince 1936 malî yılı bütçesinin (E) cetveline dahil 620 inci yabancı mütehassıslar faslına konulan tahsisattan verilmek üzere İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim ve Heykeltraş şubesinde çalıştırılmaları gerekli görülen iki yabancı mütehassısa ait yedi aylık kadronun tasdiki Maarif Vekilliğinin 16/10/1936 tarih ve 9592 sayılı tezkeresiyle istenilmiş ve Maliye Vekilliğinden yazılan 26/11/1936 tarih ve 4751/11172 sayılı mütalaanamede; bahsi geçen yabancılara ait kadronun tasdikinde bir mahzur yoksa da, getirilecek mütehassıslar Almanya, Avusturya, Yoğuslavya, Çekoslovakya, Bulgaristan, Norveç gibi kliringli memleketlerden getirildiği takdirde alacakları aylıklardan her türlü vergi ve tevkifat çıkarıldıktan sonra geri kalan miktarın üçte birinden ve diğer memleketlerden getirildiği takdirde, beşde birinden fazla harice para çıkarmalarına imkan olmadığından ittihaz olunacak kararda bu cihetin tasrihi bildirilmiştir.

Bu iş İcra Vekilleri Heyetince 28/11/1936 da görüşülerek bahsı geçen mütehassıslara ait ilişik yedi aylık kadronun tasdiki ve dışarıya çıkaracakları para hakkında maliye Vekilliğinin mütalaasına göre muamele yapılması onanmıştır. 28/11/1936

Reisi cumhur
K. Atatürk

Bş.V. İsmet İnönü	Ad. V. Ş. Saraçoğlu	M.M.V. K. Özalp	Da. V. Ş. Kaya
Ha.V. Dr.T.R.Aras	Ma. V. F.Ağralı	Mf.V. S.Arıkan	Na.V. A. Çetinkaya
İk. V. C. Bayar	S.İ.M.V. Dr.R.Saydam	G.İ.V. Rana Tarhan	Zr. V. Muhlis Erkman

Aslı gibidir.

TAUT / Bo2_1

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Başvekâlet
Kararlar Müdürlüğü

ÖRNEK

Güzel Sanatlar Akademisinie çalıştırılacak iki yabancı uzmana ait kadro :

Fasıl	Adet	Ünvanı	Aylık miktarı	Tutarı
620	2	Profesör	1.552	3.104
				X 7
				21.728 T.L.

Aslı gibidir.

TAUT / Bo2_2

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ

Sayı

Öz

Suret

Sayı:10522

Ankara; 10/12/936

İstanbul Üniversitesi için yaptırılacak yeni pavyon ve Klinik binalarına ait projelerin ikmal edilerek, hastanelere müteallik inşaat için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının da mütalaasını aldıktan sonra münakasaya konulması, bunun için de bu formalitenin kısa bir zamanda bitirilmesi icap etmektedir.

Binaenaleyh,şimdiye kadar Zimmermann tarafından hazırlanmakta olan projelerin bir an evvel hazırlatılması lâzımdır Henüz projeleri başlanmamış olan Kliniklerle Kimya Enstitüsü için de, Profesör Bruno Taut'ın, Üniversite Rektörlüğü ile temasa gelerek bu işlere de bir an evvel başlanmasının teminini dilerim.

Kültür Bakanı
S.Arıkan

TAUT / Bo4

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ

N. 1289

Hulâsa

23/11/936

Yüksek Mektepler Muhasebeciliğine

Akademimiz mimarî şubesine mahiye 1150 lira ücretle tayin kılınan Profesör Bruno Taut ın 17/11/936 tarihinde vazifeye başladığı ve mukavele örneğinin bağlı olarak sunulduğunu saygılarımla bildirirm.

Güzel San'atlar Akademisi
Direktörü

TAUT / Bo3

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı: 4/145

Ankara 9 / 1 / 1937

Özet: Prof. Bruno Taut'a 10 gün izin verildiği hak:

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

30/12/1936 tarih ve 1476 sayılı yazıya kargılıktır :

Akademiniz mimarî şubesi şefliğine angaje edilen ve rahatsızlığı dolayısiyle 8/12/1936 dan 18/12/1936 tarihine kadar vazifesine gelemediği bildirilen Prof. Bruno Taut'un, yazımıza bağlı raporu Bakanlık Sağlık İspekterliğince incelenmiş ve yukarıda gösterilen müddet içinde mezun sayılması uygun görülmüştür.

Kültür Bakanı

C.A
RT.Ş. 7/1/1937
30

TAUT / Bo5

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı: 4/992

Ankara 17/3/1937

Güzel Sanatlar Akademisi		
Kayt tarihi	Kayt No.	Dosya No.
17/3/937	232	9. 14
Muamelesi		

Özet
Prof. Bruno Taut'ın 4 günlük izni hakkında :

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

8/3/1937 tarih ve 260 sayılı yazıya karşılıktır :

Akademiniz mimarî bölümü Şefi Prof. Bruno Taut'ın rahatsızlığı dolayısıyle almış olduğu 17/2/1937 tarihli rapor incelenmiş ve Sağlık İspekterliğinin mütalâasına göre, kendisinin 16/2/37 tarihinden itibaren 4 gün mezun sayılması uygun görülmüştür.

Kültür Bakanı

C.A.
RT.Ş. 15/3/1937
30

TAUT / B06

N. 543

9 3 8

Profesör Taut'a aid raporun bağlı olarak takdim edildiği hak.

Kültür Bakanlığı Zatişleri Direktörlüğüne

25/2/938 Tarihinde kazaen düşerek sol diz kapagından yaralanan Akademimiz mimarî bölümü şefi profesör Bruno Taut'a aid rapor ilişiktir.

Bakanlık sihhat kurulunca icab eden muamelenin yapılmasına emir ve müsaadelerini saygılarıma terdifen arz ve rica eylerim.

Güzel sanatlar Akademisi
Direktörü

Dosya: 15

Bağı:1 rapor

H.A.

TAUT / B07

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı: 10101/50
1211

Ankara: 28/3/1938

Özet Prof. Taut'a 3 hafta izin verildiği hak :

Güzel Sanatlar Akademisi		
Kayt tarihi	Kayt No.	Dosya No.
29/3/938	489	14
Muamelesi	—	

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

9/3/1938 tarih ve 543 sayılı yazı karşılığıdır :

Kazaen düşerek sol diz kapağından yaralanan ve mütehassas doktorca iki üç hafta istirahata lüzum gösterilen Akademiniz Mimarî Bölümü Şefi Prof.Bruno Taut'ın yazınıza bağlı raporu tetkik edilmiş ve mumaileyhin, rapor tarihi olan 25/2/1938 den itibaren üç hafta mezun addedilmesi Bakanlıkça uygun görülmüştür

Kültür Bakanı

C.A.
RT.Ş. 18/3/1938

TAUT / B08

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı: 10101/50
3845

Ankara: 18/10/1938

Özet: Prof. Taut'a 10 gün izin verildiği hak:

Güzel Sanatlar Akademisi		
Kayt tarihi	Kayt No.	Dosya No.
17/10/938	1833	Z
Muamelesi	—	

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

4.10.1938 tarih ve 3265 sayılı yazı karşılığıdır:

Akademiniz Mimarî Şubesi Şefi Prof. Taut'un rahatsızlığı dolayısıyle almış olduğu rapor incelenmiş ve 29.9.1938 tarihinden itibaren 10 gün müddetle mezun sayılması uygun görülmüştür.

Kültür Bakanı

C.A.
RT.US. 8/10/1938

14/X/938

TAUT / B10

Muayene tarihi 29/9/938
Hastanın şikâyeti öksürük,derecei harareti yüksektir
Hastalığının teşhisi Grib
Mezuniye 10 gün

Aldığı izinler8
8/12/936 dan 18/12/936
16/2/937 " 20/2/937
25/2/938 " 9/3/938 kazaen düşerek diz kapagından yaralanması
29/9/938 " 8/10/938 Grip
9/10/938 "

TAUT / B09

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı: 10101/50
4112

Ankara: 2/10/193

Özet: Prof. Taut'ın 20 gün mezun sayılması hak :

Güzel Sanatlar Akademisi		
Kayt tarihi	Kayt No.	Dosya No.
3/11/938	1963	Z
Muamelesi	—	

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

19/10/1938 tarih ve 3470 sayılı yazı karşılığıdır :

Akademiniz mimarî şubesi Şefi Prof. Bruno Taut'ın , rahatsızlığı dolayısiyle üç hafta istirahat ve tedaviye ihtiyacı olduğu hakkındaki yazınıza bağlı raporu tetkik edilmiş ve kendisinin rapor tarihi olan 9/10/1938 den itibaren 20 gün mezun addedilmesi uygun görülmüştür.

Kültür Bakanı

C.A.
RT.Ş. 25/10/1938

TAUT / B11

Zeyil Kontrat

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî bölümü şefliğini yapmak ve mimarî profesörü olarak çalışmak üzere angaje edilen prof. Bruno Taut ile Kültür Bakanlığına izafeten Güzel Sanatlar Akademisi Direktörü Burhan Toprak arasında aktedilen 17/11/1936 tarihli kontratın 5 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi Kültür Bakanlığı ile Prof. Bruno Taut tarafından kabul edilmiştir :

Madde 5- Prof. Bruno Taut'a emeğine karşılık olarak 1/11/1938 tarihinden kontratın hitamına kadar her ay 1652 (Binbeşyüzelliiki)lira Ücret verilecektir. Ücret peşin olarak her ayın başında verilir. Ancak bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecek, fakat Prof.Bruno Taut'in eline geçecek miktar 1000(Bin) Türk lirasından aşağı ve yukarı olmayacaktır. Prof. B.Taut her ay aylığından kanunen mezun olduğu miktarda harice para gönderebilir. 12/11/1938

İmza: Bruno Taut ; İmza: Bursunoğlu

Kahelliinde imzalanması istenilen bu mukavelekemenin, Kahelliinde imzalarını görmeğe mezuniyet verdiğini beyan memurlarının kanunen tanıdığı ayrıcalıklarla beraber bu mukavelekemenin Türkçe ve Almanca metinlerinin birbirine uygun olduğunu ve altına adlarını imzalarını Bay ve Büyükelçiler dairesince memur,Kültür Bakanlığı şöhbe işleriyle kurulu değişkeri Cevat Bursunoğlu ile kütüphanit Ankara'da mevkûm palasta mukavelekemenin istenildiği gibi Güzel Sanatlar Akademisi mimarî bölüm şefi profesör Bruno Taut'un olduğunu tasdik ederim. Bin dokuz yüz otuz sekiz senesi birinci teşrin ayının on birinci günü.

12/11/1938

Ankara Birinci Noteri
Kâzım Nadir Noyon

Kâzım Nadir

TAUT / B12

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

Sayı

Öz

Bay Profesör Bruno Taut Kültür Bakanlığının emri üzerine 17/II/936 tarihli mukavele ile Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti nezdinde aşağıdaki vazifelerle tavzif kılınmıştır.

1) Güzel San'atlar Akademisinde Mimarî Profesörlüğü.
2) Güzel San'atlar Akademisindeki Kültür Bakanlığı Mimarî Bürosunun genel Şefliği
3) Güzel San'atlar Akademisi Mimarî kısmının Şefliği.

Talebi üzerine işbu vesika verildi. 24/12-936

TAUT / B13

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

Sayı

İSTANBUL 25 Kânunuevvel 1938

ÖZÜ

-- cenaze merasimine davet --

Güzel sanatlar akademisinden ;

Güzel sanatlar akademisi Mimari şubesi şefi profesör Bruno Taut 23/24/12/938 tarihinde vefat etmiştir . cenazesi bu gün saat bir buçukda Güzel sanatlar akademisinden kaldırılarak edirnekapı mezarlığına defnedilecekdir . Merasime iştirak etmek isteyen dostlarının , meslekdaşlarının ve talebelerinin muayyen saatten Akademide bulunmaları rica olunur .

TAUT / B15

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
BEŞİKTAŞ KAYMAKAMLIĞI
ve
Belediye Şubesi Müdürlüğü
Baş hekimliği
Sayı
987

Porofösör Barna Şautun 24/12/938 tarihinde Ortaköy Divan yolu 105 sayıda kalbden öldüğü cenaze defterinde kayıtlı olduğunu mübeyyin kayıt suretidir.

Kayıt Suretidir. Beşiktaş Belediyesi Sıhhiye Müdürlüğü Baş Hekimliği 29/12/1938

Güzel sanatlar akademisine arzedilmek üzere sunulur.
29-12-938

TAUT / B14

24/12/938

Cenaze saat 16 da Bruno Taut'un Ortaköyde Divan yolunda 105 numaradaki evinden kaldırılarak Güzel Sanatlar Akademisine getirilecektir.

25/12/938 pazar

1- Saat 13,30 da cenaze merasimine müzik ile başlanacaktır.

2- Müteakiben Kültür Bakanlığı şube müdürlerinden Bay Kutsi, Akademi Resim Şubesi Şefi Prof. Léopold Levy ve bir talebe tarafından söylev söylenecektir.

3- Akademideki merasime müzik ile nihayet verildikten sonra cenaze otomobile nakl olunacaktır.

4- Cenaze otomobillerle Edirnekapı mezarlığına nakledilewek ve tedfinden sonra meslek arkadaşlarından ve talebelerinden birer zat tarafından söylevler söylenecektir.

TAUT / B16

Güzel Sanatlar Akademisinde yapılan merasimde
Selçuk Melek
mimarî talebesi tarafında söylenen sözler

Kıymetli hocamız, büyük mimar Prof. Bruno Taut'un ölümü bütün dünyayı yakından alâkalandıracağınız bir tesadüfün sebebidir. Fakat, ondan daha pek çok şeyler bekleyen ve onu her kesden çok seven, biz mimarî kolu talebeleri bu büyük zatı daha kuvvetle his ediyor ve üzülüyoruz. O, bir çok memleketlerin kültürünü şümullü bir görüşle incelemiş, değerli yeniliklerin kurucusu olarak ve insana hayrete düşüren bir çalışma kapasitesine malik çok değerli bir usvumuzdur. Güzel verimin birinci şartı olan yorulmak bilmez ciddî ve sistemli çalışmakta bize ideal bir örnek olmuştu. Biz, büyük davamız olan modern türk mimarîsini bulmak için çalışırken, Türkiyeyi benimsemiş, türkleri candan sevmiş, koca Sinanın azametine hayran, aradığı kuvvetli renklerin ahengini ve ince işçiliğin bütün güzelliğini eski türk eserlerinde bulmuş ve bunu modern dernize etmenin kıymetinin takdir etmiş, derin kültürlü, çok görgülü ve çok tecrübeli büyük bir profesörün yardımından mahrum kalmamızdır ki olduğunu gayet iyi biliyoruz. İki senede gibi kısa bir zaman zarfında bize bıraktığı birçok eserlerden başka nihayet son olarak vücudunu da hediye etmekten çekinmedi. Bu, kendimizi ona ne kadar sevdirebilmiş olduğumuzu göstermesi itibarile bizim yegâne tesellimizi teşkil eder.

Türk mimarî tarihi bu büyük isimden lâyık olduğu ehemmiyet ile saygı ile bahsedecektir.

TAUT / B17

Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî talebesinden
Ertuğrul Ataman tarafından
Mezar Başında söylediği Söylevi

Güzel sanatlar akademisi dünya sanat muhitinde büyük bir kıymet olan hocasını gaybetmekle derin bir teessür içindedir. Memleketimizde kısa bir müddet kalan Bruno Taut herkes tarafından sevilmiş ve hurmet edilmiş, yurdumuz ve Akademi ondan çok başarırlar umuyor ve bekleyordu. Dünyanın sanatta n ileri gitmiş memleketleri onun mimarîdeki kıymetini takdir etmekte gecikmemişlerdir. Almanya ve Japonyada binlerce büyük eser vucuda getiren Profesörümüz türkiyada bulunması memleket namına büyük bir kazançtı. O genç yaşından itibaren durmadan kendine has bir şekilde çalışmıştır. Esasen bu sayı neticesidirki binlerce eseri kısa bir insan ömrüne sığdırmıştır. ve bize çalışmada en güzel bir örnek olmuştur.

Onu burada ebedî istirahatgâhına bırakup giderken kalplerimizin büyük bir insan gaybetmiş olmaktan mütevellit ıztıraplarını duyuyoruz.

Ailesine hocalırımıza taziyetlerimizi sunarız .

TAUT / B18

Mezarda Mimar Şinasi Lugal tarafından söylenen söylev

Bugün, biz Kültür Bakanlığı Tatbikat Bürosu arkadaşlarının pek yaslı bir günüdür. Büyük üstadımız Prof. Bruno Taut'u pek çabuk kaybettik. Büromuz teşekkülündenberi kıymetli şefler gördü. Üstad Taut hiç şüphesiz gerek bilgisi, gerekse san'atı ve gerekse ve bilhassa şahsiyeti, hassasiyeti ve büyük kalbi ile bizleri kendisine pek sağlam ve derin bağlarla rapt etti. Gerek bize ve gerekse memleketimize karşı gösterdiği muhabbetin samimiyetini hayatından sonra da topraklarımızdan ayrılmamak arzusu ile isbat etti. Biz de onu kalplerimizden hiç bir vakit ayırmayacağız. Acımız pek derindir. Fazla söylememize dahi manidir. Üstadımızın kıymetli ve muhterem eşine, aile efradına ve dostlarına ufak bir teselli olur ümidile biz de bu sızlıyan yaramızla aralarına katılıyor ve büyük adamın ruhuna ebedî huzur ve sükûn diliyoruz.

TAUT / B19

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

İSTANBUL 9 / I / 1939

Sayı 5a

ÖZÜ

Kültür Bakanlığı Yüksek Öğretim
Genel Direktörlüğü

A n k a r a

Müteveffa Prof. Bruno Taut için "Ulus" gazetesinde neşredilecek makaleye esas olmak üzere talep buyurulan evrak, fotograf ve perspektiflerin ilişik olarak taktim edildiğini derin saygılarımla arz ederim.

Tatbikat Bürosu Şefi n.
Mimar
Şinasi Lügal

İlişik:

1- Tercümei hal (almanca ve türkçe)
2- 4.6.938 tarihinde açmış olduğu mimarî sergi münasebetile söylemiş olduğu nutuk (almanca ve türkçe)
3- Otuz senelik mimarî mesaisine kısa bir bakış
4- 10 adet fotograf
5- 4 adet perspektif

TAUT / B20

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Eşim Bruno Taut'un vefatı dolayısile kontratının 10 uncu maddesi, buna dair Kültür Bakanlığının Akademi Direktörlüğüne verdiği 24.12.38 tarih, 10101/504937 sayılı emirleri mucibince dönüş yol parası olan (1000) lirayı Yüksek Mektepler Muhasebeciliği veznesinden aldım.

Akademi Mimarî Şubesi Şefi
Profesör Taut'un eşi
Erika Taut

Erica Taut

TAUT / B21

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

İSTANBUL 31 / 5 / 1938

Sayı

ÖZÜ

Cher Monsieur,

Pour l'exposition j'ai écrit un discours très court, qui durera 7 minutes, parceque hors de vous aussi M. Cevat voulait dire quelques mots. Maintenant on est en train de la traduire en turque et en français.

J'ai donné à Refik Bey quelques noms pour l'invitation et j'ajoute ici quelques autres.

Je ne connais pas les adresses des organisations des architectes et ingénieurs.

Après mon voyage je suis extrémement occupé, pour cela excusez moi infiniment.

Distingué à vous

Bruno Taut

Prof. Taut'un Dosyasına konması. Kaleme.

D. T.

TAUT / B22

TAN

Profesör Taut'un Eserleri

Akademide Dün Bir Mimarî Sergisi Açıldı

Dün saat 16 da Güzel Sanatlar Akademisinde bir mimari sergisi açılmıştır. Bu münasebetle Üniversite Profesörleri, yüksek tedrisat umumî müdürü, memleketin sanat ve fikir adamlarile mimarların iştirak ettiği bir toplantı yapılmıştır.

Akademi Müdürü Bürhan Toprak, güzel bir hitabe ile toplantıyı açmış ve Profesör Lévy'nin sergisinden sonra Akademi mimari profesörü Bruno Taut'un 1908 denberi yaptığı ve sayısı binleri aşan sanat eserlerinden mürekkep ikinci bir sergi açılışını mühim bir sanat hâdisesi olarak kaydetmiştir. Direktör, bu arada profesörler yanında çalıştıktan sonra miş ve kendisinin birçok büyük profesörler yanında çalıştıktan sonra Almanya, Rusya ve Japonyada sayısız eserler meydana getirdiğini ve çalışma tarzının ana hatlarını anlatmıştır.

Profesör Taut

Bundan sonra profesör Taut kürsüye gelerek sanatın esasları hakkında izahat vermiştir. Profesör bu arada, ananevî mimari tarzı ile yeni medeniyetin icaplarından bir terkip meydana getirmiye çalıştığını ve bunun, kendi faaliyetinin mebdeini teşkil ettiğini anlatarak demiştir ki:

"— Tesadüfen bundan tam 30 sene evvel, ilk projelerimle tavzif edil diğime nazaran, bu sergi, müstakil mimar olarak geçen 30 senelik mesai devremin, tam olmamakla beraber, takriben heyeti umumiyesini arzeder.

Bu devre esnasındaki bütün mesaimin mümeyyiz vasfı, pek muhterem üstadım Theodor Fischer'in tavsiyesiyle aldığım ilk iki projede görünür: Württemberg'de, eski gotik tarzı mimarisinde bir küçük kilisenin tecdidi ve Ruhr'da Wetter şehrinde Harkord hadde hanelerinin Türbin dairesi. Yani: bir taraftan eski inşaat ananelerine intibak ve diğer taraftan da modern sanayi vazifelerinin mimarî bakımından halli.

İlk işlerimden bugüne kadar takip edebilirsiniz, bu iki muhtelif temayül bende nasıl müessir oldu: Gençliğimde bir yandan romantikliğe kadar, bir yandan da çelikten, betonarmeden ve —kuvvetli renkler de dahil olmak üzere— çok camdan inşanın o zaman için müheyyiç bazı hal şekillerine kadar.

Bizim devrimizde mimar bu iki temayül arasında istikametini tayin et melidir. Tabii, ikna eden, daima ve yalnız filhakika inşa edilmiş olan şekildir. Fakat bizim sanatimiz, mimarî, tekniğin, konstruksiyonun ve fonksiyonun unsurları ile sıkı surette bağlı olmaktan azade kalamaz. Onun için biz mimarlar mevzu üzerinde çok düşünmeliyiz, daima o yolu aramalıyız ki orada hakikat hırpalanmasın ve ayni zamanda his de aç kalmasın.

Bizim aramamız lâzım gelen şey, eski an'ane ile modern medeniyet arasında bir terkiptir. Bu da yalnız bir cepheli olmağı gayri mümkün kılmalıdır. Ben şahsen bu fikirde o-kadar ileri gittim ki, ve bugün de öyle yapıyorum, muayyen zahiri şekillere bağlanmağa ve görünce benim üslûbum olduğunu hükmedilecek şekiller ihdasına hiç bir ehemmiyet vermedim. Eski üstatların zülvücuhluğu bana evvelce olduğu gibi şimdi de öğretiyor ki böyle bir maksat, "kalite,, meydana getirmez.,,

Profesör Taut'nun sözlerinden sonra davetliler sergi salonuna geçmişlerdir. Yüksek tedrisat umumî müdürü Cevat, talebeye hitap ettiği şu sözlerle sergiyi açmıştır:

"— Aziz dostum ve iş arkadaşım Bürhan Toprak, talebeleri için benden birkaç söz istedi. Böyle bir sergi nin açılmasında gösterdikleri muvaffakıyetten dolayı evvelâ kendisini ve Profesör Taut'u tebrik ederim.

Bürhan Toprak, Profesörün şahsiyeti hakkındaki sözlerile bizi tenvir etti. Mimarideki kendi yolları ve sanat anlayışı üzerinde de profesör, ne nevi eserler karşısında bulunacağımızı bize anlattı.

Ben de talebeye birkaç söz söylemek isterim:

Bir memleketin hususiyetini veren şey birinci derecede sanatidir. Sanat, bir milletin şahsiyetini en vuzuhlu şekilde verir.

ki inşaat ananelerine intibak ve diğer taraftan da modern sanayi vazifelerinin mimarî bakımından halli.

İlk işlerimden bugüne kadar takip edebilirsiniz, bu iki muhtelif temayül bende nasıl müessir oldu: Gençliğimde bir yandan romantikliğe kadar, bir yandan da çelikten, betonarmeden ve —kuvvetli renkler de dahil olmak üzere— çok camdan inşanın o zaman için müheyyiç bazı hal şekillerine kadar.

Bizim devrimizde mimar bu iki temayül arasında istikametini tayin et melidir. Tabii, ikna eden, daima ve yalnız filhakika inşa edilmiş olan şekildir. Fakat bizim sanatimiz, mimarî, tekniğin, konstruksiyonun ve fonksiyonun unsurları ile sıkı surette bağlı olmaktan azade kalamaz. Onun için biz mimarlar mevzu üzerinde çok düşünmeliyiz, daima o yolu aramalıyız ki orada hakikat hırpalanmasın ve ayni zamanda his de aç kalmasın.

Bizim aramamız lâzım gelen şey, eski an'ane ile modern medeniyet arasında bir terkiptir. Bu da yalnız bir cepheli olmağı gayri mümkün kılmalıdır. Ben şahsen bu fikirde o-kadar ileri gittim ki, ve bugün de öyle yapıyorum, muayyen zahiri şekillere bağlanmağa ve görünce benim üslûbum olduğunu hükmedilecek şekiller ihdasına hiç bir ehemmiyet vermedim. Eski üstatların zülvücuhluğu bana evvelce olduğu gibi şimdi de öğretiyor ki böyle bir maksat, "kalite,, meydana getirmez.,,

Profesör Taut'nun sözlerinden sonra davetliler sergi salonuna geçmişlerdir. Yüksek tedrisat umumî müdürü Cevat, talebeye hitap ettiği şu sözlerle sergiyi açmıştır:

"— Aziz dostum ve iş arkadaşım Bürhan Toprak, talebeleri için benden birkaç söz istedi. Böyle bir sergi nin açılmasında gösterdikleri muvaffakıyetten dolayı evvelâ kendisini ve Profesör Taut'u tebrik ederim.

Bürhan Toprak, Profesörün şahsiyeti hakkındaki sözlerile bizi tenvir etti. Mimarideki kendi yolları ve sanat anlayışı üzerinde de profesör, ne nevi eserler karşısında bulunacağımızı bize anlattı.

Ben de talebeye birkaç söz söylemek isterim:

Bir memleketin hususiyetini veren şey birinci derecede sanatidir. Sanat, bir milletin şahsiyetini en vuzuhlu şekilde verir.

Sanat şubeleri içerisinde mimarî uçucu ve gidici olmamasile tebarüz eder. Eserleriniz, malzemenin tahammülü nisbetinde uzun nesillere kadar duracak ve bir çok nesiller hakkımızda hüküm verecek lerdir. Yarının büyük imar faaliyetinin, mesut ve müreffeh Atatürk devrinin yapıcıları sizsiniz. Üzerinize aldığınız işin ciddiyeti ve ehemmiyeti bir insanın bütün ömrünü kavrıyacak kadar mühimdir.

Unutmayınız ki, vasat derecede sanatkâr olamaz. İlmin derecesi olur, fakat sanatin derecesi yoktur. Sanat kâr ya tamdır, yahut ta hiçtir.

Sanatkârın, sanatkâr olabilmesi için istidattan çok azimli bir çalış - ma lâzımdır. Götenin dediği gibi "daha, sebatlı bir sâyin eserdir,,. sizin de mimaride sebatınızla bu dereceye var manızı dilerim...

B. Cevadın nutkundan sonra sergi gezilmiştir. Sergide bilhassa Üniversitede yapılacak yeni inşaatın toplu bir haldeki maketi alâka uyandırmıştır. Kimya, fizik enstitüleri, merkez binasının arkasında yapılan 3000 kişilik konferans binası, talebe lokantası burada yerli yerinde gösterilmiştir. Bu binaların projeleri Akademide hazırlanmaktadır. Fizik, kimya enstitüsü, şimdiki talim taburu binasının yerinde kurulacak ve yüksek mual - lim mektebi binası yıktırılarak, bütün saha açılacaktır.

Dünkü toplantıdan sonra davetliler büfede ağırlanmışlardır.

Otobüs Fezlekesi D. Şûrasında

(Başı 1 incide)

dürü Kemal, belediye fen müşaviri Mustafa Halki, varidat müdürü Neşetle geçen seneki daimî encümen âzaları ve diğer altı kişi vardır.

Geçen seneki daimî encümen şehir meclisi âzalarından Adalı Avni Yağız, İhsan Namık, Fuat Fazlı Akgün, Ressam Cem, Hulki, Cemaletin Fazıl Ertem, Tevfik Amca ve Bicandan mürekkepti.

Şimdiki Kocaeli Valisinin de Boğaziçi, Eyüp - Kereste ciler ve Bakırköy hattı otobüs servislerindeki yolsuzluklarda alâkası görülmüştür.,

ÇANAKKALEDE :

Balıkçılık İhmal Ediliyor

Çanakkale(TAN) — Kasabamız sahillerinde ve civarında mebzulen bulunan balıklardan lâyıkile istifade edilmediği görülmektedir. Tutulan balıklar, azdır.

Bir zamanlar nefaseti dünyanın bü yük bir kısmında tanınmış olan ve başlıca büyük şehirlere gönderilen Çanakkale istiridyelerini ise herkes unutmuş gibidir. Bugün Çanakkale-de bir tek istiridye çıkaran yoktur.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Profesör Taut'un Eserleri

Akademide Dün Bir Mimari Sergisi Açıldı

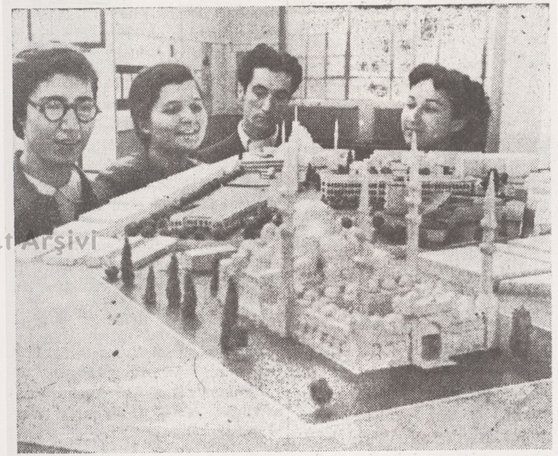

Akademi talebeleri, Üniversite inşaatına ait maketleri tetkik ediyorlar

[yazısı 10 uncu sayfada]

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı : 10490

Özel:

Ankara 8 / 12 / 1936

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne
İstanbul

17/10/1936 tarih ve 1111 sayılı yazıya karşılıktır :

Şehircilik uzmanı Dr. Wagner'in raporu incelendi ve şehircilik tedrisatının mumaileyh tarafından teklif edilen es aslar dahilinde tedrisi muvafık görüldü. Bu suretle ve teklif veçhile bu dersin Bay Celâl Esat'la Dr. Wagner arasında taksimi esas itibarıyle muvafık görülmüştür. Dr. Wagner'in teklif ettiği şartlardan :

a) Almanca bilen bir türk asistanın verilmesi muvafıktır. Bu sahada istifade edebilecek bir genç inha olunduğu takdirde 150 lira ücretle tayini yapılacaktır.

b) Projektion aletinin mektepte mevcut olduğunu tahmin ediyorum. Yoksa tahsisattan temini

c) Ayda malzeme için lüzumlu görülen paranın tesbitine hacet yoktur. İhtiyaç görüldükçe Akademice temin olunacaktır.

d) Kontrat iki yıllık olarak imzalanabilir. Bunun için bir örnek bağlı olarak gönderilmiştir.

Dr. Wagner'le görüşerek bu esaslar dahilinde kontrat yapılıp derslere başlanmasını dilerim.

Kültür Bakanı
T. Arıkan

C. A.
MC. Ş. 2/11/1936
40

№ 0213791 **Türkiye Cumhuriyeti** Y. No. 111 42

21 Kanun 1936

Mukavele Kâğıdı

Noterl

Adı :
Babasının adı :
Doğum yeri :
Doğum yılı :
Tabiiyeti :

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı adına İstanbul Güzel Sanatlar akademisi Direktörü Burhan Toprak ile öte yandan Almanya - devleti vatandaşlarından Wagner arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde 1 - İstanbul vilâyeti şehircilik uzmanı Dr.Wagner, asıl vazifesine ilâveten, Güzel san'atlar akademisi şehircilik seminerine profesör olarak atanmıştır. Dr. Wagner akademinin şehircilik derslerini verecek ve derslerini ilgilendiren seminer, imtihan ve diğer ilmî işleri deruhte edecektir.

Madde 2 - Dr.Wagner, TÜRKİYE'de bulundukça siyasal, ticarî ve iktisadî işlerle uğraşmayacaktır.

Madde 3 - Dr.Wagner'e Güzel sanatlar akademisindeki hizmetine mukabil ayda 150 - yüz elli lira ücret verilecektir. Ücret her ayın başında peşin olarak verilir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzım gelen her türlü vergiler kesilecektir.

400
100
40
250
360
30
60
1842½
150
1392

Madde 4 - Bu kontratın süresi Kasım 1936 ayının yirmi birinci gününden itibaren iki senedir. İki ökit taraftan her hangi biri üç ay evvel yazı ile diğer tarafa bildirmek şartile, bu kontratın feshini isteyebilir.

Madde 5 - Bu kontrat ökitler tarafından imza edildikten sonra muteber olur. Ancak Dr. Wagner'in göreline başladığı tarihten hesap edilmek üzere ücret verilir.

Noter Kâğıdı Sümme 1 Fiyatı 5 Kuruştur

WAGNER / Bo2_1

№ 0110408 **Türkiye Cumhuriyeti** Y. No. ... C. No. ...

(2)

Noterl

Madde 6 - İki ökit taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında TÜRKİYE mahkemeleri hüküm verir..

Madde 7 - Bu kontrat 1936 - bin dokuz yüz otuz altı yılı Kasım ayının yirmi birinci günü İstanbulda dokuz nüsha olarak imza edilmiştir..

21 Kanun Evvel 1936

Yerinde önümüzde okunup ne olduğu anlatılan bu mukavele altına konulan imzalardan biri kim olduğunu tanıdığımız Martin Wagner'in olup tercoman marifetile kendisine anlatılan mündericatını kabul ettikten sonra önümüzde kendisine imzaladığına şahidir. 21/12/936

ŞAHİDLER :

Güzel san'atlar akademisi mümeri şubesi şefi profesör Brunu Tanet.ve

Güzel san'atlar akademisi resim şubesi şefi Leopol Levi.

TERCEMAN :

Güzelsan'atlar akademisi müsamri profesörlerinden Şinasi LÜgal...

21 Kanun Evvel 1936

Noter Kâğıdı Sümme 1 Fiyatı 5 Kuruştur

WAGNER / Bo2_2

No: 583

Dr. Wagner'in kadro ve havalesinin gönderilmesi hakkında.

12/5/1937

Kültür Bakanlığına

Akademiniz şehircilik muallimliğine 150 lira ücretle alınan Wagner 5 nisanda işe başlamıştır. İki aylık tahsisat havalesiyle bu muallimliğe ait kadronun acele gönderilmesine müsaadelerini rica ederim.

Güzel San'atlar Akademisi Direktörü

Dosya: 6

WAGNER / Bo3

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü
Sayı : 10101/33 4856

Ankara 23/11/1937

Özet: Wagner'in istifa dilekçesinin bir örneğinin gönderildiği hak :

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

16/10/1937 tarih ve 1647 sayılı yazı karşılıktır :

Akademinizde Şehircilik öğretmenliği yapmak üzere angaje edilen Profesör Martin Wagner tarafından verilen ve Bakanlığımızca da kabul edilen 1/8/1937 tarihli istifa dilekçenin tasdikli bir örneği, bilgi edinilmek üzere ilişik olarak gönderilmiştir.

Kültür Bakanı
T. Ankara

Güzel Sanatlar Akademisi		
Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
23/11/937	1424	7
Muamele		

e.a.
Mt.Ş. 16/11/1937
Ek: 1 dilekçe örneği

WAGNER / Bo5

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü
Sayı :

Ankara : / / 193

Özet:

Örnek

İstanbul - Moda , Moda - Köşkü , am 1/8/1937

Kültür Bakanlığına

İstanbul Belediyesi ile olan kontrat müddetimin bitmesine az bir zaman kaldığından, ayrıca Güzel Sanatlar Akademisinde ilâve olarak yapmakta olduğum şehircilik profesörlüğü için Bakanlığınızca aktettiğim kontratın, bu kontratın 4 üncü maddesi mucibince 30/10/37 akşamı işimden ayrılmak üzer , feshine müsaadelerini saygılarımla dilerim.

Adresi

İstanbul - Moda - Köşkü

1/8/1937
Pyl
Dr. İng.Martin Wagner

Aslı gibidir.

WAGNER / Bo4

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

No. 1674 — 20 10 7

Muallim Seyfeddin Arkan'ın
mezuniyeti hak.

Kültür Bakanlığına

Mimarî şubesi şehircilik muallimi mimar Seyfeddin Arkan askerliğini 6 gün sonra bitirecektir.Akademideki vazifesine başlanması icab etmektedir.

Hususî istihbaratımıza nazaran Seyfeddin Arkan tetkikat için Paris'e gitmiştir. Bu hususda idaremize bir müracaatta bulunmadığı gibi yüksek Bakanlığınızdan da mezuniyeti hakkında bir işarda bulunulmamıştır.

Diğer taraftan Akademi şehircilik profesörü Dr. Wagner de vazifeden ayrılmış bulunmaktadır. Bu vaziyet karşısında mimar Seyfeddin Arkan vazife başında bulunmasına kat'î lüzum ve ihtiyaç vardır. Binaenaleyh Seyfeddin tarafından mezuniyet istendiği takdirde bu isteğin tervic edilmemesine ve böyle bir talep vaki olmadığı takdirde hakkında yapılacak muamelenin işar buyurulmasına müsaadelerini derin saygılarla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörü

R.C.

WAGNER / Bo6

T. C. KÜLTÜR BAKANLIĞI
ORTAAVRUPA TALEBE İSPEKTERLİĞİ

Fotograf
ve
resmî mühür

K O N T R A T

Adı: Rudolf Belling
Babasının adı: Ernst Julius Belling
Doğum yılı: 28. VIII. 1886
Doğum yeri: Berlin
Tabiiyeti: Almanya

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür Bakanlığı namına Berlin Talebe İspekteri R e ş a t Ş e m s e t t i n, öte yandan Alman Devleti vatandaşlarından Heykeltraş Profesör R u d o l f B e l l i n g arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır:

Madde 1- Profesör Rudolf Belling İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisinin Heykel şubesi şefliğine tayin edilmiştir. Profesör Belling Güzel Sanatlar Akademisinde müessesenin talimatına göre çalışacaktır.

Madde 2- Bu kontrat ~~iki taraftan imza ve tasdik edildiği tarihten~~ muteberdir. ~~Ancak~~ Profesör Belling'e ~~İstanbulda işe başladığı tarihten hesap edilmek üzere~~, her ay emeğine karşılık olarak peşinen 1138 /Bin yüz otuzsekiz/ türk lirası ücret verilecektir. Yalnız bu miktardan kanunen tenzili lâzımgelen her nevi vergiler kesildikten sonra, Prof. Belling'in eline geçecek miktar hiç bir zaman 750 /yedi yüz elliy/ türk lirasından aşağı düşmiyecektir. Profesör Belling her ay yalığından kanunen mezun olduğu miktarda para hariçe gönderebilecektir.

Madde 3- ~~Profesör~~ Belling'e İstanbul'a geliş yolparası ve göç masrafı olarak peşinen ve saktuun bin türk lirası verilecek ve bu kontratın süresi bitince memleketine avdet için de kendisine dönüş yol parası olarak bin türk lirası tediye edilecektir. Ancak, Profesör Belling kontrat süresi bitmeden kendiliğinden işini bırakırsa, kendisine dönüş yolparası verilmiyecektir.

BELLING / Bo1_1

T. C. KÜLTÜR BAKANLIĞI
ORTAAVRUPA TALEBE İSPEKTERLİĞİ

Madde 4- Profesör Belling, kendisine Kültür Bakanlığı tarafından mesleği dahilinde verilecek işleri parasız olarak deruhte edecektir.

Madde 5- Profesör Belling gerek Türkiyede ve gerekse hariçte, kendisine hususî teşekkül veya fertler tarafından ücret mukabili olarak teklif edilecek işleri ancak Kültür Bakanlığının müsaadesini almak suretiyle kabul edebilecektir. Bu takdirde resmî işlerinin katiyen sekteye uğramaması şarttır.

Madde 6- Bu kontrat ~~her yıl sonunda yenilenecektir~~. Ve iki taraf da kontratın feshedileceğini ~~her yarım senede~~ diğer tarafa üç ay evvel yazı ile bildirecektir. Şayet kontratın feshini Profesör Belling isterse kendisine dönüş yol parası verilmiyecektir.

fiilenin 18.12.939 da nihayet bulacaktır.

Madde 7- Profesör Belling'e, Türkiyede ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için azamî 100 /yüz/ lira aylıklı işyarlar gibi yolparası ve ikâmet yevmiyesi verilecektir.

Madde 8- Profesör Belling'e, bir hastalıktan dolayı üç ay veya daha kısa bir zaman ödevine devam edemezse, bu müddet çalışma günleri gibi sayılacak ve kendisine ücreti tam olarak verilecektir. Hastalığı üç ayı geçtiği takdirde kontratı feshedilerek kendisine, üçüncü maddede zikredildiği gibi dönüş yol parası verilecektir. Ölüm halinde /intihar hariç/ Profesör Belling'in eşine ve çocuklarına üç aylık ücreti ile bunlar Türkiyede bulunuyorlarsa kendilerine dönüş yol parası verilecektir.

Madde 9- Bu kontratta zikr ve tasrih olunmayan hususlar hakkında, Profesör Belling devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uyacaktır.

Madde 10- Profesör Belling'e her sene tatil aylarına tesadüf etmek şartiyle iki ay mesuniyet verilecektir. Bu mezuniyetin başladığı tarih Kültür Bakanlığınca saptanacak ve mezuniyet esnasında Profesör Belling'in ücreti tam olarak verilecektir.

Madde 11- Profesör Belling Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasal ve teâimsel işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde 12- Her iki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye Cümhuriyeti mahkemeleri hüküm verecektir.

Bu kontrat bin dokuz yüz otuz altı senesi İlkkânun ayının on sekizinci günü Berlin'de iki nüsha olarak yapılıp imza ve teati edilmiştir.

Rudolf Belling

BELLING / Bo1_2

Rudolf Belling
Berlin/ Lichterfelde-Ost
Berlinerstrasse 2o A

Curriculum Vitae

I — Ich bin am 26.VIII. 1886 in Berlin geboren.
Nach Abschluss meiner Schulzeit trat ich in die praktische Lehre bei einem Bildhauer ein.
Daswischen besuchte ich Fortbildungs-und-Handwerkerschulen.
Nach Abschluss der praktischen Lehre wurde ich als Künstlerischer Leiter eines grossen Dekorationsateliers engagiert.
Nach einigen Jahren machte ich mich selbständig und besuchte die Akademie zu Berlin-Charlottenburg, um das Hochschulstudium durchzumachen.
Das mir vom Preussischen Staate verliehene Atelier gab ich 1921 auf.
Zwischendurch beteiligte ich mich an den Ausstellungen der Berliner Sezession und der Novembergruppe und im Jahre 1923 veranstaltete die Berliner Nationalgalerie die erste grosse Collektivausstellung meiner Werke.
Der Preussische Staat erwarb auf dieser Ausstellung den " Dreiklang 1919 " für die Nationalgalerie.
2 Jahre danach wurde der " Kopf in Messing" von derselben Galerie erworben.

II — Durch die Bearbeitung des Raumproblems in der Skulptur kam ich immer mehr zur Monumentalskulptur, und die grossen Aufträge, die ich mit den modernen Architekten bearbeitete, zeigten mir die Wichtigkeit der inneren Beziehung zwischen Architektur und Skulptur immer deutlicher.

BELLING / Bo2_1

SAGSÜ Mimarlık Bilim Sanat Arşivi

Es entstanden aus dieser Erkenntnis Lösungen, die über die Grenzen Deutschlands hinaus grosses Interesse erweckten, so dass ich Ausstellungen im Auslande veranstalten musste und auch Aufträge von dort erhielt. Studienreisen durch Italien, Frankreich, Holland, Belgien, Oesterreich, Dänemark etc. waren damit verbunden.
1935 erhielt ich einen Ruf nach New York, wo ich mit grösstem Erfolge eine Ausstellung veranstaltete und einige Monate als Lehrer wirkte und Vorträge hielt.
Wegen privater Umstände musste ich nach Deutschland zurück, wo ich heute wieder für mich selbständig schaffe.
Ich bin Mitglied der Akademie der Künste und gehöre der Jury und dem Ausstellungskomité an.
Ein paar Kritiken der letzten Zeit füge ich bei, stelle Ihnen aber auf Wunsch auch inländische Besprechungen zur Verfügung.
Fast alle modernen Lexika und Kunstgeschichten Deutschlands geben über mich als Künstler Auskunft. Ausser Deutschen Museen besitzen ausländische Galerien und Privatsammlungen Werke von mir.
Beiliegende Photos zeigen einige Werke aus den letzten Jahren.

BELLING / Bo2_2

Kurze Zusammenfassung des Lehrganges

I Skulptur ist die Synthese von Plastik und Raum. Zum Unterschied von der Malerei, die durch die zweidimensionale Fläche bestimmt wird, ist die Skulptur dreidimensional, das heisst körperhaft. Das intensive Gefühl für diese Körperhaftigkeit, für das entscheidende Moment in der Skulptur, ist uns Europäern im letzten Jahrhundert fast verloren gegangen. Man kann behaupten, dass in Bezug auf Raumgefühl der Barock die letzte grosse Zeit der Skulptur gewesen ist.

II Davon ausgehend studierte ich intensiv die vergangenen grossen Kunstepochen bis zur Antike, verglich sie mit aussereuropäischen Kulturen und konnte feststellen, dass unser akademisches Lehrsystem falsch und tot geworden war.

Das geistige Moment, z.B. in der Antike, war vollkommen ausgeschaltet, und man lehrte gerade nach diesem grossen Vorbilde nur einen hohlen, äusserlichen Formalismus. Es gehörte ein jahrelanges Experimentieren dazu, um sich einmal von den Schlacken eines falschen Kunsterziehungssystems zu befreien und mit seinen neuen Erfahrungen aufzubauen.

Wichtig für mich war die Zusammenarbeit mit Architektur, die ja auch eine Umwandlung durchzumachen hatte, und dieser Zusammenarbeit verdanke ich die praktischen Anwendungsmöglichkeiten der durch Theorie und Experiment festgestellten Erfahrungen.

III Wir sehen heute wieder in der Zusammenarbeit von Architektur, Malerei und Skulptur als Ziel das Gesamtwerk und haben somit nicht nur den Anschluss an das moderne Leben und die grosse Vergangenheit, sondern auch wieder einen lebendigen Lehrgang gefunden.
Daher habe ich meine Aufgabe als Lehrer stets darin gesehen, Skulptur in Verbindung mit Raum und als Raummoment aufzuzeigen, und ich habe durch dieses Lehrsystem die schönsten Erfolge bei meinen Schülern feststellen können.

BELLING / Bo3_1

İSGGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Skulptur ist ein in sich abgeschlossenes, organisch gewachsenes räumliches Gebilde, es bestimmt seinen umgebenden Raum und wird widerum von diesem in seiner Wirkung bestimmt. Dies gilt insbesondere von der monumentalen Plastik als der für uns heute wichtigsten Skulpturgattung.

Meine Schüler werden zuerst mit den Grundformen in der Natur vertraut gemacht, es werden freie Kompositionsaufgaben gestellt, um das Raumgefühl zu wecken. (Blocktheorie,- Masse und Aufsplitterung,- Verhältnis des Details zum Ganzen,- die innere Dimension)

Als zweites zeige ich an Hand von Naturformen, wie diese auf die Naturgrundformen hin betrachtet werden müssen, und der Schüler kommt somit nach und nach dahin, die Naturformen unabhängig vom unterbrechenden Detail als grosse geschlossene Form zu erkennen.

Als drittes wird der menschliche Körper studiert, wobei nicht auf Anatomie des Organismus, sondern darüber hinaus auf seine Spannung, Funktion und Ausdrucksfähigkeit hingewiesen wird.

Der in diesem Sinne ausgebildete Schüler wird dann bei freier Entfaltung seiner Persönlichkeit in der Lage sein, neben der gründlichen manuellen Beherrschung seiner Darstellungsmaterialien die Naturformen, ihren Sinn und ihren Wert souverän zu beherrschen, zu vergeistigen und künstlerisch zu verwenden.

BELLING / Bo3_2

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
No 85

Hüküm :

İstanbul 20 / 1 / 1937

Yüksek Mektepler Muhasebeciliğine

Akademimiz heykel şubesi şefliğine atanan profesör Belling 7/1/937 tarihinde vazifeye başlamıştır. Mukavele örneğinin bağlı olarak sunulduğunu saygılarımla bildiririm.

Güzel San'atlar Akademisi
Direktörü

12

BELLING / Bo4

Örnek

Güzel Sanatlar Akademisinde çalıştırılan iki yabancı uzmana ait kadro

Fasıl	Adet	Ünvanı	Aylık miktarı	Tutarı	Müddeti
620	1	Profesör	1138 Belling	5690	5 aylık
"	1	"	888 Levy	5328	6 "
				11018	

Aslı gibidir.

BELLING / Bo5

(Bağlı üç kâğıttır)

T. C.
BEYOĞLU İKİNCİ
NOTER
A. Hilmi Umar
GALATA, Tünel Yanında Mertebeni sokak
Hulusi Hana bitişik No. 15
Telefon : 41385

9 Haziran 1938
Yevmiye No. 4851
Sıra No.

Mukavelename

Adı : Rudolf Belling.

Babasının adı : Ernst Yulius Belling.

Doğum yılı : 28/9/1886.

Doğum yeri : Berlin.

Tabiiyeti : Almanya..

Bir yandan İstanbulda Güzel san'atler akademisi müdürü Burhanettin Toprak, öte yandan Alman devleti vatandaşlarından heykeltraş profesör Rudolf Belling arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır

I - Profesör Rudolf Belling, İstanbulda Güzel san'atler akademisinin heykel şubesi şefliğine tayin edilmiştir.Profesör Belling güzel san'atler akademisinde müessesenin talimatına göre çalışacaktır.

2 - Bu kontrat 18/12/937 tarihinden itibaren iki yıl için muteberdir.Profesör Belling'e her ay emeğine karşılık olarak peşinen 1138 bin yüz otuz sekiz Türk lirası ücret verilecektir.Yalnız bu miktardan kanunen tenzili lâzımgelen her nevi vergiler kesildikden sonra profesör Belling'in eline geçecek miktar hiç bir zaman 750 yedi yüz elli Türk lirasından aşağı düşmiyecektir. Profesör Belling her ay aylığından kanunen mezun olduğu miktarda para harice gönderebilecektir.

Kuruş	Santim
Harç	
Noterlik	
Yazı	
Terceme	
Kademiye	
Tebliğiye	
Damga	
Şah ve tastik pul	
M. Resmi	
Makbuz	
Toplama	
Aslına	
Suret	
Toplama	

B. Topraklı — Rudolf Belling — Ernst Rugel

N. Hagen — B. Topraklı — Rudolf Belling — Ernst Rugel

Kültür Basımevi - 1938

BELLING / Bo6_1

T. C.
BEYOĞLU İKİNCİ
NOTER
A. Hilmi Umar
GALATA, Tünel Yanında Mertebeni sokak
Hulusi Hana bitişik No. 15
Telefon : 41385

(2)

Yevmiye No.
Sıra No.

3 - Bu kontratın süresi bitince memleketine avdet için kendisine dönüş yol parası olarak 1000 bin Türk lirası tediye edilecektir.Ancak Profesör Belling kontrat süresi bitmeden kendiliğinden işini bırakırsa kendisine dönüş yol parası verilmiyecektir.

4 - Profesör Belling kendisine Kültür Bakanlığı tarafından meslegi dahilinde verilecek işleri parasız olarak deruhde edecektir.

5 - Profesör Belling gerek Türkiyede ve gerekse hariçte kendisine hususi teşekkül veya ferdler tarafından ücret mukabili olarak teklif edilecek işleri ancak kültür bakanlığının müsaadesini almak suretile kabul edebilecektir.Bu takdirde resmi işlerinin kat'iyen sekteye uğramaması şarttır.

6 - Bu kontrat hükmi 18/12/1939 da nihayet bulacaktır.Ve iki taraf da kontratın feshedileceğini diğer tarafa üç ay evvel yazı ile bildirecektir.Şayed kontratın feshini profesör belling isterse kendisine dönüş yol parası verilmiyecektir.

7 - Profesör Belling'e Türkiyede ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için azamî yüz 100 lira aylıklı işsyarlar gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilecektir

8 - Profesör Belling'e bir hastalıkdan dolayi üç ay veya daha bir kısa bir zaman ödevine devam edemezse

Kuruş	Santim
Harç	
Noterlik	
Yazı	
Terceme	
Kademiye	
Tebliğiye	
Damga	
Şah ve tastik pul	
M. Resmi	
Makbuz	
Toplama	
Aslına	
Suret	
Toplama	

B. Topraklı — Rudolf Belling — Ernst Rugel

N. Hagen — B. Topraklı — Rudolf Belling — Ernst Rugel

Kültür Basımevi - 1938

BELLING / Bo6_2

MSGSÜ
Çocuk Bilim Sanat Arşivi

T. C.
BEYOĞLU İKİNCİ
NOTER
A. Hilmi Umar
GALATA, Tünel Yanında Mertebeni sokak
Hulusi Hana bitişik No. 15
Telefon : 41385

(3)

Yevmiye No.
Sıra No.

bu müddet çalışma günleri gibi sayılacak ve kendisine ücreti tam olarak verilecektir.Hastalığı üç ayı geçtiği takdirde kontratı fesh edilerek kendisine üçüncü maddede zikredildiği gibi dönüş yol parası verilecektir.Ölüm halinde(intihar hariç)profesör Belling'in eşine ve çocuklarına üç aylık ücreti ile bunlar Türkiyede bulunuyorlarsa kendilerine dönüş yol parası verilecektir.

9 - Bu kontratta zikr ve tasrih olunmayan hususlar hakkında profesör Belling devlet memurlarının tabiî olduğu şartlara uyacaktır.

IO - Profesör Belling'e her sene tatil aylarına tesadüf etmek şartile iki ay mezuniyet verilecektir.Bu mezuniyetin başladığı tarih kültür bakanlığınca saptanacak ve mezuniyet esnasında profesör Belling'in ücreti tam olarak verilecektir.

II - Profesör Belling Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasal ve tecimsel işlerle uğraşmıyacaktır.

I2 - Her iki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye Cümhuriyeti mahkemeleri hüküm verecektir.

Bu konrati İstanbulda tanzim ve imza edildi.

Kuruş	Santim
Harç	
Noterlik	
Yazı	
Terceme	
Kademiye	
Tebliğiye	
Damga	
Şah ve tastik pul	
M. Resmi	
Makbuz	
Toplama	
Aslına	
Suret	
Toplama	

Rudolf Belling — Rudolf Belling — Ernst Rugel

Kültür Basımevi - 1938

BELLING / Bo6_3

Yerinde okunduğu okunub ne olduğu anlatılan bu mukavele altına konulan imza kim olduğunu tanıdığımız profesör Rudolf Belling'in olub önümüzde kendisi koymuşuna şahidiz.

9-6-938

ŞAHİDLER :

Fatih Tramvay durak yeri demir nalbend sokak 39 NO.da Kâzım oğlu Nurullah Tilsen.ve Üsküdar Selâhoston Mescidi Camî sokak 49 NO.da Bedri Tegin.

TERCEMAN :

Bakırköy Şartal tepe Karakol sokak 21 NO.da Sinasi Rugal.

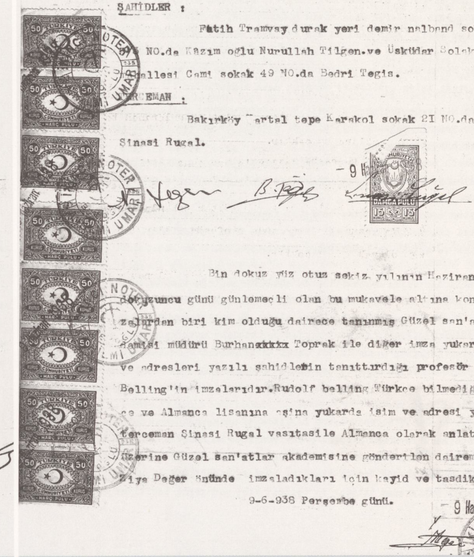

Bin dokuz yüz otuz sekiz yılının Haziran ayının dokuzuncu günü gülemeçli olan bu mukavele altına konulan imzalardan biri kim olduğu dairece tanınmış Güzel san'atler akademisi müdürü Burhanxxxx Toprak ile diğer imza yukarda isim ve adresleri yazılı şahidlerin tanıttırdığı profesör Rudolf Belling'in imzalarıdır.Rudolf belling Türkce bilmediğinden Türkce ve Almanca lisanına eşinç yukarda isim ve adresi yazılı terceman Sinasi Rugal vasıtasile Almanca olarak anlatıldı.İstek üzerine Güzel san'atler akademisine gönderilen dairem baş memuru Ziya Dağer önünde imzaladıkları için kayid ve tasdik kılındı.

9-6-938 Perşembe günü.

9 Haziran

BELLING / Bo6_4

Sual : 1 Bu muallimler lisan bildikleri için, tercüman olarak değil, sanatınızdan istifade etmek suretiyle olgunlaşmaları için yanınıza verilmiştir. Nijad Sirel ile Mahir Tomruk hakkında sarih ve kat'i fikirleriniz ne - dir?

Cevap: 1 7.7.1938 tarihli raporumdaki ifadem ile bir kıymet tesbit ve ifade etmek istemiş değilim.
Daimî surette, ders atölyelerindeki tashihatıma iştirak eden ve hatta tashihatımı tercüme eden bir heykeltraşın bundan müstefid olacağı ve bilgisini tevsi edeceği tabiidir.
Nijad Sirel'in bu hususdaki vaziyeti büsbütün tabii ve basittir,zira mumaileyh müşterek mesaimizin bidayetinde, kendisini yalnız asistan olarak değil, aynı zamanda bir "talebe" olarak telâkki ettiğini söyle - miş ve aldığı bu vaziyet tarafımdan sempati ile karşılanmıştır.
Bay Nijad Sirel'in meslekte terakki ettiğine hiç şüphe yoktur. Şimdiki yaptığı işler eskilerine nazaran daha olgundurlar.

Bay Mahir Tomruk'un Türkiyede bulunduğum müddet zarfında müstakil eser ler yaptığı malûmum değildir. Bu sebeple ne derece ilerlediği hakkında bir hüküm veremem.
Mamafi meslekî meseleler hakkında aramızda geçen görüşmelerde onun da heykeltraşlık hakkındaki görüşleri ve telâkkiyatının genişlemiş olduğunu görmekteyim.
Daima kendisini, çoktan tesisini tasavvur ettiğim ihsarî atölyenin hocası olarak tavsiye etmeği istiyordum. Zira mesleğindeki solid iktidarını ve ahlâkının temizliğini takdir ederim.

Sual : 2 Bunlardan başka memleketimizde akademik mesleğe intisap ettikleri takdirde, verimli olabilecek kimleri tanıyorsunuz?

Cevap: 2 Talebelerimden bazılarını hoca olarak da yetiştirmeği tecrübe ediyorum Rundaktklassen'in talebelerinden her birine, arkadaşlarının yaptıkları işler hakkında kanaatlarını izhar edebilmeleri için her zaman fırsat veriyorum ve bu suretle hem tenkit etmeğe ve hem de tenkidi kabul etmeğe alışmalarını ve mukabil telâkkilerini ifade etmeğe alışmalarını istihdaf ediyorum.
Aynı zamanda, heykeltraşlık telâkkiyatı hususunda kendilerinin ne derece açık ve doğru görüşlü olduklarını da bu suretle anlıyorum. Bu genç ve henüz bozulmamış gençlerden tabiidir ki bir mikdar hoca yetiştirmek mümkündür.Herkes hocalığa elverişli değildir.
Sanat bakımından iktidar ve istidat ile, pedagojik kabiliyet bir değil dirler. Her iyi sanatkârın aynı zamanda iyi bir hoca olmadığı gibi her iyi hocanın da iyi bir artist olacağı muhakkak değildir. Bu iki hassanın birleşmesi tabii ideal hocayı vücude getirir.
Memlekette akademik hocalık mesleğine elverişli olabilecek başka kimse - ler tanıyap tanımadığım hakkındaki suale karşı demek mecburiyetindeyim ki burada tanıdığım ve ekserisi Avrupada tahsil etmiş heykeltraşların evvelâ kendilikllerinden meslekte tekâmül etmek hususunda bir arzu izhar etmiş ol maları icab etmektedir.
Ancak bir olgunluk derecesinin teessüs ettiği takdirde insan kendi bilgisindeki noksanları görebilir.
Bu heykeltraşların bazılarıyle, kollegial bir surette beraber çalışmayı çok arzu ederdim.
Fakat şahsan bana karşı aldıkları vaziyet bunu imkânsız kılmıştır.
Bu Baylardan bazılarının vaktile bana asistan olarak verilmesi istendi. Fakat açıktan açığa bana karşı aldıkları aleyhdar vaziyetin tedrisat üzerine menfi bir tesir yapacağını nazarı itibare alarak, bunu kabul etme - mek mecburiyetinde kaldım. Elbette bu hadiseden umumî bir netice hiç bir surette çıkartılamaz. Fakat diğer heykeltraşların arasından da hiç kimse bana hoca olarak yetişmek maksadile müracaat etmemiştir.

Yukardaki izahatıma istinaden; genç nesil ile fazla muvaffak olacağım kanaatındayım. Fakat bunun için de esas şart tedrisatın hariçten gelen menfi tesirlerle tedrisatın işgal edilmemesidir.

Sual : 3 Güzel Sanatlar Akademisinde vasife aldığınız zamandanberi müessesede ve müessesenin dışında yaptığınız eserler nelerdir?

Cevap:3 Hususî mesaime alâka gösterildiğini ifade etmesi hasebile bilhassa bu suali memnuniyetle karşılıyor ve teşekkürle cevap veriyorum:
Fakat aşağıdaki izahatımdan bu mesainin, beni memnun edecek neticelere müncer olmadığı anlaşılacaktır.
Burada geçirdiğim ilk sene zarfında, o zamana kadar bir tek atölye içine sıkışmış olan heykel şubesinin islâhat ve teşkilâtı bütün vaktimi işgal etmekte idi.Muktaai salonlar ve tedris malzemesinin temini için bir hayli müşkilâtan başarılması icabediyordu. Bundan başka vakit ve huzur kalması takdirinde bile çalışabilecek bir yerim yoktu. Esas itibarile,heykel şubesine hoca ve organizatör olarak çağırıldığım için, hususî mesaimi ihmal etmek mecburiyetinde idim.
1937 senesi yaz tatilinin başlamasından az evvel, o zamanki Maarif Vekili Bay Saffet Arıkan'dan İstanbul Üniversitesi için bir Atatürk anıdı maketi hazırlamaklığım hususunda tahrirî tebligat aldım. 1938 senesi ikinci

kânun ayında nihayet arkadaki atölyeler iyi kötü kabili istimal bir hale gelir gelmez derhal anıt projelerine başladım.
Bunu Vekâleti celileye arzettiğimde 11/1/1938 tarihli bir tahriratla Bay Vekil teşekkür etti ve maketlerin ikmalini merakla beklediğini bildirdi.
Beş muhtelif maket yaptım. Bunların Atatürk Hazretlerine heman arzı mukarrer idi ise de, rahatsızlıkları bu hususu geciktirdi. Bu müddeti maketlerimi işlenip islâh edilmesine hasrettim. Nihayet gördüklerinde, Atatürk Hazretlerinin hükümleri benim için gayet mucibi iftihar olmuştur.
Bizzat seçtikleri maket hakkında, bunun siyasî idelerini kaideye bir kelime bile yazmağa lüzum göstermiyecek derecede ifade ettiğini, buyurmuşlardır (Kaideye Atatürk'ün gençliğine hitaben söylediği sözleri koymağı tasavvur etmiştim.)
Bu eserin tatbiki işlerinde en iyi talebelerimi beraber çalıştırmak istediğim ve bu suretle kendilerine münhasıran atölye mesaisinde tedris edilmiyecek olan şeyleri göstereceğimi ümid ettiğim için, bu fırsatı bilhassa sevinçle karşılamıştım.Ütedenberi, üstad ile şakirdlerin teşriki mesai etmeleri gayet verimli olmuştur ve gençlerin pratik vazifeler üzerinde yetiş - tirilmesi ehemmiyeti mahsusayı haizdir.
Fakat anıdın yapılması için muktazi tahsisat 1938 senesinde bulunamadı ve bunun 1939 senesi bütçesine konması takarrur etti.
Arada Atatürk Hazretleri vefat ettiler ve bu mesele hakkında bir daha bir şey işitmedim.
Henüz Üniversite anıdı üzerinde çalışmakta iken Direktörün ricası üzerine Akademimizin bahçesinde bir Atatürk anıdı için de çalışmağa başladım. Bidayette gerek ide ve gerekse maketi gayet beğenen Direktör,anıdın tatbik imkânlarının temini hususunu deruhte etmişti.Bu hususta bugüne kadar bir haber almadım. Arada 1938 senesi yaz mevsimi gelmişti. 1938 senesi haziranında umumî müfettiş Bay Tahsin Uzer'in arzusu üzerine Erzurum için bir İnkilâp abidesi yapmaklığımız istendiği hakkında Vekil Bay Saffet Arıkan'ın tebliğini aldım. Umumî Müfettiş Bay Tahsin Uzer beni atölyemde ziyaret etmiş ve Üniversite anıdı için yapmış olduğum maketleri görmüşlerdi.
Umumî Müfettişlikten aldığım davet üzerine Erzuruma gittim.
Anıdın mevkiini ve idesini tesbit ettiğimiz müzakereye umumî müfettiş,Vali ve belediye reisinden başka vekil Bay Saffet Arıkan ve refakati erkânı da bizzat iştirak ettiler.
İstanbula avdet eder etmez, derhal ide krokisini ihzar ettim ve tatilden bilistifade bir kaç hafta Almanyaya gittim. Bu seyahatten dönüşümde Erzurum anıdı maketini yapmağa başladım. Daha sonra, vazifenin büyüklüğü ve ehemmiyetini nazarı itibare alarak, 1:20 mikyasında bir büyük maket yaptım ve bunun üzerinde her teferruatı incelemek ve islâh etmek için bugüne kadar çalışmaktayım. Halen maket alçıya da döküldü ve işlenmiştir. Fakat, bu vazifeyi deruhte etmek için sabık Vekilin iznini haiz olduğuma dair Vekâlette bir vesika bulunmaması hasebile, maketimin Jüriee kabul mumelesi henüz yapılmamıştır. Yüksek müsaadenizle arz etmek isterim ki, anıdın idesi ve mevkii hakkındaki müzakerede Erzurumda bizzat vekilin de iştirak etmesile, bu işe muarız olmadığı sabit olmuş demektir.
O zamanki müşteşar Bay Rıdvan Nafiz'in İstanbuldan hareketim gününü,Erzurumda Maarif Vekili ile aynı zamanda bulunmaklığım düşüncesile tesbit etmesi ve bunu telefonla Akademiye bildirmesi ise bu hususta ikinci bir isbat sayılır.
Arzettiklerimin doğruluğuna Bay Direktör Toprak şahittirler.
Şimdiye kadar anıd projelerimin maatteessüf tahakkuk etmemesine rağmen, maketin islâhı için çalışmalarıma devam etmekteyim. Sevgi ile merbut olduğum bu iş üzerinde talebelerime olsun, diğer arkadaşlarıma olsun,böyle bir anıd projesine ne derece geniş bir şahsî tenkid ve vicdanî mes'uliyet ile çalışmak icab ettiğini gösteriyorum. Talebelerimle beraber pratik bir vazife üzerinde teşriki mesainin vereceği neticeler nazarı itibare alındığı takdirde, şimdiye kadar; yukarıda arz ve izah ettiğim şekilde kalmış olan hususi mesainin müsbet bir yola sevkinin tetkike lâyık görüleceği zannındayım.
Anıd projeleri arasında, sırf kendim için yaptığım şahsî etüdler ve maketleri hiç zikretmiyorum. Bunlar, ancak bana kalan gayet mahdut ser - best zamanlarımı doldurmuşlardır.

Sual : 4 Talebeden ve hariçten yetiştirdiğiniz kimler vardır? Bunlar nasıl bir tekâmül geçirmişlerdir. Ve son vermiş oldukları eserler nelerdir?

Cevap: 4 Hakikaten benden öğrenimlerin başlıcası atölyedeki talebelerimdir. Bunlar beraber, iki senelik bir tahsil neticesi olarak onlardan şaheserler beklenemez.
Bazı hocaların âdetleri olduğu üzere, talebelerinin mesaisi üzerinde işlemek ve sonra bunları takdir ve tefrik kudretine malik olmıyan bir müşahede, müstakil talebe mesaisi diye göstermek usulünü şahsım için reddederim.
Heykeltraşlık tahsilinde iktihamı icab eden müşkilâtı istihfaf etmek doğru değildir. Hattâ buna aid basit eliçeliğinin öğrenilmesi için asgarî 3, ekseriya dört sene hesab edilir. Bu el işçiliğinin esasen ev - veldan mevcut olmasını kabul etmek icab eden akademik heykeltraşlık tahsili için elbette daha fazla zamanın kabul edilmesi zarurîdir.

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

Bundan başka talebelerimi istidatlarına göre seçmiyorum çünki her müracaat edeni kabul etmek mecburiyetinde olduğumdan, pek farklı istidatları yetiştirmek mecburiyetindeyim.

Talebelerim arasında istidatlar mevcuttur. Fakat anıd ve heykellerin lüzumu aleyhinde matbuata vaziyet almak suretile bunların şevklerini kırmak doğru değildir.

Büst mübayaa edilmemesi ve 100 adet büst yerine faydalı bir bina vesaire yapmak mümkün olduğunu daha az evvel gazetelerde okuduk.

Yetişmiş talebelerimizin istikballerinin Devlet veya Müessesatca temin edilmesi hakkındaki tekliflerim ve çalışmalarım şimdiye kadar neticesiz kalmıştır.

Bu şerait tahtında heykeltraşlık tahsil etmek için didden büyük bir idealism sâhibi olmak icab ediyor.

Bu meslek için bu derece bir sevgi ve seciye sahibi olduğunu isbat eden ve sonuna kadar sebat edebilen bir kimse her halde cemiyet için faydalı bir unsurdur.

Bu gibileri Devlet ve memlekette bir kazanç telâkki edilmeli ve kendilerine liyakatlarını isbat imkânı verilmelidir.

Akademi haricinde kimseyi yetiştirmedim.

Rudolf Belling

R.G.

T.C. MATBU MAKBUZU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. 18552

C. No. _____

BEYOĞLU 2nci NOTER Tel. 42875

Noteri

MUKAVELENAME

ADI	BABASININ ADI	DOĞUM TARİHİ	DOĞUM YERİ
Rudolph Belling	Ernst Yulius Belling	28/8/1886	Berlin

TABİİYETİ: Almanya

Bir taraftan Istanbulda Güzel Sanatlar Akademisi müdürü Burhan Toprak, Diğer taraftan Alman Devleti vatandaşlarından Heykeltraş Profösör Rudolph Belling arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1.-Profesör Rudolph Belling, Istanbulda Güzel Sanatlar Akademisinin heykel şubesi şefliğine tayin edilmiştir. Profesör Belling Güzel Sanatlar Akademisinde müessesenin talimatına göre çalışacakdır.

2.-Bu kontrat 18.XII.1940 tarihinden itibaren bir yıl için muteberdir. Profesör Belling'e her ay emeğine karşılık olarak peşinen 1138 bin yüz otuz sekiz Türk lirası ücret verilecektir. Yalnız bu miktardan kanunen tenzili lâzım gelen her nevi vergiler kesildikden sonra profesör Belling'in eline geçecek mikdar hiç bir zaman 745 yediyüz kırk beş lira 35 otus beş kuruştan aşağı veya yukarı olmıyacaktır. Ancak ihdas olunacak veya arttırılacak vergiler dolayısile hasıl olacak farklar bu kayıttan müstesnadır. Profesör Belling, her ay aylığından kanunen mezun olduğu mikdarda para harice gönderebilecektir.

3.-Bu konturatın süresi bitince memleketine avdet için kendisine dönüş yol parası olarak 1000 bin Türk lirası tediye edilecektir. Ancak profesör Belling kontrat süresi bitmeden kendiliğinden işini bırakırsa kendisine dönüş yol parası verilmiyecektir.

4.-Profesör Belling kendisine Kültür Bakanlığı tarafından mesleği dahilinde verilecek işleri parasız olarak deruhte edecektir.

5.- Profesör Belling gerek Türkiyede ve gerekse hariçte kendisine hususi teşekkül veya fertler

B. Toprak Rudolf Belling

Noter kâğıdı Nüsane 1

111 13 1 41

Prof. Belling'in tahliyesi h.

Maarif Vekilliğine

7/1/1941 Tarih ve 81 sayılı yazınıza ektir:

Akademi heykel şubesi şefi Prof. Belling'in 9/1/1941 tarihinde tahliye edildiği saygılarla arzolunur.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

R.G.

No. 1398 21 6 8

Heykel şubesi şefi profesör Bellingin mukavelesi hak.

Kültür Bakanlığına

7/6/038 Tarih 10101/51- 2128 sayılı emirlerine cevaptır:

Akadesi Heykel şubesi şefi profesör Belling'in mukavelenamesi 18/12/937 tarihinden itibaren iki sene müddetle yeniden tanzim olunmuştur. Mukavelenamenin musaddak sureti bağlı olarak takdim olunmuştur. Keyfiyet saygılarla arzolunur.

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörü

17 Mart 1943

T.C. MATBU MAKBUZU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No, 19692

C. No _____

T. C. BEYOĞLU 5 inci Noter Dairesi Telefon: 42875

Noteri

Adı : Rudolph Belling
Babasının adı : Ernet Yullus Belling
Doğum tarihi : 28.8.1886
Doğum yeri : Berlin
Tabiiyeti : Almanya

Bir taraftan Maarif Vekilliğine izafeten Istanbulda Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak, diğer taraftan Alman Devleti vatandaşlarından Heykeltraş profösör, Rudulph Belling arasında aşağıdayazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1.- Profösör Rudolph Belling, Istanbulda Güzel Sanatlar Akademisinin Heykel şubesi şefliğine tayin edilmiştir. Profösör Belling, Güzel Sanatlar Akademisinde müessesenin talimatına göre çalışacaktır.

2.- Bu kontrat 19.I2.943 tarihinden itibaren bir yıl için muteberdir. Profesör R.Belling'e emeğine karşılık olarak ayda 1146 Türk lirası ücret verilecektir. Ücret peşin olarak ayın başında verilir : Ancak bu ücretten kanunen kesilmesi lâzım gelen her türlü vergiler kesilecek fakat ele geçecek miktar hiç bir zaman 750 liradan yukarı olmıyacaktır. Prof. Belling, her ay aylığından kanunen mezun olduğu miktarda para harice gönderilebilecektir.

3.- Bu kontratın süresi bitince memleketine avdet için kendisine dönüş yol parası olarak 1000 bin Türk lirası tediye edilecektir. Ancak Profesör Belling kontrat süresi bitmeden kendiliğinden işini bırakırsa kendisine dönüş yol parası verilmiyecektir.

4.- Profesör Belling, kendisine Maarif Vekilliği tarafından mesleği dahilinde verilecek işleri parasız olarak deruhde edecektir.

B. Toprak Rudolf Belling

Noter kâğıdı Nüsane 1

SALT Araştırma - TGSÜ Arşivi
Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü
Sayı: 10/642

Ankara: 11/IX/1944

Özet:

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

Akademiniz Heykel Şubesi Şefi Prof. Rudolf Belling'in memleketimizde kalması Dahiliye Vekilliğince kabul edilmiş ve bu hususta İstanbul Valiliğine de gereken talimat verilmiştir.

Keyfiyetin adı geçen profesöre tebliğini ve kendisinden hükümtin göstereceği vazifede çalışmağa muvafakat edeceğine dair bir taahhütname alınarak acele Vekilliğimize gönderilmesini dilerim.

Maarif Vekili
a.

ŞA.NT.11/IX/1944

Güzel Sanatlar Akademisi		
Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
13/9/1944	932	Z
Numaralesi	—	

Tebliği Kalem
13-9-44

BELLING / B12

11 XI 6

Prof. Belling'in ücretine zam yapılması hak.

~~2141~~
2224

Millî Eğitim Bakanlığına

A n k a r a

Aylığına bir miktar zam yapılmasını isteyen Akademi Heykel Bölümü Şefi profesör Belling'in dilekçesi bağlı olarak sunulmuştur.

Profesör Belling, on yıldan beri Heykel Bölümünün başında çalışmakta ve bu süre içinde memlekete hakikaten değerli sanatkârlar yetiştirmiş bulunmaktadır.

Bu itibarla, adı geçen profesörün aylığına geçen yıl Resim Bölümü Şefi Profesör Léopold-Lévy'e yapılmış olan 200 lira tutarında zam yapılmasına müsaadelerini derin saygılarımla arz ve rica eylerim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Eki: 1 dilekçe

RT/HÖ.

BELLING / B13

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığı
Güzel Sanatlar U. Müdürlüğü
Sayı: 10/1262

Ankara: 23/XII/1946

Özet

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğü
İstanbul

11/XI/1946 tarih ve 2224 sayılı yazınız karşılığıdır:

1- Aylık ücretine bir miktar zam yapılmasını isteyen Akademiniz Heykel Bölümü Şefi Profesör Belling'in dilekçesi incelenmiş ve bu hususta teklifi Bakanlıkça uygun görülmüştür.

2- 19/XII/1946 tarihinde sözleşmesi sona erecek olan Prof. Belling ile, ikinci maddesi, ilişik örneğe göre değiştirilmek ve diğer hükümleri eski sözleşmesinin ayni olmak üzere bir yıl müddetle yeni bir sözleşme yapılması uygun görülmüş ve yeniden hazırlanacak sözleşmenin Bakanlığımız adına imzalanması için Müdürlüğünüze imza yetkisi verilmiştir.

Gereğinin buna göre yapılmasını ve imzalanacak sözleşmeden bir örneğinin Bakanlığa gönderilmesini dilerim.

M.Eğ.Bakanı

Ta.

Güzel Sanatlar Akademisi		
Kayıt tarihi	Kayıt No.	
26/XII/462359	Z	
Numaralesi		

Sözleşme esaslarının hazırlanarak V. Notere gönderilmesini ve Prof. Belling'e de haber verilmesini rica ederim.
N. Tilgen'e.
26/XII/946

ŞA.Şİ. 16/XII/1946
Ek: 1 yazı örneği

BELLING / B14

Vertrag 48/49

T.C. BEYOĞLU Dist. Noter Umumi
Noteri 23563

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 23562
C. No.

ADI : Rudolf Belling
BABASININ ADI : Ernest Yulus Belling
DOĞUM TARİHİ : 28/8/1886
DOĞUM YERİ : Berlin
TARİYETİ : Almanya

Bir taraftan Millî eğitim Bakanlığına izafeten İstanbulda güzel sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak, diğer taraftan Alman devleti vatandaşlarından Heykeltraş Prof. Rudolf Belling arasındaşağıda yazılı şartlara göre kontratyapılmıştır.

1-Prof Rudolf Belling İstanbulda Güzel sanatlar Akademisinin heykel şubesi şefliğine atanmıştır. Prof. Belling güzel sanatlar Akademesinde müessesenin talimatına göre çalışacaktır.

2-Bu Kontrat 19/XII/947 tarihinden itibaren bir yıl için muteberdir. Prof Belling'e emeğine karşılık olarak ayda 1346 Türk lirası Ücret verilecektir. Ücret peşin olarak ayın başında verilir. Bu ücretten kanunen kesilmesi icap eden her türlü vergilerkesilecek fakat Prof. Belling'in 1346 lira olan aylık ücretinden eline geçecek 869 liradan yukarı olmıyacaktır. Prof Belling her ay alacağı aylıktan kanunen mezun olduğu miktarı harice çıkarabilecektir.

3-Bun kontratın süresi bitince memleketine avdet için kendisine dönüş yol parası olarak 1000 bin Türk lirası tediye edilecektir. Ancak Prof. Belling kontrat süresi bitmeden kendiliğinden işini bırakırsa kendisine dönüş yola parası verilmiyecektir.

Damga Matbaası

Noter kâğıdı Nümune: 1

BELLING / B15

T. C.
EĞİTİM BAKANLIĞI
Yatırım Genel Müdürlüğü
Sayı: 10/295

Ankara: 8/3/1949

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Özel
Giriş Tarihi: 9.3.49 | Kayıt No.: 204 | Dosya No.: Z
Mevzuu:

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne
İstanbul

19/2/1949 tarih ve 332 sayılı yazınız karşılığıdır:

19.3.1949 tarihinde sözleşmesi sona erecek olan Akademiniz Heykel Bölümü Şefi Prof.Belling ile eski sözleşmesinin ikinci maddesi bağlı örneğe göre değiştirilmek ve diğer hükümleri baki kalmak şartiyle bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılması uygun görülmüş ve bu hususta Müdürlüğünüze imza yetkisi verilmiştir.

Gereğinin buna göre yapılmasını ve sözleşmenin imzasından sonra bir örneğinin gönderilmesini dilerim.

M. Eğ. Bakanı Y.
Müsteşar

Gereğinin yapılması hk. 9.III.1949

SA.İT.3/3/1949
Ek:1 (2.inci madde örneği)

BELLING / Bi6

T. C.
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
ZATİŞLERİ-MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 6159

İstanbul, 20 12 / 1949

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne
Şehir

Akademiniz Heykel Şubesi Şefi R.Belling'in Üniversitemiz Mimarlık Fakültesi II.inci Bina Bilgisi Kürsüsüne bağlı Modelaj dersi uzmanlığına tayini kararlaştırılmıştır.

Adıgeçen'in istihdamına dair Bakanlar Kurulu karar örneğinin gönderilmesini saygı ile rica ederim.

Genel Sekreter
E.Reşit Uluç

Kalem 21-12-949

GÜZEL SANATLAR A.
Giriş Tarihi: 27/12/49 | Kayıt No.: 1403 | Dosya No.: Z
Mevzuu:

BELLING / Bi7

T. C.
EĞİTİM BAKANLIĞI
Yatırım Genel Müdürlüğü
Sayı: 10/378

Ankara: 14/4/1950

GÜZEL SANATLAR AKA.
Özel
Giriş Tarihi: 17/4/50 | Kayıt No.: 380 | Dosya No.: Z
Mevzuu:

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne
İstanbul

10.3.1950 tarih ve 449 sayılı Yazınız karşılığıdır:

Sözleşmesinin süresi 18.3.1950 tarihinde sona ermiş bulunan Akademiniz Yüksek Nimarlık Bölümü Şefi R.Belling ile yapılacak sözleşmeye,alacağı aylık net ücretten üçte birini İsviçre'ye çıkarabileceğine dair bir kaydın konulmasının mümkün olamıyacağı,ancak;adı geçen'in üç ayda bir oğlunun İsviçre'de tüberkiloz tedavisinde bulunduğuna dair Mahallî Türk Konsolosluğunca tastik edilmiş bir vesikayı İstanbul Kambiyo Müdürlüğüne ibraz ettiği takdirde almakta olduğu net ücretin 1/5 ni İsviçre'ye,İsviçre Frangı olarak çıkarmasına müsaade edileceği;Maliye Bakanlığının 5.4.1950 tarih ve 593556/R-3/12816 sayılı yazısından anlaşılmıştır.

Durumun adı geçene tebliğini rica ederim.

M. Eğ. Bakanı a.

Kalem 17-4-950

1- Bir örneğini Ak... ine bildirdik.
2- Kontrat'ın Heykeltraş ... (v. Filyos) da

SGSÜ.FA.I2/IV/1950

BELLING / Bi8

SGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

1879

T.C. MATBU EVRAK KAĞIDI 10 KURUŞTUR

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 6949
C. No.

T. C.
BEYOĞLU
5 inci Noterliği
Telefon: 42878
Noteri

S özleşme

Adı : Rudolf Belling
Babasının adı : Ernest Yulius Belling
Dogum tarihi : 28.8.1886
Dogum yeri : Berlin
Tabiiyeti : Almanya

Bir taraftan milli egitim bakanlıgına izafeten İstanbulda güzel sanatlar akademisi müdürü Zeki Faik izer , diger taraftan Alman devleti vatandaşlarından Heykeltraş Prof . Rudolf Belling arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır .

I.- Prof.Rudolf Belling istanbulda güzel sanatlar akademisinin heykel şubesine atanmıştır .

Prof .Belling güzel sanatlar akademisinde müessesenin talimatına göre çalışacaktır .

2.- Bu sözleşmenin süresi 19.Mart.950 Tarihinden itibaren bir yıldır .

Prof .Belling emeğine karşılık olarak ayda "1566" bin beş yüz altmış altı lira ücret verilecektir. Ücretler peşin olarak her ay başında verilir . Bu ücretten kanunen kesilmesi ivabeden her türlü vergiler kesilecek , fakat prof .Belling in eline geçecek olan miktar 1000- bin Türk lirasından yukarı olmıyacaktır . Prof.Belling her ay alacagı aylıktan kanunen mesun oldugu miktarı harice çıkarabilir .

3.- Bu konturatın süresi bitince memleketine avdet için dönüş yol parası olarak 1000 bin Türk lirası tediye edilecektir . Ancak Prof .Belling konturat süresi bitmeden kendiliginden işini bırakırsa kendisine dönüş yol parası verilmiyecektir .

4.- Prof Belling kendisine milli Egitim bakanlı...

5. Mahkum

T.C. BEŞİNCİ NOTERLİĞİ

Noter kağıdı | Nümune: 1

BELLING / Bi9

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

Heykel Şubesinin Şeklinin değiştirilmesinden beri Belling-Sirel atelyesi Müdürlük tarafından lâzım gelen alâkayı görmemektedir.

Tedris mevadının yeniden tedarik ve mevcutların tamiri için vaki müracaat ve tekitler para olmadığı kaydiyle nazarı dikkate alınmamıştır. Bu(tasarruf politikası) yüzünden muntazam bir öğretim imkânı nemen hemen kalmamıştır. Aylardan beri vaki ricalarımız, ki bunlar müzekkere ve sair şekillerle de ispat edilebilir; hiç bir şekilde is'af edilmemiştir.

Bu hal karşısında atelyemizin direklerinin kabul edilmediğinden dolayı müstakbel vaziyetten hiç bir mes'uliyet kabul edemiyeceğimizi bildirmeyi vazifemiz icabı sayıyoruz.

Öğrenci ve sınıflara lüzumlu eşyayı tedarik için para mevcut olmadığı söylendiği halde, bunun haricindeki ve tedrisat ile alâkası olmayan işlere kâfi derecede para bulunduğu, masraf edildiğini görüyoruz. Halbuki bir mektepte evvelâ tedrisata lüzumlu maddelere para sarfetmek şarttır. Vaziyeti açık olarak Makamı âlinize bildirmenin tam bir vazifemiz olduğu kanaatindeyiz.

Saygılarla. 1-3-951

Öğretmen
Nijat Sirel

asistan
Kenan Yontuç

Şef
Rudolf Belling

Kalem 6-3-1951

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Giriş Tarihi: 6/3/51 | Kayıt No.: 224 | Dosya No.: Z
Mevzuu:

BELLING / Bi20

552.

III 51

Heykel Bölümü Şefliğine

Bölümünüz öğretmenlerinden Nejat Sirel ile Koman Yontuç'un da imzasını taşıyan 1 Mart 1951 tarihli yazınıza karşılıktır :

Önce; bu yazının, hem şekil,hem de muhteva bakımından usul ve geleneğe aykırı mahiyette görülmüş olduğunu tebarüz ettirmek isterim.

Şöyleki:

1- Akademi bölümlerinde idarî işler bölüm şefleri tarafından yürütüldüğü halde yazı ile yapılan müracaatlardan usul ve temsil bakımından sadece bölüm şeflerinin imzalarının bulunması icap ederki atelye öğretmeni ile asistana da imzalatılmış bulunması, ilk bakışta hoş bir tesir yapmaktadır,

2- Bölümünüz asistanının da imzası bulunan bir teskerede :(tasarruf politikası)ndan , (müstakbel vaziyetten hiç bir mesuliyet kabul edilmiyeceği); den ve(tedrisat ile alâkası olmayan işlere kâfi derecede para bulunduğu)ndan bahseylemek;

a)-Şekle, usule ve geleneğe aykırıdır,

b)-Müdürlüğümüzün (takdir) ve (icra) haklarına tecavüz mahiyetindedir,

c)-Ve nihayet resmiyetin icap ettirdiği disiplin kaideleri ile uyuş kabiliyeti yoktur.

3- Bölümünüzde atelyelerin iki guruba ayrılması, kadroda yer alan arkadaşların ihtiyas ve mesailerinden gereği gibi faydalanmak üzere ve öğretmenler kurulunun kararı ile olmuştur; yazınızda hissettirmek istediğiniz gibi bu hususta Müdürlüğümüz hiç bir müdahalede bulunmamıştır. Ve sadece zaruretlerin sevki ile teessüs etmiş bir şekildir.

4- Bu şekilde atelyeler iki guruba ayrıldıktan sonra, mevcut ders devasımının hemen hepsi sizin tarafta kalmış olduğu için ikinci gurupta kalan öğrencilerin bu alandaki ihtiyaçlarından en mübremlerini temin eylemek zarureti hasıl olmuştur.

Hâl böyle iken bölümün filen şefi bulunmanıza rağmen (Belling-Sirel atelyesinin Müdürlükçe ihmâl edildiğinden) bahseylemeniz (insaf ve tarafsızlı mefhumları ile telif edilememiştir.

Netice :

Bir yıldan daha az bir müddet içinde , bölümünüz için Akademi bütçesinden:

2

1.Öğretim yılı başında mevcut vesaitin hepsini elden geçirtip tamir ettirdiğimiz,

2.Mulâjlar için (14000) lira tahsis eylediğimiz,

3.Yeni bir taş yontma ve tahta atelyelerini faaliyete geçirmek için elverişsiz şartlar içinde bütün imkânları araştırdığımız halde "... tedrisat ile alâkadar olmayan işlere kâfi derecede para bulunurken, tasarruf politikası güderek atelyenizi ihmâl ettiğimizden ... " bahseylemenizin sebebi bir türlü anlaşılamamıştır.

Şimdiye kadar bölümünüzün ihtiyaçları,gösterdiğiniz lüzum üzerine günü gününe denecek şekilde temin edildiği halde malî yılın sonu dolayisiyle hesapların toparlanması ve masrafların durdurulması zaruretinin sebep olduğu ufak bir gecikmeyi bahane ittihaz ederek usul ve temsile uymayan bir yazının kaleme alınmış olması,Müdürlüğümüzün hayretini ve teessürünü mucip olmuştur.

Malûmat husulünü rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

2751

26 XI 51

Sayın Prof. Rudolf Belling
Heykel Bölümü Şefi

Bölümünüz asistanlığına 19.XI.1951 tarih ve 114 sayılı kararname ile Heykeltraş İlhan Koman tayin edilmiştir.
Malûmat husulünü rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

BO

2

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
YÜKSEK ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: .....

Ankara 7 / 7 /195
Örnek

Mühür
Ankara 4.Noteri Şevki Pasinler
Yenişehir Sosyal Ap.No:5051

Hizmet Sözleşme ve şartlaşması

. Bir taraftan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Bayandırlık Bakanlığı adına Eskişehir Millet Vekili Kemal Zeytinoğlu ile diğer taraftan Alman tabaasından ve Güzel Sanatlar Akademisi profesörlerinden R.Belling arasında aşağıda yazılı şartlar dairesinde sözleşme yapılmıştır.

Bu sözleşme ve şartlaşmada Bayındırlık Bakanlığa (Bakanlık) ve R.Belling de (Profesör) diye anılmıştır.

Madde:1-Sözleşmenin konusu:

Ankara'da yaptırılmakta olan Atatürk Anıt-Kabire ait heykeltraş işlerile ilgili teknik hususlardır.

Madde:2-Profesörün yapacağı işler:

Profesör sözleşmede tadat olunan iş ve hizmetleri Bakanlığın emir ve talimatı dairesinde yapmağı taahhüd eder.

A)Heykeltraş,işleriyle ilgili müsabakaların şartlaşmalarının tanzimi ve takribi masraflarının hesabı ve bütün müsabakalarda jüri üyesi olarak gerekli bütün hizmetlerin ifası,

B) Ayrı ayrı müsabakalarla muhtelif sanatkârlara yaptırılacak olan bütün grupların birbirile ahenkli olarak meydana gelmesini sağlamak üzere çeşitli ölçülerdeki modellerin hazırlanmasında bilfiil çalışması ve kontrol ve müşavirliğini yapması,

C)1/1 ölçüde orjinal modellerin ihzarında nezaret ve müşavere görevinin yapılması ve muhtelif çalışma safhalarının tetkik ve intacı

D)Taş üzerindeki çalışmaların san'at bakımından kontrolu ve bu konularla ilgili olarak Bakanlıkça verilecek diğer hizmet ve işlerin ifası.

Madde:3-İşe başlama zamanı:

Bu sözleşmenin ilgili mercilerce kabülünden ve fikir müsabakalarının kesinleşmesinden sonra profesör işe başlatılacaktır.

Madde:4-Sözleşme süresi ve profesöre verilecek ücret:

Bu sözleşme,işe başlama tarihinden itibaren 12 ay için muteberdir.Her türlü vergi,resim ve bu maksatla yapacağı seyahat masraf ve ücretlerile bu mevzuda ihtiyar edeceği sair masraflar profesöre ait olmak üzere her ay nihayetinde İstanbul Defterdarlığı veznesinden 2000 lira ücret verilecektir.

Şayet işler bu müddet içinde bitmezse ve profesöründe çalıştırılmasına lüzum görülürse sözleşme müddeti tarafların muvafakatile uzatılabilir.

Serbest fikir müsabakası heyeti umumiyesi veya bir kısmı ile tam tatmin edici bir netice temin etmeyecek olursa başkaca gerekli tedbir alınmak üzere Bakanlık bu sözleşmeyi resen bozmağa yetkilidir.Bu takdirde profesörün bozma tarihine kadar tahakkuk edecek ücreti tesviye edilerek alâkası kesilir.

Sözleşme süresi içinde bir ay evvel diğer tarafa yazılı olarak haber vermek şartile taraflar sözleşmeyi istedikleri zaman feshedebilirler.
./.

Madde:5-Tetkik için yapacağı seyahatler:

Kendi arzusile iş yerinde yapacağı tetkiklerden mada Bakanlıkça gösterilen lüzum üzerine yapacağı seyahatler için de profesöre yolluk ve gündelik olarak bir şey verilmez.

Yargı Mercii:

Madde:6-Bu sözleşmenin tatbikasından doğan anlaşmazlıklar Ankara mahkemelerinde halledilir.

Akid masrafları:

Madde:7-Bu sözleşmenin akdinden doğan bütün masraflar profesörce aittir.

20 mayıs 1952

Bayındırlık Bakanı
imza

Profesör
imza

48 lira 30 kuruşluk pul
noter mühürü

İşbu sözleşmenin Almancaya tercüme edilmek suretile tefhim muamelesi tarafımdan yapılmıştır.

Tercüman:Yenişehir Serhe sokak
o:22/8 No.da mukim Bülent Uluyol
imza

suretinden kopya edilmiştir.

M.S.G.S.Ü. Kütüphanesi

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Sayı —223.03/ 1270

İSTANBUL 30. VI. 1953

Öz: Ankara Üniversitesinin Rektörlük binası önüne dikilecek Atatürk Heykelinin kontrol işi.

Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğüne
(Millî Eğitim Vekilliği)
Ankara

26.Haziran.1953 tarih, 223.2/6449 sayılı emirlerine karşılıktır:

" Ankara Üniversitesinin Rektörlük binası önüne dikilecek Atatürk Heykelinin yapılması işinin öğretmenlerimizden R.Belling tarafından kontrol edilmesi» konusunda adı geçen Üniversite Rektörlüğünün yüksek makamlarına yapmış olduğu müracaat incelenmiştir.

Rudolf Belling'in memleketimizde ilk defa vazife almış bulunduğu 1936 yılına nazaran, Güzel Sanatların " Heykel» koluna mensup arkadaşlar hâlen Batının bu alanda ileri memleketlerindeki emsallerinden hiç de geri bir durumda bulunmamaktadırlar. Daha birkaç ey evvel Londra'da Heykeltraş Belling'in de dahil ve dört bin Heykeltraşın iştirak eylemiş olduğu Milletlerarası müsabakada iki Heykeltraşımızın gayet mahdud olan mansiyonlardan ikisini kazanması, bu durumu sarih olarak tebarüz ettiren mes'ud bir hadisedir.

Bütün müsabakaları Türk Heykeltraşlar kazandığı, Anıd-Kabir işinin artistik bütün icaplarını Türk sanatkârlar yerine getirmekte olduğu halde, dünyanın hiç bir tarafında, sanatkârlar üzerine konulması usulden olmıyan bir kontrol vaz'ı, hiç bir bakımdan uygun olmasa gerektir. Kanaatimizce, Heykel yapımında kontrol iki safhada caizdir:

1-Merhalelerin görülüp tesbit edilmesinde(bu takdirde, bu işin bir şahıs tarafından değil bir heyet tarafından yapılması lâzımdır).

2- Eserlerin taş ve bronza tatbikinde.(Bu takdirde ise, kontrolü taş ve bronza tatbik işlerinden anlıyan birisinin yapması lâzımdır).

Bu sebeplerle, Ankara Üniversitesinin Rektörlük binası önüne dikilecek Atatürk Heykelinin yapılması işinde Rudilf Belling'e kontrol vazifesi verilmesine taraftar olmadığımızı saygılarımla arzeylerim.

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü
Heykeltraş
Nijad Sirel

RT.HA.

BELLING / B24

29. V. 54

223.03/ 939

Rudolf Belling'in mezuniyet talebi

Maarif Vekâletine
(Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüne)
Ankara

Akademi Heykel Bölümü Şefi Rudolf Belling, ilişik 29.V.1954 tarihli dilekçesi ile:

Almanya'ya gideceğinden 1 Temmuz 1954 tarihinden itibaren mezuniyet verilmesini istemektedir.

16 Haziran 1953 tarih, 223.3/5936 sayılı emirleri üzerine, sözleşmesinin 31 Temmuz 1954 tarihinden sonra artık uzatılmıyacağı, son kontratına 11. madde olarak tesbit edilmiş bulunduğundan, tatil boyunca mezun sayılması mümkün olamıyacaktır.

Bu sebeple,- yüksek makamlarınca uygun görüldüğü takdirde- Temmuz ayına münhasır kalmak şartiyle izinli sayılmasında bir mahzur yoktur.

Saygılarımla arzederim.

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü
Heykeltraş
Nijad Sirel

Ek:1 dilekçe

RT.HA.

BELLING / B25

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

29.XI. 5

223.03/ 2170

İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne

Heykeltraş Rudolf Belling'in Akademimizdeki görevi, 31 Temmuz 1954 tarihinde sona ermiştir.

Keyfiyet- isteği üzerine- saygılarla arzolunur.

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü
Heykeltraş
Nijad Sirel

RT.H.

BELLING / B26

Nach einem erfüllten, schöpferischen Leben verstarb am 9. Juni 1972
in seinem 86. Lebensjahr in München

der Bildhauer

RUDOLF BELLING

Mitglied der Akademie der Künste Berlin
Professor der Akademie der Schönen Künste Istanbul
und der Technischen Universität Istanbul
Dr. Ing. Ehren halber der Technischen Universität München
Inhaber des Großen Verdienstkreuzes
und des Großen Verdienstkreuzes mit Stern
des Verdienstordens der Bundesrepublik Deutschland

Yolanda Belling, geb. Manzini
Elisabeth Belling
im Namen der Angehörigen

8033 Krailling, Tulpenweg 3

Die Beerdigung findet am Freitag, dem 16. Juni 1972, um 11.00 Uhr
auf dem Friedhof Krailling statt.

BELLING / B27

21.VII.1972

224 – 1791

Sehr verehrte Frau Belling,

Soeben erhalten wir die traurige Nachricht von dem unersetzlichen Verlust unseren wertvollen Professors.
Gestatten Sie uns den Ausdruck unserer herzlichen Teilnahme.
Die Akademie der schönen Künste trauert mit Ihnen.

der stellvertretende Präsident
Prof.Hamdi Şensoy

BELLING / B28

No 172

Léopold Lévy'nin t
zammedilmesi hakk
5/2/937

Kültür Bakanlığına

Akademi Resim şubesine getirtilen şef Léopold Lévy'nin makamıma hitab eden mektubunu aynen takdim ediyorum.

Léopold Lévy bu mektubunda -bana şifahen de söylediği gibi- Türkiye'ye gelip çalışmayı büyük bir heyecanla kabul ettiğini ve Türkiye hükûmetinin bu güzel teklifi karşısında maaş meseleleri üzerinde fazla durmadığını, bu teklife tavassut eden Avni Başman'ın Türkiyedeki hayat ucuzluğu hakkında verdiği izahata güvenerek ayda 600 lira ücreti hemen kabul ettiğini, fakat buraya geldikten sonra kendisine hayat ucuzluğu hakkında verilen izahata mukabil eşya fiatlarını üç misli fazla bulduğunu, üzerindeki ağır aile yükleri dolayisiyle burada ayda ancak 1000 lira ile geçinebileceğini bildirmekte ve keyfiyeti Yüksek Bakanınıza arzetmemi rica etmektedir.

Kıymetli şahsiyeti ile gerek Akademide, gerek hariçte münevverler üzerinde büyük bir sempati uyandıran Léopold Lévy yüksek bir alâka ile mektebdeki mesaisine devam etmekte ve bütün saatlerini talebeye hasretmektedir. Bu itibarla aylık ücretinin Taut ve Belling'e verilmekte olan mikdara çıkarılması muvafık olacağı kanaatindeyim.

Keyfiyet yüksek tensib ve tasvibinize derin saygılarla arzolunur

Güzel San'atlar Akademisi
Direktörü

...veklet
...arlar Dairesi Müd.
2/6810

KARARNAME

1/6/1937 tarih ve 2/6296 sayılı kararnameye ektir :

Maarif Vekâletinden yazılan 7/5/1937 tarih ve 4/1652 sayılı tezkerede, Güzel Sanatlar Akademisinde ihdasına lüzum görülen Litoğrafya atelyesi şefliğinde çalıştırılmak üzere angaje edilen yabancı profesörün kadrosu 1/4/1937 tarihinden muteber olmak üzere tasdik edilmiş ise de, mukavelesi 1/2/1937 tarihinde yapılarak bu tarihte işe başlatılmış olan profesörün ücretinin verilmesi zaruri olmasından olduğundan kadrosunun işe başladığı 1/2/1937 tarihinden muteber olmak üzere tas-diki istenilmiş ve Maliye Vekilliğinden yazılan 9/6/1937 tarih ve 11142/2269 sayılı mütalaanamede, gerek bütçe kanunları gerek diğer mevzuat ile tatbiki icra Vekilleri Heyetinin tasdikine mütevakkif bulunan kadrolar icra Vekilleri Heyetince tasdik edilmedikçe hiç bir kimsenin istihdam olunmaması Başvekaletin 16/4/1937 tarih ve 1174 sayılı tamimi iktizasından bahsi geçen profesöre ait kadronun geçmiş aylara teşmili muvafık görülmemekte ise de, 1/2/1937 tarihinde mukavelesi mucibince işe başlattırılmış olduğuna göre kadrosunun da 1/Şubat/1937 tarihinden muteber sayılması için karar ittihazı zaruri olduğu bildirilmiştir.

Bu iş İcra Vekilleri Heyetince 11/6/1937 tarihinde görüşülerek bahsi geçen profesöre ait kadronun 1/Şubat/1937 tarihinden muteber sayılması onanmıştır. 11/6/1937

REİSİCÜMHUR
K. ATATÜRK

BŞ.V. İsmetinönü	Ad.V. Ş.Saraçoğlu	M.M.V. K. Özalp	Da.V. Ş. Kaya
Ha.V. Dr.T.R.Aras	Ma.V. F.Ağralı	Mf.V. S.Arıkan	Na;V. A.Çetinkaya
İk.V. C.Bayar	S.i.M.V. Dr.R.Saydam	G.i.V. Rana Tarhan	Zr.V. Ş. K.

Aslının aynıdır.

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü
Şb.

Ankara : 24/6/1937

Özet:

Güzel Sanatlar Akademisi		
Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
25/6/937	641	Yabancı Akt.
Muamelesi		

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne
İstanbul

Akademiniz Resim Şubesi Şefi olup Bakanlığımızla aktettiği mukavele mucibince ilâveten Litoğrafya Şebesi şefliğine de atanmış olan Profesör Léopold Lévy için evvelce Bakanlar kurulundan alınan kararnamenin 1/2/1937 tarihinden muteber sayılması hakkında Bakanlar kurulunca ittihaz olunan 11/6/1937 tarih ve 2/6810 sayılı kararın tasdikli bir örneği ilişik olarak gönderilmiştir..

Ona göre muamele yapılmasını dilerim.

Kültür Bakanı

RT.Ş.23/6/1937
ilişik: 1 karar sureti

* Léopold Lévy için dünyada tahsisat istiyalim. 25-6-937

Léopold Lévy
Leğyon donör nişanının şovalye rütbesini hais

Fransız tab'asından olup 1882 senesi 5 Eylül'ünde Paris'te doğmuştur. Orta tahsilini Paris'te yaptıktan sonra Sanayi Nefise Mektebi âlisine serbest talebe olarak girmiş ve 1902 de Cormon Bonnat'ın âtölyelerine devam etmiştir. Resmî tedrisatın 0 zamanlar istihzaf ettiği Odamne, Manet, Renoir, Rodin gibi San'atkârlar onun yaptığı şahsiyetlerdir. Bilahara Sanayi Nefise Mektebi âlisini bitirdikten sonra eline geçecek miktar hiç bir vakit 750 yediyüz elli Türk lirasından aşağı veya yukarı olmayacaktır. Profesör L.Lévy Türkiye'de aldığı aylıklardan kanunen mezun olduğu miktarını/ hariçe çıkarabilecektir.

Millî Fransa ressamları cemiyeti (Resim ve Hâk) şubesi hissedarlarındandır. Salon d'Automne da iştirak hisseni vardır. Tuileries salonunun müessis ve azalarındandır.

Müstakil ressamlar ve hakkâkkar cemiyeti azasındandır.

Nouvel Essor müessesesi Lmerdee'in "De Natura Rerum" adındaki şah eserinin lux tabının gravürlerini ona yaptırmıştır. Bu orijinal gravürleri ihtiva eden kitap 5000 frangı satılmakta olup ancak 130 nusha basılmıştır.

Paris'te Lüksemburg müzesinde ve bir çok vilâyet müzelerinde, husuşî koleksiyonlarda yağlı boya resimleri mevcuttur.

Paris'te Scandinave ve Colla Rassi Akademilerinde profesörlüğü.

Normandiya vapurunun müteaddit divar tezyinatı onun eseridir. Ve 1937 de Paris'te açılacak olan sergide de panyonlara ait bir çok işleri vardır.

Y. No. 17168
C. No. _____

Türkiye Cümhuriyeti

BEYOĞLU 5ci NOTER
Tel. 42876
Noteri

Mukavele

Adı : Léopold Lévy
Babasının adı : Simon Lévy
Doğum yılı : 5/Septembr/1882
Domum yeri : Paris
Tabiiyeti : Fransız

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti namına İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile diğer taraftan Fransız Devleti vatandaşlarından ressam Profesör Léopold Levy arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat akdedilmiştir.

Madde 1- Profesör Léopold Lévy İstanbulda Güzel Sanatlar Akademisi resim şubesi şefliğine tayin edilmiştir. Bu müessesenin talimatnamesine göre meskûr şubede çalışacaktır.

Madde 2- Profesör L.Lévy'ye emeğine karşılık olarak her ayın başında, peşin olarak 1110 binyüz on Türk lirası ücret verilecektir. Ancak bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesildikten sonra eline geçecek miktar hiç bir vakit 750 yediyüz elli Türk lirasından aşağı veya yukarı olmayacaktır. Profesör L.Lévy Türkiye'de aldığı aylıklardan kanunen mezun olduğu miktarını/ hariçe çıkarabilecektir.

Madde 3- Bu kontratın müddeti 14 Teşrinisani 1939 tarihinden itibaren üç senedir. İki âkit

A. Toprak — Léopold Lévy

Noter kâğıdı — Nümune 1

Damga Mukbasan

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. .....
C. No. .....

Noteri

- 2 -

tarafından her hangi biri üç ay evgel yazı ile diğer tarafa haber vermek şartile bu kontratın feshini isteyebilir. Şayed kontratın feshini Profesör L.Lévy istemiş olursa kendisine dördüncü maddede zikrolunan yol parası ve göç masrafı tediye edilmez.

Madde 4-Profesör L.Lévy'ye kontratımın müddeti bititği zaman memleketine dönüş yol parası ve göç masarifi karşılığı olarak mektuan 700 yediyüz Türk lirası tediye edilecektir. Şayed Profesör L.Lévy'nin kontratı bitmeden kendiliğinden Akademideki işini bırakırsa dönüş yol parası ve göç masrafı verilmiyecektir.

Madde 5 Prof. L.Lévy'ye, her yıl tatil aylarına rastgelmek ve başlangıcı Maarif Vekâletince tesbit edilmek şartiyle iki buçuk ay mezuniyet verilecektir. Prof.L.Lévy mezun bulunduğu müddete ait ücretlerini tam olarak alır.

Madde 6 Prof. L.Lévy'ye Türkiye içinde vazifesini ilgilindiren resmî yolculuklar için(100) yüz lira aslı maaşlı memurlar gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilecektir.

Madde 7 Prof. L.Lévy, kendisine Maarif Vekâleti tarafından mesleki dahilinde verilecek hizmetleri ayrıca bir ücret almadan yapacaktır.

Madde 8 Prof. L.Lévy, gerek Türkiyede,gerek haricinde, kendisine hususî teşekküller veya ferdler tarafından ücret mukabilinde

B.Toprak Leopold Lévy

Noter kâğıdı Nümune 1

Damga Matbaası

LEVY / Bo6_2

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. .....
C. No. .....

Noteri

- 3 -

Teklif edilecek işleri ancak Maarif Vekâletinin müsaadesini almak şartiyle kabul edebilecektir. Bu takdirde de alacağı işin kendi resmi vazifelerini asla sekteye uğratmaması şarttır.

Madde 9- Hastalık halinde, Maarif Vekâleti sıhhî heyetince tasdik edilmiş bir rapora müsteniden Prof. L.Lévy'ye en çok üç aya kadar izin ve bu müddet çalışma günleri gibi sayılarak ücretleri tediye edilir. Şayed hastalık üç aydan fazla sürerse dördüncü maddede yazılı dönüş yol parası ve göç masrafı ödenerek vazifesine son verilebilir.

Madde 10-Ölüm vukuunda; Prof. L.Lévy'nin eşi ve çocuklarına, o sırada Türkiyede buluniyorlarsa, en son verilen aylıktan maada üç aylık ücreti ile(700) yediyüz Türk lirası dönüş yol parası ve göç masrafı defaten tediye edilecektir. Şayed o sırada Türkiyede bulunmıyorlarsa yalnız üç aylık ücret peşin olarak kendilerine ödenecek, ayrıca yol parası ve göç masrafı verilmiyecektir.

Madde 11-Prof. L.Lévy, Türkiyede bulunduğu müddetce siyasî, ticarî ve iktisadî işlerle meşgul olmıyacaktır.

Madde 12-Bu kontratın tatbikinde iki taraf arasında husule gelebilecek ihtilâfla

B.Toprak Leopold Lévy

Noter kâğıdı Nümune 1

Damga Matbaası

LEVY / Bo6_3

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. .....
C. No. .....

Noteri

- 4 -

Türkiye mahkemelerinde halledilecektir.

Madde 13-Bu kontrat bir nüsha olarak İstanbul'da imza ve taraflarca imza olunmuştur.

Güzel Sanatlar akademisi Müdürü
Bay Burhan Toprak.

Beyoğlu Pangaltı NO.265 Elyrak apartımanında Profesör Leopold Levy.

Bu Mukavelename altındaki imzalar,zat ve hüviyeti dairece maruf İstanbul Güzel Sanatlar akademisi müdürü Bay BURHAN TOPRAK ile şahıs ve hüviyeti görülen fotoğraflı hüviyet vesikasıla taayyün eden Profesör Bay LEOPOLD LEVY'nin olup mahallinde binmiyabe giden dairemiz memuru yanında imzaladıklarını tasdik ederim.Bin dokuz yüz otuz dokuz senesi Kâ.evvel ayının ikinci Cumartesi günü.

Noter kâğıdı Nümune 1

Damga Matbaası

LEVY / Bo6_4

T.C. BEYOĞLU 5 inci Noter Dairesi Yaldon: 42879

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. 10700
C. No. .....

Noteri

ZEYİL KONTURAT

Maarif Vekilline izafeten Istanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile Fransız Devleti Vatandaşlarından Ressam Prof. Lèopold Lèvy arasında Istanbulda aktedilmiş olan 2. KÂNUNEVVEL 1939 tarihli kontratın ikinci maddesinin I Haziran 1941 tarihinden itibaren aşağıda tesbit edilen şekilde değiştirilmesi kabul edilmiştir.

Madde 2- Prof. L. Lèvy'e emeğine karşılık olarak ayda 1146 lira ücret verilecektir. Ücret peşin olarak her ayın başında verilir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lazımgelen her türlü vergiler kesilecek fakat ele geçecek mikdar hiç bir zaman 750 liradan yukarı olmıyacaktır. Prof. L. Lèvy her ay kalacağı aylıktan kanunen mezun olduğu miktarını harice çıkarabilecektir.

Güzel sanatlar akademisi Müdürü Burhan Topran namına muavin REFİK DİNÇ

Bu Mukavelename zeyli altındaki imzalar,şahıs ve hüviyetleri maruf Güzel sanatlar akademisi müdürü namına muavin REFİK DİNÇ ile Profesör LEOPOLD LEVY nin olup mahallinde yanında imzaladıklarını tasdik ederim.Bin dokuz yüz kırk bir senesi temmuz ayının on yedinci perşembe günü.

Noter kâğıdı Nümune 1

Damga Matbaası

LEVY / Bo6_5

T.C. BAYINDIRLIK İŞLERİ VERGİSİ 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 17670
C. No. _____

T. C.
BEYOĞLU
5 inci. Noter Dairesi
Telefon: 42876
Noteri

ADI : Léopold - Lévy
BABASININ ADI : Simon Lévy
DOĞUM YILI : 5 Septembr 1882
DOĞUM YERİ : Paris
TABİİYETİ : Fransız

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti namına İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile diğer taraftan Fransız Devleti vatandaşlarından ressam profesör Léopold -Lévy arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat akdedilmiştir.

Madde 1- Profesör Léopold-Lévy İstanbulda Güzel Sanatlar Akademisi resim şubesi şefliğine tayin edilmiştir. Bu müessesenin talimatnamesine göre mezkûr subede çalışacaktır.

Madde 2- Prof L.Lévy"e emeğine karşılık olarak ayda 1146 biny üz kırk altı lira Ücret verilecektir. Ücret peşin olarak her ayın başında verilir.Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzım gelen her türlü vergiler kesilecek fakat ele geçecek miktar hiç bir zaman 750 liradan yukarı olmıyacaktır.Prof.L.Lévy her ay alacağı maaştan kanunen mezun olduğu miktarını harice çıkarabilecektir.

Madde 3- Bu kontratın müddeti 14 Teşrinisani 1942 tarihinden itibaren bir senedir.İki akit taraftan her hangi biri üç ay evvel yazı ile diğer tarafa haber vermek şartiyle bu kontratın feshini istiyebilir.Şayet kontratın feshini profesör.L.Lévy istemiş olursa kendisine dördüncü maddede zikrolunan yol parası ve güç masrafı tediye edilmez.

Madde 4- Prof.L.Lévy'ye kontratının müddeti bittiği zaman memleketine dönüş yol parası ve güç masrafı

Léopold-Lévy B. Toprak

Damga Matbaası

Noter kâğıdı Nümune 1

T.C. BAYINDIRLIK İŞLERİ VERGİSİ 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. _____
C. No. _____

Noteri

karşılığı olarak maktuna 700 yediyüz Türk lirası tediye edilecektir. Şayet profesör L .Lévy'nin kontratı bitmeden kendiliğinden Akademidekiişini bırakırsa dönüş yol parası ve güç masrafı verilmiyecektir.

Madde 5- Prof. L.Lévy"ye her yıl tatil aylarına rastgelmek ve başlangıcı Maarif Vekâletince tesbit edilmek şartiyle iki buçuk ay mezuniyet verilecektir. Prof .L.Lévy mezun bulunduğu müddete ait ücretlerini tam olarak alır.

Madde 6- Prof. L.Lévy"ye Türkiye içinde vazifesini ilgilendiren resmî olculuklar için (100) lira aslî maaşlı memurlar gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilecektir.

Madde 7 - Prof L.Lévy' kendisine Maarif Vekâleti tarafından mesleki dahilinde verilecek hizmetleri ayrıca bir ücret almadan yapacaktır.

Madde 8- Prof. L.Lévy, gerek Türkiyede, gerek haricinde kendisine hususi teşekküller veya ferdler tarafından ücret mukabilinde teklif edilecek işleri, ancak Maarif Vekâl tinin müsaadesini almak şartiyle kabul edebilecektir. Bu takdirde de alacağı için kendi resmî vazifesini asla sekteye uğratmaması şarttır.

Madde 9- Hastalık halinde, Maarif Vekâleti sıhhi heyetince tas ik edilmiş bir rapora müsteniden Prof. L.Lévy'ye en çok üç aya kadar izin ve bu müddet çalışma günleri gibi sayılarak ücretleri tediye edilir. Şayet hastalık üç aydan fazla sürerse dördüncü maddede yazılı dönüş yol parası ve güç masrafı ödenerek vazifesine son verilebilir.

Madde 10- Ölüm vukuunda, prof L.Lévy'nin eşi ve çocuklarına, o sırada Türkiyede bulunuyorlarda, en son verilen maaştan mada üç aylık ücreti ile (700)

Léopold-Lévy B. Toprak

Damga Matbaası

Noter kâğıdı Nümune 1

T.C. BAYINDIRLIK İŞLERİ VERGİSİ 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. _____
C. No. _____

Noteri

yediyüz Türk lirası dönüş yol parası ve güç masrafı defaten tediye edilecektir. Şayet o sırada Türkiyede bulunmuyorlarsa yalnız üç aylık ücret peşin olarak kendilerine ödenecektir. Ayrıca yol parası ve güç masrafı verilmiyecektir.

Madde 11- Prof L.Lévy Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasi,ticari ve iktisadi işlerle meşgul olmıyacaktır.

Madde 12- Bu kontratın tatbikinde iki taraf arasında husule gelebilecek ihtilâflar Türkiye mahkemelerinde halledilecektir.

Madde 13- Bu kontrat bir nusha olarak İstanbulda imza ve taraflarca imza olunmuştur.

DAMGA PULU 50 KURUŞ 50 — 2 2 — 10 10 — 10 10

DAMGA PULU 20 KURUŞ 20 — DAMGA PULU 50 KURUŞ 50 — 2 2 — 2 2

Bu mukavelenâme altındaki imzaların sahih ve hüviyeti maruf Maarif Vekilliğine isbaten imza eden Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile profesör Léopold Lévy'nin olup mahalline mi,abeten giden dahiye memuru yanında vaz'edildiklerini tasdik ederim.Bin dokuz yüz kırk iki senesi T.sanisi ayının ön sekizinci çarşamba günü.

BEYOĞLU BEŞİNCİ NOTERİ C.
VEKİLİ CEVAT MÜKİT

Damga Matbaası

Noter kâğıdı Nümune 1

Bayanlar Baylar

Söze başlamadan evvel benden bir konfrans veya bir nutuk için lâzılgelen belâgati beklememenizi rica edeceğim.

Ben sadece bir ressamım ve burada yalnız sizinle beraber uzun ve güzel bir yolculuk yapmağa davet edilmiş olmam sıfatiyle kısaca nereye ve nereden gideceğimizi söylemek isterim.

Resim mevzuu üzerinde çok söz söylenildiği için ben de burada bir takım meçhul hakikatların sırrını ifşa etmek iddiasında değilim.

Fakat her ne kadar olsa tek olan hakikat büründüğü müteaddit kisveler arasında ekseriya büyük anlaşamamazlıklara sebebiyet veriyor.

Burada gerek maziden aldığım derslere ve gerek Parisli bir ressam olmam itibariyle 1936 senesine kadar orada yaptığım bazı müşahedelere istinaden size teklif etmeği düşündüğüm tedris tarzının meziyetlerini anlatmağa çalışacak ve sizden bütün bunları yalnız şahsî kanaatlerimin birer ifadesi olarak kabul etmenizi rica edeceğim.

Resim San'atı San'atkârın şahsî güzellik görüş ve duruşlarını renkler ve şekillerle ifadesi demektir. Yani kendilerini bu mesleğe verebilenler yalnız hakikî bir güzellik aşkını kendi nefislerinde duyabilenlerdir. Onlar ancak bu samimî ve derin sevgi sayesindedir ki maksatlarına ulaşabilmek için önlerine çıkan bütün güçlükleri neş'e ile karşılayabilirler.

San'atın gayesi en son haddine kadar ferdiyeti inkişaf ettirmek ve onu kemale eriştirmek olduğuna göre benim tutmak istediğim yolda da her şeyden evvel şahsiyete hörmet edilecek ve onun inkişafı için çalışılacaktır.

San'atın yüksek tezahürleri hep aynı kanunlara itaat eder. Fakat bunların hepsinde de ferdî dehanın yani iman ve aşktan mürekkep kuvvetli bir şahsiyetin damgası vardır.

Her eserde onu yapan San'atkârın kendisi onun bir aksi gizlidir. Fertlerin namütenahi oluşu ve zaman içerisinde bu tenevvuun daima yenileşmesi yüzündendir ki bütün zenginliğine rağmen bu gün mazinin tekrarlanmasına imkân yoktur.

Güzelliğe varabilmek için riayet edilmesi lâzımgelen ilk ve en mühim kanun her şeyden evvel San'atkârın kendi kendisini aldatmamasıdır.

San'atkâr tabiat karşısında mütevazî, samimî, basit olmalıdır.

İfade etmek istediği esas noktayı lüzumsuz bir belâgata kurban etmemeli, parlak ve kolay çalışma tarzlarından sakınmalıdır. İşte burada San'atın en gizli sırlarından birisine temas etmiş oluyoruz. Şu muhakkak ki tabiat karşısında aldığı vaziyet San'atkâr için en mühim

Sayfa : 2

olan bir noktadır. O kendisini tabiata güttüren yolda ilerledikçe hiç kimsenin öğretemiyeceği şeyleri öğrenecek ve Güzeli duymak onu derin ve esaslı bir surette kavrayabilmek imkânını elde edecektir.

San'atkârı tabiata güttürecek olan bu yolu bilmediği ve bir çok kolay vasıtalarla göz boyamağa kalktığı içindir ki Akademik San'at cansızdır. Akademik San'at asıl San'at oyununun mukaddes kaidelerinden bihaber olduğundan onu bozmakla kalmamış kendi kendisini aldattığı gibi bilgisiz bir halk kitlesini de aldatarak zevkini ifsad etmiştir.

Bu hatalar zarurî olarak bir takım aksülâmellere sebebiyet vermiştir. Buna misal olmak üzere Davide'i zikredebiliriz.

Fakat şimdilik bunlardan sarfı nazar ederek bizi daha çok alâkadar eden ve mevzuumuza güttürecek olan Cezanne'mizle gelelim.

Asrımın yeni incilini ortaya atan Cezanne'dır. Bu günkü San'at endişelerimizin kaynağı olan bu san'atkârın tesiri muazzam olmuştur. Onun tesiri bu gün de aynı hızla devam etmektedir.

Cezanne kaybolan kanunları buldu. O bir taraftan anane ile kırılmış olan bağları tekrar tesis ederken diğer taraftan da bütün san'at sahalarında yepyeni ufuklar açmıştır.

Cezanne'ın ilerde San'at bakımından olduğu kadar felsefî plânda da büyük bir ehemmiyeti olduğu görülecektir.

Picasso'nun ve Sürrealistlerin en mualmadık bir zamanda ve en cür'etkâr addedilen teşebbüsleri bile nihayet onun arayışlarının birer mahsulünden ibarettir.

Bununla beraber teşekkürümüzü ve meşru endişelerimizi tatmin için hâlâ Picasso'nun canlandırıcısı olmakta devam ettiği bu günkü teşebbüslerden bahsetmek mecburiyetindeyim.

Cezanne sadece Şuûn, esasın ifadesini arıyordu. Halbuki ondan sonra gelenler bunu Mücerredin ifadesi olarak arayışlarını ileri götürdüler ki bu da gayet mantıkî idi.

Mücerredin ifadesini arayanların başında Picasso'yu Kübistleri, Sürrealistleri vesairevi görüyoruz.

Bana kalırsa,bu araştırmaların hakikî ehemmiyetleri ne olursa olsun benim için onlar saf bir estetizmin zarif ve kahramanca fakat ileri gitmekten aciz bir reaksiyonundan başka birşey değillerdir.

Hakikatta güzel olan herşey müceerettir.

Bir Parthénon, Jean-Sébastien Bach'ın bir "Fugue"ü Shakespeare bir trajedisi Cimabué'nin Léonard de Vinci'nin Corot vesairenin eserleri bütün bunlar zahirî manzaraları itibariyle her ne kadar kolay anlaşılacakları hissini verirse versinler onlara hakkiyle nüfus etmek ancak bu

Sayfa : 3

şerefe lâyık olanlar için kabildir.

Vazifem sizleri bazı hatalara düşürmekten korumağa çalışmak olduğu için şunu da söylemek isterim:

Cezanne'in muhteşem dersi, bu büyük istidatlı San'atkârın samimî gayretleri bir müddet sonra sadece nazarî ve zihnî kalmağa mahkûm bir anlayışın ihanetine uğramıştır. Bu yüzden şimdi yeni bir nev'î Akademizm doğmuştur ki bu da ananelere bağlı olduğunu iddia eden öteki Akademizm kadar soğuk ve lüzumsuzdur. Bunların da düştükleri hatalardan birisi taşkın ve ferdî bir hassasiyete karşı gösterdikleri ihtiyatsızca aşktır. Bu ihtiyatsızlık onları delilerin ve çocukların desenleri etrafında lüzumundan fazla bir alâka göstermelerine sebebiyet vermiştir.

Bu cazip hatada gerçi tehlikeli bir hakikat mevcuttur. Fakat şu da unutulmamalıdır ki ruh taze liği ile Kültür bunlar birbirlerinden nefret eden iki fazilet değillerdir. Bunu bize bütün şaheserler açıktan açığa isbat edebilirler.

Sözüme nihayet vermeden evvel bu mütalealara manevî bakımdan bazı nasihatlar ilâve edeceğim.

En iyi netice veren çalışma şüphesiz ki yalnız atölyelere inhisar eden çalışma değil bütün günümüzü dolduran her an çalışmamızdır.

Endişemiz her zaman için uyanık bulunmamızı ister. Güzelliğini keşfetmek için her şeye nüfuz etmeğe çalışmamız lâzımdır.

Güzellik her yerde ve her şeydedir.

Nerede olursa olsun hergeye dikkat etmek ve göze çarpan her şeyin plâstik realizasyonunu düşünmek lâzımdır. Hakikî San'atkâr her şeyi San'ata irca etmeli ve kendisinde her zaman için bir nev'î hidayet halini muhafaza etmelidir. Eski büyük San'atkârları tetkik etmelidir; çünkü onlar birer dost gibi onun hayatında yer alacaklardır.

Fakat San'atkâr üstatları tetkik ederken onları daima tabiata muvazi olarak mütalea edecektir. Sevdiği bir San'atkârın eseri önünde daima tabiatı hatırlayacak ve tablo ile tabiat arasındaki değişiklikleri anlamağa gayret edecektir. Bu suretle onların düşüncelerine nüfuz edecek ve bu egzersizlerden amelî olarak en büyük faydayı çıkarabilecektir. Tabiat karşısında yalnız kendi intibanıza ehemmiyet vermeniz ve binnetice sevdiğiniz San'at eserlerini tamamiyle unutmanız lâzımdır. Muhakeme sadece şahsî hissinizin en kuvvetli en basit ifadesini bulmak için müdahele etmelidir.

Zekânızı yükseltmek ve görüşlerinizi genişletmek için umumî surette kendinizi yetiştirmeğe çalışmalısınız. Mimarî, resim, musikî, Heykeltraşî, Edebiyat gibi San'atlar arasında mevcut alâkaları bulmağa

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Sayfa : 4

Artık sizinle meşgûliyetinizi alâkadar eden teknik vasıtalara ait şahsî tecrübelerimden istifadenizi deneyeceğiz. Şu nokta üzerinde ısrarla söyliyebilirim ki bu yolda bir tek metod mevzuubahs olamaz. Ben kendi hesabıma bana en pratik gelen yolu tercih edeceğim. Fakat şurası da muhakkakdır ki herkes kendisine mizacına uygun bir yol seçebilir.

Arzu ettiğiniz takdirde atölyelerimizde bu bahs üzerinde daha uzun uzadıya konuşabilecek ve teknik bahisleri gündelik konuşmalarımızın mevzuunu teşkil edecektir.

Dün Güzel Sanatlar Akademisinde kalabalık ve seçkin bir dinleyici huzurunda Léopold-Lévy,resme dair bir konferans vermiştir. Konferansın Türkçe metni Bedri Rahmi tarafından okunmuştur. Léopold-Lévy gibi kendisini yalnız resme vermiş bir sanatkârın konferans vermesi hakikaten sanat meraklıları için bir zevkti.

Sanatkârın meşleğinin her şeyden evvel sükûta muhtaç olduğuna işaret etmiştir. Léopold-Lévy bir ressamın konferans vermesinde mahzur görmiyen ve bunu meslek edinen ressam arkadaşlardan birisi için şunları söylediğini hatırlatmıştır: "Şüphesiz konferansları hakikî bir resimdir fakat ne yazıkki resimleri de birer konferanstır."

Sanatkar bize 1898 den 1914 e kadar resim sanatının macerasını anlatmış büyük bir sefaleti içerisinde yüzdükleri halde sanat aşkının sayesinde bu sefaleti hiçe sayan ve sanatkârların sönmek bilmiyen heyecanlarını besliyen Paris muhitine temas etmiştir. Bu muhiti ve bu zamanı daha iyi tebarüz ettirmek için bu sanatkârların içerisinde uzun seneler beraberce çalıştıkları kimselerin hayatından gayet renkli parçalar anlatmıştır.

Sanatkâr o devirlerde eserleri seyirciler tarafından hiç de iyi karşılanmıyan fakat yalnız mahdud bir kaç ressam tarafından takdir edilen Manet, Cezanne ve Renoir ilh. gibi ressamların bugün nihayet nasıl büyük bir şöhrete kavuştuklarını ve en büyük müzelerde yer aldıklarını izah etmiştir.

Léopold-Lévy daha sonra 1920 den sonra her şeyin değiştiğini ve resmin yepyeni bir çığıra kavuştuğunu söylemiş ve artık büyük xxx istidatlardan lâyık oldukları değeri hiç kimsenin esirgemediğinden ve kuruluşuna kendisinin de iştirak ettiği Paris mektebinden hoyecanla bahsetmiştir.

Bu yeni mektebin temel taşları her şeyden evvel "Samimiyet" "Asla rucu" " Öze gidiş" dir.

Léopold-Lévy konferansa şu sözlerlek nihayet vermiş ve çok alkışlanmıştır:

Sözlerime nihayet verirken bana:

Böyle bir zamanda resim neye yarar? diye soracak olanlara şu cevabı vereceğim.

Sanat eserleri olmasaydı ilâhlar acaba nerelere iltica ederlerdi?

Léopold-Lévy'nin Konferansı

Dün Güzel Sanatlar Akademisi resim şubesi şefi Léopold-Lévy Akademide resme dair bir konferans vermiştir. Konferans bir saat sürmüş ve Türkçe meti ni Bedri Rahmi tarafından okunmuştur. Léopold-Lévy bu konferansına başlamadan, bütün hayatını yalnız resme vakfetmiş bir sanatkârın konferans vermesindeki güçlükleri tebarüz ettirmiş ve resimden lâyıkı ile bahsedebilmek için çok kuvvetli bir muharrir olmak lâzımgeldiğini söylemiştir. Sanatkâr daha ziyade 1898 den 1914 senesine kadar Fransız resim alemindeki verimli olduğu kadar tehlikeli ve heyecanlı aramalara temas etmiştir.

Bugün yalnız Fransada değil bütün dünyaca tanınmış olan ressamların vaktiyle ne güç şartlar içerisinde çalıştıklarını fakat hiç bir zaman sanat aşklarının sönmediğini hatırlatmış,bunlar arasında çok yakından tanıdığı büyük ressamların hayatından çok renkli parçaları zikretmiştir.

Konferansta ediplerin resim sanatından ne şekilde bahsettiklerine yer veren sanatkâr dikkate değer bir noktaya temas etmiştir."Büyük edipler edebiyattan bahsederken çok titiz ve çok vazıhtırlar. Ayni titizliği ve ayni vuzuhu resimden bahsederken göstermiş olsalar resim sanatına büyük bir iylik yapmış olurlardı" demiştir.

R.G.

LEVY / Bo9_2

Mühim Bir Resim sergisi

Bir senedenberi Güzel sanatlar Akademimizde Resim Şubesi Şefi olarak çalışan tanınmış Fransız ressamlarından Léopold-Lévy Akademinin davetiyle yüze yakın eserden mürekkep bir sergi açmıştır. Sergide sanatkârın muhtelif zamanlarda yaptığı elliye yakın yağlıboya, sulu boyaları, desenleri ve gravürleri vardır. Yağlıboya resimlerin kısmı azamı Fransadaki hususî kolleksiyonlardan bu sergi münasebetiyle getirtilmiştir.

Léopold-Lévy Fransanın en kıymetli ressamlarından birisi olduğu gibi birinci sınıf gravürlerindendir. Sanatkârın yağlıboya resimlerinde eriştiği sâf ve berrak neticeye gravürlerinde de aynı muvaffakiyetle vardığı görülmektedir. Son zamanlarda Akademide açılmış olan gravür atölyesi muallimliğini de idare edecek olan sanatkâr şüphesiz ki bize çokk kıymetli gravürler yetiştirecektir.

Léopold-Lévy'nin sanatını bugün yaşayan ressamların en büyüklerinden birisi olan André Deraim ile mukayese eden sanat münakitleri ne çok olduğu gibi onun eserinde yer yer büyük Fransız peyzajcısı Corot'yu hatırlayanlar vardır.

Tamamiyle klâsik bir yoldan yürüyen ve her şeyden evvel hudutsuz bir tabiat sevgisiyle mücehhez olan sanatkâr yeni resmi en hakiki manasiyle temsil edenlerden birisidir. Yani Léopold-Lévy ne kübist , ne fütürist ne de dadaist olmadan onların hepsinden yenidir.

Sergi tarihleri
16 mayıs nisan – 2 Mayıs
935

LEVY / Bio

MSGSÜ Türk Bilim Sanat Arşivi

Mühim bir resim sergisi

Bundan iki sene evvel Türk resminin elli senesini bir araya toplayarak memleketimizde ilk defa bize dört başı mamur bir sergi seyretmek imkânını veren Güzel sanatlar Akademimiz geçen sene de her biri üzerinde ayrı ayrı durulan beş sergiyi bir arada gezmek imkânını vermiştir

938 yılının en mühim sanat hadiselerinden birini de şüphesizki bugünkü resim cereyanlarına ön ayak olan Fransanın seçkili ressamlarından Léopold-Lévy'nin Akademi salonlarında açtığı resim sergisi teşkil etmiş olacaktır.

Léopold-Lévy 1882 de Paris'te doğmuştur. 1899 da devam ettiği Rolen kollejini bırakarak Güzel sanatlara intisap eylemiştir. Sanatkârın mektep arkadaşları arasında zamanımızın en büyük ressamlarından olan Matsse,Derain , Bonnard vardır. Léopold-Lévy bugün yaşayan ve yarına kalacak olan yeni sanatın doğuşuna tesadüfen katılmamış bilakis bu sanatın kuruluşunda âmil olan sanatkârlar arasında yer almıştır.

Sergide sanatkârın muhtelif zamanlarda yaptığı elliye yakın yağlıboya tablosu,suluboyaları ,desenleri ve gravürleri vardır.

LEVY / Bii

16 - 41 Yaşında söylediği nutuk

Mesdames, Mesdemoiselles, Messieurs

Je me rendrais donc à l'aimable mais bien ingrate invitation qui m'a été faite, je vous parlerai de moi.

Rien de particulier (et je m'en excuse) ne signala ma naissance le 5 Septembre 1882.

Je vous ferai grace d'une jeunesse,laquelle cependant ne manqua pas de pittoresque. Elle m'a laissé de profonds souvenirs, elle a sans doute orienté toute ma vie. Mais ceci est du domaine de la psychologie, et, je n'ai ni le talent ni le loisir de vous en entretenir plus au long.

J'arriverai donc de suite à l'époque, où, abondonnant mes études au collège Rollin 1899 je les poursuivais librement, impatient que j'étais, d'entrer à l'école des Beaux-Arts.

1899-1919! A-t'on vraiment tout dit sur cette époque dont on a tant écrit.
Je ne le crois pas.

Rimbaud, Mallarmé, Verlaine, Baudelaire, Manet, Cézanne, Renoir, Rodin, pour n'en citer que quelques uns, autant de pavillons auxquels se reconnaissait toute une minorité, une élite folle de certitude et fière de l'insolent mépris dans lequel les tenait tout les Philistins, les Mécréants, le faux-savoir, le Conventionel qui sévissait officiellement à cette terrible époque.

Quelle frénésie nous avions alors de faire partager nos gouts, et, quelles amitiés se lièrent sur ces sommets solitaires, où, se rencontrèrent quelques affinités.

Oh! ce n'était pas le courage qui nous manquait, et, nous portions alors avec fierté la honte d'être pauvre, nous acceptions avec toutes ses conséquences une carrière qui nous apparaissait héroique et nous envisagions l'avenir sans espoir, mais sans amertume.

Je pense en ce moment à quelques uns dont je vous demande la permission de me réclamer.

J'ai en effet aujourd'hui le sentiment d'appartenir profondément à une époque qui orienta l'art contemporain et je dois, sans modestie, revendiquer pour moi et quelques camarades le role discret, mais cependant certain, qui nous revient dans l'évolution de ce que nous appelons aujourd'hui "l'art vivant" .

Pour nous l'art était alors un apostolat et ne pouvait tolérer aucune compromission, d'aucune sorte. Les chemins les plus silencieux nous apparaissaient comme les plus surs si nous voulions nous atteindre

LEVY / Bi2_1

un jour dans ce que nous avons de meilleur.

Ici,pour être franc, je dois ouvrir une parenthèse, n'oublian pas que vous attendez de moi quelques confidences sur mon évolution personnelle. Je vous avouerais donc ceci, qui est probablement cause de cela.

A une époque où il s'agissait de boire guaillardement et de fréquenter tout les paradis artificiels, le moindre de ces excès m'é tait phisiquement impossible; ne pouvant fréquenter l'enfer je me ré signais, bien à contre coeur sans doute, à fréquenter les Dieux.

L'important restait pour moi de vivre dans un état de paroxys me. Beaucoup trop jeune sans doute, mes grands amis furent Epictète et Léonard de Vinci. Certes, ce n'était point là de gais compagnons mais tout au moins ..... ils me restèrent fidèles.

N'allez pas croire qu'ils aient pu me détourner, un instant, toutes les oeuvres authentiques d'alors, dites, d'avant-garde. La vie sous toutes ses formes reste la vie, et, c'est ainsi que je pouvais aimer également, le grand passé, et, le grand présent.

J'arrive tout naturellement à parler d'un fait qui semble avo été absolument inconnu des écrivains d'art, à l'exception cependant d'André Salmon qui prétend qu'aussi son ami Apollinaire avait le pre sentiment d'une force occulte qu'il ignorait.

Je veux parler de la session (si je puis dire) qui s'est fait à ce moment entre artistes ayant la même formation, les mêmes convic tions, les mêmes goûts, mais de tempérament différent.

La religion que nous partagions à quelques uns pour les noms glorieux que j'évoquais tout à l'heure, nous entretenaient dans un v ritable état d'exaltation qui nous fît réagir différemment, selon no natures.

Les uns conscient des nécessités sociales, envisagérent la lu te sur un plan réaliste. Je veux parler du groupe des "fauves" ainsi nommé à cause de ce que l'on jugeait "leurs outrances". Ceux-là, for des vérités essentielles n'hésitèrent pas à prendre les plus héroïqu raccourcis.

"L'aspect" de leurs oeuvres était nouveau, et, pour cette rai son portait en lui un indiscutable dynamisme se prêtant admirablemen à toute une littérature qui les porta très justement au premier plan de l'actualité.

Que faisait les autres?

C'est maintenant que je vous dirais quel fût et quel reste mo but.

Pour ma part je réagissais d'instinct contre une forme d'art, qui me semblait attacher trop d'importance "à l'aspect" de l'oeuvre. Il m'apparaissait, que l'on pouvait dire les mêmes choses en suivant des chemins plus traditionnels. Je pensais même, que cet aspect trop bru yant (et quelque fois, il faut bien le dire, trop simplement trop soucieux d'être actuel) trahirait dans l'avenir l'oeuvre d'art destin à survivre au gout de l'époque.

Aujourd'hui pensant de même, c'est avec ferveur, que je poursu suis la même route.

Me sera-t'il permis d'ajouter, ayant bien le droit, je pense, d'expliquer et de défendre mes tendances (je dis mes tendances, et non mes oeuvres qu'il ne m'appartient pas de juger), que l'art qui m'est cher par sa forme modeste, perd sans doute de sa force, dans le fracas des contre-verses actuelles, mais il apparaîtra dans l'avenir au musée tout s'appaise, comme pertant en lui, toutes les vertus et les conquêtes de notre effort contemporain.

À l'appui de ces déclarations, j'invoquerai la précieuse amitié tié dont m'honore la plupart des grands artistes d'aujourd'hui ayant appartenus aun groupe d'avant-garde dont je vous parlais tout à l'heure.

Malgré les chemins différents parcourus, nous nous rejoignons aujourd'hui, grâce à des affinités certaines, dans une même concep tion du beau et de la vérité quelque soit ses multiples aspects.

Et cela m'apporte la joie et la récompense d'être confirmé au jourd'hui dans la vérité et la continuité de mon effort.

Je ne puis évoquer tant de chemins parcourus sans émotion, ause si sans quelque amertume, je vous dirais pourquoi

Comme tout cela fût beau!

La spéculation n'était alors qu'intellectuelle.

Et puis la guerre a passé. Avec elle se sont réveillés des ap pétits moins nobles moins désintéressés. De nouvelles générations d'ar tistes, impatients de vivre ce qu'ils appellent "leur vie" ont cru pouvoir , sans efforts, sans aventures personnelles, organiser, indis trualiser à leur bénéfices les vérités acquises souvent héroïquement par leurs aînés? Mais ce capital se venge et n'est plus entre leur mains qu'un inutile et vain reflet.

Heureusement q.q. jeunes réagissent déjà. Et dés à présent l'on l'ont peut dire en France : la peinture continue. Cette peinture dont la continuité apparaît dans ce pays depuis des siécles comme une heu reuse fatalité.

Pour finir,si vous le voulez bien, j'adresserais quelques mots

à mes élèves.

Tout à l'heure vous allez être mes juges.

Si j'ai le bonheur de ne pas trop vous décevoir, ce que j'ai a vous dire, prendra alors toute sa valeur et sa signification.

Il m'est arrivé d'entendre, comme vous même sans doute, quel ques allusions sur cette question qui est la question.

Je veux profiter de cette circonstance, peut-être unique pour moi, d'y répondre afin de dissiper tout malentendu.

1. Peut-on faire de vous des artistes, si vous ne l'êtes pas?
2. Ne s'agit-il pas, plus simplement, de vous enseigner un mé tier qui devra vous permettre plus tard de vous exprimer se lon vos possibilités artistiques.

Voilà sur ces deux questions quel est mon sentiment.

Non, il n'est pas en notre humain pouvoir de vous donner ces dons si le Bon-Dieu vous les a refusés.

Mais il est de notre devoir et dans nos possibilités de révé ler à eux-mêmes les artistes d'entre vous qui peuvent s'ignorer.

- Quant au métier, dont on parle si légérement, il s'agit de s'entendre.

Ce métier reste une arme à deux tranchants. Et, s'il n'est en visagé dans ses conséquences les plus hautes, c'est Lui qui trahira tout ce que l'artiste le plus doué à a d'essentiel à dire.

Voilà ce que l'enseignement Européen dit "académique" n'a ja mais envisagé, voilà ce dont il meurt.

Je m'excuse de cette diversion professionelle, mais je ne dois pas oublier le but que je poursuis dens cette école.

Elle était nécessaire.

Il faut que votre merveilleux pays si bien fait pour être chan té par notre art, et,qui n'a pas été affleuré par tant de sentiments c contraire, ramasse le flambeau.

Votre fraîche et belle jeunesse, que je peux juger maintenant et que j'aime, le portera très haut.

- - - - - - - - - - - -

Müdüriyetin lütüfkâr davetine icabet ederek size kendimden bahs edeceğim.

1882 Eylülün beginci günü doğdum.

Hiç bir fevkâlade hadisenin bu doğuşu müstesna bir vak'a haline getirmediğini mahcubiyetle arz ederim. Hoş taraflarida olmasına rağmen size gençliğimden bahs etmiyeceğim.

Bu gençlik bende derin hatıralar bırakmış ve şüphesiz bütün hayatı mada istikamet vermiştir. Fakat bunları anlatmağa çalışmak psikoloji yap maktır. Halbuki bu hususda sizinle uzun uzadıya konuşabilmeğe ne kâfi derecede istidadım. Nede sizin fazla vaktinizi almağa hakkım var. Bina enaleyh hemen 1899 senesinde Rölen Kolejindeki tahsilimi bırakarak Güzel Sanatlar Mektebine girdiğim zamana geleceğim.

1899 ile 1919 arasındaki seneler hakkında bir çok şeyler yazıldı, fakat bu devir için söylenilmesi lâzım gelen her şey söylendimi?

Zannetmiyoru.

Rembo,Malarme, Verlen, Butler, Matesezan, Renuvar, Roden,

Hepsini saymadan yalnız bir kaçı ile iktifa ettiğim bu büyük isim ler bir güzideler iklimiyetini temsil ediyordu. Bu gurubu teşkil eden Sanatkârlar o zamanlar Fransada resmi san'atı temsil eden kötü ananе pereslerin sahte bilgiçlerin, uydurma ve ezber san'at taraftarlarının, -San'at rafizilerinin küstah tezyifkerine maruz kalmakla mağrur, iman larının kudretile çalgındılar.

Biz ozamanlar zevklerimizi bölüşmekte birbirimizle yarış ediyorduk. Nadir ruh yakınlıklarının birbirlerile karşılaşdıkları bu münzevi tepe lerde ne sıcak dosluklar kuruldu.

Rafizî

Hiç şüphesizki bizde eksik olan cesaret değildi. Fakir olmanın hicabını iftiharla taşıyor.Ve bize şerefli görünen mesleğimizi bütün

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

(2)

tehlikelerile kabul ediyor. İstikbale ümitsiz fakat aynı zamanda şikâyetsiz bakıyorduk.Bunu söylerken mensup olduğum bir zümrenin bazı san'atkârlarını kastediyorum.

Hakikaten bugün muasır sanata istikamet veren bir devre gayet derin bağlarla bağlı olduğu ve ona tamamile ait olduğuma kanîim. Lüzumsuz bir tevazuh göstermeden bugün "yaşayan san'at" dediğimiz şeyin inkişafında gerek bana ve gerek bazı arkadaşlarıma düşen çekinken, gürültüsüz fakat kat'i rolü tebarüz ettirmek isterim.

San'at o zamanlar bizim için üzerine bir aziz gibi titirediğimiz, ve kendisinden hiç bir fedakârlık yapamıyacağımız mukaddes bir vazife idi.

En sessiz ve gösterişsiz yollar bize en emin yolu gibi görünüyordu. Ancak bu yollardan gitmek suretile kendi kendimizin en iyi ve en mükemmel tarafına irişeceğimize kanidik.

Sizin, şahsî tekâmülüm hakkında bazı inşaatta bulunmamı beklediğinizi unutmayarak burada bir parantez açacak ve bazı neticeler doğurmuş olması muhtemel olan yine bazı sebepleri itiraf edeceğim.

Bol iğmenin ve bütün yalancı cennetleri dolaşmanın mutad olduğu bir çağda - bütün bu ifratların en küçüğü bile uzviyetim dolayısile benim için imkânsızdı. Cehenneme sık sık gidip gelemediğim için elbette bir azda istemiye istemiye Tanrılarla düşüp kalkmaya başladım. Benim için mühim olan : Bir coşkunluk halini muhafaza edebilmekti. Daha çok genç yaşta asıl büyük dostlarım Epiktet ile Leonar Dovens oldular.

Bunların pek neşeli arkadaşlar olmadığı muhakkaktı. Fakat hiç olmazsa bana sadık kaldılar.

Fakat bu dostların beni demi bahs ettiğim devrin hakiki mahsülleri

(3)

olan ve Avont gorde denilen eserlerden en ufak bir zaman için bile ayrıldıklarını sanmayın. Hayat ne şekil alırsa alsın hayat olarak kalır. Bunun içindir ki ben büyük maziyi hemde büyük hali sevebiliyordum.

Burada san'at tarihi muharrirlerinin fazla ehemmiyet vermedikleri bir vak'adan bahs edeceğim. Hakikaten size söyliyeceğim şeyi hiç bir san'at tarihi muharriri bilir görünmez. Yalnız bu muharrirlerden Andre Salmuni ve birde onun rüyayetine nazaran devrinin büyük san'at imkânlarına kisbe olduğunu his eden şair Apollineri istisna etmek lâzımdır.

O sıralarda aynı tarzda yetişmiş, aynı kanaatlara ve aynı zevklere sahip fakat mizaç itibarile birbirinden ayrı san'atkârlar arasında vukua gelen ayrılıştan bahs etmek istiyorum.

Yukarıda saydığım büyük adlara karşı beslediğimiz dindarane sevgi bizi daimi surette tam bir vecd içinde yaşatıyor. Ve bizi tabiatlarımıza göre başka başka istikametlere sevk ediyordu. İctimai zaruretlerin gurruna sahip olan bazılarımız pratik bir saha üzerinde mücadeleyi göze aldılar.

Coşkunlukları ve efratları dolayısile Fauve ler yani "vahşiler,yırtıcılar" adını alan guruptan bahs ediyorum.

Kuvvetlerini esaslı hakikatlardan alan bu san'atkârlar en tehlikeli ve en kesdirme ifade şekillerini tercih ettiler.

Eserlerinin görünüşü yepyeni idi . Bu itibarla kendilerini çok haklı olarak Aktu Alistenin ilk sınıfa koyan ve bütün bir edebiyata imkân veren, münakaşa kabul etmeyen bir dinamizimleri vardı.

(4)

Üteki san'atkârlar bu aralık ne yapıyorlardı?
İşte gayemin ne olduğunu ve ne olarak kaldığını size şimdi söyliyeceğim.

Ben kendi hesabıma, eserin haricî görünüşüne pek fazla ehemmiyet veren bir san'at müşkülüne sevk tabiiden gelme bir aksilamel his ederdim. Aynı şeyleri annaneye daha yakın yollardan gitmek şartilede söyliyebilmenin mümkün olduğu kanaatinde idim.

Bu gürültülü gösterişin daha açıkcası bu -Aktu Aliteye uyma endişesinin- devrin zevkini aşması lâzım gelen san'at eserini ilerde mütezarrir edeceğini düşünüyordum.

Bugünde aynı şeyi düşündüğüm içindirki aynı yolda imanla yürüyorum, Temayüllerimi - temayül, diyorum, eserlerimi değil. Çünkü eserim hakkında mütalea yürütmek bana düşmez - temayüllerimi izah ve müdafa hakkına malik olduğumdan şunuda işaret etmek isterim.

Sevdiğim san'at bugünkü münakaşaların gürültüsü içinde her halde kuvvetinden şayip ediyor. Fakat eminim'ki bu san'at ilerde, her şeyin sükûn bulduğu müzede, muasır mahallemizin bütün vasf ve kazançlarını taşıdığını gösterecektir. Bir parça evvel kendilerinden bahs ettiğim "Avont-gord" guruplarına mensup olan bugünün büyük san'atkârlarından çoğunun bana karşı gösterdikleri kıymettar dostluğu deminki sözlerime kuvvet vermeği itibarile yad ediyorum.

Geçilen yolların ayrılığına ve tamamen, muayyen fikir ve his birlikleri sayesinde bugün onlarla ne kadar değişik manzaralara bürünürse bürünsün hakikatin ve güzellik müşterek bir telekkisinde birleşmiş bulunuyoruz.

Bu bana cehdimin doğruluğunda ve devamında tasdik edilmiş olmanın mükâfatına, sevincini veriyor.

Bütün bu geçilmiş yollara heyecana düşmeden ve bir acı duymadan dönip bakamam. Çünkü o çağlar hakikaten güzeldi.

(5)

Bütün sepekülasyonlar zihnidi.
Sonra harb gelip geçti. Onunla beraber daha az asil ve daha hasbi iş telâkkiler kendilerini gösterdiler. Kendi hayatları adını verdikleri ne nesneyi yaşamak hususunda cerzialanan yeni san'at nesilleri hiç bir cehr sarf ve hiç bir macera geçirmeden kendilerinden evvel gelenlerin ekseriya kahramanca gayretler mukabilinde elde ettikleri hakikatları şahsî menfaatları için teşkilatlandırmaya ve istiğlâr etmeye çalıştılar.

Fakat kendisine ihanet edilen bu sermaye intikamını aldı. O kadar ki şimdi bu neslin anda boş ve faydasız bir gölgeden başka bir şey yoktur.

Bu konuşmayı müsadenizle talebeme bir kaç söz söyliyerek bitirmek istiyorum.

Bir az sonra benim hakkımda hüküm verecekseniz. Bir parça hoşunuza gitmek gerefini kazanırsam söyliyeceklerim, sizin için asil mana ve kıymetlerini kazanacaklardır.

Her halde sizde benim gibi pek mühim bir mes'ele teşkil eden bir noktaya temas edildiğine şahit olmuşsunuzdur. Bu fırsattan istifade ederek her türlü anlaşamamazlığı hâl etmek için bu mes'eleye temas edeceğim.
1 - Bir kimse eğer san'atkâr değilse onu san'atkâr yapmak mümkünmüdür?
2 - Asıl mes'ele size ilerde artistik kabiliyetiniz dahilinde kendinizi ifade etmeği temin edecek bir işçilik öğretmek değilmidir?
Bu iki sual hakkında düşündüklerime gelince :
Evvela :

Tanrının kulundan esirgediği istidadı. Ona bizim verebilmemiz ve beşeri kudretimiz dahilinde değildir.

Fakat aramızda bulunan ve kendi imkânlarını tanımamaları muhte-

MSGSÜ Türk Bilim Sanat Arşivi

(6)

mel olan san'atkârlara kendilerini tanıtmak bizce mümkündür.Ve bu vazifemizdir.

Netier yani işçiliğe gelince : Kendisinden pek geligi güzel bahs olunan bu nokta üzerindede anlaşmamız lâzım geliyor.

Bu işçiliği iki tarafıda keskin bir kılıngâa benzetmek mümkündür. İşçilik eger en asıl neticeleri bakımından nazarı itibare alınmıyorsa en isdidatlı bir san'atkârın bile vereceği öz ifadelere sekte veriri.

İşte "Akademik" denilen ve Avrupa tedris tarzının hiç bir zaman nazarı itibare almayarak büyük bir hata işlediği nokta buradadır.

Bu teknik izahattan dolayı affınızı dilerim. Bu mektepte takip ettiğim tedris usulini mevzubahs etmeme lâzım geliyordu.

Ve birbirine zıt tefsirlerin çarpışmasına sahne olmayan ve bilhadsa meslegimiz tarefından terennüm edilmesi icab eden harükulade memleketimizde. Düşen sanat meş'alesini tekrar doğrultmak mümkündür.

Sevdiğim ve kıymetini şimdi daha iyi taktir ettiğim taze ve güzel gençliğimiz bu meşaleyi pek yükseklere çıkaracaktır.

LEVY / Bi3_6

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

Müdürlüğünüzün malumu olduğu veçhile , memleketimin istediği bir sergiyi Pariste açmak arzusunda olduğumdan senelik iznimin sonunda Türkiyeye avdet etmemin güç olacağını şimdidan arzetmek isterim.

Pariste sanat hareketlerinin mevsimi Ekim ayının 15'inden sonra başladığından sergimi o tarihlerde açmam icap etmektedir. Esasen evvelden tahmini mümkün olmayan sebeplerle bu sergiyi gelecek seneye bırakmak mecburiyetinde kalsam dahi genişletilmesini düşündüğümüz Gravür atelyesi ile kurulmasını tasarladığımız kitap resimleme şubesi için bize yardımı olacak ve malzeme tedarik edecek kimselere rastlamak da ayni mevsimde Pariste bulunmak suretiyle mümkün olacaktır.

Türkiyede bulunduğum 10 yıl içinde meydana getirdiğim eserlerin teşhir edilmesi küçük ölçüde olsa dahi memleketimiz için iyi bir propoganda meselesi olacağını hatırlatabilirim.

Bu itibarla iznimin Ekim ayının sonuna kadar uzatılmasına delâlet buyurmanızı Saygılarımla rica ederim.

LEVY / Bi4

476

15 III 49

Yazı İşleri Müdürlüğüne
Somsat Gazetesi

14 Mart 1949 tarih ve 956 sayılı gazetenizin ikinci sahifesinin dördüncü sutununda çıkan ve :

" Profesör Lévy Güzel Sanatlar Akademisinden ayrılıyor„ başlıklı yazı başından sonuna kadar hakikata uymamaktadır.

Bu yazımızın aynı sutunda neşredilmesini Saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

RT.HA.

Zeki Faik İzer

LEVY / Bi7

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

1034

15 VII 47

Millî Eğitim Bakanlığına

Ankara

Akademi Resim Bölümü Şefi Léopold-Lévy İstanbul da yaptığı resimlerini bir sergi açmak üzere Paris'e götürmektedir. Gümrük muamelesi ikmal edilmiş bulunmaktadır. Ancak, kıymeti 100 lirayı geçen ihracat için İstanbul Kambiyosu müsaade vermemekte olduğundan Maliye Bakanlığından müsaade istihsali lâzım gelmektedir. Bu husus hakkında L.Lévy'nin Müdürlüğümüze verdiği dilekçe bağlıdır.

Maliye Bakanlığı nezdinde gerekli teşebbüsün yapılmasına emir ve müsaadelerini saygılarımla rica ederim

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Eki: 1 dilekçe

LEVY / Bi5

Prof. Levi Güzel Sanatlar Akademisiden ayrılıyor

Profesörün yerine başka birisinin getirilmesi düşünülüyor

Öğrendiğimize göre on küsur yıl önce Güzel Sanatlar Akademisi resim şubesine profesör olarak getirilen gravıyör « Leopold Levi » kendisinden son yıllarda hemen hemen hiç faydalanılmadığı göz önünde tutularak mukavelesinin feshine karar verilmiştir.

Her yabancı profesör yılda en az bir konferans vermeğe mecbur olduğu halde on küsur yılda Levi ancak 3 konferans vermiştir. Akademide de artık kendisinden azami derecede istifade edilmemektedir.

Leopold Levi'nin yerine ya yeni bir profesör getirtilecek veyahut kendisine verilen ücret ile genç sanatkârlarımızdan dört kişi tahsillerini ikmal etmek üzere Fransaya gönderilecektir. Bu ikinci ihtimal üzerinde daha ziyade durulmaktadır.

Şikâyet bürosu kuruldu

İşleri sürüncemede kalanlar büroya baş vuracak

Vilâyette bugünden itibaren faaliyete geçmiş olan Bürova, bir mülkiye

LEVY / Bi6

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ

Sayı: 1425 İSTANBUL 8/VIII/49

Özü: Léopold Lévy'nin sözleşmesi H.

Millî Eğitim Bakanlığına

Akademi Resim Bölümü Öğretmen ve Şefi Léopold Lévy'nin sözleşmesi 16 Kasım 1949 da sona erecektir. 1936 yılından beri Akademide çalışmakta olan Léopold Lévy şimdiye kadar kendisinden beklenen hizmeti tamamlamış ve yapacağı kalmamış bir durumdadır. Son bir yıl zarfında Léopold Lévy Akademi için hiç faydalı olamamış ve kayıtsızlık içinde vakit geçirmiştir. Kendisi de bu vaziyeti kavramış olduğu cihetle, bu seneki izin seyahatini daha ziyade Fransadaki vaziyetini tanzim etmek maksadiyle yaptığını ifade eylemiş bulunmaktadır.

Bölüm Şefi olarak da Léopold Lévy'nin Akademide yapacağı iş kalmamıştır. Esasen Şeflik esbak Müdür Namık İsmail zamanında mütehassıs olarak Almanyadan getirtilmiş olan Egli'nin islâhatını mütekeddimlerek üzere yalnız Mimarî Şubesi için ihdas olunmuş ve o tarihten sonra getirtilen Mimar uzmanlara aynı maksatla bu unvan verilmiştir.1936 yılında Léopold Lévy'ye de yapacağı islâhatı destekleмek üzere bu unvan verilmiştir. Bugün için islâhat devresi tamamlanmış ve kapanmış bulunduğuna ve her atelye öğretmeni, atelyesinde tamamen müstakil olarak çalıştığına göre şefe her hangi bir vazife kalmamış bulunmaktadır. Atelyeler arasındaki çalışma birliğinis Akademi Müdürünün başkanlığı altındaki Öğretmenler Kurulu tam bir yeteki ile sağlamaktadır.

Muruzatımızın tetkikine ve sözleşmesinin yenilenmiyeceği hususunun (19 ncı madde gereğince) adı geçen Profesöre tebliğ edilmesine emir ve müsaadelerini Saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

LEVY / B18

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

Mektebinizde 13 senelik bir çalışmadan sonra bildiğiniz gibi memleketime dönmeğe karar verdim. Kanaatime göre şahsıma karşı her zaman gösterilen itimadı nazarı itibara alarak buradaki vazifemin bittiğine gözönünde tutarak memleketime dönmeğe hazırlanmaktayım.

Türkiyeye gelmeden evvel memleketimde işgal etmiş olduğum mevki dolayısiyle Akademiniz Resim Şubesi Şefliği için davet edilmiş bulunuyordum. Bu defa dönüşümde de aynı mevkii almağı ümid ediyorum. Burada geçirdiğim uzun zaman zarfında, memleketimde biraz unutulmuş sayılmam tehlikesi mevcut olmakla beraber, inanınız ki, her zaman benim de vatanım sayılan memleketinizden en güzel hatıralarla dönmüş olacağım. Bundan sonra Fransaya gelecek olan genç Türk sanatkârlarını bütün kalbimle yardım etmeyi her zaman, sizin arzunuz üzerine ve benim imkânlarım dahilinde, kendime en büyük zevk bileceğim.

Bugün Hükûmetiniz nezdinde bir ricada bulunmak mecburiyetindeyim. 12 senelik bir ayrılıktan sonra memlekete dönüşümde eşim ve iki çocuğumla beraber yeniden yerleşme ve orada hayata başlama imkânlarını temin etmek maksadiyle şimdiye kadar biriktirmiş olduğum 10.000 Türk Lirasının döviz karşılığı Fransaya çıkarılmasına müsaade buyurulmasını rica edeceğim.

Bu hususdaki yardımınızı rica ile derin saygı ve minnettarlığımı arz ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Resim Bölümü Şefi

LEVY / B19

9113

2 XI 49

Millî Eğitim Bakanlığına
Ankara

Müessesemizdeki vazifesi, 16 Kasım 1949 tarihinde sona erecek olan Akademi Resim Bölümü Şefi profesör Léopold-Lévy'nin 1 Kasım 1949 tarihli dilekçesi bağlı olarak sunulmuştur.

Adı geçen profesör bu dilekçesi ile özet olarak: "Müessesemizde vazife görmüş olduğu on iki yıllık süre içinde biriktirdiği(10,000) Türk lirasının dövi olarak Fransa'ya çıkarılmasına müsaade edilmesini" istemektedir.

Uzun sayılabilecek bir müddet memleketimizde kalan Léopold-Lévy'nin, dilekçesinde de bahseylemiş olduğu veçhile, tekrar Fransa'da yerleşebilmesi epeyce maddeye mütevakkıf bulunduğu için bu isteğinin yerine getirilmesine ve nihayet bu ay içinde memleketimizden ayrılmak durumunda bulunduğu cihetle de bu muamalenin tesriine yüksek müsaade ve delâletlerini Saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Eki:1 dilekçe

RT.HA.

LEVY / B20

2181

11 XI 49

Dördüncü Şube Müdürlüğüne
Emniyet Müdürlüğü
İstanbul

12 yıldanberi Akademi Resim Bölümü şefliğini yapmakta bulunan (Yabancı Uzmanlardan) profesör Léopold Lévy, ile geçen yıl yapılmış olan ve 16 Kasım 1949 tarihinde sona erecek bulunan sözleşme Bakanlık emri ile yenilenmiyeceği için adı geçen profesör 21 Kasım 1949 tarihinde memleketi olan Fransaya gidecektir.

Profesör Léopold Lévy'nin müessesemizde çalıştığı müddetçe almış bulunduğu ücretlerden kanunî vergiler tamamen kesilmiş bulunmaktadır. Bu bakımdan hiç bir ilişiği kalmamıştır. Pasaport işlerinde lüzumlu muamelenin yapılmasına müsaadelerini Saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

RT/BO

LEVY / B21

© İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ Atatürk Kitaplığı Bilim Sanat Arşivi

Istanbul, 9.Mai 1938

LEBENSLAUF

Jn Zürich, (Schweiz) geboren, habe ich nach Absolvierung der obligatorischen 6 Klassen Elementarschule 3 weitere Klassen Sekundarschule, welch letztere fakultativ ist besucht. Jn den darauffolgenden Jahren hatte ich Gelegenheit durch Studium in der Bauklasse des eidgenössischen Technikums in Winterthur die Grundlage für meine Berufswahl zu bestimmen. Jeweils zwischen den Wintersemestern, in den Sommerferien erfolgte praktische Ausbildung in sämtlichen Fächern des Bauhandwerks auf diversen Züricher Baustellen. Während der nachfolgenden einjährigen Bureaupraxis im Hochbauamt der Stadt Zürich bin ich bei architektonischen Plan-Wettbewerben mehrfach mit Preisen ausgezeichnet worden.

Seit dem Jahr 1913, während weiteren 6 Jahren war ich in Berlin, in den Ateliers der Herrn Professoren Bruno Schmitz, Bruno Möhring, Bruno Taut, Paul Mebes und Peter Behrens als Mitarbeiter, vornehmlich mit Entwerfen, sowie auch teilweise mit Bauausführungen betraut.

Anschliessend, bis vor Jahresfrist führte ich in Berlin mein eigenes Atelier für Architektur und Künstlerische Raumausstattung. Jn dieser Zeit sind unter meiner Leitung Bauwerke verschiedener Art, Landhäuser, Villen, Gaststätten, Umbauten, sowie Raumausstattungen zu bester Zufriedenheit meiner Auftraggeber entstanden.

GRIMM / B01

T. C.
BEYOĞLU İKİNCİ
NOTER
- A. Hilmi Umar
GALATA, Tünel Yanında Mertebasi sokak
Hulusi Hasa bitişik No. 15
Telefon : 41385

(Bağlı üç kâğıttır)

1 Haziran 1937

Yevmiye No. 3911
Sıra No.
Makbuz No.

KONTRAT

Adı : Friedrich Ernest Grimm.
Babasının adı: Henri.
Doğum yılı : 1884.
Doğum yeri : Zurih.
Tabiiyeti : İsviçre.

(Friedrich Ernest Grimm'in işbu kontrat içinde kısaca Grim olarak yazılması...)

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür Bakanlığı adına Güzel san'atlar akademi direktörü Burhan Toprak, öte yandan İsviçre Devleti vatandaşlarından Grim arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır...

I - Grim, İstanbul Güzel sanatlar akademisi mimari bölümünde bölümşefi profesörün yanında asistan olarak çalışacaktır. Bu bölümde kültür bakanlığı emrinde yapılacak projelerin hazırlanmasında profesöre yardım edecektir...

2 - Grim, Türkiyede bulundukça Siyasal ve tebimsel işlerle uğraşmıyacaktır...

3 - Grim, Kültür bakanlığının haberi ve izni olmadıkça, meslekine ait hususi işler yapmıyacaktır...

4 - Grim, emeğine karşılık olarak her ay 565 beş yüz altmış beş Türk lirası ücret verilecektir. Bu ücretten

	Kuruş	Santim
Harç	600	
Noterlik	197	83
Yan		
Tercüme	270	
Kademiye		
Tebliğiye		
Damga	760	
Şah ve tastik pul	30	
M. Resmi	62	
Makbuz		
Toplama	1682	
Aslına	15	
Suret	197	
Toplama		

Kültür Basımevi - 1938

GRIMM / B02_1

T. C.
BEYOĞLU İKİNCİ
NOTER
A. Hilmi Umar
GALATA, Tünel Yanında Mertebasi sokak
Hulusi Hasa bitişik No. 15
Telefon : 41385

Yevmiye No.
Sıra No.
Makbuz No.

(2)

Kanunen kesilmesi lâzımgelen bilcümle vergiler kesilecektir. Ancak Grim'in eline geçecek bilcümle mikdar 400 dört yüz liradan aşağı düşmiyecektir. Ücret her ayın başında pesin olarak verilir...

5 - Grim'e Türkiyeye geliş yolparası ve göç masrafı karşılığı olarak, maktu olmak üzere 500 beş yüz lira verilir. Kontratın süresi sonunda da memleketine dönüş yolparası olarak 350 üç yüz elli lira verilecektir...

6 - Bu kontratın müddeti I/Haziran/1937 tarihinden itibaren bir yıldır. Her iki taraftan biri işbu kontratı ilk dört ayın sonunda feshetmek hakkına maliktir. Ancak gerek ilk üç ayın hitamında gerekse kontratın süresi içinde feshi talebi Grim tarafından vaki olursa kendisine dönüş yolparası verilmiyecektir...

7 - Grim'e Türkiyede ödevini ilgilendiren resmi resmi yolculuklar için, 100 yüz lira masalı ilçyerler gibi yolparası ve ikamet yevmiyesi verilir...

8 - Grim'e senede iki ay mezuniyet verilir, İznin başlayacağı tarih kültür bakanlığınca saptanır. İzinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecektir...

9 - Grim bir hastalıktan dolayı üç ay kadar veya daha kısa bir zaman ödevine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığı daha fazla

	Kuruş	Santim
Harç		
Noterlik		
Yan		
Tercüme		
Kademiye		
Tebliğiye		
Damga		
Şah ve tastik pul		
M. Resmi		
Makbuz		
Toplama		
Aslına		
Suret		
Toplama		

GRIMM / B02_2

T. C.
BEYOĞLU İKİNCİ
NOTER
A. Hilmi Umar
GALATA, Tünel Yanında Mertebasi sokak
Hulusi Hasa bitişik No. 15
Telefon : 41385

Yevmiye No.
Sıra No.
Makbuz No.

(3)

devam ettiği takdirde, kontrat fesh edilecek ve Grim'e dönüş yol parası verilecektir. Bu madde I/Teşrinievvel/1937 den mu'teber olacaktır...

10 - Bu kontratta zikr ve tasrih edilmeyen hususlar hakkında Grim devlet memurlarının tabi oldukları şartlara uymağı kabul eder...

11 - İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir...

12 - bu Kontrat 1937 bin dokuz yüz otuz yedi yılının Haziran - ayının 1st üçü - günü İstanbulda tanzim ve imza edilmiştir...

Yerinde önümüzde okunub anlatılan bu kontrat altına konulan imzalardan biri kim olduğunu tanıdığımız Friedrich Ernest Grimm'in olup müdericatını kabul ettikten sonra önümüzde kendisi imzaladığına şahidtir. 1-6-937

ŞAHİDLER :
Güzel san'atlar akademisi anbar memuru Hamdi Abatay. ve Fatih Tramvay durak yeri Nalband sokak Çilgöz apartman 3 NO.da Nurullah Tilgen...

TERCÜMAN :
Güzel san'atlar akademisi tatbikat bürosu mimari Şinasi Ungal...

GRIMM / B02_3

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

AKANLIĞI
SANATLAR
AKADEMİSİ

İSTANBUL 12 / I / 1938

ÖZÜ

Sayı 286

Akademi Direktörlüğüne

Tatbikat Bürosu mimarlarından Bay Grimm'in hükûmet hizmetine ait mukavelesinde senede iki ay mezuniyet hakkı olduğu mukayyid olup ilişik istida ile bir buçuk ay mezuniyet taleb etmekdedir.

Fakülte inşaatına ancak Martdan sonra ehemmiyetle başlanabileceği ve bir kısım tafsilât resimleri hazırlanmış olup mütebakisi için tertibat alınmış olduğu düşünülerek Şubat iptidalarında Bay Grimm'in bir buçuk ay gaybubeti mümkün olacağını arz eder ve kendisine mezuniyet verilmesi için Bakanlığa yazılmasını saygılarımla rica ederim.

Tatbikat Bürosu Şefi
Profesör

İlişik: 1 istida

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

İSTANBUL 15 / 2 / 1938

ÖZÜ

Sayı 321

Akademi Direktörlüğüne

8/2/38 tarih ve 317 sayılı yazınıza karşılıktır:

Büromuz mimarlarından Grimm'in 15/2/38 tarihinden itibaren bir büromuzdan ayrılarak bir buçuk aylık mezuniyetini istimale başladığını ve 1.4.38 tarihinde tekrar işine başlayacağını saygılarımla bildiririm.

Tatbikat Bürosu Şefi
Profesör

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

(Bağlı üç kağıddır)

T. C.
BEYOĞLU İKİNCİ
NOTER
A. Hilmi Umar
GALATA, Tüsel Yanında Mertebeni sokak
Hulusi Hana bitişik No. 15
Telefon: 41385

İKİNCİ NOTERLİĞİ A. HİLMİ UMAR

13 İlkteşrin 1938

Yevmiye No. 5925

Sıra No.

Mukavelename

Adı : Friederich Ernest Grimm.
Babasının adı : Henri.
Doğum yılı : 1884.
Doğum yeri : Zurih.
Tabiiyeti : İsviçre.

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür Bakanlığı adına Güzel san'atlar akademisi Direktörü Burhan Toprak öte yandan İsviçre Devleti vatandaşlarından Grimm arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1 - Grim,İstanbul Güzel sanatlar akademisi mimarî bölümünde bölüm şefi profesörün yanında asistan olarak çalışacaktır.Bu bölümde kültür bakanlığı emrinde yapılacak projelerin hazırlanması da profesöre yardım edecektir.

2 - Grim,Türkiyede bulundukca siyasal ve tecimel işlerle uğraşmıyacaktır.

3 - Grim,kültür bakanlığının haberi ve izni olmadıkça,meslekine aid hususî işler yapmıyacaktır.

4 - Grim,emeğine karşılık olarak her ay 565 beşyüz altmış beş TÜRK lirası ücret verilecektir.Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen bilcümle vergiler kesilecektir.Ancak Grim'in eline geçecek miktar 400 dört yüz liradan aşağı düşmiyecektir.Ücret her ayın başında pesin

	Kuruş	Santim
Harç	400	60
Noterlik	140	15
Vezi	80	60
Tercume	300	
Kademiye		
Tebliğiye		
Damga	765	30
Şah ve tastik pul	30	
M. Resmi	60	30
Makbuz	2	
Toplama	1737	135
Aslına	195	
Suret		
Toplama	1932	

B. Topuz — Grimm — N. Yeşim

(Bağlı üç kağıddır)

T.C. MALİYE BAKANLIĞI 10 KRUŞ 10

İKİNCİ NOTERLİĞİ A. HİLMİ UMAR

3 Kasım 1939

Y. No. 12338

C. No.

Türkiye Cümhuriyeti

T.C. BEYOĞLU İKİNCİ NOTERİ A. Hilmi Umar

Noteri

Kuruş
Harç 440
Noterlik 112
Vezi 80
Tercama
Kademiye 450
Tebliğiye
Damga 400
Makbuz
Peşgüre 90
Yekün 1402

Noter Kâğıdı Nüsune 1

Mukavelename

Adı : Friederich Ernest Grimm
Babasının adı : Henri
Doğum yılı : 1884
Doğum yeri : Zurich
Tabiiyeti : İsviçre

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı adına Güzel Sanatlar Akademisi Direktörü Burhan Toprak öte yandan İsviçre Devleti vatandaşlarından Grimm arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1-Grimm, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi mimarî bölümünde bölüm şefi profesörü yanında asistan olarak çalışacaktır. Bu bölümde Kültür Bakanlığı emrinde yapılacak projelerin hazırlanmasında profesöre yardım edecektir.

2-Grimm, Türkiyede bulundukça siyasal ve tecimel işlerle uğraşmıyacaktır.

3-Grimm Kültür Bakanlığının haberi ve izni olmadıkça meslekine aid hususî işler yapamıyacaktır.

4-Girmm'e emeğine karşılık olarak her ay 565 Beşyüz altmış beş Türk lirası ücret verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen bilcümle vergiler kesilecektir. Ancak Grimm'in eline geçecek miktar dört yüz liradan aşağı düşmiyecektir. Ücret hey ayın başında peşin olarak verilir.

5-Grimm'e kontratın süresi sonunda memleketine döndüğü takdirde yol parası olarak 350 üç yüz elli Türk lirası verilecektir.

6-Bu kontrat 1 Teşrinievvel 1939 dokuz yüz otuz dokuz tarihinden itibaren 4 dört ay için muteberdir. Bu kontratın süresi içinde fesih talebi Grimm tarafından vaki olursa kendisine dönüş yol parası verilmiye-

B. Topuz — Grimm

T.C. İST. GÜM. ODASI

Y. No. 1977

Türkiye Cümhuriyeti

C. No. _____

BEYOĞLU 8ci NOTERİ
Tel. 42878.
Noteri

Konturat

Adı: | Friederich Ernest Grimm.
Babasının adı | Henri.
Doğum yılı | 1884
Doğum yeri | Zurich
Tabiiyeti | İsviçre.

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür bakanlığı adına Güzel sanatlar akademisi direktörü - Burhan Toprak, öte yandan İsviçre devleti tebeasından Grimm, arasında aşağıda yazılı şartlara göre konturat yapılmışdır.

1.- Grimm, İstanbul Güzel sanatlar akademisi mimari bölümünde bölüm şefi profesörü yanında asistan olarak çalışacakdır. Bu bölümde Kültür bakanlığı emrinde yapılacak projelerin hazırlanmasında profesöre yardım edecekdir.

2.- Grimm, Türkiyede bulundukca siyasal ve tecimal işlerle uğraşmiyacakdır.

3.- Grimm, Kültür bakanlığının haberi ve izni olmadikca meslekine aid hususi işler yapamiyacakdır.

4.- Grimm'e emeğine karşılık olarak bir ay için Beşyüz altmışbeş(565) Türk lirası ücret verilecekdir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lazımgelen bilcümle vergiler kesilecekdir. Ancak Grimm'in eline geçecek miktar dörtyüz(400) liradan aşağı düşmiyecekdir. Bu ücret peşin olarak verilir.

5.- Grimm'e konturatın süresi sonunda memleketine döndüğü takdirde yol parası olarak 350-Üçyüzelli Türk lirası verilecekdir.

6.- Bu konturat 1 Şubat 1940 tarihinden itibaren bir ay için muteberdir. Bu konturatın süresi içinde fesih talebi Grimm tarafından vaki olursa kendisine dönüş yol parası verilmiyecekdir.

7.- Grimm'e Türkiyede ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için 100 lira maaşlı işyarlar gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

8.- Bu konturatda zikir vetasrih edilmiyen hususlara hakkında Grimm Devlet memurlarının tabi oldukları şartlara uymayı kabul eder.

Noter kağıdı

Damga Makbuzu

10-Bu kontrat 1/2/940 tarihinden, 1/2/940 tarihine kadar muteberd

T.C.
VEKİLLİĞİ
Umum Müdürlüğü
10101/54
217

Ankara, / - /19
Cmb - 8.Mart 1940

Mimar Grimm'le aktedilen kontratın bir suretinin gönderildiği H.

9.3.940 | 342 | Z

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

4.III.1940 tarih ve 462 sayılı yazı karşalığıdır:

Akademiniz Mimarî Şubesi Şefi yanında asistan olarak istihdam edilmekte olup evvelki mukavelesi 29.II.1940 tarihinde sona eren Mimar Grimm ile 1- Mart 1940 tarihinden 31- Mayıs 1940 tarihine kadar devam etmek üzere yeniden aktedilen kontratın tastikli bir sureti ilişik olarak gönderilmiştir.

Mimar Grimm 1-Mart 1940 tarihinden itibaren Ankara'da ve Vekilliğimizce yaptırılacak bazı inşaat projelerinin ihzarı işlerinde çalıştırılmış olduğundan ücretinin tam olarak tahakkuk ettirilmesini ve kontratta yazılı esaslara göre Akademideki vazifesinde istihdamına devam olunmasını dilerim.

Ş.K.B.

Maarif Vekili a.
İhsan Sungu

e.a. İhsan Çağlayan'ı
12 - 4 - 40

RT.AT.8.III.1940
Ek: 1 kontrat sureti

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

KONTRAT

Adı ve soyadı.....: Friederich Ernest Grimm
Babasının adı.....: Henri
Doğum yeri.....: Zurich
Doğum yılı.....: 1884
Tabiiyeti.....: İsviçre

Bir taraftan Türkiye Cümhuriyeti Maarif Vekilliği adına Güzel Sanatlar Umum Müdürü Mehmet Tevfik Ararad, öte taraftan İsviçre devleti vatandaşlarından F.E.Grimm arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde 1 - F.E.Grimm İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî Şubesinde Proje mimarlığında çalışmak ve aynı zamanda Ankara'da Devlet Konservatuvarı Tatbikat sahnesinin tadilât ve tesisatına ait bilcümle işlerin kontrol mimarlığını yapmak üzere Maarif Vekilliği emrinde istihdam edilecektir.

Madde 2 - F.E.Grimm, Türkiye'de bulundukça siyasî, iktisadî ve ticarî işlerle uğraşmayacaktır.

Madde 3 - F.E.Grimm Maarif Vekilliğinin haberi ve izni olmadıkça meslekine ait hususî işler yapmayacaktır.

Madde 4 - F.E.Grimm'e emeğine karşılık olmak ve her ayın başında peşin verilmek suretiyle 830 lira aylık ücret verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen bütün vergiler kesilecek ve eline geçecek miktar hiç bir vakit 560 (beş yüz altmış) liradan yukarı olmayacaktır.

Madde 5 - F.E.Grimm'e kontratın süresi sonunda memleketine döndüğü takdirde kendisine yol parası olarak 400 (dörtyüz) Türk lirası verilecektir.

Madde 6 - Bu kontrat F.E.Grimm'in işe başladığı 1 Kânunsanî 1941 tarihinden muteber olmak 31.V.1941 tarihinde sona erecektir. İki taraftan biri diğer tarafa iki ay önceden yazı ile haber vermek şartiyle kontratın feshini isteyebilir. Fesih talebi Grimm tarafından vaki olursa kendisine 5 inci maddede yazılı dönüş yolparası verilmez.

Madde 7 - F.E.Grimm'e Türkiye'de ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için 100 (yüz) lira maaşlı işyarlar gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 8 - F.E.Grimm bir hastalıktan dolayı en çok bir ay vazifesine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığın raporla tevsiki ve Maarif Vekilliği Sıhhî Heyetince tastik edilmiş olması şarttır. "Hastalık bir aydan fazla devam ettiği takdirde Maarif Vekilliği kontratı feshedebilecek ve memleketine döndüğü takdirde kendisine dönüş yolparası ödenecektir.

Madde 9 - Bu kontratta zikr ve tasrih edilmeyen hususlar hakkında F.E. Grimm Devlet memurlarının tabi oldukları şartlara uymayı kabul eder.

Madde 10- İki taraf arasında çıkacak ihtilâf Türkiye Mahkemelerince halledilecektir.

Beş Liralık pul ve imza 19 Şubat 1941

M.T.Ararad F.E.Grimm

Aslı gibidir.

T.C. İST. GÜM. ODASI

KONTRAT

Adı ve Soyadı.....: Friederich Ernest Grimm
Babasının adı.....: Henri
Doğum yeri.....: Zurich
Doğum yılı.....: 1884
Tabiiyeti.....: İsviçre

6123

Bir taraftan Türkiye Cümhuriyeti Maarif Vekilliği adına Güzel Sanatlar Umum Müdürü Mehmet Tevfik Ararad, öte taraftan İsviçre devleti vatandaşlarından F.E.Grimm arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde 1 - F.E.Grimm İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî Şubesinde Proje mimarlığında çalışmak ve aynı zamanda Ankara'da Devlet Konservatuvarı Tatbikat sahnesinin tadilât ve tesisatına ait bilcümle işlerin kontrol mimarlığını yapmak üzere Maarif Vekilliği emrinde istihdam edilecektir.

Madde 2 - F.E.Grimm, Türkiye'de bulundukça siyasî, iktisadî ve ticarî işlerle uğraşmayacaktır.

Madde 3 - F.E.Grimm Maarif Vekilliğinin haberi ve izni olmadıkça meslekine ait hususî işler yapmayacaktır.

Madde 4 - F.E.Grimm'e emeğine karşılık olmak ve her ayın başında peşin verilmek suretiyle 567 lira aylık ücret verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen bütün vergiler kesilecek ve eline geçecek miktar hiç bir vakit 400 (dörtyüz) liradan yukarı olmayacaktır.

Madde 5 - F.E.Grimm, kontratının süresi sonunda memleketine döndüğü takdirde kendisine yolpası olarak 400 (dörtyüz) Türk lirası verilecektir.

Madde 6 - Bu kontrat 1 Haziran 1941 tarihinden itibaren bir yıldır. İki taraftan biri diğer tarafa iki ay önceden yazı ile haber vermek şartiyle kontratın feshini isteyebilir. Fesih talebi Grimm tarafından vaki olursa kendisine 5 inci maddede yazılı dönüş yolparası verilmez.

Madde 7 - F.E.Grimm'e Türkiyede ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için 100 (yüz) lira maaşlı işyarlar gibi yolparası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 8 - F.E.Grimm bir hastalıktan dolayı en çok iki ay vazifesine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığın raporla tevsiki ve Maarif Vekilliği Sıhhî Heyetince tastik edilmiş olması şarttır. Hastalık iki aydan fazla devam ettiği takdirde Maarif Vekilliği kontratı feshedebilecek ve memleketine döndüğü takdirde kendisine dönüş yolparası ödenecektir.

Madde 9 - Bu kontratta zikr ve tasrik edilmeyen hususlar hakkında F.E. Grimm Devlet memurlarının tabi oldukları şartlara uymayı kabul eder. Grimm'e ücretini almak suretiyle senede iki ay izin verilecektir. İznin başlangıcını Mf. Vekilliği tesbit eder.

Madde 10- İki taraf arasında çıkacak itilaf Türkiye mahkemelerince halledilecektir.

Bu kontrat Ankara'da tanzim ve imza edilmiştir.

Pul ve imza
Grimm 2. Haziran 1941 M.Tevfik Ararad

Sözleşme

Adı ve soyadı .....: Friederich Ernest Grimm
Babasının adı.....: Henri
Doğum yeri .....: Zurich
Doğum yılı.....: 1888
Tabiyeti .....: İsviçre "işleri yapmakla mükelleftir.

Bir taraftan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği adına Güzel Sanatlar Umum Müdürü Mehmet Tevfik Ararad, öte taraftan İsviçre devleti vatandaşlarından F. E. Grimm arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde 1- F.E.Grimm İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimari şubesinde proje mimarlığında çalışmak ve aynı zamanda Ankara'da Devlet Konservatuvarı tatbikat sahnesinin tadilât ve tesisatına âid bilcümle işlerin kontrol mimarlığına yapmak üzere Maarif Vekilliği emrinde istihdam edilecektir. Tatbikat Sahnesi işi geciktiği takdirde F.E.Grimm kendisine Vekillikçe mesleği dahilinde gösterilecek"

Madde 2- F.E.Grimm, Türkiye'de bulundukça siyasî, iktisadî ve ticarî işlerle uğraşmayacaktır.

Madde 3- F.E.Grimm Maarif Vekilliğinin haberi ve izni olmadıkça meslekine âit hususî işler yapmıyacaktır.

Madde 4- F.E.Grimm'e emeğine karşılık olmak ve her ayın başında peşin verilmek suretiyle 567 lira aylık ücret verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen bütün vergiler kesilecek ve eline geçecek miktar hiç bir vakit 400 (dörtyüz) liradan yukarı olmıyacaktır.

Madde 5- F.E.Grimm, kontratın süresi sonunda memleketine döndüğü takdirde kendisine yolparası olarak 400 (dörtyüz) türk lirası verilecektir.

Madde 6- Bu kontrat 1 Haziran 1942 tarihinden itibaren bir yıldır. İki taraftan biri diğer tarafa iki ay önceden yazı ile haber vermek şartiyle kontratın feshini istiyebilir. Fesih talebi Grimm tarafından vaki olursa kendisine 5 inci maddede yazılı dönüş yolparası verilmez.

Madde 7- F. E. Grimm'e Türkiye'de ödevini ilgilendiren resmî yokuluklar için 100 (yüz) lira maaşlı işyarlar gibi yolparası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 8- F. E. Grimm bir hastalıktan dolayı en çok iki ay vazifesine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığın raporla tevsiki ve Maarif Vekilliği Sıhhî Heyetinde tasdik edilmiş olması şarttır. Hastalık iki aydan fazla devam ettiği takdirde Maarif Vekilliği kontratı feshedebilecek ve memleketine döndüğü takdirde kendisine dönüş yolparası ödenecektir.

Madde 9- Bu kontratta zikr ve tasrih edilmeyen hususlar hakkında F.E.Grimm'e ücretini alm k suretiyle senede iki ay izin verilecektir. İzmin başlangıcını Maarif Vekilliği tesbit eder.

Madde 10-İki taraf arasında çıkacak itilâf Türkiye mahkemelerince halle lecektir.

Bu kontrat Ankara'da tanzim ve imza edilmiştir.

GRIMM / B1

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: 10101/53 325

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
12/6/1943	619	K.

Ankara, 10/VI/1943

Özet: Mimar Grim ile yeniden kontrat imza edilmiyeceği H.

2/VI/1943 tarih ve 1066 sayılı yazı karşılığıdır:

Akademiniz Yüksek Mimarlık Şubesi Proje Mimarlığında çalışmak, aynı zamanda Ankara Devlet Konservatuvarı Tatbikat Sahnesi kontrol mimarlığını yapmak üzere angaje edilmiş olan Mimar Grim'in bu işlerde çalışmasına lüzum kalmamış olduğundan, 31/V/1943 tarihinde sona ermiş olan kontratı yenilenmiyecektir. Bilgi edinilmesini dilerim.

m.t.a.
Ta.

Maarif Vekili

Vehbi Çalon'a ek
RT.NT.5/VI/1943 mukavelenamesinin sonuna
Cenzasında Sıfır.
Kalem. 12-6-

Güzel

GRIMM / B12

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

No. 1535 4 10 7

Mükrimin Halil'in tarih, Bossertin arkeoloji muallimliklerine tayini h

Kültür Bakanlığına

Son defa İstanbula gelişlerinde Yüksek Tedrisat Genel Direktörü Akademi tedrisatı hakkında kendileriyle konuşulurken Akademi mimarî şubesi programlarına giren Türk tarihi ve arkeoloji derslerinin münhal bulunan muallimliklerine Üniversite tarih doçentlerinden Mükrimin Halil ile yine Üniversite profesörlerinden Bossert'in inhaları muvafık olacağını emretmişler ve ücretlerinin konferans veya sonebî mütehassıslar tahsisatından tertip edilebileceğini söylemişlerdir.

Derslere 1 teşrinevvelden itibaren başlanmış ve haftalık ders programında tarih ve arkeolojiye tahsis edilen saatlerin boş kalmaması için adı geçen zevata tebligat yapılmış bulunmaktadır. Binaenaleyh resmî emirlerinin bir an evvel gönderilmesine müsaadelerini derin saygılarla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörü

BOSSERT / B01

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü
Sayı: 4/4321

Ankara 26/10/1937

Özet: Arkeoloji derslerini verecek Prof. Bossert'le aktedilecek kontrat hak :

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

4/10/1937 tarih ve 1535 sayılı yazıya karşılıktır :

1-Akademiniz Mimarı şubesi programlarına ithal olunan Arkeoloji derslerinin İstanbul Universitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Enstitüsü Profesörü Bossert tarafından okutulması uygun görülmüştür.

2-Prof. Bossert ile Bakanlığımıza izafeten Direktörlüğünüz arasında aktedilecek kontratın tasdikli bir örneği ilişik olarak gönderilmiştir.

3-Prof. Bossert'e bu hizmetine mukabil verilecek ücret , evvelce yabancı uzmanlar için İstanbul Yüksek Mektepler muhasebeciliğine gönderilen isimsiz kadroda mevcut olan ve halen Akademinizdeki ödevinden ayrılan Prof. Wagner'in ücretine karşılık tutulan 150 liralık tahsisattan tediye edilecektir.

Kendisiyle bağlı taslak mucibince kontrat aktedilmesini ve tasdikli bir nüshasının da Bakanlığımıza gönderilmesini dilerim

Kültür Bakanı
S. Arıkan

Kontrat 6 nüsha

Güzel Sanatlar Akademisi

Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
27/10/1937	1281	15

Müdürlüğüne

Kayıt tarihi sonra

Bir Direktöre verildi

Ref. Ş. 19/10/1937
Ek: 1 kontrat taslağı
30.

BOSSERT / B02

(Değil iki kâğıttır)

T. C.
BEYOĞLU İKİNCİ NOTER
A. Hilmi Umar
GALATA, Tünel Yanında Mertebeni sokak Hulusi Hana bitişik No. 15
Telefon: 41385

İKİNCİ NOTER A.HİLMİ UMAR

- 1 Teşrin 1937

Yevmiye No. 4964
Sıra No.

Beyoğlu İkinci Noterliği Yevmiye No. 4964 1937

KONTRAT

Adı : ~~Bossert~~ Helmuth Teodor Bossert.
Babasının adı : ~~Arthur~~ Teodor Bossert.
Doğum yeri : ~~Landau~~ Landau.
Doğum yılı : 11/9/1889.
Tabiiyeti : Almanya.

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür bakanlığı adına İstanbul Güzel sanatlar akademisi direktörü Burhan Toprak ile öte yandan Almanya devleti vatandaşlarından Profesör Bossert arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır..

Madde 1 - İstanbul Universitesi edebiyat fakültesi Arkeoloji Enstitüsü profesörü Bossert, asıl vazifesine ilâveten, güzel san'atler akademisi Arkeoloji seminerine profesör olarak atanmıştır. Prof. Bossert arkeoloji derslerini verecek ve derslerini ilgilendiren seminer, imtihan ve diğer ilmi işleri deruhte edecektir...

Madde 2 - Prof. Bossert, Türkiyede bulundukça siyasal, ticarî ve iktisadî işlerle uğraşamayacaktır..

Madde 3 - Prof. Bossert'e güzel sanatlar akademisindeki hizmetine mukabil ayda 100 yüz lira ücret verilecektir. Ücret her ayın başında peşin olarak verilir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecektir

	Kuruş	Santim
Harç	990	
Noterlik	97	50
Yazı	40	
Tercüme		
Kadeviye	2	00
Tebliğiye		
Damga	4	40
Şah ve tastik pul	3	00
M. Resmi	40	
Makbuz	2	
Toplama	1179	50
Aslına		
Suret		
Toplama		

B. Toprak H. Th. Bossert

İKİNCİ NOTER A.HİLMİ UMAR

13/2/1937

Kültür Basımevi - 1937

BOSSERT / B03_1

T. C.
BEYOĞLU İKİNCİ
NOTER
A. Hilmi Umar
GALATA, Tünel Yanında Mertebanî sokak
Hulusi Hana bitişik No. 15
Telefon: 41385

(2)

1 Teşrin 1937

Yevmiye No. 4964

Sıra No.

Madde 4 - Bu kontratın süresi 15/10/937 tarihinden itibaren iki senedir.İki akit tarafından her hangi biri bir ay evvel yazı ile diğer tarafa bildirmek şartile, bu kontratın feshini isteyebilir.

Madde 5 - Bu kontrat akitler tarafından imza edildikden sonra muteber olur.Ancak,prof.Bossert'e ödevine başladığı tarihten hesap edilmek üzere ücret verilir..

Madde 6 - İki akit taraf arasında çıkacak anlaşmamazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir...

Madde 7 - Bu kontrat bin dokuz yüz otuz yedi yalı/kincitegrin ayının birinci Pazartesi günü İstanbulda iki nusha olarak yapılıp imza ve teati edilmiştir'..

Kuruş	Santim
Harç	
Noterlik	
Yazı	
Tercüme	
Kademeiye	
Tahliye	
Damga	
Şah ve tastik pul	
M. Resmi	
Makbuz	
Toplama	
Aslına	
Suret	
Toplama	

Yerinde okunub ne olduğu açlatılan bu mukavele altına konulan imza kim olduğunu tanıdığımız Helmuth Teodor Bossert'in olub mündericatını kabul ettikten sonra önümüzde kendisi koyduğuna şahidir. 1/11/937

ŞAHİDLER :

Şahidler Cihangir Tavukçumaz sokak 31 NO.da Refik Dinç.ve Üsküdar Selâmiyeli efendi caddesi 49 NO.da Bedri Tekiz..

TERCEMAN :

Fatih tramvay durak Nalband sokak 3/5 NO.da Nurullah Tilkan..

Kültür Bank.

İKİNCİ NOTER

BOSSERT / Bo3_2

Bin dokuz yüz otuzyedi yılı Sonteşrin ayının birinci günü günlemeçli olan ve okunub anlatılan bu mukavele altına konulan imza yukarıda yazılı şahidlerin tanıttıkları Helmuth Teodor Bossert'in olup işim olduğundan Fındıklıda Güzel san'atlar akademisine gönderilen dairem baş memuru Ziya Değer önünde ve bu şahidler hazır olduğu halde ve Türkçe ve Almanca lisanına aşina tercüman Nurullah Tilkan marifetile ve Almanca lisan ile anlatılıp mündericatını kabul ettikten sonra imzaladığı ve diğer imza kim olduğu dairece tanınmış İstanbul Güzel san'atlar akademisi direktörü Burhan Toprak'in imzası olub o da mündericatını kabul ettikten sonra bu memurum önünde yerinde imzaladığı için kayid ve tasdik kılındı.

I/II/937 Pazartesi Günü.

İKİNCİ NOTER

BOSSERT / Bo3_3

MSGSÜ
Atatürk Bilim Sanat Arşivi

(Bağlı üç kağıdır)

İKİNCİ NOTER

25 Eylül 1939

Y. No. 1061

C. No.

Türkiye Cümhuriyeti

T. C.
BEYOĞLU
İKİNCİ NOTERİ
A. HİLMİ UMAR
Noteri

Mukavele

Adı	:	Helmuth Teodor Bossert.
Babasının adı	:	Teodor Bossert.
Doğum yer	:	II/9/1889 Landau.
Doğum yılı	:	II/9/1889.
Tabiiyeti	:	Almanya.

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür Bakanlığı adına İstanbul Güzel San'atlar akademisi Direktörü Burhan Toprak ile öte yandan Almanya Devleti vatandaşlarından profesör Bossert arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1 - İstanbul Üniversitesi edebiyat fakültesi arkeoloji enstitüsü profesörü Bossert,asıl vazifesine ilâveten, Güzel san'atlar akademisi arkeoloji seminerine profesör olarak atanmıştır.Prof.Bossert arkeoloji derslerini verecek ve derslerini ilgilendiren seminer,imtihan ve diğer ilmî işleri deruhte edecektir.

2 - Profesör Bossert, Türkiyede bulundukça siyasal,ticarî ve iktisadî işlerle uğraşmayacaktır.

3 - Prof.Bossert'e Güzel san'atlar akademisindeki hizmetine mukabil ayda 100 yüz lira ücret verilecektir.Ücret her ayın başında peşin olarak verilir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecektir.

4 - Bu kontratın süresi 15/10/939 tarihinden 30/9/940 tarihine kadardır.İki akit tarafından her

305
76
80
250
345
90
1,166

İKİNCİ NOTER

Noter Kâğıdı Numune 1

Damga Matrahsız

BOSSERT / Bo4

21 9 40

1813

Sanat tarihi muallimi
profesör Bossert hak.

Maarif Vekilliğine

Evvelce sanat tarihini tedris eden arkadaşın, bu ilimle hassatan meşgul olmamış ve Avrupaya giderek plâstik sanatlara aid hakikî hiç bir eseri görmemiş bulunduğunu nazarı itibare alan idaremiz, bir kaç sene evvel, profesör Bosserti sanat tarihi muallimliğine yüksek Vekilliğin müsaadesiyle angaje etmişti. Fakat, yapılan tecrübe Bossert'ten istifade edilmediğini göstermiştir. Zira, Türkçe bilmiyen bu zat, Üniversitedeki talebelerinden birisine derslerini tercüme ettirmekte ve ders bu yüzden kıymetini kaybetmektedir. Güzel Sanatlar Umum Müdürü ile beraber hazır bulunduğumuz bir dersinde profesör Bossert'in takriri bu yüzden bütün cazibesini kaybetmiş ve ders basit bir tarif ile isim sıralamaktan ibaret kalmıştır.

Halbuki, bir seneye yakın zamandanberi Akademide sanat tarihi tedrisatını Üniversite sanat tarihi ve estetik doçenti Mazhar Şevket derühte etmiş bulunmaktadır. Bu sebeble Bossert'in talebeye hiç bir şey ilâve etmiyen tedrisatına lüzum kalmamıştır.

Binaenaleyh, Bossert'in 30/9/940 tarihinde sona erecek olan mukavelenamesinin yenilenmemesine müsaadelerini saygılarla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

BOSSERT / Bo5

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: 10101/62
863

Ankara; 8 Eylül 1940

Özet: Prof. Bossert H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

Güzel Sanatlar Ak...			
Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.	
14 10 1940	1181	15	Z

21.IX.1940 Tarih ve 1813 sayılı yazı karşılığıdır.
Akademiniz yabancı öğretmenlerinden olup ilim sahasında tanınmış bir şahsiyet olan Prof. Bossert'ten talebenin tam manasiyle istifade etmesi imkânının temin icabederdi.
Güzel Sanatlar Akademisi gibi mühim bir sanat müessesesinde Sanat Tarihi tedrisatının kısmen Arkeolog bir Profesör tarafından okutulması daha faydalı olacağına nazaran Prof. Bossert'ten istifade edilmesi husunun temini mümkün olmadığı takdirde, yerine diğer bir Profesörün tayini cihetine gidilmek üzere bu dersi okutabilecek diğer bir mütehassıs Profesör adının tezelden bildirilmesini dilerim.

Maarif Vekili

RT.MP.30/IX/1940

BOSSERT / Bo6

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: 10101/62
989

Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
18 11 1940	1985	Z

Ankara; 15 Teşrinisani 1940

Özet: Prof.Bossert'e ait kontratın yenilenmemesi H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

21.IX.1940 tarih ve 1813 sayılı yazı karşılığıdır.
Akademinizde Sanat tarihi okutmakta olan Prof.Bossert'in 30.IX.1940 tarihinde sona eren kontratının yenilenmesine lüzum görülmemiştir.
Gereğinin ona göre yapılmasını ve keyfiyetin adı geçen Profesöre de tebliğini dilerim.

Tebliğ, K. 18-11-940

Maarif Vekili

RT.KE.7.XI.1940

BOSSERT / Bo7

2341

19 11 40

Profesör Bossert
Tavukuçmaz sokağı
Fındıklı

30/IX/1940 Tarihinde sona eren kontratınızın yenilenmesine lüzum görülmediği Maarif Vekilliğinin 15/11/940 tarih ve 10101/62-989 sayılı emirleriyle bildirilmektedir.
Keyfiyet tebliğ olunur.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

H.A.

BOSSERT / Bo8

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

KONTRAT

Adı : Hellinger
Babasının adı : Max Hillinger
Doğduğu yer : Nagynavad
Doğduğu yıl : 30/III/1895 No. 15975
Tabiiyeti : Ungar (Macar)

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür Bakanlığı adına İspekterler kurulu başkanı C. Dursunoğlu ile öte yandan Macar devleti vatandaşlarından Hellinger arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır

Madde 1 – Hellinger, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi inşaat bürosunda büro şefi Profesörün yanında mimar olarak çalışacaktır. Hem tedrisatta hem de büroda Kültür Bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında profesöre yardım edecektir.

Madde 2 – Hellinger Türkiye'de bulunduğu müddetçe siyasal ve Tecimsel işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde 3 – Hellinger, Kültür Bakanlığının haberi ve izni olmadıkça meslekine aid hususî işler yapamıyacaktır.

Madde 4 – Hellinger'e, emeğine karşılık olarak, her ay 565 (Beşyüz altmış beş) Türk lirası ücret verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecek ancak Hellinger'in eline geçecek miktar hiç bir vakit 400 (Dörtyüz) liradan aşağı ve yukarı olmıyacaktır. Ücret her ayın sonunda verilir.

Madde 5 – Hellinger'e Türkiye'ye geliş yol parası ve göç masrafı karşılığı olarak maktu olmak üzere 500 (Beşyüz) Türk lirası verilir Kontratın süresi sonunda da üçyüz elli lira memleketine dönüş yolparası ve göç masrafı verilir. Ancak memleketine dönmeyip Türkiye'de kaldığı taktirde dönüş yol parası verilmez.

Madde 6 – Bu kontratın müddeti 17/11/1937 tarihinden başlamak üzere bir yıldır. Her iki taraftan biri yazı ile diğer tarafa üç ay öncedeн haber vermek şartiyle kontratın feshini isteyebilir. Kontratın feshi Hellinger tarafından istenirse kendisine dönüş yol parası ve göç masrafı verilmez.

Madde 7 – Hellinger'e Türkiye'de ödevini ilgilendirer resmî yolculuklar için 100 lira aslî maaşlı resmî devlet işyarları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 8 – Hellinger'e senede iki ay mezuniyet verilecektir. İznin başladığı tarih Kültür Bakanlığınca saptanır. İzinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecektir.

HILLINGER / Bo1_1

Madde 9 – Hellinger bir hastalıktan dolayı üç ay kadar veya daha kısa bir zaman ödevine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığı daha fazla devam ettiği taktirde kontrat feshedilecek ve beşinci madde hükmüne göre yol parası verilecektir. Hastalık raporlarının Kültür Bakanlığı Sağlık İspekterliğince tasdik edilmesi şarttır.

Madde 10 – Bu kontratta zikr ve tasrih edilmeyen hususlar hakkında Hellinger, Devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymağı kabul eder.

Madde 11 – İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hükum verir.

Madde 12 – Bu kontrat bindokuzyüzotuzyedi yılı ~~teşrinisani~~ ayının on ~~yedinci~~ ikinci günü Ankara'da imza ve teatî edilmiştir.

İşbu mukavelenin Türkçeden Macarcaya tercüme suretiyle tafhiz muamelesini ben yaptım. 17/11/1937
Yeminli tercüman :

Ankara'da Belvü Palas'da 17 numarada misafir, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi tatbikat bürosu şef muavini 35 yaşlarında Şinasi Lugal

HILLINGER / Bo1_2

Mahallinde noter memuru huzurunda yeminli tercüman marifetiyle okunup anlatılan bu mukavelename altındaki imzaların zat ve hüviyetlerini tanıdığımız Kültür Bakanlığına ifafeten vekâlet namına İspekter kurulu başkanı Cevat Dursunoğlu ile Ankara'da Belvüpalasta 11 numarada mukim Macar Devleti tabasından Hillinger'in olup yanımızda koyduklarını tasdik ederiz. 17/11/1937

Şahitler :

Ankara'da mukim, Kültür Bakanlığa Yüksek Tedrisat şube mümeyyizi Ruhi Tolunay ve aynı tedrisat memurlarından Şerafettin Akıman. 17/11/1937

Pul

imza : Şerafettin Akıman imza : Ruhi Tolunay

Mahallinde imzaları dairem memurlarından Ali Rıza Tamer tarafından alınan ve okunup anlatılan ve müteahhide yeminli tercüman marifetiyle okunarak anlatılan bu mukavelename altındaki imzaların zat ve hüviyetleri yukardaki tarifden anlaşılan Kültür Bakanlığı adına İspekterler Kurulu Başkanı Cevat Dursunoğlu ile müteahhid Hillinger'in olduğunu tasdik ederim. Bindokuz yüz otuz ~~yedi~~ 938 senesi ikinci Teşrinisanisin aynının on ~~yedinci günü~~. ~~17/11/1937~~ 12/7/1938 ikinci günü

Pul
Resmi mühür
Ankara Birinci Noteri
Reşid Tamersoy

Aslı gibidir.
T.C. Mf. V. Yüksek Tedrisat
Umum Müdürlüğü
imza :

Aslının Aynıdır.

T. C.
BEYOĞLU İKİNCİ
NOTER
A. Hilmi Umar
GALATA, Tünel Yanında Mertebasi sokak
Haluci Hana bitişik No. 15
Telefon: 41385

13 Temmuz 1938
Yevmiye No. 5524
Sıra No.

Mukavelename

Adı : Hellinger
Babasının adı : Max Hillinger
Doğduğu yer : Nagynavad
Doğduğu yıl : 30/~~III~~/1895.
Tabiiyeti : Ungar (Macar)

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür bakanlığı adına Güzel san'atlar akademisi Direktörü Burhan Toprak ile öte yandan Macar devleti vatandaşlarından Hellinger arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1 - Hellinger, İstanbul Güzel san'atlar kakademisi inşaat bürosunda büro şefi profesörün yanında mimar olarak çalışacaktır. Hem tedrisatta hem de büroda kültür bakanlığı emrile yapılacak projelerin hazırlanmasında profesöre yardım edecektir.

2 - Hellinger Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasal ve Ticimsel işlerle uğraşmıyacaktır.

3 - Hellinger, Kültür Bakanlığının haberi ve izni olmadıkça mesleğine aid hususî işler yapamıyacaktır.

4 - Hellinger'e, emeğine karşılık olarak, her ay 565 beş ~~yüz~~ altmış beş TÜRK lirası ücret verilecektir. bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü

	Kuruş	Santim
Harç	1[illegible]	60
Noterlik	18	15
Yazı	80	60
Tercüme		
Kademiye	3[illegible]	
Tebliğiye		
Damga	7[illegible]	30
Şah ve tastik pul	[illegible]	
M. Resmi	60	75
Makbuz		
Toplama	737	15
Aslına	195	45
Sureti		
Toplama	932	

Kültür Basımevi - 1938

BEYOĞLU İKİNCİ
NOTER
A. Hilmi Umar
GALATA, Tünel Yanında Mertebasi sokak
Haluci Hana bitişik No. 15
Telefon: 41385

(2)
Yevmiye No.
Sıra No.

vergiler kesilecek ancak Hellinger'in eline geçecek miktar hiç bir vakit 400 dört yüz liradan aşağı ve yukarı olmıyacaktır. Ücret her ayın sonunda verilir.

5 - Hellinger'e Türkiyeye geliş yol parası ve göç masrafı karşılığı olarak naktu olmak üzere 500 beş yüz TÜRK lirası verilir. Kontratın süresi sonunda da 380 üç yüz elli lira memleketine dönüş yolparası ve göç masrafı verilir. Ancak memleketine dönmeyip Türkiyede kaldığı takdirde dönüş yol parası verilmez.

6 - Bu kontratın müddeti 9 - dokuz - Temmuz -938 dokuz yüz otuz sekiz tarihinden başlarak üzere bir yıldır Her iki taraftan biri yazı ile diğer tarafa üç ay üncedan haber vermek şartile kontratın feshini isteyebilir. Kontratın feshi Hellinger tarafından istenirse kendisine dönüş yol parası ve göç masrafı verilmez.

7 - Hellinger'e Türkiye de vazifesini ilgilendiren resmi yolculuklar için 100 yüz lira asli maaşlı resmi devlet işyarları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

8 - Hellinger'e senede iki ay mazuniyet verilecektir. İznin başladığı tarih kültür Bakanlığınca saptanır. İzinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecektir.

9 - Hellinger bir hastalıktan dolayı üç ay kadar veya daha kısa bir zaman devam edemezse bu müddet zarfında

	Kuruş	Santim
Harç		
Noterlik		
Yazı		
Tercüme		
Kademiye		
Tebliğiye		
Damga		
Şah ve tastik pul		
M. Resmi		
Makbuz		
Toplama		
Aslına		
Sureti		
Toplama		

Kültür Basımevi - 1938

T. C.
BEYOĞLU İKİNCİ
NOTER
A. Hilmi Umar
GALATA, Tünel Yanında Mertebasi sokak
Haluci Hana bitişik No. 15
Telefon: 41385

(3)
Yevmiye No.
Sıra No.

günleri gibi sayılacaktır. Hastalığı daha fazla devam ettiği takdirde kontrat feshedilecek ve beşinci madde hükmüne göre yol parası verilecektir. Hastalık raporlarının kültür bakanlığı sağlık ispekterliğince tasdik edilmesi şarttır.

10 - Bu kontratta yazılı ve tasrih edilmeyen hususlar hakkında Hellinger, devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymağı kabul eder.

11 - İki taraf arasında çıkacak anlaşmazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

12 - Bu kontrat bin dokuz yüz otuz sekiz yılı

	Kuruş	Santim
Harç		
Noterlik		
Yazı		
Tercüme		
Kademiye		
Tebliğiye		
Damga		
Şah ve tastik pul		
M. Resmi		
Makbuz		
Toplama		
Aslına		
Sureti		
Toplama		

Kültür Basımevi - 1938

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. 2011

C. No.

T.C. BEYOĞLU İKİNCİ NOTERİ Ahmet Ümar

Adı : Hillinger
Babasının adı : Max Hillinger.
Doğduğu yer : Neygebaved.
Doğduğu yıl : 30/3/1895.
Tabiyeti : Ungar(Macar)

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür Bakanlığı adına güzel san'atlar akademisi direktörü Burhan Toprak ile öte yandan Macar devleti vatandaşlarından Hillinger arasında aşağıda yazılı şartlarâ göre kontrat yapılmıştır.

I - Hillinger,İstanbul Güzel san'atlar akademisi inşaat bürosunda büro şefi profesörün yanında mimar olarak çalışacaktır.Hem tedrisatta hem de bürodâ Kültür Bakanlığı emrile yapılacak projelerin hazırlanmasında profesöre yardım edecektir.

2 - Hillinger Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasal ve tecimsel işlerle uğraşamıyacaktır.

3 - Hillinger,Kültür Bakanlığının haberi ve izni olmadıkça mesleğine aid hususî işler yapamıyacaktır.

4 - Hillinger'e emeğine karşılık olarsk,her ay 565 beş yüz altmış beş Türk lirası ücret verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecek ancak Hillinger'in eline geçecek miktar hiç bir vakit 400 dört yüz liradan aşağı ve yukarı olmıyacaktır.Ücret her ayın sonunda verilir.

5 - Hillinger'e Türkiyeye geliş yol parası ve

410
102
120
300
280
90
1302

Noter Kâğıdı Nümune 1

Y. No.

C. No.

göç masrafı karşılığı olarak maktu olmak üzere 500 beş yüz TÜRK lirası verilir.Kontratın süresi sonunda da 350 üç yüz elli lira memleketine dönüş yol parası ve göç masrafı verilir.Ancak memleketine dönmeyip Türkiyede kaldığı takdirde dönüş yol parası verilmez.

6 - Bu kontratın müddeti 9-dokuz-Temmuz-939-dokuz yüz otuz dokuz tarihinden başlamak üzere üç-aydır. Kontratın feshi Hillinger tarafından istenirse kendisine dönüş yol parası ve göç masrafı verilmez.

7 - Hillinger Türkiyede ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için 100 yüz lira aslî maaşlı resmî devlet işyarları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

9 - Hillinger bir hastalıktan dolayı bir ay kadar veya daha kısa bir zaman ödevine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır.Hastalığı daha fazla devam ettiği takdirde kontrat feshedilecek ve beşinci madde hükmüne göre yol parası verilecektir. Hastalık raporlarının Kültür bakanlığı sağlık ispekterliğince tasdik edilmesi şarttır.

10 - Bu kontratta zikr ve tasrih edilmeyen hususlar hakkında Hillinger,devlet memurlarının tabi olduğu eşartlara uymağı kabul eder.

II - İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye Mahkemeleri hüküm verir.

(Eylül-dokuz yüz otuz dokuz sonuna kadardır.)

(Bu mukavelenin müddeti kısa olduğundan Hillinger evvelki mukavelede tesbit edilen mazuniyet talebinde bulunmıyacaktır.)

Noter Kâğıdı Nümune 1

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No.

C. No.

Noter

Bu mukavele altına yerinde önümüzde konulan imza kim olduğunu tanıdığımız Hillinger'in imzası olduğuna şahidiz.

13/7/939

Şahidler :

Fatih Tramway durak yeri nalband sokak 5 NO.da Nurullah Tilgen.ve Üçtepe Tarıkbey sokak 10 NO.da Mehmed Enli.

Tercemesi :

Bakırköy Kartaltepe Karakol sokak 17 NO.da Şinasi Lûgal.

Bu mukavele altına davet üzerine Güzel sanatlar mektebine gönderilen dairem baş memuru Ziya Değer önünde konulan imzalardan biri güzel san'at akademisi müdürü kim olduğu deirece tanınmış Burhan Toprak'ın ve diğeri yukarda yazılı şahidlerin tanıttıkları Hillinger'in imzaları olduğunu ve Hillinger Türkçe bilmediğinden yukarda isim ve adresi yazılı Şinasi Lûgal marifetile ve Almanca lisanla okutturulup anlatıldığınız tasdik ederim.

13/7/939 Perşembe günü.

T.C.Beyoğlu İkinci Noteri A.Hâmi Umar.

Noter Kâğıdı Nümune 1

Adı: Paul Hoffmann
Babasının adı: Siegmund Hoffmann
Doğduğuyer: Himberg
Doğduğu yıl: 1906
Tabiyeti : Alman

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı adına Viyana Başkonsolosu Kemal Aziz Payman ile öte yandan Almanya Devleti vatandaşlarından Paul Hoffmann arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır:

Madde 1) Paul Hoffmann İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi İnşaat bürosunda tesisat mühendisi olarak çalışacaktır. Büroda Kültür Bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında büro Şefine yardım edecektir.

Madde 2) Paul Hoffmann, Türkiye'de bulunduğu müddetçe siyasal ve tecimsel işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde 3) Paul Hoffmann, Kültür Bakanlığının haberi ve izni olmadıkça meslekine ait hususi işler yapamıyacak ve resmi, hususi hiç bir taahhüde giremiyecektir.

Madde 4) Paul Hoffmann'a emeğine karşılık olarak her ay 266 (ikiyüzaltmışaltı) Türk lirası ücret verilecektir.Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecek ancak Paul Hoffmann'ın eline geçecek miktar hiç bir vakıt 200 (ikiyüz) liradan aşağı veya yukarı olmıyacaktır. Ücret her ayın sonunda verilir.

Madde 5) Paul Hoffmann'a Türkiyeye geliş yolparası olarak maktuan 150 (yüzelli)Türk lirası verilir, kontratın sonunda da memleketine dönüş için 150 (yüzelli)Türk lirası verilir. Ancak memleketine dönmeyip Türkiye'de kaldığı takdirde dönüş yolparası verilmez.

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

- 2 -

Madde 6) Bu kontratın müddeti 1 Eylül ... 1938 tarihinden başlamak üzere bir yıldır. Ancak Paul Hoffmann Türkiyeye geliş işe başladığı tariten itibaren ücret alabilir. Her iki taraftan biri yazı ile diğer tarafa üç ay önceden haber vermek şartiyle kontratın feshini isteyebilir. Kontratın feshi Paul Hoffmann tarafından istenirse kendisine dönüş yolparası verilmez.

Madde 7) Paul Hoffmann'a Türkiye'de ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için ücretinin tekabül ettiği dereceye göre resmi devlet işyarları gibi yolparası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 8) Paul Hoffmann'a senede altı hafta mezuniyet verilecektir. İznin başladığı tarih Kültür Bakanlığınca saptanır. İzinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecektir.

Madde 9) Paul Hoffmann bir hastalıktan dolayı Kültür Bakanlığı Sağlık heyetince tasdik edilmiş bir rapora müsteniden en çok üç ay kadar ödevine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığı daha fazla devam ettiği takdirde Bakanlık kontratı feshedebilir ve beşinci madde hükmüne göre yolparası verilir.

Madde 10) Bu kontratta zikr ve tasrih edilmeyen hususlar hakkında Paul Hoffmann devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymayı kabul eder.

Madde 11 İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

Bu kontrat bindokuzyüz otuz sekiz yılı Eylül ayının üçüncü günü Viyanada iki nüsha olarak yapılıp imza ve teati olunmuştur.

Paul Hoffmann
Wien IV. Mayerhofgasse 12

Viyana Başkonsolosu
Kaynar

TÜRKİYE CUMHURİYETİ VİYANA KONSOLOSLUĞU

HOFFMANN / Bo1_2

(Damgalı üç kâğıttır) 11 Temmuz 1939

Y. No. 6845

C. No.

Türkiye Cümhuriyeti

T. C. BEYOĞLU İKİNCİ NOTERİ A. HİLMİ UMAR Noter

Mukavele

Adı : Paul Hoffmann.
Babasının adı : Siegmund Hoffman.
Doğduğu yer : Himberg.
Doğduğu yıl : 1906.
Tabiiyeti : Alman.

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür Bakanlığı adına Güzel San'atlar Akademisi müdürü Burhan Toprak ile öte yandan Almanya Devleti vatandaşlarından Paul Hoffmann arasında aşağıda yazılı şartlara görekontrat yapılmıştır.

I - Paul Hoffmann İstanbul Güzel San'atlar akademisi inşaat bürosunda tesisat mühendisi olarak çalışacaktır. Büroda Kültür Bakanlığı emrile yapılacak projelerin hazırlanmasında büro şefine yardım edecektir.

2 - Paul Hoffmann, Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasal ve tecimsel işlerle uğraşamayacaktır.

3 - Paul Hoffmann, Kültür bakanlığının haberi ve izni olmadıkça meslekine ait hususi işler yapamayacak ve resmî, hususî hiç bir teahhüde girmiyecektir.

4 - Paul Hoffman'a emeğine karşılık olarak her ay 286 (iki yüz altmış altı) TÜRK lirası ücret verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecek ancak paul Hofmann'ın eline geçecek miktar hiç bir vakit 200 iki yüz liradan aşağıya veya yukarı olmıyacaktır. Ücret her ayın sonunda verilir.

Paul Hoffmann

Noter Kâğıdı Nümune 1

Dünya Matbaası

HOFFMANN / Bo2

(Damgalı üç kâğıttır) 18 Teşrin 1939

Y. No. 11669

C. No.

Türkiye Cümhuriyeti

T. C. BEYOĞLU İKİNCİ NOTERİ A. HİLMİ UMAR Noter

Mukavele

Adı : Paul Hoffmann.
Babasının adı : Siegmund Hoffmann.
Doğduğu yer : Himberg.
Tabiiyeti : Alman.
Doğduğu yıl : 1906.

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür Bakanlığı adına Güzel sanatlar akademisi müdürü Burhan Toprak ile öte yandan Almanya devleti vatandaşlarından Paul Hoffmann arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

I - Paul Hoffman İstanbul Güzel sanatlar akademisi inşaat bürosunda tesisat mühendisi olarak çalışacaktır. Büroda Kültür bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında büro şefine yardım edecektir.

2 - Paul Hoffmann, Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasal ve tecimsel işlerle uğraşmıyacaktır.

3 - Paul Hoffmann, Kültür Bakanlığının haberi ve izni olmadıkça meslekine ait hususi işler yapmayacak ve resmî, hususî hiç bir teahhüde girmiyecektir.

4 - Paul Hoffmann'a emeğine karşılık olarak her ay 286 iki yüz altmış altı tt Türk lirası ücret verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecek ancak Paul Hoffmann'ın eline geçecek miktar hiç bir vakit 200 iki yüz liradan aşağıya veya yukarı olmıyacaktır. Ücret her ayın sonunda verilir.

Paul Hoffmann

Kış. S.
Kış 511
Vaterlik 77 25
Kızıl 80
Terceme
Akademiye 250
Kabliğiye
Ceza 870
Takip 30
Tediye
Tasare 80
Yekûn 1108 .75

Noter Kâğıdı Nümune 1

Dünya Matbaası

HOFFMANN / Bo3_1

(2)

Türkiye Cümhuriyeti

Noter

5 - Paul Hoffmann'a kontratın sonunda da memleketine dönüş için 150 yüz elli Türk lirası verilir. Ancak memleketine dönmeyip Türkiyede kaldığı takdirde dönüş yol parası verilmez.

6 - Bu kontrat 1/Teşrinievvel/1939 tarihinden 31/İkinciKânun/940 tarihine kadar 1 müteberdir. Kontratın feshi Paul Hoffman tarafından istenirse kendisine dönüş yol parası verilmez.

7 - Paul Hoffmann'a Türkiyede ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için ücretinin tekabül ettiği dereceye göre resmî devlet işyarları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

8 - Paul Hoffmann bir hastalıktan dolayı kültür bakanlığı sağlık heyetince tasdik edilmiş bir rapora müsteniden en çok bir ay kadar ödevinde devam edemezse bu müddet çalışmağa günleri gibi sayılacaktır. Hastalığı daha fazla devam ettiği takdirde bakanlık kontratı feshedilebilir ve beşinci madde hükmüne göre yol parası verilir.

9 - Bu kontratta zikr ve tasrih edilmeyen hususlar hakkında Paul Hoffmann devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymağı kabul eder.

10 - İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

Paul Hoffmann

Noter Kâğıdı Nümune 1

Dünya Matbaası

HOFFMANN / Bo3_2

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

- 2 -

Madde 6) Bu kontratın müddeti ..... 1938 tarihinden başlamak üzere bir yıldır. Ancak Paul Hoffmann Türkiyeye gelip işe başladığı tarihten itibaren ücret alabilir. Her iki taraftan biri yazı ile diğer tarafa üç ay önceden haber vermek şartiyle kontratın feshini isteyebilir. Kontratın feshi Paul Hoffmann tarafından istenirse kendisine dönüş yolparası verilmez.

Madde 7) Paul Hoffmann'a Türkiye'de ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için ücretinin tekabül ettiği derecaye göre resmi devlet işyarları gibi yolparası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 8) Paul Hoffmann'a senede altı hafta mezuniyet verilecektir. İznin başladığı tarih Kültür Bakanlığınca saptanır. İzinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecektir.

Madde 9) Paul Hoffmann bir hastalıktan dolayı Kültür Bakanlığı Sağlık heyetince tasdik edilmiş bir rapora müsteniden en çok üç ay kadar ödevine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığı daha fazla devam ettiği takdirde Bakanlık kontratı feshedebilir ve beşinci madde hükmüne göre yolparası verilir.

Madde 10) Bu kontratta zikr ve tasrih edilmeyen hususlar hakkında Paul Hoffmann devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymayı kabul eder.

Madde 11) İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

Bu kontrat bindokuzyüz otuz sekiz yılı Eylül ayının üçüncü günü Viyanada iki nüsha olarak yapılıp imza ve teati olunmuştur.

Paul Hoffmann
Wien IV. Mayerhofgasse 12

Viyana Başkonsolosu
[illegible]

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
VİYANA BAŞKONSOLOSLUĞU
MUHAFAZA MÜHÜRÜ

HOFFMANN / B01_2

(Beşli üç kâğıttır)

11 Temmuz 1939

Y. No. 684

C. No.

T.C. BEYOĞLU İKİNCİ NOTER A. HİLMİ UMAR Noter

Türkiye Cümhuriyeti

Mukavele

Adı	: Paul Hoffmann.
Babasının adı	: Siegmund Hoffman.
Doğduğu yer	: Himberg.
Doğduğu yıl	: 1906.
Tabiiyeti	: Alman.

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür Bakanlığı adına Güzel San'atlar Akademisi müdürü Burhan Toprak ile öte yandan Almanya Devleti vatandaşlarından Paul Hoffmann arasında aşağıda yazılı şartlara görekontrat yapılmıştır.

1 - Paul Hoffmann İstanbul Güzel San'atlar akademisi inşaat bürosunda tesisat mühendisi olarak çalışacaktır.Büroda Kültür Bakanlığı emrile yapılacak projelerin hazırlanmasında büro şefine yardım edecektir.

2 - Paul Hoffmann,Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasal ve tecimsel işlerle uğraşamayacaktır.

3 - Paul Hoffmann,Kültür bakanlığının haberi ve izni olmadıkça meslekine ait hususi işler yapamayacak ve resmî,hususi hiç bir teahhüde giremiyecektir.

4 - Paul Hoffman'a emeğine karşılık olarak her ay 286 (iki yüz altmış altı) TÜRK lirası ücret verilecektir.Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecek ancak paul Hoffmann'ın eline geçecek miktar hiç bir vakit 200 iki yüz liradan aşağıya veya yukarı olmıyacaktır.Ücret her ayın sonunda verilir.

Paul Hoffmann

Noter Kâğıdı Nümune 1

Dergi Matbaası

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

HOFFMANN / B02

(Beşli üç kâğıttır)

18 Teşrin 1939

Y. No. 11669

C. No.

T.C. BEYOĞLU İKİNCİ NOTER A. HİLMİ UMAR Noter

Türkiye Cümhuriyeti

Mukavele

Adı : Paul Hoffmann.

Babasının adı : Siegmund Hoffmann.

Doğduğu yer : Himberg.

Tabiiyeti : Alman.

Doğduğu yıl : 1906.

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür Bakanlığı adına Güzel sanatlar akademisi müdürü Burhan Toprak ile öte yandan Almanya devleti vatandaşlarından Paul Hoffmann arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1 - Paul Hoffman İstanbul Güzel sanatlar akademisi inşaat bürosunda tesisat mühendisi olarak çalışacaktır.Büroda Kültür bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında büro şefine yardım edecektir.

2 - Paul Hoffmann,Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasal ve tecimsel işlerle uğraşmıyacaktır.

3 - Paul Hoffmann; Kültür Bakanlığının haberi ve izni olmadıkça meslekine ait hususî işler yapmayacak ve resmî,hususî hiç bir teahhüde girmiyecektir.

4 - Paul Hoffmann'a emeğine karşılık olarak her ay 286 iki yüz altmış altı ₺ Türk lirası ücret verilecektir.Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecek ancak Paul Hoffmann'ın eline geçecek miktar hiç bir vakit 200 iki yüz liradan aşağıya veya yukarı olmıyacaktır.Ücret her ayın sonunda verilir.

	Krş.	S.
Karş	511	
Esterlik	77	21
Nakil	30	
Terceme	150	
Mademiye	150	
Tebliğiye		
Damga	270	
Faktep	30	
Tahdiye		
Kare	40	
Cem	1108	71

Paul Hoffmann

Noter Kâğıdı Nümune 1

Dergi Matbaası

HOFFMANN / B03_1

T.C. BEYOĞLU İKİNCİ NOTER A. HİLMİ UMAR Noter

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No.

C. No.

(2)

5 - Paul Hoffmann'a kontratın sonunda da memleketine dönüş için 150 yüz elli Türk lirası verilir.Ancak memleket'ine dönmeyip Türkiyede kaldığı takdirde dönüş yol parası verilmez.

6 - Bu kontrat I/Teşrinievvel/1939 tarihinden 31/İkinciKânun/940 tarihine kadar ₺ muteberdir.Kontratın feshi Paul Hoffman tarafından istenirse kendisine dönüş yol parası verilmez.

7 - Paul Hoffmann'a Türkiyede ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için ücretinin tekabül ettiği derecaye göre resmi devlet işyarları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

8 - Paul Hoffmann bir hastalıktan dolayı kültür bakanlığı sağlık heyetince tasdik edilmiş bir rapora müsteniden en çok bir ay kadar ödevinde devam edemezse bu müddet çalışmağa günleri gibi sayılacaktır.Hastalığı daha fazla devam ettiği takdirde bakanlık kontratı feshedilebilir ve beşinci madde hükmüne göre yol parası verilir.

9 - Bu kontratta zikr ve tasrih edilmeyen hususlar hakkında Paul Hoffmann devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymağı kabul eder.

10 - İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

Viyana 18 Teşrin 19[illegible]

Paul Hoffmann

Noter Kâğıdı Nümune 1

18 Teşrin

Dergi Matbaası

HOFFMANN / B03_2

T.C. 40 KURUŞ 10 KURUŞ 10

Y. No.

C. No.

Türkiye Cümhuriyeti

Noteri

Bu mukavele altına önümüzde konulan imza kim olduğunu tanıdığımız Faul Hoffmann'ın imzası olduğunu şahidiz.

18/10/939

Şahidler :

Göztepe Tarıkbey sokak IO NO.da Mehmet Enli.ve Üsküdar Solaksinan Camiarkası sokak 9 NO.da Bedri Tegizÿ.

Tercüman :

Fatih Fevzipaşa caddesi 29/5 NO.da Nurullah Tilgen.

18 Üleşrin 1939

M.E. N. Taşan

B. Tegiz

Güzel san'atlar akademisine gönderilen dairem beş memuru Ziya Dağer önünde bu mukavele altına konulan imzalar Güzel san'atlar akademisi müdürü kim olduğu dairece tanınmış Burhan Toprak ile yukarda yazılı şahidlerin tanıttıkları Faul Hoffmann'ın imzaları olduğunu ve Faul Hoffmann Türkçe bilmediğinden yukarda imzası olan Nurullah Tilgen marifetile Almanca lisan ile tercüme edildiğini tasdik ederim. Bin dokuz yüz otuz dokuz yılı ilkteşrin ayının on sekizinci Çarşamba günü.

18/10/939

T.C/.Beyoğlu İkinci Noteri A.Hilmi Umar.

Kanun mucibince harç pulu daire nushasına yapıştırıldı.

18 Üleşrin 1939

İKİNCİ NOTER A. HİLMİ UMAR

Noter Kâğıdı Nüsha 1

HOFFMANN / Bo3_3

Kontrat

Adı : Vilhelm Schütte
Babasının adı: Johannes Schütte
Doğum yeri : Heissen b/Köln
Doğum yılı : I4/8/I900
Tabiiyeti : Almanya

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı adına, Paris Bölgesi talebe bagispekteri Avni Başman ile öte yandan Alman devleti vatandaşlarından Pa is'de mukim Mimar Wilhelm Schütte arasında, aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde- I- Mimar Wilhelm Schütte İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî bölümü şefi yanında mektep inşaatı mimarı olarak çalışacaktır. Gerek tedrisatta, gerek Kültür Bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında bölüm şefine yardım edecektir. Ancak Kültür Bakanlığı isterse Mimar W.Schütte Ankara'ya nakledilerek orada çalışacaktır.

Madde- 2- Mimar W.Schütte'ye, emeğine karşılık olarak her ay peşin olmak üzere 565(beş yüz altmış beş)Türk lirası ücret verilecektir. Ancak Bu ücretten kanunca kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecektir. Fakat kendisinin eline geçecek miktar hiç bir vakit 400(dört yüz)Türk lirasından aşağı veya yukarı olmayacaktır. Mimar W.Schütte her ay alacağı ücretten hükümetce müsaade edilecek miktarını Türkiye haricine gönderebilir

Madde- 3- Mimar W.Schütte'ye Türkiyeye geliş yol parası ve göç masrafı karşılığı olarak maktu surette 250(iki yüz elli)Türk lirası verilir. Kontratın süresi sonunda da memleketine dönüş yol parası ve göç masrafı olarak 250(iki yüz elli)Türk lirası verilecektir.

Madde- 4- Bu kontratın müddeti bir Temmuz 1938 tarihinden başlamak üzere üç yıldır. Ancak mimar W.Schütte'ye Türkiye'de işine başlandığı günden itibar edilerek ücret verilecektir. Her iki taraftan biri üç ay önce yazılı ile haber vermek şartiyle, kontratın feshini isteyebilir. Feshi talebi mimar W.Schütte tarafından vaki olursa kendisine dönüş yol parası ve göç masrafı verilmez.

Madde- 5- Mimar W.Schütte'ye Türkiye içinde ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için IOO Türk lirası maaşlı işçiyarlar gibi harcırah ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde- 6- Mimar W.Schütte'ye senede altı hafta mezuniyet verilecektir. İznin başlangıcı Kültür Bakanlığınca tesbit olunur. İzinli olduğu müddetce ücreti kendisine tam olarak verilecektir.

Madde- 7- Mimar W.Schütte'nin bir hastalıkdan dolayı Kültür Bakanlığı sağlık heyetince tasdik edilmiş bir rapora müstenid olarak en çok üç ay ödevine devam edememesi halinde bu müddet çalışma günleri gibi sayılacak ve ücretleri kendisine tama olarak tediye edilecektir. Hastalık üç aydan fazla sürerse Bakanlık kontratı feshedebilir.

SCHUTTE / Bo1_1

-2-

Bu takdirde kendisine dönüş yol parası ve göç masrafı verilecektir.

Madde- 8- Bu kontratta zikr ve tasrih edilmiyen hususlar hakkında mimar W.Schütte Türkiye Devlet memurlarının tâbi oldukları şartlara uymayı kabul eder.

Madde- 9- İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında yalnız Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

İşbu kontrat bin dokuz yüz otuz sekiz yılı haziranının otuzuncu günü Paris'de iki nusha olarak imza ve teatî edilmiştir.

İmza: A.Başman İmza: Schütte

Aslı gibidir.

Mühür: T.C. Maarif Vekâleti Yüksek Tedrisat Umum Müdürlüğü.

SCHUTTE / Bo1_2

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ

Sayı 611

İSTANBUL 26 / 8 / 1938

ÖZÜ

Akademi Direktörlüğüne

Mimar Schütte'nin bugün büroda vazifeye başladığını ve Madam Schütte Lichotzki'nin de bir kaç zaman sonra başlayacağını saygılarımla arz ederim.

Tatbikat Bürosu Şefi
Profesör

Dahiliye vekili Tanır

Kalem. 27 -

SCHUTTE / Bo2

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Ar Genel Direktörlüğü
Sayı: 10101/78

Ankara, 30/11/1939

Özet :

Mimar W.Schütte'ye ait kontratın feshedildiği H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

1 - Akademiniz yabancı uzmanlarından okul mimarı Wilhelm Schütte ile Vekilliğimiz arasında münakit kontrat, görülen lüzum üzerine 1.X.1939 tarihinden itibaren feshedilmiştir.

2 - Kontratın 4 üncü maddesi mucibince mimar W.Schütte, daha üç ay vazifesine devamla 31.XII.1939 akşamı işinden ayrılacak ve kendisine 250 lira dönüş yol parası tediye edilecektir.

Gereğinin ona göre yapılmasını ve keyfiyetin sözü geçen yabancıya da tebliğini dilerim.

Maarif Vekili

Güzel Sanatlar Akademisi

Gelen tarihi	Kayıt No.	Evrak No.
2/12/939	1624	754
Havale tarihi		

Mimar W. Schütte'ye tebliğ. Kalem. 2/XII/939

SCHUTTE / Bo3

METU SGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

3758

4 11 9

Mimar Şütte'nin tedris kadrosuna alınması hakkında.

Maarif Vekilliğind

Bu sene Akademinin mimarî şubesine 90 talebe alınması hasebile bu şubenin talebe mevcudu hemen hemen iki misline çıkarılmış bulunmaktadır. Talebe sayısındaki bu tezayüd en esaslı derslerden sayılan inşaat ve mebani bilgisi derslerine aid tashihleri güçleştirmiş, zaman itibariyle de her talebeye ayrılması icab eden tashih müddetini normalin çok aşağısına düşürmüştür.Meselâ, birinci sınıfa 90 talebe alındığı cihetle haftada bir saatı nazarî ve üç saatı da tatbikî olarak tedris olunmakta bulunan inşaat dersinde her talebe haftada iki ve senede 60 dakika tashih görebilecektir. Halbuki, bir mimar için en esaslı ders olan inşaatta talebenin haftada en aşağı 10 dakikalık bir tashih görmesi lâzımgeldiği şube şefi profesör Vorhölzer tarafından beyan edilmektedir.

Bu vaziyet karşısında tashihat müddetini artırmak endişesile yüksek Vekâletten asistan tayin edilmesi rica olunmuş ve inşaat dersi için temin edilen asistanın işe başlamasile her talebe için haftada vasatî olarak 4 dakikalık bir tashih müddeti ayrılması imkânı elde edilmiştir. Lâkin, bu müddet de, normalin çok aşağısında kaldığından, kâfi görülmemiş ve son zamanlarda büroda işi kalmadığı için mukavelesi feshedilen ve Avrupanın tanınmış mimarlarından olan Şütte'yi kadromuzda mevcut tahsisattan istifade ederek inşaat muallimliğile tavzif etmek muvafık görülmüş ve keyfiyet yüksek Vekâlete arzedilmiştir.

Şütte Büroda 400 lira net maaş aldığı halde pazarlık neticesinde muallimlik ücreti olarak 280 liraya razı olmuştur. Bu suretle Şütte'nin tedris kadrosuna girmesi temin edilince inşaat dersi (parallele) sınıf teşkili suretile normal şekle girmiş olacaktır.Bundan başka, Şütte, proje tashihatı da yapacak ve aynı zamanda mimarî şubesi dahilî inşaat ve tefrişat dersini okutarak asistan Nazimi Yaver'i tahviye edecektir. Bu noktai nazar Umum Müdür Bay Suud Kemal Yetkin tarafından muvafık görülmüş, profesör Vorhölzer, bu hususta kanaatı öğrenilmek üzere,konuşmaya davet olunmuştur.Vorhölzer Şütte'nin pek eskiden kendisinin mümtaz bir talebesi olduğunu, sanatını takdir ettiğini ve Almanyada olduğu kadar Fransa ve Rusyada tanınmış bulunduğunu beyan ettikten sonra Şütte'yi Akademi kadrosuna muallim olarak almayıp "her şeyi yapmağa salih" bir eleman olarak kullanmayı tercih ettiğini beyan etmiştir. Teklifimizi niçin kabul etmediğini, bunun her hangi bir mahzuru olup olmadığını sorduğumuz vakit ileri sürdüğü mazeretler yer darlığından ve pedagojik mahzurlardan ibaret kalmıştır. Yer darlığı, idarî tedbirlerle izale edilebileceği cihetle Vorhölzer'den pedagojik mahzurları tasrih etmesi istenmiş ve talebelerle muallimler arasında bir rekabet meydana geleceği ve bunun fena neticeler doğurabi-

(2)

leceği cevabı alınmıştır. Umum Müdür, Vekâletin, rekabeti en esaslı çalışma müşeviki olarak ele aldığını, talebeler için mükâfat ve muallimler için takdirname usulünü kabul etmesinin bu esasa dayandığını izah edince, profesör, fikrini müdafaa edememiş ve nihayet "ben böyle hissediyorum" demek mecburiyetinde kalmıştır.Hülâsa profesör Vorhölzer teklifimizi kabul etmemek için makûl,mantıkî ve sarih hiç bir delil ileri sürememiştir.

Kanaatimce Vorhölzer doğrudan doğruya Arif Hikmet'le Sedad Hakkı'nın tesiri altında bulunmakta ve onların, Şütte'nin tedris kadrosuna girmesinden aslâ memnun olmadıklarını bildiği ve bu arzularına mümanaatın kendi mevkiini sarsmasından korktuğu için mimarî şubesinin tekâmülü bakımından pek hayırlı neticeler verecek olan bu sistemi baltalamaktadır. Arif Hikmetle Sedad Hakkıya gelince: bunlar kendi aralarında bir menfaat birliği yaparak hariçten kimsenin Akademiye müessir bir profesör olarak girmesini arzu etmemektedirler. Zira seminer için aldıkları odalarda hususî inşaat işleri yapmakta ve ancak haftada bir kaç saat talebe tashihati ile uğraşmaktadırlar. Mektebin içinde çalıştıkları cihetle kazanç vergisinden,kiradan,teshin ve tenvir masrafından, hadere ücretinden kurtulmaktadırlar. Hattâ mektebin telefonundan da zaman zaman istifade etmekte ve bilhassa Akademi profesörlüğünün titre'ini bir kazanç vasıtası olarak kullanmaktadırlar. Mimari şubesinde profesör adedinin çoğalması mevzuubahs menfaatleri tehdit edeceğinden, mektebin talebesi ne kadar çoğalırsa çoğalsın,Sedad Hakkı ve Arif Hikmet vazifelerini asistanlarla idame etmek ve statukoyu bozmamak azmindedirler. Halbuki başka memleketlerde mimar yetiştiren bir çok mekteplerbulunmasına rağmen Türkiyede bir mimar mektebi vardır. Ve daha bir müddet bir ikincisinin açılması imkânı mevcut değildir. Bu sebeble, müessesemizde talebeler çoğaldıkça belki daha bir çok dersler için de böylece "parallele" sınıflar tesis etmek lâzım gelecektir.

Binaenaleyh, teklif eylediğimiz sistemin, muallimler arasında uyandırmadı muhtemel geçimsizliğe ve fena bir istikamet alabilecek rekabete meydan vermemesi için kuvvetle çalışmayı üzerimize alarak, mimar Şütte'nin inşaat dersini "parallele" bir sınıf halinde okutmak ve aynı zamanda asistan Nazimi Yaver'in okuttuğu dahilî mimarî ve tefrişat dersini de göstermek üzere tedris kadrosuna alınmasına müsaadelerini en derin saygılarıma terdifen rica ve istirham ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ
Sayı —

İSTANBUL 13 / 12 / 1939

Ons Mimar Schütte hak.

Akademi Müdürlüğüne

Mimar Schütte'nin 2 sene için şubemize tayin edilmesinin doğru olmayacağı kanaatındayım. Türk elemanlara istinad ederek kurulması lâzım gelen bir mektep için lüzumlu ve mesleklerinde kuvvetli gençler gelecek sene mezun olanlar arasında mevcuttur. Burada edinmiş olduğum intibalara göre bu sahadaki çalışmalarda genç Türk mimarlarına son derecede itimad edebiliriz.

Bundan dolayı Schütte ile yapılacak mukavelenin ancak bir sene veya daha kısa bir zaman için akdedilmesini teklif ediyorum. O zamana kadar yerini tutabilecek bir Türk genci yetişeceğinden eminim. Bu vesile ile Vekalette şifahen yaptığım sarih teklifi hatırlatmak isterim. Bu teklifimin neticesi şimdiki vaziyetten çok daha verimli olacak ve şimdi Schütte ile akdedilmesi düşünülen iki mukavele yerine bir tek mukavele yapılacaktır. Schütte yalnız Akademi Müdürünün ve mimarî Şubesi mütehassısının direktifleri dahilinde çalışacaktır.

Schütte'nin haftada bir buçuk gün serbest kalabilmesi hakındaki ricasının is'afı selâhiyetim haricinde olduğundan vaziyeti tetkik etmek üzere Müdürlüğünüze sunuyorum.

Schütte'nin yukarda zikrolunan şartlar dahilinde istihdamı münasip olmayacağını derin saygılarımla arz ederim.

Mimarî Şubesi Şefi
Profesör
Robert Vorhölzer

21 Aralık 1938 BG

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Ar Genel Direktörlüğü
Sayı 10101/73
1387

42875

Ankara: / /19
21 Kânun 1939
Özet:
Mimar Schütte ile aktedilecek yeni kontrat H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

Giriş
Kayıt Tarihi 21/12/39 | Kayıt No 2077 | Z
Mumaileyh

19.XII.1939 tarih ve 4175 sayılı tele karşılıktır:

Mimar Schütte ile yeniden aktedilecek kontrata,Tezyinî Sanatlar Şubesinde Mimarî Bilgisi ünvanı ile Konferans ve Desen linear namiyle ders vereceğine dair de bir kayıt ilâvesi uygun görülmüştür.

Gereğinin ona göre yapılmasını dilerim.

Maarif Vekili a.
İhsan Sungu

125
RT.AT.20.XII.1939

MSGSÜ Güzel Sanatlar Bilim Sanat Arşivi

T.C. BATIRI İSTİKRAZ PULU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. №543

C. No. _____

Noteri

BEYOĞLU 1ci NOTERİ Tel. 43870

X 4 kelime çizilmiştir.

B. Toprak

Schütte

Mukavele

Adı..... Wilhelm Schütte
Babasının adı.. Johannes Schütte
Doğum tarihi... 14/8/1900
Doğum yeri..... Heissen b/Köln
Tabiiyeti..... Alman

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti adına Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile öte yandan Alman Devleti vatandaşlarından Schütte arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1-Mimar Schütte Güzel Sanatlar Akademisinde okul mimarisi sahasında Maarif Vekilliğince verilecek işler; Akademi Teşyinî sanatlar şubesinde(mimarî bilgisi)ne müteallik mevzular üzerinde konferanslar vermek, yine bu şubenin Desen lineer dersinin muallimliğini yapmak, mimarî şubesi profesörünün teklifi üzerine verilecek tedrisata ve saireye müteallik işleri, ~~ve yine mimarî şubesi~~ yapmak üzere aşağıdaki şartlar dahilinde angaje edilmiştir.

2-Mimar Schütte'ye emeğine karşılık olarak her ay peşinen (376) üçyüz yetmiş altı Türk lirası ücret verilecektir. Ancak bu ücretten kanunen kesilmesi lâzım gelen her türlü vergiler kesilecektir. Fakat eline geçecek miktar hiç bir vakit iki yüz seksen liradan aşağı ve yukarı olmıyacaktır. Schütte, her ay alacağı ücretten hükümetçe müsaade edilecek miktarı harice gönderebilir.

3-Mimar Schütteye bu kontratın süresi sonunda memleketine dönüş yol parası ve göç masrafı olarak iki yüz elli(250) lira verilecektir.

4-Bu kontratın müddeti 1/1/1940 tarihinden başlamak üzere bir yıldır. Her iki taraftan biri üç ay

B. Toprak Schütte

Noter kâğıdı Nümune 1 Damga Matbaası

SCHUTTE / Bo7_1

T.C. BATIRI İSTİKRAZ PULU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. _____

C. No. _____

Noteri

evvel yazı ile haber vermek şartile kontratın feshini istiyebilir. Fesih talebi Schütte tarafından vaki olursa dönüş yol parası ve göç masrafı verilmez.

5-Mimar Schütte'ye Türkiyede ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için 70 lira maaşlı işyarlar gibi harcirah ve ikamet yevmiyesi verilir.

6-Mimar Schütte'ye Akademinin tatil aylarına rastlamak ve bağlanğıcı Maarif Vekilliğince tesbit edilmek şartile senede altı hafta mezuniyet verilecektir. Mimar Schütte izinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecektir.

7-Mimar Schütte, bir hastalıktan dolayı Maarif Vekâleti sağlık heyetince tasdik edilmiş bir raporu müsteniden en çok üç ay ödevine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacak ve ücretleri tam olarak tediye edilecektir. Hastalık üç aydan fazla sürerse Maarif Vekâleti kontratı fesedebilir. Bu takdirde kendisine dönüş yol parası ve göç masrafı verilecektir.(İntihar halinde dönüş yol parası ve göç masrafı verilmez).

8-Bu kontratta zikr ve tasrih edilmiyen hususlar hakkında Schütte Devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymayı kabul eder.

9-İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

Bu kontrat İstanbulda tanzim ve taraflarca imza edilmiştir. -8 K.Sani 1940 -8 K.Sani -8 K.Sani 1940

Noter kâğıdı Nümune 1 Damga Matbaası

H.A.

SCHUTTE / Bo7_2

METU IAGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

T.C. BATIRI İSTİKRAZ PULU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. _____

C. No. _____

Noteri

Bu Mukavelename altındaki imzalar, şahıs ve hüviyetleri dairece maruf, Güzel Sanatlar akademisi müdürü BURHAN TOPRAK ile WİLHELM SCHÜTTE'nin olup mahallinde binniyabe giden dairemiz memuru yanında imzaladıklarını tasdik ederim. Bin dokuz yüz kırk senesi K.Sani ayının sekizinci pazartesi günü. -8 K.Sani 1940

Noter kâğıdı Nümune 1 Damga Matbaası

SCHUTTE / Bo7_3

Istanbul, 23. II. 1940

Mahrumdur!

Akademi Müdürlüğüne.

16. II. 1940 tarih ve 2317 sayılı tezkereniz cevabıdır.

Bay Şütte arzum hilafına Mimari Şubesi emrine verilmişti. Kendisinin bu vazifeye tayini taktirinde varılacak neticeyi evvelinden keşf ve tahmin eylediğim cihetle, bu hususdaki mütalaamı bizzat kendisinede bildirmiş, ne şahsıma ve nede Mimari Şubesine bir faydası dokunamıyacağını söylemiştim. Bu gün, bu sikr ettiğim cihet, tamamen tahakkuk etmişbulunmaktadır. Bay Şüttenin Türmüş sayıldığı işler, vaktının boş geçmemesi için yaptırılan bir nevi meşgalelerden ibaret kalmıştır.

Z i r a :

1.) Kendisi Türk olmadığından ve Türkcede bilmediğinden, a s l yardımcıya muhtaç olduğum hususatta bana müfid olmamıştır.

2.) Açıkca ve bizzat söylediği vechile, vazifesini bana yardımcılık değil, bil'akis müstakil Profesörlük ad ettiği cihetle, ikinci derecede ehemmiyeti haiz telekki ettiği vazifeleri kabul ve icradan imtina eylemiştir.

3.) Bay Şütte Teşyini San'atlar Şubesindede 2 ve 4 saatlik bir vazife ile meşgul edilmiştir. Kendisi bu sahada şimdiye kadar hiç tedrisatta bulunmadığı için, mütehassıs değildir, ve bu itibarla usun zaman sarfile hazırlanmak mecburiyetindedir. Bu hazırlık ve tetebbuat için sarf edilecek zaman, miktar itibarile, asıl dersin takrir ve tathikine tahsis edilen zamanın bir kaç mislini geçer. Böyle olunca, buna ilaveten bana ve Mimari Şubesine hasr edecek kâfi vakti kalmıyacağı bedihidir.
Teşyini San'atlar Şubesine ait olan bu mesaisinin kıymeti hakkında bir şey söyliyecek vaziyette değilim.

Meşgul edilmiş bulunması için, kendisine şu işlerde tevdi edilmiştir:

a.) Menazır dersinde kullanılmak üzre, idare ve talimatım altında yapılan bir Perspektif misalleri kursu.
Bu iş için kendisine hem bir tercüman terfikine ve resimleri bizzat tebyiz etmekten imtina ettiği için, hemde ayrıca birde desinatör tahsisine zaruret hasil olmuş ve bu suretle bir kişinin yapabileceği bir iş ile üç kişi işgal edilmiştir.

b.) İnşaat Malzemesi Koleksyonunun yeniden tanzimi için bir dosyanın ihsarı hususu.
Bir cihetten tahsisatın mevcut olmadığına, diğer cihetten Türkiyede istikbalde kullanılacak malzeme cinslerinin ancak iktisadi şaraitin istikrar peyda edeceği bir zamanda tesbitine imkân bulunacağına binaen, şimdilik bu işe devam edilmemiştir.

c.) Zelzele mıntakasına ait inşaat için bir etüdün ihsarı.
Akademi bakımından bu iş dahi sarf bir nevi meşgale teşkil etmiş ve Mektep için hiç bir kıymet arz etmemiştir. Bu hakikat, sarf Mimari Şubesine müfid olup olmamak bakımından arz ve tesbit edilmiş olup, etüdün değerine temas etmemektedir.

H u l a s a :

Bay Şütte şimdiye kadar Mimari Şubesine faydalı olmadığı gibi, istikbalde o l a m i y a c a k t ı r. Kendisine hiç bir ihtiyaç yoktur. Kanaatımca, Akademide ve Mimari Şubesinde bu gibi vazifeler için ancak bir genç Türk Mimarı mevzubahs olmalıdır. Çünkü, ancak böyle bir genci yetiştirmek için sarf edilecek emekler istikbal, Mektep ve Memleket için fayda ve kasanc teşkil edecektir.

Derin Saygılarımla:

Prof. Vonoyen

SCHUTTE / Bo8

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

Sayı .....

İSTANBUL Haziran 1940
/ / 19

Özo Mimar Schütte'nin mesaisi hakkında rapor.

A. Mimarî şubesinde

1- Anadoludaki zelzele mıntakalarının yeni imarına ait.

a) Mevzu etüdü	10-15.I., 5-10.II
b) İlk raporun hazırlanması	
7 eskiz, raporun diktesi ve tercümenin kotrolü	18.III-4.IV 9-22.IV, 3-5 VI.
c) Müfassal rapor üzerindeki çalışmaya başlanması	17.II.

2- Menazır

Esas levhaların hazırlanması ve talebeye verilecek vazifeler için eskisler, kopya edilmiş levhaların kontrol ve tashihi	12.II-16.III 5 - 8.IV.

3- İnşaat malzemesi kolleksyonu

İnşaat malzemesi kolleksyonuna ait bir teklifin hazırlanması (bir rapor, plân, 2 teşhir şekli eskisleri, malzeme listesi, nümune ve keşif esasları ve listenin kısmî tercümesinden ibaret)	2.V.1.II 6-15.II.

4- Muhtelif

Ankara Yenişehir orta okulun inşaatı hakkında bir raporun ve eskislerin hazırlanması	1.-9.I.
Ankara Tiyatro projesinde tadilât	25.-29.IV.

B. Tezyinat şubesinde

Tedrisat, program, ders hazırlığı ve imtihanlariyle.
16,19,23,28 Şubat, 1,6,8,13,15,20,22,27,29 Mart,
3,5,10,12,17,19,26 Nisan, 3,8,15,17,22,24,29 Mayıs,
1 Haziran
(Ayrıca: 1 gün hasta)

28 11 4(

Gizlidir

Schütte'nin kontratının yenilenmemesi ve ona ait tahsisatın ücret kadrosuna nakli hakkında.

Maarif Vekilliğine

Akademide okul mimarı sıfatiyle çalışan mimar Schütte'nin mukavelenamesi ilk kânun nihayetinde sona erecektir.

Schütte'nin bir senelik mesaisi hakkında mimarî şubesi şefinin mahrem olarak verdiği ve suretini bağlı olarak takdim eylediğimiz rapor, bu zatın mimarî şubesi için müfit olmadığını göstermektedir. Schütte'nin Tezyinî Sanatlar şubesinde okutmakta olduğu mimarî bilgisi ve hattî resim derslerine gelince: bunların her hangi bir Türk mimar tarafından verilmesi mümkündür. Bu itibarla, Schütte'nin, yüksek ücret tediyesini mucib olan kontratını tecdid etmemek ve bunun yerine bir Türk mimarını çalıştırmak muvafık olacaktır.

Schütte'ye ayrılan tahsisatın, Akademi talim heyeti kadrosuna 140 lira ücretli iki muallimlik halinde nakli; Akademide adı geçen dersleri okutacak bir Türk mimar teminine, diğer taraftan da asistan azlığından dolayı mimarî şubesi tashihatında çekilen müşkülâtın izalesine imkân hazırlıyacaktır.

Binaenaleyh, Schütte'nin kontratının yenilenmiyerek tahsisatından arzedilen şekilde istifade edilmesine emir ve müsaadelerini saygılarla rica ve istirhamı eylerim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Eki: 1

G. S. A. Müdürlüğüne

Hükümet, umumî hayat pahalılığı dolâyısiyle, türk memurlarının maaşlarını hemen hemen bir sene evvel yüzde 10-25 nisbetinde artırmıştı. O günden bugüne hayat, en az iki misli daha pahalılaşmış bulunmaktadır.

Kontratımın yakınsan yenilenmesi sırasında, -hâlâ 988'deki vaziyetini aynen muhafazada devam etmekte bulunan- maaşımın, yeni hayat şartlarına uygun bir seviyeye iblâğının temini hususu nazarı itibara alınarak, Vekâlet nezdinde de gerekli tavassutlarda bulunulmasını rica ederim.

10243 179 K

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: 10101/73
1122

Ankara: / / 19
Özet: 16.K.Evel 1940
Mimar Schütte H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

28.XI.1940 tarih ve 2443 sayılı yazı karşılığıdır.
Akademiniz yabancı Öğretmenlerinden Okul Mimarı Vilhelm Schütte'nin 31.XII.1940 tarihinde hitam bulacak olan kontratı yenilenmiyecektir.
Keyfiyetin adı geçen Öğretmene tebliğini dilerim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Kayıt No. 1492

Maarif Vekili
Cücel

RT.KE.
7.XII.1940

G.S.Akademi müdürlüğüne

Kontratım bittiginden 3üncü maddede (250 T.L.) memleketime dönüş ve göç masrafı olmak üzere muhayyet olan meblagın tediyesini rica ederim. Türkiye'den Berlin'e gidecegim. Istanbul - Berlin bilet fiyatını tasdik eden bir vesika ilişiktir.

Bu ödenecek olan meblağı yalnız dönüş yol parası ve göç masrafı olarak kullanacağımı taahhüt ederim.

Adres : Y.Mimar W.Schütte
İstanbul - Kabataş
Cili aparteman

171 4 41

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

T.C. MATBU KAYIME PULU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. 3634

C. No.

BEYOĞLU NOTERLİĞİ

Noteri

MUKAVELENAME

ADI.....: Wilhelm Schütte

Babasının adı.....: Johannes Schütte

Doğum yılı.....: 14.8.1900

Doğum yeri.....: Heissen B/Köln.

Tabiiyeti.....: Alman.

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti adına Güzel san'atlar akademisi müdürü BURHAN TOPRAK ile diğer yandan Alaman Devleti Vatandaşlarından - SCHÜTTE arasında aşağıda yazılı şartlara göre konturat akd edilmişdir.

Madde: 1. Mimar Schütte İstanbul Güzel sanatlar akademisi Mimari şubesinde Atölye öğretmenliği şeklinde çalışmak üzere angaje edilmişdir. Kendisine haftada en çok 24 saat ders verebilir. Mimar Schütte Akademide okulun talimatına ,Devlet memurlarının tabi olduğu kanun ve nizamlara göre çalışacakdır.

MADDE:2. Mimar Schütte'ye emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere 567-Beşyüz altmışyedi- Lira aylık verilecekdir. Bu ücretden kanunen kesilmesi lazımgelen bütün vergiler kesilecek ve eline geçecek mikdar hiç bir vakit(400)Dörtyüz liradan yukarı olmiyacakdır. Schütte her ay alacağı ücretden hükümetce müsaade edilecek mikdarını harice gönderebilir.

MADDE:3. Mimar Schütte bu konturatın müddeti sonunda Memleketine avdet ettiği takdirde dönüş yol parası ve göç masrafı olarak (250)lira verilecekdir.

MADDE: 4. Bu konturatın müddeti 20 ŞUBAT 1941 tarihinden itibaren bir yıldır. Her iki taraftan biri diğer tarafa üç ay evvel yazı ile haber vermek şartile konturatın feshini istiyebilir. Fesih talebi Schütte tarafından vaki olursa 3 cü maddedek yazılı olan dönüş yol parası ve göç masrafı verilmez.

MADDE: 5. Mimar Schütte Türkiyede bulunduğu müddetce siyasi, ticcari, ve iktisadi işlerle uğraşmıyacakdır.

MADDE 6. Mimar Schütte'ye Türkiyede vazifesini ifa edenlerin resmi yolculuklar için 70 lira maaşlı memurlar gibi harcırah verilmesi hükmü tatbik olunur.

B. Toprak

Noter kâğıdı Nümune 1

SCHUTTE / Bi4_1

T.C. MATBU KAYIME PULU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

2

Y. No.

C. No.

Noteri

MADDE: 7. Mimar Schütte'ye Akademinin tatil aylarına mahsuben hastalanmak ve başlangıcı Maarif Vekâletince tesbit edilmek şartile senede altı hafta mezuniyet verilecekdir. Mimar Schütte izinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecekdir.

MADDE: 8. Mimar Schütte, bir hastalıkdan dolayı ; Maarif Vekâleti sıhhi heyetince tasdik edilmiş bir rapora müstenidden en çok üç ay vazifesine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacak ve ücretleri tam olarak tediye edilecekdir. Hastalık üç aydan fazla sürerse Maarif Vekâleti konturatı feshedebilecek ve memleketine avdet ettiği takdirde kendisine dönüş yol parası ve göç masrafı ödenecekdir.

Madde: 9. Bu konturatta zikir ve tasrih edilmeyen hususlar hakkında Schütte Devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymayı kabul eder.

Madde: 10. İki taraf arasında çıkacak ihtilaf Türkiye mahkemelerince halledilecekdir.

Bu Konturan bir asıl nusha olarak İstanbulda imza edilmişdir.

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi müdürü BURHAN TOPRAK.

Mimar SCHÜTTE.

Bu Mukavelename altındaki imzalar, şahıs ve hüviyetleri dairece maruf İstanbul Güzel sanatlar akademisi müdürü BURHAN TOPRAK ile Mimar SCHÜTTE'nin olup mahallinde binniyabe giden dairem memuru Hulki Birgen yanında imzaladıklarını tasdik ederim. Bin dokuz yüz kırk bir senesi Mart ayının on üçüncü perşembe günü.

BEYOĞLU NOTERLİĞİ

Noter kâğıdı Nümune 1

Damga Matbaası

SCHUTTE / Bi4_2

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ Atatürk Kitaplığı Bilim Sanat Arşivi

Maarif vekâletine ait projelerin Akademide

" İnşaat amelî vazifeleri atölye

mesaisi " olarak talebelerin

amelî vazifeleri meyanına konması

Yetiştirilmekte olan mimarlara asrî usulleri öğretmek gayesile son seneler zarfında Mimarî talimatnamesi bir çok dafalar tadilata uğradı. Burada bilhassa talebelerin proje mesaisine fazla yer verilmek isteniyordu. Bütün memleketlerde son sene içinde talebeleri sanatkâr olarak yetiştirebilmek gayesile bunların tahsilleri bitmeden evvel amelî vazifeler yapmaları şart konmuştur. Bu fikrin burada tatbikinde bilhassa Türkiyenin hususiyetleri ve hayat şartlarına uygun olan bir şekil bulunarak ve talebelerin umumî ve amelî mesaileri nazarı itibare alınarak bir hal şekli bulunmalıdır. Memleketin sanayi ve iktisadî sahalarda yükselmesinde Fransa, Almanya ve Amerikada olduğu gibi Mimarların kabiliyet ve iktidarlarının da bir hissesi vardır. Burada da bir taraftan inşaatla iştigal eden müessesatın miktarı ile son 15 - 20 sene içinde tekâmül etmiş olan mimarlık ve diğer taraftan da memleketin hususiyeti arz eden zirai bünyesi nazarı dikkate alınarak bir münasip şekil bulmak genç mimarların amelî bir surette yetiştirilmeği olmasile mümkün olur.

Mimarî şubesi talimatnamesinin 30 uncu maddesi talebelerin beşinci senenin ikinci yarısında talebelerin inşaat mahallerinde veya bürolarda çalışmalarının muvafık olacağı bildirilmekte ve aynı zamanda da talebelerden proje mesaisi ve musabakalara iştirak etmeleri istenmektedir.

Fakat bu şekil maalesef talebelere faydalı olmamakta ve istenilen sanat seviyesine çıkarmamakta olmasına binaen hiç bir zaman emniyet bağ değildir. Aynı zamanda talebeyi esassız bir bilgi ile yetiştirmektedir.

SCHUTTE / Bi5_1

İkinci sahifa

Bu itibarla talebeyi inşaat işlerinde amelî bir surette yetiştirmek miktarı kâfi tekâmül ettirmek ve onları sanatkâr seviyesine çıkarmak için aşağıdaki şekilde bir hal çaresi mümkündür. Busuretle aynı zamanda vekâletin yeni inşaat, tamirat, tefrişat ve sairesi için icap eden projeleri kendi teşkilatı dahilinde hazırlanmış olur.

Bu hal şekline göre beşinci sınıf için bir

İnşaat vazifeleri mesaisi

için atölye tesis edilmelidir. Şimdiye kadar olduğu gibi talebe dört senelik tahsili esnasında evvela inşaata müteallik bilgiyi ve sonra da yaptığı vazifelerle proje yapmağı öğrendikten sonra bu atölyeye girmektedir. (Talebenin dört senelik tahsilinden sonraki bu mesai için ayrılan müddet Avrupa ve Amerikada da kâfi geldiğine göre burada da kabul edilebilir.

İnşaat projeleri atölyesindeki beşinci sınıf talebeleri mesela her gün öğleden evvel dört saat olmak üzere haftada 24 saat çalışırlar. Yapacakları bütün proje mesaileri ile birlikte bunlara ait resim, hesabat ve tarifnamelerin de ihzarı icap etmektedir. Bu suretle takriben haftada 20 saat proje yapmak için ve 4 saat de bunların hesaplarını ve saireyi hazırlamak için ayrılabilir.

" İnşaat amelî vazifeleri atölyesinde" Maarif vekilliğinin projeleri hazırlandığına göre bu atölye için daima inşaat mesaisi vazifeleri mevcuttur.

Misal olarak son zamanlarda vekâlette yapılması icap eden mevcut projeleri zikr edelim :

İstanbul inşaat mektebi

Bursa meslek mektebinin tevsii

Ankara hukuk fakültesinin tanzimi ve tefrişi

Köy mektep tipleri

Bir medresenin talebe ikametgahı olarak tadili

SCHUTTE / Bi5_2

Üçüncü sahifa

Ankara tiyatro mektebinin prova sahnesi

ve daha buna benzer bir işler mevouttur.

Bu suretle vekâlet memleketteki Maarif müdürlüklerinin inşaat işlerine müteallik planları tanzim etmek suretile yardım etmek imkânını da bulmuş olur. Bütün bu projeler kanun mucibince devlet projeleri ile iştigal eden daire tarafından tatbik edilebil r.

Yapılacak projeler atölyeleri idare eden profesörlerin verecekleri eskizlere göre tanzim edilecek ve onun nezareti altında atölyede çalışılacaktır. Her atölyede mesaiyi sevk ve idare için "Şef mimar" olarak bir Doçent veya Asistan bulunacaktır. Ve bu şef mimar mesul bir şahsiyettir.

Hakiki bir inşaat ile iştigal edecek olan bu idarenin akademiye bağlı bir atölye olması ve Profesörlerin nezaret ve idareleri altında bulunması talebeleri temamen amelî bir şekilde yetiştirecek ve buna da vekâletin ihtiyaçlarına karşılıyacaktır.

Vekâlet ihtiyacı olan projeleri bu atölyelerdeki talebelere vazife olarak yaptırırken malumatlı yardımcıları da istihdam etmeği göz önünde bulundurmalıdır. Aksi taktirde-Tatbikat bürosunda elde edilen neticelere istinaden- müşkülatla karşılaşılır.

Resim ve hesabatı ihzar eden inşaat atölyesindeki faaliyet devamlı olmalı, yani senede dört ay istirahat edilmemelidir. Bunu da teşkilatlandırmak okadar güç değildir. Atölye inşaat mesaisiyle meşgul olmağa başladığı andan itibaren müsmer bir mesaide bulunmuş olacaktır. Bu mesai için de zarurî olan masrafları ödemek tabiidir. Vekâlet bu tarzı mesaiyi çok iyi bir surette idare edebilir. Mesela vekâlet tıp talebelerini hiç bir karşılık olmadan binlerce Türk Lirası sarfile maaşlı olarak istihdam ediyor. Bu şekilde mimarî talebelerine de

Dördüncü sahifa

bir miktar para vererek hakiki bir mesaî elde edebilir. İlk 5 ay zarfında takriben 30 – 40 Lira bir masraf ve ikinci 5 ayda da 40 – 50 Lira kadar bir masraf olur. Hazıranın başlarında dördüncü sınıf imtihanlarına girmiş olan talebeler Agustosta beşinci sınıf olduklarına göre " İnşaat amelî vazifeleri atölyesine" devam etmeleri kolaydır.

" Şef Mimar " olacak kimseler bu sahada tecrübeleri olanlardan ve bilhassa Belediye, İnhisarlar veşair dairelerin aradıkları evsafı haiz mimarlardan seçilmelidir. Zira bunlar mesuliyeti olan bir " Şef Mimar " olarak ve müsmer mesai vucuda getirecek bir Doçent olarak çalışacaktır.

Nihayet bu Şef Mimarları mevzuların projeye tatbiki işinde ilaveten Profesörbe beraber çalışacaklardır. Avrupa Yüksek mekteplerinde yapılan bu masraflar için Profesör vekâletten bir miktar meblağ alır; ve Profesörlerin maaşları da hukumet tarafından tespit edilmiştir. Fakat iyi talim heyetine sahip olmak için Yüksek teknik okulu veya Akademi idaresi tarafından verilen maaştan başka bu resmi işler için de ufak bir yardımda bulunulur. Bu suretle hem Yüksek teknik okulu veya Akademi idaresi talim heyetinin mesaisini kuvvetlendirmiş olur ve hem de vekâletin işleri Akademide yapılmak suretile gerek Profesörler iktidarlarını göstermiş ve gerekse yeni mimar nesli iyi yetişmiş olur.

(İhtimal talim heyetinin hali hazır talimatnamesinin kabulü ve onun Yüksek mekteper bareminde ithali için eski nispetlerle yeni nispetler arasındaki farkı tevhit etmek fırsatını verir.)

Şayet burada atölmye için icap eden malzeme ve saire hakkında teferrüata girişildiği görülürse, bunun sırf ehil kimseler getirilmesi ve çıkacak müşkülları bertaraf etmek için zikr edilmiştir. Kuvvetli elemanlar teminile hem yeni mimar nesli amelî bir surette yetişmiş olur ve hem de vekâletin inşaat işleri iyi bir surette icra ediomiş olur.

Beşinci sahifa

Öğleden evvelleri faaliyette bulunacak olan bu proje atölyesinin mesaisi ile beraber 5 inci sınıfta şu mesaî kalıyor :

Şehircilik – Tatbikatı	1	Öğleden sonra
Serbest el ile çizme / Türk edebiyatı	1	Öğleden sonra
Ecnebî lisanı (Teknik metinler)	2	Saat

Nihayet bir öğleden sonra da inşaat yerlerine ve yapılmış olan inşaata veyahut diğer proje hazırlayan bürolarını ziyaret için ayrılmış olur.

Beşinci sınıftaki bu talebelerin " İnşaat amelî vazifeleri atölye mesaisi"ndeki faaliyet 10 ay sürer; Yani Agustos ayından Mayıs ayına kadar devam eder. Talebeler Haziranda konkur projelerini yaparlar. Bu suretle de Amelî mesaide elde ettikleri tecrübelerle bu memuriyet konkuru projelerini kolayca tanzim edebilirler.

Schutte

30 Mart 1941

Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî Şubesi

Mimarî Şubesindeki seminerlerin miktarını fazlalaştırma ve vazifelerini ihtiva eden çerçeveyi tevsi etme.

Mimarî sanatı, tatbikatında kuvvetli bir esasa istinat eden ilmî bir bilgiyi icab ettirdiğinden dolayı harp ve tıp sanatlarına benzemektedir.

Ecnebî memleketlerde Güzel Sanatlar Akademisi mimarînin sanat cephesini tamamen ihtiva etmesi ve bugün da ilmî bir cepheye tekabülü etmesi itibarile, yüksek teknik okulundan (her ikisinin de mimarî okutmasına rağmen) ayrılmıştır. Bu şekilde bir ayrılma Türkiyemin hayat şartlarına ve memleketin ihtiyaçlarına tevafuk etmemektedir. Türk mimarlarının en çok yetiştikleri ve mimarînin ilmî esaslarına kemali itina ile veren yer tabiatile Akademi olmalıdır.

Akademi memleketin sanat hayatının merkezi ve mesleke girmiş olan mimarların da geniş mikyasta sanat ve ilim mercii olduğundan müstesna bir vaziyette bulunmaktadır.

Halen Akademide şehircilik, millî mimarî ve mimarî tarihi seminerlerinin mesaisi olduğu gibi inşaat malzemesi dersi de laboratuarda seminer olarak tatbik edilebilir. Böylece seminer miktarını fazlalaştırmak ve onların faaliyet çerçivesini tevsi etmek suretile Akademi daha faydalı bir şekle konmuş olur.

Talebeler birinci ve ikinci senelerde inşaata müteallik bilgiyi esaslı bir surette öğrenirler ve bundan sonra da her sene inşaatın muhtelif tarzlarındaki tekâmülü bu bilgilerine ilâve ederlerse talebelerin bu sahada en ufak bir tereddüdüne meydan verilmemiş olur. Bu dersin ehemmiyetine binaen ihtiva ettiği çerçive de çok geniş tutulmalı: inşaat ve tatbikatının her şeklini ihtiva etmeli - dir. Talebelere esas bilgi öğretilmekle beraber hazırladıkları bir vaziyeti veya her hangi bir meseleyi alâkalandıran hususî tecrübeler yaptırılmalıdır. Bu suretle memleketin dışındaki ve içindeki inşaata taalluk eden hadiseler iyi bir surette öğretilmiş olur. Talebeler ikinci ve üçüncü sınıflarda okudukları esas derslerden edindikleri malûmatla gördükleri yemilikleri birleştirerek 3,4 ve inci sınıflarda yaptıkları projelerde tatbike çalışacaklardır.

Bu sebepledir ki Akademide seminerler ihdas edilecek olursa talebeler seminerlerde vazifelerini metodik bir surette ihsar etmeyi öğrenmiş olurlar.

Bu hususiaki malûmat, atölyeleri idare eden profesörün direktifleriyle bir doçent tarafından ve her seminerde ayrı ayrı olarak sistematik bir surette tasnif edilir.

1- Doçentler seminerlerde (Yüksek Mühendis Mektebi talimatnamesinde tasrih edildiği gibi) muayyen saatlerde talebelere fenniyat sahasının bütün kolları hakkında m a l û m a t vermeğe amade bulunur.

2- Her seminerin cinsine göre bir b i b l i y o g r a f y a hazırlar ve sonradan gelenler buraya ilâve edilir.

3- Gelmekte olan bütün m e c m u a l a r evvelâ seminerlere verilir ve bu suretle bunların m içindeki yazıların cinslerine göre tasnifi kabil olur. Akademide eski senelere ait mesleki mecmuaları bu şekilde tasnif etmek mümkün olur ve bu suretle muattal kalmış olan ciltlerle malûmat faydalı bir hale gelmiş olur.

4- Her seminerin, talebelere gösterilmek üzere d i y a p o z i t i f, r e s i m v e c e t v e l l e r d e n müteşekkil bir koleksiyonu bulunur.

5- Her seminer kendisini alâkadar eden sahadaki inşaata müteallik ve izahatile birlikte gazetiler tertip eder.

6- Seminerler memleketin muhtelif ilim müessâselerile münasebettar olur. (Meselâ Ziraat ,Orman,Jeoloji ve saire fakültelerile) ve bu suretle memleketin hususî ihtiyaçlarının icab ettirdiği mesaiyi daha muntazam bir şekilde yapabilmek için resmi teşekkküllerle münasebet tesis etmelidir.

7- Her seminer senede bir kere talebe ve mimarlara mahsus olmak üzere inşaatın muhtelif sahasındaki yeniliklerini tahlil eden umumî bir konferans tertip eder.

8- Ve nihayet seminerler inşaatın muhtelif sahasındaki aktuel vaziyetler hakkında s e n e l i k olarak bir b û l t e n neşreder.

Bu bültenin mimar mecmuasının hususî bir hüsnası olarak neşredilmesi memleket mimarlarının tam manasile mesleki ve sanatkârane bir ehemmiyeti olan bir esere sahip olmalarını mümkün kılar.

Aşağıdaki seminerler bahis mevzuu olabilir:

1- Millî mimarî ve mimarî tarihi.
2- Konstrüksiyon ,malzeme,inşaatın idaresi(Standardise olarak dahi)
3- Şehircilik
4- İhzaretgâh ve sidlung(münferit ve müşterek)
5- Resmi daire,ticaret ve nakil vasıtaları.
6- İstihsal yerleri
   a- Sanayi
   b- Ziraat
7- Kültür ve sıhhat müessseseleri
   a- Kültür ve talim terbiye müessseseleri
   b- Spor ve sıhhatı koruma yerleri
8- Dâhilî tefrişat ve mobilya.

Bütün bu seminerler Akademi dahilinde hiç bir mükâlâta maruz kalmaksızın kolayca ihdas edilebilir. Bunların ihdası de'lerin faaliyetini ve talebelerin de mesailerini sistematik bir surette kolaylaştırır. Bunun; bütün mimarî meselelerde Akademinin otoritesini fazlalaştıracağını düşündüğüm cihetle muvafık olacağı kanaatındayım.

H.G.

Schütte
5 Nisan 1941

4. Die Seminare hätten formen Sammlungen von Anschauungsmaterial, D i a p o s i t i v e n , B i l d e r n , T a b e l l e n anzulegen.
5. Die Seminare würden regelmässig E x c u r s i o n e n zu Bauten aus ihrem Sachgebiet mit Erklärungen vorbereiten und durchführen.
6. Die Seminare hätten die Verbindung mit den wissenschaftlichen Instituten des Landes (Land-und Forstwirtschaft,Geologie u.a.) herzustellen und die Verbindung mit den staatlichen Organisationen herzustellen,die für die Aufgabenstellung die den Gegebenheiten des Landes entsprechenden Angaben in massgebender Weise machen können.
7. Jedes Seminar würde jährlich einen ö f f e n t l i c h e n V o r t r a g veranstalten,der Studenten und Architektenschaft in kritischer Wertung der Publikationen des Jahres über den neusten Stand auf jedem einzelnen Gebiet des Bauwesens berichtet.
8. Und schliesslich würden die Seminare jährlich ihre B e r i c h t e über den aktuellen Stand der einzelnen Gebiete des Bauwesens als j ä h r l i c h e B u l l e t i n s herausgeben.

Dabei käme in Frage,diese Bulletins als Sonderhefte der Architekten-Zeitschrift herauszubringen und somit ein Organ zu haben,das für die Architektenschaft der Landes wirklich fachlich-künstlerische Förderung bedeutete.

Folgende Seminare kämen in Frage :

1. Nationale Architektur und Baugeschichte.
2. Konstruktion,Material,Bauausführung (auch Standardisierung)
3. Städtebau
4. Wohnung und Siedlung (individuell und kollektiv)
5. Verwaltung und Handel,
   Verkehr
6. Produktionsstätten
   a) Industrie
   b) Landwirtschaft
7. Stätten der Kultur und der Gesundheit
   a) Stätten der Kultur und der Erziehung
   b) " für Gesundheitsschutz und Sport
8. Innenausbau und Möbel.

Alle diese Seminare können ohne Schwierigkeit im Rahmen der Akademie eingerichtet werden.Ihre Einrichtung würde eine Unterstützung der Lehrkräfte in ihrem Unterricht,eine Erleichterung für die systematische Arbeit der Schüler darstellen.Sie wäre geeignet,zur Steigerung der Autorität der Akademie in allen Fragen der Architektur beizutragen.

Schütte.
5.April 1941

T.C
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atlar Umum Müdürlüğü
Sayı: 10101/73
73

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

Güzel Sanatlar Akademisi
Yazı tarihi | Kayıt No. | Evrak No.
29/1/1942 | 77 | 2

Ankara, 29/1/1942
Özeti: Mimar Schütte H.

1 - Akademiniz yabancı öğretmenlerinden Mimar Schütte'nin, elde mevcut kontratının sonaereceği 20.Şubat.1942 tarihinden itibaren daha bir yıl aynı vaziyede istihdamı Vekilliğimizce uygun görülmüştür.

2 - Kontrat maddelerinde yapılacak değişiklikler bağlı yazıda gösterilmiştir.

3 - Yeniden hazırlanacak kontratın, Vekilliğimiz adına imzalanmasını dilerim.

m.T.B.
Ta

Maarif Vekili
Yücel

RT.AT.22.I.,942
Ek: 1

T.C. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Umum Müdürlüğü

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. 2510
C. No.

T. C.
BEYOĞLU
Nüfus Yazı Dairesi
Tahkikat 42875

Noteri

MUKAVELENAME

ADI : Wilhelm Schütte
BABASININ ADI : Johannes Schütte
DOĞUM YILI : 14/8/1900
DOĞUM YERİ : Heissen B/Köln
TABİİYETİ : Almen.

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Maarif Vekâleti adına Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile öte yandan Alman Devleti Vatandaşlarından Schütte arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat aktedilmiştir.

Madde 1- Mimar Schütte,İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi mimarî şubesi atölye profesörlüğüne atanmıştır. Kendisine haftada en çok 24 saat ders verilebilir. Mimar Schütte Akademide okulun talimatına, Devlet memurlarının tabi olduğu kanun ve nizamlarına göre çalışacaktır.

Madde 2- Mimar Schütte'ye emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere 567- beş yüz altmış yedi- lira aylık verilecektir.Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzım gelen bütün vergiler kesilecek ve eline geçecek miktar hiç bir vakit(400) dört yüz liradan yukarı olmıyacaktır.

Schütte her ay alacağı ücretten hükümetçe müsaade edilecek miktarını harice gönderebilir.

Madde 3- Mimar Schütte bu kontratın müddeti sonunda memleketine avdet ettiği takdirde dönüş yol parası ve güç masrafı olarak (250) lira verilecektir.

Madde 4- Bu kontratın müddeti 20 Şubat 1942 tarihinden itibaren bir yıldır. Her iki taraftan biri diğer tarafa üç ay evvel yazı ile haber vermek şartile kontratın feshini istiyebilir. Fesih talebi

Schütte B. Toprak

BEYOĞLU NÜFUS MÜDÜRLÜĞÜ

Noter kâğıdı | Nümune 1

Damga Matbaası

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. .....
C. No. .....

-2-

Noteri

Schütte tarafından vaki olursa 3 üncü maddede yazılı olan dönüş yol parası ve göç masrafı verilmez.

Madde 5- Mimar Schütte'ye Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasî, ticarî ve iktisadî işlerle uğraşmıyacaktır. Ancak, mimar Schütte, Akademideki esas vazifesine halel gelmemek şartile ve Maarif Vekilliğinin müsaadesile harigte mesleğile ilgili resmî veya hususî işler deruhte edebilir.

Madde 6- Mimar Schütte'ye Türkiyede vazifesini ilgilendiren resmî yolculuklar için 70 Lira maaşlı memurlar gibi harcırah ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 7- Mimar Schütte'ye Akademinin tatil aylarına rastlamak ve bağlamağıcı Maarif Vekâletince tesbit edilmek şartile senede altı hafta mesuniyet verilecektir. Mimar Schütte izinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecektir.

Madde 8- Mimar Schütte, bir hastalıktan dolayı Maarif Vekâleti sihhî heyetince tasdik edilmiş bir rapora müsteniden en çok üç ay vazifesine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacak ve ücretleri tam olarak tediye edilecektir.Hastalık üç aydan fazla sürerse Maarif Vekâleti kontratı fesedebilecek ve memleketine avdet ettiği takdirde kendisine dönüş yol parası ve göç masrafı ödenecektir.

Madde 9.- Bu kontratta zikir ve tasrih edilmiyen hususlar hakkında Schütte Devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymayı kabul eder.

Madde 10.-İki taraf arasında çıkacak ihtilaf Türkiye mahkemelerince halledilecektir.

Bu Kontrat bir asıl müsha olarak İstanbulda imza edilmiştir.

BEYOĞLU İkinci NOTERİ 1938

1942

Noter kâğıdı

Damga Matrahı

SCHUTTE / B17_3

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. .....
C. No. .....

Noteri

Bu mukavelename zirine mevzu imzalar şahıs ve hüviyetleri dairece maruf BURHAN TOPRAK ile Alman hükümeti tabiiyetinde Schütte'nin olup akidlerden Schütte şahsına izafeten esaseten ve Burhan Toprak maarif vekâletine izafeten mahallinde ve yanımda imzaladıklarını tasdik ederim. Bindokuzyüz kırk iki senesi Şubat ayının yirminci cu a günü.

BEYOĞLU İkinci NOTERİ 1938 İSMİK YAŞMUT

Noter kâğıdı Nümune 1

Damga Matrahı

SCHUTTE / B17_4

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arş

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

Sayı .....

İSTANBUL 9 / 4 / 1942

Suret

Özü .....

Monsieur le directeur de l'académie des
Beaux Arts

İstanbul

J'ai l'honneur de me référer à ma demande orale en vous priant de me nommer un assistant pour tous les jours de la semaine. Les raisons de cette demande sont expliquées dans ma lettre adressée à M.le chef de la section; une copie est ci-jointe.
Actuellement la collaboration de chaque jour d'un assistant est devenue encore plus importante à cause de la préparation de l'exposition.
Je vous propose de vouloir bien nommer un assistant qui,surtout les jours de correction,puisse venir à l'école à 9 heures(ce qu'est nécessaire pour le travail et que je ne peux pas obténir de M.Féridoun). L'intérêt de l'académie exige que mon assistant soit un véritable collaborateur qui cherche à comprendre mes idées et qui prenne des initiatives personnelles - ce que je ne peux pas obtenir de M.Féridoun.
Je vous serai très reconnaissant, Monsieur le Directeur,si vous me permettez de choisir parmi vos candidats.
Veuillez agréer, Monsieur le Directeur, l'expression de mes sentiments respectueux.

W.Schütte

Aslından kopya edilmiştir.
18/4/1942

SCHUTTE / B18

G.Sanatlar Akademisi Mimari Şubesi Şefliğine

Geçen bir seme içinde Akademideki Atölye hocalığı e ile edindiğim tecrübe bana; talebeye her hususta yol göstermek ve onlara daha fazla zaman hasr etmek , bu suretle projelerini tam ve eyi olarak ikmal edebilmelerini mümkün kılmak icab ettiğini gösterdi.
Tabiatiyle mektep talebeye daima muayyen bir projede muayyen müfredat hâl içün muayyen bir sahada bilgi vermek istemez. Daha ziyade talebe , evvela proje yapmakda metod öğrenmek ve ikinci olarak her hangi bir projede daima aid olduğu inşa san'atındaki meselelerin kaffesini kavramayı öğrenmelidir. (Meselâ bir mektep projesi yapılıyorsa tedris ve terbiye tesislerinde proje meselesini ve eğer bir ikametkah bloğu projesi yapılıyorsa ikametkah meseleleri V.S. gibi.)

Bunun içün talebeye , esası sistematik olarak hazırlamak ve istifadeye koymak tabiidir. Mimari unsurlar ve muhtelif kompozisyon şekillerini dahi , irtibatı olan bir bütün olarak onlara ifade etmek yaklaştırmak tabiiki lüzumludur.
Bu suretle talebe bilerek san'atkarane intihgbı aramayı ve Mimarların eserine amade olan san'atkarane ifade vasıtalarına hakim olmayı öğrenir.

Bu esasların hazırlanmasında ve onların tedris maksadile ihzarında ve nihayet Türkçe lisanile yazılmasında daimi bir asistanın yardımcı kuvvetine ihtiyacım vardır. Bundan mada detayların yapılmasında teknik ve bilhassa memnzarı resimlerde talebeye yardım etmesi ve ön olması gibi işler asistanın muhakkak lüzumuna delildir. Daha başkaca Asistan bana ; yabancı memleketler inşa san'at usullerinin kısmı zamanından faidelenebilmek içün , Türkiye mahalli şartlarına uygun olarak şekillendirilmesinde yardımcı olmalıdır.

Hal hazırda bütün bunlar içün proje atölyesinin lüzumlu çalışmalarında daima hazır bir asistan yoktur. Mevcut asistanım kaide olarak yalnız Çarşamba , cuma günleri korektürde yanımda faaliyettedir. P.ertesi , salı , perşenba ve cumaertesi günleri şube şefliğinde diğer üç asistanla birlikde çalışmaktadır.

Bu vaziyette metinlerin tercemesi ve yazılmasile birlikde muktazi teksirini takip etmek dahi imkansız oluyor. (Geçenlerde kütüphane içün üç ve projelere aid bir sahifelik metinler içün takriben iki hafta lazım geldi.)

Ders hususunun talebeye mümkün olduğu kadar geniş ihzar edilubilmesi içün bir asistanın daimi yardımcı olarak tahsisini rica edrim. Bu suretle fevkaladelik elde etmiş değilim , bilâkis proje atölyesi hocasının daimâ yardımcılara sahip olması her yerde mutad hallerdendir.

Daimi asistan olarak lüzumlu tecrübeye sahip ve hazır kendisini vazifesine arzu ve sevgi ile hasr edecek bir mimarın tefrikini tezimen Müdürlük nezdinde teşeppüsatta bulunulmasını rica ederim.

Sch

Sütlerinin dosyası
14-4-42

SCHUTTE / B19

864

20 4 42

Yüksek Mimarlık Şubesi Şefliğine

Atölye öğretmeni Wilhelm Schütte,bağlı yazısile asistan Feridundan şikâyet etmekte ve kendisine müstakil bir asistan verilmesini istemektedir.

Schütte,bu hususta şube şefliğine de müracaatta bulunduğunu bildirmektedir.

Evvelce yapılan bir görüşmede, Schütte'ye Ahsen Yapanar'ın asistanlık yapması muvafık görülmüştü.Vaki şikâyetin bu şekilde önlenilmesi hususundaki müteâlenizin bildirilmesini rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Eki: 1
R.G.

SCHUTTE / B20

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

İSTANBUL 22 / 4 / 1942

Sayı

Öz

Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek
Mimarî Kısmı Sayın Şefliğine

Geçen yaz aylarındanberi Akademide görmeğe çalıştığım vazifemin Müsyö Şütte'yi alâkalandıran kısmı hakkında bu defa size bazı malûmat vermek mecburiyetindeyim: Evvelâ, bir takım maddî fedakârlıklara katlanarak fakat mukabilinde mesleki fazla bir şeyler elde etmek ümidile, büyük bir hüsnü niyetle koştuğum vazifem bana daha ilk zamanlardanberi azab olmakta devam ediyor ve her gün yeni bir ahenksizlik bir diğerini takip ediyor.

Bir proje asistanının vazifesi zannedersem tashihlerde hocaya yardım etmektir.Ve tashihlerden hariç zamanlarda da yine bu manada talebeye yardım etmektir. Ben bu iki vazifeyi belâganmabelâğ yaptığıma kaaniim.

Esasen haftanın hemen her günü saat dörtte ve Cuma günü de akşam altı,yedi hattâ sekize kadar mektepte kaldığıma ve hiç bir zaman mektepte hususî işlerimle meşgûl olmadığıma göre, Akademide bu kadar zaman kalışım başka hiç bir türlü izah olunamaz. Talebelere yaptığım yardımın derecesini de kendilerinden sorup öğrenmek her zaman mümkündür.Yalnız tashih sabahları umumiyetle tashihe 9 ve 20 geçe gelebiliyorum. Bunun da sebebinin tramvay müşkülâtı olduğunu ve bilhassa Edebiyat Fakültesinin Dolmabahçeye naklile bu izdihamın çok fazlalaştığını kendisine lisanı münasiple anlattım.

Bütün buna rağmen tashihlerin yürümediğini, bu yüzden akşam yedi sekize kadar tashihde kaldığımızı,Çarşamba günleri öğle tatilini saat 2,30 da yaptığımızı bütün bunlardan madâ gerek benimle beraber gerekse kendisi hususî olarak tashih günlerinden hariçde tashih yaptığı halde yine haftada iki tashih gününde talebenin bir kısmının tashihsiz kaldığını da ilâve etmek isterim.

Tashihlerde tercüme hususunda bilhassa çok müşkülât çekmekteyim,kendisi esasen Fransızcaya hakkiyle vakıf olmadığından ne söylediği anlaşılmıyor;Ayni zamanda,"sanat ve mimarisinden hiç bir şey anlamadığım bir şahsın müphem ve yersiz kelimelerden yapılmış Fransızca cümlelerle yaptığı tashihatı talebeye izah etmenin ne kadar müşkül ve azab verici olacağını her halde takdir edersiniz.")

Bütün bu saydığım vazifelerden madâ talebeye littérature hazırladığımı ve mebani için 50 kadar program yaptığımı da ilâve etmek isterim.

Müsyö Şütte bunlardan madâ beni iki suretle daha vazifelendirmek istemiştiki bunları yapamıyacağımı kendisine müteaddit defalar ihsas ettim. Bunlardan biri atölye proje tashihlerinden hariç etüdlerdir. Meselâ: talebeye izah edilmek üzere hazırlanması istenen merdiven etüdleri ki kendisine bu mevzuun mebani bilgisi ve inşaat dersleri ile alâkadar olduğunu her halde alâkadar hocaları tarafından gösterildiğini söyledim.

SCHUTTE / B21_1

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

İSTANBUL / / 19

Sayı

Öz

Diğeri ise benim de dahil bulunduğum malzeme nümuneleri ve teknik resim komisyonuna ait vazifelerin bazıları. Ayni komisyonda benim de şahsan yapmağa mecbur olduğum bir sürü işler var. Zannedersem ki komisyon mesaileri alâkadarların şahsî mesaileri demektir .Bu vazifeleri de ben yaptıktan sonra k Müsyö Şütte'nin bu komisyonda sebebi vücudünü anlamıyorum. Hattâ geçen hafta kendisinin bana yapmak mecburiyetinde olduğumu söylediği bu kabilden pek basit bir mesaiyi yapamıyacağımı söyleyince bana mağber oldu zannederim.

Netice itibarile ben müsyö Şüttenin her ne suretle olursa olsun her türlü işlerini görmek üzere Vekâlet tarafından tayin olunmuş bir hizmetkâr olmayıp,muayyen işlerde kendisine yardım etmek üzere verilmiş bir meslekdaş olduğunu zannediyorum. Ve kendisinden de bu güne kadar bana bu tarzda muamele edilmesini istiyordum. Fakat maalesef kendisi bazan beni bir desinatör olarak dahi kullanmak istemiştir. Ve bunun neticesi olarak da daimî bir ahenksizlik senenin başındanberi devam edip gitmektedir.

Muhterem hocam, hakkımda her hangi bir sui tefehhüme mahal kalmaması için bütün bu malûmatı size bildirmek mecburiyetindeyim kaldım. Bu hususta alacağınız isabetli tedbirlere intizar eder ve derin saygılarımı kabul etmenizi rica ederim.

Mimarî Şubesi Atölye
muallimi
Feridun Akozan

R.G.

SCHUTTE / B21_2

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

İSTANBUL 25 / 4 / 1942

Sayı

Öz

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

20/4/1942 Tarih ve 864 sayılı mektubunuza cevaptır:

Muallim W.Schütte,Feridun Akozanın yerine başka bir asistanını şube şefliğinden istememiştir. Bu sefer Müdüriyete bu yolda müracaat etmiş olduğu anlaşılıyor. Sebeb olarak ileri sürdüğü noktalar fikrimce, Feridun Akozanın vazifesini yapmadığını istilzam ettirmez. Leffen takdim ettiğim, ve Feridun Akozan imzasını taşıyan mektupta işin diğer cephesi görülüyor ki, bundan Feridun Akozanın büsbütün haksız olmadığı anlaşılıyor.

Böyle olmakla beraber muallim ile asistanın her şeyden evvel iyi uyuşmaları lâzım geldiği esas olarak kabul edildiğine göre, W. Schütte'ye başka bir asistan vermek icab eder. Ancak,tedris senesi nihayetine erdiği bir zamanda, böyle bir değişiklik yapmanın mahzurları büyük olduğu için, bu işi gelecek ders senesine bırakmak lâzım gelmektedir.

Mimarî Şubesi Şefi

SCHUTTE / B22

G.S.Akademisi Yüksek Mimari Şubesi şefliğine

Atölyrm için bir asistanın tefriki meselesine avdet etmekliğime müsadenizi istiyeceğim.

Bir konuşmamız sırasında bana , bu meselenin ancak gelecek tedris senesinde hal edilebileceğini söylediniz.
Bu mühim meselenin nihai hallinin tehir edilmesi , talebe projelerinin bitirilmesinde olduğu kadar sergi hazırlıklarında da gayri muvafık tesirleri bakımından isabetli olmamıştır.

Bana ancak kısa bir zaman yardım eden bu günki asistanım bay Feridun projelerin tekamül ettirilmesi vesair gibi lüzumlu bulduğum hazırlıkları tamamen yapmıyor.
Bay Feridun iki sene evvel tahsilini bitirmiştir ve binaenaleyh tecrübesi o nispette büyük değildir.
Fakat kendisini , sadece teknik olan bir işi kazandırmak için , faaliyetin muayyen bir kısmını müstakillen idare etmek üzere tavsif ettim . Buna rağmen vazifesini teşeppüssüz ve arzusuz devam ettirmektedir. Maatessüf kendisini işine karşı alakalandırmak ve yaklaştırmak hususunda yaptığım teşeppüsler neticesiz kaldı.
Akademi menfaatine olarak bu meselenin mümkün olduğu kadar sür'atle neticelendirilmesi şayanı arzudur.

Saygılarımla

Schutte

SCHUTTE / B23

1026 20 5 42

Yüksek Mimarlık Şubesi Şefliğine

Mimarî atölye muallimi Schütte'nin, asistanı Feridun Akozandan şifahî ve tahrirî şikâyeti ve Feridun'un kendisini müdafaa yolunda şefliğinize verdiği yazıda "Sanat ve mimarîsinden hiç bir şey anlıyamadığım bir şahsın....."gibi ifadeler kullanması nazarı itibare alınmış ve Umum Müdürün İstanbulda bulunduğu sırada Umum Müdürle ve sizinle beraber bu mesele üzerinde uzun uzadiye görüşülmüştü. Feridunun Schütte hakkındaki ifadesini son dereçe cüretkârane bulan Umum Müdür, iş bu vaziyete girdikten sonra bu asistanın hocanın yanında kalmasına müsaade edilmemesi lâzım geldiğini söylemiş ve Feridun'un Ahsenle değiştirilmesi mütefikan kararlaşmıştı. Hattâ bu kararı tebliğ etmeği, icab ederse Umum Müdür üzerine almak istemiş, fakat arzunuz üzerine bu kararın tebliğini müşthereken derûhte etmiştik. Ahsen Yapanar,sizin temasınızda bu yeni vazifeyi almakta tereddüd gösterdiğinden bilâhare -vakit geçirmemek için- Ahseni çağırarak kararı bizzat tebliğ ettim. Ahsen,ertesi gün muvafakat cevabını bildirdi, fakat müdüriyetin bunu tehriren bildirmesini rica etti. Bunun üzerine müşthereken verilmiş olan karar tahriren tebliğ olundu.

Berayi malûmat bildirirım.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

R.C.

Z

SCHUTTE / B24

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

- c o p i e -

le 21 octobre 1942

Mr. Sedad H.Eldem, chef de la section d'architecture.

j'ai l'honneur de revenir à la question d'un assistant pour mon atelier.
L'aide d'un assistant est indispensable pendant la correction des projets et pour des travaux de préparation etc. En outre,l'assistant doit m'assister dans mon cours dans la section de la decoration; donc,il sera suffisament chargé. Il est préférable que mon assistant comprenne l'allemand; aussi je pourrai m'arranger si il parle français.

Je vous prie de bien vouloir soutenir ma demande à monsieur le directeur de l'académie de désigner un assistant travaillant exclusivement pour mon atelier et avec moi.

Veuillez agréer,monsieur Sedad,l'expression de mes sentiments distingués.

Schütte

Monsieur le directeur
de l'académie des Beaux Arts,
I s t a n b u l

SCHUTTE / B25

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

1944 sonbaharında enterne edildiğim için vazifeme devam edemedim. Kontratım 20 Şubat 1945 tarihine kadardı .9uncu madde ,kontrat yenilemeyecekse keyfiyetin tarafıma üç ay evvelinden ,yani 20.XI.1944 'de kadar yazı ile bildirilmesini âmirdi . Öbür emsalimin ,meselâ Ankara Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesinden Prof.Ruben'in aksine olarak Ekim 1944 ten itibaren kontratla tespit olunan maaşımın verilmemiş oluşu maddi müşkülâtımı mucip olmuştur .Mümkünse bu tarihten kontratın hitamına kadar ki maaşlarımın verilmesini ,bu kabil olmadığı taktirde hiç değilse 6inci maddeye göre muamele yapılmasını rica ederim .Bu maddeye göre hastalık hallerinde 3 ay müddetle maaş alınan icap eder ve filhakika enterne oluşumun başlarında hasta bulunduğum bağlı rapordan anlaşılmaktadır .

Ayrıca enterne ediliğim olayı aynen hastalık gibi benim arzu ve iradem dışında cereyan etmiş bulunduğu için yine aynı madde hükümleri içine girmesi gerekbir .Fazla olarak ,enterne bulunduğum sırada Millî Eğitim ve Nafıa Bakanlıklarınca da kabul olunan Yozgat'daki binasına ait bir projeyi ücretsiz olarak hazırlamış buluniyorum (vesika ilişiktir).Gerek bütün bu hususlar ,gerekse Millî Eğitim Bakanlığınca bir kaç defalar taktir olunan 6 yıllık mesaim göz önünde bulundurularak hiç değilse kontratım mevzuu bahis 6ıncı maddesi hükümleri çerçevesi içinde 3 aylık maaşım karşılığı ödenmek suretiyle bir koleylik gösterilmesine delâletinizi rica ederim .

Adres: Prof.W.Schütte
Saylan Apt.,1
Kandilli
ISTANBUL

SCHUTTE / B26

T.C. MATBU MUHTELİFİ 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 321

C. No. _____

T. C. BEYOĞLU 5 inci Noter Dairesi Tahdisat Odası

Noteri

MUKAVELENAME

ADI : Wilhelm Schütte
BABASININ ADI : Johannes Schütte
DOĞUM YILI : 14/8/1900
DOĞUM YERİ : Heissen B/Köln
TABİİYETİ : Alman

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti adına Güzel Sanatlar Akademi Müdürü Burhan Toprak ile öte yandan Alman Devleti Vatandaşlarından Schütte arasında aşağıdâ yazılı şartlara göre kontrat aktedilmiştir.

Madde 1- Mimar Schütte, Istanbul Güzel Sanatlar Akademisi mimarî şubesi atölye profesörlüğüne atanmıştır. Kendisine haftada en çok 24 saat ders verilebilir. Mimar Schütte Akademide okulun talimatına, Devlet memurlarının tabi olduğu kanun ve nizamlarına göre çalışacaktır.

Madde 2- Mimar Schütte'ye emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere 567 beşyüz altmış yedi- lira aylık verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzım gelen bütün vergiler kesilecek ve eline geçecek miktar hiç bir vakit (400) dörtyüz liradan yukarı olmıyacaktır.

Schütte her ay alacağı ücretten hükümetçe mahsûb edilecek miktarını hurice gönderebilir.

Madde 3- Mimar Schütte bu kontratın müddeti sonunda memleketine avdet ettiği takdirde dönüş yol parası ve güç masrafı olarak 250 lira verilecektir.

Madde 4- Bu kontratın müddeti 20 şubat 1943 tarihinden itibaren bir yıldır. Her iki taraftan birinin diğer tarafa üç ay evvel yazı ile haber vermek şartile kontratın feshini istiyebilir. Fesih talebi Schütte tarafından vaki olursa 3 üncü maddede yazılı olan dönüş yol parası ve güç masrafı verilmez.

Madde 5- Mimar Schütte'ye Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasi, ticarî ve iktisadî işlerle uğraşmıyacaktır. Ancak Mimar Schütte, Akademideki esas vazifesine halel gelmemek şartile ve Maarif Vekilliğinin müsaadesile hariçte mesleğile ilgili resmi veya hususi işler deruhte edebilir.

Madde 6- Mimar Schütte'ye Türkiyede vazifesini ilgilendiren resmî yolculuklar için 70 lira maaşlı memurlar gibi harcirah ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 7- Mimar Schütte'ye Akademinin tatil aylarına rastlamak ve başlangıcı Maarif Vekâletince tesbit edilmek şartile senede altı hafta mezuniyet verilecektir. Mimar Schütte izinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecektir.

Madde 8- Mimar Schütte, bir hastalıktan dolayı Maarif Vekâleti sıhhî heyetince tasdik edilmiş bir rapora müsteniden en çok üç ay vazifesine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacak ve ücretleri tam olarak tediye edilecektir. Hastalık üç aydan fazla sürerse Maarif Vekâleti kontratı feshedebilecek ve memleketine avdet ettiği takdirde kendisine dönüş yol parası ve güç masrafı ödenecektir.

Madde 9- Bu kontratta zikir ve tasrih edilmiyen hususlar hakkında Schütte Devlet Memurlarının tabi olduğu şartlara uymaya kabul eder.

Madde 10- İki taraf arasında çıkacak ihtilaf Türkiye mahkemelerince halledilecektir.

Bu kontrat bir aslî nusha olarak Istanbulda imza edilmiştir.

Schütte B. Toprak

Noter kâğıdı Nümune 1

Damga Matbaası

SCHUTTE / B27_1

T.C. MATBU MUHTELİFİ 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

2

Y. No. _____

C. No. _____

Noteri

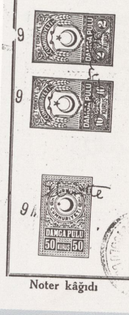

Noter kâğıdı Nümune 1

Damga Matbaası

SCHUTTE / B27_2

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. _____

C. No. _____

Noteri

Bu mukavele altındaki imzalar şahıs ve hüviyetleri dairece maruf Güzelsanatlar akademi müdürü BURHAN TOPRAK ve Wilhelm Schütte'nin olup Akidlerden Burhan Toprak T.C. Maarif vekâleti adına ve diger akid Wilhelm Schütte şahsen mahallinde yanımda imzaladıklarını tasdik ederim. Bindokuzyüz kırküç senesi Mart ayının ~~birinci~~ Perşembe günü.

9 MART 943

x dokuzuncu Salı.

BEYOĞLU BEŞİNCİ NOTERİ SEMİH GÜVENİR

Noter kâğıdı Nümune 1

Damga Matbaası

SCHUTTE / B27_3

Sitte dersleri K. 37

ELEMENTS et THEORIE de l'ARCHITECTURE.

projet de programme d'un cours pour les étudiants de l'académie des beaux arts d'Istenbul

per W.Schütte,professeur d'atelier.

Le sujet du cours est le vocabulaire de l'architecte ,c.v.d. les formes. Ainsi le cours des éléments et de la théorie de l'architecture;qui traite les moyens de réalisation artistiques, et le cours de la science des bâtiments,qui explique les pièces,surface;etc. nécessaires au bâtiments des genres différents ainsi que la façon de satisfaire à ces besoins pratiques, se compléteront mutuellement.

Le cours est accompagné par la demonstration de dispositives en grand nombre;il est complété par des études de composition /croquis et maquettes en plastiline/ et par des excursions.

Le programme est mis au point pendant la préparation du cours.

En premier lieu,les monuments de l'architecture turque seront l'objet des demonstrations; en outre,les livres classiques sur l'architecture contribueront à la préparation du cours ainsi que les publications contemporaines; par exemple :

Vitruv	Palladio	Violet le Duc	Schinkel
Thiersch	Gusdet	Schumacher	L'Auger
Loos	Steinmetz	LeCorbusier	Hautecoeur et autres.

SCHUTTE / B28_1

projet de Programme

I. 1) définition générale / le pratique et le beau /

2) le charactère d'un bâtiment /per example : représentatif - simple monumental - intime en analogie du charactère des pièces de musique et de la litt

l'échelle des bâtiments

II. 3) Les volumes extérieures
les proportions des volumes
les volumes simples
les volumes composés
volumes en coordination (principe de répétition)
volumes en subordination (principe de dominante)

la composition (principe d'isolation)
(les ensembles)

jonction de volumes

4) les volumes intérieures (. Pâmuk)
les proportions des intérieures
l'éclairage des salles (dimension,forme et emplacement des fenêtres - comme element de l'architecture)
les salles de formes simples
les salles de formes composées
suite de salles

la composition

SCHUTTE / B28_2

(Elements et théorie de l'architecture) - 2 -

5) les surfaces / verticales : façades
définition générale, proportion,
relation des parties ouvertes et des parties fermées
des façades / les contrats
façades plastiques et façades plattes, les profils
structure des façades : traitement des surfaces, matéria
décoration des façades.

III. 6) les portiques et les arcades

7) les accès et les entrées

8) les hols, les corridors

9) les escaliers

10) les places, les cours, les jardins autour des bâtiments

IV. 11) les théories de l'architecture
historiques et contemporaines
12) le rôle de l'architecte.

Schütte
Istanbul, 16 juillet 1943

SCHUTTE / B28_3

- copie -

à Monsieur le directeur de l'académie — le 12/12/943

Monsieur le chef de la section d'architecture

de l'académie des beaux arts.

Schütte
Dar yanma
30-12-43

Dans la section d'architecture, les concours sont organisés pour les élèves des trois ateliers ensemble. Donc, les programmes de ces concours devraient être fixés par les professeurs des trois ateliers ensemble. Je vous prie de bien vouloir mettre cette propoition à l'ordre du jour de la prochaine réunion des professeurs.

Aussi les dates des concours devraient être si-non fixées ensemble, au moins devraient-elles communiquées aux professeurs des ateliers quelques jours d'avance. /La dernière fois, je n'appris qu'en entrant pour le correction dans mon atelier qu'il y avait un concours. Le fait que je n'était pas mis au courent d'avance provoqua une impression pénible parmi les étudiants - ce qui devait être évité à l'avenir./

Veuilles agréer, Monsieur, l'expression de mes sentiments sincères.

Schütte.

SCHUTTE / B29

10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 3543

C. No

T. C.
BEYOĞLU
5 inci Noter Dairesi
Telefon: 42278

Noteri

MUKAVELENAME

ADI : Wilhelm Schütte
BABASININ ADI : Johannes Schütte
DOĞUM YILI : 14/8/1900
DOĞUM YERİ : Heissen B/Köln.
TABİİYETİ : Alman.

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti adına Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile öte yandan Alman Devleti vatandaşlarından Schütte arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat aktedilmiştir.

Madde 1- Mimar Schütte, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi mimari şubesi atölye profesörlüğüne atanmıştır. Kendisine haftada en çok 24 saat ders verilebilir ; Mimar Schütte Akademide okulun talimatına, Devlet memurlarının tabi olduğu kanun ve nizamlarına göre çalışacaktır.

Madde 2- Mimar Schütte'ye emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere 567 beşyüz altmış yedi lira aylık verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzım gelen bütün vergiler kesilecek ve eline geçecek miktar hiçbir vakit (400) dört yüz liradan yukarı olmıyacaktır.

Schütte her ay alacağı ücretten hükümetçe müsaade edilecek miktarını harice gönderebilir.

Madde 3- Mimar Schütte bu kontratın müddeti nihayetinde memleketine avdet ettiği takdirde dönüş yol parası ve güç masrafı olarak 250 lira verilecektir.

Schütte — B. Toprak

Noter kâğıdı — Nümune 1

SCHUTTE / B30_1

10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti
2

Y. No.

C. No

Noteri

Madde 4- Bu kontratın müddeti 20 Şubat 1944 tarihinden itibaren bir yıldır. Her iki taraftan biri diğer tarafa üç ay evvel yazılı ile haber vermek şartiyle kontratın feshini isteyebilir. Fesih talebi Schütte tarafından vaki olursa 3 üncü maddede yazılı olan dönüş yol parası ve güç masrafı verilmez.

Madde 5- Mimar Schütte' Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasî, ticarî ve iktisadî işlerle uğraşmıyacaktır. Ancak mimar Schütte, akademideki esas vazifesine halel gelmemek şartiyle ve Maarif Vekilliğinin müsaadesile hariçte mesleğile ilgili resmî veya hususî işler deruhte edebilir.

Madde 6- Mimar Schütte'ye Türkiyede vazifesini ilgilendiren resmî yolculuklar için 70 lira maaşlı memurlar gibi harcırah ve izmet yevmiyesi verilir.

Madde 7- Mimar Schütte'ye akademinin tatil aylarına rastlamak ve başlangıcı Maarif Vekâletince tesbit edilmek şartiyle senede altı hafta mezuniyet verilecektir. Mimar Schütte izinli olduğu sırada ücreti tam olarak verilecektir.

Madde 8- Mimar Schütte, bir hastalıktan dolayı Maarif Vekâleti sıhhî heyetince tasdik edilmiş bir repora müsteniden en çok üç ay vazifesine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacak ve ücretleri tam olarak tediye edilecektir. Hastalık üç aydan fazla sürerse Maarif Vekâleti kontratı feshedebilecek ve memleketine avdet ettiği takdirde kendisine dönüş yol parası ve güç masrafı ödenecektir.

Madde 9- Bu konturat günü bitince yenilenmiyecek ve keyfiyet Schütte'ye en az üç ay önce yazılı [illegible] bildirilecektir.

SCHÜTTE KASTAMONU

Schütte — B. Toprak

Noter kâğıdı — Nümune 1

SCHUTTE / B30_2

10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti
3

Y. No.

C. No

Noter

Madde 10- Bu kontratta zikir ve tasrih edilmiyen hususlar hakkında Schütte'ye Devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymaya kabul eder.

Madde 11- İki taraf arasında çıkacak ihtilâf Türkiye mahkemelerince halledilecektir.

Bu kontrat bir asıl nusha olarak İstanbulda imza edilmiştir.

DAMGA PULU 10 KURUŞ 10

Bu mukavelename altındaki imzalar yüzde ve hüviyetleri dairesinde maruf Güzel sanatlar akademesi müdürü Burhan TOPRAK ve Wilhelm Schütte(nin olup aktlerden Bu han toprak maarif vekâleti adına ve Wilhelm Schütte şahsen mahallinde binniyabe giden dairem memuru yanında vazettiklerini tasdik ederim. Bin dokuz yüz kırkdört senesi Mart ayının birinci Çarşamba günü. 1 MART 944

T. C. BEYOĞLU BEŞİNCİ NOTERİ

Noter kâğıdı — Nümune 1

SCHUTTE / B30_3

MİMGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: 10101/72
357

Ankara: 9 / VI / 1944

Özet

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

21/IV/1944 tarih ve 706 sayılı yazı karşılığıdır:

Bazı askerî sebepler yüzünden yabancıların 24/V/1944 tarihinden 20/VI/1944 tarihine kadar yurdun bir çok bölgeleriyle İzmir ve havalisindeki kara yollarından geçmeleri Genelkurmayca yasak edilmiş olduğu ve bu sebeple Akademiniz öğretmenlerinden Wilhelm Schütte'nin belli tarihe kadar Efes ve Bergama'ya gitmesine müsaade edilemiyeceği Dahiliye Vekâletinden bildirilmiştir.

Keyfiyetin adı geçen öğretmene tebliğini dilerim.

Maarif Vekili
a.

Güzel Sanatlar		
Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
26/VI/44	583	IZ
Muamelesi		

m.T.a.

Ş.A.KG.7/VI/1844

SCHUTTE / B31

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: 10/554

Ankara: 23/ VIII /1944

Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
24/VIII/44	776	776

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

10/VIII/1944 tarih ve 2264 sayılı yazı karşılığıdır:

Memleketimizdeki alman tabiiyetindeki yabancılardan hangilerinin yurdumuzda kalacakları ve hangilerinin gidecekleri işiyle münhasıran Dahiliye Vekâleti meşgul olmaktadır.

Maarif Vekili

Ta.

Ş.A.KG.15/VIII/1944

SCHUTTE / B33

2264

10 8 44

Profesör Wilhelm Schütte hak.

Maarif Vekilliğine

Alman tabiiyetinde bulunan Akademi atölye profesörü Wilhelm Schütte memleketimizde kalmak üzere İstanbul vilâyetine müracaatta bulunmuştur. Hakkında yapılacak polis tahkikatı müsaid netice verdiği takdirde Schütte'nin Akademideki vazifesinde kalması müessesemiz tedrisatı için faydalı olacaktır. Bu hususdaki gerekli muamelenin yapılmasına yüksek emir ve müsaadelerini saygılarla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

H.A.

SCHUTTE / B32

Güzel sanatlar akademisi müdürlüğüne,

İ s t a n b u l

Güzel sanatlar umum müdürlüğünün 1e1e1/78 / 477 numerolu emrile 2o ağustos 1944 tarihinden itibaren bana bir buçuk ay izin verilmiştir. İzmimin müddetince Yozgat'ta ikamet etmekteyim.

Eylül ayına ait olan maaşımın şahsıma tevdi edilmek üzere Yozgat Maarif Müdürlüğüne göndermenizi saygılarımla reca ederim.

Adres :

Wilhelm Schütte
Yozgat, P.K. 1

30 VIII 44

Schütte

SCHUTTE / B35

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Yozgat P.K. 1 , 3o.8.1944

Monsieur Burhan Toprak,

directeur de l'académie des beaux arts, Istanbul

Monsieur le directeur,

je suis heureux de pouvoir vous communiquer que je suis bien arrivé à Yozgat. Avec Mme et Mr Wolf de Fenerbahce ensemble, nous nous sommes installés dans une petite maison simple mais très propre. Cela ne serait pas mal si cela ne durait qu'une semaine ou deux.

Il était très aimable de votre part de me dire que vous ferez toutes les démarches nécessaires pour obtenir pour moi la permission de retourner à Stemboul le plus vite possible. Des camarades à Ankara m'ont expliqué comment ils ont obtenu une permission rapide de rester. On a pris un papier de la direction de la Sécurité confirmant qu'il n'y ait pas d'objection de la part de la Sécurité. D'abord ce papier éteit contresigné par leur direction générale au Ministère de l'Education Nationale, après il était soumis au Ministère de l'Intérieure. Le Ministère de l'Intérieure a donné la permission immédiate.

Je vous remercie d'avance pour tout ce que vous ferez pour arranger l'affaire.

Très pressé dans la nuit avant mon départ, je n'ai pas su bien rédiger la demande concernant le transfer de mon salaire de septembre à Yozgat. Je vous prie de la remplacer par la demande ci-jointe.

Je vous serai très reconnaissant si vous voulez bien me faire part des succès de vos démarches.

Croyez, monsieur le directeur, à mes sentiments sincères.

W. Schütte

SCHUTTE / B34

2393

4 9 4

Wilhelm Schütte hakkında.

Maarif Vekilliğine

Akademi Yüksek Mimarlık şubesi atölye öğretmeni Schütte Alman Tabiiyetinde bulunduğundan İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından Yozgat'a gönderilmiştir.

Schütte bağlı dilekçe ile müracaat edersek 20/Ağustos/1944 tarihinden itibaren 1,5 ay müddetle mezun olduğunu,bu müddet zarfında tahakkuk edecek ücretinin tediyesini istemektedir.

Filhakika,Schütte,Yüksek Vekilliğin 20/7/944 tarih ve 10101/477 sayılı emrile 20/Ağustos/944 den itibaren 1,5 ay mezun bulunmaktadır.

Mecburen toplanma kampına gitmiş olduğuna nazaran 1,5 aylık mezuniyeti müddetinde kendisine ücret verilip verilemiyeceğinin işlarına yüksek emirlerini saygılarla rica ve istirham ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Eki: 1 istida

SCHUTTE / B36

T. C.
Milli Eğitim BAKANLIĞI
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: 10/48

Ankara 3 / V / 1945

Kayıt tarihi	Özel Kayıt No.	Dosya No.
15/V/45	528	IZ
Muamelesi		

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

27/IV/1945 tarih ve 670 sayılı yazı karşılığıdır:

Birbuçuk aylık mezuniyeti sırasında toplama kampına gönderilen, Akademinizin yabancı öğretmeni Mimar Wilhelm Schütte'ye,izinli bulunduğu zamana ait ücretlerinin verilip verilmiyeceği hakkında Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Umum Müdürlüğünden alınan yazının tasdikli bir örneği iliştirilerek gönderilmiştir.

Adı geçen öğretmenin iznini kullanmakta olduğu sırada enterne edilmiş olduğuna göre, ücretinin ödenmesine ait gereken işleadn yapılmasını dilerim.

Millî Eğitim Bakanı
a.

T.T.NT.2/V/1945
Eki: 1 yazı örneği

SCHUTTE / B38

2473

16 9 44

Profesör W.Schütte Hk.

Maarif Vekilliğine

Akademi Atölye Profesörü Alman tabasından Wilhelm Schütte, daha evvel Akademideki vazifesine devam etmek istemişdi. Emniyet makamlarının tahkikatı vakitli olarak neticelenmediği cihetle Schütte Yozgata gitmek mecburiyetinde kalmıştır.

1944 - 1945 ders senesi başlamak üzeredir. Schütte'nin tedrisat sırasında Akademideki vazifesi başında bulunması muvafık olacaktır. Emniyet makamlarınca yapılan tahkikat neticesi muvafık olduğu takdirde Schüttenin vazifesi başına dönmesi hususuna delâletlerini en derin saygılarıma terdifen rica ve istirham ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

B.O

SCHUTTE / B37

Bütçe ve Malî Kontrol Umum Müdürlüğünün 12/IV/1945 tarih ve 112174/25-339 sayılı yazısı sureti:

Maarif Bakanlığı Muhasebe Müdürlüğüne

8/II/1945 tarihli ve 1632 sayılı yazı karşılığıdır:

Birbuçuk aylık mezuniyeti esnasında toplama kampına gönderilen Mimar Wilhelm Schütte'nin bu müddete ait ücretinin verilip verilemiyeceği hususunun tayini hakkındaki yazınızla ekleri incelendi:

Adı geçen uzmanla 20/II/1944 tarihinden itibaren bir sene süre ile akdedilen sözleşmenin ikinci maddesiyle, Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî şubesi Atölye Profesörlüğü ödevine mukabil mimara verilecek ücret tayin edilmiş, yedinci maddesiyle de senede altı hafta mezuniyet verileceği ve izinli bulunduğu süre esnasında ücretinin tam olarak verileceği kabul edilmiştir.

Maarif Bakanlığınca kendisine 20/VIII/1944 tarihinden itibaren altı hafta mezuniyet verildiği anlaşılmakta ise de, mezuniyetinin başlayacağı tarihten evvel, 2/VIII/1944 tarihinden itibaren Almanya ile Siyasî ve İktisadî münasebetlerimizin kesilmesine Büyük Millet Meclisince karar verilmiş ve bu karar gereğince de Alman buyruluğunda bulunanların yurdumuzu terketmeleri zarureti hasıl olmuştur.

W.Schütte yurdumuzu terketmemiş olduğundan, enterne edilerek toplama kampına gönderilmiştir. Halen de toplama kampında bulunan profesör 26/VIII/1944 günlü dilekçesiyle mezun bulunduğu süreye ait ücretinin verilmesini istemektedir.

Kamutayca ittihaz olunan kararla, profesörün mezun olacağı tarih arasında 18 günlük bir süre mevcut olup, evrak arasında adı geçenin enterne edildiği tarihe de tesadif edilmemiştir.

Bu vaziyete göre;

W.Schütte'nin enterne edildiği tarihe nazaran bir tefrik yapmak zarureti vardır.

1 - Mumaileyhe mezuniyet verilmeden evvel enterne edilmişse bu hal siyasî olayların yeni gelişmelerine göre gayri muayyen bir süre için ödevini yapmasına mani bulunmaktadır. Bununla beraber bu imkânsızlık siyasî ahvalin neticesi olup kendisine isnadı mümkün değildir. Bu bakımdan borçlar kanununun 117 inci maddesinin uygulanması gerekecek ve sözleşme hükümlerine göre mevzuubahs vecibenin sukut ettiği kabul edilecektir. Karşılıklı teahhütlerde ise bir tarafın zimmetindeki borcun sükutu diğer tarafın uhdesindeki borcu talep etmek hakkını iskat edeceği yine bu maddenin hükmi iktizasından bulunmak ve borçlunun eda külfetinden kurtulmasının kanunu bir sonuç olmak itibariyle bir irade izharını dahi icabettirmez.

Bu itibarla, enterne edilmesinden dolayı borcunun sükût edeceği kabul edilen adı geçenin, ancak göreceği ödeve, diğer bir değimle yüklendiği borca mukabil kendisine verilecek ücreti talep etmeğe hakkı kalmıyacağından, binnetice, mezun bulunduğu sırada tam olarak xxxxxxği vereceği meşrut ücreti de istemek hakkına malik değildir.

SCHUTTE / B39_1

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

- 2 -

2 - Enterne edilmeden evvel mezuniyetini kullanmağa başlamış ise, mezun olan profesörden bu süre içinde ödev ifası istenilemiyeceğinden, bu imkânsızlık ancak mezuniyetinin hitamında tezahür etmiş telakki edilecektir. Eda imkânsızlığında kalmıyan bir kimse hakkında ise mezkur 117 inci madde hükümleri uygunlanamıyacağı cihetle teahhüdüne karşılık, mezun bulunduğu zamana ait ücretini isteyebilir.

Bu itibarla W.Cshütte iznini kullanmağa başlamadan evvel enterne edilmişse ücretinin verilmesine imkân yoktur.

Şayet iznini kullanmakta iken enterne edilmişse bu süreye ait ücretinin ödenmesi iktiza eder.

Bu esas dairesinde muamele yapılmasını rica ederim.

Bütçe ve Malî Kontrol Umum Müdürü
İmza

T.C.
Milli Eğitim Bakanlığı
Güzel Sanatlar Akademisi
Aslının aynıdır.
24/1945

SCHUTTE / B39_2

T. C.
Milli Eğitim Bakanlığı
Güzel Sanatlar U. Müdürlüğü
Sayı : ...1af.616

Ankara: 27 / VI / 1946
Özet

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğü
İstanbul

Akademi Mimarî Bölümü öğretmenlerinden olup, Yozgat'ta enterne edilmiş olan Mimar Wilhelm Schütte'nin serbest bırakılmasının kararlaştırıldığı ve bu hususta ilgili Valiliğe gerekli tebligatın yapıldığı İçişleri Bakanlığından bildirilmiştir.

Bilgi edinilmesini dilerim.

M.Eğ.Bakanı

Güzel Sanatlar Akademisi
Kayıt tarihi 17/7/46 | Kayıt No. 743 | Dosya No. Z

9/66.Şa.20/VI/1946

SCHUTTE / B40

C
18-8-946 957 Z

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

1944 sonbaharında enterne edildiğim için vazifeme devam edemedim. Kontratım 20 Şubat 1945 tarihine kadardı. Şuncu madde, kontrat yenilenmeyecekse keyfiyetin tarafıma üç ay evvelinden, yani 20.XI.1944'de kadar yazı ile bildirilmesini emirdi. Öbür emsalimin, meselâ Ankara Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesinden Prof.Ruben'in aksine olarak Ekim 1944'ten itibaren kontratla tespit olunan maaşımın verilmemiş oluşu mezuriyetimi mucip olmuştur. Mümkünse bu tarihten kontratın hitamına kadarki maaşlarımın verilmesini, bu kabil olmadığı takdirde hiç değilse üinci maddeye göre muamele yapılmasını rica ederim. Bu maddeye göre hastalık hallerinde 3 ay müddetle maaş alınmak icap eder ve filhakika enterne oluşumun başlarında hasta bulunduğum bağlı rapordan anlaşılmaktadır.

Ayrıca enterne ediliş olayı aynen hastalık gibi benim arzu ve iradem dışında cereyan etmiş bulunduğu için yine aynı madde hükümleri içine girmesi gerektir. Fazla olarak, enterne bulunduğum sırada Millî Eğitim ve Defâ mahkemelerince de kabul olunmuş Yozgat Lise binasına ait bir projeyi dereteyn olarak hazırlamış bulunuyorum (vesika ilişiktir). Gerek bütün bu hususlar, gerekse Millî Eğitim Bakanlığınca bir kaç defalar tekrir olunan o yıllık maaşım göz önünde bulundurularak hiç değilse kontratım mevzuu bahis üinci maddesi hükümleri çerçevesi içinde 3 aylık maaşın karşılığa ödenmek suretiyle bir kolaylık gösterilmesine delâletlerini rica ederim.

Adres: Prof.W.Schütte
Saylan Apt.,1
Kandilli
İSTANBUL

SCHUTTE / B41

16 VIII 46

1519

Wilhelm Schütte
Yüksek Mimar
Saylan Ap. 1
Kandilli-İstanbul

12.VIII.1946 tarihli dilekçenize cevaptır :

Millî Eğitim Bakanlığının 3.V.1946 tarih ve 10/418 sayılı emirlerile tebliğ edilen Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünün 12.IV.1945 tarih ve 112174/25-339 sayılı yazısı üzerine toplama kampına gitmeden önce izninizi kullandığınızı gözönüne almış ve izinli olduğunuz müddete ait ücretiniz ödenmiştir. Bu kere toplama kampında iken aldığınız raporlarla izinli sayılmanızı ve 3 aylık ücretin verilmesini istiyorsunuz.

Bu isteğiniz incelenmiş ve tarafınıza kânunî imkân bulunamamıştır. Tebliğ olunur.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü
B. Topuz

Eki: 1 rapor
1 Yozgat Vilâyeti
Nafıa Md. Yazısı.

R.D/B.O.

SCHUTTE / B42

T.C.Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar Akademisi
müdürlüğüne
İstanbul

Memleketime avdet edeceğimden mukavelemamenin 3üncü maddesi gereğince dönüş yol parası ve göç masrafı olarak 250 TL verilmesini sayğılarımla rica ederim.

adres :
W.Schütte
Saylan apt.
Kandilli

24/8/46 990

SCHUTTE / B43

1569

26 VIII 6

İstanbul Gümrük Müdürlüğüne

1938 yılında Akademide teşkil edilen inşaat bürosunda çalışmak üzere Türkiyeye celbedilen yüksek mimar Wilnelm Şütte, inşaat bürosunun lâğvından sonra Akademi mimarî bölümü atelye öğretmenliğine mukavele ile bağlanmış ve bu vazifeyi ifae ettiği sırada Almanya ile harp haline girmemiz dolayisile enterne edilmiştir. Enterne edildiği sırada mukavelesi de munkati olmuş bulunan Şütte bu kere Viyana'ya dönmek arzusundadır. Dönüşünde beraberinde götüreceği ev eşyası için Gümrükçe mümkün olan kanunî kolaylığın gösterilmesine müsaadelerini Sayğılarla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü
B. Topuz

SCHUTTE / B44

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T.C.
Milli Eğitim Bakanlığı
Güzel Sanatlar U. Müdürlüğü
Sayı : 1584/1584 Z

Ankara: 4 IX / 1946

Özel

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğü
İstanbul

2.9.1946 tarih ve 1584 sayılı yazınız karşılığıdır :

Alman devleti vatandaşlarından Mimar Schütte ile Bakanlığımız arasında yapılmış olan sözleşme ve adı geçenin durumu incelendi :

Almanya ile harp halinin başlaması üzerine adı geçenin enterne edildiği ve bu sebeple de Akademiniz ile ilgisinin kesildiği anlaşılmasına göre, sözleşme müddeti içinde yapılması gereken hizmet tamamiyle yerine getirilmemiş ve sözleşmenin akit sıfatiyle bozulmasına Bakanlığımızca sebebiyet verilmemiş olduğundan, Mimar Schütte'ye dönüş yol parası verilmesine sözleşme hükümleri müsait bulunmamaktadır.

Gereğinin yapılmasını dilerim.

M.Eğ.Bakanı

İ Sanatlar Akademisi

	Kayıt No.	Dosya No.
22/X/46	2040	Z

ŞA.SÖ.9.X.1946

SCHUTTE / B45

KONTRAT

Adı:..... Grete Schütte-Lihotzky
Babasının adı:.. Erwin Lihotzky
Doğum yeri..... Viyana
Doğumyılı..... 20.L.1897
Tabiiyeti..... Almanya

Bir yanda Türkiye Cumuriyeti Kültür Bakanlığı adına, Paris Bölgesi Talebe Başispekteri Avni Başman ile öte yandan Alman Devleti vatandaşlarından Paris'te mukim Mimar Grete Schütte Lihotzky arasında, aşağıda yazılı şartlara göre, kontrat yapılmalıştırı-

Madde 1..Mimar Grete Schütte-Lihotzky İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimari bölümü şefi yanında mektep inşaatı mimarı olarak çalışacaktır. Gerek tedrisatta gerek Kültür Bakanlığı emriyle yapılacak projelerin hazırlanmasında Bölüm şefine yardım edecektir. Ancak Kültür Bakanlığı isterse Mimar G.Schüttr-Lihotzky Ankaraya nakledilerek orada çalışacaktır.

Madde 2..Mimar G. Schütte-Lihotzky'ye emeğine karşılık olmak rak, her ay peşin olmak üzere, Bürtyüzonaltı (416) Türk lirası ücret verilecektir. Ancak bu ücretten kanunca kesilmesi lazımgelen her türlü vergiler kesilecektir. Fakat kendisinin eline geçecek miktar hiçbir vakit üçyüz(300) Türklirasından aşağı veya yukarı olmayacaktır. Mimar G.Schütte-Lihotzky heray sayda alacağı ücretten hükümetçe müsaade edilecek miktarını Türkiye haricine gönderebilir.

Madde 3..Mimar G.Schütte-Lihotzkyye Türkiyeye geliş yol parası ve göç masrafı karşılığı olarak maktu surette ikiyüzelli (250) Türklirası verilir. Kontratın süresi sonunda da memleketine dönüş yol parası ve göç masrafı olarak ikiyüzelli (250) türklirası verilecektir.

Madde 4..Bu kontratın müddeti bir Temmuz 1938 tarihinden başlamak üzere üç yıldır. Ancak Mimar G. Schütte-Lihotzky'ye Türkiyede işine başladığı günden itibaren edilerek ücret verilecektir. Her iki taraftan biri, üçay önce yazı ile habervermek şartiyle, kontratın feshini isteyebilir. Fesih talebi Mimar G.Schütte Lihotzky tarafından vaki olursa kendisine dönüş yol parası ve göç masrafı verilmez.

Madde 5..Mimar G.Schütte-Lihotzky'ye, Türkiye içinde resmî ödevini ilgilendiren yolculukları için 100 Türk lirası maaşlı işyarlar gibi harcırah ve ikamet yevmiyesi verilir.

LIHOTZKY / B01_1

- 2 -

Madde 6..Mimar G.Schütte-Lihotzky'ye senede 6 hafta mezuniyet verilecektir. İzninin başlanıcı Kültür Bakanlığınca tespit olunur. İzinli olduğu sırada kendisine ücreti tam olarak verilecektir.

Madde 7.. Mimar G.Schütte-Lihotzky'nin bir hastalıktan dolayı Kültür Bakanlığı Sağlık heyetince tasdik edilmiş bir rapora müstenit olarak en çok üç ay ödevine devam edememesi halinde bu müddet çalışma günleri gibisayılacakve ücretleri kendisine tamam olarak tediye edilecektir. Hastalık üç aydan fazla sürerse Bakanlık kontratı feshedebilir. Bu taktirde kendisine dönüş yol parası ve göç masrafı verilecektir.

Madde 8..Bu kontratta zikir ve tasrih edilmeyen kaşamlar hususlar hakkında Mimar G.Schütte-Lihotzky Türkiye devlet memurlarının tabi olduğu şartlara uymayı kabul eder.

Madde 9..İki taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında yalnız Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

İşbu kontrat Bin-Dokuzyüz-Otuz-Sekiz yılı haziranının Otuzuncu günü pariste iki nüsha olarak imza ve teati edilmiştir.

Kültür Bakanlığının 20.6.1938 (IOIOI4/4/2388 YÜQD) tarihli emriyle verdiği salahiyete istinaden tarafımıan imza edilmiştir.
30.6.1938

Mühür
A.Başman

K.B?Paris-Bölgesi Talebe Başispekteri
26,rue de la faisanderie,
PARİS XVIe
İmza
G.Schütte-Lihotzky
Mimar.
12, rue Boyer-Collard,
Paris V.

Aslının aynıdır.

T. C.
ÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ
Sayı 643

İSTANBUL 16 / 9 / 193 8

ÖZÜ

Akademi Direktörlüğüne

Akademi Tatbikat Bürosunda çalışmak üzere angaje edilmiş olan Madam Grete Schütte-Lihotzky bugün vazifesine başlamıştır.
Keyfiyeti saygılarımla arzederim.

Tatbikat Bürosu Şefi
Profesör

V.F.

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ
Sayı 643

İSTANBUL 13 / 3 / 193 9

ÖZÜ

Bayan Grete Schütte
Akademi Tatbikat Bürosunda

15/Mart/939 tarihini takib eden üç ay sonunda bürodaki vazifenize nihayet verilecektir. Keyfiyet, mukavelenizin maddeî mahsusası mucibince şimdiden tebliğ olunur.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Yukardaki Direktörlük tahriratı Madam Şütteye tebliğ edilmek istenmişse de kontratının Kültür Bakanlığı ile akdedilmiş olduğundan Direktörlüğün işbu tahriratını tanımadığını ve imzadan istinkâf ettiğini bildirmiştir. Kendisine işbu tahrirat tarafımızdan şifahen tebliğ edilmiştir.
Keyfiyet saygılarla arz olunur.

Tatbikat Bürosu sekreteri — İdare memuru — Akademi kalemi kâtibi

Bayan Şütteinin dosyasına
Kısmen. Kaleme. 13/3/1939

H.A.

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

16101/75
Sayı : 3338

7.Eylul 1938

Ankara; 7 /193

Konu: Adolf Treberer'e ait kontrat örneği gönderildiği hak:

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne.

Akademinizde çalışmakta olan Yabancı Uzmanlar için Bakanlar Kurulundan alınan isimsiz kadroda açık bulunan -Tahta ve Taş- atölyesi Uzmanlığına 1.10.1938 den itibaren angaje edilen Adolf Treberer ile Bakanlığımız arasında aktedilen kontratın tastikli bir örneği iliğik olarak gönderilmiştir.

Gereğinin ona göre yapılmasını dilerim.

Kültür Bakanı a.
y.y.
İlhan Tunçan

R.K.

Doç.Refik Duro
Mimar Kalfa.
8/11/38

Zatî
Bu dosya teşkili
Kalfa
12-9-38

RT.US. 6/9/1938
Ek: 1 kontrat örneği

Güzel Sanatlar Akademisi

Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
12/9/938	1372	Z.
Havale tarihi		

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

Sayı .....

İSTANBUL 1/10/1938

Özü .....

Akademi Direktörlüğüne

Heykel şubesi taş ve tahta yontma öğretmenliğine tayin edilen Adolf Treberer'in bu gün vazifesine başlamış olduğunu saygılarımla arzederim.

Heykel Şubesi Şefi

TREBERER / Bo2

SURET

1911 doğumlu hasta Adolf Treberer von Trebersburg
25/8/939 tarihinde apandisitten hastahanemizde ameliyat oldu ve halen hastahanemizde tedavi altında bulunmaktadır. Bu hasta eylûl nihayetinden evvel ne seyahata çıkabilecek ne de çalışabilecek bir vaziyettedir.

St.Pölten Umumî Hesmî
hastahanesi cerrahî
kısmı sertabibi
Prim Dr. Edmund Ebner

St.Pölten 2/9/939

TREBERER / Bo5

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIGI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

Sayı .....

İstanbul 16/6/1939

Öz .....

Almanya Başkonsolosluğu

Adolf Treberer von Trebersburg namına tanzim edilen Wilhelmbur Başpapaslığının 22 Mayıs 1939 tarih ve 1810 sayılı doğum ve vaptiz vesikasının arkasında aşağıdaki cümle mevcuttur:

"Burada zikredilen baba ile dede ismi Treberer von Trebersburg olarak doğrudur (Treberer değildir)"

Niderdonau Polis Müdürlüğünün 13 mayıs 1939 tarih ve Z.L.. 1/9-6430/12-VIII-1939, numaralı emirnamesi.

Almanya Başkonsolosu namına:
Aslının Aynıdır

93

BANCA PIELLO 30 cmq 50

TREBERER / Bo3

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Ar Genel Direktörlüğü
Sayı: 10101/75
688

Ankara, / /193

Özet: 30 Haziran 1939
A.Treberer von Trebersburg'a 6 hafta izin verildiği H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

Giriş Kayıt
Kayıt No
4 7 9 1122 75

22.VI.1939 tarihli ve 1630 sayılı yazı karşılığıdır:

Akademiniz Taş ve Tahta Atölyesi Uzmanı A.Treberer von Trebersburğ'un senelik mezuniyet talebi hakkındaki dilekçesi incelenmiş ve kontratının 6 ıncı maddesi mucibince, 7 Temmuz 1939 dan itibaren altı hafta izinli sayılması uygun görülmiştür.

Gereğinin ona göre yapılmasını ve keyfiyetin adı geçen uzmana da tebliğini dilerim.

Maarif Vekili

Tebliği. Kaleme
3/VII 939

Ta.

RT.AT.27/VI/1939

TREBERER / Bo4

Josef Treberer von Trebersburg
Wilhelmsburg a.d.Tr. Färbergasse,17,
Gau Niederdonau,Ostmark.

Wilhelmsburg,den 5.September 1939

An die
Direktion der staatlichen Akademie für bildende Künste
in Istambul.

Ich bitte die p.t.Direktion der Akademie der bildenden Künste in Istambul höflichst, meinen Sohn,Herrn Adolf Treberer von Trebersburg seinen verspäteten Dienstantritt untertänigst entschuldigen zu wollen.

Mein Sohn ist leider die letzten Wochen schwerkrank gewesen und hat sich, wie aus dem beiliegenden ärztlichen Athest zu ersehen ist, sich einer Operation im Krankenhaus St.Pölten unterziehen müssen.

Er kann daher erst Ende September seine Rückreise nach Istambul antreten und nachher seinen Schuldienst an der dortigen Akademie wieder übernehmen.

Bitte dies zur gefälligen Kenntnis zu nehmen und es veranlassen zu wollen, dass auch das Unterrichtsministerium davon verständigt wird.

Mit besonderer Hochachtung verbleibe ich

ergebenst,

A. Treberer von Trebersburg

TREBERER / Bo6

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Ar Genel Direktörlüğü
Sayı: 10101/75
988

Ankara, 28/Eylül/19 1939
Özet: Rahatsız olduğu anlaşılan Adolf Treberer'in izinli sayılması H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

18.IX.1939 Tarih ve 3318 sayılı yazı karşılığıdır:

Mezunen Avrupada bulunmakta olan Akademiniz taş ve tahta atölyesi uzmanı Adolf Treberer von Trebersburg'in geçirdiği apandisit ameliyatından dolayı tedaviye muhtaç olduğu hakkında verilen doktor raporu incelenmiş ve evvelce kendisine verilmiş olan senelik iznin sona erdiği 24.VIII.1939 dan itibaren 1,5 ay mezun sayılması uygun görülmüştür.

Gereğinin ona göre yapılmasını dilerim.

Ş.Kaya

Maarif Vekili
Hüsnü Yücel

Ta.
Güzel Sanatlar Akademisi
Kayıt tarihi: 29.9.39 | Kayıt No.: 1594 | Tahsisat No.: 15 L

Hariçkel subesi'ne
liğine tebliği. Tahsisat
Kalem
29/9/1939

RT.MP.22/IX/1939

TREBERER / Bo7

İstanbul, 14.XI . 1940

Güzel San'atlar Akademisi Direktörlüğüne
İstanbul

Merbut yazımın lûtfen ilk posta ile Ankarada Maarif Vekâleti Yüksek Makamına isal edilmesini kemalı tevazu ile istirham eder ve derin saygılarımı sunarım.

Adolf Treberer v.Trebersburg

Güzel Sanatlar Akademisi
Kayıt tarihi: 15.11.40 | Kayıt No.: 1349 | Tahsisat No.: L.

14,11,940

TREBERER / Bo8

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: 10101/75
1092

Ankara, 22.T.Sani 1940
Özet: Kontratının feshini isteyen Adolf Treberer H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

Güzel Sanatlar / Yazı İşleri
Kayıt tarihi: 25/11/940 | Kayıt No.: 1389 | Tahsisat No.: L.

15.XI.1940 tarih ve 2305 sayılı yazı karşılığıdır:

Akademiniz yabancı Öğretmenlerinden Adolf Treberer'in halen merî kontratının 15.XI.1940 tarihinden itibaren feshedilmesi talebi, prensip itibariyle Vekilliğimizce de kabul edilmiştir.

Ancak dilekçesinde zikredildiği üzere önümüzdeki aydan itibaren işini bırakarak memleketine dönmesinde Akademinizce bir mahzur olup olmadığının bildirilmesini dilerim.

Güzel Sanatlar Umum Müdürü
Ş.Kaya

RT.AT.21.XI.1940

TREBERER / Bo9

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Sayı:

İSTANBUL 16 / 12 / 19 40
Özü:

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

Maarif Vekilliğinden alınan ve tarafıma tebliğ edilen 9/12/940 tarih ve 10101/78-1096 sayılı yazıda 15/11/940 tarihinden itibaren kontratımın feshi uygun görüldüğü bildirilmekte olduğundan 31/12/40 tarihinde vazifeden ayrılacağımı saygılarla bildiririm.

Tahta ve Taş atölyesi
muallimi
A.Treberer v.Trebersburg

H.A.

Vekilliğe arzedilir.
K.
16 - 12 - 940

TREBERER / Bi1

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: 10101/75
1096

Ankara, 9. K.Evvel /194 1940
Özet; Kontratının feshini isteyen Adolf Treberer H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

15.XI.1940 tarih ve 2305 sayılı ve 26.XI.1940 tarih ve 2413 sayılı yazı karşılığıdır:

Akademiniz yabancı Öğretmenlerinden Adolf Treberer'in, halen merî kontratının 15.XI.1940 tarihinden itibaren feshedilmesi ve memleketine bir an evvel dönebilmesi için de, kontratın üçüncü maddesinde zikredilen üç ay daha çalışma kaydından muaf tutulması talebi tetkik edilmiştir.

Bu hususdaki yazınızda daha önce işinden ayrılmasında bir mahzur olmadığı bildirilen Adolf Treberer'in 15.XI.1940 tarihinden itibaren kontratının feshi Vekilliğimizce de uygun görülmüştür.

Gereğinin ona göre yapılmasını ve işinden ayrıldığı tarihin bildirilmesini dilerim.

Ş.Kaya

Maarif Vekili
Hüsnü Yücel

Ta.
Güzel Sanatlar Akademisi
Kayıt tarihi: 12.12.940 | Kayıt No.: 1473 | Tahsisat No.: L.

1.A.

RT.AT.3.XII.1940

Tebliği kal
12 - 12 - 940

TREBERER / Bi0

(Bağlı üç kâğıttır)

T.C. BAYRAĞ PULU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

13 Kânun 1938
Y. No. 11829
C. No.

KONTRAT

Adı : Dr Yulius Stern.
Babasının adı : Adolf.
Doğum yeri : Almanya.
Doğum yılı : 1904.
Tabiiyeti : Alman.

T.C. BEYOĞLU İKİNCİ NOTERİ A.HİLMİ ÜNAR

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Kültür bakanlığı adına İstanbul Güzel san'atlar akademisi direktörü Burhan Toprak ile öte yandan Alman vatandaşlarından Dr.Stern arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1 - Dr.Stern, Güzel san'atlar akademisi Almanca öğretmenliğine atanmıştır.Dr.Stern Almanca derslerini verecek ve derslerini ilgilendiren imtihan ve diğer ilmi işleri deruhte edecektir.

2 - Dr.Stern Türkiyede bulundukça siyasi,ticarî ve iktisadî işlerle uğraşmıyacaktır.

3 - Dr.Sterne Güzel san'atler akademisindeki hizmetine mukabil ayda 100 yüz lira ücret verilecektir. Ücret her ayın başında pesin olarak verilir.Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecektir.

B. Toprak

Dr. Yulius Stern

N. Tuğrul

B. Tağ

İKİNCİ NOTER TAHİLMİ ÜNAR

Türkiye Matbaası

Noter Kâğıdı Nümune 1

I. STERN / Boı_1

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T.C. BAYRAĞ PULU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti
(2)

Y. No.
C. No.

Noteri

I/ (Tarihinden)

4 - Bu kontratın süresi I - bir - İlktesrin-938 - dokuz yüz otuz sekiz I/ dan itiberen bir senedir. İki akit tarafından her hangi biri bir ay evvel yazı ile diğer tarafa bildirmek şartile ,bu kontratın feshini isteyebilir.

5 - İki akit taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında ş Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

B. Toprak

Dr. Yulius Stern

N. Tuğrul

B. Tağ

13 IK 1 0

13 IK 20 20

İKİNCİ NOTER TAHİLMİ ÜNAR

Bu mukavele altına şimdiye konulan imza kip olduğunu tanıdığımız Dr.Yulius Stern'in olduğuna şahidiz.

13/12/938

Şahidler :

Fatih Tramvay durak yeri Nalband sokak 5/3 NO.de Kâsım oğlu Nureddin Tilgen.ve Üsküdar Solaksinan camii arkasında 49 NO.da Ziya oğlu Bedri Teğiz.

İKİNCİ NOTER TAHİLMİ ÜNAR

B. Teğiz

N. Tuğrul

Türkiye Matbaası

Noter Kâğıdı Nümune 1

I. STERN / Boı_2

T.C. BAYRAĞ PULU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No.
C. No.

Noteri

Bin dokuz yüz otuz sekiz yılı İlkkânun ayının onüçüncü günü günlemeçli olan bu mukavele altına Fındıklıda Güzel San'atlar akademisine gönderilen dairem baş memuru Ziya Değer önünde konulan imzalardan biri kim olduğu dairece tanınmış Güzel san'atlar akademisi direktörü Burhan Toprak'ın ve diğeri yukarda yazılı şahidlerin tanıttıkları Dr.Yulius Stern'in imzaları olduğunu tasdik ederim.

13/12/938 Salı günü.

T.C.Beyoğlu İkinci Noteri A.Hilmi Ümar.

İKİNCİ NOTER A.HİLMİ ÜNAR

I. STERN / Boı_3

Tel Sureti

Vekilliğimizce Almanca müfredat programlarile kitaplarını ihzara memur edilen Galatasaray Lisesi Almanca Öğretmeni Doktor Kopf Mayıs sonuna kadar esas vazifesinde ve Galatasaray Lisesile Güzel San'atlar Akademisi Almanca Öğretmenliğinden Doktor Stern ile Kabataş Lisesi Almanca Öğretmeni Besim Gürman da yalnız pazartesi ve Cuma günleri öğleden önce mezun sayılmışlardır.Keyfiyetin Akademi ve lise Direktörlüklerine süratla tebliğini rica ederim.

Maarif Vekili adına
İhsan Sungur

Aslının aynıdır
16/2/939

I. STERN / Boz

T.C. MAARİF VEKİLLİĞİ Orta Tedrisat Umum Müdürlüğü
Sayı: 5316/2
2534

Ankara: 13/Şubat/1940

Özet: Willy Kopf ile Dr. Julius Stern'in neşuniyetleri H.

Galatasaray lisesi Müdürlüğüne
İstanbul

Okulunuz Alsanca Öğretmenlerinden Dr. Willy Kopf ile Dr. Julius Stern'e Ankarada Alsanca kitaplarını hazırleyan Komisyonun mesaisine iştirak etmek üzere 11/11/1940 tarihinden itiberen Komisyon devamı müddetince mezuniyet verilmesi muvafık görülmüştür .

Maa if Vekili A.
İmza

Aslı gibidir .

I. STERN / Bo3

3297 7 12 4

Almanca Öğretmeni Dr.Stern'in mukavelesi hakkında.

Maarif Vekilliğine

Akademi Almanca Öğretmeni Doktor Stern'in kontratosunun yenilenip yenilenmiyeceği hakkındaki emirlerinin iş'arı evvelce 9/9/944 tarih ve 2439 sayılı yazımızla rica olunmuştu.

Almanya tebaasından olan Doktor Stern'in Galatasaray lisesindeki kontratosu halen cari olduğu gibi kendisi ilgili makamlarca enterne edilmemiş bulunduğundan Akademideki vazifesine ait kontratonun yenilenmesine emirlerini saygılarla rica ve istirham ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

I. STERN / Bo4

4468 27 12 4

Dr. Stern'in mukavelesi hakkında.

Maarif Vekilliğine

7/12/1944 Tarih ve 3297 sayılı yazımıza ektir:

Akademi almanca öğretmeni doktor Stern'in aslen Yahudi olması hasebiyle Galatasaray lisesindeki kontratosu yenilenmiştir. Bu sebeple Akademideki vazifesinin devamına ve kontratosunun eski şartlar dahilinde yenilenmesine emir ve müsaadelerini tekiden rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

I. STERN / Bo5

Professor Paul Bonatz
Architekt

Stuttgart, den 29.Juli 1936.
Am Bismarckturm 53.

Lieber Professor Hikmet !

Zu meiner grossen Freude ist Professor Vorhoelzer bereit, das Amt anzunehmen, das Ihr Ministerium mir zugedacht hatte.

Ich beschreibe nocheinmal, wie ich mir die Persönlichkeit und die Tätigkeit in Stambul vorstelle:

Es soll nicht ein Mann sein, der mit zu stark ausgeprägtem persönlichen Ehrgeiz und Eitelkeit sich selbst in den Vordergrund stellen will und alles an sich selbst zu reissen sucht, oder etwa ein Problematiker, der nach intellektuell ausgeklügelten Theorien arbeitet, also mit Vorurteilen behaftet, die Dinge in seine Schablone einbiegt -

sondern :

Es muss ein Mann sein, der die Verantwortung der unvergleichlichen Aufgabe erfasst und sich als Diener in diese hineinstellt.

Er soll wohl selbst beispielhaft bauen, aber ebenso wichtig ist es, dass er der jungen türkischen Generation auf den Weg hilft, selbständig zu werden. Die zwei Mittel dazu sind: die Gemeinschaft an wirklichen Aufgaben und die Schule. Je enger beide miteinander in Verbindung stehen, desto fruchtbarer wird die Auswirkung sein.

Sie brauchen weiter einen Mann, der sowohl als Lehrer wie als Leiter einer Bauverwaltung seine Erfahrung und die Autorität eines Mamans mitbringt.

Alle diese Voraussetzungen erfüllt unter den deutschen Architekten keiner besser als

Professor Robert Vorhoelzer, (München 2 NO, Galeriestr. 31)

Vorhoelzer ist etwa 52 Jahre alt. Seine zwei grossen Verdienste sind diese:

Er hat etwa zwischen 1920 und 1930 die Bauverwaltung der bayerischen Post aus Nichts aufgebaut. Mit jungen Kräften, die er von der Hochschule wegnahm, hat er dadurch, dass er jede Begabung sich selbständig auswirken liess, selbst

VOLHOELZER / Bo1_1

- Blatt 2 -

aber den Ton und Geist bestimmte, eine gleichgerichtete Kampfgemeinschaft von jungen Architekten erzogen, die nicht ihresgleichen hat.

Ausgehend von den Traditionen der engeren Heimat hat er die Leistungen von Jahr zu Jahr so gesteigert, dass sie Allgemeingültigkeit erlangt haben. Die neuen Bauten der deutschen Luftwaffe sind nur deshalb so gut geworden, weil die Bauabteilung der Luftwaffe weitgehend die von Vorhoelzer geschulte Mannschaft heranzog.

Vorhoelzer wäre auch fähig, diejenigen Elemente der türkischen Bauüberlieferung herauszustellen, die als bodenständig zeitlos und immer gültig sind. Man müsste zusammen mit den dortigen jungen Kräften diese so weiterentwickeln und mit den europäischen Erkenntnissen vereinigen, dass daraus nicht das Internationale sondern das Nationale entstünde.)

Vorhoelzer's zweites Verdienst ist: seine Lehrtätigkeit an der Technischen Hochschule München. Ich habe ihn selbst im Kreise seiner jungen Leute erlebt, auch hier nicht so, wie man es leider manchmal sieht, mit den schauspielerischen Allüren des grossen Meisters, sondern als erster in der Reihe, Gleiches anstrebend, gemeinsam suchend, bescheiden, aber sicher und damit Vertrauen einflössend und befruchtend.

Ich würde es sehr begrüssen, wenn Sie mit ihm persönlich Fühlung nehmen würden, damit Sie Ihrer Regierung aus eigener Anschauung des Menschen und seiner Werke berichten können. Ich für meinen Teil - Sie wissen, wie sehr ich Stambul liebe und Kemal Pascha verehre, den ich im Herbst 1927 ganz in der Nähe im Motorboot auf dem Bosporus sah - habe keine anderen Wünsche als diese zwei :

Deutschland bei einer so ehrenvollen Anfrage würdig vertreten zu sehen, der

Türkei den besten Mann zu vermitteln.

Ich habe Vorhoelzer um einen Lebenslauf gebeten, den ich sofort nachsenden werde. Ich erzählte Ihnen, dass er infolge unglückseliger Missverständnisse seine Lehrtätigkeit vor 2 Jahren niederlegen musste. Man sagt, dass die letzten Postbauten in München am Harras nicht den Beifall des Führers gefunden hätten.

VOLHOELZER / Bo1_2

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

L e b e n s l a u f .

Geboren am 13. Juni 1884 in der alten Reichsstadt Memmingen, verbrachte ich meine Jugend in starker Verbindung mit der Natur. Ich absolvierte 1904 das Gymnasium, war 1904 bis 1908 an der Technischen Hochschule München, 1908 bis 1911 in Vorbereitungspraxis für den Staatskonkurs im Dienste des Landbauamtes München (Bau und Verwaltung). Den Staatskonkurs machte ich beim Staatsministerium des Inneren in München. Nach Ablegung desselben wurde ich zur Eisenbahndirektion München einberufen und war dort als Assessor und Direktionsrat bei der Eisenbahndirektion Augsburg. Mit der Verreichlichung (1920) wurde bei der Deutschen Reichspost eine eigene Bauabteilung in München für Bayern errichtet. Das Hochbaureferat bei der Oberpostdirektion München, welches München-Stadt und Land, den Bezirk südlich der Donau, einen Teil vom Ries und vom Bayerischen Wald umfasste, wurde mir anvertraut. Ich hatte das Referat vom ersten Anbeginn an aufzubauen, als Grundlage für die übrigen noch zu errichtenden Referate. Gleichzeitig waren mir unter anderem grosse Bauvorhaben übergeben, wie das Postscheckamt München und die Bauten für Bürozwecke der Deutschen Reichspost am Marsfeld. Daneben hatte ich das Reichspostministerium in Bau- und Organisationsfragen zu beraten. Jeder junge Kollege, der ein Referat übernehmen sollte, arbeitete einige Zeit bei mir. Meine Tätigkeit bei der Oberpostdirektion war zu-

ne Schule im besten Sinn. Wohl an 200 Bauten mögen unter meiner Leitung entstanden sein. Ich fühlte

VOLHOELZER / Bo2_1

- 2 -

mich mit meinen jungen Leuten als Hüttengemeinschaft, in der nicht die Person, sondern das Werk das wesentliche war. Nur dadurch konnte die Jugend zur Selbständigkeit und zum Verantwortungsgefühl und damit zur Freude an der Arbeit erzogen werden.

Meine bautechnische Ausbildung habe ich erhalten am Neubau der Ludwigs-Maximilians Universität München, in mehreren Privatbüros, ferner als Praktikant am Neubau der Kreislehrerbildungsanstalt in Pasing, dann als Assistent an der Technischen Hochschule München, bei Professor Hocheder. Daneben hat mich Herr Geheimrat Friedrich von Thiersch bei der Bearbeitung grösserer Aufgaben herangezogen.

An öffentlichen Wettbewerben habe ich mehrfach teilgenommen und erste Preise und Anerkennungen erhalten. So unter anderem für Neubau der Volksschule in Speyer - Krankenhaus Lindau - Kreistaubstummenanstalt Augsburg - Realschule in Straubing - Evang.Kirche für Nürnberg-Lichterhof - Evang.Kirche in Pfaffenhofen - Kleine Maschinenhäuser auf dem Lande - Verkehrsmuseum Nürnberg - Mitteldeutsche Kreditbank Augsburg - Reichsversicherungsanstalt Berlin-Wilmersdorf - Ausgestaltung des staatlichen Walchenseekraftwerkes - Umformerstation für das Walchenseekraftwerk etc.

Auch als Berater in Baufragen, ferner als Berater beim Bauausschuss des Staatsministerium des Inneren und als Preisrichter war ich des öfteren tätig.

1930 wurde ich als o.Professor an die Architekten-

VOLHOELZER / Bo2_2

– 3 –

abteilung der Technischen Hochschule in München berufen. Dort hatte ich mit den Studierenden beste Verbindung. Durch Flugfahrten über die Stadt, bei der die Jugend die Zeiten klarer Entwicklung und die Zeiten willkürlicher Stadtplanung sehen sollte, durch gemeinsame Ausflüge und Skifahrten und einem Seminarbetrieb in engster Fühlung mit den Dozenten für Gartenbau, Innendekoration, Schrift und Plastik, ferner durch Verbindung mit Baubehörden, Handwerkskammer und Handelskammer, suchte ich den Lehrbetrieb tunlichst der Wirklichkeit anzupassen und von allzu illusionistischem zu befreien.

Da ich seit meiner Beamtentätigkeit besoldet war, und da mir an der Technischen Hochschule durch den starken Zustrom der Schüler wenig Zeit übrig blieb, habe ich mich vorerst mit Privatarbeiten wenig befassen können. Ich habe einige in Wettbewerben ausgezeichnete Arbeiten ausgeführt, ferner den Erweiterungsbau des Landerziehungsheimes in Schondorf am Ammersee, letzteren als Geschenk für die deutsche Jugend, die mich so hell begeisterte.

Während des Krieges habe ich, früher ungedient, freiwillig an der Front Dienste geleistet und kehrte als Leutnant der Reserve aus dem Felde zurück. Ich erwarb mir als Kriegsteilnehmer den Militärverdienstorden und das Eiserne Kreuz II und I. Bei den Kämpfen zur Befreiung München s und zur Wiederherstellung der Ordnung war ich in einer aufgestellten Formation als Freiwilliger tätig.

Seit kurzer Zeit bin ich privat beschäftigt und befasse mich im wesentlichen mit den Fragen kulturellen, zeitgemässen Gestaltens.

VOLHOELZER / Bo2_3

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı: 16.01.4/7

Ankara, 8 Şubat 1939 193

Konu: Prof. R.Vorhölzer ile aktedilecek kontrat hak :

Güzel Sanatlar Akademisi		
Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
11/2/939	204	15
Mümessili		

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

1- Profesör Bruno Taut'ın vefatı dolayısiyle açık kalan Mimarî Şubesi Şefliğine angaje edilmesi düşünülen Prof. Robert Vorhölzer ile vekâletiniz arasında muvakkaten aktedilecek kontratın taslağı ilişik olarak gönderilmiştir.

2- Halen İstanbul'a gelmiş bulunan Prof. R.Vorhölzer'e; kontratın dördüncü maddesinde tesbit edilen ücret, Prof. Taut'tan açık kalan kadroda mevcut tahsisattan tediye edilecektir.

3- Kontratın üçüncü maddesinde açık bırakılan tarihler, sözü geçen profesörün Akademice işe başladığı günden hesap edilmek üzere idarenizce doldurulacaktır.

4- Kontratın vekâletiniz namına imza/için Direktörlüğünüze selâhiyet verilmiştir.

Gereğinin ona göre yapılmasını ve aktedilecek kontratın bir nüshasının da gönderilmesini dilerim.

Muhafaza memuru

Maarif vekili
Yücel

Ek: 8/2/1939
1 kontrat taslağı

VOLHOELZER / Bo3

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

(Bağlı üç kâğıttır)

11 Şubat 1939

Y. No. 1517

C. No.

T.C. MALİYE BAKANLIĞI 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

T.C.
BEYOĞLU
KİNCİ NOTERİ
A. HİLMİ UMAR
Noteri

Mukavele

Adı : : Robert Vorhölzer.
Babasının adı:
Doğum yeri : Almanya
Doğum tarihi : 13/6/1884.
Tabiiyeti : Alman.

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Maarif vekâleti adına İstanbul Güzel san'atlar akademisi direktörü Burhan Toprak ile öte yandan Alman devleti vatandaşlarından Robert Vorhölzer arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

I - Prof.Robert Vorhölzer İstanbulda Güzel sanatlar akademisi mimarî şubesine profesör olarak tanmıştır.Yeni mimarî esasları hakkında ders takrir etmek üzere ve onbeş gün müddetle angaje edilmiştir.

2 - Prof.R.Vorhölzer Türkiyede bulundukca siyasal ve tecimsel işlerle uğraşmayacaktır.

3 - Bu kontratın süresi 3/2/939 tarihinden 18/2/939 tarihine kadar onbeş gün.

4 - Prof.R.Vorhölzer'e bu emeğine karşılık olarak 702 yedi yüz iki Türk lirası ücret verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesilecek,ancak profesör R.Vorhölzer'in eline geçecek miktar 500 beş yüz Türk lirasından aşağı ve yukarı olmıyacakxxx ve pesin olarak tediye edilecektir.

240
60
80
250
100
30
60
820
30
850
20
870

Noter Kâğıdı Nümune 1

Damga Matbaası

VOLHOELZER / Bo4_1

T.C. MALİYE BAKANLIĞI 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti (2)

Y. No.

C. No.

T.C.
BEYOĞLU
KİNCİ NOTERİ
A. HİLMİ UMAR
Noteri

5 - Prof.R.Vorhölzer'e,Türkiyede ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için 100 yüz lira aslî maaşlı memurlar gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

6 - Bu kontratın tatbikinde iki taraf arasında bir anlaşamamazlık çıktığı takdirde,bunun hakkında ★ Ankara mahkemeleri hüküm verecektir.

7 - Bu kontrat İstanbulda tanzim ve imza edilmiştir.

11 Şubat 1939

R.

Bu mukavele altına önümüzde konulan imze kim olduğunu tanıdığımız Robert Vorhölzer'in olduğuna şahidiz. 11/2/939

Şahitler : Üsküdar Solaksinan mahallesi Cami arkası sokak 49 NO.da Ziya oğlu Sedri Tegiz.ve Fatih Tramway durağı Nalbant sokak Tilgen apartman 5 NO.da Kâzım oğlu Nurullah Tilgen.

Tercüman : Beyoğlu Cihangir Sormagir sokak Güneşli sokak 7/1 NO.da Hikmet oğlu Arif.

Noter Kâğıdı Nümune 1

Damga Matbaası

VOLHOELZER / Bo4_2

T.C. Matbu 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. .....

C. No. .....

Noteri

Bin dokuz yüz otuz dokuz yılı Şubat ayının onbirinci günü günlemeçli olan bu mukavele altına yerine görevlendirilen dairem memuru Abdullah Okçu önünde konulan imzalardan biri kim olduğu dairece tanınmış Güzel sanatlar akademisi müdürü Burhan Toprak'ın ve diğer imza yukarda isim ve adresleri şahitlerin tanıttıkları Robert Vorhölzer'indir.Bunlardan Rober Vorhölzer Türkçe bilmediğinden yukarda isim ve adresi yazılı olup Türkçeyi ve Almancayi iyi bilen terceman Arif marifetile kendisine ~~ax~~ Almanca anlatılmıştır.Kayıd ve tasdik kılındı.

II/2/939 Cümartesi günü.

T.C.Beyoğlu İkinci Noteri A.Hilmi Umar.

11 Şubat 1939

İKİNCİ NOTER BEYOĞLU AHİLMİ UMAR

Noter Kâğıdı Nümune 1

Dosya Mahsun

VOLHOELZER / Bo4_3

Pul T.C. Matbu Tayyare pulu

Suret Y.No. 4870

T Ü R K İ Y E C U M H U R İ Y E T İ

T.C. Ankara Birinci Noteri

+ bir kelime çizildi) .....

Mühür

Ankara Birinci Noter Reşit Tamerson

K O N T R A T

Adı ..... : Robert Vorhölzer
Babasının adı : Ferdinand
Doğduğu yer : Meningen Payer
Doğduğu yıl : 13. Juni 84
Tabiiyeti : Alman

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti adına Ar Genel (Direktörlüğü) Direktörü Suut Kemal Yetkin ile öte yandan Alman Devleti vatandaşlarından Prof. Robert Vorhoelzer arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat aktedilmiştir.

Madde 1 - Prof R.Vorhoelzer 1/Haziran/1939 dan itibaren İstanbulda Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî şubesi şefliğine ve Mimarî Profesörlüğüne atanmıştır. Prof.R. Vorhoelzer aynı zamanda Akademi mimarî şubesinde bir tatbikat atölyesi tesis edecek ve bu atölyeyi idare edecektir.

Madde 2 - Prof.R.Vorhoelzer Türkiye bulunduğu müddet zarfında Siyasî, Ticarî ve İktisadî işlerle uğraşmayacaktır.

Madde 3 - Prof.R.Vorhoelzer'e emeğine karşılık olarak her ay başında peşinen 1552 Türk lirası ücret verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzım gelen her türlü vergiler kesilecek, ancak Profesörün eline geçecek miktar hiç bir zaman (1000) bin Türk lirasından aşağı ve yukarı olmayacaktır. Prof.R.Vorhoelzer her ay eline geçecek ücretin üçte birini Almanyaya gönderebilecektir.

Madde 4 - Prof.R.Vorhoelzer'e kontratın hitamında memleketine dönüş yol parası ve göç masrafı olarak maktuan 1000 bin Türk lirası tediye edilecektir.

Madde 5 - Bu kontratın müddeti 1/Haziran/1939 tarihinden başlamak üzere bir yıldır. Her iki taraftan biri kontratın hitamından üç ay evvel yazı ile diğer tarafa kontratın yenilenmeyeceğini haber vermediği taktirde işbu kontrat bir yıl daha uzatılmış sayılacaktır. Şayet kontratın yenilenmeyeceği profesör tarafından haber verilmiş olursa kendisine dördüncü maddede zikredilen dönüş yol parası ve göç masrafı verilmez.

Madde 6 - Prof.R.Vorhoelzer'e Türkiye içinde Resmî ödevini ilgilendiren yolculukları için 100 Yüz lira

VOLHOELZER / Bo5_1

SANAT TARİHİ ARŞİVİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ SÜ Güzel Sanatlar Bilim Sanat Arşivi

Pul T.C. Matbu Tayyare pulu 10 Kş.

- 2 - Y.No. 4870

T Ü R K İ Y E C U M H U R İ Y E T İ

T.C. Ankara Birinci Noter Sayı Noteri

(Sağlık heyetince) ....

verilir.

Madde 7 - Prof.R.Vorhoelzer'e Akademinin tatil aylarına rastlamak ve başlama tarihi Maarif Vekâletinden tesbit edilmek üzere senede iki ay izin verilecektir. Profesör mezun olduğu zamana ait ücretlerini tam olarak alır.

Madde 8 - Prof.R.Vorhoelzer'in bir hastalıktan dolayı, Maarif Vekâletince, tasdik edilmiş bir raporla müsteni olarak en çok üç ay Sözevine devam edememesi halinde bu müddet çalışma günleri gibi sayılacak ve ücretleri kendisine tamam olarak tediye edilecektir. Hastalık üç aydan fazla sürerse Vekâlet kontratı feshedebilir. Bu taktirde kendisine dördüncü maddedeki dönüş yolparası ve göç masrafı verilir. Ölüm vukuunda (İntihar müstesna) Profesör R.Vorhoelzer'in eşine üç aylık ücreti defaten tediye edilecektir. Şayet o sırada da eşi Türkiye'de bulunuyorsa bu para Almanya'da kendisine tediye olunur.

Madde 9 - Prof.R.Vorhoelzer bu kontratta tasrih edilen vazifesinde Devlet memurlarının tabi olduğu kanun ve talimatnamelere uymak suretile çalışacaktır.

Madde - 10 Bu kontratın tatbikinde hem iki taraf arasında bir anlaşamamazlık çıkarsa bu anlaşamamazlık Türkiye Mahkemelerinden halledilecektir.

Madde 11 - Bu kontrat Ankarada 18/IV/1939 tarihinde tanzim ve imza olunmuştur.

imzaları

Aslı gibidir.
4/5/939

VOLHOELZER / Bo5_2

Pul T.C. Matbu Tayyare pulu 10 kş.

- 3 -

T ü r k i y e C u m h u r i y e t i

T.C. A n k a r a Birinci noteri Sayı noteri

İşbu mukavelenin tefhim muamelesini
ben yaptım
Terceman
Ankara Devlet Konservatuarı Öğretmenlerinden Nurullah Şevket Taşkıran
İmza: NŞŞ.Taşkıran

Mahallinde imzalanması istenilen işbu mukavelenamenin, mahallinde imzalarını almağa mezuniyet verdiğim dairem memurlarından Ali Rıza Tamer muvacehesinde imzalandığını ve altına konulan imzaların, zat ve hüviyetleri dairemce maruf olan Maarif Vekâleti namına Ar Genel Direktörü Suut Kemal Yetkin ile müteahhit Ankarada Belvü Palasta 23 Numarada mukim Alman tebasından Robert Vorhoelzer'in olduğunu ve münderecatı mukavelenamenin mumaileyhe terceman Ankara Devlet Konservatuarı Öğretmenlerinden Nurullah Şevket Taşkıran marifetile ve Türkçeden Almanca lisanına çevirilmek suretile okunup anlatıldığını tasdik ederim.
Bin dokuz yüz otuz dokuz senesi Nisan ayının on sekizinci günü.

18 Nisan 1939
Resmi mühür T.C. Ankara Birinci Noteri Reşit Tamersoy. İmzası

İşbu suretin dairede dosyasında saklı 18 Nisan 1939 tarih ve 4864 numaralı asıl nüshasına mutabakatına tasdik ederim.

Mühür İmza

30 kruşluk pul
Mühür

Aslı gibidir.
4/5/939

VOLHOELZER / Bo5_3

Pul
T.C.
Matbu
Tayyare pulu
10 kş.

Y.No. 4869

Suret

Türkiye Cumhuriyeti

T. C.
Ankara
Birinci Noteri
Sayı
Noteri

Kontrat

Adı .....: Robert Vorhoelzer
Babasının adı: Ferdinand
Doğduğu yer: Memingen 13/VI/84
doğduğu tarih: 13/6/1884
Tabiiyeti : Alman

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti namır
Ar genel direktörü S.K.Yetkin ile öte yandan Alman (
leti vatandaşlarından Prof.Robert Vorhoelzer arasınd
aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde 1 - Prof.R.Vorhoelzer, Ankarada devlet k
servatuarı sahne ve opera faaliyeti ile ilgili mimar
işler uzmanlığına atanmıştır.

Madde 2 - Prof.R.Vorhoelzer'e emeğine karşılık
olarak ayda 1552 (Bin beş yüz elli iki) Türk lirası
ücret verilecektir. Ücret her ayın başında peşin ola
rak verilir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgel
her türlü vergiler kesilecek, ancak Prof.R.Vorhoelz
in eline geçecek miktar hiç bir vakit 1000- bin lir
dan aşağı veya yukarı olmayacaktır.

Mühür
Ankara
Birinci Noteri
Reşit Tamersoy

Madde 3 - Prof.R.Vorhoelzer'e Türkiyeye geliş
parası ve göç masrafı karşılığı olarak maktuan 10
Bin türk lirası verilecektir ve bu miktar yol paras
Prof.R.Vorhoelzer Almanya'ya gönderebilecektir.

Madde 4 - Prof.R.Vorhoelzer Türkiyede bulunduk
siyasî, ticarî ve iktisadî işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde 5 - Bu kontratın süresi 15 Nisan 1939
tarihinden 31 Mayis 1939 tarihine kadar devam edece
tir.

Madde 6 - Prof.R.Vorhoelzer'e Türkiyede resmî
vdevini ilgilendiren yolculukları için 100 lira asl
maaşlı işyerler gibi harcırah ve ikamet yevmiyesi
verilecektir.

Madde 7 - Bu kontratın tatbikinde iki taraf ar

sında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye
mahkemeleri hüküm verecektir.
Bu kontrat 1939 yılı Nisan ayının (18)inci günü
Ankarada tanzim ve imza edilmiştir.

İMZALARI

Bu mukavelenin tefhim muamelesini ben yaptım
Terceman: Ankara Devlet Konservatuarı Öğretmenlerin-
den Nurullah Şevket Taşkıran. N.Ş.Taşkıran
İmzası

Mahallinde imzalanması istenilen işbu mukavelenamenin
mahallinde imzalarını almağa mezuniyet verdiğim dairem
memurlarından Ali Rıza Tamer mûvacehesinde imzalandığını
nı ve altına konulan imzaların zat ve hüviyetleri dai-
remce maruf olan Maarif Vekâleti namına Ar Genel di-
rektörü Suut Kemal Yetkin ile Müteahhit Ankarada Belvü
palasta 23 Numarada mukim Alman tabasından Robert Vorhe
hoelzer'in olduğunu münderecatı mukavelenamenin mumai-
leyh terceman Ankara Devlet Konservatuarı Öğretmenle-
rinden Nurullah Şevket Taşkın marifetile ve Türkçeden
Almanca lisana çevrilmek suretile okunup anlatıldığını
tastik ederim. Bin dokuz yüz otuz dokuz senesi Nisan
ayının On sekizinci günü. 18 Nisan 1939

Resmi mühür: T.C.Ankara birinci Noteri
Reşit Tamersoy. İmzası

İmza:
M. Canda
O.Kunelaz

İşbu suretiş dairede dosyasında saklı 18 Nisan 1939
tarih ve 4865 numaralı aslına mutabakatına tasdik
ederim.

30 kruşluk pul
19 Nisan 1939
Mühür

Mühür

Aslı gibidir.
4/5/939

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Dosyaya
2-5-939

Istanbul, 24 / 4 / 939

An das Direktorium der Akademie

Istanbul

Die Architektur-Abteilung der Akademie in Istanbul, soweit ich bisher überblicke, ist auf eine bescheidenen Niveau, gemässen an den Hochschulen westeuropäischer Länder (Deutschland, England, Frankreich). Neuaufbau im Sinne der vom Herrn Minister aufgezeigten Richtung ist daher nötig. Meine Vorschläge werde ich in laufenden Berichten geben und bitte um rascheste Beachtung bzw. Unterstützung:

1) Nachdem das Büro in meinem Vertrag nicht vorgesehen ist, bitte ich um absolute Trennung der Schule und des Büro's.
2) Neuaufnahmen vorerst wenig (Max.60). Es fehlen die Räume Lehrsäle und Plätze für Schüler. Nicht Masse entscheidet, sondern Qualität. Unordnung durch zu viele Schüler bedeuten Leistungsminderung.
3) Wichtigstes Lehrmittel: ein Lichtstarker Projektionsapparat (Epidiaskop) mit dem auch aus Zeitschriften direkt projiziert werden kann. Kur.
4) Gründung von kleinen Hausbibliotheken neben Hauptbibliothek für Entwurfsprofessuren.
5) Jeder Schüler muss abschliessbaren Schrank, abschliessbaren Tisch und Hocker haben, zum Arbeiten in der Schule. Nur so Erfolg möglich.
6) Studienreisen im Ins und Ausland sind nötig.
7) Ausbau der Schule als Hochschule auch personell wie bei deutschen Hochschulen, also Vollzug der Gleichstellung mit Universität. (Grundsätzlich anerkannt im Gesetz für Architekten und Ingenieure vom 17.6.38 No.3458 und Gesetz und Bestimmungen für Landesverteidigung). Also: neben Abteilungsleiter 2 ordentliche Professoren (Hikmet Holtay und Sedat Eldem und einer als Stellvertreter). Kleine Etat bedenken wären zurückzustellen. Dies habe ich beim Minister vorgetragen. Antrag am Dienstweg durch Direktorium wird dort erwartet.
8) Erfüllung meiner persönlichen bisher nicht erfüllten Wünsche:
   1) Neben Leyla Turgut (Dolmetsch-Assistent) sofort 1 technischdurgebildeten künstlerisch Veranlagten Diplomingenieur als Assistent)(Türke).

2) Eine Schreibkraft (deutsch und türkisch) wenn auch nur einige Stunden im Tag.

Ich bitte um Prüfung und Vollzug.

Leiter der Architekturabteilung

R. Vorhoelzer

Akademi Müdürlüğüne

Şehircilik muallimliğinin gösterdiği lüzum üzerine aşağıdaki fotograf ve haritalarının teminini dilerim.

1- Uçakla alınmış büyük çapta muhtelif fotograflar. Bilhassa(Ankara-İstanbul-Bursa) gibi şehirlerimize ait bu tarz fotograflar, İmar Müdürlüklerinde mevcuttur ve tedariki oradan mümkündür.

2- Ankara,İstanbul ve diğer vilâyetlere ait hazır şehir haritaları

Derin saygılarımla.

Mimarî şubesi şefi
Profesör
Robert Vorhoelzer

Aslının aynıdır.
9/12/1939

R.C.

9 12 9

Gizlidir

Prof. Vorhölzerin istediği şehir haritaları hakkında.

Maarif Vekilliğine

Akademi mimarî şubesi şefi Profesör Vorhölzer, -tasdikli bir sureti bağlı olarak takdim kılınan yazısiyle-, Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa gibi vilâyetlerimizin,-yakın bir mesafeden- uçakla alınmış fotograflariyle umumî şehir haritalarını istemektedir.

Gerçi talep edilen mezkûr levazım, şehircilik dersi için muktazi malzemeden madud ise de bütün itiyad ve prensip tezahürleriyle Nazi rejimini tam manasiyle benimsemiş bulunduğu anlaşılan Prof. Vorhölzer'e, askerî bakımdan çok mühim sayılan mezkûr fotograf ve haritaların verilmesi hususunda tereddüde düşülmüştür.

Bu hususdaki yüksek emirlerine intizar edilmekte olduğunu saygılarımla arzeylerim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Bağı: 1
R.G.

VOLHOELZER / Bo9

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

Sayı

İSTANBUL 4 / 1 / 1940

Konu: Belediyeden aldırılacak İmar raporları hak.

Akademi Müdürlüğüne

Şubemiz Şehircilik Muallimliğinden alınan yazının bir sureti ilişik olarak sunar, talebeye faydalı olacak bu rapor ve plânların teminini derin saygılarımla rica ederim.

Mimarî Şubesi Şefi
Profesör
Robert Vorhölzer

İlişik: 1 yazı

VOLHOELZER / Bii

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

Sayı

İSTANBUL 30 / 12 / 1939

Konu: Belediyeden aldırılacak İmar raporları hak.

Mimarî Şubesi Şefliğine

Mimarî Şubesi üçüncü sınıf şehircilik dersi tedrisatında misal olarak gösterilen İstanbul şehri İmar plânları raporlarına ihtiyaç hisedildiğinden, bu rapor ve plânlardan 10 ar nushanın Belediye Fen İşleri Müdürlüğünden sür'atle teminini saygılarımla rica ederim.

Şehircilik Muallimi n.
Ali Sami Boyar

VOLHOELZER / Bio

5 6 40

Akademi Müdürlüğüne

1.Haziran 1939 tarihinden başlamak üzere bir yıl için akdedilmiş olan kontratımın beşinci maddesi mucibince işbu kontrat bir yıl daha uzatılmış sayılmaktadır.

Kontrat ikinci çalışma yılı için tanzim edileceğine göre ve esasen bir sene evvel iki sene için düşünüldüğüne göre gelecek sene vazifem ikmal edilmiş olacaktır. Binaenaleyh beşinci maddenin "Bu kontratın müddeti 1/Haziran/1940 tarihinden başlamak üzere bir yıldır". kısmından ibaret olması ve mütebaki fıkraların çıkarılması icap eylemektedir. Zira ancak bu suretledirki dördüncü maddenin hükümleri tatbik yeri bulabilecektir.

Ayrıca kontratımın sekizinci maddesinde bir yazı hatasından ibaret olan " bulunuyorsa" kelimesinin mantığın icap ettirdiği "bulunmuyorsa" şeklinde tashih edilmesini rica eder, derin saygılarımı sunarım.

Mimarî Şubesi Şefi
Profesör
Rob. Vorhölzer

VOLHOELZER / Bi3

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Ar Genel Direktörlüğü
Sayı: L0101/79
107

Gizli

Ankara, / /19
Özet: 30 K.Sanî 1940
Vorhoelzer'in istediği plân ve haritalar H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

G... Sanat Akademisi		
K...	Kayıt No.	Dosya No.
1 / 2 / 940	141	M
Mümk...		

9.XII.1939 tarih ve 4100 sayılı yazı karşılığıdır:

Akademiniz Mimarî Şubesi Şefi Prof. Vorhoelzer'in ders levazımı olarak istediği Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa gibi şehirlerimizin havadan ve yakından alınmış fotoğraflariyle umumî şehir plânlarının kendisine verilmesi mahzurlu olduğundan, Prof. Vorhoelzer'e arzu ettiği plân ve resimlerin tedarikine imkân olmadığının münasib bir surette anlatılmasını dilerim.

Maarif Vekili
Yusuf

Ta.

1.e. Şişli

Dosyaya kaydı
1-2-940

SA.AT.11.I.1940

VOLHOELZER / Bi2

VEKİLLİĞİ
Ar Umum Müdürlüğü
Sayı: 10101/79
516

Ankara, / /194
Özet: 19 Haziran 1940
Prof. Vorhölzer'in kontratı H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

G... Sanat Akademisi		
K...	Kayıt No.	Dosya No.
1 6 940	751	Z
Mümk...		

5.VI.1940 Tarih ve 1069 sayılı yazı karşılığıdır:

1 - Akademiniz Mimarî şubesi şefi Prof. R. Vorhölzer ile geçen sene aktedilmiş bulunan 18.IV.1939 tarihli kontratın beşinci maddesinde "her iki taraftan biri kontratın hitamından üç ay evvel yazı ile diğer tarafa kontratın yenilenmiyeceğini haber vermediği takdirde, işbu kontrat bir yıl daha uzatılmış sayılacaktır" denilmekte olmasına ve böyle bir ihbar da gerek Vekilliğimiz gerek Prof. Vorhölzer tarafından yapılmamış olmasına nazaran mevcut kontrat ahkamı kendiliğinden daha bir yıl mer'i bulunmaktadır.

Bu itibarla, daha bir yıl akademide istihdamı uygun görülen Prof. Vorhölzer yeniden kontrat imzalamağa hacet kalmaksızın 31.V.1941 tarihine kadar eski vazifesine devam edecektir.

2 - Prof. Vorhölzer'e ait ve elde mevcut kontratın 8 inci maddesinin son fıkrası "sayet o sırada eşi Türkiyede bulunmayorsa bu para Almanya'da kendisine tediye olunur" şeklinde tesbit edildiği halde (bulunmayorsa) kelimesinin bir daktilo hatası olarak mezkûr fıkrada (bulunuyorsa) şeklinde yazıldığı anlaşılmıştır. Binaenaleyn mevcut kontrata noterlikçe ilâve edilecek bir zeyl madde ile sekizinci maddenin son fıkrasındaki "bulunuyorsa" ke-

Prof. Dr. Robert Vorhölzer

VOLHOELZER / Bi4

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: .....

Ankara, / /194

Özet:

- 2 -

limesinin "bulunmayorsa" olarak düzeltilmesi uygun görülmüş ve hazırlanacak zeyl maddeyi Vekilliğimiz namına imzalamak için müdürlüğünüze selâhiyet verilmiştir.

Gereğinin ona göre yapılmasını ve neticenin bildirilmesini dilerim.

Maarif Vekili

Güzel

VOLHOELZER / Bı4_2

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: .....

Ankara, / /194

Özet:

Ben, Profesör R.Vorhölzer Maarif Vekilliği ile aramızda 9'Tn'akit 18.V.1939 tarih ve 4804 sayılı mukavelename ile Güzel Sanatlar Akademisi Mimarî şubesi şefliğini kabul eylemiş bulunuyordum. Bukere memleketime avdete mecbur olmaklığım dolayisiyle yukarda tarih ve numarası zikredilmiş olan mukavelenamenin feshini rica eyler ve bu fesih dolayisiyle mukavelenamenin dördüncü beşinci maddelerine tevfikan hiç bir talepte bulunmamağı kabul ve bu mukavelenameye müstenidcn hiç bir hak iddia eylemeneğ taahhüt ederim.

17. I. 1941
imza: Rudolf Vorhölzer

Ankara 5 / III / 1947

T. C.
Maarif Bakanlığı
Genel Müdürlüğü
No: 10/523

Özet

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğü
İstanbul

Halen Almanya'nın Amerikan işgal bölgesinde bulunan ve Nazilerden Temizleme Komisyonu tarafından durumunun ne olduğu öğrenilmek istendiği anlaşılan Akademinizin mimarlık Bölümü Eski Şefi Prof.Vorhölzer'in Akademide çalıştığı zaman zarfında genel durumu hakkında idarenizce ne gibi bir kanaat elde edildiğinin acele Bakanlığımıza bildirilmesini rica ederim.

M.Eğ.Bakanı

10/3/47 261

1/III/1947

VOLHOELZER / Bı8

81

7 1 41

Mahremdir

Prof. Vorhölzer'le Belling ve Leylâ'nın tevkif edildikleri hakkında.

Maarif Vekilliğine

Akademi yüksek mimarlık şubesi şefi Vorhölzer'le asistanı Leylâ Turgut'un ve heykel şubesi şefi Belling'in 6/1/1941 pazartesi sabahı millî emniyet teşkilâtı tarafından tevkif edilmiş oldukları berayi malûmat arzolunur.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

i.G.

VOLHOELZER / Bı5

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel San'atler Umum Müdürlüğü
Sayı: 10/50

Ankara, 21 I 1941

Özet: Kontratı feshedilen Prof.R.Vorhölzer H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

Akademiniz mimarî Şubesi Şefi Prof.R.Vorhölzer Vekilliğimize müracaat ederek, memleketine avdete mecbur olmaklığı dolayisile, halen mer'i kontratının feshini talebetmiştir.

Tasdikli bir sureti ilişik olarak gönderilen fesih talebi taahhütnamesi mucibince, kontratının dördüncü ve beşinci maddelerine tevfikan hiç bir hak talebetmemeği kabul etmiş bulunan Prof.R.Vorhölzer'in 31.1.1941 akşamından itibaren işine son verilmesi ve Akademi ile alakasının kesilmesi Vekilliğimizce kabul edilmiştir.

Ona göre hareket olunmasını dilerim.

Maarif Vekili

Güzel

Güzel Sanatlar Akı
Kayıt Sahası | Kayıt No. | Ek
23/1/941 | F2 | F
Muamelesi

Daryasma
29 - 1 - 941

RT.KE.18,1.1941
Ek:1 suret

VOLHOELZER / Bı7

380

Millî Eğitim Bakanlığına.
Ankara

5/III/1947 tarih, 10/523 sayılı emirlerine karşılıktır :

Prof. R. Vorhölzer 1.VI.1939 tarihinden 1.II.1941 tarihine kadar Akademi Yüksek Mimarlık Bölümü Şefliğinde bulunmuştur.

Alman ordularının sürprizli hareketle bulundukları bu sırada -vazife icabı- Müdürlüğümüz Akademide çalışan ecnebilerin hal ve gidişlerini son derece hassasiyetle takip etmiştir. Bu itibarla ecnebi profesörler Akademi dahilinde siyasî mahiyeti haiz her hangi bir harekette bulunmamışlardır. Bu arada Vorhölzer'in de siyasî bir hareketi görülmemiştir. Ancak, bir defasında Şehircilik öğretmeninin talebi üzerine kendi imzası ile İzmir, Ankara, İstanbul ve Bursa gibi belli başlı şehirlerimizin havadan alınmış fotoğrafları ile plânlarını istemesi Müdürlüğümüzü kuşkulandırmış, durum Bakanlığa arzedilmiş, neticede kendisine bu plânların verilmemesi emri verilmiştir. Bilâhare bütün Almanların harekâtı hakkında daha ziyade hassas davranan Emniyet Müdürlüğü bize bildirmediği sebepler dolayısiyle Prof. Vorhülzer', asistanı Leylâ Turgut'u ve hâlen Heykel Bölümü Şefi bulunan Prof.Belling'i tevkif etmiş, bir müddet sonra da tahliye eylemiştir. Tahliyesini müteakip Ankaraya giden Vorhölzer Bakanlıkla temasta bulunduktan sonra sözleşmesinin feshini istemiş ve memleketine dönmüştür.

Keyfiyeti Saygılarımla arz ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

RT/BO

VOLHOELZER / Bı9

T. C.
...lik VEKİLLİĞİ
... Genel Direktörlüğü
Sayı: 10/1257

Ankara: / /19
24 T.Sani 1939

Özet: Prof. Marie Louis Sue ile aktedilecek kontrat H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

18.XI.1939 tarih ve 3907 sayılı yazı karşılığıdır:

Akademiniz Tezyinî Sanat Şubesine Şef olarak angaje edilmesine karar verilen Prof. Marie Louis Sue ile Vekilliğimiz arasında, ilişik olarak gönderilen taslak mucibince bir kontrat akti uygun görülmüş ve hazırlanacak kontratı Vekilliğimiz namına imza etmek için Müdürlüğünüze selâhiyet verilmiştir.

Gereğinin ona göre yapılmasını ve imzalanacak kontratın tastikli bir nüshasının da Vekilliğimize gönderilmesini dilerim.

Maarif Vekili
Yücel

Ta.

Dosyasına
27-11-39

Giden Kayıt Numarası: 29/11/1952

RT.AT.23.XI.1939
Ek: 1

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Sayı

BEYOĞLU 3Cİ NOTERİ
Tel. 42075
İSTANBUL / / 193
Özü

16872

Adı ..... : Marie Louis Sue
Doğum tarihi : 14 Temmuz 1875
Doğum yeri.. : Bordeaux
Tabiiyeti... : Fransız

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti namına İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile, diğer taraftan Fransız Devleti vatandaşlarından Mimar ve Dekoratör Marie Louis Sue arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat aktedilmiştir:

Madde 1- Prof. M.L.Sue İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi Türk ve Garp Tezyinî Sanatlar şubeleri şefliğine tayin edilmiştir.Prof. M.L.Sue mezkûr vazifede, bu müessesede istihdam edilen diğer muallimlerin tabi olduğu kanun ve talimatnamelere göre çalışacaktır.

Madde 2- Prof. M.L.Sue'nün emeğine karşılık olarak her ayın başında peşinen (866)-sekizyüz altmış altı- lira ücret verilecektir.Ancak bu ücretten kanunen kesilmesi lâzımgelen her türlü vergiler kesildikten sonra eline geçecek miktar hiç bir vakit(600) -altıyüz- Türk lirasından aşağı veya yukarı olmıyacaktır.Prof. M.L.Sue Türkiyede aldığı aylıklardan kanunen mezun olduğu miktarını harice çıkarabilecektir.

Madde 3- Bu kontratın müddeti,Prof. M.L.Sue'nün Akademide işe başladığı 18/11/1939 tarihinden itibaren ve her sene tecdit edilmek şartiyle üç senedir. İki âkit tarafından her hangi biri üç ay evvel yazı ile diğer tarafa haber vermek şartiyle bu kontratın feshini her zaman istiyebilir. Şayet kontratın feshini Prof.M.L.Sue istemiş olursa kendisine dördüncü maddede zikrolunan yol parası ve göç masrafı tediye edilmez.

Madde 4- Prof. M.L.Sue'ye İstanbula geliş yol parası ve göç masrafı olarak peşinen ve maktuan bin Türk lirası verilecek ve bu kontratın süresi bitince memleketine avdet için kendisine dönüş yol parası olarak bin Türk lirası tediye edilecektir. Ancak Profesör M.L.Sue kontrat süresi bitmeden kendiliğinden işini bırakırsa, kendisine dönüş yol parası verilmiyecektir.

Madde 5- Prof. M.L.Sue'ye, her yıl tatil aylarına rastgelmek ve başlangıcı Maarif Vekilliğince tesbit edilmek şartiyle iki buçuk ay

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Sayı

İSTANBUL / / 193
Özü (2)

mezuniyet verilecektir.Prof.M.L.Sue mezun bulunduğu bu müddete ait ücretlerini tam olarak alır.

Madde 6- Prof. M.L.Sue'ye Türkiye içinde vazifesini ilgilendiren resmî yolculuklar için(100) lira aslî maaşlı memurlar gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilecektir.

Madde 7- Prof.M.L.Sue kendisine hususî teşekküller veya ferdler tarafından ücret mukabilinde teklif edilecek işleri ancak Maarif Vekilliğinin müsaadesini almak şartiyle kabul edebilecektir. Bu takdirde de alacağı işin kendi resmî vazifelerini asla sekteye uğratmaması şarttır.

Madde 8- Hastalık halinde, Maarif Vekâleti Sıhhî heyetince tasdik edilmiş bir rapora müsteniden Profesör M.L.Sue'ye en çok üç aya kadar izin verilir ve bu müddet çalışma günleri gibi sayılarak ücretleri tediye edilir. Şayet hastalık üç aydan fazla sürerse dördüncü maddede yazılı dönüş yol parası ve göç masrafı ödenerek vazifesine son verilecektir.

Madde 9- Ölüm vukuunda; Profesör M.L.Sue'nin en son aldığı aylıktan mada üç aylık ücreti defaten eşine ve çocuklarına tediye edilecektir. Şayet o sırada eşi ve çocukları Türkiyede bulunuyorlarsa kendilerine ayrıca dönüş yol parası ve göç masrafı olarak tesbit edilen (1000)-bin- Türk lirası ödenecektir.(İntihar hali bu madde hükminden hariçtir.)

Maddel0- Prof.M.L. Sue Türkiyede bulunduğu müddetçe siyasî veticarî işlerle meşgul olmıyacaktır.

Madde 11-Kontratın tatbikinde iki taraf arasında husule gelebilecek ihtilâflar Türkiye Mahkemelerinde halledilecektir.

Bu kontrat İstanbulda imza ve teati olunmuştur. 27 T.Sani 1939

Maarif Vekâleti Güzel sanatlar akademisi Müdürü Burhan Toprak

Beyoğlunda Fransız Sefarethanesinde Fransız Enstitüsünde müsafireten mukim Marie Louis Sue.

27 T.Sani

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Sayı

İSTANBUL 4 /12/ 193 9
Özü

Monsieur Le Directeur

Dans l'organisation de la Section d'Art Décoratif il me paraît indispensable de réserver une large place au modelage dont la pratique est un des éléments essentiels de l'Education de mes élèves.

J'ai pu constater que l'atelier attribué à cette classe est insuffisant à tous points de vue : sa dimension et son éclairage sont faits pour décourager les élèves.

J'ai donc l'honneur de vous prier de vouloir bien mettre à notre disposition un atelier qui nous permette de réaliser le programme que je vous ai exposé.

D'ailleurs mon Collègue, Le Professeur Léopold Lévy, serait personnellement

TMSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

tis dévouex de profiter de cette organisation pour exiger de ses élèves un travail plus assidu dans cette branche de l'art, travail qu'il ne pouvait obtenir dans l'état actuel de l'atelier de modelage.

Veuillez agréer, Monsieur le Directeur, l'assurance de nos sentiments dévoués.

Hte. Leopold-Lacq

Bas Sue'nün danışma

5-12-39

SUE / Bo3_2

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Ar Genel Direktörlüğü
Sayı 10101/87
1398

Ankara 22 / 12 / 19 39

Özet: Prof. Marie Louis Sue ile aktedilecek ikinci kontrat H.

		Dosya No.
25/12/1939	2078	42
Müt. :		

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

24.XI.1939 tarih ve 10/1258 sayılı yazıya ektir:

1-Akademiniz Tezyinî Sanatlar Şubesi Şefi olup ayrıca Okul Mimarlığına da angaje edilmesi kararlaştırılan Prof. Marie Louis Sue ile Vekilliğimiz arasında, ilişik olarak gönderilen taslak mucibince bir kontrat akti uygun görülmüş ve bu kontratı Vekilliğimiz namına imza etmek için Müdürlüğünüze selâhiyet verilmiştir.

2-Prof. M.L.Sue'nün angaje edileceği bu vazife için İcra Vekilleri Heyetince kabul edilen isimsiz kadro ve 2/12478 sayılı kararnamenin tastikli birer sureti, 22.XII.1939 tarih, 1392 sayılı yazı ile idarenize gönderilmiş ve ayrıca hazırlanan ücret isimsiz kadrosu da İstanbul Yüksek Mektepler Muhasebeciliğine yollanmak üzere Vekillik Muhasebe Müdürlüğüne tevdi olunmuştur.

Gereğinin ona göre yapılmasını dilerim.

Maarif Vekili e.

Kale
25-12-39

22.XII.1939 RT.AT.
Ek: 1 kontrat taslağı

SUE / Bo4

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

T.C. 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. 18598
C. No

BEYOĞLU 8ci NOTERİ
Tel. 42878

Noteri

Mukavelename

Adı : Marie Louis Sue
Doğum tarihi: 14 Temmuz 1875
Doğum yeri : Bordeaux
Tabiiyeti : Fransız

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti adına İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile öte yandan Fransız Devleti vatandaşlarından olup İstanbulda Güzel Sanatlar Akademisinde Türk ve Garp Tezyinî Sanatlar şubesi şefliğinde istihdam edilmekte olan mimar ve dekoratör Marie Louis Sue arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1- Profesör M.L.Sue İstanbulda Güzel Sanatlar Akademisinde Tezyinî Sanatlar şubeleri talebelerine mimarî bilgisi göstermek üzere okul mimarı olarak atanmıştır. Bu vazife profesör M.L.Sue'e ilâve olarak verilmiştir.

2- Bu kontrat 12 kânunu evvel 1939 tarihinden 18 Teşrinsani 1940 tarihine kadar muteberdir. Ancak iki taraftan biri diğer tarafa üç ay önce yazı ile haber vermek şartile kontratın feshini istiyebilir.

3- Profesör M.L.Sue'e bu hizmetine mukabil her ayın başında peşinen 187 yüz seksek yedi lira ücret verilecektir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzım gelen vergiler kesilecek fakat profesör M.L.Sue'nün eline geçecek mikdar hiç bir vakit 150 yüz elli Türk lirasından aşağı veya yukarı olmıyacaktır.

4- Profesör M.L.Sue'e, her yıl tatil aylarına rastgelmek ve başlangıcı Maarif Vekilliğince tesbit edilmek şartile iki buçuk ay izin verilecektir. Profesör M.L

Noter kâğıdı Nümune 1

Düzgü Matbaası

SUE / Bo5_1

T.C. 10 KURUŞ 10

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No.
C. No

Noteri

(2)

Sue mezun bulunduğu bu müddete aid ücretlerini tam olarak alır.

5- Hastalık halinde, Maarif Vekâleti Sıhhiyesince tasdik edilmiş bir rapora müsteniden profesör M.L.Sue'e en çok üç aya kadar izin verilir. Ve bu müddet çalışma günleri gibi sayılarak ücretleri tediye edilir. Şayet hastalık üç aydan fazla sürerse kontrat feshedilir.

6- Ölüm vukuunda profesör M.L.Sue'nün en son aldığı aylıktan maada üç aylık ücreti defaten eşine ve çocuklarına tediye edilecektir. (İntihar hali bu madde hükmünden haricdir.)

7- Bu kontratın tatbikinde iki taraf arasında husule gelebilecek ihtilâflar Türkiye mahkemelerinde halledilecektir.

Bu kontrat İstanbulda imza olunmuştur.

25 KE 25

Bu Mukavelename altındaki imzalar, zat ve hüviyetleri dairece maruf İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi müdiri BURHAN TOPRAK ile Mimar MARİE LOUİS SUE'nün olup mahallinde binniyabe giden dairemiz memuru yanında imzaladıklarını tasdik ederim. Bin dokuz yüz otuz dokuz senesi K.Evvel ayının yirmi beşinci pazartesi günü.

BEYOĞLU NOTERİ BİRİNCİ YAZMUHARRİRİ

Noter kâğıdı Nümune 1

Düzgü Matbaası

SUE / Bo5_2

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Ar Genel Direktörlüğü
Sayı .....

Ankara, / /19

Özet :
Kararname Sureti

2/12577

Fransız tabaasından Profesör Marie Louis Sue'nün İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinin halen açık bulunan Tezyini Sanatlar Şubesi Şefliğinde çalıştırılmasına izin verilmesi; Maarif Vekilliğinin 1.XII.1939 tarih ve 1289 sayılı teklifi ve Maliye Vekilliğinin 27.XII.1939 tarih ve 7411 sayılı mütalaanamesi üzerine 2007 sayılı kanunun ikinci maddesinin B fıkrasına tevfikan İcra Vekilleri Heyetince 8.Kân.San.1940 tarihinde kabul olunmuştur.

REİSİCUMHUR
İSMET İNÖNÜ

Baş V. Dr.R.Saydam	Ad.V. Fethi Okyar	M.M.V. M.Tınaz	Da.V. F. Öztrak
Ha.V. Ş.Saraçoğlu	Ma.V. F.Ağralı	Mf.V. Yücel	Na.V. A.F. Cebesoy
İk.V. H.Çakır	S.İ.M.V. Dr.H.Alataş	G.İ.V. R.Karadeniz	Zr.V. Muhlis Erkmen
Mü.V. A.Çetinkaya	Ti.V. N.Topcuoğlu		

Aslının aynıdır

SUE / Bo6

17.12.940

Sayın duktör

Etedenberi Tezyini sanatlar atölyelerinin bir türlü sıfa bulamamış bir derdi Bardır? Sefsiflik..

Geçen sene Bu derdi temamile önlemek Ve kendisinden ayarı istifadele Temin maksadile aramda Taranda Frandadan Tanınmış dekarasyönlerden biri getirildi. Bir kaçı muvakkat Ve bir kısmı masraflar!.. . Aradan bir sene gibi bir zaman geçti herkes gördüğü ki artık Bu şubenin aslı derdi halledilmiştir hiçte Tahmin edildiği gibi olmadı. Bilakis yeni Şef geldikten sonra işler daha alt üst oldu, eski hocalar atölyelerden eli ayağa çekildi.

Herkes Bu Şefin bürüşük bir dekarasyör olduğunu idrak edebildi bu değerlendirde Fakat kimse bu yeni Şefin bir senedenberi başarılı işlerden bir Tane gösteremeyiş. Şöhret Bahsine? o Tamamile ayrı bir iş. ortada ihtiyaç kabul etmez bir hakikat Varsa o da bu Şefin Ecole-ün olmadığıdır. Bir kere Şef hocalarının Pozisyonunu hoşa gitmiş edememiştir. hem hoca hem Şef karakterini yan getirler. bu ikisi de diğerinin zıddını söyler. hangisinin yolu Takip edilecektir Bilinmez. Bu halde Şef ya hocalara Bir şey söyleyecektir Ve bu yolda onlarla Tam elbirliği yürüyecektir. Ve yahut hocalar kendi Tercümanından başka bir şey dinlemiyecekler. Bu yüzden Baş Atölye Şefinin hali Pek ağlanacak Vaziyette. yeni sanatın yaratılışı yapılmış hiç Bir şey yok yapılmamış çok şey Var. Şef geldiğinden beri Bize hemiş Takip edeceği hatta bile işaret etmedi. Günlerimiz yapık oluyor. Bütün ümidler Sizde.

Hürmet Ve saygılar. Bir Talebe

SUE / Bo7

SECTION d'ART DECORATIF

Conférence du 5 novembre 1941

Avant d'aborder les questions particulières interessant les questions d'Art décoratif, je vais expliquer aux élèves nouveaux ce qui caractérise le travail de la section. Les élèves qui ont déja suivi mes cours savent ce que je veux dire , mais il n'est pas mauvais de le leur rappeler au commencement de l'année.

Je répète donc que l'Académie met à la disposition des élèves tous les moyens de s'instruire : je ne connais pas d'Académie qui donne aux élèves autant de facilités, ceci est particulièrement important pour les décorateurs qui doivent avoir une culture artistique générale et s'instruire dans toutes les branches de l'art.

Les éléments essentiels de l'Art décoratif se trouvent dans l'Architecture, la Peinture et la Sculpture, l'étude et la pratique de ces trois Arts donnent aux décorateurs les moyens d'employer judicieusement les lignes, les volumes, les couleurs: les Sections de peinture de sculpture et d'architecture créent donc pour vous une ambiance favorable et met a votre disposition les meilleurs Professeu En général les Ecoles d'Art décoratif n'ont pas une situation aussi favorable.

Il est souhaitable que vous ayez des rapports plus fréquents, plus intimes avec les autres sections: vous prépareriez ainsi une collaboration qui est nécessaire dans la pratique pour créer des oeuvres d'ensemble. Aux grandes époques les peintres les sculpteurs, les architectes, les décorateurs ont travaillé en collaboration.

A ceux qui commencent je demande d'étudier le dessin sous toutes ses formes, aussi bien d'aprés les plâtres et les Antiques que le dessin géométral, le tracé des ombres, la perspective, sans oublier le dessin des lettres qui est généralement défectueux. Je leur demande aussi de suivre régulièrement les classes de modelage ou ils apprendront beaucoup par le contact direct des formes et des volumes: ils les auront non seulement dans l'oeil mais dans la main.

Par la suite, même lorsque vous serez spécialisés, vous devez continuer à vous perfectionner dans ces différents exercices, vous devez devenir des Artistes capables d'aborder les problèmes les plus variés: il ne faut pas oublier que l'Art décoratif est partout, sous les formes les plus diverses, (affiches, devantures de magasin, publicité diverses, fêtes publiques, dans la rue. Les mobiliers, les tentures, l'argenterie, etc... dans les intérieurs. Tous les modèles d'art appliqu dans l'industrie). En résumé c'est le décor de la vie, avec ses mille aspects comme la vie elle-même.

Pendant dix ans j'ai dirigé une compagnie d'Art décoratif, ou l'on a réalisé depuis les plus petits modèles, tels que des boutons de porte et des flacons de parfumerie, jusqu'a des décorations d'Ambassades et de Paquebots, ceci pour vous faire comprendre que l'on est amené dans ce métier à faire des choses trés différentes. Vous améliorerez vos chances de réussite par des connaissances étendues car il arrive aussi que l'on est amené à modifier ses premières intantions: un de mes amis était parti pour l'Amérique comme peintre décorateur, un jour on lui a demandé de dessiner le manche d'un couteau et maintenant il dessine des profils d'automobiles, de locomotives etc...

SUE / Bo8_1

SUE / Bo8_2

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

Aujourd'hui les circonstances ne sont guère favorables aux Artistes, mais vous pouvez espérer qu'un jour la vie reprendra un cours normal, les industries auront alors besoin de modèles c'est vous qui les leur fournirez. Vous devez penser particulièrement à vos industries d'art National, tels que celles du tapis, de la broderie de la céramique, de la verrerie, qui furent florissantes et renommées dans le monde entier.

Soyez persuadés de l'importance de votre rôle dans la Société moderne : la vie est d'autant plus embellie que le niveau des Arts est plus élevé. Vous ne travaillez donc pas seulement pour vous,mais pour tous.

Je vais vous parler de votre travail de documentation à la bibliotheque. Dans les programmes nous indiquerons les ouvrages faciles à consulter, mais toutes les recherches que vous ferez par vous-mêmes seront profitables et je vous prie de mentionner sur vos projets,les livres que vous aurez consultés.

A ce sujet j'ai remarqué que les élèves ne regardent que les revues et ouvrages d'actualité, ceci est nécessaire pour être renseigné sur ce qui se fait et connaitre les techniques nouvelles. En plus de cette documentation, vous devez connaitre les ouvrages qui révelent les principes fondamentaux de l'Art. Cet enseignement vous le trouverez dans les oeuvres du passé et si vous voulez faire du nouveau, étudiez ce qui a été fait dans votre pays prenez des oeuvres anciennes comme point de départ pour aboutir à un style moderne national.

Je compte beaucoup sur les expositions que nous ferons chaque mois, elles marqueront l'activité de la Section. L' année dernière le résultat à été encourageant, j'espère que cette année vous ferez mieux encore. Les meilleures oeuvres seront récompensées et mises de côté pour une exposition à la fin de l'An

Dans les ateliers, je désire que le rôle du massier

soit plus effectif, il doit comprendre qu'il a une responsabilité aussi bien pour la tenue de l'Atelier que pour le matériel qui lui est confié, je lui demande de donner le bon exemple.

Tout ceci concerne les travaux que vous faites à l'Académie, mais ne bornez pas votre activité artistique à ce que vous faites dans les classes. Ne considérez pas l'Académie comme un bureau ou vous venez passer quelques heures ennuyeuses et que vous oubliez aussitôt que vous êtes sortis. Vous devez travailler d'une façon intelligente et préparer votre avenir. La reussite de votre carrière dépend de quelques années d'efforts. Je vais vous dire comment je comprends un travil profitable : vos Professeurs vous apprennent beaucoup de choses, je dirai même, l'essentiel, mais ils vous donnent en plus les moyens de vous instruire par vous même et le plus grand service qu'ils puissent vous rendre c'est de vous interesser à votre métier, vous en montrer les beautés et vous faire entrevoir le plaisir de posséder des techniques parfaites. Pour arriver à un bon résultat il faut être passionné pour ce que l'on fait, y penser tout le temps et comme je vous l'ai dit ne pas borner votre activité artistique aux heures de classe.

Dans l'Académie elle-même en dehors de votre section, profitez de la bibliothèque, des séances de modèle vivant et des modèles que vous présente le jardin avec ses monuments anciens. Dites vous que vous êtes dans un endroit, dans un Palais, qui, par sa situation privilégiée vous dispose naturellemant à une formation d'artistes.

Je vous demande d'avoir toujours l'esprit eveillé et les yeux ouverts sur ce qui peut enrichir vos connaissances:

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

quand vous vous promenez dans la ville, regardez, étudiez les motifs qui s'offrent à vos regards, les fontaines, les stèles funéraires, les grilles, les céramiques, tous exemples instructifs de votre Art décoratif national.

Rapportez le plus souvent possible des croquis des aquarelles, tout ce que vous aurez pu faire sur la nature ou de souvenir. Vous nous montrerez ainsi que vous vous interes sez réellement à votre art. Nous vous aiderons dans cet ordre d'idée en organisant des visites dans les monuments les plus interessants. Enfin, je viendrai ici tous les mardis, traiter une question qui pourra compléter votre éducation artistique, telles que : applicàtion des tracés géométriques dans la décoration, les styles dans le mobilier, les tapisseries etc.....

5 Novembre 1941

Müdürümüzün arzusu üzerine size tezyinî sanattan bahsedeceğim. Bunu yaparken benden, şahsî bir gayret sarfetdilmeksizin dekoratör sanatkâr olmanızı temin edecek sihirli formüller beklemeyiniz.

Burada yapabileceğim şey, mesleğinize karşı sizde alâka uyandıracak sözler söylemekten, mesainizin cazib taraflarını aydınlatmaktan ibaret kalacaktır. Bilginizi zenginleştirmek hususunda size muhtelif vasıflar veren bu mektebin derslerinden temin edeceğiniz istifadeyi izah etmek istiyorum.

Dekoratörlerin, bütün sanat şubelerinden bir çok unsurlar çıkarabilecek lerine kanîim; ihtisas şubenizin dışında olup bitenlerle alâkadar olmakla, ufkunuzu genişletmekle vaktinizi kaybetmemiş olacaksınız. Mektebin her şubesinde muktedir muallimler tarafından gösterilen sanatınızla alâkadar tekniklerden bahsetmiyeceğim. Fakat ilk bakışta mesleğiniz için faidesiz görünebilecek bazı etüdlerin bilâkis ne dereceye kadar lüzumlu olabileceğini anlatmak istiyorum. Bu itibarla, tezyinî sanatın temel taşları telâkki ettiğim resim, modlâj ve mimarîye karşı alâkanızı uyandırmaya çalışacağım. Modlâj ve mimarîye çalışanlar plâstik sanatların lisanı olan hacimler ve renkleri en münasip bir şekilde kullanmak imkânını elde edecektir. Renk ve desen hakimiyetinin dekoratöre temin ettiği faideyi derhal anlamak mümkündür. Hangi şubede ihtisas yapmış olursa olsun, seramikçi, cam yahut tahta işçisi umumî tezyinat mütehassısı olsun, eserine başlarken dekoratörün yaptığı ilk iş fikirlerini kâğıda nakletmektir.

Dekoratörlerin yapacağı resimler, pentür yapan profesyonel ressamların mesai çerçivesine girmemekle beraber, kendilerine istifade ler temin etmelidir. O halde bu çalışmaları hangi zaviyeden tetkik etmeliyiz? Antik heykelleri model ittihaz ederek resim yapmak en faideli bir çalışma olacaktır. Çünki antik modeller harikülâde bir terbiye unsurudurlar: onlar, bir kül olan "hayat" ve "üslûbu" yani sanat eserinde aranılacak yegâne hassayı kendilerinde topluyorlar.

(2)

Fakat üslûbu, yani "style"i üslûpçuluk, yani "stylisation" ile karıştırmamak lâzımdır. Üslûpçuluk, kurutucu bir formülün tatbikinden ibarettir ve modelinin daima aşağısında kalan körü körüne bir kopya tabiata göre ne ise üslûpçuluk da , üslûba göre odur.

Her devrenin olduğu gibi her büyük sanatkârın da kendine mahsus bir üslûbu vardır. Aynı mevzuu ifade eden muhtelif üstad desenlerini yanyana koyarsanız, her birine has üslûbun hususiyeti sayesinde yapılış tarihlerini ve yapanların ismini tesbit edebilirsiniz.

Yeni başlıyan talebe hayatın ifadesini canlı modelden fazla antiklerde bulacaktır. Filhakika desene derhal canlı modelden başlarsanız, sadakatle, adeta dindarane bir şekilde etüd edilen antiklerden öğrenilen ezelî kanunlardan uzun müddet bihaber kalmak tehlikesine maruz bulunabilirsiniz.

Antiklerin temin edeceği büyük faideler üzerinde ısrar etmemenin sebebi var: umumiyetle sizler bu tarz çalışmayı bir angarya telâkki eder ve atölyeye adeta zorla gidersiniz. Halbuki, en yüksek sanatı derinleştirebilmek imkânını bulmuş olmayı bir mükâfat ,kıymeti biçilmez bir nimet telâkki etmeniz lâzımdır.

Gündelik hatıra defterinde Eugène Delacroix, yanlış bir yola sapmamak için her sabah bir kaç dakika antik bir heykelden desen çizmekle işe başladığını yazar.

İnce farklar bakımından pek zengin olan alçı modellerden yapılan desenler size aynı zamanda pek mühim bir nokta olan "valeur" yani kıymetleri öğretmiş olacaktır. Hakikî rengi, ışık ve gölgelerin tetkikinde bulacaksınız; renk zenginliğini ancak valeur'lerin doğruluğu temin eder. Birbirinden farklı olmakla beraber aynı şiddet arzeden renkler birbirlerini öldürür,bir kolorist, bir renk üstadı sadece siyah ve beyazla nasıl renk tesirini uyandırabilirse, bir dekoratör de, üzerinde ışığın oynadığı oymalar ve kabartmalarla eşyalara renk verecektir.

Bu ince farklara, ziyanın ahengî bir taksimine alışık dekoratör renkleri ağır başlılıkla kullanacak ve alacalı bulacalı tesirlerden kaçınarak onlara bir tezyinî mahiyet verecektir. Bir kelime ile,

(3)

renkli bir eser yapmak için renk şiddetinden kaçınarak valeur'leri yani renk kıymetlerini çeşitlendirmek, değişik bir şekilde kullanmak lâzımdır.

Bir dekoratörün muhakkak surette öğrenmesi lâzım gelen şeylerden biri de, hacimlere can verecek bir şekilde modêlaj yapabilmektir. Bu sayede dekoratör, düz satıhlar üzerine ışık oyunları yaratacak ve maddeye can verecektir. Bu yolda bir ihtisas, bilhassa seramistler, tahta oymacıları gibi plâstik bir şekilde çalışan talebenin işine yarıyacaktır. Fakat diğer dekoratörlere de bir eşyayı muhtelif zaviyelerinden ve muhtelif ışıklar altında tetkik etmeği öğretecektir. Ben "volume"ü, yani hacmi muhtelif hacimleri birbirinin kıymetini tebarüz ettirecek şekilde tertip ve terkip etmeyi , bağlamayı heykeltraşlardan öğrendim; Tezyinî sanat ve mimarî sahasında muayyen bir modernizmin başlıca hatası, heykeltraşların "passage" dedikleri unsur kullanılmaksızın yanyana getirilmiş hendesî şekillerle kompozisyonlar yapmak olmuştur.

Gerçi tabiatta da mikâplar, yuvarlaklar ve üstüvaneler buluruz.Fakat bunlar hissedilir inhinalarla örtülü,birbirine bağlıdır. İşte bu inhinalar, yani bu "passages" dır ki hareketsiz ve hissiz şekillere ahenk ve hayat vererek beşerileştirir.

Kanaatımca modêlaj yapmak bir adet şekline girmiş olsaydı, dekoratörlerle mimarlar, artık modası geçmiş modern bir style'de görülen fakir, cılız ifadelerle g kendilerini tatmin etmiş olmazlardı. Bu stilde madde, şekilden daha büyük bir ehemmiyet kazanmıştı.

Halbuki madde, kıymetleri ile mütenasib bir şekilde ve başka başka teknikler e çalışmalıdır.Elmas yontulmalı , altun işlenmelidir.Bir kasa, beyaz tahtadan veya kıymetli bir madenden bile olsa, daima bir kasa kalmıya mahkûmdur.

Diğer taraftan ,kıymetli maddelerin ölçüsüz bir şekilde kullanılması,yığılması bizi çabuk yorar: insan, en fakir maddelere kıymet vermekle sanat eseri yaratır: büyük katedrallerin cephelerini tezyin eden heykeller, bir sanatkârın çekici altında kıymetli bir

(4)

sanat eseri haline gelen mütevazi taşlar değil midir?

Mimarîye gelince, diğerleri arasında belki en olgunu olan bu sanatı teknik ve inşacı bir şekilde etüd etmenizi istemiyeceğim: bu, mimarî şubesinde yapılacak bir iştir. Yalnız, mesleğiniz bakımından mimarînin unsurlarını tetkik ve felsefesini,şiirini çıkarmanız lâzımdır. Bundan başka, mimarî resmi sizleri ,muayyen bir disipline, bir zabturapta sevkedecek mahiyettedir. Mimarî derken bu tabiri en geniş, en umumî manasında alıyorum. Görmeyi bilenler için, muvazene ve nisbetin mevcut olduğu her şeyde mimarî vardır: yaşıyan bir insanda olduğu kadar yapraksız bir ağaçta, iyi inşa edilmiş bir dümlede olduğu kadar güzel bir yüzde, bir heykelde yahut bir musiki parçasında mimarî vardır. Esasen mimarî ile musiki arasında çok kere yakınlık bulunmuştur. Filhakika bu iki sanat, esaslı tezahürlerinde, hiç bir şey temsil ve telkin etmezler. Onlar ne insanlardan ne de nebatlardan ilham alırlar ve bizde uyandırdıkları tesir ve heyecan sadece "ahenk"den doğar.

Büyük muharrir Paul Valery, "mimarî" adı ile neşrettiğim bir kitabın mukaddemesini yazmıştı. Bu kitapta mimarî eserlerinden başka Segouzac'ın bir oforunu, La Fresnaye'nin bir tablosunu,Laboureur'ün bir gravürünü de koymuştum. Mukaddemesinde Paul Valery mimarî ile musiki arasında bir paralel yaparak, bu iki sanatın benliğimizi tamamile kaplıyan yegâne sanatlar olduğunu yazıyordu. Burada büyük şairin sözünü hatırlatayım:

Bir sanatkâr toplantısında aramızda bulunan şair Jean Moréas, elinde tuttuğu bir gülü bize göstererek sordu:

- Bu çiçekte gördüğünüz hususiyet nedir?

Kimi rengi, kimi kokusudur dedi... ve Moréas :

- Bunlar doğru olabilir, fakat bu gülün asıl hususiyeti ,mimarîsidir, dedi.

Geçenlerde, afiş sınıfında, bir talebeye frak giymiş bir adamın sırttan görünüşünü çizdirdim: ve bunu "bir mimarî" gibi çizmesini söyledim. Çünki iyi biçilmiş ve iyi giyilmiş bir esvabın alacağı hususiyeti tarif için başka kelime bulamamıştım.

5

İnsanların ve eşyanın iç yapısını strüktürünü öğretmekten başka mimarî mikyas ve nisbetler hakkındaki idrakimizi de tekemmül ettirir. Léonard de Vinci [illegible] -sanat özü, ilâhi nisbet- dir demişti. Netice , klasik mimarinin esaslarını tetkik etmek, gözü, doğru nisbetlere alıştıran en mükemmel çalışmadır. Küçük ihtiyazdan sadayı işittiren kulak gibi göz de, dakik bir alettir. Bu itibarla onu terbiye etmek süratle mümkün olan bir iştir.

Mikyasa gelince, bunun hakiki manasını da ancak mimarî sayesinde kavrayabiliriz. Mikyas, seyrettiğimiz mevzuumun büyüklüğünü ilk bakışta gösteren bir takım unsurlar temin eder. Meselâ binalarda parmaklıklar, pencere kenarları, merdiven basamakları, insan vücudu mikyasını yani pek az değişen bir mikyasa göre tertip edilmiştir. Bu itibarla bu gibi kısımlar bize binanın hakiki nisbeti hakkında bir fikir verebilir.

Bu mevzu hakkında daha söylenecek bir çok sözler vardır. Bu arada ehemmiyetle işaret edilecek bir nokta da, insan mikyasına göre tanzim edilmiş olan modern ölçülerin hakiki nisbet ahengini bozmuş olmasıdır. Geçenlerde Türkiyede mimarinin inkişafından bahsederken Celâl Esad bu hususta şayanı dikkat mütalealarda bulunmuştu.

Mikyas ve ölçü noktası üzerinde ısrar etmemin sebebi şudur. Kanaatimca, en büyük eserlerin ahengi, ancak mikyaslarına ve ölçülerin doğruluğunun, muvazenesinin bir neticesidir.

Buraya geldiğim zaman Léopold Lévy'nin söylediği gibi, Türkiyede manzaramın mikyası çok geniştir. Camilerin haşmetli kitlesi ve minarelerin yüksekliği İstanbul'un yedi tepesini tebaruz ettirmektedir.

Fakat camilerin verdikleri bu haşmet tesiri gerçekten pek muazzam olmalarından fazla bulundukları mevkie göre nisbetlerinin doğruluğundan ileri gelmektedir.

Netice olarak şunu kaydedelim:

Yukarıda saymış olduğum bütün bu bilgiler tezyinî sanat sahasında size emniyet ve kudret verecektir.

Mimarî size, doğru, kati resimler yapmağı öğrettikten başka muvazene ve güzel nisbetler zevkinizi de uyandıracaktır; resim ve renk görüşünüzü terbiye edecek ve fikrinizi kâğıda nakletmek hususunda kolaylıklar temin edecektir.

Bütün bu mesainin size hoş ve cazip gelmesi için meslekinizi sevmeli onun cemiyet içindeki hakiki kıymetini idrak etmelisiniz.

Mesleğiniz olan dekoratif sanat, her dakika tatbik mevkiinde bulunan bir sanattır. Léandre Vaillat'nın dediği gibi dekorasyon hayatın dekorudur. O, hususî hayatta aile ocağında bulunduğu gibi collectif tezahürlerde de mevcuttur.

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

6

Hükûmetler, tezyinî sanatın içtimaî ve millî rolüne lakayd kalamaz lar. Bazı endüstri şubeleri muvaffakiyet ve imkişaflarını sadece mükemmel bir malzemeye değil, aynı zamanda bir kaç iyi modele medyumdurlar.

Amerika'da, bazı endüstri müesseselerinin bir stiloya şekil ve reml veya bir lokomotife biçim bulmak için yapılan etüdlere milyonlar sarfettiğini görüyoruz. Fransada Normandi gemisinin inşaatına başlandığı vakit dekoratörler, geminin kaburgasına hemüz ilk çekiç vurulurken çalışmağa başladılar. Geminin dekoratif bakımından umumî şekli bacaların yükseklik ve meyli, güpeşteler, iç kısımlar, en ehemmiyetsiz teferruatına varıncaya kadar maket üzerinde etüd edildi.

Tezyinî sanatın ehemmiyetini buradan ölçebilirsiniz. Tezyinî sanat böyle bir vaziyette bir memleketi temsil eden bir sanat ifadesi olmaktadır. Bu bakımdan sayabileceğimiz misaller mamîtemahidir.

Tezyinî sanata verilen ehemmiyet hakkında bir fikir edinmek için hatırlatayım ki Fransada, bugün reisi bulunduğum dekoratör sanatkârlar cemiyeti memleketin en ehemmiyetli teşekküllerinden biridir. Fahrî reisi de Nafıa Nazırı Mösyö Bé Mauzie.

Sizlere gelince hakkınızdaki samimi kanaatim şudur: Tabiatı daima tezyinî bir şekle sokarak ifade etmiş olan bir millete mensup olmanız bakımından, ırkınıza has kabiliyet ve imkânlardan istifade ederek yalnız Türkiyenin sanat Rönesansın da değil, geçen zamanda bütün dünya kültürleri içinde de parlak bir rol oynamak fırsatına sahib olmuş bulunuyorsunuz.

Sizde eksik olan, kendinize itimattır. Ve ben , bu itimadı sizde uyandırmağa çalışacağım.

Fakat diyeceksiniz, bütün bu söylediklerim arasında modern sanattan bahis yok. Cevabım şudur:

Modern sizin içinizdedir, yapacağınız bütün işlerde yaşadığınız devrin tesiri görülecektir. Diğer taraftan sizi yalnız modern sanat mecmualarını karıştırırr görüyorum. Kanaatimce kütüphanenizde fazlasiyle mevcud olup bazılarının sahifeleri bile henüz açılmamış olduğunu göreceğiniz eski sanata ait kitablara da bakmanız elzemdir. En güzel numuneleri bu kitablarda bulacaksınız. Sanatın asıllarına, köklerine temas etmeden büyük eser yapmanın imkânı yoktur. Sanatta terakki yoktur. Bidayette her şey söylenmiş ve her şey yapılmıştır. Ve eksiri kaynağından içebilmek mümkün iken kadehten içmek doğru olmaz.

Tabii burada eski modelleri kopya etmek mevzuubahs değildir. Mesele ,nümuner ve sağlam hareket noktaları bulmaktır.

Dostum Auguste Perret'nın dediği gibi, eskilerin yaptığını tekrar etmemeli, bizim yerimizde oldukları takdirde ne yapacaklarını düşünerek

7

işe koyulmalıyız.

Yegâne kaygınız, imkân dairesinde en iyi, en güzel işi çıkarmak olsun. Böyle hareket eder ve işinizi mizacınıza, duygunuza uydurursanız yapacağınız eserler yaşayan bu günün damgasını taşıyacaktır.

SUE / Bio_6 - SUE / Bio_7

T.C. MATBU TAPUSU PULU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 17679

C. No. _____

T. C.
BEYOĞLU
5 inci Noter Dairesi
Telefon: 42878

Noteri

ADI — Marie Louis Sue
DOĞUM TARİHİ — 14 TEMMUZ 1875
DOĞUM YERİ:- — Bordeaux
Tabiiyeti — Fransız

Bir yandan Türkiye cumhuriyeti Maarif vekâleti namına İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü BURHAN TOPRAK ile, diğer taraftan Fransız Devleti vatandaşlarından Mimar ve Dekoratör Marie Louis Sue arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat aktedilmiştir.

MADDE 1- Prof. M. L. Sue İstanbulda Güzel sanatlar Akademisi Türk ve Garp tezyini sanatlar şubeleri şefliğine tayin edilmiştir. Prof. M. L. Sue mezkür vazifede, bu müessesede istihdam edilen diğer muallimlerin tabi olduğu kanun ve talimatnamelere göre çalışacaktır.

MADDE 2- Prof. M. L. Sue'nün emeğine karşılık olarak ayda 1146 lira ücret verilecektir. Ücret peşin olarak her ayın başında verilir.
Bu ücretten kanunen kesilmesi lâzım gelen her türlü vergiler kesilecek fakat ele geçecek miktar hiç bir zaman 750 liradan yukarı olmıyacaktır. Prof. M. L. Sue her ay alacağı aylıktan kanunen mezun olduğu miktarını hariçe çıkarabilecektir.

MADDE 3- Bu kontratın müddeti 14 ikinciteşrin 1942 tarihinden itibaren bir senedir. İki akit taraftan her hangi biri üç ay evvel yazı ile diğer tarafa haber vermek şartiyle bu kontratın feshini her zaman istiyebilir. Şayet kontratın feshini prof. M. L. Sue istemiş olursa kendisine dördüncü maddede zikrolunan yol parası ve göç masrafı tediye edilmez.

MADDE 4- Prof. M. L.Sue 'ye bu kontratın süresi bitince memleketine avdet için dönüş yol parası olarak bin Türk lirası tediye edilecektir. Ancak profesör

Damga Matbaası

Noter kâğıdı — Nümune 1

SUE / Bio_1

T.C. MATBU TAPUSU PULU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. _____

C. No. _____

Noteri

M. L. Sue Kontrat süresi bitmeden kendiliğinden işini bırakırsa, kendisine dönüş yol parası verilmiyecektir.

MADDE 5- Prof. M. L. Sue'ye her yıl tatil aylarına rastgelmek ve başlangıcı Maarif vekilliğince tesbit edilmek şartiyle iki buçuk aymezuniyet verilecektir. Prof. M. L. Sue mezun bulunduçu bu müddete ait ücretlerini tam olarak alır.

MADDE 6- Prof. M. L. Sue'ye Türkiye içinde vazifesini ilğilendiren resmi yolculuklar için (1000) lira asli maaşlı memurlar gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilecektir.

MADDE 7- Prof. M. L. Sue kendisine hususi teşekküller veya ferdler tarafından ücret mukabilinde teklif edilecek işleri ancak Maarif vekilliğinin müsaadesini almak şartiyle kabul edebilecektir.
Bu takdirde de alacağı izin kendi resmi vazifelerini asla sekteye uğratmaması şarttır.

MADDE 8- Hastalık halinde, Maarif vekâleti sihhi heyetince tasdik edilmiş bir rapora müsteniden profesör M. L. Sueye en çok üç aya kadar izin verilir. Ve bu müddet çalışma günleri gibi sayılarak ücretleri tediye edilir.Şayet hastalık üç aydan fazla sürerse dördüncü maddede yazılı dönüş yol parası ve göç masrafı ödenerek vazifesine son verilecektir.

MADDE 9-Ölüm vukuunda; M. L. Sue nin en son aldığı aylıktan maada üç aylık ücreti defaten eşine ve çocuklarına tediye edilecektir. Şayet o sırada eşi ve çocukları Türkiyede bulunuyorlarsa kendilerine ayrıca dönüş yol parası ve göç masrafı olarak tesbit edilen (1000) bin Türk lirası ödenecektir.(İntihar hali bu madde hükmünden hariçtir.)

MADDE 10- Prof, M.L. Sue Türkiyede bulunduğu müddetçe resiyasi ve ticari işlerle meşgul olmıyacaktır.

Damga Matbaası

Noter kâğıdı — Nümune

SUE / Bio_2

T.C. MATBU TAPUSU PULU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. _____

C. No. _____

3.

Noteri

Madde 11- Kontratın tatbikinde iki taraf arasında husule gelebilecek ihtilaflar Türkiye mahkemelerinde halledilecektir.

Bu kontrat İstanbulda imza ve teati olunmuşdur.

18 II

DAMGA PULU 50 50

18 II

DAMGA PULU 50 50 DAMGA PULU 50 50 DAMGA PULU 50 50

Bu mukavelenâme altındaki imzaların şahsı ve hüviyeti maruf Maarif Vekilliğine izafeten imza eden Güzel San'atlar akademisi Müdürü Burhan Toprak ile Profesör Marie Louis Sue'nin olup mahalline niyabeten giden daire memuru yanında vaz'eylediklerini tasdik ederim. Bindokuz yüz kırk iki senesi T.sani ayının onsekizinci çarşamba günü.

BEYOĞLU BEŞİNCİ NOTERİ
VEKİLİ CEVAT TÜRKÜ

BEŞİNCİ NOTERİ

Noter kâğıdı — Nümune 1

SUE / Bio_3

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

2226 15 10 43

Süsleme Sanatları şubesi şefi M.L.Sue'nün mukavelesinin yenilenmemesi hakkında:

Maarif Vekilliğine

Akademi(Süsleme Sanatları) şubesi şefi Marie Louis Sue ile geçen yıl yapılmış olan mukavele müddeti 14/ikinci teşrin/943 tarihinde sonra erecektir. Adı geçen şubeye Kenan Temizan gibi kudretli, görgüsü yerinde bir öğretmen tayin edilince ayda mühimsayılabilecek bir para vererek profesör Sue ile yeniden mukavele yapmak lüzumsuz olacaktır. Esasen bu şef, son zamanlarda vazifesine karşı kayıtsızlığını o kadar arttırmıştır ki; 943-944 ders yılı hazırlıkları için toplantıya çağrılan öğretmenler kuruluna bir defa bile gelmemiş ve ders yılının ilk günü saat on buçukta yabancı bir ziyaretçi gibi mektebi şöylece bir dolaşıvermiştir. Bu itibarla, profesör Sue ile yeniden mukavele yapılmamasına ve şeflik vazifesinin de öğretmen Kenan Temizan'a verilmesine yüksek müsaadelerini derin saygılarımla arz ve rica eylerim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

H.A.

SUE / B11

Aslından Kopya

Suret

Maarif Vekilliği
Sayı: 10101/87-826 10/11/1943

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

15/X/1943 tarih ve 2226 sayılı yazı karşılığıdır:

1- Akademiniz Süsleme Sanatları Şubesi Şefi M.L.Sue'nün 14/ikinci teşrin 1943 tarihinde sona erecek olan kontratının yenilenmemesi Vekilliğimizce kabul edilmiştir.

2- Bu suretle açılacak şube şefliğinin, almakta olduğu maaşla, Akademinin öğretmenlerinden Kenan Temizan tarafından yapılması uygun görülmüştür.

Gereğinin ona göre yapılmasını ve keyfiyetin Prof. M.L.Sue'ye de tebliğini dilerim.

Maarif Vekili
Yücel

Aslından kopya edilmiştir.
30/3/944

SUE / B12

530 22 3 44

Yüksek Mektepler Muhasebeciliğine

16/3/944 Tarih , 232 sayılı yazıya karşılıktır:

Mukavelenin hitamı dolayisiyle Akademimizle alâkası kesilen Marie Louis Sue'nün,(İstanbul Belediyesi İmâr Müdürlüğünde ücretle istihdam edilmekte) olduğu haber alınmıştır.

Keyfiyeti saygılarımla bildirirm.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

H.A.

SUE / B13

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

İstanbul Güzel San'atlar Akademisi
Yüksek Müdürlüğüne

İstanbul Güzel San'atlar Akademisi Türk ve Garb tezyini san'atlar şubeleri Şefliğine tayinim hakkında aramızda tanzim ve teati edilerek en son tecdit edilen I8/II/942 tarihli mukavelenamenin 3 ve 4 üncü maddeleri mucibince vazifeme tarafınızdan nihayet verilmiş olduğu cihetle yol parası namile te'diyesi taahhüt edilen BİN lira tazminatın te'diyesini saygılarımla dilerim . 27/7/944

Prof. Marie Louis Sue.
Moda Caymı No: 17
Kadiköy.

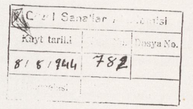

Kal
7-8-44

SUE / B14

8/ 8/ 3

221/2141

Sayın Louis Süe
122, Rue de Grenelle
Paris
France

17 Temmuz 1963 tarihli mektubunuz cevabıdır:

18-XI-1939 tarihinden 14-XI-1943 tarihine kadar Akademimiz Dekoratif Sanatlar Bölümünde profesör sıfatı ile şeflik vazifesi yaptığınız, kayıtlarımızın tetkiki neticesinde tesbit olunmuştur.

Saygı ile bilginize sunulur.

M.C/N.P.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü
Asım Mutlu

SUE / B16

LOUIS SÜE
ARCHITECTE, DIPLOMÉ PAR LE GOUVERNEMENT

31/7/1963

122, RUE DE GRENELLE — TÉL. : INVALIDES 71-48

PARIS, le 17 Juillet 1963

Mon Cher Directeur,

C'est dans un but très intéressé que je vous écris aujourd'hui et que je fais appel à votre mémoire et votre bienveillant souvenir.
En bref j'ai besoin pour constituer un dossier d'avoir une attestation comme quoi j'ai été professeur à l'Académie d'Istanbul de 1939 à 19.... (je vrois 1943) ?

Personne n'est mieux qualifié que le Directeur de l'Académie pour me donner ce certificat : j'espère donc ne pas abuser en vous priant de me rendre ce service et je vous prie de croire, Mon Cher Directeur, à l'expression de mes sentiments les meilleurs.

Süe

L. SUE

18. XI. 1939 tarihinde muhasebeye ait vazifeye başlamış ve
14. XI. 1943 mihrzek cenyiz

SUE / B15

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. 4725
C. No.

BEYOĞLU 6 NOTER DAİRESİ

Noteri

KONTRAT TASLAĞI

Adı ve soyadı.....: Prost
BABASININ ADI.....: Prost Henri
DOĞUM YERİ.....: Seint Denuis
DOĞU Y LI.....: 21 ŞUBAT 1874
TABİİYETİ.....: Fransa

Bir taraftan Türkiye Cümhuriyeti Maarif vekilliği adına İstanbul güzel sanatlar akademisi Müdürü Burhan topruk ile öte taraftan.Fransa Devleti Vatandaşlarından Prost arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

MADDE 1- Prost İstanbul güzel sanatlar akademisine Mimarî şubesi şehircilik dersi öğretmeni olarak angaje edilmiştir.Bu müessesede okulun talimatına göre çalışacaktır.

MADDE 2- Prost'a emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere 200 (ikiyüz) lira aylık ücret verilecek vebu ücretten kanuni her türlü vergiler kesilecektir.

MADDE 3- Prost Türkiye de bulundukça siyasî,iktisadî ve ticarî işlerle uğraşmayacaktır.

MADDE 4- Bukonturatın müddeti 20 ŞUBAT 1941 tarihinden itibaren bir yıldır.İki taraftan biri iki ay önce yazı ile diğer tarafa haber vermek şartiyle kontratın feshini isteyebilir.

MADDE 5- Prost'a Türkiyede ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için 70 lira aslı maaşlı Devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir. ( )

MADDE 7- Prost bir hastalıktan dolayı en çok üç ay vazifesine devam edemezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığın raporla tevsiki ve Maarif vekilliği sıhhi hey'etince tasdik edilmiş olması lazımdır. Hastalık üç aydan fazla sürerse kontrat feshedilebilir.

MADDE 8- Kontratın tatbikinde iki taraf arasında çıkacak ihtilâf Türkiye mahkemelerince halledilecektir. Bu kontrat istanbulda tanzim ve imza edilmiştir.

B. Topraq

24 MAR 1941

Noter kâğıdı Nümune 1

PROST / Bo1_1

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No.
C. No.

Noteri

Bu mukavele altındaki imzalar şahıs ve hüviyetleri dairesince maruf İstanbul güzelsanatlar akademisi müdürü BURHAN TOPRAK ile İstanbul şehircilik mütehassısı PROST'un olup mahallinde binayabe giden dairem memuru Hulki Birgen yanında imzaladıklarını tasdik ederim.Bindokuzyüz kırkbir senesi Mart ayının yirmidördüncü pazartesi günü.

Noter kâğıdı Nümune 1

PROST / Bo1_2

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

9 Nisan 1942

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. 4725
C. No.

BEYOĞLU 5 NOTER DAİRESİ

Noteri

MUKAVELE

ADI VE SOY ADI	: Prost
BABASININ ADI	: Prost Henri
DOĞUM YERİ	: Seint Denuis
DOĞUM YERİ	: 21/Şubat/1874
TABİİYETİ	: Fransa

Bir taraftan Türkiye Cümhuriyeti maarif vekilliği adına İstanbul Güzel sanatlar akademisi Müdürü Burhan Toprak ile öte taraftan Fransa Devleti Vatandaşlarından Prost arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde- 1- Prost İstanbul güzel sanatlar akademisine mimarî şubesi şehircilik dersi öğretmeni olarak angaje edilmiştir. bu müessesede okulun talimatına göre çalışacaktır.

Madde- 2- Prosta emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşim verilmek üzere 200(ikiyüz) lira aylık ücret verilecek ve bu ücretten kanunî her türlü vergiler kesilecektir.

Madde 3- Prost Türkiye'de bulundukca siyasî,iktisadi ve ticarî işlerle uğraşmayacaktır.

Madde 4- Bu kunturatın müddeti 20/Şubat/942 tarihinden itibaren bir yıldır. iki taraftan biri iki ay önce yazı ile diğer tarafa haber vermek şartile kunturatın feshini isteyebilir.

Madde- 5- Prost'a Türkiyede ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için 70 lira aslı maaşlı devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 6- Prost'a akademin ntatil aylarına rastlamak ve başlangıcı maarif vekâletince tesbit edilmek suretile senede iki ay tazminat verilecektir. Tesbit edilen müddetten fazla ücretleri ta olarak verilecektir.

B. Topraq L. Prost

Noter kâğıdı Nümune 1

PROST / Bo2_1

Türkiye Cümhuriyeti

Y. No. 4725
C. No.

Noteri

S.2

Madde 7- Prost bir hastalıktan dolayı en çok üç ay vazifesine devam etmezse bu müddet çalışmak günleri gibi sayılacaktır. hastalığın raporla tevsiki ve maarif vekilliği sıhhi hey'etince tasdik edilmiş olması lazımdır. hastalık üç aydan fazla sürerse kunturat feshedilebilir.

Madde- 8- kunturatın tatbikinde iki taraf arasında çıkacak ihtilâf Türkiye mahkemelerince halledilecektir. bu kunturat İstanbul'da tanzim ve imza edilmiştir.

BAŞMAKLIK PULU 50 mm 50

Bu mukavele zirine mevzu imzalar şahıs ve hüviyetleri dairece maruf BURHAN TOPRAK ve Prostun olup akidlerden Prost şahsen diger akid Burhan Toprak Türkiye cumhuriyeti marrif vekâletine izafeten mahallinde ve yanında imzalamış olduğunu tasdik ederim.Bindokuzyüz kırk iki senesi Nisan ayının dokuzuncu Perşembe günü.

9 NİSAN 942

Noter kâğıdı Nümune 1

PROST / Bo2_2

— Istanbul —
13. XI. 42

Mon cher Directeur

je ne pourrai certainement pas répondre les cours la semaine prochaine — ma m/vos absolu est paraît-il indispensable pour retarder ma complète activité.

Inutile de vous dire combien je suis contrarié par cette stupide indisposition

Votre très amicalement dévoué
H. Prost

PS — je vous mais abdjoins bien combien prévenir Mr. Reg et Ssffi Arkan Bey Sedat Eldem gratuitement ma démission

PROST / B03

— Istanbul —
10 - I - 43

Mon cher Directeur

Très sensible à l'aimable lettre que vous avez bien voulu m'écrire je vous transmets, ci-joint, le certificat du Dr Nihat Reşad.

J'ai l'impression que je tiens en bonne voie l'amélioration

Croyez vous, je vous prie, à mes sentiments très dévoués

H. Prost

Sayın Müdürüm
Bana gönderdiğiniz güzel mektup beni çok duygulandırdı.
Ekte size Nihat Reşad'ın sertifikasını gönderiyorum.

Size daima Fransızca yazdığım için özür dilerim. Onu 2 aydan fazla bir süredir öğrenmeye çalışıyorum.

Saygılarımla
H. Prost

PROST / B05

Istanbul —
29-XII-42

Mon cher Directeur

c'est à titre tout personnel que je vous adresse ces quelques lignes.

je me rétablis très lentement car les Docteurs n'ont pu encore découvrir l'origine du mal qui me rend l'existence trop pénible pour assumer un travail assidu.

je suis dans l'impossibilité de reprendre régulièrement les cours ce qui me cause la plus vive contrariété à cause de vos élèves dont certains sont des plus dignes d'intérêt; aussi je vous prie instamment de vouloir bien me conseiller sur ce que je dois faire vis à vis de l'administration de l'Académie.

Puis-je obtenir un congé bien entendu sans traitement.

Ou dois-je donner ma démission? Je suis très sincèrement navré de cette fâcheuse situation car j'espère bien

PROST / B04_1

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

PROST / B04_2

Henri Prost — 25 Janvier 1943

Monsieur le Directeur
de l'Académie des Beaux-Arts
Istanbul

Monsieur le Directeur,

En réponse à votre lettre NoX207, je vous envoie la copie du Rapport du Dr. Resad Belger, que je vous ai déjà adressé au début du Mois de Janvier et qui sans doute a été égaré, puisque vous me le demandez à nouveau.

Veuillez agréer, Monsieur le Directeur l'assurance de mes sentiments distingués.

H. Prost

PROST / B06

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
GÜZEL SANATLAR
AKADEMİSİ

Sayı

İSTANBUL 5, 2, 1943

Özü

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

25/1/1943 Tarihli mektubunuza cevaptır:
Rahatsızlanan şehircilik muallimi Mr. Prost ve askere giden Seyfi Arkan'ın yerine şehircilik ders ve atölyelerine Y. Mimar Oelsner in tayin edilmesi hususunu rica ederim.
Kimya muallliminin de askere gitmesiyle, kimya dersinin M. Şükrü Işık tarafından verilmesinin uygun olacağını arzederim.

Mimarî şubesi Şefi
Sedad Eldem

PROST / B07

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü
Sayı: 10101/95
123

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

Kayıt tarihi	Kayıt No.	Dosya No.
22/2/943	219	Z.
Muamelesi:		

Ankara, 20/II/1943

Özet: Şehircilik öğretmeni Prost'un izni H.

1/II/1943 tarih ve 259 sayılı yazı karşılığıdır:

Akademiniz şehircilik öğretmeni Prof.Prost'un hastalığı dolayısile 15/XII/1942 tarih ve 1070 sayılı yazınızla kendisine 10/XI/1942 tarihinden itibaren bir ay izin verilmiş ve bu iznin bittiği günden itibaren 27/I/1943 tarih ve 85 sayılı yazınızla da daha üç hafta mezuniyet verilmiştir.

1/II/1943 tarih ve 259 sayılı yazınıza bağlı olarak gönderilen 25/I/1943 tarihli hastalık raporunda adı geçen öğretmenin Kânunusanî 1943 nihayetine kadar, yani daha 5 gün tedaviye ihtiyacı olduğu bildirilmekte,fakat yazınızda Mart sonuna kadar mezun sayılması istenmektedir ki yazı ile rapor arasında büyük fark görülmüştür.

Prof.Prost'a mukavelesinin 7 inci maddesi gereğince en çok üç ay izin verilebileceğine göre, ikinci defa verilen iznin bittiği 31/I/1943 den itibaren daha 10/Şubat/1943 tarihine kadar izin verilebilir.

Bu duruma göre,adı geçen öğretmene son defa verilecek izne ait raporun gönderilmesini dilerim.

Maarif Vekili a.

Evvelce tasdikli suretleri
Esas getirilmesi.
Hadiseye Arkasın.
22-II-943

T.C.
MA.NT.15/II/1943

PROST / Bo8

425

07 2 43

Sayın Bay Prost
İstanbul Belediyesi Şehircilik mütehassısı
Lâmartin caddesi Sengir Ap.No.55
Beyoğlu

Sıhhî vaziyetiniz dolayisiyle Akademideki şehircilik hocalığına ait mukavelenamenizin yenilenmesine Maarif Vekilliği muvafakat etmemiştir.

Keyfiyeti teessürlerle arzederken geçen seneler zarfında Akademi tedrisatındaki muvaffakiyetli hizmetinizden dolayı en derin teşekkürlerimi bildirir saygılarımı sunarım.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

H.A.

PROST / Bo9

MSGSÜ
Açık Bilim Sanal Arşivi

432

2 3 43

Yüksek Mektepler Muhasebeciliğine

Akademimizde şehircilik muallimi olup 681 fasılından iki yüz lira ücret almakta bulunan profesör Prost'un mukavelesi, 19/2/1943 akşamından itibaren sona ermiş bulunmaktadır. Maarif Vekâletinin emirleri mucibince mukavelesi tecdid edilemiyecektir. Bu itibarla aşağıda beyanı gösterildiği veçhile 943 Şubat ücretinden dokuz günlük ve 943 Mart ücreti tam olarak istirdad edilmiş ve muhasebenize gönderilmiştir. Veznenize kabulü ile makbuzunu gönderilmesini rica ederim.

Beyanı	
Lira	Kuruş
47	50 Şubat a dokuzluk
147	77 943 Mart tam
195	27 Yekûn

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

2/3/943 tarih ve 629030/630 numarah mektubu

PROST / Bio

T.C. DAİMİ DAMGA 10 KURUŞ 10

10 Mart 1943 Y. No. 3331

Türkiye Cumhuriyeti

C. No. _____

T. C.
BEYOĞLU
3 inci Noter Dairesi
Noter

MUKAVELENAME

ADI VE SOYADI : Gustav Oelsner
BABASININ ADI : Simon Georg Oelsner
DOĞUM YERİ : Posen ,Almanya.
DOĞUM TARİHİ : 23/2/1879
TABİİYETİ : Alman.

Bir taraftan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği adına İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile öte taraftan Alman Devleti Vatandaşlarından Gustav Oelsner arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde 1- Gustav Oelsner İstanbul Güzel Sanatlar Akademisine mimarî şubesi şehircilik dersi öğretmeni olarak angaje edilmiştir. Bu müessesede okulun talimatına göre çalışacaktır.

Madde 2- Oelsner'e emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere 200 (ikiyüz) lira aylık ücret verilecek ve bu ücretten kanuni her türlü vergiler kesilecektir.

Madde 3- Oelsner Türkiye'de bulunduğu sürece siyasî, iktisadî ve ticarî işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde 4- Bu kontratın müddeti 15 ~~Mart 943 tarihinden itibaren bir yıldır.~~ İki taraftan biri iki ay önce yazı ile diğer tarafa haber vermek şartiyle kontratın feshini istiyebilir.

Madde 5- Oelsner'e Türkiyede ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için 70 lira aslî maaşlı devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 6- Oelsner'e Akademinin tatil aylarına rastlamak ve başlangıcı Maarif Vekâletince tesbit edi)

1 MART 943 tarihinden itibaren üç aydır.- - - -

BEYOĞLU 3 üncü NOTERİ SENİH YAŞMUT

Noter kâğıdı Nümune 1

Doğa Matbaası

OELSNER / Bo1_1

T.C. DAİMİ DAMGA 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

2.

C. No. _____

Noter

lmek suretiyle senede iki ay mezuniyet verilecektir. Oelsner'e izinli olduğu zamana ait ücretleri tam olarak verilecektir.

Madde 7- Oelsner bir hastalıktan dolayı en çok üç ay vazifesine devam etmezse bu müddet çalışmak günleri gibi sayılacaktır. Hastalığını raporla tevsiki ve Maarif Vekilliği sıhhî heyetince tasdik edilmiş olması lâzımdır. Hastalık üç aydan fazla sürerse kontrat feshedilebilir.

Madde 8- Kontratın tatbikinde iki taraf arasında çıkacak ihtilâf Türkiye mahkemelerince halledilecektir. Bu kontrat İstanbulda tanzim ve imza edilmiştir.

10 M. 10 M. 10 M. 10 M. 10 M.

Gustav Oelsner
Gustav Oelsner
Gustav Oelsner

DAİMİ DAMGA 50 KURUŞ 50 | DAİMİ DAMGA 30 KURUŞ 30 | DAİMİ DAMGA 50 KURUŞ 50 | DAİMİ DAMGA 50 KURUŞ 50 | DAİMİ DAMGA 2 KURUŞ 2 | DAİMİ DAMGA 2 KURUŞ 2

Bu mukavele altındaki imzalar şahıs ve hüviyetleri dairece maruf İstanbul Güzelsanatlar akademisi müdürü BURHAN TOPRAK ve Gustav Oelsner 'in olup akidlerden Burhan Toprak Maarif vekilli adına ve diğer akid Gustav Oelsner şahsen mahallinde ve yanımda imzaladıklarını tasdik ederim.Bin dokuzyüz kırk üç senesi Mart ayının onuncu Çarşamba günü.
10 MART 1943

BEYOĞLU ÜÇÜNCÜ NOTERİ SENİH YAŞMUT

Noter kâğıdı Nümune 1

Doğa Matbaası

OELSNER / Bo1_2

15 Haziran 1943

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 8402

C. No. _____

T. C.
BEYOĞLU
5 inci Noter Dairesi
Telefon: 43876
Noter

ADI VE SOYADI : Gustav Oelsner
BABASININ ADI : Simon Georg Oelsner
DOĞUM YERİ : Posen, Almanya
DOĞUM TARİHİ : 23/2/1879
TABİİYETİ : Alman.

Bir taraftan Türkiye cumhuriyeti Maarif vekilliği adına Istanbul Güzel sanatlar akademisi Müdürü Burhan Toprak ile öte taraftan Alman Devleti vatandaşlarından Gustav Oelsner arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde 1- Gustav Oelsner Istanbul Güzel sanatlar akademisine mimarî şubesi şehircilik dersi öğretmeni olarak angaje edilmiştir. Bu müessesede okulun talimatına göre çalışacaktır.

Madde 2- Oelsner'e emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere (400) dört yüz lira aylık ücret verilecek ve bu ücretten kanuni her türlü vergiler kesilecektir.

Madde 3- Oelsner Türkiyede bulundukça siyasî, iktisadî ve ticarî işlerler uğraşmıyacaktır.

Madde 4- Bu konturatın müddeti 1/6/943 tarihinden itibaren bir yıldır. İki taraftan biri iki ay önce yazı ile diğer tarafa haber vermek şartiyle konturatın feshini istiyebilir.

Madde 5- Oelsner'e Türkiyede ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için 70 lira aslî maaşlı devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 6- Oelsner'e Akademinin tatil aylarına rastlamak ve başlangıcı Maarif Vekâletince tesbit edilmek suretiyle senede iki ay mezuniyet verilecektir. Oelsner'e izinli olduğu zamana ait ücretleri tam olarak verilecektir.

B. Toprak Gustav Oelsner

Noter kâğıdı Nümune 1

OELSNER / Bo2_1

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. _____

C. No. _____

2.

Noter

Madde 7- Oelsner bir hastalıktan dolayı en çok üç ay vazifesine devam etmezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığın raporla tevsiki ve Maarif Vekilliği sıhhi heyetince tasdik edilmiş olması lâzımdır. Hastalık üç aydan fazla sürerse Kontrat feshedilebilir.

Madde 9- Kontratın tatbikinde iki taraf arasında çıkacak ihtilâf Türkiye mahkemelerince halledilecektir. Bu kontrat Istanbulda tanzim ve imza edilmiştir.

Bu mukavelename nushası altındaki imzaların şahıs ve hüviyetleri dairece maruf Maarif Vekaleti adına hareket ve imza eden Istanbul Güzel sanatlar akademisi müdürüBurhan Toprak ile Gustav Oelsner'in olduğunu ve mahallinde memurum yanında imzeledıklarını tasdikederim. Bindokuz yüz kırk üç senesi Haziran ayının on beşinci salı günü.

BEYOĞLU BEŞİNCİ NOTERLİĞİ

Noter kâğıdı Nümune 1

OELSNER / Bo2_2

18 Mayıs 1944

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 7782

C. No. _____

T. C.
BEYOĞLU
5 inci Noter Dairesi
Telefon: 43876
Noter

MUKAVELENAME

Adı ve Soyadı : Gustav Oelsner
Babasının adı : Simon Georg Oelsner
Doğum yeri : Posen, Almanya
Doğum tarihi : 23/2/1879
Tabiiyeti : Alman.

Bir taraftan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği adına Istanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile öte taraftan Alman Devleti vatandaşlarından Gustav Oelsner arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde 1.- Gustav Oelsner Istanbul Güzel Sanatlar Akademisine mimari şubesi şehircilik dersi öğretmeni olarak angaje edilmiştir. Bu müessesede okulun talimatına göre çalışacaktır.

Madde 2.- Oelsner'e emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere (400) dört yüz lira aylık ücret verilecek ve bu ücretten kanuni her türlü vergilerkesilecektir.

Madde 3.- Oelsner Türkiyede bulundukça siyasi, iktisadi, ve ticari işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde 4.- Bu kontratın müddeti 1/6/944 tarihinden itibaren bir yıldır. İki taraftan biri iki ay önce yazı ile diğer tarafa haber vermek şartile kontratın feshini istiyebilir.

Madde 5.- Oelsner'e Türkiyede ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için 70 lira aslî maaşla devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde.6.- Oelsner'e Akademinin tatil aylarına ratslamak ve başlangıcı Maarif Vekâletince tesbit edilmek suretiyle senede iki ay mezuniyet verilecektir. Oelsner'e izinli olduğu zamana ait ücretleri tam olarak verilecektir.

B. Toprak Gustav Oelsner

Noter kâğıdı Nümune 1

OELSNER / Bo3_1

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 7782

C. No. _____

Noter

Madde 7.- Oelsner bir hastalıktan dolayı en çok Üç ay vazifesine devam etmezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığın raporla tevsiki ve Maarif Vekilliği sıhhi heyetince tasdik edilmiş olması lâzımdır. Hastalık üç aydan fazla sürerse kontrat feshedilebilir.

Madde 8.- Kontratın tatbikinde iki taraf arasında çıkacak ihtilâf Türkiye mahkemelerince halledilecektir. Bu kontrat Istanbulda tanzim ve imza edilmiştir.

Noter kâğıdı Nümune 1

OELSNER / Bo3_2

T.C. MATBU MUHTELİF HASIL 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 9909

C. No. .....

T. C. Beşiktaş Sulh Noter Dairesi Tahdisat No: 18

Noteri

MUKAVELENAME

ADI SOYADI	Gustav Oelsner
Babasının adı	Simon Georg Oelsner
Doğum yeri	Posen,Almanya
Doğum tarihi	23/2/1879
Tabiiyeti	Alman

Bir taraftan Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği adına İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi müdürü Burhan Toprak ile öte taraftan Alman devleti vatandaşlarından Gustave Oelsner arasında aşağıda yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

Madde 1.- Gustav Oelsner İstanbul Güzel Sanatlar Akademisine mimari şubesi şehircilik dersi öğretmeni olarak angaje edilmiştir.Bu müessesede okulun talimatına göre çalışacaktır.

Madde 2.- Oelsner'e emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere (400) dört yüz lira aylık ücret verilecek ve bu ücretten kanuni her türlü vergiler kesilecektir.

Madde 3.- Oelsner Türkiyede bulundukça siyasî,iktisadî ve ticarî işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde 4.- Bu kontratın müddeti 1/6/945 tarihinden itibaren bir yıldır. İki taraftan biri iki ay önce yazı ile diğer tarafa haber vermek şartiyle kontratın feshini istiyebilir.

Madde 5.- Oelsner'e Türkiyede ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için 70 lira aslî maaşlı devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

Madde 6.- Oelsner'e Akademinin tatil aylarına rastlamak ve başlangıcı Maarif Vekâletince tesbit edilme

Gustav Oelsner B. Toprak

Noter kâğıdı Nümune 1

T.C. MATBU MUHTELİF HASIL 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. .....

C. No. .....

Noteri

suretiyle senede 2 ay mezuniyet verilecektir.Oelsner'e izinli olduğu zamana ait ücretleri tam olarak verilecektir.

Madde 7.- Oelsner bir hastalıktan dolayı en çok üç ay vazifesine devam etmezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır.Hastalığın raporla tevsiki ve Maarif Vekilliği sıhhî heyetince tasdik edilmiş olması lâzımdır.Hastalık üç aydan fazla sürerse kontrat fesh edilebilir.

Madde 8.- Kontratın tatbikinde iki taraf arasında çıkacak ihtilâf Türkiye mahkemelerince halledilecektir.Bu kontrat İstanbulda tanzim ve imza edilmiştir.

Gustav Oelsner B. Toprak

Bu mukavele altındaki imzaların şahıs ve hüviyetleri dairece maruf ve T.C.Milli Eğitim Bakanlığı adına hareket ve imza eden İstanbul Güzel San'atlar akademisi müdürü Burhan Toprak ile Gustave Oelsner'in olup mahallinde dairem memuru yanında imzaladıklarını tasdikederim.Bindokuz yüz kırkbeş senesi haziran ayının yirmi yedinci çarşamba günü.

BEYOĞLU BEŞİNCİ NOTER SENİH YASMUTİ

Noter kâğıdı Nümune

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ.

Akademideki öğretmenliğimin ilk senesi sonunda hazırladığım bu raporu yüksek makamınıza takdimine müsaadenizi rica ederim.Beni bu raporu yazmağa sevk eden sebep,çok saygı değer bir makamın fazla kötümser bir tenkidiyle karşılaşmam olmuştur.Ben,gerek kendime, gerek başkalarına,gerekse âmirim bulunan Vekâlete karşı,mükâlemelerimde dürüst olmak isterim,ve bu düşünce ile aşağıdaki noktaları tesbit ediyorum:

Elliye yakın talebenin büyük bir kısmı şehircilik zihniyetini,yani bu sahada çalışma mesuliyetinin şuurunu kazanmış bulunmaktadır.Besinci senede yazılı imtihanlarda yapılan plânların hemen hepsi muvaffak olmuştur.Birçoğu sınıfın sözlü imtihanları da oldukça iyi bir bilgi seviyesi gösterdi.Maalesef bu iki vâkıa,içinde çalıştığım müessese âmirinin kötümser tenkitlerinde belirtilmemiştir.Bu rapor üzerinde fazla durmak ve bu meseleyi münakaya haline sokmak istemediğim için,sadece bu noktayı tesbit etmekle kalacağım.

Akademi talebesinde,eski talebeye nazaran büyük bir inkişaf görülmesine rağmen (vaktiyle Ankarada imtihan komisyonunda bulunduğum için

2.

Akademinin eski talebelerinin seviyeleri hakkında tam bir fikre sahibim),esasen söylemeliyim ki Mühendis Mektebinde yapmak imkânını bulduğum şeylere burada tamamiyle erişmiş değilim.Bununla beraber bazı kabiliyetler,meselâ resim işleri Akademide bilhassa inkişaf etmiştir. Yukarıda bahsettiğim,ve giderilmesi benim elimde olmıyan muvaffakiyetsizliklerin esaslı sebepleri şunlardır: Bir defa,bütün talebenin kâfi derecede çalışmadığı bir vâkıadır.Bazıları iki ya çok az çalışmışlar,yahut da bu ilk ders senesi içinde henüz düzeltmeğe muvaffak olamadığım yanlış bir metoddan yürümüşlerdir.Esasen,bugün tatbik edilmekte olan metodu benim değiştirmem de pek mümkün değildir.

1. "Kâfi derecede çalışılmamıştır."- Diğer yüksek okullarda ön plânda bulunan şehircilik,burada yardımcı ders olarak okutulmaktadır. Böyle olunca,elli talebenin hepsinden kendilerini bu derse tamamiyle vermeleri beklenebilir mi? Esasen şehirciliğin mükemmiyle öğrenilmesi yüksek okullarda mümkün değildir.Yüksek tahsile senelerin,hattâ bazan bir ömrün tecrübeleri ilâve edilirse ancak o zaman bu sanatın hakkıyle elde edilmesi mümkün olur.Yoksa birçok mimarların,hattâ şöhret yağmış mimarların bütün hayatları boyunca acemi şehir mimarı kalmaları icap ederdi.

Fakat insanın,kendini bu işe vermek suretiyle bazı temeller koyması kabildir.Talebe,hiç değilse birinde,şehirciliğin ne kadar mühim ve hayati bir mevzu olduğunu anlamaktan sonra bu temeller üzerinden ilerlemeğe imkânlarını bulur.Şehircilik yardımcı ders olarak okutulacaksa, Talebenin bu dersi seçmekte serbest bırakılması daha mantıki olur. Çünkü,teknik ve sanat bakımından en zor disiplinlerden olan bu dersi talebe kendi isteğiyle seçmedikçe ondan başarı da beklenemez.Ben bu hususta resmen bir teklifte bulunacaktım,fakat Direktör Toprak'ın

3.

tavsiye ettiği usul çok daha iyidir.Buna göre,şehircilikten talebeye hususi bir not verilmesi esasının kabulü icap eder.Bu not ilerde,mimar çıkan talebeye şehir plânlarını çizme salâhiyetini vermelidir. Şehircilikten bitirme imtihanına yalnız bu dersten,daha evvelki imtihanlarda yeter derecede not almıştalebe kabul edilmelidir.Bu hususa ait resmi tekliflerin,Nafia Vekâletinin ilgili Şube Müdürlüğü tarafından Maarif Vekâletine yapılması gerekir.

Birçok defalar talebe,başka meşguliyetlerinden dolayı şehircilik dersine gelememiştir.Böyle hallerde talebe bu dersin yardımcı bir ders olduğu şuuriyle hareket etmektedir.Sıkı bir kontrola rağmen dersler ve tatbikat istediğim neticeyi vermemiştir.Talebeden bazılarının bu dersi büyük bir devkle takip etmeleri isbat ediyor ki,bu hususta kabahatli olan ben değilim.Fakat tahlatiyle elli talebeden büyük bir kısım, sadece bir an evvel hayata atılıp istikbalini temin etmek,bunun için de lâzım olan diplomayı almak endişesindedir.İşte bundan dolayıdır ki talebe nazarında şehircilik sadece bir yardımcı dersten ibarettir.

2. Şimdi tatbik edilmekte bulunan ve benim değiştirilmesini rica ettiğim metoda gelince:

Talebeler evde çalışıyorlar.Yaptıkları plânları tashih edilmek üzere hocaya veriyorlar?Okula tersim malzemelerini getirmiyorlar.Birçok defalar,sayısız teferruatı olan şehircilik plânlarını onların gözü önünde benim yeni baştan çizmem icap ediyor.Fakatbu,evvelâ zaman bakımından imkânsızdır.Sonra da,talebelerin evlerinde kendi bildikleri gibi bi meydana getirdikleri ve çok defa iler tutar tarafı olmıyan şehircilik tasavvurlarının içinden çıkmak da kabil değildir.Ben,kısa bir zamanda,mimarlık plânlarını kolaylıkla tashih edebilirim.Bunu isbata sanıyorum ki hacet yoktur.Program dışında verdiğim son derse,ellerinde Kastamonu'ya ait,gayet kötü ve acemice yapılmış plânlarla bazı talebeler geldiler.Bunlar son günde plânlarının ilk tashihini istiyorlardı.

4.

Gerek Akademide,gerek Mühendis Okulunda gayelerime tam mânasiyle erişmem,ancak aşağıdaki dileklerimin yerine getirilmesiye mümkün olacaktır:

1. Her talebenin bir çalışma yeri olmalıdır.Talebe tatbikat zamanında çalışmaya mecbur olmalı ve benim tashihimi beklemelidir.Böylece her talebe diğer arkadaşlarının çalışmalarında ve benim tashihlerimde kendi çalışmaları için bir ölçü bulmuş olacaktır.Ve kısa bir zamanda şehircilik işinin mâna ve ehemmiyetini anlıyacaktır.

2. Bana en uygun zamanlar pazartesi ve salı öğleden evvelleridir.Derslerim bu günlere konduğu takdirde tashihlere bakmak için de zamanım olur.

3. Mühendis Okulunun sayın Rektörünün dostça vaitlerine göre, derslerim bir kitap halinde,tatil sonunda basılacaktır.Bu suretle,talebenin hafızasına taalluk eden bilgiler için sağlam bir temel temin edilmiş olacaktır.Fakat ben derslerimde,bu notlarımın dışında ve sıra düştükçe söylediğim şeylere daha çok değer veririm.Çünkü,Anadolu şehirlerinde son zamanlarda yaptığım tetkiklerde kazandığım tecrübelerden derslerimin bu kısımlarında bahsederim.

4. Aşağıdaki dileğim,belki,Akademideki arkadaşım tarafından hoş görülmiyecektir.Fakat talebenin menfaatı bakımındanda bunu arzetmek mecburiyetindeyim: Halen dördüncü sınıfta tatbik edilen,iki öğretmen yanında çalışma usulü kaldırılmalıdır.Çünkü bu,talebenin zihnini karıştırıyor,ve asıl derse karşı alâkalarının azalmasına sebep oluyor.Onun için,zaten tamamiyle

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

5.

üzerinde bulunan nazari dersten başka pratik derslerin de bütün bütün bana verilmesini rica ediyorum.

5.Bu iş için bana izinci bir asistan ve bu asistanı seçme müsaadesinin verilmesini diliyorum.

Mâbaniki bir şekilde ve sırf formaliteyi yerine getirmek endişesi taşıyan bir şehircilik düşünüşünün bir çok Anadolu şehirlerinin plânlarında ne kadar kötü tesirler yapmış olduğunu Yüksek Vekâlet de takdir buyurur.Halen Nafia Vekâleti Müsteşarı bulunan sayın Âmirim Muammer Cavuzoğlu da,üç sene evvel,bu işlerde ehemkli bir çalışmanın gerekli olduğunu ve memleketin yüksek okullarınca şehircilik tedrisatının Nafia Vekâletine iyi ve realiteye uygun plânlar temin edebileceğini tasdik buyurmuşlardı.Bu düşüncenin neticesi olarak da o zaman,Nafia Vekili beni Mühendis Okulundaki vazifeye tayin etti.Bu okuldaki çalışmalarımın meyveleri şimdi olgunlaşmaktadır.

Sayın Maarif Vekili de,beni Akademiye tayin edince gerçekten içten gelen bir sevinç duydum.Çünkü bu şekilde,şehircilik düşüncesinde ahenk gerçekten temin edilmiş oluyordu.Memlekette ancakk,realiteyi ve imkânları hesaba katan bir şehircilik düşüncesi yer alabilir.Eğer Akademide,Mühendis Okulundan esasları itibariyle tamamiyle ayrı bir şehircilik düşüncesi hâkim olur,yani iktisadi ve sosyolojik temelleri hesaba katmıyan,az çok formalist bir şehircilik tedris edilirse,bu benim Ankaradaki mesleki çalışmalarımı da güçleştirecektir.Memlekette bu çeşitten bir zihniyetle meydana getirilmiş birçok plânlar vardır,ve bunları şimdi değiştirmek hususunda bir hayli zahmetlere katlanmak mecburiyetindeyiz.

6.

Sayın Maarif Vekilinin itimadını kazanmak hususunda bu kadar büyük bir arzu göstermemin sebebi sadece şöhret endişesi değildirşen büyük istediğim,çok mühim bir saha olan şehircilikte,memleket için faydalı ve sağlam işler başarmaktır.

Ankara 6.6.1944.

Oelsner.

Sayın bay Sedat,Seminer meselesindeki noktai nazarımı izah için bunları yazıyorum:

Ben Akademiye gelmeden evvel ,burada ve Teknik Üniversitede hakikatte nazarî ve formal bir şehircilik tahsili vardı.Şehir planı hazırlamak için ancak küçük bir kısım kendinde cesaret buluyordu. Onların da Ankaraya tetkik edilmek için gönderdikleri planlar oldukça hazindi.

Bu gün vaziyet değişmiştir.Muayyen bir seviyeye ulaşıldı. Şimdi bir çok kimseler plan hazırlamak arzusunu gösteriyorlar.Bu vazife ancak kabiliyetli olanlara ve teorübesisilerini çok çalışarak gidereceklere tevdi edilebilir.Bu da yine plan hazırlamak olacaktır.Hakikî şehircilik çok dah geniş bir konu teşkil eder. Estetik sosyal ve ekonomik esasları kavrayarak bunlara hakim olmak, heyeti mecmua içinde inkişaf imkânlarını bulup hüküm vermek ve bütün güçlükleri yenerek planları tahakkuk ettirmektir.Teknik konulara hakim olmak lazım geldiği de tabiidir.Bütün bunları başaran bir kimse kendisine şehirci diyebilir.İşte bu sebepten ,hemen dünyanın hiç bir yerinde genç şehircilere tesadüf edilmez.Uzun seneler boyunca şahsî teorübeye ihtiyaç vardır.

Demekki mevzu bahsolan ,bir şehircilik tahsili vermek ve plı planları hazırlamak için lazım olan iktidarî sağlamaktır. Olmuş şehircileri dünyanın hiç bir yüksek mektebi çıkartamaz.Bu konu hakkında Üstat Theodor Fischer in konferanslarında söylediğini hatırlarsınız.

İyi planlar hazırlamak için , Ankarada projeleri bir çok emek sarfederek tashih etmeme rağmen bu günkü tahsil de kâfi gelmemektedir İşte bu sebepten bir nevi"improvisé" seminer düşündüm.İstikbalde şehircilikte hakikaten çalışmak istiyen istidatlı gençleri seçmeğe beni bu günkü ihtiyaç sevketti.

Başka işler arasında ,talî bir konu olarak şehircilikte de çalışmak mansız olur.Bundan dolayı imar planı hazırlayacaklardan , her hangi bir şehir belediyesinde vazife görmüş olmak mecburiyetini de talep ediyorum.Neticede buna, modern şehircilik için lüzumlu olan bir çok kanunî esasları kabul ettirmeye ve plan çalışmaları için elzem olan kusursuz haritaları temine muvaffak olacağımı ümit ediyorum.Bunların tahakkuku için daha seneler lazımdır.

Bu vaziyette en iyisi bu "improvisé",hatta hususî seminer ekzersislerini ,şehir planı yapmak arzusunu gösteren istidatlı 6 ilâ 8 öğrenci için hazırlamak ,sizin de teklif ettiğiniz gibi bu ekzersislerin zamanını artırmak ve Bay U. Müdürün de arzularına uyarak semine yapanların tahsil sömestr lerini artırmak kabildir.

2

Semineri Teknik üniversite ile müşterek yapmak,ancak orada lüzumlu kararların alınmasından sonra 1948 senesinde mümkün olacaktır Hemen tatbiki istenirse,5 inci sınıf öğrencileri ,hazırlamaya mecbur oldukları planlı çalışmalardan başka bir de seminer ödevlerini yapmaları lazım gelecektir.

Ben de bu işlere ne kadar zaman ayırabileceğimi ancak Bayındırlık bakanlığının selâhiyetli zevatile görüştükten sonra söyleyebileceğim.Siz de biliyorsunuz,onlara çok müteşekkirim.Buradaki çalışmalarım büyük bir alâka ve anlayışla takip edilmektedir.Muammer bey gibi olgun ve zeki bir adam, bu dairenin ancak böyle kapandığını kavrar: burada ders; Ankarada imtehan. Bu iki şey birbirine bağlıdır.Akademideki çalışmalarıma müsaade etmelerinin sebebi de budur. Yoksa;bakanlığın şehircilik şubesindeki sadık arkadaşlarımı müşkül vaziyette burakmak istemiyeceğim orada anlaşılmıştır.

"İmproviśé" seminer için lazım olan şeyler şunlardır:

Bilhassa dersler için kabiliyetli iki asistan

Seminer odası bulmak kolya olacaktır.

Kitaplar,modern şehirciliğe ait mezmua ve yazılar tedarik edilmelidir.

Seminer öğrencilerine kabilse tersim malzemesi verilmeli, hiç değilse resim kâğıdı, Ozalit kopyeler ve haritalar

Seminer son şeklini aldığı zaman nezaret altında açıkta resim yapmak, ölçmek,kanunî kaideleri tetkik gibi ekzersisleri de ihtiva etmelidir.O zaman bu işi idare edecek şahsı da teklif edebilmemi rıca ederim.

Her sömestr de büyük bir konferansta ,abidevî şehircilik hakkında bir konuşma yaparak düşüncelerinizi izah etmeniz de çok kıymetli olacaktır, bay Sedat.Başka misafir konferansları(Mes. Emin bey abideler hak.) mümkün olmalıdır.

Hakiki bir Enstitü böyle doğar. Teknik üniversite ile müşterek bir enstitü olmalıdır. İki enstitü bana mümkün olmıyacak ve tavsiye edilmeyecek bir şekil gibi görünüyor.

Bayındırlık bakanlığı da kendisine müracaat edildiği zaman,her türlü (mes. Haritalar, şehir planları, mahallî etütler gibi dokümanları vererek) lüzumlu yardımları esirgemeden yapmayı kabul edecektir.

Bay Sedat, bu yazımdan bay U. Müdürye Bay Müdür ü haberdar etmenizi rıca ederim.

İhr İhnen sehr ergebner

Oelsner

Istanbul 1;12;1946

OELSNER / Bo6_2

3

Akademide bir şehircilik Enstitüsü problemini tetkik ederken Bay direktör Toprak la aramızda aşağıdaki noktalar üzerinde fikir birliği yapmamız müzumlu gibi görünüyor:

1. İki Enstitü kabil değildir.
2. Bu gün için Teknik üniversitenin Akademideki enstitüye iştiraki kabil olmadığından gelecek sene muvakkat bir sureti halle çalışmalıdır.
3. Gelecek seneden itibaren Akademiden sertifika verilebilmlidir.
4. Enstitü son şeklini aldığı zaman İlim ve sanat bakımından olgun çalışmalar yaratabilmelidir.İşte bu sebepten Enstitüde misafir konferansları da verilmelidir.
5. Bu gün seminerde ,yapılan şehircilik çalışmaları kabil olduğu kadar tevsi edilmelidir.

Signé: OELSNER.

OELSNER / Bo6_3

T. C.
Milli Eğitim Bakanlığı
Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü
Sayı 10/778

Ankara: 18 / 10 / 1947

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne
İstanbul

Güzel Sanatlar Akademisi — Müdürlüğü — Posta No. 24/4/947 378 Z

2/IV/1947 tarih ve 537 sayılı yazı karşılığıdır:

Sözleşmesi 31/V/1947 tarihinde sona erecek olan, Akademiniz Yüksek Mimarlık Bölümü Şehircilik öğretmeni Prof. Güstav Ölsner ile, 1 Haziran 1947 tarihinden başlayarak eski sözleşmesindeki şartlara göre bir yıl süre ile yeni bir sözleşme yapılması uygun görülmüş ve bu hususta müdürlüğünüze imza yetkisi verilmiştir.

Gereğinin yapılmasını ve imzalanacak sözleşmeden onanmış bir örneğinin Bakanlığa gönderilmesini dilerim.

M. Eğ. Bakanı

H. Arkun'a : Sözleşmenin sona erdiği tarihi beklemeden geçici olarak gözden geçirildikten sonra tasa mukavelesi yapılmak üzere 24/IV/1947 Ş.A.

Ş.A. SD. 16/IV/1947

OELSNER / Bo7

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
Milli Eğitim Bakanlığı
Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü
Sayı 01/113

Ankara 22/5/1948
Özeti

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ — Posta No. 24.5.1948 565 Z

702

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne
İSTANBUL

4/V/1948 tarih ve 689 sayılı yazınız karşılığıdır :

Sözleşmesi 31/V/1948 tarihinde sona erecek olan Akademiniz Yüksek Mimarlık Bölümü Şehircilik öğretmeni Prof.Güstav Oelsner ile altı ay müddetle ve ilişik örneğe göre yeni bir sözleşme yapılması uygun görülmüş ve bu hususta Müdürlüğünüze imza yetkisi verilmiştir.

Gereğinin yapılmasını ve imzalanacak sözleşmeden onanmış bir örneğinin Bakanlığa gönderilmesini dilerim.

M. Eğ. Bakanı

Y.
Ş.A.

Gereğinin yapılması ve sözleşme ile N. Tilgener
24-5-1948

ŞA.MO. 21/V/1948
Ek : 1

OELSNER / Bo8

T. C.
Milli Eğitim Bakanlığı
Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü
Sayı 4700

Ankara 22/5/1948
Özeti

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

11/V/1948 tarih ve 715 sayılı yazı karşılığıdır :

Şehircilik hareketlerini incelemek üzere Hamburg'a gitmek isteyen Akademiniz Yüksek Mimarlık Bölümü Şehircilik öğretmeni Güstav Oelsner'e, 7 Haziran 1948 tarihinden itibaren dört ay izin verilmiştir.

Keyfiyetin kendisine tebliğini dilerim.

M. Eğ. Bakanı

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ — Posta No. 24/5/1948 863 Z

Saygı kaydıyla. Tebliğini rica ederim. N. Tilgener
24. 5. 1948

ŞA.MO. 21/V/1948

OELSNER / Bo9

T. C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ

İstanbul 4 / XII / 1948
Özü .....

Sayı .....

Akademi Müdürlüğüne

Bölümmüz Şehircilik profesörü Bay Oelsner'den aldığım Ankara 28.XI.1948 tarihli bir mektupta aşağıdaki malûmat verilmektedir:

a- Teknik Üniversite senatosu Bay Oelsner'in yalnız Kasım - Aralık - Şubat aylarında İstanbulda ders vermesine bunun haricinde kalan müddet zarfında Almanyada çalışmasına muvafakat etmiş .

b- Tedrisat yaptığı aylar için kendisine net bin lira aylık vermeği,

c- ayrıca 600 dolar harcirah ödemeği kabul eylemiş bulunmaktadır.

Bu malumatı verdikten sonra Profesör Oelsner , Kasım ,Aralık , Ocak ve Şubat aylarında Akademideki derslerine de devam etmeğe amade olduğunu ve ders verdiği her ay için 800 Türk lirası net ücret istediğini ve bunun üçte birini Almanyaya gönderilmesinin arzu ettiğini bildirmekte, Akademinin bu şartlara kabul edip etmediğinin sorulmasını ve 31.XII. 1948 tarihine kadar durumunun tesbitini rica etmektedir. Keyfiyeti Saygı ile arz ederim.

Yüksek Mimarlık Bölümü
Şefi

AH/ BO

OELSNER / Bio

22 5 I 49

Mimarlık Fakültesi Dekanlığına
Teknik Üniversite

Gümüşsuyu

3.I.1949 tarih, 1 sayılı yazımıza ekdir:

Fakülteniz Şehircilik Profesörü Gustav Oelsner'e Akademimiz Yüksek Mimarlık Bölümünde haftada 9 saat ders verilmesinde bir mahzur bulunup bulunmadığının iş'arına müsaadelerini derin saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

RM/HÖ.

OELSNER / Bi1

T. C.
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
Sayı : 21

20/1/ 1949

Güzel San'atlar Akademisi
Müdürlüğüne

24.1.49 76

Fındıklı-İstanbul

5.1.1949 tarihli 22 sayılı yazınız c.

1949 yılı Bütçe Kanunu B.M.Meclisinden çıkmamış ve muvakkat bütçe kanununda da geçen seneki durumun aynen muhafazası zikredilmiş bulunduğundan,Prof.Gustav Oelsner'le halihazırda eski mukavele ile bağlı bulunmaktayız ve buna göre kendisinin Akademinizde ders almasına mani yoktur.

Yeni bütçe kabul edildikten sonra yapılacak mukavelede mezkûr Prof.Ümüzün dışarda vazife alıp alamaması hususunda karar vermeği,Fakülte Profesörler Kurulu Yönetim Kurulumuzu salâhiyettar kılmıştır.

Saygılarla
Dekan
Ar. Gökbilgin

KY.

29 I

OELSNER / Bi2

T.C. MALİYE BAKANLIĞI 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 25006
C. No.

Tahsin 42/76
Noteri

Adı soyadı : Gustave Oelsner .
Babasının adı : Simon Georg Oelsenr .
Dogum yeri : Posen Almanya .
Dogum tarihi : 23/2/1879 .
Uyruklugu : Alman .

Birtaraftan Türkiye Cümhuriyeti Milli EğitimBakanlığı adına Istanbul Güzel Sanatlar akademisi müdürü Zeki Faik izler ile öte taraftan Alman Devleti vatandaşlarındsm Gustave Oelsner arasında aşağıdaki yazılı şartlara göre sözleşme yapılmıştır.

Madde.-I Prof . Gustave Oelsner İstanbul güzel sanatlar akademisine mimari şubesi şehircilik öğretmeni olarak angaje edilmiştir.Bu müessede okulun talimatına göre çılaşıcaktır .

Madde .-2 Prof.Oelsner akademide 949yılı ocak - şubat , kasım ve aralık aylarında ders verecek ve bu aylar zarfındaki emegine mukabil her ay peşin olarak kendisine "902" lira ücret verilecektir. Bu ücretten her türlü vergiler kesilecek fakat Prof. G.Oelsnerin eline geçecek miktar "600" Türk lirasın ndan aşağaya olmıyacaktır .

Madde .-3 Prof . G. Oelsner Türkiyede bulundukça Siyasi , iktisadi,ticari işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde.-4 Bu sözleşmenin müddeti 1/Ocak/1949 tarihin den itibaren bir yıldır .

Madde .- 5 Prof. G.Oelsner Türkiyede görevini ilgilendiren resmi yolculuklar için "70" lira aslı maaşlı devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yemiyesi Mezhilir .

Madde .- 6 Prof .G. Oelsner ders vermeğe mecbur olduğu kasım , aralık , ocak ve şubat aylarında has-

Prof. Gustav Oelsner

Noter kâğıdı Nümune : 1

Damga Matbaası

OELSNER / Bi3_1

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No.
C. No.

"2"

Noteri

talık dolayısile vazifesine devam etmediği taktirde bu sürenin iki haftası izinli sayılacak ve ücret verilecek ve hastalığın devamı halinde ücreti kesilecektir . Hastalık raporunun milli egitim bakanlıgı sıhhat kurulunca tasdik edilmiş olması şarttır.

Madde - 7. Sözleşmenin tatbikında iki taraf arasında çıkacak anlaşmamazlıklar Türkiye mahkemelerinde halledilecektir .

Madde .8- Prof.G.Oelsner akademiden aldıgı net ücretin üçte birini almanyaya çıkarabilir .

Bu mukavele altındaki imzalar şahısve hüviyetleri dairece maruf güzelsanatlar akademisi müdürü Zeki Faik İzler ile Gustave Oelsnerin olup akidlerden Zeki Faik İzler T.C. milli ağitim bakanlığı adına diger akid Gustave Oelsner şahsen vazettiklerini tasdikederim. 7 ARALIK 949

ocak!

Noter kâğıdı Nümune : 1

Damga Matbaası

OELSNER / Bi3_2

597 4. IV 49

Yüksek Okullar Saymanlığına

Akademi Yüksek Mimarlık Bölümünde mukavele ile çalışmakte iken, bağı hususî şartlar ileriye sürdüğü için, sözleşmesi tahakkuk edemiyen Profesör Gustave Oelsner'in Ocak 1949 ücreti kendisine tediye edilemediği için iade zarureti hasıl olmuştur.(288.67) kuruş kutan bu paranın veznenize kabul ile makbuzunun gönderilmesine müsaadenizi saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

OELSNER / Bi4

2333 25 XI 49

Millî Eğitim Bakanlığına

12.I.1949 Tarih ve 95 sayılı yazımıza ektir:

Profesör Oelsner geçen ders yılında 31 Aralık 1948 de kontratı bittiği halde birinci sömestr sonuna kadar müessesemizde çalışmış, bu kere de Kasım ayında Alman'yadan gelerek vazifesine başlamıştır. Ücretlerinin ödenebilmesi örneği bağlı olarak sunulan sözleşmenin akdi için verilecek müsaadeye bağlı bulunmaktadır.

Taslağın tetkikine ve emirlerinin acele işarına müsaadelerini Saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Ekil sözleşme taslağı

RD.HA.

OELSNER / Bi5

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

881

21 V 46

Prof. Diez
İstiklâl caddesi Perükâr çıkmazı
Sigorta Han

Beyoğlu

Muhterem Profesör :

Akademiye tayin muamelenizin önümüzdeki sömestre kalması dolayısiyle 23.V.1946 Perşembe günü Akademide verilmesini rica etmiş bulunduğumuz açılış dersinin de, daha çok dinleyici ve öğrenci bulunacağı için, o zamana bırakılması uygun olacaktır. Key fiyeti arz vesilesile en derin Saygılarımın kabulünü rica ederim

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

B. Toprak

Burhan Toprak

R.D/BÖO.

DIEZ / B01

15 8 6

Profesör Diez hak.

1517

Millî Eğitim Bakanlığına

Akademide Sanat Tarihi Enstitüsünün teşkiline esas olmak üzere Edebiyat Fakültesi Profesörlerinden Diez'in, Schütte'den açık kalan kadrodan faydalanılarak, Akademide İslâm ve Türk mimarî tarihi ve İslâm-Türk plâstik sanatları tarihi profesörlüğüne atanmasını 15/IV/1946 gün ve 636 sayılı yazımızla rica etmiştik.

O zaman Schütte'den açık kalan kadroya ait unvanın (mimar) olması hasebile teklifimiz bu unvanın değiştirilmesine bırakılmıştı. Bu kerre kadro unvanı değiştirilmiş bulunmaktadır. Diğer taraftan Akademi mimarî tarihi öğretmeni Hamit Kemalî Söylemezoğlu Akademiden ayrılarak Teknik Üniversiteye geçmiş, bu suretle profesör Diez'e olan ihtiyaç bir kat daha artmış bulunmaktadır. Zira, Hamit Kemalî Söylemezoğlu'nun ayrılmasından husule gelen boşluğu başka suretle doldurmağa imkân yoktur.

Arzedilen sebepler dolayısile, profesör Diez ile 1945-46 öğrenim yılı başından itibaren Akademide mimarî tarihi ve İslâm-Türk plâstik sanatları tarihi derslerini okutmak üzere, Yüksek Bakanlıkça gönderilecek örneğe göre, sözleşme yapılmasına yüksek emir ve müsaadelerini saygılarla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

B. Toprak

RD/HÖ.

DIEZ / B02

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T.C. Adliye Vekâleti Damga Pulu 10 Kuruş 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 17838
C. No.

Noteri

SÖZLEŞME

ADI SOYADI : Dr.Erust Diez
BABASININ ADI : Friedrich
DOĞUM YERİ : Lölling (Avusturya)
DOĞUM TARİHİ : 27/7/1878
TABİİYETİ : Alman.

Bir taraftan Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı adına Istanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak ile öte taraftan Alman vatandaşlarından Prof.Diez arasında aşağıda yazılı şartlara göre sözleşme yapılmıştır.

Madde 1- Prof.Dr.Diez Istanbul Güzel Sanatlar Akademisine,Mimarî tarihi ve İslâm-Türk Plastik sanatları tarihi öğretmeni olarak angaje edilmiştir. Bu müessesede okulun yönetmeliğine göre çalışacaktır.

Madde 2- Prof.Dr.Diez'in emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere (567) beşyüz altmış yedi lira aylık ücret verilecek ve bu ücretten kanuni her türlü vergileri kesilecektir.

Madde 3- Prof.Dr.Diez Türkiye'de bulundukça siyasi,iktisadi ve ticari işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde 4- Bu sözleşmenin müddeti 1/10/1946 tarihinden itibaren bir yıldır.İki taraftan biri iki ay önce yazı ile diğer tarafa haber vermek şartiyle sözleşmenin feshini istiyebilir.

Madde 5- Prof.Dr.Diez Türkiyede ödevini ilgilendiren resmi yolculuklar için yetmiş lira asli maaşlı devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

B. Toprak — Ernst Diez

T.C. Beyoğlu 3. Noter

Damga Matbaası

Noter kâğıdı Nüsuse 1

DIEZ / B03_1

T.C. Adliye Vekâleti Damga Pulu 10 Kuruş 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No.
C. No.

Noteri

Madde 6- Prof.Dr.Diez Akademinin tatil aylarına rastlamak ve başlangıcı Millî Eğitim Bakanlığınca tesbit edilmek suretiyle yılda 2 ay mezuniyet verilecektir.

Prof .Dr.Diez'e izinli olduğu zamanaait ücretleri tam olarak verilecektir.

Madde 7- Prof.Dr.Diez bir hastalıktan dolayı en çok üç ay vazifesine devam etmezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır.Hastalığın raporla tevsiki ve Millî Eğitim Bakanlığı sıhhî heyetince tasdik edilmiş olması lâzımdır.Hastalık üç aydan fazla sürerse sözleşme fesh edilebilir.

Madde 8- Sözleşmenin tatbikinde iki taraf arasında çıkacak ihtilâf Türkiye mahkemelerince halledilecektir. Bu sözleşme Istanbulda yapılıp imza edilmiştir.

Bu mukavelename altındaki imzaların şahıs ve hüviyetleri dairece maruf Milli Eğitim Bakanlığı adına imza eden Istanbul Güzel sanatlar akademisi müdürü Burhan Toprak ile Dr.Erust Diez'in olup mahallinde alınan memuru yanında imzaladıklarını tasdikederim. Bindokuz yüz kırkaltı senesi ekim ayının onsekizinci cuma günü.

T.C. Beyoğlu 3. Noter

Damga Matbaası

Noter kâğıdı Nüsuse 1

DIEZ / B03_2

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığı
Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü
Sayı: 10101/136
1634

Ankara 19/X/1947

Özeti:

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğü
İstanbul

20/X/47 1056

1/X/1947 tarih ve 2387 sayılı yazı karşılığıdır:

Sözleşmeği 1/X/1947 tarihinde sona ermiş olan Akademiniz Mimari tarihi ve İslam-Türk plastik sanatları tarihi öğretmeni Prof. Diez ile eski şartlar dahilinde bir yıl müddetle yeniden sözleşme yapılması uygun görülmüş ve bu hususta müdürlüğünüze imza yetkisi verilmiştir.

Gereğinin yapılmasını ve sözleşmenin imzasından sonra bir örneğinin gönderilmesini dilerim.

M. Eğ. Bakanı

Y.

ŞA. SD. 10/X/1947

DIEZ / Bo4

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığı
Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü
Sayı: 10101/136
10/1160

Ankara 10/9/1946

Özeti

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Gel. Tarihi: Gel. No.: Dos. No.
18/9/48 1013

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne
İstanbul

9/9/1946 tarih ve 1568 sayılı yazı karşılığıdır:

Sözleşmesi 30/9/1948 akşamı sona erecek olan Akademiniz Mimari Tarihi ve İslam-Türk Plastik Sanatları Tarihi öğretmeni Prof: Diez ile eski şartlar dahilinde bir yıl müddetle yeniden sözleşme yapılması uygun görülmüş ve bu hususta müdürlüğünüze imza yetkisi verilmiştir.

Gereğinin yapılmasını ve sözleşmenin imzasından sonra bir örneğinin gönderilmesini dilerim.

M.Eğ.Bakanı Y.
Müsteşar

14/9/1946

DIEZ / Bo6

T.C. BAYBU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 19999
C. No.

Noteri

SÖZLEŞME

ADI SOYADI : Dr.Ernst Diez
BABASININ ADI : Friedrich
DOĞUM YERİ : Lülling (Avusturya)
DOĞUM TARİHİ : 27/7/1878
TABİİYETİ : Alman

Bir taraftan Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı adına İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü BURHAN TOPRAK ile öte taraftan Alman vatandaşlarından Prof. Diez arasında yazılı şartlara göre sözleşme yapılmıştır.

Madde 1.- Prof. Dr.Diez İstanbul Güzel Sanatlar Akademisine, Mimarî tarihi ve İslâm-Türk Plastik sanatları tarihi öğretmeni olarak angaje edilmiştir. Bu müessesede okulun yönetmeliğine göre çalışacaktır.

Madde 2.- Prof.Dr.Diez'in emeğine karşılık olarak ve her ayın başında peşin verilmek üzere (567)beşyüz altmış yedi lira aylık ücret verilecek ve bu ücretten kanuni her türlü vergileri kesilecektir.

Madde 3.- Prof.Dr.Diez Türkiyede bulundukça siyasi iktisadî ve ticari işlerle uğraşmıyacaktır.

Madde 4.- Bu sözleşmenin müddeti 1/X/1947 tarihinden itibaren bir yıldır. İki taraftan biri iki ay önce yazı ile diğer tarafa haber vermek şartile sözleşmenin feshini isteyebilir.

Madde 5.- Prof.Dr.Diez Türkiyede ödevini ilgilendiren resmî yolculuklar için yetmiş lira aslî maaşla devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi verilir.

B. Toprak Ernst Diez

Noter kâğıdı Nüsune: 1

Emniyet Matbaası

DIEZ / Bo5_1

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

Türkiye Cumhuriyeti
2

Y. No.
C. No.

Noteri

Madde 6.- Prof Dr.Diez Akademinin tatil aylarına t rastlamak ve başlangıcı Millî Eğitim Bakanlığınca tesbit edilmek suretile yılda iki ay mezuniyet verilecektir.

Prof.Dr.Diez'e izinli olduğu zamana ait ücretleri tam olarak verilecektir.

Madde 7.- Prof.Dr.Diez bir hastalıktan dolayı en çok üç ay vazifesine devam etmezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır. Hastalığın tevsiki ve Millî Eğitim Bakanlığı sıhhi heyetince tasdik edilmiş olması lâzımdır. Hastalık üç aydan fazla sürerse sözleşme fesh edilebilir.

Madde 8.- Sözleşmenin tatbikinde iki taraf arasında çıkacak ihtilaflar Türkiye Mahkemelerince halledilecektir.

Bu sözleşme İstanbulda yapılıp imza edilmiştir.

11 KASIM 947

Bu mukavelename altındaki imzalar şahıs ve hüviyetleri dairece maruf Millî eğitim bakanlığına izafeten imza eden İSTANBUL güzel sanatlar akademisi müdürü Burhan Toprak ile profesör doktor Erust Diez in olup mahalline giden dairem memuru yanında vazettiklerini tasdik ederim. Bindokuzyüz kırkyedi senesi Kasım ayının onbirinci Salı günü.

11 KASIM 947

BEYOĞLU BEŞİNCİ NOTERLİĞİ

Noter kâğıdı Nüsune: 1

Emniyet Matbaası

DIEZ / Bo5_2

T.C. BAYBU 10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 17750
C. No.

beyoğlu
altıncı
Noteri

HUSUSİ VEKALETNAME

Ben güzel Sanatlar Akademisinde Mimari Tarihi öğretmeni Prof.Dr.Ernst Diez:

Mezuniyetle Avrupa'da bulunacağım bu müddet zarfında namıma mukavele tanzimine, imza koymağa, meşleremi almağa, İstanbul Üniversitesi Edebiyat fakültesinde Sanat Tarihi Doçenti Dr. CEMAL AŞKAPA'yı Vekil tayin ettim.

adres:
G.S.A.Mimari Tarihi
Öğretmeni Prof.Dr.ERNST DİEZ

Dairede okunup anlatılan bu vekâletname altındaki imza şahıs ve hüviyeti malum bulunan ERNST DİEZ'in olup yanında imzaladığını tasdik ederim.

5/9/949

BEYOĞLU ALTINCI NOTERİ

5. EYLÜL 1949

Noter kâğıdı Nüsune: 1

Emniyet Matbaası

DIEZ / Bo7

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığı
Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü
Sayı: 101/1136
948

Ankara 10/9/1949
Özeti

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Tarihi | Tel. No. | Dosya No.
14/9/49 | 922 | Z
Numarası

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne
İstanbul

5.9.1949 tarih ve 1592 sayılı yazınız karşılığıdır:

1-Sözleşmesi 30.Eylül.1949 tarihinde sona erecek olan Akademiniz Mimari Tarihi ve İslam-Türk Plâstik Sanatları Tarihi öğretmeni Prof.Diez ile eski şartlar dahilinde ve bir yıl müddetle yeni bir sözleşme yapılması uygun görülmüş ve bu hususta müdürlüğünüze imza yetkisi verilmiştir.

2-Yabancı öğretmenler için 1949 bütçesinden ayrılmış olan tahsisat,ancak bu gün almakta oldukları aylık ücretlerini karşılayacak miktarda olduğundan adı geçen öğretmenin aylığının arttırılması hakkındaki isteğinin yerine getirilmesi mümkün görülememiştir.

3-Durumun kendisine bildirilmesini ve birinci madde gereğince yapılacak sözleşmenin imzasına müteakip bir örneğinin Bakanlığa gönderilmesini dilerim.

M. Eğ. Bakanı Y.
Müsteşar

47.

Bası Runiş tezek
SAİT. 9/9/1949 T. Ogut
14.IX.1949 Dosya
Fakültesine 15/1949 Bş.
Emirler Verilmiş.

DIEZ / Bo8

2184

11 IX 47

Millî Eğitim Bakanlığına

Ankara

Akademi Almanca öğretmeni Dr. Stern'in 30 Eylülde sona erecek olan sözleşmesinin yenilenmemesi hakkında Müdürlüğümüze verdiği dilekçe bağlı olarak sunulmuştur.

Dr. Stern bu suretle vazifesinden ayrılırken yerine kuzeni olan Dr. Stern'in alınmasını tavsiye eylemiştir. Tavsiye edilen zat hakkında yapılan tetkikte, 12 seneden beri Şişli Terakki Lisesi Almanca öğretmenliğini yapmakta olduğu anlaşılmış ve adı geçen okul Müdürlüğünden, bu zatın mesaisinden tam mânasiyle memnun bulundukları anlaşılmıştır. Bu itibarla 1 Ekim 947 den itibaren Şişli Terakki Lisesi Almanca öğretmeni Dr. Stern ile eski şartlar dahilinde sözleşme aktedilmesine müsaade buyurulmasını Saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Eki: 1 dilekçe

RD/HÖ.

F. STERN / Bo1

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T.C. BAYRIĞI DEVLET PAYI 10 KURUŞTUR

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 17066
C. No.

Beyoğlu
Birinci
Noteri

- Mukavelename -

Adı ve soyadı : Fritz Stern
Babasının adı : Leonhard.
Doğum yeri : Almanya.
Doğum yılı : 1893.
Tabiiyeti : Hemşatloz.

Bir yandan Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı adına İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Direktörü Burhan Toprak öte yandan Alman vatandaşlarından Dr.Fritz Stern arasında yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1) Dr.Stern Güzel Sanatlar akademisi almanca öğretmenliğine atanmıştır.Dr.Stern Almanca derslerini ilgilen direk tatbikat ve diğer ilmi işler deruhte edecektir.

2) Dr.F.Stern Türkiyede bulunduğca siyasi ve ticari ve iktisadi işlerle uğraşmıyacaktır.

3) Dr.Stern'e Güel Sanatlar akademisindeki hizmetine mukabil ayda 100 lira ücret verilecektir.Ücret her ayın başında peşin olarak verilir.Bu ücretten kanunen kesilmesi lazım gelen her türlü vergiler kesilecektir.

4) Bu kuntratın süresi 1.Ekim.947 bindokuzyüz kırk yediden itibaren 1 yıldır.İki akit tarafından herhangi biri bir ay önce yazı ile diğer tarafa bildirmek suretiyle buy kuntratın feshini isteyebilir.

5) İki akit taraf arasında çıkacak anlaşmazlıklar

iki yapıldı

B. Toprak — Dr. Fritz Stern

Noteri

Noter kâğıdı — Nüsune: 1

F. STERN / Bo2_1

T.C. BAYRIĞI DEVLET PAYI 10 KURUŞTUR

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 17066
C. No.

Noteri

-2-

hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

İstanbul Güzel Sanatlar akademisi Direktörü Burhan Toprak.

Cihangir Susam sokak Velik palas apartmanında 2 NO·da mukim Dr.Fritz Stern.

Bu mukavelename altındaki imzalar şahsu hüvviyetleri dairece maruf Burhan Toprak ile şahsu hüvviyeti ibraz eylediği fotograflı vesika ile taayyün eden Dr.Fritz Stern'in olup mahalline niyabeten giden daire memurlarından Kenan İnan önünde imzaladıkları cihetle tastik kılındı.27.9.947

Beyoğlu Birinci Noteri
ABİDİN BİNKAYA

Noter kâğıdı — Nüsune: 1

F. STERN / Bo2_2

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 16573
C. No. _____

Beyoğlu
Birinci
Noteri

Mukavele

Adı ve soyadı : Fritz Stern
Babasının adı : Leonhard
Doğum yeri : Almanya
Doğum yılı : 1893
Tabiiyeti : Haymatloz

Bir yandan Türkiye Cumhuriyetin-Milli eğitim bakanlığı adına İstanbul Güzel Sanatlar akademisi Direktörü Avni Başman Öte yandan Alman vatandaşlarından Dr. Fritz Stern arasında yazılı şartlara göre kontrat yapılmıştır.

1- Dr. Stern Güzel sanatlar akademisi Almanca Öğretmenliğine Atanmıştır. Dr. Stern almanca Derslerini ilgilendiren imtihan ve diğer ilmi işler deruhte edecektir.

2- Dr. F.Stern Türkiyede bulundukça Siyasi ve ticari ve iktisadi işlerle uğraşmayacatır.

3-Dr.Stern'e Güzel Sanatlar Akademisindeki hizmetine mukabil ayda 100 lira ücret verilecektir. Ücret her ayın başında peşin olarakverilir. Bu ücretten kanuhen kesilmesi lazım gelen her türlü vergiler kesilecektir.

4- Bu Konturatın süresi 1/Ekim/1948 tarihinden itibaren bir yıldır. İki akit ~~tarafından~~ her hangi biri bir ay önce yazı ile diğer tarafa bildirmek suretiyle bu kontratın feshini isteyebilir.

5- İki akit taraf arasında çıkacak anlaşmazlıklar hakkında Türkiye Mahkemeleri hüküm verir. 15. Eylül 1948

Noter kâğıdı Nüsuna: 1

F. STERN / B03_1

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 16573
C. No. _____

Noteri

Bu mukavelename altındaki imzalar, şahsu hüviyetleri maruf Güzel San'atlar akademisi direktörü Avni Başman ile Dr. Fritz Stern'in olup mahalline niyabeten giden daire memurlarından Ertuğrul Sökmen yanında imzaladıkları cihetle tasdik kılındı. 15.9.948

Beyoğlu Birinci Noteri
ABDÜN BİNKAYA

F. STERN / B03_2

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 17865
C. No. _____

Noteri

Adı ve Soyadı : Fritz Stern
Babasının adı : Leonhard
Doğum yeri : Almanya
Doğum tarihi : 1893.
Tabiiyeti : Haymaltoz .

Bir yandan Türkiye Cümhuriyeti Milli Egitim bakanlıgı adına İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Direktörü vekili Halil Dikme Öteyandan Alman vatandaşlarından Dr.Fritz Stern arasında yazılı şartlara göre konturat yapılmıştır .

1.- Dr.Stern Güzel Sanatlar akademisi Almanca öğretmenliğine atanmıştır . Dr.Stern Almanca derslerini ilgilendiren imtihan ve diger ilmi işler derunde edecektir .

2.- Dr.Stern Türkiyede bulundukça siyasi ve ticari , iktisadi işlerle uğraşmıyacaktır .

3.- Dr.Stern'e güzel sanatlar akademisindeki hizmetine mukabil ayda "100" lira ücret verilecektir . Ücret her ayın başında peşin olarak verilir Bu ücretten kanunen kesilmesi lazım gelen her türlü vergiler kesilecektir .

4.- Bu konturatın süresi I/Ekim/949 Tarihinden itibaren bir yıldır .İki akid tarafından her hangi biri bir ay önce yazı ile diger tarafa bildirmek suretile bu konturatın feshini isteyebilir .

5.- İki akid taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

Noter kâğıdı Nüsuna: 1

F. STERN / B04_1

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. _____
C. No. _____

Noteri

Bu mukavele altındaki imzalar şahıs vehüviyetleri dairece maruf Güzel sanatlar akademisi müdür vekili Halil Dikmen ile Fritz Stern inolupakidlerden Halil Dikmet Milli Eğitim bakanlığı adına diger akid Fristz Stern şahsen vazettiklerini tasdik ederim. 22 EYLUL 949

F. STERN / B04_2

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü
Sayı: 10101/146

Ankara: 24/II/1950
Özet:

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Giriş No. | Dosya No.
27/2/50 | 190 | 2

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne
İstanbul

Okulunuz Almanca öğretmeni F.Stern'in ek görev olarak Sankt Georg Avusturya Lisesi ve Ticaret Okulunde haftada 12 saat matematik ve fizik dersi okutmasında bir sakınca olup olmadığı hususundaki düşüncelerinizin tezelden bildirilmesini dilerim.

M. Eğ. Bakanı a.

SÜ.İT.24/2/1950

Kabul uygundur
24-2-1950

F. STERN / Bo5

368

27 II 50

Dr. Fritz Stern Hk.

Millî Eğitim Bakanlığına
Ankara

27.II.1950 tarih ve 10101/146-185 sayılı emirlerine cevaptır :

Okulumuz Almanca öğretmeni F.Stern'in ek görev olarak Sankt Georg Avusturya lisesi ve Ticaret okulunda haftada 12 saat matematik ve fizik dersi okutmasında bir sakınca olmadığını saygılarımla arzeylerim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

RD/BO

F. STERN / Bo6

T.C. BAYOĞLU 5inci Noterliği Telefon: 42878
Noter
13698

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 13697
C. No.

Adı ve Soyadı : Karl Weiner
Babasının adı : Teodor
Doğum yeri : Viyana
Doğum tarihi : 1899
Tabiiyeti : Avusturya .

Bir yandan Türkiye cümhuriyeti milli egitim bakanlığı adına İstanbul güzel sanatlar akademisi Müdürü Zeki Faik İzer ile , öte yandan Avusturya vatandaşlarından Karl Weiner arasında yazılı şartlara göre konturat yapılmıştır .

I.— Karl Weiner güzel sanatlar akademisi Almanca öğretmenliğine atanmıştır .Karl Weiner almanca derslerini ilgilendiren imtihan ve diger ilimiişlerini deruhde edecektir .

2.— Karl Weiner Türkiyede bulundukça siyasi ve ticari ,iktisadi işlerle uğraşmıyacaktır.

3.— Karl Weinere güzel sanatlar akademisindeki hizmetine mukabil ayda "100" lira ücret verilecektir. Ücretim her ayın başında peşin olarak verilir. Bu ücretten kanunen kesilmesi lazım gelen her türlü vergiler kesilecektir .

4.— bu konturatın süresi I.Ekim 1950 Tarihinden itibaren bir yıldır . Akid tarafından her hangi biri bir ay önce yazı ile diger tarafa bildirmek suretiyle bu konturatın feshini isteyebilir .

5.— İki akid taraf arasında çıkacak anlaşamamazlıklar hakkında Türkiye mahkemeleri hüküm verir.

T.C. BEYOĞLU 5inci NOTERLİĞİ

Noter kâğıdı Nüsuse: 1

Damga Matbaası

WEINER / Bo2_1

MSGSÜ Açık Bilim Sanat Arşivi

T.C. BAYOĞLU 5inci Noterliği Telefon: 42878
Noter

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No.
C. No.

Bu mukavele altındaki imzalar şahıs vehüviyetleri dairece maruf T.C. milli eğitim bakanlığı adına hareket imza eden güzel sanatlar akademisi müdürü Zeki Faik İzel ile öğretmen Karl Weiner in olduğunu tasdikederim. 27 EYLUL950

T.C. BEYOĞLU BEŞİNCİ NOTERLİĞİ VEKİLİ CEVDET İZER BEŞİNCİ NOTERLİĞİ

WEINER / Bo2_2

1372

17 VIII 50

Akademi Almanca öğretmeni Hk.

Millî Eğitim Bakanlığına
Ankara

1 Ekim 1950 den itibaren sona erecek olan sözleşmesinin yenilenmiyeceğini bildiren F.Stern'in dilekçesi 10.VIII.1950 tarih ve 1331 sayılı yazımızla yüksek Bakanlığa arzedilmişti.

Bu kerre Avusturya buyruğundan Yüksek Ticaret Okulu ve Harp Akademisi Almanca öğretmeni Karl Weiner Stern ile yapılmış olan sözleşmedeki şartları kabul ettiğini bildirmiştir. Adı geçen ilelbağlı taslağa göre sözleşilmesine emir ve müsaadelerini saygılarla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Eki: 1 taslak
RD/BO

WEINER / Bo1

27.V.II. 4

223. 1364

Karl Weiner'in sözleşmesi hak.

Maarif Vekâletine
(Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü)
Ankara

24.VIII.1954 tarih ve 223.1350 sayılı yazımızla ilgilidir:

Akademimiz yabancı uzmanlarının aylık ücretlerinin arttırılması hususundaki teklifimizin kabulü ihtimaline binaen Karl Weiner'le yapılacak konturat süresinin Şubat 1954 te nihayete ermesi kendisince arzu edilmektedir.

Keyfiyeti saygılarla arzederim.

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü
Heykeltraş
Nijad Sirel

KS.HA.

WEINER / Bo3

T. C.
MİLLİ EĞİTİM VEKALETİ
GÜZEL SANATLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 223.3...

Ankara 3 Eylül 1954
Özet: Karl Weiner 'in ücreti hk.

882

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne
İstanbul

7/9/54 882 223

27 ağustos 1954 tarih ve 1364 sayılı yazı cevabıdır.

Akademinizde halen görevli yabancı uzmanların ücretleri için İcra Vekilleri Heyetinden alınan kadro cetvelinde 1955 mali yılı için bir değişiklik yapılması bahis mevzu değildir.Ancak,Akademinin mimarlık bölümü için biri 3000,diğer ikisi 2500 er liralık olmak üzere yeni yıl bütçe teklifimizle gerekli tahsisat istenilmiştir bu tahsisatın kabulu halinde bu kadrolara Milletlerarası şöhretle hâiz yabancı uzmanlar angaje edilecektir.

Bu itibarla Akademiniz 100 lira ücretli yabancı uzmanlar kadrosunda ek mukavele ile çalışan Almanca öğretmeni Karl Weiner'in ücretinin artırılması mümkün olamıyacağından 28 ağustos 1954 tarih ve 865 sayılı yazımız dışında yapılacak her hangi bir işlem görülmemiştir.

Gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim.

Maarif Vekili

WEINER / Bo4

29 VIII 55

22Ł. 1782

Almanca Öğretmeni Karl Weiner'e ait dilekçenin sumulduğu

Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğüne
(Maarif Vekâleti)

Ankara

Akademimizde görevli yabancı uzmanlardan(Almanca Öğretmeni) Karl Weiner'in 25 Ağustos 1955 tarihli dilekçesi bu yazımıza iliştirilerek sumulmuştur.

Birinci vazifesi için İstanbul Teknik Üniversitesinin Makine Fakültesi ile yapmış olduğu sözleşmenin, müessesemizde vazifeli kalmasına imkân bırakmadığı anlaşılmaktadır. Yerine başkasının inhasını teminen, mazeretimin kabulüne yüksek müsaadelerini saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü
Heykeltraş
Nijad Sirel

Eki:1 dilekçe

RT.HA.

WEINER / Bo5

16 Eylül 1955

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ
GÜZEL SANATLAR UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı : 221.2

Ankara, / /195

Özel:

1260 24/9/55 1249 221

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne
İstanbul

29 Ağustos,6 Eylül 1955 tarih ve 1782,1836 sayılı yazılara cevaptır:

Akademiniz yabancı uzmanlarından Avusturya tab'alı Karl Weier'in mukavelesinin 9. maddesi gereğince sözleşmesinin bitimi tarihi olan 30 Eylül 1955 tarihinden itibaren mukavelesinin feshi vaki talebi üzerine uygun görülmüştür.

Gereğine göre işlem yapılmasını ve görevinden ayrılış tarihinin Vekâletimize bildirilmesini rica ederim.

1- Karl Weiner'e tebliğ edilsin.
2- Sayıldığı tarihte de Ankara'da bulundurulsun.
31. 9. 1955

Maarif Vekili

MD/SB 15/9/1955

WEINER / Bo6

261

3 II 51

Edebiyat Fakültesi Dekanlığına

Fakülteniz Sanat Tarihi Profesörü Dr.Kurt Erdmann'ın,-Profesör Diez'den inhilâl eden- öğretmenlik için angaje edilmesi düşünülmektedir.

Müessesemizdeki bu vazifeyi almasında, her hangi , bir sakınca bulunup bulunmadığının bildirilmesine müsaadelerinizi derin saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

RT.dA.

ERDMANN / Bo1

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EDEBİYAT FAKÜLTESİ
DEKANLIĞI
Sayı 637

ÖZÜ:

İstanbul, 5. Şubat 1951

Eki

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne

3.2.1951 tarih ve 261 sayılı yazınıza karşılıktır?

Fakültemiz Sanat Tarihi Profesörlerinden Dr. Kurt Erdmann 'ın Profesör Diez'den inhilal eden öğretmenlik için Akademinizde angaje edilmesinde her hangi bir mahzur olmadığını saygılarımla bildirirm.

Dekan
Ali Tanoğlu

NB.N.5.2.1951

Cevaplarda tarih ve numaramızın bildirilmesi rica olunur.

ERDMANN / Bo2

281

5 II 51

Millî Eğitim Bakanlığına

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin Sanat Tarihi Profesörlerinden Dr.Kurt Erdmann'ın fişi ile, adı geçen Fakülte Dekanlığının 5 Şubat 1951 tarih, 637 sayılı yazısının tasdikli bir örneği bağlı olarak sunulmuştur.

Prof. Erdmann, sahasında belli başlı otoritelerdendir. Bu itibarla Profesör Diez'den inhilâl etmiş olan yabancı uzman kadrosuna, şimdilik bir yıl süre ile aynı ücret ve şartlarla angaje edilmesine yüksek müsaadelerini saygılarımla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Eki:1 fiş
1 yazı örneği

RT.HA.

ERDMANN / Bo3

T. C.
İSTANBUL
5 inci Noterliği
Noter

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 2764
C. No.

Adı ve soy adı : Kurt Erdmann
Babasının adı : Friedrich Erdmann
Doğum yeri : Hanburg 9.9.901
Uyruklugu : Alman

Bir taraftan Türkiye cümhuriyeti Milli Eğitim bakanlığı adına Istanbul güzel sanatlar akademisi müdürü Zeki Faik izerle öte taraftan Istanbul Üniversitesi Edebiyat fakültesi sanat tarihi profesörlerinden Alman uyruklu Dr. Kurt Erdmann arasında aşağıdaki yazılı şartlara göre sözleşme yapılmıştır .

1.- Prof . Kurt Erdmann istanbul güzel sanatlar akademisine mimarî ve tarihi ve İslâm - Türk plastik sanatları tarihi öğretmeni olarak angaje edilmiştir.Bu müessesede okulun yönetmeliğine göre çalışacaktır.

2.- Prof . Kurt Erdmann'emeğine karşılık olarak her aybaşında peşin verilmek üzere "567" beşyüz altmış yedi liraaylık ücret verilecek ve bu ücretten kanunî her türlü vergiler kesilecektir.

3.- Prof. Dr. Kurt Erdmann Türkiyede bulunduğu sürece siyasî iktisadî ve ticarî işlerle ugraşmıyacaktır.

4.- Bu sözleşmenin müddeti I.Mart.1951 tarihinden itibaren bir yıldır.iki taraftan biri iki ay önce yazı ile diger tarafa haber vermek şartile sözleşmenin feshini isteyebilir.

5.- Prof. Dr. kurt Erdmann türkiyede görevini ilgilendiren resmî yolculuklar için "70" lira aslî maaşlı devlet memurları gibi yol parası ve ikamet yevmiyesi alacaktır.

Noter kâğıdı

ERDMANN / Bo4_1

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. _____
C. No. _____

6.- Prof.Kurt Erdmaan akademinin tatil aylarına rastlamak ve başlangıcı milli egitim bakanlıgınca tesbit edilmek ~~üzere~~ suretile yılda iki ay mezuniyet alabilir .Prof .Dr.Kurt Erdmann'a izinli oldugu zamana ait ücretleri tam olarak verilecektir.

7.- Prof .Kurt Erdmann bir hastalıktan dolayı en çok üç ay vazifesine devam etmezse bu müddet çalışma günleri gibi sayılacaktır.Hastalıgını tevsiki millî egitim bakanlıgının sıhhî heyetince tasdik edilmiş olması lazımdır.Hastalık üç aydan fazla sürerse sözleşme fesih edilebilir .

8.- Sözleşmenin tatbikinda iki taraf arasında çıkacak ihtilaflar türk mahkemelerince halledilecektir.

bu mukavele altındaki imzalar şahısvehüviyetleri dairece maruf güzel sanatlar akademisi müdürü Zeki faik izer ile dr.Kurt Erdmann ın olup akidlerden ZEKİ FAİK İZER T.C. milli eğitim bakanlığı adına diger akid kurt erdmann şahsen vazettiğlerini tasdik ederim. 22 ŞUBAT951

GEYOĞLU BEŞİNCİ NOTER VEKİLİ DERİM YİBET

ter kâğıdı Nüsnesi: 1

Damga Matbaası

ERDMANN / B04_2

Profesör Dr. KURT ERDMANN
Kuru çeşme Tramvay cad. No. 38-6
Arnavutköy - İstanbul

Güzel Sanatlar Akademisi

1. 10. 952 itibaren Anadoluda üç hafta tetkik seyahati yapacağım.

K. Erdmann

21. IX. 52.

Müdür Beye ay edilmek üzere imza.

Dosyasına

22. IX. 1952

Güzel Sanatlar Akademisi müdürlüğüne,

25 Mayısdan, tahminen 20 Haziran'a kadar Edebiyat Fakültesi talebeleri ile birlikte, Anadolu'da bir inceleme gezisi yapacağımdan, imtihanların 27. Haziran'a doğru yapılmasına müsaadenizi diler, saygılarımı sunarım.

14. 5. 1952.

Prof. Dr. Kurt Erdmann

K. Erdmann

Dosyasına

Profesör Dr. KURT ERDMANN
Kuru çeşme Tramvay cad. No. 38-6
Arnavutköy - İstanbul

ERDMANN / B06 - ERDMANN / B05

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
YÜKSEK ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 223.3

10. Şubat 1953

1653/6/2/53 223 223.01

Özel: Profesör Dr.K.Erdman'ın izinli olarak Yunanistan'a gitmesi h.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne
İstanbul

Dönüşünde tebliğ edilmek üzere

3 şubat 1953 tarih ve 223.01/286 sayılı yazınıza karşılıktır :

Akademiniz Mimarî Tarihi Öğretmeni Profesör Dr. K.Erdman'ın döviz ve pasaport işleri kendisi tarafından halledilmek şartiyle sömestr tatilinden faydalanarak 6-23 şubat 1953 tarihleri arasında tetkiklerde bulunmak üzere Yunanistan'a gitmesi uygun görülmüştür.

Görevine dönüş tarihinin bildirilmesini rica ederim.

Millî Eğitim Vekili a.
Müsteşar

K. Erdmann

IT.HA.6 şubat 1953

ERDMANN / B07

30/ XI/ 4

223/ 2188

Maarif Vekâleti
Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğüne
Ankara

Akademimiz Yüksek Mimarlık Bölümü Mimari Tarihi dersi ile yüksek devrelere okutulmakta olan Türk Sanat Tarihi dersinin bazı fasılları yabancı uzmanlardan Alman Uyruklu Kurd Erdman tarafından verilmekte olup, adı geçenin Türk diline vukufsuzluğu tercüme işlerinde fahriyen çalışan öğrencilerin de selâhiyetsizlikleri sebebile mezkûr derslerden tam istifade mümkün olamamaktadır. Ve hâlen Alman dilini lâzım geldiği gibi bilen öğrencimiz de mevcut değildir.

Bu sebeplerle ücretleri genel giderlerimizden ödenmek şartı ile bu işi hakkı ile başarabilecek,Türk ve Alman dillerine vakıf ve mesleki terimleri bilen bir tercüman tutulmasına yüksek müsaadelerini saygı ile rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

ERDMANN / B09

---

an Bord
Dampfer Giresun
6. 7. 55

Lieber Herr Direktor.

Ich mache mit meinen Studenten eine Exkursion nach Nordost Anatolien (Trapzun - Erzurum - Doğu Beyazıd - Van - Ahlat - Diyarbakır - Elazığ - Malatya)

Von Malatya aus will ich dann mit meiner Frau noch einige eigenen Studienfahrten machen. Ich werde also bis Ende August in Anatolien sein.

Mit besten Grüssen
Ihr sehr ergebener

K. Erdmann

Prof Erdman aquistos sonuna kadar Türkiye dahilinde seyahatte imiş

S 16. VII. 55
28. VII. 55

ERDMANN / B08

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Sayı: 221/ 2866

İstanbul, 23 / 11 / 195 5
Özü:

Sayın Kurd Erdman
Akademi Öğretmeni

Akademimiz Yüksek Mimarlık Bölümü IV.sınıfına vermekte olduğunuz Sanat Tarihi derslerine 11 de başlanılması gerektiği halde 12 de başladığınız ve son iki hafta bu suretle birer saat geç geldiğiniz anlaşılmıştır. Sebebinin zeylen işʻarını rica ederim.
Saygılarla.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

KS/NG

Derslerini tercüme eden İstanbul Erkek Lisesi Almanca öğretmeni Turgut Kaver aracılığı saat 12 de geldiğini ve ders sıfatıyla ders vermeye başladığım için 12 - 13.30 arasında yapmakta olduğum Ders ücretim. M. Erdmann

Professor Dr. Kurt Erdmann
Istanbul-Arnavutköy
Mumhane Sok 15

Istanbul
1. VII. 56

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

Sehr geehrter Herr Direktor

Ich gestatte mir, Ihnen mitzuteilen, dass ich, einer Einladung folgend, für drei Monate für etwa acht Wochen nach dem Vereinigten Staaten reisen werde.

Im ausgezeichneten Hochachtung
Ihr sehr ergebener

M. Erdmann

24. VII. 56

T. C.
RİF VEKALETİ
SANATLAR AKADEMİSİ
Sayı:

İstanbul, 15/ 11/ 1957
Özü:

15-IX-57

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

Bölümümüz Mimari Tarihi öğretmeni Prof.Erdmann'ın müspet mesaisini gözönünde tutan öğretmenler kurulu mevcudun ittifakı ile mukavelesinin yenilenmesini temenni etmiştir.

Profesörün derslerine talebemizin gösterdiği büyük alâkayıda işaret eder ve anlaşmanın tecdidini temenni ederim.

Yüksek Mimarlık Bölümü
Başkanı
Asım Mutlu

AM/NP.

Vekalete yapılması rica olunur
15-IX-57

S

221/ 835

16/4/ 7

Kurd Erdman'ın mukavelesi Hk.

Maarif Vekâleti
Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğüne
Ankara

Akademimiz Yüksek Mimarlık Bölümü Mimarî Tarihi öğretmeni Alman tabalı Kurt Erdman ile 3 Mart 1956 tarih ve 221.1/305 sayılı müsaadelerim binaen akdolunan mukavelenin müddeti 1.Mart 1957 tarihinde nihayete ermiş bulunmaktadır.Son bir yıllık mesaisi verimli olmuş bulunan Kurt Erdman'ın mukavelesinin yenilenmesi Yüksek Mimarlık Bölümü öğretmenler kurulunca temenni ve bölüm Başkanlığınca da teklif edilmiştir.Kendisi ile aynı şart larla ve 2 Mart 1957 tarihinden, 1 Mart 1958 tarihine kadar bir sene müre li bir anlaşma yapılmasına müsaadelerini saygılarla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

KS/NP.

Professor Dr. Kurt Erdmann
Istanbul-Arnavutköy
Mumhane Sok 15

İstanbul, den 24.September 57

30-IX-57

Sehr geehrter Herr Direktor,

ich muss für kurze Zeit nach Persien fahren, werde aber Mitte Oktober zurück sein.

Mit verbindlichen Empfehlungen

Ihr sehr ergebener

M. Erdmann

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Kayıt Tarihi | Kayıt No. | Evrak No.
Plânın Cinsi

P.S. Cevap 1.X.57 tel.

25.9.57 imzak. Ö.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Professor Dr. Kurt Erdmann
İstanbul-Arnavutköy
Mumhane Sok 15

İstanbul, 17. IX. 1958

21. VII. 58

Pek muhterem Müdür Beyefendiğ

Berlinde devlet müzeleri islam şubesi direktörlüğünü ve ayni zamanda Berlin üniversitesinde bir kürsü bana teklif edilmektedir. 57 yaşında olduğumda çocuklarımın ve kendi istikbalimi düşünmek lazım geliyor. Bu sebepten, son derece teessüf ederek İstanbul Güzel Sanatı Akademisinden 31.10. 1958 tarihinde istifa etmek mecburiyetindeyim. Türkiyede bulunduğum 8 sene zarfında memlekete, meslekdaşlarıma ve vazifeme okadar bağlandım ki ayrılmak bana pek güç gelmektedir. Sizi, muhterem Beyefendi, sayın meslekdaşlarımı, mesai arkadaşlarımı ve talebelerimi her daim en derin şükran hislerile hatırlayacam. Bu Ayrılma kat'i olmadığını zannetmekteyim, zira gelecek senelerde yine türk sanatı hakkında yaptığım travayları güzel memlektinizde devam edebileceğimi ümit etmekteyim.

En derin teşekkür ve hörmelerimi takdim ederim.

GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
Kayıt Tarihi | Kayıt No. | Dosya No.
21.7.958 | 669 | 227
Ruomalesi

K. Erdmann

Avukatlık faaliyetine
21-VII-58

ERDMANN / Bi5

Professor Dr. Kurt Erdmann
İstanbul-Arnavutköy
Mumhane Sok 15

9 Ekim, 1958

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne

17.X

17.VII.1958 tarihli ilk yazımda bildirmiş olduğum gibi Akademi ile olan mukavelemi 31.x.1958 tarihinde feshederek yeni tayin edildiğim Berlin Müzeleri Müdürlüğü vazifeme başlıyacağımı ve derin bir üzüntü ile Akademiden ayrıldığımı saygılarımla arzederim.

Prof. Kurt Erdmann

M. Erdmann

ERDMANN / Bi6

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ
GÜZEL SANATLAR UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 221.2 1718

4 Kasım 1958
Ankara, / / 195

Özet: Kurd Erdmann'ın mukavelesinin feshi Hk.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürlüğüne
İstanbul

Kayıt Tarihi 7.11.58 | Kayıt No. 2234 | Dosya No. 221 | Ruomalesi

18 Ekim 1958 tarih ve 2229 sayılı yazı cevabıdır.

Mukavelesi müddeti 1 Mart 1959 tarihinde bitecek olan Akademiniz Yüksek Mimarlık Bölümü Mimari Tarihi Profesörü Alman Tabalı Kurd Erdmann'ın, Berlin Devlet Müzeleri İslâm Şubesi Direktörlüğü görevini ifa etmek üzere 31 Ekim 1958 tarihinde vazifesinden ayrılacağını bildirmiş olması mukavele hükümlerine riayetsizliktir.

Bu sebeple mukavelesinin 7. maddesi gereğince kendisi ile yapılmış olan sözleşmenin feshedilmesinin uygun görüldüğünü bildirir gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim.

Maarif Vekili

MD. SS. 27 Ekim 1958

7-XI-58

ERDMANN / Bi7

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Profesor Dr. Kurt Erdmann
İstanbul - Arnavutköy
Mumhane sokak 15

İstanbul, 18.XI.1958

Çok Muhterem Bay Direktör;
Diyapozitifleri ihzar etmiş bulunuyorum. Şayet ~~xxxxx~~ bunları derhal aldıracak olursanız çok memnun olurum. Maalesef bunların ambalajını yapamadım. Bu itibarla gelecek hademenin beraberinde iki çanta getirmesi lazımdır. Daha iyisi iki hademe göndermenizdir. 400 Diyapozitifin ağırlığını 40 - 50 kilogram olarak tahmin etmekteyim.

Bu vesile ile size başka bir meseleden bahsedebilir miyim. Benim ~~xxx~~ vermekte olduğum "İslam mimarisinin esas tipleri" kurslarının devam ettirilip ettirilmeyeceğini bilmiyorum. Şayet devam ettirecekseniz Üniversitede İslam sanatı Doçenti Bay Dr. Oktay Aslanapa aynı şartlarla bu kursları devam ettirmeyi kabul edebilir. Kendisinin Mimari tarihi alanında iyi bir mesleki bilgisi vardır ve bu görevi muhakkak iyi bir şekilde başarır.

Derin saygılarımla

K. Erdmann

ERDMANN / Bi8

841
1:1

25 7 5

Kültür Bakanlığına

20-7-935 Günlemec ve 9361 sayılı yazınızın karşılığıdır: Profesörn Eğlinin yanında çalışacak olan mimar Şinasi Lugale ait fişin bağlı olarak sunulduğunu saygılarımla bildirirm.

Arlar Akademisi
Direktörü

6

LUGAL / Bo1

973

Mimarî büro muallimi
Şinasi Lugalin dilek kâğıdı
H.

7 9 5

Kültür Bakanlığına

Akademimiz mimarî büro muallimliğine 150 lira ücretle atanan Şinasi Lugal 1-9-935 tarihinde işe başlamıştır. Büronun lâgvı üzerine Profesör Eğlinin yanında Bakanlığa ait işlerle uğraştığından Hazira Temmuz-Agustos aylarına ait ücretlerinin verilmesi hakkındeki dilek yazısı bağlı olarak sunulmuştur. İsteğinin yerine getirilmesini saygılarımla dilerim.

Güzel sanatlar Akademisi
Direktörü

LUGAL / Bo3

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ
ZATİŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
Umumi No.: 28786
Hususi No.: 59 5 727

Ankara 29/8/ 193

Güzel San'atlar Akademisi Direktörlüğüne

ADI	MENŞEİ	MAASI	ÜCRETİ
Şinasi Lugal		~~150~~	150

Ne suretle tayin edildiği	Tayin edildiği vazife
Müceddeden Naklen İlaveten Açıktan	Güzel San'atlar Akademisi Mimarî Büro muallimliği

Eski vazife ve maaşı — Selefenin adı ve ayrılmasının sebebi

480 Numara ve 27/8 / 1935 tarihli kararname ile Şinasi Lugal açıktan tayin kılınmıştır.

Efendim.
Tebliği 12.31.8.935
31.12.935 Yazıldım
Yatişleri Müdürü

LUGAL / Bo2

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü
Sayı: 9246

Özet: İstanbul Üniversitesi kliniklerinde yapılacak inşaatın şartnameleri hak:

Ankara: 26/9/1936

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

Güzel Sanatlar ... No.1
Kayıt tarihi: 28/9/936 | Kayıt No.: 605 | Dosya No.:
Mümeyyiz:

Akademinizde çalışmakta olan mimar Zimmermann'ın, Direktörlüğünüze verdiği 20/8/1936 tarihli yazısına karşılıktır :

1- İstanbul Üniversitesi kliniklerinde yapılacak inşaata ait, mimar Zimmermann tarafından tanzim edilecek olan fennî şartnamelerin hazırlanması işiyle, Akademiniz öğretmenlerinden Şinasi Lugal'in meşgul olması ve bu işlerde icap eden tercümanlık vazifesinin yine mumaileyh tarafından yapılması Bakanlığımızca uygun görülmüştür.

2- Elektrik, soğuk ve sıcak su, kalorifer ve havalendırma tesisatı projeleri ve arazinin topoğrafik vaziyetinin tesbiti Bayındırlık Bakanlığınca yapılacaktır.

3- Hazırlanacak fennî şartname ve mukavele nümunelerinin matbuları Bayındırlık Bakanlığında mevcut olduğundan oradan temin edilecektir.

Kültür Bakanı
Ş. M. Ergüder

C. A.

CA.Ş. 22/9/1936
18 Ü

LUGAL / Bo4

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

No. 900

25 4 8

Mimar Şinasinin mektep işleriyle de meşgul olması hakkında tebligat yapılmasına dair.

Mühim ve seleadir

Kültür Bakanlığına

Akademi Mimarlık bölümü şefi profesör B. Taut, bu şubede mimarlığın canı mesabesinde olan ve talebelere bu mesleğin en esaslı prensiplerini öğretecek olan (Mimarlık bilgisi) dersini vermeğe başlamıştır. Bu ders için Taut'ın yazmış olduğu kitap geçen sene idareye teslim edilmiş, Kültür Bakanlığının emriyle tercümesine teşebbüs edilmiş ve bu iş yine Bakanlığın malûmatı dahilinde Üniversite doçentlerinden (Doktor Sadi Irmak)a verilmiştir. Bu tercüme Taut'a muavin olarak tayin olunan mimar Şinasi'nin bütün ikazlara rağmen takibatta bulunmaması yüzünden aylarca sürdüğ, nihayet bundan 6 ay evvel idaremize tevdi olunmuş ve tercüme ücreti olarak Akademi 400 lira tediye eylemiştir.

Tercümenin ilk sahifeleri bile ifade düşüklüğü ve ipham yüzünden talebenin lâyıkiyle istifadesini temin edemiyecek mahiyette görülmüş bunun üzerine müterdim ve profesör Taut ile Yüksek Tedrisat Genel Direktörünün huzurunda görüşülmüş B. Taut'a tercümenin mahiyeti anlatılmıştır. Neticede müterdimin iyi Almanca bilmesine ve azamî gayreti göstermesine rağmen mimarî terimler dolayisiyle eseri Türkçeye muvafık şekilde tercüme edemediği tezahür eylemiştir. Bunun üzerine Taut ve idaremiz tarafından mimar Şinasi'ye tercümeyi tashih etmek ve basılabilecek bir hale getirmek vazifesi verilmiştir. Fakat Şinasi bürodaki kıdemsiz meşguliyetlerini mazeret göstererek bu tercüme ile altı aydanberi meşgul olmamış, her hafta takip etmeğe rağmen bir kaç sahifelik tashih ile ders senesinin sonunu bulmuştur.

Mimar Şinasi geçen sene 150 lira ücret alırken maaşı hem Tatbikat bürosunda hem mektep işlerinde Taut'a yardım etmek şartiyle 300 liraya iblâğ edilmişti. Liyakatinden ziyade kendisine iki vazifenin birden tahmili dolayisiyle ücreti taz'if edilmiş bulunan Şinasi "Ben yalnız büro şefiğin muaviniyim" diyerek mektep işleriyle alâkadar olmamaktadır. Şubenin işleri tamamen yüz üstü kalmıştır. (Mimarî bilgisi)nin tercümesini düzeltmek şöyle dursun bu tercümenin teksir makinesinde teksir ve talebeye tevzii bile ihmal edilmiştir.

Diğer taraftan mimarî şubesi için marangozlara sipariş ettiğimiz masaların tesellümünü yapmak üzere teşkil edilen heyette aza bulunan Şinasi bu vazifeyi dahi ifadan çekinmektedir.

Yukarıdaki izahattan anlaşılacağı veçhile B. Taut mimarlık bölümü işleriyle meşgul olacak muavinden mahrumdur. Bu vaziyet karşısında mimar Şinasiye mektep işleriyle de meşgul olması için şiddetli tebligatta bulunulması veyahut bölüm işleriyle uğraşmak üzere Taut'a başka bir muavin verilmesi ve Şinasi'ye aid ücretin 200 liraya indirilmesi icab eylemektedir.

İcabının icrasına yüksek emirlerini saygılarla rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörü

Doğ: Z

LUGAL / Bo5_1

LUGAL / Bo5_2

622

13 3 9

Mimar Şinasinin büroda-
ki vaziyeti hakkında.

Maarif Vekilliğine

11/3/1939 Tarih ve 10/151 sayılı emirlerinde Tatbikat Bürosu mimarlarından şef muavini Şinasinin iyi almanca bildiği, şimdiye kadar geçmiş muamelelere aşina olduğu cihetle Büronun tasfiyesine kadar muhafazası bildirilmektedir. Halbuki Büronun tasfiyesine başlandığı ve işi az olanların çıkarıldığı şu sırada hiç bir işi kalmıyan bu zatın muhafaza edilmesinde bir fâide mülhuz değildir. Çünki:

A- Şinasinin almanca bilmesi haizi ehemmiyet bir mesele değildir: Büroda çalışan Türklerin çoğu almanca bildiği gibi mütercimlik vazifesini yapan daktilo Cahide mükemmelen almancaya vakıftır. Bundan başka alman mimarlardan Hillinger Türkçe öğrenmiştir; Grimm'e gelince iyi fransızca bilmektedir. Zimmermann'ın yanında ise almancaya bir alman kadar bilen Leylâ vardır. Arzedilen sebeplerle Şinasinin almanca bilmesinin hiç bir kıymeti kalmamış bulunmaktadır.

B- Şinasinin Büroya aid eski muameleleri bilmesine gelince: Büro işleriyle doğrudan doğruya idare meşgul olduğundan bütün muhabere dosyaları kalemimizde mahfuzdur. Hattâ mimar Şinasi, idare ile temas etmedikçe ve vaziyeti idareden alacağı izahat ile kavramadıkça en ehemmiyetsiz işleri bile intac edememektedir.

Binaenaleyh evvelce şifahen de arzettiğim veçhile Şinasinin vücûdüne lüzum kalmamıştır. Şinasi ayrıldıktan sonra mesainin hüsnü cereyanını idare tekeffül edecektir. Keyfiyeti tavzihan arzederek icabının yapılmasına emirlerini saygılarla dilerim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

T.C.

T.C.
Maarif Vekilliği
Ar Genel Direktörlüğü
Sayı: 10/1060/1

209

Ankara, 23 Mart 1939
Özet: Mimar Şinasi Lugal'
in işine son verilmesi
H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

13.3.1939 tarih ve 622 sayılı yazı karşılığıdır:

Tatbikat Bürosunun tasfiyesine karar verilmiş olması dolayisiyle Şef Muavinliği yapmakta olan Mimar Şinasi Lugal'in işine son verilmesi ve mezkûr büroya ait idarî işlerin de Direktörlüğünüz tarafından yürütülmesi hakkındaki yazınız incelenmiştir.

Mezkûr büroda çalışan Mimar Grimm, Zimmermann ve Hillinger'in de bu yoldaki mütalâalarının alınarak Vekâlete gönderilmesini dilerim.

A.Hz.

Maarif Vekili

Yücel

Kabul.

25/3/939

Güzel Sanatlar
Kayıt tarihi: 29 3 939 | Kayıt No: 505 | Ekspedio: m
Müdürü

FF.A.20/3/1939

760

27 3 9

Hillinger
Tatbikat Bürosu Mimarlarından

Büroda mevcut işler, bir haylı zaman evvel, eşhasa göre temamile taksim edilmiş olduğundan her kesin yapacağı iş taayyün ve hatta teslim tarihleri bile takarrür etmiştir. İnşaata müteallik her türlü muhaberat, idaremiz; Almanca ve Türkçe tercüme işleri, (100) lira ücretli Cahide Egemen tarafından yapıldığına, nihayet, gerek idaremizde, gerekse büroda Almanca bilen bir çok memur bulunduğuna; bundan başka Grimm'in Fransızca, Hillinger'in Türkçe bildiklerine göre, üzerinde hiç bir teknik ve artistik iş bulunmıyan Şinasi Lugal'in, büroda müfid hangi işlerle meşgul olduğunu Maarif Vekâleti bilmek istediğinden mumaileyhin şefi bulunduğunuz ekipde ne gibi işlerle meşgul olduğunun xxxxx iş'arını rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

761

27 3 9

Grimm
Tatbikat Bürosu Mimarlarından

Büroda mevcut işler, bir haylı zaman evvel, eşhasa göre temamile taksim edilmiş olduğundan her kesin yapacağı iş taayyün ve hatta teslim tarihleri bile takarrür etmiştir. İnşaata müteallik her türlü muhaberat, idaremiz; Almanca ve Türkçe tercüme işleri, (100) lira ücretli Cahide Egemen tarafından yapıldığına, nihayet, gerek idaremizde, gerekse Büroda Almanca bilen bir çok memur bulunduğuna; Bundan başka Grimm'in Fransızca, Hillinger'in Türkçe bildiklerine göre, üzerinde hiç bir teknik ve artistik iş bulunmıyan Şinasi Lugal'in, Büroda müfit hangi işlerle meşgul olduğunu Maarif Vekâleti bilmek istediğinden mumaileyhin şefi bulunduğunuz ekipde ne gibi işlerle meşgul olduğunun xxxxx iş'arını rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

762 27 3 9

Zimmermann
Tatbikat Bürosu mimarlarından

Büroda mevcut işler, bir hayli zaman evvel, eşhasa göre tamamile taksim edilmiş olduğundan herkesin yapacağı iş taayyün ve hatta teslim tarihleri bile takarrür etmiştir. İnşaata müteallik her türlü muhaberat, idaremiz; Almanca ve Türkçe tercüme işleri, (100) lira ücretli Cahide Egemen tarafından yapıldığına, nihayet, gerek idaremizde, gerekse büroda Almanca bilen bir çok memur bulunduğuna; bundan başka Grimm'in Fransızca, Hillinger'in Türkçe bildiklerine göre, üzerinde hiç bir teknik ve artistik iş bulunmıyan Sinasi Lugal'in, büroda müfid hangi işlerle meşgul olduğunu Maarif vekâleti bilmek istediğinden mumaileyhin şefi bulunduğunuz ekipde ne gibi işlerle meşgul olduğunun xxxxx iş'arını rica ederim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

LUGAL / B10

787 29 3 9

Maarif Vekilliğine

23/3/939 tarih 101020/I/209 sayılı emirlerine karşılıkdır:

Mimar Sinasi Lugalın, idareleri altında çalışan Ekipde, teknik ve artistik ne gibi işi olduğu hakkında mimar Zimmermann, Hillinger ve grimden alınan yazıların asılları ile mütercim suretleri ilişik olarak takdim kılınmıştır.

Bunlardan Zimmermann, mumaileyhin kendi bürosunda hiç bir işi olmadığını Hillinger ile Grim de işinin ehemmiyetinden bahsetmektedirler.

Şu vaziyet karşısında devam memuriyetine müsaadelerini saygılarımla dilerim.

Güzel Sanatlar Akademisi
Müdürü

LUGAL / B11

T. C.
Maarif Vekâleti
Ar Genel Direktörlüğü
Sayı: 101020/1
304

Ankara 1 / 1935
Özet: 5 Nisan 1939
Mimar Sinasi Lügal'in Tatbikat Bürosunun tasfiyesine kadar vazifene devamı H.

Güzel Sanatlar Akademisi
Direktörlüğüne

29.Mart.1939 tarih ve 787 sayılı yazı karşılığıdır:

Tasfiyesine karar verilmiş olan Tatbikat Bürosuna ait işlerin hitamına kadar, mezkûr büroda Şef Muavinliği yapmakta olan Mimar Sinasi Lügal'in vazifesine devamı uygun görülmüştür.

Gereğinin ona göre yapılmasını dilerim.

Maarif Vekili a.
İlhan Tarus

Dosyasına konulmuştur. Kâtibe
6/4/939

BT.A.4/IV/1939
525

Gön. [illegible]
Kayıt [illegible] No.
6/4/939 536

LUGAL / B12

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

DİZİN

Akansel, İ. Hakkı. 105
Akçay, R. 32
Ataç, İ. 34
Ataman, E. 55, 236
Atamoğlu, H. 99
Atatürk 73, 76, 100, 110, 167, 249
Akozan, F. 13, 146, 147, 168, 169, 172, 173, 312, 313, 314
Anheger, M. 171
Anka, H. 101, 107, 113
Arad, A. 123
Arakon, İ. 62
Arbaş, A. 123
Arıkan, S. (Maarif Vekili) 20, 85, 99, 100, 248
Arkan, S. 25, 86, 168, 191, 242, 363
Arseven, C. Esad. 25, 85, 179, 355
Arû, G. 188
Arû, K. Ahmed. 25, 32, 81, 188, 189
Aslanapa, O. 200, 201, 210, 393
Atalay, T. 123
Ateş, N. 30
Aysu, F. 20

Bach, J.S. 266
Barın, E. 114
Başağa, F. 123
Başman, A. 45, 46, 118, 138, 156, 260
Baudelaire 269
Bauer, M. 188, 193, 195
Behrens, P. 124, 278
Belger, R. (Dr.) 363
Belling, E. 113
Belling, R. 14,90-115, 118, 181, 242-259, 344, 345
Belling, T. 113
Belling, Y. 105, 112, 113
Bello, P. 25
Bilen, M. 30, 32
Binding, R. 45
Bonatz, P. 166
Bonnard, 269
Bossert, H. Theodor. 14, 126, 284-288
Bulca, F. 36

Cansever, T. 142
Cantürk, G. 81
Cezar, M. 12
Cézanne 119, 120, 266, 269
Cormon, B. 119
Corot 266

Çalık, Ş. 97,113
Çavuşoğlu, M. 188, 189, 191, 193, 371
Çetinkaya, A. (Nafia Vekili) 87
Delacroix, E. 178
Derain 269
Devres, R. 36, 38
Devrim, N. 123

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

DEWOG (Alman Konut Yardımlaşma A.Ş.) 84
Diez, E. 14, 198-202, 208, 376-380, 387
Dolger, 11
Duran, F. (ressam) 28, 29
Dursunoğlu, C. 57, 130, 289

Egemen, C. 396, 397, 398
Egli, E. 4, 14, 15, 21, 22-38, 39, 58, 122, 157, 166, 181, 189, 393
Eicholzer, H. 158
Eldem S. Hakkı 28, 32, 40, 63, 73, 104, 140, 141, 145, 146, 168, 170, 171, 185, 192, 298, 315, 341, 371
Enli, M. 27
Erdmann, K. 14, 201, 206-210, 211, 386-393
Eruzun, C. 81
Eyuboğlu, B. Rahmi 120, 267, 268

Femir, H. 31,32
Fischer, Th. 44, 50, 57, 371
Frankfurt Mutfağı 157
Fresuaye, La. 179
Führer (Hitler) 167, 189

GEHAG (Alman Konut Tasarruf ve Yapı A.Ş.) 51, 130
Gerçek, B. 69
Germaner, A. Teoman. (Aloş) 113
Gezer, H. 97, 105, 113
Ginther, P. 4, 14, 16-21, 29, 218-222
Gorbon, R. 32
Görey, Y. 97, 113
Grimm, F. Ernest. 14, 15, 41, 124-125, 278-284, 396, 397, 398
Gropius, W. 45, 76, 84, 87
GSA (Bkz. Güzel Sanatlar Akademisi)
Gurlitt, C. 189
Güner, D. 70,71
Gürman, B. 162
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
(Kitabın hemen her sayfasında yer aldığından dizine dahil edilmemiştir.)

Handan, M. Ali 13,73
Häring, H. 84
Hasol, D. 81
Haymatloz 13
Heinrich 77
Hillinger, F. 14, 15, 41, 51, 52, 124, 128-133, 289-293, 396, 397, 398
Hirsch, E. 12
Hocheder (Prof.) 167
Hoffmann, P. 14, 15, 134-135, 293-296
Holtay, A. Hikmet 20, 27, 32, 40, 63, 77, 140, 141, 166, 168, 170, 171, 194, 298, 341
Holzmeister, C. 24, 29, 158

Irmak, S. (Dr.) 58, 105, 395
Işık, M. Şükrü 363

İnal, A. 123
İnan, M. Halil 284
İnönü, İ. 101, 103, 104, 106, 107, 110, 111

İnönü, M. 103
İpşiroğlu, M. Şevket 287
İsmail, N. (Akademi müdürü) 122
İyem, N. 123
İzer, Z. Faik (Akademi müdürü) 109, 114, 121, 204, 208

Karakimseli, S. 143
Kasper, H. Erich 204
Kavur, t. 209, 390
Kılıçöte, F. 141
Kırdar, l. 103
Kocamemi, Z. 120
Kolatan, A 58, 59
Koman, i. 97, 109, 113, 256
Kopf, Willy (Dr.) 162, 333
Kömürcüoğlu, A. 131
Kray, K. 76
Kun, Yoshiyuki 76
Kurat 76

Laboureur 179
Lévy, L. 14, 54, 55, 86, 96, 104, 116-123, 176, 179, 181, 260-277, 235, 252, 347, 355
Lihotzky, M. Schütte 14, 15, 139, 150, 154-160, 297, 325-327
Loffler, B. 20, 221
Loos, A. 157
Lügal, Ş. 39-41, 55, 56, 58, 59, 236, 393-399

Mallarmé 269
Manet 119, 120, 269
Matisse 269
May, E. 157
Mebel, P. 51, 84
Mebes, P. 124, 278
Mendelsohn, E. 51, 84
Milâr, S. 55, 235
Mimar Kemalettin 24, 29
Mimar Sinan 61
Mihava, Togugen 76
Molho, B. 99
Mongeri, G. 11, 24, 26, 28, 29
Moréas, J. 179
Möhring, B. 278
Mutlu, A. 13, 18, 20, 25, 29, 32, 168, 184, 209
Mutzebbecher, F. 50
Müler (Prof.) 224

Nafiz, R. 249
Necati, M. (Maarif Vekili) 25
Neumark,F. 12
Nissen (Dr.) 72

Obenhaupt, A. 189
Oelsner, G. 14, 185, 186-197, 363, 365-375
Oerley 29
Onat, H. 26
Oskan Efendi 11, 97

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Osman Hamdi 12
Oygar, İ. Hakkı 40

Önal, M. 54
Özer,B. 81
Özkan, H. 97
Özsoy, İ.(Heykeltıraş İhsan Bey) 97

Palas Sineması (İzmir) 36, 38
Pasadeos, A. 20
Peyman, K. Aziz. 134, 29
Picasso 266
Piccinato 188
Piriştina, A. 63
Poelzig, H. 14, 15, 42-45, 46, 84, 188, 218-219, 222-223
Prost, L.Henri 14, 87, 182-185, 188, 360-364
Pura, T. 97

Renoir 119, 120, 269
Rimbaud 269
Rodin 269
Rohe, L. Mies van der 51, 84
Ruben (Prof.) 149, 315
Ruster (Prof.) 46

Safa, O. 32
Sanayi-i Nefise Mektebi 11, 12, 13, 25, 26
Sarré, F. 201
Sayar, Z. 72
Scharoun, H. 84,1 88
Scherbart, P. 51
Schmitz, B. 124, 278
Schumacher, F. 188, 189
Schütte, W. 14, 15, 136-153, 156, 157, 169, 170, 200, 296-325, 376
Segal, W. 76
Segouzac 179
Sezgin, C. 99
Sirel, N. 98, 109, 111, 113, 204, 248, 255, 256
Sonad, K. 97, 113
Söylemezoğlu, K. 20, 31, 32, 200, 376
Speidel, M. 76
Stern, F. 14, 162, 202-203, 204, 380-384, 385
Stern, J. 14, 162-163, 202, 332, 333
Strzygowski, J. 201
Süe, M. Louis. 14, 104, 144, 174-181, 346-359
Sümer, A. 20

Şemsettin, R. 92, 242
Şensoy, H. 112
Şükrü, M. 29, 50

Talât Paşa 44
Tarakçıoğlu, M.R. 63
Tatbikat Bürosu 12, 39, 41, 141, 157, 158, 169, 393, 396, 397, 398, 399
Taut Atölyesi 72, 73, 74
Taut, B. 14, 15, 39, 40, 41, 46, 48-81, 84, 86, 118, 124, 130, 131, 138, 139,

156, 158, 166, 168, 181, 229-239, 278, 336, 395

Taut, E. (Bkz. Wittich, E.) 56, 237

Taut, Max 50

Tayyare Sineması (İzmir) 36, 38

Tecer, A. Kutsî. 59

Tek, V. (Mimar Vedat) 24, 26, 27, 28, 29

Temizan, K. 180, 358

THK (Türk Hava Kurumu) 34

Tollu, C. 120

Tomruk, M. 98, 248

Tomsu, L. 32

Toprak, B. (Akademi Müdürü) 19, 46, 52, 56, 85, 100, 102, 103, 104, 126, 134, 140, 148, 156, 157, 168, 184, 190, 200, 202, 204, 249, 369

Treberer, A. 14, 160, 161, 327-331

Turan, S. 123

Turgut, L. 20, 40, 102, 168, 170, 171, 341, 344, 345, 396

Ueno, İsoburo. 77

Uzer, T. 63, 100, 249

Uzman, E. Necip. 25, 31, 32

Ülgen, A. Saim. 168, 170, 171

Ünsal, B. 26

Vafî, E. 72,74

Vaillat, L. 355

Valeri, S. 11

Vallaury, A. 11, 25

Vallery, P. 179, 355

Va-nu, F. 168

Verlaine 269

Vinci, Leonardo da. 179, 266, 270, 355

Vorhoelzer, R. 14, 15, 27, 102, 138, 140, 141, 142, 143, 144, 164-173, 298, 334-345

Wagner, M. 14, 51, 82-89, 126, 130, 239-242, 285

Warnia-Zarzecki, J. 11

Weiner, K. 14, 202, 204-205, 384-386

Wittich, E. (Bkz: Taut, E.) 55

Wolf 148

Yapanar, A. 20, 25, 28, 29, 30, 32, 14, 147, 168, 171, 172, 312, 314

Yenal, N. Yaver 21, 26, 29, 62, 141, 298

Yetkin, S. Kemâl. 140, 339, 340

Yınanç, M. Halil 126

Yontuç, K. 109, 113, 255, 256

Yücel H. Alî 72, 100, 101, 126

Zeytinoğlu, K. 257

Zimmermann, E. 14, 15, 40, 41, 45, 46-47, 53, 224-228, 231, 396, 398

Ziya, N.(Akademi Müdürü) 28

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Türkiye'de mimarlık ve sanat eğitiminin gelişmesi ve modernleşmesi, yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde Avrupa'da egemen olan modern sanatın Türkiye'ye getirilmesi, eğitim kurumlarındaki programlarının bu yolda reforme edilerek, sanat eğitiminin çağdaş düzeye yükseltilmesinde, Güzel Sanatlar Akademisi - (GSA)'da görev yapmış yabancı hocaların büyük katkısı olmuştur.

Sanat ve Mimarlık'ta eğitimin modernleştirilmesi sürecine paralel olarak, bu kişilerin aynı zamanda, ortaya koydukları sanat ürünleri ile,Türkiye'nin muhtelif kentlerinde inşa etmiş oldukları binalar, eğitimde yapılan bu köklü değişimin, uygulama alanına yansımaları olarak ayrı bir önem taşımaktadır.

Bu hocaların yetiştirdiği genç mimar ve sanatçılar, onların gösterdikleri yolda ilerlemiş, ürünler vermiş ve daha sonraki nesillere hocalık etmişlerdir.

Mimarlık ve sanat eğitiminin modernleştirilmesi hareketi, özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında gündeme gelmiş ve 1930'da, o zamanlar Türkiye'de yegâne sanat ve mimarlık eğitimi veren okul olan, İstanbul'daki Güzel Sanatlar Akademisi - Mimarlık Şubesi'nde başlatılan eğitim reformu ile büyük bir ivme kazanmıştır.

Bu reform hareketi, nedenleri ve sonuçlarıyla, ülkemizde sanatın gelişmesi sürecinin önemli bir kesimini oluşturmaktadır. Bu süreç içinde yabancı uyruklu mimar ve sanatçılar da reformun başarısında rol sahibidirler.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

M.S. Güzel Sanatlar Üniversitesi
Merkez Kütüphanesi
0049471
255.07.02.01.06.00/09/0049471

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

PHILIPP GINTHER'DEN (1929) - (1938) KURT ERDMANN'A KA